

Túzok

3. évfolyam
1. szám
1998. március

Madártani Tájékoztató

Túzok

1977–1995 között Madártani Tájékoztató

ISSN 1416-020X

A szerkesztőbizottság elnöke: Schmidt Egon

Szerkesztők: Dr. Hadarics Tibor, Varga Lajos

Szerkesztőbizottság: Bagyura János, Boros Emil, Dr. Magyar Gábor

Munkatársak: Gerard Gorman, Simon László

Szerkesztőség: Túzok, MME, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Levelezés: A cikkeket és más írásokat a Szerkesztőségbe kérjük küldeni, a faunisztikai megfigyeléseket Dr. Hadarics Tibor (9400 Sopron, Ív u. 14. Telefon: 99-325-079 E-mail: sitke@sopron.hu), a ritkaságok leírását a Nomenclator Bizottság (MME NB, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon: 1-395-7857, fax: 1-395-7457) részére.

Előfizetés: Az éves előfizetési díj 1997-re az MME tagjainak 1200 Ft, egyébként 2200 Ft, külföldre 4000 Ft. Az előfizetési díj készpénztutálási megbízással vagy bankátutalással fizethető be az MME számlájára (OTP, Budapest XII., 11712004-20202967).

A Túzok a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) lapja, amely évente négyszer jelenik meg. A lap elsősorban a Magyarországon előforduló madarak terepi megfigyelésével és vizsgálatával kapcsolatos cikkeket és rövid közleményeket közöl, de szélesebb érdeklődésre számotartó írásokat a madártan más területeiről is szívesen fogad. A lap olyan írásokat nem közöl, amelyek másutt már megjelentek, vagy kizárólag faunisztikai adatközlésre szorítkoznak. A magyar és tudományos madárnevek tekintetében *Magyarország madarainak jegyzéke* (Túzok 1: 42–48), formai kérdésekben a lap e száma mérvadó. Örömmel fogadunk fényképeket és rajzokat, amelyeket eredeti állapotban juttatunk vissza a tulajdonosnak. Kéziratok megőrzését és visszaküldését nem vállaljuk.

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

Az MME a BirdLife International képviselő szervezete Magyarországon.

Elnök: Kállay György (telefon: 60-413-920)

Alelnök: Haraszthy László (telefon: 30-491-283)

Ügyvezető igazgató: Fidlóczky József (telefon: 1-275-6267)

Titkárság: 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

© Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Nyomdai előkészítés és nyomás: Winter Fair, 6721 Szeged, Tisza L. krt. 5. Tel.: (62) 432-027. E-mail: winterfa@deltav.hu

Túzok From 1977–1995 published as *Madártani Tájékoztató*

Editor-in-chief: Egon Schmidt

Editors: Dr. Tibor Hadarics, Lajos Varga

Editorial Board: János Bagyura, Emil Boros, Dr. Gábor Magyar

Editorial consultants: Gerard Gorman, László Simon

Editorial Office: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Tel. & fax: +36-1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Subscriptions: Annual subscription for 1997 is: 1200 HUF for MME members, 2200 HUF for non-members in Hungary, 4000 HUF (or 15 GBP) for subscribers outside Hungary. Subscriptions should be sent by Bank Transfer to: OTP Bank, Budapest XII., Account number 11712004-20202967.

Túzok is issued quarterly by BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME). *Túzok* welcomes original papers and notes on Hungarian birds, as well as occasional reviews and articles on all aspects of ornithology. Photographs and drawings are also welcomed.

BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME)

President: György Kállay (Telephone: +36-60-413-920)

Vice-President: László Haraszthy (Telephone: +36-30-491-283)

Director: József Fidlóczky (Telephone: +36-1-275-6267)

Address: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Telephone & fax: +36-1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

A feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) határozása és előfordulása Magyarországon

KOVÁCS GÁBOR ÉS MAGYAR GÁBOR

Az utóbbi években egyre gyakoribbá válnak a feketeszárnyú székicsér megfigyelései hazánkban. Az adatok szaporodása részben a megfigyelők számának a növekedésével magyarázható, ugyanakkor elképzelhető, hogy a háttérben a faj esetleges areálexpanziója is szerepet játszik. A faj határozását még a külföldi madártani irodalom is helyenként elég mostohán kezeli, így megfigyelőink gyakran kizárólag a legnehezebben megfigyelhető bélyegre, a fekete szárnybélésre alapozzák a határozást. Ugyanakkor számos egyéb jegy sokkal nagyobb biztonsággal használható a két hazai székicsérfaj elkülönítésénél, melyek többségére Szabó (1975) már évtizedekkel ezelőtt felhívta a figyelmet.

A témával kapcsolatos irodalom (többek között Vaurie 1965, Szabó 1975, Cramp & Simmons 1983, Lewington et al. 1991, Harris et al. 1996) áttekintése mellett az alábbi cikk alapjául számos példány terepi megfigyelése szolgált Magyarországon, Romániában, Törökországban, Spanyolországban és Kenyában; továbbá számos saját és irodalomban fellelt székicsérfelvételt is áttanulmányoztunk. Mivel a két faj télen nem fordul elő hazánkban, a nyugalmi ruhás madarak elkülönítésénél csupán utalunk Lewington et al. (1991) és Harris et al. (1996) munkáira.

Élőhely

A feketeszárnyú székicsér a nyílt sztyeppék madara. Csupasz agyagfövényen, száraz iszappadkákon, vakszikén, szikes tavak melletti mocsaras mélyedésekben, továbbá folyóvölgyekben és folyódeltákban fészkel (Vaurie 1965). Nagyobb kolóniák mindig vízközelen találhatóak, mivel az ivóvíz közelsége létfontosságú a faj számára.

Az irodalom szerint (Dementjev et al. 1951, Grote cit. Bannerman 1962, Hrokov 1983) a székicsérnél gyakrabban tolerálja a magasabb, sűrűbb növényzetet, úgy mint ürömfajok (*Artemisia* spp.) állományai, füves rétek, sziki

növénytársulások, mezőgazdasági területek (len, kukorica, köles, dinnye). Ugyanakkor a hazai székicsértelepek is mind gyakrabban találhatók mezőgazdasági területeken (napraforgó, kukorica, olajtök, dinnye), így egyáltalán nem meglepő, hogy az ilyen telepeken is megjelentek az elmúlt időszakban feketeszárnyú székicsérek.

Elterjedés

Költőterülete Dél-Euráziában Magyarországtól és Romániától kelet felé körülbelül a 82. hosszúsági fokig terjed; észak felől a Kijev, Harkov, Rijazan, Uljanovszk (Szimbirszk), Orenburg, Turgaj, Szemipalatyinszk és az Altaj déli részének vonala, délre a Duna-delta, Asztrahán, az Aral–Kaszipi régió és Zajszán által határolt területen belül (Peters 1934, Kozlova cit. Bannerman 1962, Sibley & Monroe 1990). A székicsérnél északabbra, egészen az 55. szélességi fokig felhalot (Kozlova cit. Bannerman 1962). A faj teelni főként Közép-Afrikán keresztül vonul Délkelet-Namíbia, Botswana és a Dél-afrikai Köztársaság nyílt, rövid fűvű területeire (Urban et al. 1986, Maclean & Herremans 1997).

Európán belül csak Ukrajnában és – kis számban – a romániai Dobrudzsában rendszeres fészkelő (Belik & Tomkovich 1997). Ukrajnában Kijevtől északra és délre a 70-es években telepedett meg (Khlastov 1977 cit. Cramp & Simmons 1983). 1890-ben költött legutoljára Bulgáriában (Reiser 1890 cit. Cramp & Simmons 1983), 1966-ban sikertelen költési kísérlete volt a németországi Niedersachsen tartományban (Glutz von Blotzheim et al. 1977), és székicsérrrel állt párba Franciaországban 1970-ben (Walmsley 1970 cit. Cramp & Simmons 1983). Kóborlóként jóval többfelé megfigyelték: Izland, Írország, Nagy-Britannia, Franciaország, Spanyolország, Hollandia, Belgium, Németország, Dánia, Norvégia, Svédország,

Finnország, Lengyelország, Csehország, Ausztria, a volt Jugoszlávia, Svájc és Olaszország területéről jelentették (Cramp & Simmons 1983, Lewington et al. 1991, Cederroth 1995).

Hazai előfordulás

A feketeszárnyú székicsért elsősorban alkalmi fészkelése során észlelik hazánkban (Magyar et al. 1998). A párok rendszerint székicsértelepben kerültek elő. Költött 1840-ben és 1843-ban Tiszaföldvár (Keve 1960) mellett, 1900-ban Hódmezővásárhely közelében (Bodnár B. cit. Sterbetz 1974), 1923–29 között Peszéradacs (Geréby 1964), 1973-ban Kunmadaras (Szabó 1975), 1975-ben Fülöpszállás határában, 1979–80-ban pedig a balmazújvárosi Nyírőlaposon. Az 1900-as hódmezővásárhelyi fészkelést Keve (1960, 1984) nem említi egyik névjegyzékében sem, és utólag nem eldönthető, vajon nem volt számára ismert ez az adat, vagy csak annak hitelessége nem volt kielégítő számára.

Az utóbbi másfél évtizedben két alkalommal figyelték meg párban a fajt hazánkban. 1990. május 30. – június 16. között a Nagyivánpusztán Kovács Gábor észlelt egy párt, míg 1995-ben Karcag környékén egy párnak tojásos fészket is sikerült megtalálni, melyet azonban egy zápor rövidesen elmosott (Kovács 1998). Költési időben megfigyelt további, magányos példányok (1991. június 26-án a Hortobágyihalastavon, 1994. június 1-jén a hortobágyi Karácsonyfoki-tavon, 1997. július 12-én Apajon) fel nem derített költésre vagy pár hiányában nem költő, átnyaraló öregekre utalnak. Egy további – őszi – adata (Szarvas, 1992. szeptember 14., 1 ad.) kóborló példány volt, esetleg egy ismertté nem vált hazai költésben résztvett madár lehetett.

Nászruhas öregek terepi határozása

Repülő madár

Székicséreket leggyakrabban röptében észlelhetünk, így a repülő madáron megfigyelhető bélyegek a leghasználhatóbbak. A névadó fekete szárnybélés is ilyenkor figyelhető meg, de a fényviszonyok csak ritkán adnak alkalmat a szárnybélés színének megállapítására. Számos

esetben követtünk percekig székicséreket távcsővel úgy, hogy az – árnyékban lévő – szárnybélés végig feketének látszott, és csak ezután villant meg úgy, hogy annak rozsdavörös színe végre egyértelműen megállapítható volt. E bélyeg önmagában sem ezért, sem az esetleges hibridek előfordulása miatt nem abszolút értékű bélyeg! Ugyanakkor számos egyéb bélyeg könnyebben megfigyelhető a madáron, és ezeket nem befolyásolják a fényviszonyok sem. Az elkülönítés során az alábbi jegyek használhatók (a megbízhatóság sorrendjében): hang, a másodrendű evezők fehér szegésének megléte, sziluett (a szárny szélessége és a fark hossza), szárnybélés színe, felső szárnyfedők színe, mell színezete.

Hang. Feketeszárnyú székicséreket hazánkban eddig leggyakrabban költési időben, székicsértelepek körül észleltek. A területet, esetleg már tojásokat vagy fiókákat féltő székicsérek már messziről az ember elé repülnek riasztó hangjukat hallatva. Hangja a székicsérétől jellegzetesen eltérő, mély hangú és rövideket szól. Három tagú, rendszerint pvik-kik-kik szóval leírt riasztóhangja alapján (Lewington et al. 1991, Harris et al. 1996) székicsérek jelenléte esetében is azonnal biztonságosan felismerhető a faj. (E hangot részletesen elemzi Szabó (1975), továbbá felvétele megtalálható Veprincev Bird Sounds of the Soviet Union lemezén is.)

Másodrendű evezők szegése. A székicsérek másodrendű evezőinek szegélyén megtalálható fehér színű szegés a feketeszárnyú székicsér esetében hiányzik. Megjegyzendő, hogy e fehér szegély rossz fényviszonyok mellett a széki-csérnél sem látható jól. Figyelemmel kell lenni a tollazat esetleges kopottságára is (különösen a nyár végének közeledtével), mivel ennek következtében a fehér szegély egészen elkeskenyedhet (Lewington et al. 1991).

Szárnyforma. Bár a két faj szárnyhossza közel megegyezik (Cramp & Simmons 1983 – lásd 1. táblázat), a szárny szélesebb töve és a rövidebb, kevésbé villás fark sokkal zömökebb sziluettet kölcsönöz a feketeszárnyú székicsérnek. Az 1995-ös pár esetében megfigyeltük, hogy a madarak szárnycsúcsát a közel egyforma hosszúságú első két kézvezető adta, mely a zömökebb röpképhez és a kevésbé hegyes szárny benyomásához szintén hozzájárult. Bár e bélyeg megbízhatóságát még további megfigyeléseknek is

meg kell erősítenie, a szárny hegyessége a halvány sarlósfecske (*Apus pallidus*) és a sarlósfecske (*Apus apus*) szárnycsúcsához hasonlóan használható jegynek mutatkozik a két faj elkülönítésében: hegyes szárnycsúcs a két gyakoribb fajnál, míg a közel egyforma hosszú két külső evező révén tompább szárnycsúcs a ritkább fajok, azaz a halvány sarlósfecske és a feketeszárnyú székicsér esetében.

Farokvilla. A feketeszárnyú székicsérnek észrevehetően rövidebb és kevésbé villás a farka, a lábak rendszerint el is érik a villa tövét, míg a székicsér hosszabb és mélyebben villás farkának tövét nem éri el a láb (Harris et al. 1996).

Szárnybélés. A székicsérek szárnybélése csak akkor tűnik fel valódi rozsdavörös színében, amikor a nap fény szinte merőlegesen vetül rá, tehát többnyire teljes hátfényben, és akkor is csak oldalt forduló madáron tudjuk a szárnybélés színét helyesen megítélni. Bár magányos madarat követve az előbb-utóbb megfelelő pozícióba kerülhet, tucatnyi köröző madár esetében e bélyeg már semmiképpen nem a legjobban használható.

Szárny színe felülről. A szárnyfedő tollak színezete sötét mogyorókrém színű, így a másodrendű evezők és azok fedői között markáns színkontraszt nem figyelhető meg a feketeszárnyú székicsér esetében, míg székicsérnél a szárnyfedők fakóbb, esetenként szinte homok-sárga színe legtöbbször élesen elüt a kéz- és karevezők sötétbarna színétől.

Mell színezete. Repülő székicséreken a mell és a has színezete éles kontrasztot ad, szinte örvként különül el a mell színe, míg a feketeszárnyú székicsérnél a két testtáj színe jobban egybeemosódik.

Földön álló madár

A földön álló madarak rendszerint nyugodtan viselkednek, és a hangjukat sem hallatják, továbbá ekkor a másodrendű evezők szegélye és a szárnybélés sem figyelhető meg. A madár alkata és színezete segítségével mégis ugyanolyan biztonsággal meghatározhatjuk a fajt, mint repülő madár esetében. Ilyenkor a testtartásra, a csüd hosszára, a fej és a hát színezetére, valamint a csőrtő és a kantár színezetére kell odafigyelnünk.

Testtartás. A feketeszárnyú székicsér testtartása meredekebb, mely oldalról a hát vonalának a

földdel bezárt szögéből, szemből a földtől magasabban elhelyezkedő mellkasból, és ennek kapcsán jellegzetesen „pingvinszerű” tartásból mérhető le. E testtartást részben a hosszabb láb is eredményezi (lásd alább).

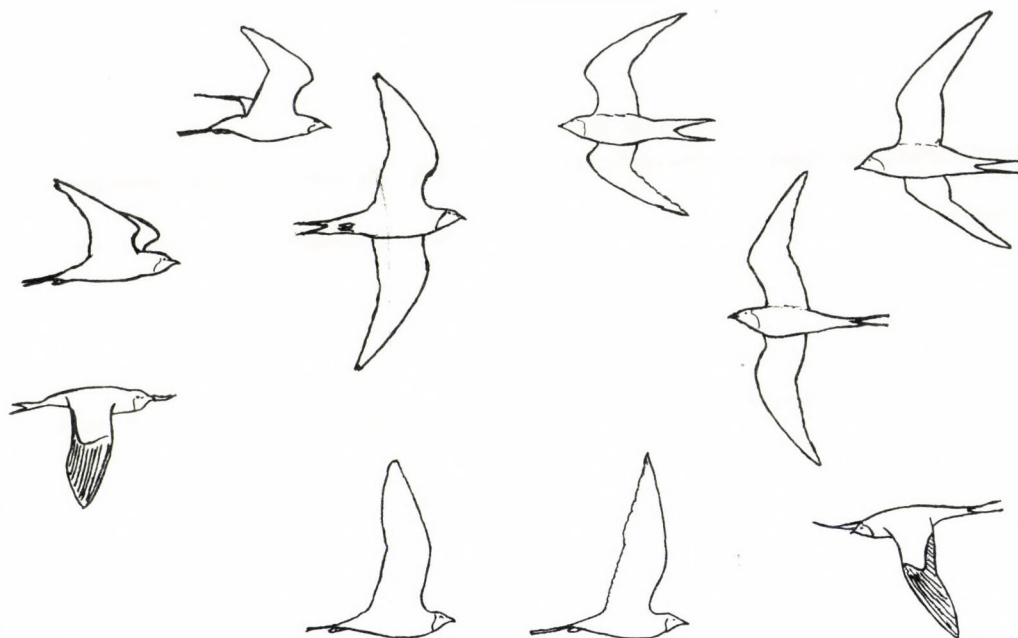
Láb. A feketeszárnyú székicsér csüdjé mintegy 5-6 mm-rel, azaz 15-20%-kal hosszabb a székicsér csüdjénél, mely a másik faj ismeretében, és a testtartással együtt használva azonnal szembe-tűnő bélyeg. Vaurie (1965) a csüd vastagabb és pikelyezettebb voltát, valamint az erőteljesebb lábujjakat és rövidebb, hajlottabb karmokat is megemlíti a két faj közötti eltérések között, ezek azonban a terepen kevésbé használható bélyegek.

Csőr és kantár. A csőr kisebbnek tűnik a székicsérekenél, részben amiatt, hogy azon kevesebb vörös szín található, ezáltal kevésbé feltűnő, részben tényleges méretbeli különbségek folytán, mivel a feketeszárnyú székicsér csőre mintegy 10%-kal vékonyabb a székicsérenél (Cramp & Simmons 1983). A vörös szín a feketeszárnyú székicsér esetében rendszerint csak a szájuztól a tollal fedett régióig, míg székicsérnél egészen az ornyílásig terjed (Harris et al. 1996). A kevesebb vörös a csőrön és a kifejezetten sötét színű, kissé elmosódott kantár, melynek fekete színe gyakran a fej elülső részére is ráterjed, jellegzetes arkifejezést kölcsönöz a feketeszárnyú székicsérnek.

Fejszín és fejforma. A fej mogyoróbarna színe a fejtetőtől kezdve a tarkó felé fahéjbarna színbe megy át, kontrasztot adva a hát ugyancsak mogyorókrém-csokoládé színével. A fej lapos homokkal indul és elég hegyesen csúcsosodik, a székicsérek kerekdedebb fejével szemben. Bár e bélyegek viszonylagosak (sokban függ a tollazat borzoltságától és a megfigyelés szögétől) és gyakorlatot is igényelnek, segítséget nyújthatnak olyan madarak esetében, ahol a terepviszonyok akadályozzák a lábhossz és a testtartás megítélését.

Szemgyűrű. Székicséren a világos színű szemgyűrű az alsó szemhéjon félkörívben körbeterjed és többnyire a felső szemhéjon is vékonyan megtalálható, míg feketeszárnyú székicséren rendszerint csak az alsó szemhéj hátulsó kétharmadán kivehető (Harris et al. 1996).

Felsőtest színe. Bár a székicsér esetében előfordulhatnak szélsőséges színvariációk, általános szabályként elmondható, hogy a feketeszárnyú székicsér esetében a hát és a szárny színe-

1. rajz. A feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*, baloldali öt kép) és a székicsér (*Glareola pratincola*, jobboldali öt kép) röpképeinek összehasonlítása. (Magyar Gábor) – Flight silhouettes of the two Hungarian Pratincole species (five birds on left: Black-winged Pratincole, birds on right: Collared Pratincole).

zete sötétebb, mogyoróbarna árnyalatú, a székicsér homoksínútól fahéjszínűig terjedő színével szemben.

Szárny hossza. Friss tollzatban a szárnycsúcs egyértelműen túlér a farkon feketeszárnyú székicsér esetében, míg székicsérnél a szárny a fark csúcánál végződik, esetleg kevésse rövidebb.

Fiatalok határozása

A fiatalok tollazata hasonló az öregekéhez azzal a különbséggel, hogy hiányzik a fekete torokcsík, a fejtető és a begy finoman sávozott, valamint a felsőtest finoman mintázott, melyet a fedőtollak világos szegélye és a szegélyt belülről határoló sötétbarna csík eredményez.

A székicsérfajok fiataljainak elkülönítéséhez a fark és a szárnycsúcs egymáshoz viszonyított hossza kivételével a testtartás és testarányok öregeknél leírt különbségei szintén jól használhatók, különös tekintettel a meredekebb

tartásra, hosszabb csüdre, valamint röptében a szélesebb szárnyra és kevésbé villás farkra. Amennyiben a szárnybélés jól megfigyelhető, a fiatalok esetében is használható e bélyeg. Ezen túlmenően a feketeszárnyú székicsér hátszíne alapvetően sötétebb, és a karfedők világos szegélye is sötétebb krémszínű.

Hibridek előfordulása, valamint elkülönítés egyéb székicsérfajoktól

A székicsér és a feketeszárnyú székicsér közeli rokon fajok, gyakran azonos telepben költenek (sokáig csupán egy faj színváltozatainak tartották őket), így hibridizáció időnként előfordulhat a két faj között. A hibridek morfológiája részleteiben nem kikutatott, az irodalom csak annyit említ, hogy azok a két faj bélyegeit vegyesen mutathatják, más esetekben átmenetet képeznek a két faj között (Lewington et al. 1991). Ezért a feketeszárnyú székicsér határozásánál különös figyelmet kell szentelni valamennyi faji

1. Feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) Hortobágy, 1973 (Szabó L. V.). A képen jól megfigyelhető a hosszú tarsus, a pingvinszerű, peckes tartás, a sötét színű felsőtest és a kevés piros a csőrön. – *Black-winged Pratincole*. The relatively long tarsus, the penguin like, upright posture, the darker upper body and the limited red on the base of the bill identify the species.

2. Feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) Hortobágy, 1973 (Szabó L. V.). A sötét pofa és a meredek tartás egyértelművé teszi a határozást. – *Black-winged Pratincole*. Note the dark lores and upright posture.

3–4. Székicsér (*Glareola pratincola*) Kiskunság, 1997. A feketeszárnyú székicsérhez képest laposabb testtartású és rövidebb csüdű e faj. A szemgyűrű jól látható végig az alsó szemhéjon, ami szintén e fajra jellemző. (Kalotás Zsolt) – *Collared Pratincole*. Compared to *Black-winged Pratincole* this bird has a more horizontal posture and shorter tarsus. The white eyering is well defined on the whole lower eyelid and is indicative for the species.

5. Feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*), Karcag, 1995. június (Kovács Gábor). Jól látható a karevezők világos szegélyének hiánya, a rövid, kevésbé villás fark és a világosbarna színű tarkó. – *Black-winged Pratincole*. The lack of a white trailing edge on the secondaries and the shorter, less forked tail, as well as the cinnamon colored nape are all clearly visible on this individual.

6. Repülő, kiáltó fekete szárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*), Karcag, 1995. június (Kovács Gábor). Az előző képen megfigyelhető bélyegek mellett itt a megközelítőleg egyenlő hosszúságú két első kézevező következtében lekerekítettebb szárny is felismerhető. – *Black-winged Pratincole* calling in flight. Besides marks mentioned for the previous picture the blunted wingtip made up of two almost identically long primaries can also be seen here.

7–8. Repülő fekete szárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) Karcag, 1995. június (Magyar Gábor). A faj röpképeére jellemző a széles és rövidnek tűnő szárny, valamint a kevésbé villás fark. – *Black-winged Pratincole*. The broader and relatively shorter wing as well as less forked tail are typical features for this species.

9. Székicsér (*Glaucopis pratincola*) Kiskunság, 1996. június (Magyar Gábor). Bár a fényviszonyok miatt a szárnybélés színe csak kis felületen látszik, a másodrendű evezők fehér szegélye, továbbá a hosszú, mélyen villás farok alapján a madár székicsérnek határozható. – *Collared Pratincole*. Although the underwing colour is hardly visible, the white trailing edge of the secondaries, as well as the deeply forked tail gives away the species.

10. Repülő székicsér (*Glaucopis pratincola*) Kiskunság, 1996. június (Magyar Gábor). A fényviszonyok miatt csak az egyik szárnybélésen látszik annak vörhenyes színe, és a másodrendű evezők fehér szegélye sem látható. – *Collared Pratincole*. Due to the light conditions the reddish underwing is visible only on one of the wings (the other looks black), and the white trailing edge of the secondaries is not visible from this angle either.

bélyeg meglétére az esetleges hibridek kizárása céljából.

Egy másik székicsérfaj, a *Glaucopis maldivarum* is előfordulhat rendkívül ritka kóborlóként Európában. A fajt eddig Nagy-Britanniában és Svédországban észlelték (Lewington et al. 1991, Cederroth 1995). A farok csúcsa e fajnál a váll-evezők és a kézevezők csúcsa közötti felezőponton van, míg a feketeszárnyú székicsér esetében az a szárnycsúcs felőli harmadára esik. A *Glaucopis maldivarum* feltűnően rövid farka repülő madarak, valamint fiatalok esetében is használható bélyeg (Harris et al. 1996). Ugyanakkor e faj a további bélyegegk szempontjából átmenetet képez a két gyakoribb székicsérfaj között, így különösen a két faj hibridjétől lehet nehezen elkülöníteni. A szárnybélés rozsdavörös, de vastagabban szegett feketével, mint a székicsér esetében. A kézevezők fehér szegélyének hiánya és az összességében sötétebb felsőtest is a feketeszárnyú székicsérre emlé-

keztet (leegyszerűsítve tehát felülről inkább a feketeszárnyú székicsérre, alulról inkább a székicsérre hasonlít). A *maldivarum* esetében a mell fahéjszínű árnyalata elmosódottabb, és egészen a has elejéig nyúlik a mellen (Lewington et al. 1991, Harris et al. 1996).

Összefoglalás

Korábbi hazai adatok alapján a feketeszárnyú székicsérrel hazánkban elsősorban költési időben találkozhatunk, ugyanakkor nyár végén vagy ősz elején más európai országokhoz hasonlóan költés utáni kóborláson is előfordulhat. A repülő madarakat leginkább jellegzetes riasztóhangjuk, továbbá a kézevezők fehér szegélyének hiánya, a szélesebb tövű, valamivel kevésbé hegyes szárny (a szárnycsúcsot két, közel egyforma hosszúságú kézevező adja), a rövidebb és kevésbé villás farok, megfelelő fény-

1. táblázat. A *G. nordmanni*, *G. pratincola* és *G. maldivarum* méretei Cramp & Simmons (1983)¹, Vaurie (1965)², valamint Dementjev et al. (1951)³ után. A méretek mm-ben értendők, zárójelben a szélső értékeket tüntettük fel (n.a. = nincs adat). – *Measurements of G. nordmanni, G. pratincola és G. maldivarum, given in mm (minimum and maximum in brackets, n.a. = no data available).*

Méret / Measurement	<i>Glareola nordmanni</i>		<i>G. pratincola</i>		<i>G. maldivarum</i>	
	Hím / Male	Tojós / Female	Hím / Male	Tojós / Female	Hím / Male	
szárny / wing	¹	204 (198–213)	193 (183–203)	198 (190–211)	192 (184–201)	n.a.
	²	199.2 (192–205)	n.a.	193.9 (183–202)	n.a.	187.9 (183–194)
	³	194.8 (182–204)	192.3 (183–200)	190.3 (182–200)	188.4 (185–192)	190–198
farok / tail	¹	107 (102–117)	96.9 (89–103)	111 (106–118)	106 (100–115)	n.a.
	²	97.7 (81–104)	n.a.	110.7 (100–118)	n.a.	77.4 (68–83)
farokvilla / tail fork	¹	49.8 (46–57)	41.7 (35–48)	56.8 (53–66)	53.0 (48–60)	n.a.
	²	41.6	n.a.	57.6	n.a.	26
csüd / tarsus	¹	38.6 (37–40)	36.2 (35–37)	32.2 (31–34)	31.1 (28–32)	n.a.
szárny/farok arány / wing/tail ratio	¹	1.90	1.99	1.78	1.81	n.a.
	²	2.03	n.a.	1.75	n.a.	2.42

viszonyok esetében a fekete szárnybélés és a sötétebb felsőtest alapján különböztethetjük meg a székcicsértől. Álló madár esetén a peckes, pingvinszerű testtartás, a hosszú csüd, a finomabb felépítésű, kevesebb vöröset tartalmazó csőr, a sötét kantár, a sötétebb felsőtest és nem túlságosan kopott tollazat esetében a farkon túlérő szárnycsúcs segít a határozásban. A fekete szárnybélés csak kiváló fényviszonyok mellett használható, mivel a székcicsér narancsvörös szárnybélése csak ráeső fényben látható.

Summary: The occurrence and identification of Black-winged Pratincole in Hungary

In recent years the Black-winged Pratincole has been reported with increasing frequency in Hungary. While the growing number of birdwatchers in the country has undoubtedly played some role in the increasing number of records of this species, it is also possible that a recent areal expansion has also contributed. In addition to the consulted literature (Vaurie 1965, Szabó 1975, Cramp & Simmons 1983, Lewington et al. 1991, Harris et al. 1996 etc.) this paper was based on field observations of the two regular European pratincole species in Hungary and abroad, as well as the examination of our own photographs and those in the literature. The identification of pratincoles in winter plumage is discussed elsewhere (Lewington et al. 1992, Harris et al. 1996).

Habitat

The Black-winged Pratincole essentially inhabits open steppes. It breeds on clay, dried mud or saline flats, marshy depressions, river valleys and in deltas (Vaurie 1965). Larger colonies are always found near water since the proximity of drinking water is crucial. It can tolerate a higher and denser degree of vegetation than Collared Pratincole, such as grasslands, especially stands of *Artemisia* species, alkaline plant communities and agricultural habitats (flax, millet, maize and melon [Cramp & Simmons 1983]). Since Hungarian colonies of Collared Pratincoles have occurred with increasing frequency on cultivated land (sunflower, maize, pumpkin, watermelon), it is perhaps not surprising that Black-winged Pratincoles have also been seen in such colonies.

Occurrence in Hungary

The Black-winged Pratincole is mostly recorded as a rare and sporadic breeder in Hungary, invariably in Collared Pratincole colonies on the Great Plain. Apart from such occasional breeding pairs vagrants also occur from May to September (Magyar et al. 1998). Breeding was reported at Tiszaföldvár in 1840 and 1843 (Keve 1960), at Hódmezővásárhely in 1900 (B. Bodnár cit. Sterbetz 1974—unverified record), at Peszéradacs from 1923 to 1929 (Geréby 1964), at Kunmadaras in 1973 (Szabó, 1975b), at Fülöpzállás in 1975 and at Nyírólapos near Balmazújváros in 1979–1980.

In the last 15 years Black-winged Pratincole pairs have been reported only twice. A pair was found by the second author near Karcag between May 30 – June 16, 1990, and another pair and a nest with eggs was found near Karcag in June, 1995. Unfortunately this clutch was washed away by heavy rains soon after. Single birds seen in the breeding season (June 26, 1991

at Hortobágy fishponds; June 1, 1994 at Karacsonyfok, Hortobágy; July 12, 1997 at Apaj) may indicate undiscovered breeding or breeding attempts or, alternatively, non-breeding stragglers. Another, autumn record (September 14, 1992 near Szarvas) refers either to a post-breeding vagrant or perhaps to a bird from an undiscovered breeding.

Identification of adults in the field

Birds in flight

As pratincoles are usually seen in flight features visible on flying birds are often the most useful in terms of identification. The often mentioned black underwing coverts are only visible on flying birds, but light conditions seldom offer the opportunity to accurately judge their colour. In several cases we observed Collared Pratincoles with underwing coverts which looked black, but which flashed their true chestnut colour only when in direct light. Besides being difficult to observe, this mark by itself does not exclude possible hybrids. At the same time a number of other features are considerably easier to see and these do not depend upon the angle of light. The following features (in order of importance) may be used in the identification of pratincoles: voice, absence of a white trailing edge on the secondaries, silhouette (depth of wing base and length of tail), colour of underwing coverts, upperwing colour, breast colour.

Voice. Black-winged Pratincoles are usually seen in Hungary during the breeding period, in colonies of Collared Pratincoles. In protecting their territory, and possibly their eggs and/or young, birds fly towards approaching intruders from a long distance to check the possible threat whilst giving alarm calls. The deeper and shorter call of Black-winged Pratincole is quite different from that of Collared Pratincole. The three-element alarm call – described as pwik-kik-kik by Lewington et al. (1991) or pwik-pwik-ik by Harris et al. (1996) can betray the presence of a Black-winged Pratincole within a flock of Collared Pratincoles. (This call is discussed in detail by Szabó (1975) and it may also be heard on Vepintsev's *Bird Sounds of the Soviet Union*.)

Trailing edge on the secondaries. The white trailing edge on the secondaries of Collared Pratincoles, which is absent on Black-winged, is visible both from above and below. A white edge may also be invisible on Collared, either as a result of light conditions or at other times (with increasing probability towards the end of the summer) it may be narrow due to heavily worn remiges (Lewington et al. 1991).

Wing shape. Although the wing length of the two species is nearly identical (Cramp & Simmons 1983 – see Table 1) the broader wingbase and the shorter and less forked tail of Black-winged results in a much chunkier silhouette. We noticed on both adults of a pair nesting on the Hortobágy in 1995 that the wing tip was composed of two almost identical primaries and this blunter wingtip also contributed to an overall chunkier "jizz". This feature needs further study but it seems useful in separating the two species in a similar way to that of Common and Pallid Swifts (i.e. pointed wing of the commoner species, almost equally long two primaries at the wing tip for the

less common Pallid Swift and Black-winged Pratincole).

Tail. Black-winged Pratincoles have noticeably shorter and less forked tails than Collareds. The legs usually reach to the central tail feathers on flying birds, while the legs fall short on Collared Pratincoles (Harris et al. 1996).

Underwing. The wing linings of Collared Pratincoles appear chestnut in colour when direct light hits them, i.e. in direct light on turning birds. Although when following a single individual this colouration can often be easily seen, it may not be a practical feature to look for when dozens of birds are swirling above a colony.

Upperwing. In Black-winged Pratincole the wingcoverts are dark hazelnut in colour and therefore no marked contrast is visible between the remiges and the coverts, while the paler, sometimes even sandy coverts show a definite contrast with the dark brown remiges in Collared Pratincoles.

Breast. On Collared Pratincoles the colour of the breast is sharply isolated from the paler belly, almost like a breast band, while the colours of the two blend into each other much more on Black-winged Pratincoles.

Birds observed on the ground

Whilst on the ground birds usually stay calm. They do not call and on the folded wing the edge of the secondaries and the underwing coverts are not visible either. The "jizz" and colouration of the bird, however, is just as reliable as the characters visible on flying birds. The posture, the tarsus length, the colour of the head and the back, as well as the base of the bill and the lores should be concentrated on.

Posture. The Black-winged Pratincole has a more upright stance, which may be judged when seen from the side based on the angle of the back line with the ground and on facing birds on the breast being higher from the ground giving a typical "penguin like" look to the bird. This posture is in part also the result of the longer tarsus.

Legs. The tarsus of the Black-winged Pratincole is longer than that of the Collared by some 5-6 mm, (i.e. by 15-20%). With experience this is a useful feature especially when used in combination with the posture. Vaurie (1965) also mentioned that the tarsus is thicker and more scutellated, the toes are heavier and the claws shorter and more curved in Black-winged Pratincole, however these may be of little use in the field.

Bill and lores. The bill appears shorter from that of Collared Pratincole, partially because of less red at the base, therefore the bill appears less conspicuous, but there are also measurable size differences (according to Cramp & Simmons [1983] the depth of the bill at the gony is by 10% thinner compared to Collared Pratincole). The red reaches from the gape beyond the lateral feathering of the mandibles on Black-winged Pratincole but up to the nostrils on Collared Pratincole (Harris et al. 1996). The amount of red on the bill combined with the darker and less sharply demarked lores, which can reach to the frontal part of the head, creates a peculiar facial expression in Black-winged Pratincole.

Head colour and head shape. The hazelnut brown of the head fades into cinnamon from the top of the crown towards the nape where it contrasts with the hazel-

nutchocolate colour of the back. The front is somewhat flatter and the crown and nape meet at a somewhat pointed angle in contrast to the more rounded head of Collared Pratincole. Even if these marks are not of absolute value (they depend on how scruffy the feathers are and also on the angle of view) and require practice, they can be of use in identifying birds in high vegetation where posture and leg length are difficult to judge.

Eye-ring. The eye-ring of Collared Pratincole is thick and complete on the lower eyelid and is usually also visible as a thin line on the upper lid, while the Black-winged Pratincole has a broken eye-ring with the white usually limited to the rear two thirds of the lower eyelid (Harris et al. 1996).

Colour of the upper body. Although extremely coloured individuals of Collared Pratincoles do exist, in general Black-winged Pratincoles have darker backs and wing coverts and are hazelnut coloured as opposed to the sandy to cinnamon colour of Collareds.

Wing length In relatively fresh plumage (until the end of summer) the tip of the folded wing reaches beyond the tail in Black-winged Pratincole while in Collared Pratincole it is the same length or shorter than the tail.

Identification of juveniles

In both species juveniles have similar plumage to adults with the exception that the black collar bend is absent, the crown and breast is finely streaked, and the upper body is mottled as a result of cream coloured fringes and dark sub-terminal bands on the wing coverts and mantle feathers. The differences in posture and structure mentioned for adults are applicable in juveniles with the exception of the wing length relative to the tail. The longer tarsus, wider wing base and less forked tail are therefore useful features. The base colour of the back and the secondary coverts are generally darker cream coloured on Black-winged Pratincole, and the sepia brown sub-terminal bands are narrower with thinner dark centres to the tips (Harris et al. 1996), although these features are difficult to observe in the field.

Occurrence of hybrids

Collared and Black-winged Pratincoles are close relatives, they often breed in same colonies (for a long time they were regarded only as colour phases of the same species), so hybridisation may occur between the two species. The morphology of the hybrids is yet to be studied in detail, but according to the literature they show mixed characters of the two species and at other times are intermediate in plumage (Lewington et al. 1991). Thus, all characters need to be considered before a hybrid can be excluded.

Irodalom

Bannerman D.A.B. 1962. The birds of the British Isles. Vol. 11. Oliver & Boyd, Edinburgh.
Belik V.P. & Tomkovich P.S. 1997. Black-winged Pratincole. In: Hageмейer J. & Blair M. J. (eds.) The EBCC Atlas of European Breeding Birds. Poyser.

Cederroth C. [1995]. First draft of the official AERC – Association of European Rarities Committees – list of European bird species. (Manuscript)
Cramp S. & Simmons K.E.L. (eds.) 1983. The birds of the Western Palearctic. Vol. 3. Oxford University Press, Oxford.
Dementjev G.P., Gladkov N.A. & Szpangenberg E.P. 1951. Pityci Szovjetszkogo Szozjuza. Tom 3. Szovjetszkaja Nauka, Moskva.
Geréby Gy. 1964. A feketeszárnyú székicsér fészkelése Magyarországon [Black-winged Pratincole breeding in Hungary]. *Aquila* 69–70: 259.
Glutz von Blotzheim U., Bauer K.M. & Bezzel E. 1977. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 7. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
Harris A., Shirihi H. & Christie D. 1996. The Macmillan birder's guide to European and Middle Eastern birds. Macmillan.
Hrokov V. V. 1983. Adatok a Tengiz-Kurgaldzsi mélyföld (Közép-Kazahsztán) feketeszárnyú székicsérjeinek (*Glareola nordmanni*) biológiájához. *Aquila* 90: 132–137.
Keve A. 1960. Magyarország madarainak névjegyzéke. Nomenclator avium Hungariae. Madártani Intézet, Budapest.
Keve A. 1984. Magyarország madarainak névjegyzéke. Nomenclator avium Hungariae. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Kovács G. 1998. Feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*). In: Haraszthy L. (ed.) Magyarország madarai. Mezőgazda, Budapest.
Lewington I., Alström P. & Colston P. 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. Domino Books.
Maclean G.L., Herremans M. 1997. Black-winged Pratincole (*Glareola nordmanni*). In: Harrison J.A., Allan D.G., Underhill L.G., Herremans M., Tree A.J., Parker V. & Brown C.J. (eds.): The atlas of southern African birds. Vol. 1. Non-passerines. BirdLife South Africa, Johannesburg.
Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. 1998. Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet – MME – Winter Fair, Budapest – Szeged.
Sibley C.G. & Monroe B.L. 1990. Distribution and Taxonomy of Birds of the World. Yale UP, New Haven.
Sterbetz I. 1974. Die Brachschwalbe. Neue Brehm Bücherei, Wittenberg-Lutherstadt.
Szabó L.V. 1975. Feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) fészkelése a Hortobágyon [Nesting of the Black-winged Pratincole (*Glareola nordmanni*) in Hortobágy]. *Aquila* 80–81: 55–72.
Urban E.K., Fry C.H. & Keith S. 1986. The Birds of Africa. Vol. 2. Academic Press, London.
Vaurie C. 1965. The birds of the Palearctic Fauna. Non-passeriformes. Witherby, London.

*Dr. Kovács Gábor, 5363 Nagyvíván, Bem apó u. 1.
Dr. Magyar Gábor, 1052 Budapest,
Semmelweis u. 10. VI. 30.*

A szalagos keresztcsőrű (*Loxia leucoptera*) harmadik magyarországi előfordulása

FARAGÓ IMRE CSABA

A zalaegerszegi Ciconia Klub 1997 őszén kutatási programot indított a zalai avifauna részletes felmérésére. E munka részeként nem csak a legjobb, legismertebb területeket figyeltük, hanem az emberi tevékenység hatásainak erősen kitett élőhelyeket, így Zalaegerszeg belterületét is. A szalagos keresztcsőrű megtalálása a program első eredményei közé tartozik. Felbukkanását kisebb keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*) invázió vezette be. Zalában az első keresztcsőrűeket október 7-én észleltük a Miklósfai-halastavaknál (Bogár I., Faragó I. Cs.). Minthogy a megfigyelések október elejétől váltak intenzívvé, elképzelhető, hogy már jóval korábban is mozogtak kisebb-nagyobb keresztcsőrűcsapatok a megyében; ezt valószínűsítik az ország más részeiről származó adatok is. Október 11-én Faragó Ádám egy hímét figyelt meg Zalaegerszegen, a Göcseji úti temető lucfenyőin (*Picea abies*). Ugyanott 12-én délelőtt 15, délután pedig 25 példány tartózkodott (Gál Szabolcs). Ezt követően többen is rendszeresen láttak csapatokat, elsősorban a temetőben, de felbukkantak a város más részein is. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az első észlelések után a temető csaknem állandó megfigyelés alatt állt. Végül október 30-án, 14.30 körül Horváth András 4 keresztcsőrű között egy öreg hím szalagos keresztcsőrűt figyelt meg. Telefonon értesítette Faragó Ádámot és Gál Szabolcsot, akik 15.30-kor már a temetőben voltak. Rövid keresés után megtalálták a madarat, és sötétedésig figyelték, amikor is eltűnt egy életfa (más néven keleti tuja) (*Biota orientalis*) csúcsában. Másnap korán reggel Horváth Andrásal jómagam is kimentem a területre, abban a reményben, hogy a madár a tujában éjszakai. Minthogy reggel nem találtuk, 11.00 órától Bogár Istvánnal kerestük tovább, mígnem 10 keresztcsőrű társaságában rátaláltunk, és bizonyító fotókat készítettünk róla. Ezt követően a madarat igen sokan látták. A megfigyelést a Nomenclator Bizottság hitelesítette, így ez a faj harmadik bizonyított előfordulása hazánkban.

Leírás

Méret. Minthogy a szalagos keresztcsőrű legalább november 22-ig maradt a városban (Faragó Á. & Horváth A.), időnk és alkalmunk is volt arra, hogy alaposan megfigyeljük. A keresztcsőrűekkel való összehasonlításra is több ízben nyílt lehetőség. Ennek alapján a szalagost kisebbnek, és valamivel karcsúbbnak találtuk. Nagyobb távolságból a méretbeli különbségek nem tűntek fel, ám november 2-án, amikor 2 méterről látták együtt egy keresztcsőrű tojóval, igen szembeötlőek voltak, és a csőr is kisebbnek látszott.

Tollazat. A madár mindkét szárnyán két igen feltűnő, széles, élesen határolt fehér szalagot viselt. A fej, nyak, tarkó, a begy, a mell és a has színe rózsaszínbe hajlott a keresztcsőrű hímekéhez képest. Főként a farcsíknál volt ez igen látványos. Napfényes időben hátulról a farcsík szinte világított. A határozók alapján ugyan nem egyértelmű, hogy a szalagos alapszíne a rózsaszínhez, a narancssárgához vagy a kárminhoz áll-e közelebb, azonban a megfigyelések során több alkalommal, többen is, egymástól függetlenül rózsaszínnek látták, amilyenek leginkább Peterson et al. (1986) jelöli, vagy mint amilyenek Udvardy (1987) fotóján láthatjuk. Míg a két faj közötti méretkülönbségek nagyobb távolságból alig vagy egyáltalán nem voltak észlelhetőek, a színezetbeli eltérés (jó látási viszonyoknál) viszonylag messziről is feltűnt. A has alsó harmada valamivel világosabb, mint feljebb; a kloáka környéke és az alsó farkfedők csaknem teljesen fehérek voltak. A kantár, a szárnyak (a szalagokat leszámítva), a farok, a láb és a csőr is sötétek, feketések.

A szárny alakjában nem láttunk különbséget a *curvirostrához* képest, ahogyan az enyhén villás farokkal kapcsolatosan sem.

Hang. Már az első megfigyelőknek is feltűnt, hogy a *leucoptera* hangja jól hallhatóan különbözik a *curvirostrától*. Míg a *curvirostra* telt, viszonylag mély „gip-gip” hangot ad, addig a

leucoptera hangját többen is inkább „csiripelőnek” hallottuk; magasabb volt és csengőbb.

Viselkedés

A szalagos keresztcsőrű harmadik hazai előfordulásának érdekessége és jelentősége, hogy a madarat igen hosszú ideig, 24 napon át figyeltük, összesen 16 alkalommal láttuk, így lehetőség nyílt viselkedésének, táplálkozásának megfigyelésére hazai terepen.

Már október 31-én – amikor az első bizonyító fotókat készítettük – feltűnt, hogy a *leucoptera* mozgékonyabb, gyakrabban változtat helyet, mint a *curvirostrák*, amelyek nem egyszer akár egy teljes órát is eltöltöttek egy-egy fenyő csúcán.

Mind a *curvirostrák*at, mind a *leucopterát* elsősorban a reggeli és a délutáni órákban láttuk. Utóbbi legtöbbször egyedül mutatkozott, de általában abban az időben, amikor a *curvirostrák* is a temetőben voltak. Habár az utolsó napokban mind gyakrabban esett meg, hogy *curvirostrát* egyáltalán nem sikerült megfigyelni, a *leucoptera* azonban megszokott helyén a délután folyamán hosszabb-rövidebb időre egyedül is felbukkant. Október 31-én a *curvirostrák* közelében mozgott, de azoktól leszakadva olyan tobozokra szállt, amit mások már megkezdték. November 2-án egy életfán látták együtt egy tojó *curvirostrával*, aki támadta. Megfigyelték továbbá házi verebek (*Passer domesticus*), mezei verebek (*Passer montanus*), zöldikék (*Carduelis chloris*), tengelicek (*Carduelis carduelis*) és csízek (*Carduelis spinus*) társaságában, főként azon a életfán, melyre rendszeresen járt, s amelyen gyakran igen hosszú időt töltött. Érdekesség, hogy az ott táplálkozó verebeknél, tengeliceknél és csízeknél többször is megfigyeltük, hogy a keresztcsőrűekhez hasonlóan fejjel lefelé, csüngve szedegették az életfa tobozkaiból a magokat.

A *leucoptera* leginkább bizalmasságával okozott meglepetést. Akár kézzel is megfoghattuk volna. Csak azért mondtunk le a gyűrűzés lehetőségéről, mert fontosabbnak találtuk, hogy a lehető legtovább gyűjthessünk róla adatokat. Az első bizonyító fotóknál még 300-as teleobjektívet használtunk, ám a korábban már publikált fotók (Túzok 1998/4.) alapobjektívvel

készültek! Ilyenkor arasznyi távolságból vehetük szemügyre. Még az sem zavarta, hogy a fotózás kedvéért az ágat, melyen táplálkozott, kicsit lejjebb húzzuk! Ugyanakkor, ha a környék madarai ragadozót jeleztek – rendszerint karvalyt (*Accipiter nisus*) –, félbeszakította a táplálkozást, a „csőrében megállt a falat”, és felágaskodva, feszülten figyelt.

Táplálkozás

A *curvirostrák*hoz hasonlóan sokszor tartózkodott lucfenyőn, ám legtöbbször életfán láttuk, ahol rendszeresen jelent meg, és amelyen huzamosabb időt is eltöltött. Ugyan a *curvirostrák*at is megfigyeltük az életfán, de lényegesen ritkábban, és kevesebbet tartózkodtak rajta. A *leucoptera* életfához való ragaszkodása talán azal magyarázható, hogy kisebb és vékonyabb csőrével az életfa érett tobozaiból könnyebben szerzett táplálékot, mint a luc tobozaiból. Lucon és életfán kívül más fafajon nem láttuk táplálkozni, habár egy ízben Cser Szilárd és Horváth András észlelték juharlevelű platánon (*Platanus hybrida*) is.

Más hazai előfordulások

A zalaegerszegi észlelés előtt mindössze két hitelesített hazai előfordulása volt, élő példány pedig elsőként 1997-ben került elő. 1990-ben, amikor legnagyobb európai inváziója volt, szeptember 12-én egy macska által elpusztított példányt talált Sátoraljaújhelyen Bem T., december 16-án pedig Újhelyi B. és Vágvölgyi B. bukkantak Biatorbágyon egy szintén elhullott, fiatal tojóra (Bankovics 1991). Itt említjük meg, hogy a zalaegerszegi megfigyelésnél korábban, 1997. augusztus 29-én, Debrecenben állítólag láttak egy fiatal hímét, amit azonban az MME Nomenclator Bizottság még nem hitelesített.

Európai előfordulások

Európa legnagyobb részén ritka és rendszeretlen kóborló. Skandinávia egyes részein azonban rendszerint hétévente van inváziója, az uráli fenyvesek toboztermésével szinkronban

11–14. Öreg hím szalagos keresztcsőrű (*Loxia leucoptera*). 3. hitelesített magyarországi adat. Zalaegerszeg, Göcseji temető, 1997. október 31. (11. Faragó I. Csaba, 12. Vasuta Gábor, 13–14. ifj. Oláb János) – Adult male Two-barred Crossbill, 3rd Hungarian record

(Cramp & Perrins 1994). Európa többi részéből elszórt adatai ismertek. A Brit-szigeteken 117, Hollandiában 18, Belgiumban (1967 óta) 11, Olaszországban kb. 20, Németországban 19, Svájcban 3, Lengyelországban 30, Ausztriában, Csehországban és Szlovákiában legalább 9, Szlovéniában 2, Romániában 1, Ukrajnában pedig 1950 előtt 1 alkalommal észlelték (Magyar 1996). 1991-ben, a legnagyobb invázió idején Berlinben költött is (Cramp & Perrins 1994). Inváziói gyakran esnek egybe a *curvirostra* invázióival.

Feltehető, hogy 1997-es hazai megjelenése összefüggésben van a Skandináviában észlelhető, hétévente ismétlődő ciklussal, s mindkét hazai észlelés egy újabb európai inváziónak köszönhető, amely ezúttal is egybeesett a *curvirostra* inváziójával. A Birdwatch adatai alapján (Anon. 1997) Nyugat-Európában főként július közepén jelentek meg nagyobb, nem egyszer 500 madárból álló keresztsőrűcsapatok, ám sok helyen a beözönlött madarak nagyrésze huzamosabb ideig helyben maradt. Feltehetően a *curvirostrák* beözönlésének második fázisával érkeztek a *leucopterák* Nyugat-Európa különböző részeire. Finnországban – főként az északi részekben – már július végén észleltek kóborlókat. Svédország déli részén augusztusban magányos példányokat és kisebb csapatokat is láttak vonulni; legtöbbször (19 példány) Upplandnál láttak augusztus 12-én. Nyugat-Európa más országaiban is augusztusban jelentek meg. Dániában augusztus folyamán legalább 29, szeptemberben 24 *leucopterát* láttak (van den Berg 1997). Továbbá észlelték Írországon, Nagy-Britanniában és Németországban is. Különösen érdekes – a zalaegerszegi megfigyelésre emlékeztet – az a holland adat, mely szerint Wageningennél a *leucopterák* (2 hím, 1 tojó) október 30-án jelentek meg, és novemberbe nyúlóan helyben maradtak (van den Berg 1997).

Köszönetnyilvánítás

Köszönet illeti meg azokat, akik rendszeres terepi munkájuk gyümölcseként megtalálták a szalagos keresztsőrűt, akik 24 napon át kitartóan

figyelték, és adataikat, megfigyeléseiket és a madárról készült bizonyító felvételeket a rendelkezésemre bocsátották, így elsősorban Cser Szilárdot, Faragó Ádámot, Horváth Andrást és Németh Norbertet, valamint Horváthné Faragó Zsuzsannát és Nagy Juditot, akik segítettek a külföldi adatok összegyűjtésében.

Summary: Third record of Two-barred Crossbill in Hungary

On 30 October 1997 an adult male Two-barred Crossbill was seen amongst Common Crossbills at Zalaegerszeg. The bird was watched subsequently by numerous observers. This was the third record of the species for Hungary. The two previous records were both females found dead in 1990. The bird stayed in the town cemetery for around 24 days and was seen on 16 occasions and notes were made on its behaviour.

Irodalom

- Anon. 1997. British & European rarity report. Birdwatch 1997, No. 63: 50, 52–53, 56; No. 64: 55–57.
- Bankovics A. 1991. Szalagos keresztsőrű (*Loxia leucoptera* Gm. 1788) Magyarországon. Aquila 98: 184.
- Cramp S. & Perrins C.M. (eds.) 1994. The birds of the Western Palearctic. Vol VIII. Oxford University Press, Oxford.
- Ebels E.B. 1993. Invasie van Witbandkruisbekken in Nederlanden Westeuropa in 1990–91. Dutch Birding 15: 206–214.
- Hadarics T. 1997. Érdekes megfigyelések, 1997. augusztus–október. Túzok 2: 146–160.
- Magyar, G. 1996 Újabb madárfajok Magyarország faunájában. Túzok 1: 19–37.
- Peterson R.T., Mountfort G. & Hollom P.A.D. 1986. Európa madarai. 4. kiadás. Gondolat, Budapest.
- Udvardy M.D.F. 1987. National Audubon Society Field Guide to North American Birds. Knopf, New York.
- van den Berg A.B. 1997. WP reports: September–October 1997. Dutch Birding 19: 253–261.

Faragó Imre Csaba,
8900 Zalaegerszeg, Berzsenyi u. 30. IX. e. 65.
E-mail: ciconia@zpok.hu

Rövid közlemények

Fiókáit vezető vízirigó (*Cinclus cinclus*) a Kőszegi-hegységben

Dipper with fledglings in the Kőszeg Hills

Az Ausztriában eredő Gyöngyös patak két – egyenként kb. 1 km hosszú szakaszon – érinti az államhatár által kettészelt Kőszegi-hegység hazai oldalát. A patak medre, melyet a hegység meredeken letörő oldala, valamint művelt szántó- és gyepterületek szegélyeznek, jórészt természetes állapotban maradt fenn. Telente rendszeresen megjelenik rajta egy-két vízirigó. 1997. július 24-én egy öreg és két fiatal, néhány napja kirepült vízirigót figyeltem meg a patakon. A verdesve, gyengén repülő fiatalok és az idős madár szemmel láthatóan összetartoztak, noha etetésre a megfigyelés ideje alatt nem került sor. Mederből kiálló kövek hiányában a víz szélén lévő fenyven és faágakon mozogtak. Mintegy 45 percen át figyeltem őket, ezalatt 50 m-t haladtak a patak folyásirányával megegyezően. A későbbiek során többször nem sikerült megfigyelnem őket. Tekintettel a fészkek ismeretlen helyére, valamint arra, hogy a megfigyelés közvetlenül az országhatáron történt nem bizonyos a költés hazai volta, de mindenképpen jelzi az alpokalji élőhelyek vízirigó számára való alkalmasságát. – *Németh Csaba, 9723 Gyöngyösfalu, Arany János utca 5.*

Bálakötöző zsinég mint madárcsapda

Birds trapped in bale string

A mezőgazdaságban általánosan használt bálakötöző zsinég sajnos elég gyakran okoz madárpusztulást. A madarak közül elsősorban a vetési varjú (*Corvus frugilegus*), dolmányos varjú (*Corvus corone cornix*), de néha a holló (*Corvus corax*) is használ a fészkeképítéshez, béleléshez ilyen zsinéget, főleg azok a párok, amelyek mezőgazdasági területen vagy annak közelében fészkelnek. Az ilyen fészkekben a madarak fokozott veszélynek vannak kitéve, mivel a költés során ezekbe a zsinégekbe a madár (főként fióka) lábánál, ujjainál fogva beakadhat. Emiatt – mivel elszakítani nem tudja –

szinte minden esetben elpusztul. Később más fajok (például fészket nem építő ragadozók), melyek ezekben a fészkekben költenek, szintén veszélybe kerülhetnek. Ilyen, fészkeben foglyul esett madarak között találtam vörös vércse (*Falco tinnunculus*), erdei fülesbagoly (*Asio otus*), dolmányos varjú és holló fiókáját is. 1996. június 21-én a Szabadkígyósi TK-ban másféle esettel találkoztam. Dülőút melletti akácfa csúcsán mintegy 11 méter magasan egy vörös vércsét láttam ülni, ami közeledtemre nem szállt el. Ez a szokatlan viselkedés feltűnő volt, annál is inkább, mert a madár szinte hasalt az ágon. Ezért felmásztam a fára, mire a vércse elrúgta magát, de nem tudott elrepülni, mert egyik lábára és a faágra, amelyen ült, többszörösen rátekeredve egy bálakötöző zsinég tartotta fogva. Az öreg tojó vércse teljesen üres beggyel, akár egy-két napja is ülhetett a fán. Csapdába került lába a vergődés következtében többször kifcamodott. A száraz faágat letörtem, majd a földre lemászva a vércsét kiszabadítottam és elengedtem. A madár valószínűleg a környező kaszálon vadászott, ahol zsákmányolás közben a földön heverő zsinég a lábára akadt, majd miután a fára fölszállt, beleakadt az ágba, ahonnan már nem menekülhetett. – *Marik Pál, 5600 Békéscsaba, Tolnai u. 4/D*

Madarak vakolat- és malterfogyasztása

Birds eating plaster and mortar

A Túzok egyik előző számában olvastam vakolatot fogyasztó házi verebekről (*Passer domesticus*) egy cikket (Pigniczki Cs. 1997, Túzok 2: 36). Hasonló megfigyelésekben nekem is volt részem. 1998. január 4-én Ózd külső, Szentsimonnak nevezett városrészében fedeztem fel egy hiányos vakolatú téglapépület függőleges falán 10-15, fecske módjára a falon kapaszkodó házi verebet. A madarak a téglák rései közül bányászták ki a vakolatot és a téglákat összekötő maltert. A megfigyelés idején hó egyáltalán nem volt, sőt 8-10 °C-os kora tavaszi idő uralkodott. Tehát ha csak zúzókönek használható kavicsdarabokra lett volna szükség, bárhol találhattak

15. Maltert fogyasztó hamvas küllő (*Picus canus*). Ózd, 1998. február 13. (Katona Csaba) – Grey-beaked Woodpecker eating plaster

16. Megszakított vedlésű széncinege (*Parus major*). Göd, 1998. január 3. (Karcza Zsolt) – Great Tit in suspended moult

volna. A másik megfigyelésem szintén Ózdon, a Gubonna-völgyben történt 1998. február 13-án. Itt egy hamvas küllő (*Picus canus*) tojót figyeltem meg malterfogyasztás közben. Ebben az esetben nem is magevő madárról van szó. Valószínűnek tartom, hogy nem, vagy nem csak zúzókö felvétele miatt, hanem mézspótlás céljából fogyasztanak időnként vakolatot és maltert a madarak. – Katona Csaba, 3600 Ózd, Nagyamerika u. 1/7.

Megszakított vedlésű széncinege (*Parus major*) Great Tit in suspended moult

1998. január 3-án egy megszakított vedlésű széncinegét fogtam a Gödi Biológiai Kutatóállomás parkjában. A madár jó kondícióban levő (3-as zsír, 3-as mellizomzat, 17,6 g testtömeg) öreg tojó volt. Mindkét szárnyán szimmetrikusan az 1–3. kézevező és a 4–6. karevező vedletlen, régi, erősen kopott volt. A madarat a területen folyó rendszeres téli madárgyűrűzések során később visszafogtuk. A cinegeféléknél (Paridae) a fiatalok ősszel részleges, az öregek költés után ősszel teljes vedlést végeznek. Megszakított vedlés nem jellemző a családra (Svensson 1995, Útmutató az európai énekesmadarak határozá-

sához), és magam sem talákoztam korábban hasonló esettel. – Karcza Zsolt, 1082 Budapest, Üllői út 46.

Műanyag zacskót támadó kerecsensólyom (*Falco cherrug*) Saker attacking a plastic bag

Balmazújvárostól délre, a Magdolna-pusztán van a város kommunális személtelakó telepe. Az itt guberálók gyakran gyújtanak tüzet, részben saját szórakozásuk miatt, illetve télen melegezés céljából. 1997. szeptember 28-án délelőtt 10 óra 30 perc körül egy ilyen tűz meleg áramlata röptetett fel egy műanyag zacskót, amely mintegy 150 méter magasra emelkedett, majd lebegni kezdett. Ekkor a személtelap fölötti légtérben megjelent egy fiatal kerecsensólyom. A lebegő zacskó fölé érve körözni kezdett, majd hirtelen zuhanással annak közelébe került. A „termiket” elkapva gyorsan emelkedett, majd még kétszer megismételte az előbbi jelenetet. Egy perc múlva újra süllyedni kezdett, majd lábaival belekapaszkodott a zacskóba, és azzal együtt zuhant körülbelül 30 métert. Ezután elengedte a „zsákmányt”, és elkörözött a légtérből. – Szilágyi Attila, 4060 Balmazújváros, Tóth Árpád u. 26.

Milyen Madár Ez? 3/1.

Az 1997/4. számban megjelent fényképen egy szürke légykapó (*Muscicapa striata*) látható. A kép 1997 májusában készült Sarródon. Ezúttal valamennyi megfejtőnek sikerült helyesen meghatározni a fajt, igaz most szándékosan igyekeztünk egy könnyebben felismerhető madarat feltenni kérdésként, miután az előző feladványunk nagyon nehéznek bizonyult. A Milyen Madár Ez? 2. sorozatának nyertese Albert László. Nyereménye az 1998. második felében megjelenő *The Handbook of Bird Identification* című könyv.

A képről már az első pillanatban látható, hogy egy kistermetű énekesmadarat ábrázol. A madár testalja fehéres, felsőoldala – már amennyi ebből látszik – szürke színű. Lábujjai feketék. A fekete lábú és lábujjú énekesmadarak közül – nem túl sok ilyen van – rövid keresgélés után rátalálunk a légykapófélékre (*Muscicapidae*). A többi fekete lábú énekesmadárfajnak ugyanis vagy feltűnő, kontrasztos mintázata és feltűnő színei vannak (fecskék, billegetők, rozsdafarkú-

ak, csukok, hantmadarak, cinegék, gébicsek, egyes pinty- és sármányfélék) vagy hosszú a farka (fecskék, billegetők, őszapó, gébicsek), ennél a madárnál viszont jól látszik a rövid, szögletes végű fark, és az egyszerű, nem kontrasztos színezet. A felsorolt fajok esetében a fiatal vagy tojó példányoknál előfordul persze, hogy nem feltűnően színesek, de sokukat már az alapján is ki lehet zárni, hogy nem szokásuk ágon ülni tollászkodni. A fekete-fehér légykapófajok (*Ficedula* spp.) – ide értve a kis légykapót is – tojóit és fiataljait a fark színezete alapján zárhatók ki. Azoknál ugyanis a szélső faroktollakon fehér mintázat van, a képen látható madár faroktollai viszont egyszínű szürkék. Madarunk tehát egy *Muscicapa* nembe tartozó légykapó, s a Nyugat-Palearktiszban előforduló két faj (*Muscicapa striata* és *Muscicapa dauurica*) közül egyértelműen a szürke légykapóval azonosítható, hiszen jól látható a madár homlokának és fejtetejének sötét, sorokba rendeződő foltozottsága, ami a másik fajnál hiányzik. – dr. Hadarics Tibor

17. Milyen Madár Ez? 2/4.: szürke légykapó (*Muscicapa striata*), Sarród, 1997. május (*Antli István*) – Spotted Flycatcher

18. Milyen Madár Ez? 3/1. Feladat a faj felismerése. A verseny négyfordulós. A megfejtéseket 1998. július 31-ig kérjük beküldeni. – Four-in-a-row 3/1

Érdekes madármegfigyelések, 1997. november – 1998. január

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: HADARICS TIBOR

É rovat számára kérjük beküldeni folyamatosan, vagy legkésőbb a lent megadott határidőig azon madárfajok adatait, amelyek magyar nevét *dőlt betűvel* szedték a *Magyarország madarainak jegyzéke* című összeállításban (Túzok 1: 42–48). Természetesen helyt adunk gyakori fajok szokatlan helyen, a szokásostól eltérő időben vagy mennyiségben való megfigyeléseinek is. A lap évi négy számában mindig a megjelenést megelőző időszak adatait közöljük, az alábbiak szerint (zárójelben az adatok beküldési határideje):

1. szám: november–januári adatok (február 10.)

2. szám: február–áprilisi adatok (május 10.)

3. szám: május–júliusi adatok (augusztus 10.)

4. szám: augusztus–októberi adatok (november 10.)

Felhívjuk a figyelmet, hogy a határidők lejárta után is lehet még adatokat beküldeni, mivel az anyag végleges lezárására csak később kerül sor, s így akár az utolsó pillanatokban érkezett adatok is bekerülhetnek a lapba. Saját munkánk megkönnyítése érdekében azonban kérünk mindenkit, hogy lehetőleg tartsa be a határidőket.

Az adatok beküldésekor kérjük megjelölni a pontos dátumot (tól–ig); a megfigyelés pontos helyét (településhatár és közelebbi hely); a példányszámokat; ha megállapítható a kort és az ivart; valamint a megfigyelő(k) nevét (kettőnél több megfigyelő esetén kérjük aláhúzással, vagy valamilyen más módon megjelölni azt, hogy kinek a nevét szerepeltessük az adat mellett *Kovács P. és tsai* formában, mert minden megfigyelő nevének kiírására terjedelmi okok miatt nincs lehetőségünk). Ha a megfigyelt madárról fénykép is készült, azt is kérjük eljuttatni az adatokkal együtt dr. Hadarics Tibor vagy a Túzok szerkesztőségének címére. A fényképek sérülésmentes visszajuttatásáról gondoskodunk. Diát, színes vagy fekete-fehér papírképet egyaránt be lehet küldeni.

Az adatok hitelességéért kizárólag a megfigyelők felelnek. A *csillaggal (*) jelzett adatokat a Nomenclator Bizottság még nem hitelesítette, így azokat a Bizottság állásfoglalásáig fenntartással kell fogadni, idézésük kerülendő, ezért ezen adatoknál a megfigyelő nevét sem közöljük.*

Nyomatékosan kérünk mindenkit, hogy a hitelesítendő fajokról a megadott időpontokig a Nomenclator Bizottság számára is küldje el a részletes leírást, mert a jövőben lehetőleg csak hitelesített adatokat szeretnénk közölni.

Északi búbvár (*Gavia stellata*): 11.01-jén a Balaton Szigligeti-öblében 1 juv. (Vízimadár-védelmi Szakosztály); 11.01–02-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 ad. téli tollazatú (Szondi L. – Szilágyi A.); 11.02-án a Duna bajai szakaszán 1 ad. + 2 juv. (Domján A. és tsai), Szántódnál a Balatonon 1 ad. (Rimóczi Á. és tsai); 11.05-én Bajánál a Dunán 2 (Tokody B.), a Fertő Rákosi-öblében 2 juv.

(Hadarics T.); 11.08-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Szondi L.); 11.08–09-én a Szege-di-Fertőn 1 ad. (Nagy T. és tsai; Fodor A. – D. Eijsackers); 11.09-én a budapesti óbudai-szigetnél 1 téi tollazatú (Steiner A.); 11.11-én az Elepi-halastavon 1 (Szondi L.); 11.12-én Felsőgödnél a Dunán 1 (Selmeczi Kovács Á.); 11.14-én a Hortobágyi-halastavon 1 (Gál A.), a Duna váci szakaszán 1 juv. (Fodor A.); 11.15-én Verőcemarosnál a Dunán 1 (Kóráy Sz. – Homonnai I.); 11.16-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Szondi L.; Varga L. – Kegyes L.), a Duna váci szakaszán 1 ad. téli tollazatú (Vasuta G. és tsai); 11.19-én Szentborbás határában a Dráván 1 (Fenyősi L. – Horváth Z.); 11.20-án a Balatonon Révfülöpnél 1 juv., a Keszthelyi-öbölben 2 juv. (Oláh J.), a Duna gödi szakaszán 2 juv. (Fodor A.); 11.21-én a Fertő Rákosi-öblében 2 téli tollazatú (Mogyorósi S.); 11.29-én a Duna váci szakaszán 1 juv. vagy téli tollazatú madarat figyeltek meg (Schmidt A. és tsai). 12.05-én Vácnál a Dunán 1 ad. (Fodor A.); 12.06-án Verőcénél a Dunán 2 (Selmeczi Kovács Á. – Zakar V.); 12.06–07-én a budapesti óbudai-szigetnél 1 ad. téli tollazatú (Lendvai Cs. és tsai; Hajós Gy.); 12.11-én Verőcénél 2 (Selmeczi Kovács Á. – Magyarkuti G.); 12.13-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 12.16-án Dunavarsánynál a Ráckevei-Dunán 1 madár került szem elé (Hajtó L. és tsai).

Sarki búbvár (*Gavia arctica*): 11.01-jén a Szege-di-Fertőn 2 ad. + 1 juv. (Domján A. – Tokody B.), a Balaton Szigligeti-öblében 2 (Vízimadár-védelmi Szakosztály); 11.02-án a Duna bajai szakaszán 1 juv. (Tokody B. és tsai), a szege-di Fehér-tavon 1 ad. (Kókai K.), a Balaton Tihanyi-öblében 3 ad. + 2 juv. (Vízimadár-védelmi Szakosztály); 11.04-én a Biharugrai-halastavon 1 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 11.05–11-ig a geszti Begécsi-víztárolón 3 (Vasas A. – Zalai T.); 11.06-án Budapesten az óbudai-szigetnél 1 juv. (Szentirmai I. – Hajdú K.); 11.07-én a Szege-di-Fertőn 2 juv. (Domján A.); 11.08-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2 juv. (Varga L. – Kegyes L.), a tömörkényi Csaj-tavon (Fodor A. és tsai) és a Szege-di-Fertőn (Nagy T. és tsai) 1-1 juv.; 11.09–10-én a Szege-di Fertőn 1 ad. (Fodor A. – D. Eijsackers; Rimóczi Á.); 11.13-án (Nagy Gy.) és 11.15-én (Szondi L.) a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1-1; 11.15-én a Hortobágyi-halastavon 1 (Tar J.; Gyüre P. és tsai), a Duna süttöi szakaszán 1 ad. (Riezing N.); 11.16-án a Biharugrai-halastavon 1 juv. (Zalai T. és tsai); 11.16–17-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Varga L. – Kegyes L.; Végyvári Zs.); 11.20-án Révfülöpnél a Balatonon 1 (Oláh J.), Gödnél a Dunán 1 ad. (Fodor A.); 11.21-én a Balatonon Balatonfürednél és Tihanyánál 1-1, a Tihanyi révnél 2 (Oláh J.); 11.22-én Tihanyánál 1 juv. (Schmidt A. és tsai); 11.23-án a Biharugrai-halastavon 2 (Oláh J. és tsai); 11.29-én a csanyteleki Síróhegyi-halastavon 1 juv. (Schmidt A. és tsai).

tavakon 1 ad. pd-t láttak (Domján A. – Tokody B.). 12.01-jén Dunaszekcsőnél a Dunán 1 (Kalocsa B.); 12.02-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Végvári Zs.), a Duna szőlőligeti szakaszán 3 (Szemadám Gy.); 12.07-én az Elepi-halastavon 1 juv. (Szilágyi A. – Varga L.); 12.13-án a Gyékényes melletti kavicsbányatavon 3 ad. + 1 juv. (Mezei E.); 12.16-án a Duna ácsi szakaszán 1 (Jánoska F.); 12.19–20-án a zalaegerszegi Gébárti-tavon 1 (Ciconia Klub); 12.28-án Visegrádnál a Dunán 2 juv. vagy téli tollazatú madarat észleltek (Schmidt A. és tsai). 01.17-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon bukkant fel 1 juv. pd (Varga L. és tsai).

Vörösnakú vöcsök (*Podiceps griseogenus*): 11.02-án a Balatonon a Tihanyi révénél 1 ad. téli tollazatú (Oláh J. és tsai); 11.05-én a szegedi Fehér-tavon 1 ad. (Mészáros Cs.); 11.08-án a Szegedi-Fertőn 1 juv. (Nagy T. és tsai); 11.09-én a Kis-Balatonon 1 (Ciconia Klub); 11.11-én a Szegedi-Fertőn 1 ad. + 1 juv. (Fodor A. és tsai); 11.15-én ugyanitt 2 (Domján A. és tsai); 11.16-án a Sumonyi-halastavon 2 imm. (ónodi M.); 11.25-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 2 ad. + 1 imm. (Weszelinov O.); 12.12-én Fertőújlak közelében a Fertőn (Madárvárta-öböl) 1 (Hadarics T. és tsai); 01.08-án a tömörkényi Csaj-tavon 2 pd-t figyeltek meg (Bod P.).

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*): 11.03-án* a mindszeri Ludas-éri-halastavon 1 téli tollazatú; 11.11-én Fertőrákos közelében, a Fertő egyik belső taván (Nagy-Kládler-tó) 4 téli tollazatú madarat figyeltek meg (Mogyorósi S. és tsai). A Balatonon 11.20-án* Balatonyörök és Balatonmária-fürdő között, 11.21-én* pedig a Tihanyi-félsziget keleti oldalánál (Tihanyi-Gödörös) láttak 1-1 pd-t; ugyancsak 1 madarat észleltek 01.03-án* a Kis-Balaton I. ütemén (Kazetta).

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*): 11.01-jén a Kis-Balatonon 4 pd-t észleltek (Vízimadár-védelmi Szakosztály), de egész november–december folyamán meg lehetett itt figyelni néhány madarat (Lelkes A.). A Hortobágyi-halastavon 11.01-jén 30, 11.08-án 2 (Gyüre P. és tsai), 11.14-én 35 (Gál A.), 11.15-én 15 (Gyüre P. és tsai), 11.19-én 3 pd-t láttak (Gyüre P.). 11.18-án a szegedi Fehér-tavon 1 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 11.26-án a Biharugrai-halastavakon 1 ad. pd került szem elé (Zalai T. és tsai). A Barcs melletti Ó-Dráva holtágban 11.29-én 16 (Csór S. – Fenyősi L.), 12.01-jén 15 (Fenyősi L. és tsai), 12.02-án 17 (Csór S. és tsai), 12.06-án 6 pd-t számoltak (Csór S.). 12.02-án a Hortobágyi-halastavon 4 (Tar J.); 12.04-én a Debrecen melletti Fancsika I. víztárolón 1 (Gál A.); 12.06-án a Biharugrai-halastavakon 2 (Nagy T. – Boros B.), 12.10-én a geszti Begécsi-víztárolón 4 (Vasas A.); 12.11-én a Biharugrai-halastavakon 4 (Vasas A.); 12.12-én ugyanitt 2 (Vasas A. – Zalai T.); 12.13-án a tömörkényi Csaj-tavon 2 (Barkóczi Cs.); 12.14–15-én a Biharugrai-halastavakon 1 (Vasas A. és tsai); 12.18-án a geszti Begécsi-víztárolón 2 (Vasas A. – Zalai T.); 12.21-én ugyanitt 3 (Zalai T. és tsai); 12.22-én Bár közelében a Dunán (a Bári-zátony alsó végén) 1 (Kalocsa B.), a Kis-Balaton II. ütemén (Ingó) 6 (Futó E.); 12.31-én a gyulai Dénesmajori-halastavon 2 pd-t láttak (Bánfi P.). A

Hortobágyi-halastavon 12.31-én (Emri T. – Zöld B.), 01.04-én (Zeke T.), 01.10-én és 01.26-án (Gyüre P. – Seprényi A.) észleltek 1-1 pd-t; a geszti Begécsi-víztárolón 1 imm. madár tartózkodott 01.11–22-ig (Vasas A. – Zalai T.).

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*): A Hortobágyi halastavon 11.19-én még 2, 11.26-án és 12.06-án pedig már csak 1, igen későig kitartó juv. madarat láttak (Gyüre P.).

Kis kócsag (*Egretta garzetta*): 11.15-én Pálmonostora határában, a Péteri-tó II. egységén észleltek egy megkésített pd-t (Pigniczki Cs.).

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*): Túrkeve határában október közepétől egészen 12.02-ig kitartott 1 gyűrűs madár (Pabar Z.). 11.01-jén Kenderes közelében (Pólya) láttak 1 sérült pd-t (Kazinczi Z.); 11.11-én (Tóth I.) és 11.16-án (Oláh J.) a Szarvas melletti Iskolaföldi-halastavon láttak 1 pd-t. 12.13-án a Kis-Balaton I. ütemén (Sásas-sziget) került szem elé 1 gyűrűs madár, amely szemmel láthatóan elég nehezen repült (Lelkes A.). Január végén többször megfigyeltek egy egészségesnek látszó madarat Hegykő mellett a Fertő közelében (Mogyorósi S. – Molnár B.).

Szent ibisz (*Threskiornis aethiopicus*): 11.26-án* 1 legyengült ad. pd-t fogtak Zalaistvánd belterületén. A – feltehetően fogságból szabadult – madár már kb. egy hete a környéken tartózkodott, a réten és a kertekben szedegetett.

Kanalasgém (*Platalea leucorodia*): 11.29-én a Biharugrai-halastavakon 1 (Zeke T. – Gyüre P.); 12.20-án Túrkeve felett 6 pd-t észleltek (Pabar Z.).

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*): 12.07-én* Zalaegerszeg-Csácsbozsokon 2 ad. pd-t láttak. 01.02–24-ig* és 01.30-án* a Kisújszállás melletti Kenderesszigeti-halastavakon 1 ad.; 01.07-én* a balmazújvárosi Kisszegen 1 imm. (Zy); 01.27-én* Vácnál a Dunán 3 ad. + 3 imm.; 01.27–02.05-ig* Szigetszentmiklósnál a Ráckevei-Dunán 2 ad. (hím + tojó) pd-t láttak, s 01.31-én* ugyanezek a madarakat bukkantak fel a Ráckevei-Duna szigethalmi szakaszán is.

Rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*): 11.15-én* a tatai Öreg-tavon figyeltek meg 1 ad. madarat.

Kis lilik (*Anser erythropus*): A balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 11.02-án 19 (Szondi L.), 11.03-án 24 (Béke Cs. – Nagy Gy.), 11.04–06-ig 4 (Varga L. – Béke Cs.); 11.07-én 8 (Szondi L.), 11.08-án 4 (Varga L. – Béke Cs.), 11.09-én 6 pd-t láttak (Szondi L.). A szegedi Fehér-tavon 01.03-án* 2 ad.; a pitvarosi Montág-pusztán 01.08-án* 1 pd került szem elé.

Indiai lúd (*Anser indicus*): 12.13-án* a pusztaszeri Búdös-széken láttak 1, minden bizonnyal fogságból szökött madarat.

Sarki lúd (*Anser caerulescens*): 12.16-án a tatai Öreg-tavon 1 sötét színváltozatú juv. pd-t figyeltek meg (Musicz

19. Füles vöcsök. Fertő, 1997. november 11. (Mogyorósi Sándor és Molnár Balázs) – Slavonian Grebe

20. Füles vöcsök. Fertő, 1997. november 11. (Mogyorósi Sándor és Molnár Balázs) – Slavonian Grebe

21. Kis kárókatonák (*Phalacrocorax pygmeus*). Barcs-Ódráva, 1997. november 19. (Fenyősi László) – Pygmy Cormorants

22. Kis sárszalonna (*Lymnocyptes minimus*). Eger, 1998. január 16. (Jubász Lajos) – Jack Snipe

L.), azonban nem dönthető el egyértelműen, hogy a madár fogságból szökött vagy vad eredetű volt (D kategória).

Apácalúd (*Branta leucopsis*): 10.23-án a Dinnyési-Fertőn 1 (Horváth G. és tsai); 11.09-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 (Lendvai Cs. – Szél L.), Nyergesújfalunál a Dunán (Nyergesi-sziget) 1 ad. (Bagdi A. és tsai); 11.19-én a Hortobágyi-halastavon 1 (Gyüre P.); 11.21-én a Szegedi-Fertőn 1 pd-t figyeltek meg (Domján A. – Tokody B.). A tatai Öreg-tavon 11.22-én 1 ad. (Csonka P. és tsai), 11.29-én 2 ad. (Riezing N.), 11.30-án, 12.07-én, 12.10–13-ig, 12.20-án (Csonka P. és tsai), 12.25-én (Fodor A. – Péntes L.), 12.28-án (Schmidt A. és tsai), 12.31-én (Riezing N.) és 01.04-én 1 ad. pd-t (valószínűleg mindig ugyanazt) figyeltek meg (Schmidt A. és tsai). 12.08-án a fertőújlaki Nyéki-

szálláson 1 (Pellinger A. – Németh Á.); 12.22-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Nagy T.); 12.23-án a darányi Nagy-réten 1 (Csór S.); 12.31-én a szegedi Fehér-tavon 1 ad. pd-t láttak (Mészáros Cs. – Kókai K.). 01.03-án a fülöpszállási Kelemen-széken (Lendvai Cs.) és a szegedi Fehér-tavon (Mészáros Cs. – Kókai K.) 1-1 ad.; 01.15-én Debrecen közelében (Szepeshalom) 1 (Tar A. – Zöld B.); 01.17-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 ad. (Pigniczki Cs. – Utassy T.), a Dinnyési-Fertőn 1 pd-t figyeltek meg (Fenyvesi L.). A Dinnyési-Fertőn egyébként egész januárban lehetett 1-3 pd-t látni (Fenyvesi L.).

Örvös lúd (*Branta bernicla*): 11.09-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 ad. (*ssp. bernicla*) (Lendvai Cs. – Szél L.), 11.21–27-ig* a Biharugrai-halastavakon 1 juv. (*ssp. bernicla*) madarat figyeltek meg.

23. Fiatal csüllő (*Rissa tridactyla*). Biharugrai-halastavak, 1997. november 17. (Zalai Tamás) – *Kittiwake*

24. Fiatal csüllő (*Rissa tridactyla*). Szeged-Fehértó, 1997. november 7. (D. Eijsackers) – *Juvenile Kittiwake*

25. Fiatal csüllő (*Rissa tridactyla*). Szeged-Fehértó, 1997. november 7. (D. Eijsackers) – *Juvenile Kittiwake*

26. Fiatal csüllő (*Rissa tridactyla*). Szeged-Fehértó, 1997. november 7. (D. Eijsackers) – *Juvenile Kittiwake*

Vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*): 11.02–21 a balma-
újvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Szondi L. és tsai, Nagy
Gy.); 11.09–10-én a tatai Öreg-tavon 1 ad. (Szentirmai I.
és tsai); 11.14-én a Hortobágyi-halastavon 5 pd-t láttak
(Gál A.). A Biharugrai-halastavakon 11.19-én 6, 11.21-én
20 (Vasas A. – Zalai T.), 11.22-én 2 (Gyüre P. és tsai),
11.23-án 20 (Oláh J. és tsai), 11.24–25-én 21 (Vasas A. és
tsai), 11.26-án 20 (Zalai T. és tsai), 11.27-én 25 (Zalai T.),
12.01-jén 11, 12.03-án 12 (Vasas A. – Zalai T.), 12.14-én
16 (Tógye J. és tsai), 12.17-én 12 pd-t számláltak (Vasas A.
– Zalai T.). 11.22-én a tatai Öreg-tavon 1 ad. (Csonka P. és
tsai); 11.23-án a kardoskúti Fehér-tavon 7 (Tokody B. és
tsai); 11.30-án a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 (Zalai T.);
12.02-án a Hortobágyi-halastavon 15 (Tar J.); 12.06-án a
Körmösdpusztai-víztárolón 3 (Ecesdi Z. és tsai), a tisz-
cegei Cserepes-pusztán 2 (Emri T.); 12.14-én a kardos-
kúti Fehér-tavon 8 (Széll A.); 12.17-én a Biharugra határá-
ban lévő Peterdpusztánál 1, a Peszere nevű (szintén
Biharugrához tartozó) területen 2 (Vasas A. – Zalai T.);
12.18–21-ig a geszti Begécsi-víztárolón 7 (Zalai T. és tsai);
12.20-án a tatai Öreg-tavon 8 (Csonka P. és tsai); 12.30-án
a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Barkóczy Cs. és tsai); 12.30-án
(Mészáros Cs. – Kókai K.) és 01.01-jén (Kókai K.) a
szegedi Fehér-tavon 6 ad. + 2 imm. pd-t észleltek. 01.02-
án a Dinnyési Fertőn 1 (Schmidt A. és tsai); 01.03-án a
fülöpszállási Kelemen-széken 3 ad. (Lendvai Cs.), a szegedi
Fehér-tavon 3 ad. + 1 imm. (Mészáros Cs. – Kókai K.);
01.06-án szintén a szegedi Fehér-tavon 6 (Keresztes G.);
01.08-án a tömörkényi Csaj-tavon 2 ad. madár került
szem elé (Bod P.).

Bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*): 11.14-én a
Hortobágyi-halastavon 11 (Gál A.); 11.14–15-én a geszti
Begécsi-víztárolón 11 hím + 4 tojó (Vasas A. – Zalai T.);
11.15-én a fülöpszállási Kelemen-széken 10 (Boros E.);
11.16-án a Duna szobi szakaszán 2 ad. (Vasuta G.), a
hortobágyi Gyókerkúti-halastavon 14 (Gál A.), a Csécsi-
halastavon 8 (Gál A.), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 3
(Szondi L.), a geszti begécsi-víztárolón 2 (Vasas A. és tsai);
11.19-én a Tisza-tavon 24 (Tar J.); 11.20-án a Begécsi-
víztárolón 4 hím (Vasas A.); 11.20–30. között a Szentesi-
Fertőn 1 ad. tojó (Bod P. – Bede Á.); 11.21-én a Dinnyési-
Fertőn 4 (Fenyvesi L.); 11.22-én a fülöpszállási Kelemen-
széken 9 (Kókay Sz. – Majoros I.); 11.23-án a nagyhegyesi
Elepi-halastavon 3 (Szondi L.); 11.24-én a Biharugrai-
halastavakon 4 hím (Vasas A. – Zalai T.); 11.25-én a
hortobágyi Fényesi-halastavon 9 ad. (Weszelinov O.);
11.25–26-án a Biharugrai-halastavakon 4 hím + 1 tojó
(Demeter L. és tsai; Pigniczki Cs. és tsai); 11.26-án a
szegedi Fehér-tavon 1 tojó (Mészáros Cs.); 11.28-án a
nagyhegyesi Elepi-halastavon 4 (Végvári Zs.); 11.29-én a
Biharugrai-halastavakon 3 tojó (Zeke T. – Gyüre P.;
Széplaki J. – Forgách B.), a csanyteleki Síróhegyi-
halastavakon 1 hím (Domján A. – Tokody B.), a szegedi
Fehér-tavon 1 hím (Lendvai Cs.), a Duna sűtői szakaszán
1 ad. (Riezing N.); 11.30-án a hortobágyi Fényesi-
halastavon 9 (Gál A.), a szegedi Fehér-tavon 3 pd-t láttak
(Tokody B. – Domján A.). 12.02-án a geszti Begécsi-
víztárolón 2 hím (Vasas A.), a nagyhegyesi Elepi-halast-
tavon 6 (Végvári Zs.); 12.05–07-ig a szegedi Fehér-tavon 3
ad. (Nagy T.; Oláh J. és tsai; Domján A. és tsai); 12.06-án

a Biharugrai-halastavakon 5 (Nagy T. – Boros B.), a tatai
Öreg-tavon 2 ad. tojó (Fodor A. – Vámosi K.); 12.07-én a
fülöpszállási Kelemen-széken 1 (Sós E. – Vasuta G.), a
nagyhegyesi Elepi-halastavon 7 (Szilágyi A. – Varga L.);
12.08-án a budapesti Óbudai-szigetnél 1 (Szemadám Gy.;
Hajós Gy.; Vasuta G.); 12.09-én a tatai Öreg-tavon 23
(Musicz L. és tsai); 12.09–18-ig a geszti Begécsi-víztárolón
2 hím (Vasas A. – Zalai T.); 12.10-én a Dinnyési-Fertőn 21
(Fenyvesi L.), a szegedi Fehér-tavon 3 ad. (Mészáros Cs.);
12.11-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 2 (Végvári Zs.);
12.13-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 hím + 3 tojó
(Zeke T.), a szintén hortobágyi Fényesi-halastavon 3 ad.
(Weszelinov O.), a szegedi Fehér-tavon 3 ad. (Mészáros
Cs. – Kókai K.), a szabadszállási Zab-széken 9 ad.
(Schmidt A. és tsai), a tatai Öreg-tavon 25 (Csonka P. és
tsai); 12.14-én a Dinnyési-Fertőn 10 (Schmidt E.), a mind-
szenti Ludas-éri-halastavon 2 ad. (Bede Á.), a szentesi
Fertő-Lapistónál 1 hím + 2 tojó (Szabó F.), a szegedi
Fehér-tavon 3 (Nagy T.); 12.16-án a tatai Öreg-tavon 30
(Musicz L. és tsai), a Dinnyési-Fertőn 46 (Fenyvesi L.), a
szegedi Fehér-tavon 3 ad. (Mészáros Cs.); 12.18-án a tatai
Öreg-tavon 17 (Musicz L. és tsai); 12.20-án ugyanott 20
(Csonka P. és tsai); 12.21-én a szegedi Fehér-tavon 7 ad.
(Kókai K.); 12.22-én a Szegedi-Fertőn 2 (Nagy T. – Boros
B.); 12.22–23-án a szegedi Fehér-tavon 3 ad. (Nagy T. –
Boros B.; Mészáros Cs.); 12.23-án a Szegedi-Fertőn 2 ad.
(Mészáros Cs.), a tatai Öreg-tavon 20 (Schmidt A. és tsai);
12.25-én a tatai Öreg-tavon 25 (Fodor A. – Péntes L.);
12.27-én a szegedi Fehér-tavon 3 (Tokody B. és tsai);
12.28-án a tatai Öreg-tavon 19-20 (Schmidt A. és tsai);
12.31-én a szegedi Fehér-tavon 7 ad. (Mészáros Cs. –
Kókai K.), a tatai Öreg-tavon 16 pd-t figyeltek meg
(Riezing N.). A Dinnyési-Fertőn 2 madár tartózkodott
12.28. és 01.17. között (Fenyvesi L.). 01.02-án a tatai
Öreg-tavon 19 (Lendvai Cs.); 01.03-án a Sumonyi-
halastavon 1 (Wagner L. és tsai); 01.04-én a szegedi
Fehér-tavon 7 (Domján A.), a tatai Öreg-tavon 20
(Schmidt A.); 01.06-án a szegedi Fehér-tavon 1 hím + 2
tojó (Fodor A. és tsai); 01.11-én a fülöpszállási Kelemen-
széken 1 (Schmidt A. és tsai), a szegedi Fehér-tavon 8 ad.
(Kókai K. – Keresztes G.); 01.13-án ugyanitt 2 ad.
(Mészáros Cs.); 01.15-én (Hadarics T.) és 01.17-én
(Pellinger A.) a fertőülaki Nyéki-szálláson 1 tojó; 01.17-
én a kardoskúti Fehér-tavon 1 (Széll A.), a szegedi Fehér-
tavon 8 (Nagy T.); 01.18-án a tatai Öreg-tavon 19 (Musicz
L. – Szimuly Gy.), a geszti Begécsi-víztárolón 2 (Vasas A.);
01.20–28-ig a Biharugrai-halastavakon 2 hím (Vasas A. –
Zalai T.); 01.22-én (Domján A. és tsai) és 01.24-én
(Mészáros Cs.) a szegedi Fehér-tavon 8 ad.; 01.24-én a
tatai Öreg-tavon 20 (Riezing N.); 01.25-én a kardoskúti
Fehér-tavon 1 hím (Kaczkó Á. – Vasas A.); 01.30-án a tatai
Öreg-tavon 17 (Riezing N.); 01.31-én a Tisza-tó Abád-
szalóki-öblében 4 pd-t észleltek (Vasas A. és tsai).

Üstökösreçe (*Netta rufina*): 11.01-jén a Dinnyési-Fertőn
5 gácsér + 5 tojó (Lendvai Cs. és tsai); 11.02-án a Fertőn
17+20 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 11.06–08-ig a naszályi
Ferencmajori-halastavakon 1 ad. tojó + 2 juv. (Csonka P.
és tsai); a Dinnyési-Fertőn 11.08-án 2 gácsér + 2 tojó
(Lendvai Cs. és tsai); 11.15-én 2 gácsér (Fenyősi L.);
11.19-én a Kis-Balatonon 1 gácsér + 1 tojó (Ciconia

Klub); 11.29-én Süttőnél a Dunán 1 imm. gácsér (Riezing N.); 12.21-én a szegedi Fehér-tavon 1 gácsér pd-t láttak (Kókai K.). 01.03-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 ad. gácsér (Szilágyi A. – Weszelinov O.); 01.11-én a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 1 gácsér (Gál A.); 01.16-án a Fertő Rákosi-öblében 8 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 01.17–18-án a fülöpzsállási Kelemen-széken 1 gácsér (Lendvai Cs.; Schmidt A. és tsai); 01.24–25-én a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 1 ad. gácsér madarat észleltek (Zeke T.; Weszelinov O.; Gál A.).

Cigányréce (*Aythya nyroca*): 11.15-én a tatai Öreg-tavon 2 ad. (Bajor Z. és tsai); 12.03-án (Fodor A. – Nagy T.) és 12.07-én (Barkóczi Cs. és tsai) a Szegedi-Fertőn 1; 12.23-án a Kis-Balaton leeresztő zsilipjének alvázán 3 (Lelkes A.); 12.24-én a kiskörei vízierőműnél 1 gácsér (Zalai T.); 01.07-én a Biharugrai-halastavakon 1 gácsér (Vasas A.); 01.09-én a geszti Begécsi-víztározón 3 (Vasas A. – Zalai T.); 01.18-án a tömörkényi Csaj-tavon 1 tojót (Bod P.); 01.26-án Balatonhidvégnél a Kis-Balatonon 1 (Lelkes A.); 01.31-én a kiskörei vízierőműnél 1 gácsér került szem elé (Vasas A. és tsai).

Kontyos réce (*Aythya fuligula*): 11.20–21-én hajóról történő felmérés során összesen 8759 pd-t számláltak a Balatonon (Oláh J.).

Hegyi réce (*Aythya marila*): A Balatonon 11.04-én Keszthelynél 1 gácsért, Balatonberénynél pedig 2 gácsért láttak (Vasuta G.). 11.05-én a szegedi Fehér-tavon 1 gácsér + 8 tojót (Mészáros Cs.); 11.06-án és 11.08-án a naszályi Ferenccsaj-tavon 3 imm. (Csonka P. és tsai); 11.08-án a szegedi Fehér-tavon 4 tojót vagy imm. (Tokody B.), a Szegedi-Fertőn 1 imm. (Nagy T. és tsai), a Tisza-tó Sarudi-öblében 10 tojót (Oláh J. – Zalai T.), a tömörkényi Csaj-tavon 4 tojót (Barkóczi Cs. és tsai); 11.09-én a csanyleleki Síróhegyi-halastavakon 6 tojót (Bánfi P.), a naszályi Ferenccsaj-tavon 1 ad. tojót (Szentirmai I. – Csonka P.), a Duna Pilismaróti-öblében 1 gácsér + 1 tojót (Vasuta G.), Süttőnél a Dunán 1 ad. tojót + 2 imm. (Szentirmai I. – Bagdi A.), a szegedi Fehér-tavon 3 tojót pd-t láttak (Kókai K.). 11.14-én a Duna gemenci szakaszán 1 tojót vagy imm. (Schmidt A.), Sződligetnél 2 tojót vagy imm. (Fodor A.); 11.15-én a tatai Öreg-tavon 1 ad. gácsér (Bajor Z. és tsai), a Pilismaróti-öbölben 1 ad. gácsér + 3 tojót (Lendvai Cs.), Budapesten az óbudai-szigetnél 1 tojót (Oláh S.), Pálmonostora határában a Péteri-tó III. egységén 1 tojót vagy imm. (Pigniczki Cs.), a Hortobágyi-halastavon 4 tojót (Gyüre P. és tsai); 11.16-án a Pilismaróti-öbölben 1 pár + 2 imm. (Vasuta G.), a Visegrád és Szob közötti Duna-szakaszon 1 ad. gácsér + 1 ad. tojót + 2 imm. (Kóky Sz. – Homonnai I.), a csanyleleki Síróhegyi-halastavakon pedig 5 tojót pd-t számláltak (Domján A. – Tokody B.). 11.19-én a Kis-Balaton I. ütemén (Kazetta) 2 tojót (Ciconia Klub), a Hortobágyi-halastavon 1 gácsért (Gyüre P.); 11.20-án Gyenesdiásnál a Balatonon 4 tojót, Balatongyörökénél 1 gácsért + 2 tojót (Oláh J.), a Dunán Gödnél 1 imm. gácsért + 1 tojót (Fodor A.), a tömörkényi Csaj-tavon 4 tojót vagy imm.-t (Rimóczi Á.); 11.21-én a Duna Pilismaróti-öblében 1 ad. tojót + 1 imm. tojót (Fodor A.); 11.22-én Badacsonynál a

Balatonon 1 tojót vagy imm.-t, Balatonszepezdnél 15 tojót vagy imm.-t (Schmidt A. és tsai); a Dunán 11.29-én Süttőnél 1 ad. gácsért (Riezing N.), Szobnál pedig 1 gácsért + 2 tojót vagy imm.-t láttak (Schmidt A. és tsai). 11.26–12.04-ig a Biharugrai-halastavakon 1 tojót vagy imm. (Zalai T. és tsai), 11.30–12.13-ig Zebegénynél a Dunán pedig 1 ad. gácsér + 2 ad. tojót pd tartózkodott (Kern R.). 12.04-én a csanyleleki Síróhegyi-halastavakon 3 tojót (Domján A. – Tokody B.); 12.05-én a Szegedi-Fertőn 1 tojót (Domján A. – Tokody B.); 12.06-án a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 gácsér + 3 tojót (Zalai T.), a Körmösdpusztai-víztározón 1 tojót (Ecsedi Z. és tsai); 12.07-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 tojót (Szilágyi A. – Varga L.); 12.10-én a geszti Begécsi-víztározón 3 tojót (Vasas A.); 12.11-én a Biharugrai-halastavakon 1 tojót (Vasas A.); 12.12-én a Begécsi-víztározón 2 tojót (Vasas A. – Zalai T.); 12.13-án Balatonöszdönél 2 hím + 2 tojót (Szilágyi A.), a Tisza mártélyi szakaszán 2 tojót pd-t figyeltek meg. A Dunán 12.14-én a Pilismaróti-öbölben 4 ad. gácsér + 2 imm. gácsér + 2 tojót (Jolsvai G. – Lendvai Cs.), Zebegénynél 2 tojót (Kóky Sz. – Homonnai I.); 12.16-án Halászteleknél (Malonyai-sziget) 6 gácsér + több tojót madarat számláltak (Hajtó L. és tsai). 12.16-án a szegedi Fehér-tavon 1 tojót (Mészáros Cs.); 12.17-én Kiskörénél a Tisza-tavon 1 ad. tojót (Weszelinov O.), a tömörkényi Csaj-tavon 2 tojót (Szabó F.); 12.19-én (Lendvai Cs.) és 12.21-én Budapesten az óbudai-szigetnél 1 tojót (Oláh S. – Zalai K.); 12.21-én a Tisza-tavon 7 tojót (Zeke T.); 12.22-én a Körmösdpusztai-víztározón 1 tojót (Vasas A. és tsai); 12.23-án Gödnél a Dunán 3 tojót (Selmeczi Kovács Á.); 12.24-én a Duna szőliliget szakaszán 1 tojót (Fodor A.); 12.25-én a csanyleleki Síróhegyi-halastavakon 4 gácsér + 4 tojót (Domján A. és tsai); 12.26-án Budapesten az óbudai-szigetnél 2 tojót (Lendvai Cs.); 12.27-én Basaharcnál a Dunán 4 ad. gácsér + 8 imm. gácsér + 14 tojót (Albert L.), a Duna Pilismaróti-öblében 1 ad. tojót (Albert L. – Kern R.); 12.28-án Kiskörénél a Tisza-tavon 1 gácsér + 12 tojót (Zeke T. – Gál A.); 12.30-án a nagykanizsai Csónakázó-tavon 1 tojót (Ciconia Klub); 12.31-én Fenékpusztánál a Zala torkolatában 1 tojót (Ciconia Klub), a Tisza-tó kiskörei részén 7 tojót (Gyüre P. és tsai), Neszmélynél a Dunán 3 gácsér + 3 tojót pd (Bagdi A. – Argai S.), a Búbánatvölgyénél 1 tojót, Szobnál 4 hím + 3 tojót, valamint a Pilismaróti-öbölben 1 tojót került szem elé (Kóky Sz.). A Dunán 01.02-án Sződligetnél 1 tojót (Kern R.); 01.03-án Felsőgödnél 3 gácsér + 7 tojót (Selmeczi Kovács Á.); 01.04-én Basaharcnál 3 ad. gácsér + 7 imm. gácsér + 6 tojót (Albert L. – Szinai P.), Szobnál 2 tojót vagy imm., Süttőnél 3 tojót vagy imm. pd-t láttak (Schmidt A. – Sós E.). 01.04-én a Csanyleleki-Síróhegyi-halastavakon 2 gácsér + 2 tojót (Tokody B. és tsai), a tatai Öreg-tavon 2 tojót vagy imm. (Schmidt A. – Sós E.); 01.09-én Sződligetnél a Dunán 1 tojót (Selmeczi Kovács Á.); 01.10-én Szob közelében, az Ipoly torkolatánál 8 ad. gácsér + 1 imm. gácsér + 9 tojót (Fodor A.); 01.18-án Zebegénynél a Dunán 22 (Kóky Sz.); 01.18-án a miskolci Nyéki-tavon 2 gácsér + 4 tojót (Simay A. és tsai), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 tojót (Varga L.); 01.19-én a csanyleleki Síróhegyi-halastavakon 4 tojót (Tokody B. és tsai), Felsőgödnél a Dunán 3 gácsér + 7 tojót (Selmeczi Kovács Á.); 01.25-én a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 1 tojót (Gál

A.); 01.26–27-én Felsőgödnél a Dunán 3 gácsér + 6 tojó (Selmeczi Kovács Á. és tsai); 01.27-én a Duna váci szakaszán 1 tojó (Oláh J. – Zalai T.); 01.31-én Kiskörénél a Tisza-tavon (téli kikötő) 1 gácsér került megfigyelésre (Oláh J. és tsai).

Pehelyréce (*Somateria mollissima*): 01.17–18-án a Duna szőlligeti szakaszán 1 imm. gácsért észleltek (Bajor Z. és tsai). Ugyanez a pd mutatkozott 01.26-án (Selmeczi Kovács Á.), 01.28–29-én (Selmeczi Kovács Á. – Horváth G.) és 01.31-én (Oláh J. és tsai) Vácán is.

Jegesréce (*Clangula byemalis*): 11.08-án 1 juv. tojó bukkant fel a Szegei-Fertőn (Domján A.). 11.08–09-én (Barkóczy Cs. és tsai, Bod P. – Bede Á.) és 11.23-án (Domján A. és tsai) valószínűleg ugyanezt a madarat látták a tömörkényi Csaj-tavon is. Ugyanezt a pd-t 01.08–24. között ismét a Szegei-Fertőn figyelték meg több alkalommal is (Rimóczi Á. – Fodor A., Keresztes G., Domján A. – Tokody B., Mészáros Cs.), 01.26-án pedig a szegedi Fehér-tavon került szem elé (Vasas A.).

Fekete réce (*Melanitta nigra*): A Balatonon 11.01-jén a Szigligeti-öbölben és Fonyódnál 6-6 juv. vagy tojó (Vízimadár-védelmi Szakosztály), 11.02-án Tihanyánál 3 juv. vagy tojó pd-t láttak (Fodor A. és tsai). 11.15-én a Gyékényes melletti kavicsbányatavon 6 (Mezei E.); 11.20-án Vonyarcvashegynél a Balatonon 3 (Oláh J.); 11.21-én Tihanyánál 2 pd került szem elé (Oláh J.).

Füstös réce (*Melanitta fusca*): 11.02–16 között 1-3 pd lehetett rendszeresen megfigyelni Neszmélynél a Dunán (Bagdi A.). 11.08-án a Tisza-tavon a Poroszlói-öbölben 1 hím, a Sarudi-öbölben 6 (Oláh J. – Zalai T.), a Hortobágyi-halastavon 1 tojó (Gyüre P. és tsai), a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 ad. hím + 2 juv. (Csonka P. és tsai); 11.09-én a Duna süttöi szakaszán 1 ad. tojó + 3 imm. (Szentirmai I. – Bagdi A.), a visegrádi szakaszon 5 tojó vagy juv. (Vasuta G.); 11.15-én Süttőnél 1 ad. tojó (Riezing N.), Visegrádnál 5 tojó vagy juv. (Kókay Sz. – Homonnai I.); 11.16-án Visegrádnál 2 juv. vagy tojó (Vasuta G.); 11.20-án Balatonboglárnál a Balatonon 2 (Oláh J.), Nagymarosnál a Dunán 1 tojó (Fodor A.); 11.22-én (Fodor A. és tsai) és 12.05-én (Fodor A.; Selmeczi Kovács Á.) a Duna gödi szakaszán 1-1 tojó pd-t láttak. 12.06-án a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 12 (Zalai T.), a Körmösdpusztai-víztárolón 2 tojó (Ecsedi Z. és tsai); 12.07-én a Szegei-Fertőn 2 tojó vagy juv. (Fodor A.); 12.10-én a Körmösdpusztai-víztárolón 1 hím + 1 tojó madarat figyeltek meg (Demeter L. és tsai). 12.10-én Budapesten az óbudai-szigetnél is észlelték (Schmidt E. – Hajós Gy.). A Dunán 12.14-én Almásfüzitőnél 3 tojó vagy juv. (Schmidt A. és tsai), Búbánatvölgyénél 2 tojó (Albert L.), Zebegényénél (Kókay Sz. – Homonnai I.) és Vácán (Selmeczi Kovács Á.) 3-3 tojó vagy juv., Szőlligetnél 1 tojó + 1 tojó vagy juv. (Selmeczi Kovács Á.; Fodor A.), Felsőgödnél 1 tojó pd került szem elé (Selmeczi Kovács Á.). 12.15-én a Körmösdpusztai-víztárolón 2 (Zalai T. és tsai); 12.17-én a Tisza-tó abádszalóki részén 1 tojó (Weszelinov O.); 12.20–21-én a Tisza szegedi szakaszán 1 tojó (Domján A. – Tokody B.) (12.23-án valószínűleg

ugyanezt a madarat látták Szegeden az ún. „Sárga” Tiszán); 12.27-én a Duna Pilismaróti-öblében 3 tojó vagy imm. (Albert L. – Kern R.), a Búbánatvölgy és a Basaharc közötti szakaszon 4 tojó (Albert L.); 12.28-án a Tisza-tavon Abádszalóknál 1 tojó (Gál A. – Zeke T.), Tiszafürednél ugyancsak a Tisza-tavon 1 (Zeke T. – Gál A.), a Duna Pilismaróti-öblében 1 tojó vagy juv. madarat figyeltek meg (Schmidt A. és tsai). 01.03-án a Szegei-Fertőn 1 tojó (Mészáros Cs. – Kókai K.); 01.09-én a Duna felsőgödi és szőlligeti szakaszán 1-1 tojó vagy imm. (Selmeczi Kovács Á.); 01.18-án a Miskolc melletti Nyéki-tavon 3 hím + 5 tojó + 2 imm. (Simay A. és tsai); 01.19-én Felsőgödnél a Dunán 1 tojó vagy imm. (Selmeczi Kovács Á.); 01.25-én a miskolci Nyéki-tavon 12 (Simay A. és tsai); 01.26-án Felsőgödnél ismét 1 tojó vagy imm. madár került szem elé (Selmeczi Kovács Á.).

Kerceréce (*Bucephala clangula*): 10.20–21-én hajóról történő felmérés során összesen 2188 pd-t számláltak a Balatonon (Oláh J.).

Kis bukó (*Mergus albellus*): 12.28-án a Kis-Balatonon 230 (Ciconia Klub); 01.17-én a szegedi Fehér-tavon és a Szegei-Fertőn összesen 249 madarat számoltak (Nagy T. és tsai).

Örvös bukó (*Mergus serrator*): 11.01-jén a Balatonon a Szigligeti-öbölben 1 imm. hím + 4 tojó vagy juv., Fonyódnál 5 tojó vagy juv. (Vízimadár-védelmi Szakosztály); 11.03-án Fertőújlak közelében a Fertőn (Madárvárta-öböl) 1 tojó (Mogyorósi S. és tsai); 11.04-én Fonyódnál a Balatonon 4 tojó (Vasuta G.); 11.05-én a szegedi Fehér-tavon 1 tojó (Mészáros Cs.); 11.08-án a Hortobágyi-halastavon (Gyüre P. és tsai) és a Tisza-tavon (a Laskó torkolatánál) (Oláh J. – Zalai T.) 1-1 tojó; 11.08–09-én a tömörkényi Csaj-tavon 5 tojó vagy juv. (Barkóczy Cs. és tsai; Bod P. – Bede Á.); 11.08–14-ig a zalaegerszegi Gébárti-tavon 1 (Ciconia Klub); 11.09-én a szegedi Fehér-tavon 1 tojó vagy juv. (Nagy T. és tsai); 11.11-én a Fertőn 4 juv. vagy tojó (Mogyorósi S. – Molnár B.), a Szegei-Fertőn 1 juv. vagy tojó (Nagy T. és tsai); 11.15-én a Duna süttöi szakaszán 1 juv. vagy tojó (Riezing N.); 11.16–19-ig a Biharugrai-halastavon 2 juv. vagy tojó (Zalai T. és tsai); 11.19-én a Tisza-tavon 1 tojó (Tar J.); 11.20-án a Balaton Keszthelyi-öblében 1 tojó (Oláh J.); 11.24-én a Szegei-Fertőn 1 tojó (Mészáros Cs.); 11.29-én a Duna almásfüzitői szakaszán 5 (Riezing N.); 11.30-án az esztergomi Prímás-szigetnél 6 tojó (Albert L. és tsai), a Szalonna melletti Rakaca-víztárolón 2 tojó pd-t észleltek (Zalai T. – Nagy T.). Budapesten, az óbudai sziget környékén 12.06-tól egészen 01.26-ig több alkalommal látták valószínűleg mindig ugyanazt a 2 juv. vagy tojó madarat (Horváth M.; Lendvai Cs. és tsai; Vasuta G.; Katona I.; Oláh S. – Szalai K.; Bajor Z.). 12.06-án a kardoskúti Fehér-tavon 1 hím + 3 tojó vagy juv. (Oláh J. – Zalai T.), a Körmösdpusztai-víztárolón 2 tojó (Szilágyi A. és tsai), a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 tojó (Zalai T.); 12.13-án a geszti Begécsi-víztárolón 9 (Vasas A. – Zalai T.); 12.16-án ugyancsak a Begécsi-víztárolón 11 (Vasas A. – Zalai T.); 12.21–28. között Kiskörénél a Tisza-tavon 1 tojó (Zeke T. és tsai); 12.27-én Búbánatvölgyénél a Dunán 1 tojó (Albert L.);

27. Sárgacsőrű kenderikék (*Carduelis flavirostris*). Szabadszállás, 1997. december 24. (Kókay Szabolcs) – *Twitter*

12.28-án Tiszafürednél a Tisza-tavon 1 tojó (Gál A. – Zeke T.); 12.29-én a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 hím madár került szem elé (Zalai T.). 12.31-én a Pilismaróti-öbölben 1 tojót láttak (Kókay Sz.). 01.11-én a Körmödspusztai-víztárolón 2 tojó (Ványi R. – Demeter L.); 01.18-án a Duna sződligeti szakaszán 1 tojó vagy juv. (Bajor Z. és tsai); 01.22-én a geszti Begécsi-víztárolón 2 tojó (Vasas A. – Zalai T.); 01.27-én Felsőgödnél a Dunán 1 tojó (Selmeczi Kovács Á. és tsai); 01.31-én a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 2 tojó pd-t figyeltek meg (Zalai T. és tsai).

Darázsölyv (*Pernis apivorus*): Rendkívül szokatlan időpontban, 12.14-én láttak 1 pd-t a Szentesi-Fertőnél (Szabó F.).

Vörös kánya (*Milvus milvus*): A pitvarosi Montágpusztán 11.08-án 1 imm. (Mészáros Cs. – Kókai K.), 01.10-én pedig 2 madarat láttak (Ampovics Zs. és tsai). 01.18-án Gyula határában (Szanazug) 1 (Gubányi E. – Forgách B.); 01.24-én egy Váncsod melletti legelőn szintén 1 pd-t figyeltek meg (Szakál L. – Demeter L.).

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): A Geszt melletti Kis-Vátyon-pusztán 12.24-én 27, 12.31-én 37 (Forgách B. – Tóth I.), 01.24-én pedig 39 telelő madarat számoltak (Zalai T.).

Pusztai ölyv (*Buteo rufinus*): 11.01-jén a kardoskúti Fehér-tónál 3 (Barkóczi Cs. és tsai); 11.02-án a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán (Bod P.) és a hortobágyi Bagotapuzstán (Nagy Gy. – Tar J.) 1-1; 11.08-án a kardoskúti Fehér-tónál (Forgách B. és tsai) és a pitvarosi Montág-

pusztán (Mészáros Cs. – Kókai K.) 3-3; 11.09-én Kardoskúton 6 (Nagy T. és tsai); 11.12-én a szabadkígyósi Nagygyöpön 1 ad. (Marik P.); 11.19-én a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavaknál 1 (Ciconia Klub); 11.23-án a Jászkarajenő melletti Karai-halastónál 1 juv., a tószegi Sári-legelőn 2 ad. + 1 juv. (Vasuta G. és tsai), a kardoskúti Fehér-tónál 2 (Vasas A. és tsai); 11.26-án a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 1 (Bod P.); 11.30-án a Balmazújváros melletti Kisszegben 1 pd-t figyeltek meg (Szilágyi A. és tsai). 12.01-jén a balmazújvárosi Darassa-pusztán 1 hím (Tar J.); 12.02-án a Váncsod közelében 1 (Ványi R. – Demeter L.); 12.03-án a pitvarosi Montágpusztán és Csikópusztán 1-1 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 12.04-én Nádudvar határában (Sőrehát) 1 ad. pd-t láttak (Weszelinov O.). A kardoskúti Fehér-tónál 12.06-án 2 (Oláh J. – Zalai T.), 12.07-én 1, 12.20-án 5 (Nagy T. és tsai), 12.23-án 1 pd került szem elé (Domján A. és tsai). 12.30-án a balmazújvárosi Darassa-pusztán 2 (Tar J.), Dömsödnél és Dunaszentbenedeknél pedig 1-1 pd-t észleltek (Hajtó L.). 01.03-án Sármellék közelében 1 ad. (Ciconia Klub); 01.08-án a balmazújvárosi Darassa-pusztán (Tar J.), 01.09-én a szintén Balmazújváros melletti Kisszegben (Szondi L.), 01.10-én a kardoskúti Fehér-tónál (Tokody B. és tsai) láttak 1-1 pd-t. A pitvarosi Montágpusztán 01.10-én 2 (Mészáros Cs.), 01.14-én 1 madarat észleltek (Keresztes G.). A Balmazújváros melletti Darassa-pusztán 01.12-én 1, 01.22-én 1, 01.24-én 2, 01.26-án 1 pd került szem elé (Tar J.).

Fekete sas (*Aquila clanga*): A Kis-Balaton II. ütemén (Ingó) figyeltek meg 1 madarat 11.19-én*, ez a madár valószínűleg át is telelt itt, hiszen nyilván ugyanezt az

imm. pd-t látták 12.08-án* szintén a II. útemen (Zimány), 12.31-én* pedig az I. útemen (Kazetta); 01.10-én* ismét a Zimány nevű részen, 01.15-én* és 01.18-án* pedig a két útem között, Balatonhidvégnél került szem elé. A Biharugrai-halastavakon 12.14-én* szintén 1 imm. (2y) madár bukkant fel.

Szirti sas (*Aquila chrysaetos*): 11.19-én Ludas közelében észleltek 1 pd-t (Horváth M.). Komádi határában 01.24-én (Csébi-sziget) 1 ad. + 1 imm. (Szakál L. – Demeter L.), 01.28-án (Nagy-Szöcskőd) 1 imm. madarat (valószínűleg a korábbiak egyikét) figyeltek meg (Ványi R. – Demeter L.). Szintén 1 imm. pd-t láttak a balmazújváros melletti Darassa-pusztán 01.30-án (Tar J.).

Halászsas (*Pandion haliaetus*): 11.16-án Mártély közelében észleltek 1 pd-t (Lencse F.).

Kék vércse (*Falco vespertinus*): 01.10-én 1 ad. hím madarat láttak a pitvarosi Montág-pusztán (Nagy T. és tsai).

Kis sólyom (*Falco columbarius*): 11.02-án Mezőzombornál 1 tojó (Horváth M.); 11.04-én a Balmazújváros melletti Darassa- és Daru-Karinkó-pusztán (Szondi L.), és a Szigetszentmiklós melletti Sámé-hegyen (Hajtó L.) 1-1; 11.05-én Szigetszentmiklós határában (Ragád) 1 ad. tojó (Hajtó L.); 11.08-án a szegedi Fehér-tavon 1 hím + 1 tojó (Nagy T. és tsai); 11.09-én a balmazújvárosi Nagysziken 1 hím (Szilágyi A.); 11.11-én a nagyhegyesi Elepi-halastónál 1 (Szondi L.); 11.13-án a Biharugrai-halastavakon 1 tojó (Vasas A. – Zalai T.), Kecelen (Tokody B.) és Szigetszentmiklós határában (Ragád) (Hajtó L.) 1-1; 11.15-én a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 1 hím pd-t észleltek (Szilágyi A.). 11.16-án Bodrogkeresztúr határában (Dereszla) 1 (Petrovics Z.), Szentdénes mellett (Hegyüti-dűlő) 1 tojó (Ónodi M.); 11.17-én Barcsnál (Kuti-örház) 1 (Fenyősi L. és tsai), Mezőberény közelében a Kettős-Körösnél 1 (Tóth I.); 11.18-án Körösladány határában a Sebes-Körösnél 1 (Tóth I.); 11.19-én Csölyospáloson 1 (Tokody B.); 11.20-án a geszti Begécsi-víztárolónál (Vasas A.) és a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán (Végyvári Zs.) 1-1; 11.22-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 11.23-án Abony mellett (Füzes-ér) 1 (Vasuta G. és tsai); 11.26-án a szegedi Fehér-tavon (Mészáros Cs.) és Szigetszentmiklós határában (Haszontalan-dűlő) (Hajtó L.) 1-1; 11.27-én Biharugra mellett (Rózsahalom) 1 hím (Zalai T. – Makra D.); 11.29-én Csanyteleken 1 (Domján A. – Tokody B.); 11.30-án a Komárom melletti Herkálypusztán 1 hím (Pénzes L.), a Szentesi-Fertőnél pedig 1 tojó madarat láttak (Bod P. – Bede Á.). 12.02-án Sáp és Bihartorda között 1 (Ványi Róbert – Demeter L.); 12.03-án a pitvarosi Montág-pusztán 1 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 12.04-én a nádudvári Szelencs-pusztán 1 tojó vagy juv. (Weszelinov O.); 12.05-én Tiszalúc és Mezőzombor határában (Berek) 1-1 (Petrovics Z.); 12.06-án a Bugyi melletti bányatavaknál (Vasuta G.) és a szegedi Fehér-tavon 1-1 (Kókai K.); 12.07-én Süttő közelében 1 ad. hím (Csonka P. és tsai); 12.08-án újszentmargitán 1 (Simay A. és tsai); 12.09-én Berettyóújfalu mellett (Palocsa) 1 (Ványi R. – Bona G.); 12.10-én Horton (Solti B.) és a szegedi Fehér-tavon (Mészáros Cs.) 1-1; 12.13-án

a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Nagy Gy.); 12.13–14-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Mészáros Cs. – Kókai K.; Nagy T.); 12.14-én Sarkadon 1 (Oláh J.); 12.19-én Cserebökénynél (Tokody B. – Domján A.) és a Bodrogkeresztúr melletti Henye-dombon (Petrovics Z.) 1-1, Söréden 1 juv. vagy tojó (Csonka P. és tsai), a Szarvas melletti Kákán 1 hím (Domján A. – Tokody B.); 12.20-án Dunaszentbenedeken 1 imm., Uszódon 1 ad. hím (Hajtó L.), a Kisújszállás melletti Kis-réten 1 ad. tojó (Monoki Á.); 12.23-án Heves határában (Kivételes-nyomás) 1 tojó (Zalai T.); 12.24-én a szabadszállási Zab-széknél (Kókay Sz. – Kókay B.) és az ózd-Szentsimon melletti Dobostanyánál (Katona Cs.) 1-1 tojó; 12.27-én Tiszaroff mellett (Nagy-gyep) 1 tojó (Fekete S.); 12.28-án a hortobágyi Akadémiai-halastónál 1 (Simay A. és tsai); 12.29-én Szentesen 1 (Szabó F.); 12.30-án a nicki duzzasztógátánál 1 tojó (Neuwirth N. és tsai); 12.31-én a Cserebökényi-pusztákon 1 (Szabó F.), a zsadányi Kis-Vátyon-pusztán 1 ad. hím (Forgách B.), az úrkút melletti Zsófiapusztán 1 tojó madár került szem elé (Szalai K.). 01.03-án a Hortobágyi-halastavon 1 (Simay A. és tsai), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 hím (Szilágyi A. – Weszelinov O.); 01.04-én ózd-Szentsimon mellett (Kakas-domb) 1 tojó (Katona Cs.); 01.06-án a balmazújvárosi Darassa-pusztán 1 tojó (Tar J.); 01.07-én Bodrogkeresztúr mellett (Dereszla) 1 (Petrovics Z.); 01.07–08-án Kardoskúton 1 (Ciconia Klub); 01.09-én a balmazújvárosi Darassapusztán 1 tojó (Tar J.); 01.10-én Békéscsaba határában (Alvégi-legelő) 1 ad. hím, Szabadkigyós mellett (Makkosháti-legelő) 1 tojó (Marik P. – Hankó Gy.); 01.11-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Keresztes G.); 01.17-én a Szegedi-Fertőn 1 hím (Tokody B. – Halász N.); 01.18-án Földesen (Nagy-kert) 1 (Ványi R.), a mindsztényi Ludas-éri-halastónál 1 ad. hím (Bede Á.); 01.19-én Vérteskethelyen 1 juv. vagy tojó (Csonka P. és tsai); 01.21-én Biharugra mellett (Fertály) 1 tojó (Zalai T.); 01.23-án Kecskemét közelében 1 ad. hím (Pigniczki Cs.); 01.24-én Tatabányabelvárosában 1 (Csonka P. és tsai); 01.27-én a Szegedi-Fertőn 1 (Keresztes G.); a geszti Iklód-pusztán 1 hím, Kerecsend közelében 1 tojó (Zalai T.); 01.30-án Bárdnád mellett 1 (Zalai T.), Füzesabonynál 1 tojó (Vasas A. – Zalai T.), Bugyi határában (Felsővány) 1 imm. (Hajtó L. – Horváth Z.); 01.31-én a debreceni szeméttelen 1 pd-t figyeltek meg (Tar A.).

Vándorsólyom (*Falco peregrinus*): 11.01-jén a Hortobágyi-halastavon 1 (Gyüre P. – Seprényi A.), a Dinnyési-halastavaknál 1 juv. (Lendvai Cs. és tsai), Túrkeve határában (Gástyás) (Pabar Z. – Barta S.) és a Szegedi-Fertőn (Domján A. – Tokody B.) 1-1 ad.; 11.05-én a Dinnyési-Fertőn 1 (Selmeczi Kovács Á. – Horváth G.), a szegedi Fehér-tavon 1 ad. hím (Mészáros Cs.); 11.06-án Fertőd és Nyárliget között 1 ad. (Hadarics T.); 11.15-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastónál 1 (Szondi L.); 11.22-én a naszályi Ferencajori-halastavaknál 1 juv. tojó (Csonka P. és tsai); 11.26-án a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 1 (Bod P.); 11.27-én a Hortobágyon (Görbehát) 1 imm. (Végyvári Zs.); 11.29-én a tatai Öreg-tónál 1 ad. (Riezling N.); 11.30-án a Szegedi-Fertőn 1 ad. pd-t észleltek (Tokody B. – Domján A.). 12.06-án (Fodor A. – Vámosi K.) és 12.13-án (Csonka P. és tsai) a tatai Öreg-

tónál 1-1 juv.; 12.16-án Győrben a Rába-parton 2 (Kozma L.); 12.20-án a tatai Öreg-tónál 1 juv. tojó (Csonka P. és tsai); 12.22-én a Kis-Balatonon Balatonhidvégnél 1 (Lelkes A.); 12.23-án a tatai Öreg-tónál 1 juv. (Bajor Z. és tsai); 12.27-én a pitvarosi Montág-pusztán 1 ad. tojó (Mészáros Cs. – Kókai K.), a szegedi Fehér-tavon 1 (Domján A. és tsai), Tiszaroff határában (Nagy-gyep) 1 ad. (12.27–30-ig ugyanitt 1 juv. madár is tartózkodott) (Fekete S.); 12.28-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Hadarics T. – Mogyorósi S.); 12.30-án a debreceni szeméttelen 1 juv. pd-t figyeltek meg (Tar A.). 01.03-án a hortobágyi Nyírólaposon 1 ad. hím (Szilágyi A. – Weszelinov O.); 01.04-én a Balmazújváros melletti Dobi-erdőben 1 ad. (Varga L. – Kegyes L.), a hortobágyi Mátá-pusztán 1 (Zeke T.); 01.10-én a Hortobágyi-halastavon 1 (Gyüre P. – Seprényi A.), a pitvarosi Montág-pusztán 1 ad. tojó (Mészáros Cs.); 01.19–21-ig és 01.23-án Bugyi határában (Felsővány) 1 (Horváth Z.); 01.24-én a hortobágyi Kungyörgy-pusztán 1 (Zeke T.); 01.30-án Bugyi mellett (Felsővány) 1 imm. tojó (Hajtó L. – Horváth Z.); 01.31-én Szigetszentmiklóson szintén 1 imm. tojó madár került szem elé (Hajtó L. és tsai).

Guvat (*Rallus aquaticus*): Sopron belvárosában (Deák tér), egy erkély virágosládái között fogtak 1 pd-t 11.22-én (Mogyorósi S.).

Daru (*Grus grus*): Kardoskúton az őszi maximum 11.11-én volt, amikor mintegy 6000 pd-t számláltak (Nagy T. és tsai). 11.23-án Túrkeve határában (Malomzug) 8 (Pabar Z. – Barta S.); 12.13-án Hódmezővásárhely felett 65 pd-t láttak (Kotyán L.). 01.03-án Balmazújváros határában (Csanalás-lapos) 4 (Tar J.); 01.10-én a kardoskúti Fehér-tavon 7 (Nagy T. és tsai); 01.11-én Szeged felett 30 (Kókai K.); 01.12-én Kardoskúton 49 (CURE); 01.17-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Nagy T.); 01.19-én a balmazújvárosi Kis-szegben 9 (Tar J.); 01.27-én a szegedi Fehér-tavon 1 pd-t észleltek (Keresztes G.).

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): A tömörkényi Csaj-tavon 11.09-én 143, 11.15-én 112, 12.13-án pedig 4 pd-t számláltak (Bod P. – Bede Á.).

Parti lile (*Cbaradrius biaticula*): 11.02-án a Balmazújváros melletti Virágoskúti-halastavon 1 (Szondi L.); 11.08-án a tömörkényi Csaj-tavon 1 ad. (Fodor A. és tsai); 11.09-én a Virágoskúti-halastavon 1 juv. (Ecsedi Z. és tsai); 11.15-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 ad. (Szilágyi A.); 11.16-án a Csaj-tavon (Domján A. – Tokody B.) és 11.22-én a fülöpszállási Kelemen-széken (Kókai Sz. – Majoros I.) 1-1 pd-t láttak.

Havasi lile (*Cbaradrius morinellus*): 12.03-án egy nagyon megkészt téli tollazatú madarat figyeltek meg a pitvarosi Montág-pusztán (Mészáros Cs. – Kókai K.).

Bibic (*Vanellus vanellus*): 11.13-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2300 (nagy Gy.); 12.13-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 300 (Zeke T.), a szintén hortobágyi Fényesi-halastavon 105 (Weszelinov O.), a tömörkényi Csaj-tavon 12 (Bod P. – Bede Á.); 12.14-én a Szentesi-

Fertőn 1400 (Szabó F.); 01.03–13. között a Szegedi-fertőn 40-54 (Mészáros Cs. – Keresztes G.); 01.17-én a szegedi Fehér-tavon 63 pd-t számláltak (Nagy T.).

Havasi partfutó (*Calidris alpina*): 01.13-án a szegedi Fehér-tavon 1 pd került szem elé (Mészáros Cs.).

Pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*): 12.13-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 (Zeke T.); 01.11-én (Keresztes G.) és 01.17-én (Nagy T.) a szegedi Fehér-tavon 4-4; 01.20-án a Biharugrai-halastavon 1 pd-t észleltek (Vasas A. – Zalai T.).

Kis sárszalonna (*Lymnocyptes minimus*): A Balmazújváros melletti Magdolna-pusztán 11.01-jén 3, 11.03-án 1 (Szondi L.), 11.10-én 5 (Szilágyi A.), 11.25-én 1 pd-t láttak (Szilágyi A. – Varga L.). 11.09-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1+1 pd-t észleltek (Zeke T. – Zöld B.). 01.16-án Egerben az Eger patak mellett is szem elé került 1 pd (Juhász L.).

Erdi szalonka (*Scolopax rusticola*): 11.01-jén Karancsberény határában 1 pd-t észleltek (Rozgonyi S. – Tóth Sz.).

Kis goda (*Limosa lapponica*): 11.01-jén a Dinnyési-halastavon került szem elé 1 juv. pd (Lendvai Cs. és tsai).

Szürke cankó (*Tringa nebularia*): 11.15-én a pusztaszéri Büdös-széken 2 pd-t (Pigniczki Cs.), a tömörkényi Csaj-tavon pedig 1 pd-t figyeltek meg (Bod P. – Bede Á.). A Szegedi-Fertőn 12.03-tól december közepéig 2 madár tartózkodott (Nagy T. – Fodor A.; Domján A. – Tokody B.), 12.23. és 01.27. között viszont már csak 1 pd-t lehetett látni (Nagy T. – Boros B.; Domján A. – Tokody B.; Keresztes G.).

Réti cankó (*Tringa glareola*): 11.05-én a geszti Begécsi-víztárolón (Vasas A. – Zalai T.), 11.07-én és 11.11-én a Szegedi-Fertőn (Fodor A. és tsai), 11.15-én pedig a szentesi Fertő-Lapostónál (Szabó F.) láttak 1-1 kései vonulú madarat.

Nagy halfarkas (*Stercorarius skua*): 11.02-án Fertőújlak közelében a Fertőn (Madárvárta-öböl) láttak 1 juv. madarat (Mogyorósi S. – Molnár B.).

Halászsirály (*Larus ichthyæetus*): 11.02-án* a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 ad. vedlő; 11.05-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. (Vasas A. – Zalai T.); 11.08-án* a szegedi Fehér-tavon 1 ad.; 11.09-én a Szegedi-Fertőn 2 ad. (Fodor A. – D. Eijsackers); 11.10-én* és 11.13-án* a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 imm. (2y); 11.14-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. (Vasas A. – Zalai T.); 11.16-án* Visegrádnál a Dunán 1 ad. téli tollazatú; 11.17-én a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 ad. téli tollazatú (Borbáth P.); 11.23–24-én*, 12.06–07-én* és 12.12–13-án* a Szegedi-Fertőn szintén 1 téli tollazatú ad. madarat láttak.

Dankasirály (*Larus ridibundus*): 11.22–12.13. között 1 albínó madár tartózkodott a geszti Begécsi víztárolón (Zalai T. – Vasas A.).

Viharsirály (*Larus canus*): 11.20–21-én a Balatonon, hajóról végzett felmérés során összesen 2150 pd-t számláltak (Oláh J.). A debreceni szeméttelenen a madarak számát 01.06–08. között 2500-3000-re, 01.15-én 3000-re, 01.24-én pedig 4000-re becsülték (Tar A.).

Heringsirály (*Larus fuscus*): A Biharugrai-halastavakon szinte egész novemberben láttak 1 ad. pd-t (*ssp. fuscus*) (Vasas A. – Zalai T.), utoljára 11.26-án (Zalai T. és tsai), 12.06-án (Nagy T. – Boros B.) és 12.14-én észlelték (Oláh J. és tsai). Kardoskúton 11.15-én 1 (*ssp. fuscus*) (Oláh J.); a tatai Öreg-tavon 11.22-én* 5 (*ssp. graellsii*) + 1 (*ssp. fuscus*); a Szegedi-Fertőn 12.07-én 1 (Barkóczy Cs. és tsai); a Duna almásfűzitői szakaszán 12.14-én* 1 imm. (3y) (*ssp. intermedius* vagy *ssp. graellsii*), 12.16-án pedig 1 ad. (*ssp. fuscus*) pd-t figyeltek meg.

Ezüstsirály (*Larus argentatus*): 11.05-én a szegedi Fehér-tavon 1 imm. (3y) (Mészáros Cs.); 11.09-én a budapesti Óbudai-szigetnél 1 ad. + 1 imm. (2y) (Steiner A.), a Szegedi-Fertőn 1 téli tollazatú ad. (Fodor A. – D. Eijsackers); 11.19-én a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon 1 (*Ciconia Klub*); 12.07-én a Szegedi-Fertőn 2 téli tollazatú ad. (Fodor A. és tsai); 12.23-án, 12.28-án, 12.30-án (Schmidt A. és tsai) és 01.04-én* a tatai Öreg-tavon 1 ad. téli tollazatú; 01.06-án* és 01.17-én* a debreceni szeméttelenen 1-1 ad.; 01.13-án* a szegedi Fehér-tavon 1 ad.; 01.20-án* a hortobágyi Fényesi-halastavon 20 (főleg ad és subad.) pd-t láttak.

Sárgalábú sirály (*Larus cachinnans*): 12.13-án 1 albinó pd-t láttak a geszti Begécsi-víztárolón (Zalai T. – Vasas A.).

Jeges sirály (*Larus hyperboreus*): 12.05–06-án a szegedi Fehér-tavon 1 ad. téli tollazatú madarat figyeltek meg (Nagy T. és tsai).

Dolmányos sirály (*Larus marinus*): 11.05-én* a szegedi Fehér-tavon, 11.09–16.* között pedig a tömörkényi Csaj-tavon észleltek 1-1 ad. pd-t.

Csüllő (*Rissa tridactyla*): 11.03-án Fertőújlak közelében a Fertőn (Madárvárta-öböl) 1 juv. (Mogyorósi S. és tsai); 11.07–22. között a szegedi Fehér-tavon és a Szegedi-Fertőn 1 juv. (Fodor A. – Vámosi K.; D. Eijsackers; Domján A. és tsai); 11.09-én* a tömörkényi Csaj-tavon 1 juv.; 11.16–17-én a Biharugrai-halastavakon 1 juv. (Vasas A. és tsai); 11.28-án* és 11.30-án* a Szalonna melletti Rakaca-víztárolón 1 imm. (1. téli tollazatú); 12.02-án* a Hortobágyi-halastavon 1 ad.; 12.13-án* a naszályi Ferencmajori-halastavakon 1 imm. (1. téli tollazatú) pd-t láttak.

Fattyúszerkő (*Cblidonias hybridus*): Biharugra környékén egészen novemberben kitartott néhány megkésztet vonuló madár: a geszti Begécsi-víztárolón 11.11-én 1 ad. + 1 juv., a Biharugrai-halastavakon 11.16–26. között 1 ad. + 2 juv. (Vasas A. – Zalai T.), 11.29-én 1 téli tollazatú ad. pd-t észleltek (Zeke T. – Gyüre P.).

Kék galamb (*Columba oenas*): 11.01-jén a devecseri Széki-tónál 100 (Vasuta G.); 11.04-én Cserebökény

közeliében 200 (Tóth T. – Kotymán L.), a szőlőligeti Dunaparton 24 (Selmeczi Kovács Á.); 11.29-én a Cserebökényi-pusztákon 1 (Bede Á.); 12.06-án Apaj-pusztán 120 (Vasuta G.); 12.20-án átny határában (Kalyuk-dűlő) 12 (Ambrus B.); 12.28-án úrkút közelében (Zsófiapuszta) 19 pd-t láttak (Szalai K.). 1997/98 telén a pitvarosi Montág-pusztán áttelelők mennyiségét 310-re becsülték (Mészáros Cs. – Kókai K.). Szabadkgyós határában 01.02-án a Makkosháti-legelőn 600-650, a Szabadkai-legelőn 180-200 (Marik P.); Besenyőtelek mellett (Közép-dűlő) 01.18-án 90 (Ambrus B.); Bugyi közelében (Felsővány) 01.19. és 01.23. között 80-100 pd-t figyeltek meg (Hajtó L. – Horváth Z.).

Vadgerle (*Streptopelia turtur*): Január végén Egerben láttak 1 pd-t (Juhász L.).

Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*): 11.06-án a naszályi Ferencmajori-halastavaknál 3 (Csonka P.); 11.08-án Lőrinci közelében a Zagva mellett 1 (Solti B.); 11.11-én a Mezőgyán határában lévő Varjasi-gyepen 18 (Zalai T. – Makra D.); 11-15-én Szentes mellett (Fertő-Lapistó) 2 (Szabó F.); 11.21-én a hortobágyi Pentezugban (Végyári Zs.) és a Szentesi-Fertőn 1-1 (Bede Á.); 11.22-én a geszti Begécsi-víztárolónál 1 (Vasas A. és tsai); 11.24-én a hortobágyi Ököröldön 4 (Végyári Zs.); 11.25-én Szentes határában (Kistóke) 10-11 és 4-5 pd-t figyeltek meg (őze P.). A Cserebökényi-pusztákon 11.26-án 6 (Bod P.), 11.29-én 11 (Bede Á.); a hajdúszoboszlói Anghalháza-pusztán 11.30-án 4 (Zeke T.), a Szentesi-Fertőn ugyancsak 11.30-án 3 pd-t számláltak (Bod P. – Bede Á.). A Nagyváni-pusztán 12.01-jén 1 (Kovács G.); a szegedi Fehér-tónál 12.07-én 1 (Barkóczy Cs. és tsai); a Földes melletti Kálló-háton 12.09–19. között 1 (Ványi R. – Bona G.); a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 12.11-én 5 (Bod P.); a Szentesi-Fertőn 12.19-én 1 (Bod P.); a kardoskúti Fehér-tónál 12.20-án 6 (Fodor A. és tsai); a geszti Begécsi-víztárolónál 12.21-én 1 (Zalai T. és tsai); a pitvarosi Montág-pusztán 12.27-én 16 (Mészáros Cs. – Kókai K.); a hortobágyi Pentezugban 12.28-án 1 madarat észleltek (Végyári Zs.). 01.03-án Balmazújváros határában (Csanalas-lapos) 12 (Tar J.), a Nagyván közelében (Csikos-ér) 1 (Kovács G.); 01.04-én a balmazújvárosi Kisszegben (Tar J.) és a hortobágyi Mátá-pusztán (Zeke T.) 1-1; 01.10-én Biharuga határában (Rózsahalom) 21 (Zalai T.), a pitvarosi Montág-pusztán 3 (Mészáros Cs.), a Szentesi-Fertőnél 2 (Bede Á.); 01.13-án Biharuga közelében (Sző-rét) 4 (Vasas A. – Zalai T.); 01.14-én a pitvarosi Montág-pusztán 7 pd-t figyeltek meg (Keresztes G.). Geszt határában 01.28-án az ún. Csillag-laposon 1, a Baglyásban pedig 8 pd került szem elé (Zalai T.). A Mezőgyán melletti Szalontai legelőn is láttak 1 pd-t 01.30-án (Vasas A. – Zalai T.); 01.31-én a Hortobágyi-halastónál viszont 4 madarat észleltek (Privigyei Cs. – Legány A.).

Füsti fecske (*Hirundo rustica*): 11.08-án a pitvarosi Montág-pusztán (Mészáros Cs. – Kókai K.), 11.14-én Felsőtárkányban (Zöld B.), 11.16-án Csertőn (Wágner L.), 11.19-én és 11.21-én pedig a Fertőújlak melletti Papréten (Pellinger A. – Németh Á.) került szem elé 1-1 megkésztet vonuló pd.

Rozsdástorkú pityer (*Anthus cervinus*): 11.01-jén a Sopron melletti Harkai-platón 1 (Riezing N.); 01.23-án Dunaharaszti határában (Káposzta-földek) 2 pd-t észleltek (Hajtó L. – Horváth Z.).

Havasi pityer (*Anthus spinoletta*): 11.04-én Sződligetnél a Duna partján 1 (Selmeczi Kovács Á.); 11.05-én a hortobágyi Karácsonyfokon 2 (Szilágyi A.); 11.06-án a naszályi Ferencmajori-halastavaknál 1 (Csonka P.); 11.07-én a hortobágyi Nyári-járáson és a Pentezugban 1-1 (Végyvári Zs.); 11.08-án a tömörkényi Csaj-tónál 1 (Fodor A. és tsai); a Bokodi-hűtőtónál 3 (Riezing N.); 11.09-én a balmazújvárosi Virágóskúti-halastónál 2 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 11.11-én a Szegedi-Fertőn 3 (Fodor A. és tsai); 11.17-én a Biharugrai-halastavaknál 1 (Ecsedi Z. és tsai); 11.22-én a Hortobágyi-halastavon (Kondás) 25 (Végyvári Zs., Szemadám Gy.); 11.26-án a cinkotai Naplás-tónál 1 (Bajor Z.); 11.29-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Lendvai Cs.); 11.30-án a Környei-tónál 2 pd-t láttak (Riezing N.). 12.03-án a Szegedi-Fertőn 20 (Nagy T. – Fodor A.); 12.07-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Bod P.), a cinkotai Naplás-tónál 3 (Bajor Z. – Juhász I.); 12.13-án a hortobágyi Fényesi-halastavon (Végyvári Zs.), a Szegedi-Fertőn (Mészáros Cs.) és a zalaegerszeg melletti ún. pózvai bányatavaknál (Ciconia Klub) 1-1; 12.14-én Sződligeten a Dunánál 1 (Bajor Z. és tsai); a Bokodi-hűtőtónál 6 (Riezing N.); 12.24-én a hortobágyi Kunkápolnási-mocsár területén 1 (Kovács G.); 12.26-án a cinkotai Naplás-tónál 1 (Bajor Z. – Bajor J.); 12.30-án a fülöpszállási Kelemen-széken pedig 6 pd-t figyeltek meg (Lendvai Cs. – Szél L.). 01.03-án a hortobágyi Nyírő-lapason 1 (Szilágyi A. – Weszelinóv O.); 01.10-én a fülöpszállási Kelemen-széken 2 (Lendvai Cs.); 01.16-án a Szegedi-Fertőn (Fodor A. – Rimóczi Á.), 01.18-án a zalaegerszeg melletti ún. pózvai bányatavaknál (Ciconia Klub), 01.23-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon (Végyvári Zs.) és 01.24-én a cinkotai Naplás-tónál (Budapesti HC) 1-1 madár került szem elé.

Csonttollú (*Bombycilla garrulus*): 12.16-án a kőszegi Chernel-kertben 50 (Németh Cs.), 12.29-én Perkátán kb. 15 (Sipos B.), 12.31-én Vérteskethelyen 3 pd-os csapatot láttak (Csonka P.).

Havasi szürkebegy (*Prunella collaris*): A Nagymaros melletti Szent Mihály-hegyen 11.22-én 1 juv. (Barkóczy Cs. és tsai), 11.30-án 1 (Ispán M. – Vasuta G.); a Gerecsében 12.28-án 2 (Kozma L. és tsai); az Eger melletti Bervavölgyben 01.03-án 6 (Zalai T.); a Gerecsében 01.23-án 3 pd-t észleltek (Kozma L. és tsai).

Házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ocburos*): 11.01-jén Brennbergbányán (Borbála-telep) 1 hím (Soproni J.); 11.15-én a tömörkényi Csaj-tónál 1 (Bod P. – Bede Á.); 11.16-án Vácon a Dunánál 1 (Bajor Z. – Bajor J.); 11.24-én Szentesen 1 éneklő hím (Bede Á.); 12.02-án Sopronban 1 (Soproni J.); 12.19-én Debrecenben 1 (Oláh J. – Pigniczki Cs.); 12.20-án Egerben (Ambrus B.) és Ipolyvecénél (Bajor Z. és tsai) 1-1 hím; 12.21-én Szegeden 1 (Kókai K.); 01.13-án Debrecenben (DATE) 1 éneklő hím madarat láttak (Juhász L.). Január végén Debrecen belvárosában szintén 1 hím pd került szem elé (Juhász L.).

Kerti rozsdafarkú (*Phoenicurus phoenicurus*): 12.29-én Debrecen belvárosában észleltek 1 hím pd-t (Zalai T.).

Cigánycsuk (*Saxicola torquata*): 12.14-én Merenye közelében 1 tojót (Wagner L.), a Mindszenti Ludas-érihalastónál 1 hímét (Bede Á.); 12.17-én Nagyvihán mellett 1 hímét (Kovács G.); 01.24-én a Szentesi-Fertőn 1 tojót (Bede Á.); 01.25-én a Sumonynál 1 tojót láttak (Ónodi M.).

Énekes rigó (*Turdus philomelos*): 12.23-án Gödön, a Duna árterén láttak 1 pd-t (Selmeczi Kovács Á.). 01.13-án a budapesti Merzse-mocsárnál (Bajor Z.); 01.17–19-ig Sződligeten (Bajor Z. és tsai; Selmeczi Kovács Á.); 01.18-án Gödön (Karcza Zs.); 01.26-án Sződligeten (Selmeczi Kovács Á.) észleltek 1-1 pd-t.

Szólórigó (*Turdus iliacus*): 11.01-jén Budapesten (Zugló, Alsórákos) 1)Bajor Z. – Vígh V.), a devecséri Széki-tónál 15 (Vasuta G.), Szegeden a Tisza hullámterén 7, Tiszaszigeten ugyancsak a hullámterén 4 (Kasza F. és tsai); 11.02-án a hortobágyi Csécsi-halastónál 4 (Gál A.); 11.03-án a Mindszenti Ludas-éri-halastónál 1 (Bod P.); 11.04-én Felsőgödönél a Duna árterén 36, a Gödi-szigeten és Sződligetnél 5-5 (Selmeczi Kovács Á.), Vácon 1 hím (Schmidt A.); 11.06-án a budapesti óbudai-szigeten 1 (Bajor Z.); 11.08–09-én a Soproni Egyetem botanikus kertjében 12 (Neuwirth N.); 11.10-én a szegedi Fehértónál 1 (Mészáros Cs.); 11.11-én Budapesten (Zugló) 1 (Bajor Z.), a Barcs melletti halastavaknál 5-6 (Fenyősi L.), a Soproni Egyetem botanikus kertjében 9 (Neuwirth N.); 11.12-én a Gödi-sziget árterén 2 (Selmeczi Kovács Á.); 11.13-án Gödöllőn 1 (Ciconia Klub); 11.14-én a soproni Lőverekben 2 (Neuwirth N.); 11.15-én Somogyszobon 5 (Kasza F. és tsai), a Senta melletti Baláta-tónál 5 (Kasza F.), Brennbergbányán (újhermes) 2 (Soproni J.); 11.16-án a sződligeti Duna-árterén 1 (Bajor Z. – Bajor J.); 11.18-án a Gödi-sziget árterén 2 (Selmeczi Kovács Á.); 11.24-én a debreceni nagyerdőben 6 (Gál A.); 11.26-án Gödöllőn 6 (Ciconia Klub), Sopron belvárosa felett 1 (Mogyorósi S.); 11.28-án a Gödi-sziget árterén 11 (Selmeczi Kovács Á.); 11.29-én Sarródon (Kócsagvár) 1 (Selmeczi Kovács Á.); 11.30-án Verőcén 2 pd-t láttak (Selmeczi Kovács Á.). 12.03-án és 12.05-én Budapesten (Pestszentlőrinc) 1-1 (Albert L.); 12.05-én a Gödi-sziget árterén 11 (Selmeczi Kovács Á.); 12.06-án Kismarosnál a Duna árterén 1 (Selmeczi Kovács Á. – Zakar V.), Szegeden a Tisza hullámterén 1 (Kasza F. és tsai); 12.07-én a budapesti Népligetben 5 (Schmidt E.), Szentendrén (Pannóniatelep) 3 (Albert L.); 12.11-én a Cserébökényi-pusztákon 5 (Bod P.), Szigetszentmiklós határában (Alsó-bucka) 17 (Hajtó L.); 12.12-én a budapesti Népligetben 15-17 (Schmidt E.); 12.13-án Verőcén 3 (Selmeczi Kovács Á.), a szegedi Tisza-hullámterén 2 (Kasza F. és tsai); 12.14-én Sződligeten 1 (Bajor Z. és tsai); 12.16-án Pestszentlőrincen (Budapest) 2 (Albert L.); 12.17-én a budapesti Népligetben 18-20 (Schmidt E.); 12.19-én ugyanott min. 40 (Albert L.); 12.20-án ugyanott 3-4 (Schmidt E.); 12.21-én a budapesti óbudai-szigeten 6 (Katona I.), Szegeden (Liget) 6 (Fodor A.), a szegedi Tisza-hullámterén 3 (Kasza F. és tsai); 12.23-án a budapesti Népligetben 16-18 (Schmidt E.),

Felsőgödön a Duna árterén 40 (Selmeczi Kovács Á.), a tatai Öreg-tónál kb. 15 (Bajor Z. és tsai); 12.25-én a budapesti óbudai-szigeten 2 (Bajor Z.); 12.27-én a budapesti Népligetben 15-16 (Schmidt E.), Zuglóban (Budapest) 1 (Bajor Z.); 12.29-én a budapesti Népligetben 18-20 (Schmidt E.); 12.30-án a tömörkényi Csaj-tónál 9 (Barkóczy Cs. és tsai); 12.31-én Zalaegerszegen 1 pd került szem elé (Ciconia Klub). 01.02-án a budapesti óbudai-szigeten 7 (Bajor Z. – Juhász I.), Debrecenben a KLTE botanikus kertjében 1 (Emri T. – Zöld B.); 01.03-án Felsőgödön a Duna árterén 30 (Selmeczi Kovács Á.); 01.04-én Debrecenben a KLTE botanikus kertjében (Emri T.) és Kecskeméten (Pigniczki Cs.) 1-1; 01.05-én Szigetszentmiklós határában (Alsó-bucka) 1 (Hajtó L.), a budapesti Népligetben 30 (Schmidt E.); 01.06-án Szigetszentmiklósánál 7 (Hajtó L.); 01.07-én Verőcén 1 (Selmeczi Kovács Á.); 01.09-én a felsőgödi Duna-árterén 10 (Selmeczi Kovács Á.), a budapesti Népligetben 18-20 (Schmidt E.); 01.10-én a Cserebökényi-pusztákon 1 (Bod P.); 01.11-én Szabadszálláson 1 (Schmidt A. és tsai); 01.12-én Budapesten (Pestszentlőrinc) 1 (Albert L.); 01.13-án Szigetszentmiklós határában (Alsó-bucka) 45-50 (Hajtó L.); 01.14-én ugyanott 3 (Hajtó L.); 01.16-án a budapesti Népligetben 8-10 (Schmidt E.); 01.17-én a debreceni nagyerdőben 1 (Zöld B.), a Gödi-sziget árterén 6 (Selmeczi Kovács Á.), a szőlőligeti Duna-árterén kb. 300 (Bajor Z. és tsai), Tiszaszigeten 1 (Kasza F. és tsai); 01.18-án Budapesten (Pestszentlőrinc) 2 (Selmeczi Kovács Á. – Horváth G.), Szőlőligeten kb. 60 (Bajor Z. és tsai); 01.19-én a Duna árterén Felsőgödönél 5, Szőlőligetnél 88, Vácnál 10 (Selmeczi Kovács Á.); 01.23-án a budapesti Népligetben 5 (Schmidt E.); 01.24-én a cinkotai Naplástónál 1 (Budapesti HC), a Budapesti Merzse-mocsárnál 3, Ecsere 6, üllőn 5 (Selmeczi Kovács Á. – Horváth G.), a debreceni szeméttelen 1 (Tar A.), a szegedi Tiszahullámtéren 3 (Kasza F. és tsai); 01.26-án a debreceni nagyerdőben 2 (Zöld B.), a Duna árterében Szőlőligetnél 150, Felsőgödönél 50, Gödönél 200 (Selmeczi Kovács Á.); 01.29-én Debrecenben a KLTE botanikus kertjében 5 (Pigniczki Cs.); 01.30-án Debrecenben 1, Debrecen-Pallagon 5 (Zöld B.), a budapesti Margit-szigeten kb. 50 (Bajor Z.); 01.31-én Szigetszentmiklós határában (Alsó-bucka) 29 (Hajtó L.), üllőn 3 pd-t figyeltek meg (Selmeczi Kovács Á. – Horváth G.).

Fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*): 11.11-én a Fertő nádasában hallottak 1 pd-t énekelni (Mogyorósi S. – Molnár B.).

Foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*): 01.22-én Majosháza közelében (Domariba-sziget) észleltek 1 pd-t (Hajtó L.).

Nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*): 11.01-jén Szigetszentmiklós mellett, a Ráckevei-Dunánál láttak 1 megkésített vonuló pd-t (Hajtó L.).

Barátposzáta (*Sylvia atricapilla*): 11.15-én a tatai Öreg-tónál 1 tojót (Bajor Z. és tsai); 11.16-án a tömörkényi csaj-tónál 1 hímét (Domján A. – Tokody B.); 12.05-én Zalaegerszegen, a Göcseji úti temetőben 1 hímét (Ciconia

Klub); 12.14-én Alsógödön, a Biológiai Kutatóállomás parkjában 1 imm. (1y) hímét (Karcza Zs.); 12.28-án a budapesti óbudai-szigeten 1 hímét (Katona I.), Gödön 1 imm. (1y) hímét (Karcza Zs.); 01. elején Szegeden 1 éneklő hímét (Horváth Sz.); 01.11-én Gödön 1 imm. (2y) hímét (Karcza Zs.); 01.19-én Biharugrán 1 hímét észleltek (Zalai T.).

Füziike faj (*Phylloscopus* sp.): 11.08-án Nagykörű közelében egy „szárnycsikós” füzikét figyeltek meg, amely vándor- (*Pb. inornatus*), himalájai (*Pb. bumei*) vagy királyfüzike (*Pb. proregulus*) lehetett (a Nomenclator Bizottsághoz beérkezett leírás alapján a fajt nem lehetett pontosan eldönteni, de bármelyik is volt, mindenképpen egy szibériai madár megjelenéséről van szó, ezért szerepeltetjük ezt az adatot ilyen formában) (Rimóczi Á.).

Tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*): 11.11-én a Soproni Egyetem botanikus kertjében 2 (Neuwirth N.); 11.15-én Monor mellett (Forrás-völgy) 1 tojót (Szél L. – Fekete S.); 11.21-én ismét a Soproni Egyetem botanikus kertjében 1 (Riezing N.); 11.22-én a soproni Deák-kútnál 1 tojót (Riezing N.); 12.03-án a szegedi Fűvészkertben 1 (Fodor A. – Nagy T.); 12.06-án a soproni Deák-kútnál 1 tojót (Riezing N.); 12.22-én Tököl mellett (Laposka-székla) 15-20 (Hajtó L. – Nagy J.); 01.26-án Szeged belvárosában 2 (Domján A.); 01.30-án a soproni Deák-kútnál (Miskolczi Cs.) és a Fáber-réten (Neuwirth N. és tsai) 1-1; 01.31-én a Borsányi Királyréten 1 pd került szem elé (Schmidt A. – Kern R.).

Nagy őrgébics (*Lanius excubitor*): Novemberből 60, decemberből 87, januárból pedig 54 adatot kaptunk. Az adatok megoszlása részletesebben a következő: 11.01–05. között 15 adat (16 pd), 11.06–10. között 7 adat (7 pd), 11.11–15. között 5 adat (5 pd), 11.16–20. között 12 adat (13 pd), 11.21–25. között 10 adat (11 pd), 11.26–30. között 11. adat (12 pd); 12.01–05. között 6 adat (6 pd), 12.06–10. között 16 adat (18 pd), 12.11–15. között 15 adat (17 pd), 12.16–20. között 14 adat (14 pd), 12.21–25. között 13 adat (13 pd), 12.26–31. között 23 adat (28 pd); 01.01–05. között 6 adat (6 pd), 01.06–10. között 10 adat (11 pd), 01.11–15. között 10 adat (10 pd), 01.16–20. között 7 adat (7 pd), 01.21–25. között 13 adat (14 pd), 01.26–31. között 8 adat (8 pd).

Fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*): 11.15-én a Soproni-hegységben, a Brennbergbánya melletti Magas-bércen 1 (Soproni J.); 11.30-án a Kőszeg melletti óház-tetőn 3 pd-t figyeltek meg (Schläffer R.).

Kormos varjú (*Corvus corone corone*): 11.03-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 2 (Neuwirth N.); 11.06-án Budapest közelében a Duna-parton 1 (Bajor Z.); 11.07-én a budapesti óbudai-szigeten 1 *corone* x *cornix* hibrid (Vasuta G.); 11.11-én Zalaegerszegen 1 (Ciconia Klub); 11.30-án az Esztergom melletti Búbánat-völgyben 2 (Albert L. és tsai); 12.02-án Vonyarcvashegyen 1 (Ciconia Klub); 12.16-án a Duna Pilismaróti-öblénél 1 (Bajor Z.); 12.26-án Zalaegerszegen 1 (Ciconia Klub); 01.27-én Hegyfalu mellett 1 madarat észleltek (Hadarics T.).

Holló (*Corvus corax*): 12.21-én a Geszt melletti Kis-Vátyon-pusztán 37 pd-t számoltak (Vasas A. és tsai). A Biharugrai-halastavakon 12.22–01.31. között rendszeresen lehetett 20-50 madarat látni (Vasas A. és tsai), a legtöbbet, szám szerint 68-at 01.09-én látták (Vasas A.). Az úrkút melletti Kab-hegyen 12.28-án 19 pd-t észleltek (Szalai K.).

Sárgacsőrű kenderike (*Carduelis flavirostris*): 11.01-jén a balmazújvárosi Nagysziken 9 (Varga L. – Borza L.), a tiszacsegei Cserepes-pusztán 4 (Gyüre P. és tsai); 11.04-én a Hortobágyi-halastónál (Kondás) 1 (Szondi L.); 11.06-án a hortobágyi Kis-álmuzugban 60 (Végvári Zs.); 11.07-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 70, a hortobágyi Nyári-járáson 50 (Végvári Zs.), Magyarhomorog határában (Cifra-Nyésta) 6 (Demeter L.); 11.08-án a tiszacsegei Cserepes-pusztán 30 (Gyüre P. és tsai), a tömörkényi Csaj-tónál 28 (Barkóczy Cs. és tsai); 11.09-én Balmazújváros határában (Folyóskút) 70, a Virágoskúti-halastónál 2 (Ecsedi Z. – Oláh J.), a hortobágyi Nyári-járáson 50 (Nagy Gy. és tsai), a tömörkényi Csaj-tónál (Ér) 18 (Bod P. – Bede Á.); 11.10-én a hortobágyi árpádhalmánál 24, a szintén hortobágyi Karácsonyfokon 64 (Nagy Gy.); 11.11-én a Balmazújváros melletti Magdolna-pusztán 15 (Szondi L.), a hortobágyi Ökörföldön 40 (Végvári Zs.); 11.13-án a Nagyiváni-pusztán 250 (Kovács G.); 11.15-én a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 50, a hortobágyi Nyírólapon 3 pd mutatkozott (Szilágyi A.). 11.16-án a tömörkényi Csaj-tónál 40 (Domján A. – Tokody B.); 11.17-én a hortobágyi Zám-pusztán 200 (Kovács G.), a nagyhegyesi Elepi-halastónál 1 (Végvári Zs.), a tömörkényi Csaj-tó mellett (Ér) 1 (Bod P.); 11.18-án a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 6 (Varga L. – Kegyes L.), a hortobágyi Nyírólapon 15 (Szondi L.); 11.20-án a Szentesi-Fertőn 11 (Bod P.); 11.21-én a hortobágyi Pentezugban 13 (Végvári Zs.); 11.22-én a szintén hortobágyi Nyírólapon 100-200 (Szemadám Gy.); 11.23-án a balmazújvárosi Magdolnában 1, a hortobágyi Nyírólapon 9 (Szondi L.), a Jászkarajenő melletti Karai-halastónál 14, a tőzegi Sári-legelőn 5 (Vasuta G. és tsai), a tömörkényi Csaj-tavon 45 (Domján A. és tsai), a kardoskúti Fehér-tónál 80 (Vasas A. és tsai), a Szegedi-Fertőn 16 (Kókai K.); 11.24-én a Hortobágyon az Ökörföldön 45, a Nyírólapon 30 (Végvári Zs.); 11.25-én a Balmazújváros melletti Magdolna-pusztán 138, a balmazújvárosi Nagysziken 35 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 11.26-án Budapesten a cinkotai Naplás-tónál 1 (Bajor Z.), a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 26 (Bod P.); 11.28-án a nagyhegyesi Elepi-halastónál 50 (Végvári Zs.); 11.29-én Dömösnél 5-6 (Schmidt A. és tsai), a tömörkényi Csaj-tavon 35 (Tokody B. – Domján A.); 11.30-án a balmazújvárosi Magdolnában 100 (Szondi L. – Nagy Gy.), a Szentesi-Fertőn 1 csapat madarat észleltek (Bod P. – Bede Á.). 12.01-jén a balmazújvárosi Magdolnában 110 (Nagy Gy.); 12.02-án a hortobágyi Nyári-járáson 5 (Végvári Zs.); 12.03-án a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 50 (Végvári Zs.), a pitvarosi Mátég-pusztán 6 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 12.04-én a nádudvari Szelencés-pusztán 16 (Weszelinov O.); 12.05-én a Szegedi-Fertőn 15 (Domján A. – Tokody B.); 12.06-án a hortobágyi Mátá-pusztán 65, a tiszacsegei Cserepes-pusztán 15 (Emri T.), a kardoskúti Fehér-tónál

80 (Oláh J. – Zalai T.); 12.07-én a szabadszállási Zab-széken 120-130 (Sós E. – Vasuta G.), Kardoskúton 120 (Nagy T. és tsai); 12.08-án a hortobágyi Nyári-járáson 59 (Végvári Zs.); 12.11-én a nagyhegyesi Elepi-halastónál 41 (Végvári Zs.), a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 46 (Bod P.); 12.13-án a szabadszállási Zab-széknél 300 (Schmidt A. és tsai), a tömörkényi Csaj-tónál 7 (Barkóczy Cs.); 12.14-én a balmazújvárosi Magdolnában 130 (Szondi L.), a Szegedi-Fertőn 15, a szentesi Fertő-Lapistónál 22 pd-t számláltak (Szabó F.). 12.17-én Biharugra határában (Peszere) 10 (Vasas A. – Zalai T.); 12.20-án a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 4 (Varga L. és tsai), a kardoskúti Fehér-tónál 238 (Nagy T. és tsai); 12.21-én a szabadszállási Zab-széknél kb. 250 (Albert L. és tsai); 12.24-én a Geszt melletti Vátyon-pusztán 90 (Forgách B. – Tóth I.), a szabadszállási Zab-széken kb. 150, Szabadszálláson 15 (Kókay Sz. – Kókay B.); 12.25-én a balmazújvárosi Magdolnában 25 (Szondi L.), a tömörkényi Csaj-tónál 35 (Domján A. és tsai); 12.28-án Balatonmagyaródon 2 (Ciconia Klub), a hortobágyi Pentezugban 18 (Végvári Zs.); 12.30-án a tömörkényi Csaj-tavon 8 (Barkóczy Cs. és tsai); 12.31-én a geszti Vátyon-pusztán 60 pd került szem elé (Forgách B. – Tóth I.), utóbbi helyen (Vátyon-pusztá) egyébként 12.18. és 01.28. között állandóan meg lehetett figyelni 20-78 madarat (Vasas A. – Zalai T.). 01.02-án a Balmazújváros melletti Magdolna-pusztán 30 (Szondi L.), a balmazújvárosi Nagysziken 5 (Szilágyi A.); 01.03-án a Magdolna-pusztán 3, a hortobágyi Nyírólapon 5 (Szilágyi A. – Weszelinov O.), a Sáp határában lévő ásványpusztán 19 (Ványi R.), a fülöpszállási Kelemen-széken 85 (Lendvai Cs.); 01.04-én a Balmazújváros melletti Horti-libanevelőn 30 (Varga L. – Kegyes L.), a hortobágyi Mátá-pusztán 108 (Zeke T.), a tömörkényi Csaj-tónál 7 (Tokody B. és tsai); 01.07-én a hortobágyi Karácsonyfokon 27 (Nagy Gy.); 01.10-én a tiszacsegei Cserepes-pusztán 2 (Gyüre P. – Seprényi A.), a fülöpszállási Kelemen-széken 30 (Lendvai Cs.), a Szentesi-Fertőn 6 (Bede Á.), a kardoskúti Fehér-tónál 2 (Tokody B. és tsai); 01.11-én a gátéri Fehér-tónál 14 (Bod P. – Bede Á.), a szabadszállási Kis-réten 12, a Zab-széken 163 (Schmidt A. és tsai), a hortobágyi Zám-pusztán 190 (Zeke T.); 01.12-én a Szentesi-Fertőn 8 (Bod P.); 01.14-én a Szegedi-Fertőn 17 (Domján A. – Tokody B.); 01.15-én ugyanott 35 pd-t figyeltek meg (Mészáros Cs. – Keresztes G.). 01.15–31. között rendszeresen lehetett látni 150 pd-t a Kunmadarasi-pusztán és 80 pd-t a Nagyiváni-pusztán, a Nádudvar melletti Borzason is állandóan jelen voltak ebben az időszakban a madarak, max. 300 pd (Kovács G.). 01.16-án a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 6 (Szondi L.), a Szegedi-fertőn 10 (Fodor A. – Rimóczi Á.); 01.17-én Balmazújváros közelében (Ráczok-szigete) 2 (Varga L. és tsai), a Szegedi-Fertőn 30 (Nagy T.); 01.18-án a fülöpszállási Kelemen-széken 1 (Schmidt A. és tsai), a szentesi Fertő-Lapistónál 58 (Szabó F.); 01.19-én a pitvarosi Mátég-pusztán 190 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 01.24-én a Cserebökényi-pusztákon 9 pd-t láttak (Bod P.), Berettyóújfalú határában (Baglyos) 42 (Szakál L. – Demeter L.), a hortobágyi Gyókerkúti-halastónál (Weszelinov O.) és a Hortobágyi-halastó teletetőinél (Géczy G. – Koczka A.) 12-12 pd került a megfigyelők szeme elé.

Zsezse (*Carduelis flammea*): 11.02-án Zalaegerszegen a Göcseji úti temetőben 2, a Vizsla-parkban 1 (Ciconia Klub); 11.03-án Szentesen 3 (Szabó F.); 11.15-én a Szentá határában lévő Baláta-tónál 6 (Kasza F.); 12.14-én Zalaegerszeg-Csácsbozsonk 1 tojó (Ciconia Klub); 12.26-án a hortobágyi Ökörföldön 1 pd-t észleltek (Végyvári Zs.). Karancslapujtón 01.03-án 2-t, 01.04-én 2 hím + 1 tojót (Rozgonyi S.); az Arló melletti Razaj-völgyben 01.24-én 1-et láttak (Katona Cs.).

Szalogas keresztcsőrű (*Loxia leucoptera*): A zalaegerszegi Göcseji úti temetőben 10.30-án megjelent, majd hosszú ideig ott tartózkodó ad. hím madarat utoljára 11.22-én figyelték meg (Ciconia Klub).

Sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*): 11.01-jén a Nagyiváni-pusztán 1 (Kovács G.); 11.02-án a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 4 (Bod P.); 11.07-én a Kunmadarasi-pusztán 1 (Kovács G.); 11.09-én a hortobágyi Pentezugban 4 (Gál A.); 11.23-án Nagyiván közelében 2 (Kovács G.); 11.26-án a püspökkládányi ágota-pusztán 1 (Kovács G.), a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán pedig 5 pd-t láttak (Bod P.). 12.08-án Nagyiván mellett 1 (Kovács G.); 12.13-án* Biharugra határában (Simató-hát) 1; 12.23-án Nagyivánnál 2 (Kovács G.); 12.27-én a pitvarosi Montág-pusztán 8 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 12.27–28-án* a Tiszaroff melletti Nagy-gyepen 1 juv.; 12.30-án Nagyiván határában 3 pd-t észleltek (Kovács G.). 1-1 madarat figyeltek meg 01.07-én Nagyiván mellett (Kovács G.), 01.10-én, 01.17-én és 01.24-én Balmazújváros határában (Ráczok-szigete) (Varga L. és tsai), 01.19-én a pitvarosi Montág-pusztán (Mészáros Cs. – Kókai K.) és 01.26-án ismét Nagyivánnál (Kovács G.).

Hősármány (*Plectrophenax nivalis*): 11.07-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastónál 1 (Szondi L.); 11.09-én Hajdúbosszormény határában (Zelemér-szántó) 1 hím + 2 tojó (Madarász Suli), a Virágoskúti-halastónál 37 (Ecsedi Z. – Oláh J.; Szondi L.); 11.11-én a Balmazújváros melletti Magdolnában 7 (Varga L. – Kegyes L.); 11.13-án a Virágoskúti-halastónál 22 (Nagy Gy. – Béke Cs.); 11.15-én ugyanitt 1 (Szondi L.); 11.16-án a nagyhegyesi Elepi-halastónál 1, a hortobágyi Nyírólapon 15 (Szondi L.); a szintén hortobágyi Csécsi-halastónál 1 (Gál A.), Kunmadaras határában (Darvas-sziget) 2 (Kovács G.); 11.18-án a hortobágyi Nyírólapon 7 (Szondi L.); 11.20-án a Szentesi-Fertőn 2 (Bod P.); 11.21-én a hortobágyi Pentezugban 5 (Végyvári Zs.); 11.23-án a kardoskúti Fehér-tónál 39 (Vasas A. és tsai); 11.24-én a hortobágyi Ökörföldön 150 (Végyvári Zs.); 11.28-án a nagyhegyesi Elepi-halastónál 2 (Végyvári Zs.); 11.30-án Aggtelek közelében 5 (Ecsedi Z. és tsai), a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 42 (Zeke T.), a Komárom melletti Herkálypusztánál 15-20 pd-t figyeltek meg (Pénzes L.). 12.01-jén Balmazújváros felett 16 (Varga L. – Béke Cs.), a hortobágyi Nyári-járáson 38 (Végyvári Zs.); 12.07-én a szabadszállási Zab-széken 75 (Sós E. – Vasuta G.); 12.13-án a Kunmadarasi-pusztán 2 (Kovács G.), a szarvasi Horváthpusztai-halastónál 7 (Oláh J.), a Szege-di-Fertőn 3 (Mészáros Cs.), a szabadszállási Kis-ritein 1 hím, a Zab-széken 205 (Schmidt A. és tsai); 12.15-én Nagyiván határában 2 (Kovács G.); 12.17-én Hajdú-

szoboszló belvárosában 1 tojó (Weszelinov O.); 12.09-én a hortobágyi Pentezugban 1 (Végyvári Zs.); 12.21-én Abádszalók közelében 1 (Zeke T. és tsai), a szabadszállási Zab-széken 140+100 (Bajor Z. és tsai); 12.24-én a Zab-széken 9+2+2 (Kóky Sz. – Kóky B.); 12.26-án a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 3 (Bod P.), a hortobágyi Karácsonyfokon 50 (nagy Gy.); 12.28-án Vértestolnán 1 (Csonka P. és tsai); 12.30-án a fülöpszállási Kelemen-széken 200 (Lendvai Cs. – Szél L.); 12.31-én a balmazújvárosi Magdolnában 2 pd-t észleltek (Szondi L.). 01.03-án a fülöpszállási Kelemen-széken 300 (Lendvai Cs.), a hortobágyi Nyírólapon 4 (Szilágyi A. – Weszelinov O.), Szeged mellett (Nagyfekete) 1 (Mészáros Cs.); 01.06-án a hortobágyi Nyári-járáson 2 (Végyvári Zs.); 01.07-én a szintén hortobágyi Karácsonyfokon 36 (Nagy Gy.); 01.09-én ismét a Nyári-járáson 25 (Végyvári Zs.); 01.10-én a fülöpszállási Kelemen-széken 110 (Lendvai Cs.), a pitvarosi Montág-pusztán 45 (Mészáros Cs.), a Tiszacsege melletti Cserepes-pusztán 25 (Gyüre P. – Seprényi A.); 01.11-én a szabadszállási Zab-széken 87 (Schmidt A. és tsai); 01.15-én Dunapatajton 45-50 (Hajtó L.); 01.16-án a hortobágyi Nyírólapon 14 (Szondi L.); 01.17-én a fülöpszállási Kelemen-széken 90 (Lendvai Cs.); 01.18-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 24 (Szilágyi A. és tsai), a hortobágyi Nyírólapon 2 (Varga L.), a Kelemen-széken 1 tojó pd-t láttak (Schmidt A. és tsai).

Bajszos sármány (*Emberiza cia*): 11.06-án a Biharugrai-halastavaknál 1 tojó (Vasas A.); 12.23-án az Eger melletti Berva-völgyben 1 (Zöld B.); 01.11-én a nagymarosi Szent Mihály-hegyen 1 éneklő hím (Bajor Z. – Pető Á.); 01.30-án Aggteleken 6 pd-t figyeltek meg (Nagy T. – Fodor A.).

A következő személyeknek köszönjük az adatok beküldését: Albert László, Ambrus Béla, Bagdi Antal, Bajor Zoltán, Bánfi Péter, Barkóczi Csaba, Bede Ádám, Bod Péter, Bogár István, Cser Szilárd, Csonka Péter, Demeter László, Domján András, Faragó Ádám, Faragó Imre Csaba, Fenyősi László, Fodor András, Forgách Balázs, Gál András, Gál Szabolcs, Géczy Gábor, Gyüre Péter, Hajós György, Hajtó Lajos, Haraszthy László, Horváth András, Horváth Márton, Ivanics Imre, dr. Juhász Lajos, Karcza Zsolt, Kasza Ferenc, Katona Csaba, Katona István, Kazinczi Zoltán, Keresztes Gábor, Kern Roland, Kóky Szabolcs, Kotymán László, Kovács Gábor, Lelkes András, Lendvai Csaba, Marik Pál, Mészáros Csaba, Mogyorósi Sándor, Monoki Ákos, Nagy Gyula, Nagy Judit, Nagy Tamás, Németh Csaba, Németh Norbert, Neuwhart Norbert, ifj. Oláh János, Oláh Sándor, Ónodi Miklós, Pellinger Attila, Péntzes László, Petrovics Zoltán, Pigniczki Csaba, Riezing Norbert, Rozgonyi Sándor, Schmidt Attila, Schmidt Egon, Selmeczi Kovács Ádám, Simay Attila, Sipos Bálint, Solti Béla, Soproni János, Sós Endre, Steiner Attila, Szabó Ferenc, Szalai Kornél, Szelle Ernő, Szemadám György, Szilágyi Attila, Szondi László, Tar János, Tóth Imre, Varga László, Vasas András, Vasuta Gábor, Végyvári Zoltán, Weszelinov Ottó, Zalai Tamás, Zeke Tamás.

Összeállította: Dr. Hadarics Tibor,
H-9400 Sopron, ív utca 14. II./4.

Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései

SCHMIDT ANDRÁS

Az 1998. év folyamán több közleményben is tájékoztatást adtunk, illetve adunk munkánkról: a nemrég megjelent Nomenclator (Magyarország madarainak névjegyzéke) bevezetőjében és a Madártávlat ez évi 2. számában a Bizottság működésének módját, eddigi főbb tevékenységeit ismertettük. Az Aquila 103. évfolyamában az 1996-ban jelentett madárritkaságok bírálatairól számolunk be. Ebben a közleményben pedig azokat az 1997 őszen hozott döntéseket tesszük közzé, amelyek esetében fontos, hogy a megfigyelők mennél hamarabb tudomást szerezzenek róluk.

Ritkán fészkelő fajok költésének hitelesítése

Elsőként kell megemlíteni azt a határozatot, miszerint a Bizottság mostantól a hazánkban ritkán vagy éppen első ízben fészkelő fajok (esetleg alfajok) költését is hitelesíti, és ehhez leírást, dokumentációt kér be a fészkelés körülményeiről. A nálunk egyébként csak kóborló, átvonuló vagy teledő, esetleg csak lokálisan/elszigetelt állományban költő fajok (alfajok) fészkelési adatai ugyanis jelentős tudományos értékkel bírnak, ezért törekedni kell a téves határozások vagy elhamarkodott következtetések kiküszöbölésére. A Bizottság e munkáját az RTM programmal és a Ragadozómadár-védelmi Szakosztállyal egyeztetve és velük együttműködésben végzi: a költés helyszínét is csak az általuk megadott pontossággal közöljük.

Az 1. táblázatban feltüntetett, illetve az új fészkelő fajok fészkelési adatainak elbírálásánál a ritka fajok előfordulási adatainak hitelesítésénél követett szabályok az irányadók, vagyis részletes leírást kell készíteni, lehetőleg a ritka fajok előfordulására már rendszeresített jelentő-lapon. E fajok egy része egyébként is leírásköteles, tehát pusztán előfordulásukat is hitelesíteni kell, fészkelés esetén azonban nemcsak a faj mibenlétét, hanem a fészkelés tényét is kétséget kizáróan bizonyítani kell. Ennek során azonban soha ne veszítsük szem elől a természetvédelmi szempontokat! A legfontosabb mindig a költés

sikere, zavartalansága legyen, a fészkelés bizonyításhoz szükséges dokumentálása ehhez képest csak másodlagos. Éppen ezért elsősorban az alábbiakat kérjük a megfigyelőktől: az öreg madarak küllemi leírását (lehetőleg mindkét madárról, hiszen egyes fajok elterjedési területek szélén élő példányai könnyen párba állhatnak egy közeli rokon, gyakori faj egyedével), a fészkelésre utaló viselkedés jellemzését (pl. éneklő hím, revírtartó vagy fiókákat vezető pár), illetve amennyiben lehetséges, a frissen kirepült fiatalok küllemi leírását. Az esetleges fényképek, videó- vagy hangfelvételek természetesen nagyban segítik a hitelesítés sikerét, de nem helyettesítik az elfogadáshoz nélkülözhetetlen leírást. Fészek, tojás vagy fészekben ülő fióka leírásának kérésétől természetvédelmi szempontból eltekintünk, amennyiben azonban ezekről dokumentációval vagy egyéb információval rendelkezik a megfigyelő, azt szívesen vesszük. Fontos lehet viszont a fészkelés folyamatának figyelemmel kísérése, ami többszöri (de nem túl sűrű, és mindenképpen kellő távolságból, zavarás nélkül végzett) megfigyelést feltételez, bár esetenként akár egyetlen megfigyelés jó dokumentálása is bizonyító erejű lehet. A bizonyításhoz elegendő egyetlen személy, ha az általa mellékelte dokumentáció a fenti feltételeknek megfelel. Amennyiben egy faj három egymást követő évben bizonyítottan költ egy területen, a jelentési kötelezettség az adott területre automatikusan megszűnik.

Ritkán előforduló alfajok hitelesítése

A hazánkban ritka vagy új madáralfajok előfordulását (és a fentieknek megfelelően természetesen az esetleges fészkelését is) szintén hitelesíteni kell, a ritka fajok előfordulásaihoz hasonló szabályok szerint. A hazánkban már előfordult, de ritkának számító alfajokat a 2. táblázat tartalmazza. Az egerészölyv esetében a „*vulpinus* típusú” egyedekről kérünk leírást, illetve a jelentéseket ilyen megjelölés alatt bíráljuk el, hiszen a *buteo* alfaj egyes példányai, a *vulpinus*

1. táblázat. A Magyarországon ritkán, rendszertelenül vagy nagyon lokálisan fészkelő madárfajok. – *Rare, irregular or very local breeding birds species in Hungary whose nesting is to be documented and reported.*

bütykös ásólúd	<i>Tadorna tadorna</i>	1
csörgő réce	<i>Anas crecca</i>	
kékcserű réce	<i>Oxyura leucocephala</i>	
vörös kánya	<i>Milvus milvus</i>	2
kékes rétihéja	<i>Circus cyaneus</i>	
kis héja	<i>Accipiter brevipes</i>	3
pusztai ölyv	<i>Buteo rufinus</i>	4
fehércsőrű vércse	<i>Falco naumanni</i>	
vándorsólyom	<i>Falco peregrinus</i>	
siketfajd	<i>Tetrao urogallus</i>	
daru	<i>Grus grus</i>	
reznek	<i>Tetrax tetrax</i>	
feketeszárnyú székicsér	<i>Glareola nordmanni</i>	
pajzsoscankó	<i>Philomachus pugnax</i>	
tavi cankó	<i>Tringa stagnatilis</i>	
viharsírály	<i>Larus canus</i>	5
sárgalábú sírály	<i>Larus cachinnans</i>	
kacagócsér	<i>Gelochelidon nilotica</i>	
kis csér	<i>Sterna albifrons</i>	6
gatyáskuvik	<i>Aegolius funereus</i>	
szikipacsirta	<i>Calandrella brachydactyla</i>	4
csíkosfejű nádiposzáta	<i>Acrocephalus paludicola</i>	4
vörösfejű gébics	<i>Lanius senator</i>	
sövénytármány	<i>Emberiza cirius</i>	7
kerti sármány	<i>Emberiza hortulana</i>	8

Kivéve / *Except for*: 1 öreg madarak leírása nem szükséges / *description of adults not required*; 2 Dél-Dunántúl; 3 Békés megye; 4 Hortobágy; 5 Kiskunlacháza; 6 a Dráva mentén; 7 Mecsek és Villányi-hegység; 8 Baranya megye

és a *menetriesii* alfajok, illetve ezek kereszteződési terepen nem különíthetők el. A Nomenclator a *Falco peregrinus calidus*, a *Caprimulgus europaeus europaeus* és az *Alauda arvensis dulcivox* alfajok esetében csak néhány bizonyító példányt említ. Ezek az alfajok valójában feltehetően rendszeresen előfordulnak, csak a múzeumi bizonyító példányok száma véges, ezért nem kérünk róluk leírást. A *Larus fuscus graellsii* és *intermedius* alfajoknak nincs bizonyított adata Magyarországon, ezért nem szerepelnek a listán. Az elmrúlt pár évben ugyan több megfigyelésről is kaptunk hírt, leírást azonban még csak egyet, ezt jelenleg tárgyalja a Bizottság. Érdeklődéssel várjuk tehát ezen alfajok megfigyeléseinek dokumentációját is.

A Túzok 1996/1. számában megjelölt leírás-köteles fajokon felül 1998. január 1-től részletes leírást kérünk az ezüstsírályról (*Larus argentatus*) is, tekintettel a faj viszonylag ritka voltára és a határozásával kapcsolatos nehézségekre.

2. táblázat. A Magyarországon már előfordult, de ritkának számító alfajok. – *Rare bird subspecies in Hungary whose occurrence is to be documented and reported.*

<i>Anser fabalis jobanseni</i>
<i>Accipiter gentilis buteoides</i>
<i>Buteo buteo „vulpinus típusú”</i> egyedei
<i>Falco cherrug cherrug</i>
<i>Haematopus ostralegus ostralegus</i>
<i>Larus canus beimei</i>
<i>Larus argentatus heuglini</i>
<i>Tyto alba alba</i>
<i>Calandrella brachydactyla brachydactyla</i>
<i>Luscinia svecica svecica</i>
<i>Phylloscopus collybita tristis</i>
<i>Garrulus glandarius albipectus</i>
<i>Corvus monedula spermologus</i>
<i>Corvus corone sardonius</i>
<i>Carduelis flammea cabaret</i>
<i>Plectrophenax nivalis vlasowae</i>
<i>Emberiza schoeniclus intermedia</i>
<i>Emberiza schoeniclus tschusii</i>

Személyi változások

Az alapszabályunkban rögzített egyszerre legfeljebb 10 éves szolgálat lejártával 1997 első felében dr. Kovács Gábor és az év végével dr. Bod Péter kollégánk távozott a Bizottságból. Ezúton köszönjük mindkettőjüknek áldozatos és lelkiismeretes munkájukat, megfontolt tanácsaikat és különösen a szűkebb hazájukról, a Hortobágyról illetve a Dél-Alföldről átadott rendkívül alapos, több évtizedes tapasztalatra épülő ismereteket. Dr. Kovács Gábor helyére Végvári Zsoltot, dr. Bod Péter helyére ifj. Oláh Jánost választottuk.

Summary: The latest decisions of the Hungarian Rarities Committee

The Hungarian RC has decided to extend its activities to include authenticating records of rare breeding birds and rare bird subspecies. Tables 1 and 2 show the lists of species and subspecies involved, and those cases which do not require descriptions. From 1 January, 1998 records of Herring Gull are to be submitted to the RC.

Schmidt András, az MME NB titkára
1121 Budapest, Költő u. 21.

Könyvismertetések

All the Birds of North America [Észak-Amerika madarai]. Jack L. Griggs. HarperPerennial, New York, 1997. 389 oldal, 172 színes képtábla, számos további színes kép, valamint kétszínű elterjedési térképek. 19,95 USD.

E határozókönyv 1997 nyarának elején minden különösebb hírverés és reklám nélkül látott napvilágot Észak-Amerikában. Az európai piacot viszont úgy látszik komolyabban vette a kiadó, és a kiadvány ez év őszére tervezett, itteni megjelenését már jó előre beharangozták.

A régió madaraihoz korábban Peterson kétkötetes, legutóbb az 1990-es évek elején átdolgozott könyve (*Field Guide to the Birds East of the Rockies*, *Field Guide to the Western Birds*), majd Zim, Bruun és Singer határozója (melynek 1966-os eredeti kiadását átdolgozva ismét megjelentették), valamint a National Geographic Society (NGS) határozója volt leginkább elérhető. Valamennyi említett kiadvány megszerezhető még a könyvesboltokban, így e kötetnek komoly konkurrenciát kell leküzdenie.

Bár alapvetően nem tér el a többi könyv szerkezeti és tartalmi felépítésétől, számos, a határozókönyvek világában megszokotthoz képest forradalminak nevezhető újítást vezetett be az informatikus végzettségű szerkesztő. A legfeltűnőbb a képek és szöveg elrendezése, mivel a hagyományos felosztáshoz képest (páros oldal: szöveg, páratlan oldal: ábrák) valamennyi oldalt megosztották, és a lapok felső részén a két oldalra kiterjedő színes ábrákat, alattuk pedig az elterjedési térképeket és a szöveget találhatjuk. Furcsa módon a kötetben oldalszámozást sem találunk, csak a színes képtáblák sorszámait tüntették fel a lap alján.

A gyakoribb kóborlók rendszerint kisméretű festményen, az oldalak felső szélén láthatók, ezzel is figyelmeztetve az olvasót, hogy elsősorban a nagyméretű képeken ábrázolt gyakoribb fajok között keresse a meghatározandó madarat. A veszélyeztetett vagy kipusztulóban lévő fajok neveit a szövegben színes háttérrel emelték ki, így felhívják a figyelmet ritkaságukra és veszélyeztetettségükre.

A fajokat alapvető élőhelyük vagy jellegzetes bélyegeik szerint csoportosították, de ez nem

okoz különösebb fennakadást a rendszertani sorrendhez szokott olvasó számára sem, hiszen ezzel nem idéztek elő túl nagy felfordulást, a lapszéli színes kódjelekkel a felállított csoportok könnyen megtalálhatók. Így egy csoportban találjuk valamennyi vízimadarat, egymás mellett vannak a nappali és éjjeli ragadozók, és a további családok esetében is óvakodtak azok szétbontásától. Ennek megfelelően a jellemzően fatörzsön előforduló fajok között a harkályok, csuszkák és fakusok mellett csak apró ábrával utaltak a többi lombjáromval tárgyalt *Mniotilta varia* nevű, rendszerint fatörzsön táplálkozó fajra.

A határozási rész szövegét tizenegy konzulens írta. Több egyéb ismert név mellett Ken Kaufmann vagy Peter Dunne neve is megtalálható a listán. A fajok bemutatását a régió kipusztult fajainak bemutatásával kezdi a könyv, melyet számítógépes grafikával rekonstruált képek illusztrálnak. Az egyes fajcsoportok között több helyen a fajcsoportokról, illetve a madarokról szóló általános rövid bemutató fejezeteket is találunk. A képtáblákat a szöveghez hasonló módon több művész között osztották szét. Itt is több ismert névvel találkozhatunk (pl. Doug Pratt vagy Larry McQueen), de a tizenkét festő közül néhányan itt debütáltak. Már az első fejezet táblái között kimagasló színvonalú képeket láthatunk. Az úgynevezett repülő tengeri madarak (valójában viharmadarak, albatroszok, fregattmadarak, halfarkasok és társaik) képtáblái az összességében jó minőségű képanyagból is kiemelkednek, az úszó tengeri madarak (alkafélék és víztaposók) sajnos ugyanakkor sokkal kevésbé sikerültek természetűre, és rendszerint aránytalanul nagy fejűek. E képek alkotója erre azonban az alaszkai (palearktikus eredetű) kóborlók képtábláin még egy lapattal rátesz, és a lapokról teljesen aránytalan torzók bámulnak ránk riadt és dülledt szemmel. Az Európából kóborlóként előforduló meggyvágóról készült festmény az egész kiadványra nézve szégyenletes.

Kiknek ajánlható e könyv? Bár a kiadó a címlapon minden szerénységet félresöpörve azt egyszerűen a szépség és természetű ábrázolás te-

rén új normát felállító, forradalmi rendszerű határozókönyvként jelöli meg kezdőknek és haladóknak egyaránt, valójában elsősorban azok igényeit elégíti ki, akik a kontinens madárvilágát még nem ismerik mélyrehatóan. Bár vitathatatlan, hogy a képanyag kenterbe veri az NGS-határozó képeit, és a 90-es évek stílusa és nyomdatechnikája révén még Peterson vagy Singer képeivel is felveszi a versenyt, de a haladók kíváncsiságát a „trükkös” fajok esetében nem képes teljesen kielégíteni, és a képanyag mellett nem e könyv, hanem Ken Kaufmann *Field guide to advanced birding*, vagy éppen az NGS-határozó szövegéhez kénytelenek fordulni.

Azok a hazai madármegfigyelők, akik a kontinensre turistautat terveznek, ugyanakkor nem döntenek rosszul, ha ezt a könyvet szerzik be a rendelkezésre álló határozók közül, és e választást csak bátorítani tudom. Az összességében tetszetős képanyag miatt javasolható e könyv a kontinens madárvilága iránt érdeklődőknek, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a hazánkban időről időre felbukkanó nearktikus kóborlók határozása kapcsán néhány egyéb kiadvány várhatóan sokkal jobb szolgálatot tud tenni. – *Magyar Gábor*

Magyarország madarai. Szerkesztette: Haraszthy László. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1998. 441 oldal, 441 színes kép, 66 elterjedési térkép. Kötve, 3500 Ft.

Az 1984-ben megjelent Magyarország fészkelő madarai, és az 1988-as Magyarország madárvendégei könyvek a hazai madarászok alapmunkái lettek. Akármilyen szinten is madarászott valaki, éppen csak beletanult a madárismeretbe vagy már évek óta figyelte a madarakat, e két könyv volt az ismeretforrás, amely az alapokat jelentette. Sajnos e könyvek jószerevével beszerezhetetlenek voltak az utóbbi években. És most, 10 évvel később egy kötetben megjelent ez a forrásmunka. Tetszetős, mi több viharálló alakban készült el, amire szükség is lehet egy-egy lázasan okuló madarász kezében.

A kötetet harminc madarásztársunk írta, mindannyian a szakma elismert képviselői. Az általuk írt könyv a magyar madárfaunáról beszerezhető legjobb, legteljesebb anyag. A hazai ismereteket sok faj esetében kiegészítik a Palearktisz madarainak monumentális művéből

(Cramp et al.: *The Birds of the Western Palearctic*, 10 kötet), illetve a BirdLife International Európa madarainak természetvédelmi helyzetéről készített könyvéből (Tucker & Heath: *Birds in Europe – their conservation status*) átvett adatok. Így a hazai tudás mintegy beágyazódik az európai ismeretekbe. Több madárfaj esetében további külföldi munkák is bekerültek, másoknál viszont egy sem. Emiatt kicsit heterogén a könyv, nem egységesek a fajokról szóló részek.

Az olvasó óhatatlanul összehasonlítja a korábbi köteteket és a mostanit. Sajnos a szövegnél található átírást más részeknél nem követte frissítés. Például a ponttérképek az 1979–1986-os eredmények alapján készültek, azaz azonosak a korábbi kötetekével. Az azóta eltelt idő rengeteg adatának így csak kis része jelenik meg – a szöveges részben. A színes fényképeknél is sok kép azonos a kiadások között, pedig az elmúlt években több kiváló fényképészünk is igen aktívan fotózott. Láthatatlanban ugyan, de feltételezem, hogy jobb képanyagot is össze lehetett volna állítani. Ráadásul a színes képek sorszámozása is furcsa, az első fajnál, a sarki bűvárnál 282-vel indul. (A könyv szerkesztője, Haraszthy László, a Madártávlat 1998/2. számában mindezt anyagi okokkal indokolja, ugyanis ezer forintokkal olcsóbban meg lehetett a könyvet jelentetni az előző kiadások színes tábláinak újra felhasználásával, mintha újakat készítettek volna. Miután így, a KKA támogatásával is 3500 Ft a könyv ára, ez tényleg nyomós érv. De azért kár, hogy megint a piszkos anyagiak győztek.)

Végeredményben a fő problémám, hogy a könyv nem teljesen az 1984-es és 1988-as kötetek újranyomása, de nem is teljesen új könyv. E kritikai észrevétel ellenére a könyv alapmű, minden madarásznak, madárbarátnak be kell szereznie egyet.

Az utóbbi években megnyíltak a határok, számos külföldi madarász kirándul hazánkba, egyre több a kapcsolatunk más országok szakembereivel, madarásaival, szervezeteivel, a BirdLife partnerekkel. Szerintem igen sokukat érdekelné egy ilyen könyv, persze ha megértenék. Érdemes lenne tehát angolul is kiadni a könyvet. Ha a hazai ornitológiának még több elismerést akarunk szerezni, akkor ez a lépés előbb-utóbb elkerülhetetlen lesz. Nagyon valószínű, hogy a kötet kelendő lenne. Egy amerikai

ornitológiai lapban, a The Condor-ban olvastam egy könyvkiadó véleményét, miszerint három téma jelent sikert: a vallás, a szex és a madarak.
– Dr. Báldi András

Magyarország madarai. Szerkesztette: Haraszthy László. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1998. 441 oldal, 441 színes kép, 66 elterjedési térkép. Kötve, 3500 Ft.

Nem mindennapos esemény, hogy madaras könyv jelenik meg Magyarországon, az pedig valósággal ünnepszámba megy, ha a hazai madárfauna egészét felölelő munkát vehetünk kézbe. Ezért is előzte meg nagy várakozás e mű megjelenését, noha köztudott volt, hogy nem alapjaiban új könyvről lesz szó, hanem a népes szerzőgárda által írt és Haraszthy László által szerkesztett, 1984-ben megjelent *Magyarország fészkelő madarai*, valamint 1988-ban megjelent *Magyarország madárvendégei* összevont és felfrissített változatáról. A két könyv ma már antikváriumokban is csak ritkán kapható, hasonló munka pedig azóta nem jelent meg. Azok, akik az első könyv megjelenésekor születtek, idén kezdik középiskolai tanulmányaikat, ezért az új kiadás biztos piaci sikernek tűnik. A hazai szakkönyvkiadást korlátozott volta miatt a könyv nemcsak a tanulni vágyó fiatalok számára lesz alapvető ismeretforrás hosszú éveken keresztül, hanem jószerivel az összes magyar madarász számára referenciaként fog szolgálni, ahogyan ez a korábbi kiadások esetén is történt. Sajnos azonnal hozzá kell tenni, hogy nemzetközi mércével mérve már a két eredeti könyv sem állta meg az összehasonlítást. Azóta a világ madártani irodalma rohamléptekkel halad előre, ezért az ember attól tart, hogy egy 14, illetve 10 év utáni újrakiadással minden frissítés ellenére csak még tovább nőtt a lemaradás. Mennyiben igazolódna ezek a félelmek?

A könyv szerkezete nem változott az előző kettőhöz képest. Rövid bevezetéssel indul, ezt követi a kötet túlnyomó részét kitevő, 383 oldal terjedelmű rendszertani rész a Magyarországon 1996. december 31-ig előfordult 371 faj ismertetésével. (Voltaképpen 372 fajismertetés van, de a lazúrcinege sorszáma ugyanaz, mint a kék cinegéé: 317/A és 317/B.) Újdonság, hogy az egyes fajok magyar és tudományos neve mellett az angol és német név is szerepel. A fejezetek a

már ismerős címszavak szerint tagolódnak. Fészkelő madarak esetén ezek: elterjedés, fészkelőhely, költési idő, fészkelés, táplálkozás, állomány nagyság, vonulás, védelem. A nem fészkelőknél a költési idő és fészkelés összevontan szerepel, és külön címszó a hazai előfordulás. Az egyes elterjedési térképek mindig az adott fajnál találhatóak, míg a színes képek egyetlen 38 lapos blokkban vannak elhelyezve a könyv közepén. A rendszertani rész után „formabontó” módon előbb a magyar és a tudományos madárnevek mutatója jön, és csak ezeket követi a 34 oldalas irodalomjegyzék. Ezután egy érdekes – de sajnos nagyon igénytelen kivitelezésű – hatoldalal táblázat következik, amely Magyarország madarait aszerint osztályozza, hogy azok rendszeres vagy alkalmi fészkelők, illetve rendszeres, ritka vagy alkalmi vendégek-e. Az alkalmi fészkelők esetén (a vörös kánya és kis héja kivételével) azt is megadja a táblázat, hogy azok egyébként mennyire gyakori vendégek. Különös, hogy néhány rendszeres fészkelőnek jelölt faj (például szirti sas, sárszalonna, fenyőrigó) a madárvendégek kategóriájában is szerepel. Ennek a logikájára nem tudtam rájönni: ha a táblázat összeállítója arra gondolt, hogy ezek csak helyileg fészkelnek rendszeresen, másutt pedig csak vendégek, akkor minden fészkelő faj ide tartozhatna. Kár hogy a magyarító szöveg csak annyit közöl, hogy „egyes fajok több kategóriában is szerepelnek”. A könyvet háromoldalas tartalomjegyzék zárja, de még ezután is található egy négyoldalas kiadói hirdetés. Emiatt eléggé kényelmetlen a keresés: már a tartalomjegyzék eléréséhez is lapozgatni kell, de ha valaki a neve szerint akar keresni egy fajt, akkor még a táblázaton és a terjedelmes irodalomjegyzéken is keresztül kell magát verekednie. Szerencsésebb lett volna a tartalomjegyzéket a könyv legelején, a mutatókat pedig a legvégén elhelyezni, a szokásoknak megfelelően.

Az egyes fajok részaránya általában kiegyensúlyozott: átlagosan egy oldal jut egy fajra, ettől sem lefelé, sem fölfelé nincsenek túl nagy eltérések. A legrövidebb fejezetek (Eleonórasólyom, havasi varjú, szürke zsezse) is legalább fél oldal terjedelműek, és a leghosszabbak (vetési lúd, nagy lilik, gyöngybagoly) sem haladják meg a két oldalt. Mivel harminc szerző írásait kellett egységesíteni és összehangolni, ez nem kis feladat lehetett, és sok helyen nem is

igazán sikerült. Számos faj elterjedését például mindössze három-négy vázlatos sor ismerteti, míg másutt ugyanez indokolatlanul részletező, például a sarki lúd vagy a hosszúfarkú gébics esetén (a könyv már nyomdában volt, amikor utóbbit a Nomenclator Bizottság törölte a magyar névjegyzékből), amelyeknél a szöveg szinte minden öblöt és szigetet felsorol, ahol az fészkel. Öröndetes, hogy számos – főleg ritka – fajnál a jellegzetes alfajokat is ismerteti a szöveg, bár a fajok többségénél a földrajzi változatokra semmilyen utalás nem történik. Itt nem érezni koncepciót, úgy tűnik, ezen a téren mindenhol a szerzők személyes ízlése érvényesült. Súlyos hiba, hogy a tudományos nevek nincsenek dőlt betűvel szedve a szövegben, emiatt az alfajokat tárgyaló részek eléggé nehezen követhetők.

Bár az eredetileg kitűzött időponthoz képest több mint egy évet csúszott a könyv megjelenése, mégis sok helyen kapkodás (vagy talán figyelmetlenség) látható a szövegalkészítésen. Ilyen a magyar madárnevek nem teljesen egységes és következetes alkalmazása, például „nagy feketefejű sirály” halászsirály helyett a bevezetőben, békászó sas és kis békászó sas váltakozása, az ezüstlile a táblázat kivételével mindenütt ujjaslile. Sajnos a tudományos nevekben is meglehetősen sok hiba maradt: 17 hibásan írt névvel találkoztam, ami már túllépi az „elhanyagolható” mértéket. Az elütések mellett jellemző hiba az ékezetes betűk alkalmazása ragadozóknál („Haliaëtus”, „Circaëtus” stb.), amelyek pedig nem használhatók állatok tudományos nevében.

Bár a hazai elterjedés, állomány nagyság és státus kivételével gyakorlatilag a teljes szöveget ki lehet másolni a Cramp- és Glutz-féle kézikönyvekből, valamint Tucker és Heath munkájából, a szerzők belátásuk szerint merítettek a hazai és külföldi szakirodalomból. Az így létrejött, több mint 1400 tételt számláló irodalomjegyzék szép keresztmetszetet ad a magyar madártani irodalomról és a legfontosabb külföldi regionális munkákról. Fontos, hogy az olvasó a múlt századi és század eleji magyar művekkel is megismerkedjen, de a régi adatokra és ismeretekre történő hivatkozás néha túlzás, például a bütykös hattyú színezeti alakjainál Lovassy 1927-es művére utalni.

Az eddig említett hibák és hiányosságok inkább csak bosszantó apróságok, és nem be-

folyásolják alapvetően a könyv megítélését. De hogyan értékeljük a voltaképpeni magyar jellemzőket: az állomány nagysági adatokat, a térképeket, valamint a képeket? A 66 elterjedési térkép – helyesebb lenne inkább ponttérképekről beszélni – a bevezető szerint az MME „1979 és 1986 között végzett ponttérképezési tevékenységének eredménye ... újabb felmérés azóta nem készült, ezeket az adatokat kell a legfrissebbnek tekintenünk”. Az említett tevékenységről sajnos nem tudunk meg további részleteket, például mit jelentenek a pontok, milyen módszerekkel folyt a térképezés, hányan vettek részt benne, és mely területekre terjedt ki. Már csak emiatt is szükséges lett volna egy hosszabb és alaposabb bevezetést készíteni a könyvhöz, a hasonló munkák esetén megszokott tartalommal (követett taxonómia, alapvető élőhelyek, élőhelyföldrajz, történeti áttekintés, állományváltozási tendenciák, a hazai madártan és madárvédelem jogi és szervezeti háttere stb.). A ponttérképek reprodukciója sokkal gyengébben sikerült, mint a Magyarország fészkelő madaraiban. Először azt hittem, azért, mert az 1984-es könyvből kellett újra befényképezni őket. Alaposabban megnézve azonban kiderült, hogy a térképek nem azonosak a korábbiakkal: maga az alaptérkép is változott, és az általam összehasonlított összes térképen új pontok tűntek fel, illetve régebbiek tűntek el. Ráadásul az 1984-es 70-hez képest itt csak 66 térképet találni. Újdonságként megjelent a vörös gém, fehér gólya, küszvágó csér, gyöngybagoly és szalakóta ponttérképe, eltűnt viszont a fekete gólya, kanalas réce, darázsölyv, barna kánya, karvaly, barna rétihéja, kabasólyom, haris és szikipacsirta térképe. Miért? Ha ezek túl elavultak, vajon mennyivel lehet érvényesebb a többi térkép? Kár, hogy ezekre a kérdésekre nézve semmilyen támpontot nem kapunk. Sajnos a szövegben sem sokkal jobb a helyzet. Gyakoriatok az ellentmondások a térkép és a szöveg között (például tűzok, küszvágó csér, füleskuvik), és az ismétlődő szófordulatok: „gyakorisága miatt országos állományának pontos nagyságát nem ismerjük” vagy „országos állománya nehezen becsülhető”, amelyeket rendszerint néhány adat követ – néha helyettesít – arról, hogy az adott szerző valamely területen hány fészkelőpárt talált. Természetesen erről az ismerethiányról nem a szerzők te-

hetnek; sajnos Magyarországon eddig hiányzott az erő vagy elszántság egy nemzeti madáratlasz létrehozásához.

Ha valaki arra számít, hogy a közölt ismeretek hiányosságaiért majd kárpótlást nyújt a pazar fényképanyag, az csalódní fog. A fényképeknek mintegy 60 százaléka a Magyarország fészkelő madaraiból és a Magyarországi madárvendégeiből került át. Ezt részben technikai trükkökkel palástolták, például elforgatással (pl. kis lilik, 270. kép), eltérő képkivágással (pl. csontollú, 370.), esetenként torzítással (pl. kis póling, 331.). A reprodukciók egy része jobban sikerült, mint az első kiadásban (pl. dolmányos sirály, 350.), de túlságosan sok az ellenpélda (a mélypontot a 295. képen látható vörösnakú lúd jelenti számomra). Összességében a régi képek dominálnak, amelyek már a nyolcvanas években sem képviselték a fotótechnika élvonalát, 1998-ban azonban már kifejezetten anakronisztikusan hatnak. A képeknek mintegy 30 százaléka ábrázol tojásos vagy fiókás fészekaljat, illetve etető öregeket. Az arány a ragadozóknál a legrosszabb: a 49 képből 25 készült fészeknél! Sajnálatos módon bent maradtak a vadasparki környezetben készült réce- és lúdfotók is.

A képek sorrendje első látásra teljesen véletlenszerűnek tűnik. Ha valaki például a réti-héjakra kíváncsi, akkor a 13., 56., 67. és 68. képtáblán találja őket. A magyarázat az, hogy a képtáblák blokkját egészen sajátos módon állították össze. Az első 48 tábla „egy az egyben” a Magyarország fészkelő madaraiból lett átvéve, ezt követi a Magyarország madárvendégeiből átvett 17 tábla, végül az egészet egy 10 táblából álló egység zárja, amely csak új képeket tartalmaz. A fészkelő madarakból származó táblák 276 képe közül 55-öt cseréltek ki újra, a madárvendégekből átvett táblák 99 képéből 54 az új. Az összevisszaság érzetét erősíti az, hogy a két korábbi könyvben a mostanítól némileg eltérő sorrendben követték egymást a fajok (sajnos erre sem tért ki a bevezetés). A példátlan képszerkesztést a szerkesztő a Madártávlát 1998/2. számában takarékosági okokkal magyarázta. Ezt nehéz elfogadni annak ismeretében, hogy a képek többségéhez hozzá kellett nyúlni, részben a cserék, részben a már említett technikai manipulációk kapcsán, ami azt jelenti, hogy a teljes képanyagot, így az összes képtáblát, újra fel kellett dolgozni.

Komoly hiányosság, hogy több mint ötven fajról egyáltalán nincsen fénykép. Ráadásul ezek között egészen gyakori vendégek (pl. ezüstlile, lócsér), az utóbbi időben többször is fényképezett új hazai fajok (citrombillegető, rozsdás nádiposzáta, kucsmás poszáta, vándorfűzike, törpesármány), de még fészkelők is vannak: kis héja, parlagi galamb, kék galamb, hegyi fakusz. Bár ami az utóbbit illeti, erős a gyanúm, hogy a 199. képen nem rövidkarmú, hanem hegyi fakusz látható. Akárhogyan is van, mindkét fajról kellett volna fénykép! Másik példa: a mindössze egyetlen hazai adattal rendelkező rózsás pirók a 379. képen látható – a valószínűleg díszmadár-kiállításra (!) készült felvétel az 1988-as kiadásnak még a hátsó borítóján volt –, ugyanakkor nincsen kép az egyre gyakoribbá váló karmazsinpirókról, amelynek ráadásul „hazai megtelepedése is várható”. (Csak groteszk volna miatt emlitem, hogy a képen látható madár inkább emlékeztet karmazsinpirókra, mint rózsásra.) Ráadásul a rózsás pirók hazai előfordulásánál az Istenhegyet is említő szövegben Keve 1984-es Nomenclatorára történik hivatkozás, ott viszont csak „Budapest, 1850. XII. 1.” áll. Elvi okok mellett a kíváncsi, de kevésbé tájékozott olvasók kedvéért is érdemes lett volna Petényi Salamon eredeti közleményére hivatkozni. Mivel egy faj egyetlen hazai adatáról van szó, az ilyen és ehhez hasonló pongyolaságok fölött nem lett volna szabad elsiklani.

Összességében úgy érzem, az új kiadás sem a szöveg, sem a képek terén nem nyújt lényegesen többet az elsőknél. Egyetlen újdonsága az 1988 óta felbukkant fajok ismertetése. A szöveg-előkészítés és -ellenőrzés a több mint egyéves csúszás ellenére is a kapkodás jegyeit mutatja. A szöveg nagy része természetesen átvétel, míg az eredeti magyar adatokon nyugvó állomány nagyságok ugyanolyan önkényesek és esetlegesek, mint az első kiadás esetén, a 15 éves, gyakorlatilag ismeretlen eredetű pontterképek „legfrissebbnek” történő beállítása pedig véleményem szerint komolytalan. A képeknek több mint a fele régi, nagyon sok a fészeknél, illetve fogságban tartott vagy félvad madarakról készült felvétel, a régi képek reprodukciója sok esetben nem éri el az elfogadhatóság szintjét, a képtáblák és képek „elrendezését” pedig nehéz szakmai keretek között minősíteni. Kiknek ajánlom mégis ezt a könyvet? Elsősorban azoknak,

akiknek nincsen meg az első két könyv: gyengeségei ellenére is alapjaiban megfelelő áttekintést ad hazánk madarairól, hasonló munka pedig nem kapható a magyar piacon. Azt hiszem, az utóbbi körülmény miatta legtöbb magyar madarász be fogja szerezni ezt a könyvet – *Varga Lajos*

Warblers of Europe, Asia and North Africa [Európa, Ázsia és Észak-Afrika poszátaféléi]. Kevin Baker. Christopher Helm, London, 1997. 400 oldal, 48 színes képtábla, színes elterjedési térképek, szövegközi vonalas rajzok. Kötve 32 GBP.

E határozókönyv egyetlen ember munkája, mivel az illusztrációkat is a szerző készítette. Nagy vállalkozás volt, ugyanakkor érezhetően szívesen végzett munka. Kevin Baker a BTO (British Trust for Ornithology) munkatársa, és a fűszöveg szerint a könyv elkészítéséhez az elmúlt tíz évet a poszátafélék tanulmányozásának szentelte. Baker egyébként a magyar gyűrűzők számára mint az *Identification Guide to European Non-Passerines* szerzője is ismert lehet.

A Helm kiadó jól ismert sorozatában megszokott formátumú és tagolású kötet 145 fajt tárgyal. A taxonómiát, vedlést, kopást, méreteket és rokoni kapcsolatokat ismertető bevezető fejezeteket követik a színes képtáblák és a műgerincét képező fajismertetések. A poszátafélék határozásának természetét és a szerző madárgyűrűzői hátterét ismerte talán nem meglepő, hogy a könyv sokkal több információt tartalmaz a kézben történő határozásról és a méretekről, mint a sorozat előző kötetei.

De beváltja-e a könyv a hozzá fűzött reményeket? Bár kétségkívül nagyszerű és fontos munka, de be kell vallanom, hogy kicsit csalódást okozott. Először is, a könyvet kinyitva azonnal egy hibajegyzék fogadja az olvasót! Nem kevesebb, mint 26 elterjedési térkép „előre nem látható kivitelezési problémák” miatt meglehetősen halványra sikerült. Ez természetesen nem a szerző hibája, akinek viszont könnyű elképzelni a

bosszúságát egy ilyen kiadói-nyomdai hanyagság láttán. Másodsorban el kell mondanom, hogy bár minden elismerésem azoké a szerzőké, akik festeni is tudnak, de néhány képtábla kissé kiábrándító. Szemben a szöveggel, amely mindig aprólékosan ismerteti a tollazatot, a festményeken néha nem látható kellő részletgazdság. Általában véve túl zömöknek és erősnek tűnik sok faj, például a tücsökmadarak esetén (különösen a berki és a nádi tücsökmadárnál). Úgyszintén több alfajt és kort lehetett volna ábrázolni egyes fajoknál (például a kis poszáta kilenc alfaja közül csak kettőről van kép). Néhány madár különösen kövérkésnek és jóltápláltnak tűnik, valamint több tábla rikító háttere elvonja a madarokról a figyelmet. Lehet, hogy – annyi nagyszerű illusztrátornak köszönhetően – az utóbbi idők publikációira jellemző remekbe szabott illusztrációk túlságosan elkényeztettek minket. Mégis úgy gondolom, hogy egy ilyen jelentőségű mű esetén, különösen ha az 32 fontba kerül, minden vonatkozásban elvárható a legmagasabb színvonal.

A könyvben a legújabban felfedezett fajok (*Phylloscopus sichuanensis*, *P. bainanus*) és a *P. bonellii*-től elkülönített *P. orientalis* ismertetése is megtalálható. Másfelől viszont a szerző a *P. collybita* alfajait összevontan tárgyalja. Bármilyen is valakinek a véleménye erről a kérdésről, legalább a *lehetőségét* kellett volna említeni annak, hogy egyes alakokat külön fajba is lehetne sorolni. Természetesen a szöveg valószínűleg már véglegesítve volt, amikor a BOURC és a CSNA elfogadta a faj felosztását, de Baker még csak nem is említi, hogy egy ideje számos szerző a *brebmii* és *canariensis* faji szintű elkülönítése mellett foglal állást.

A kritikus észrevételek ellenére a könyv fontos tagja a Helm sorozatának, és a szerzőnek csak gratulálhatunk teljesítményéhez. Akik gyűjtik a sorozat köteteit, mindenképpen meg kell hogy vegyék ezt a könyvet is. A gyűrűzőknek úgyszintén hasznos lehet, ha a Svensson és Baker előző munkája mellett ezt a könyvet is beszerzik. – *Gerard Gorman*

FOTÓ-MOTYÓ

FÉNYKÉPEZŐGÉPEK,
OBJEKTÍVEK, TÁVCSŐVEK
ÉS EGYÉB FOTÓTECHNIKAI
BERENDEZÉSEK
JAVÍTÁSA, ADÁS-VÉTELE,
GYÁRTÁS, ÁTALAKÍTÁS
EGYEDI IGÉNYEK SZERINT

1096. Budapest, Haller u. 27.
Tel./fax.: 216-88-01

**Dia és negatív hívás és printelés
leica és roll méretben.**

Kiváló minőség, kedvező ár!

**Kodak Express szolgáltatás
a Sajtólaborban.**

1085 Bp., Gyulai Pál u. 12.
118-9663, 138-4644/173

MME Könyvszolgálat

Az itt felsorolt könyvek 50% előleg befizetése mellett rövid szállítási határidővel megrendelhetők az MME központjában (1121 Budapest, Költő u. 21. Tel.: 395-8327). A könyveket postai utánvétellel szállítjuk, de a fenti címen – előzetes egyeztetés után – személyesen is átvehetők. A felsoroltakon kívül bármilyen más madártani szakkönyv beszerzését is vállaljuk. Az árak tájékoztató jellegűek, a forint napi árfolyamát követik, és áfával értendők.

Új könyvek

Birdwatching: The Ultimate Guide to the Birds of Europe Van den Berg et al. 6 400
The Raptors of Europe and the Middle East: A Handbook of Field Identification Forsman 11 400

Ajánlott könyvek

Birds in Europe Tucker, Heath, Tomialojc & Grimmett 10 900
Birds of Europe with North Africa and the Middle East Jonsson ..... füzve 5 900
Birds of the Western Palearctic: Concise Edition 2 Volumes Perrins & Snow ..... 2 kötet 57 100
The Birds of Hungary Gorman 7 400
Collins Guide to the Birds of Prey of Britain and Europe with North Africa and the Middle East Gensbol 5 500
Collins Pocket Guide Birds of Britain and Europe Heinzel, Fitter & Parslow 3 700
The EBCC Atlas of European Breeding Birds Hagemeijer & Blair 20 900
A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe Lewington, Alström & Colston 5 500
Flight Identification of European Raptors Porter & Willis 6 600
Guide to Identification and Ageing of Holarctic Waders. Prater, Marchant & Vuorien 3 600
Gulls: a Guide to Identification. Grant 6 600
Hamlyn Photographic Guide to the Waders of the World Rosair & Cottridge 9 200
Handbook of the Birds of the World Del Hoyo et al. .... 1-3.: 39 500, 4.: 33 500, 1-4. együtt 135 500
Identification Guide to European Non-Passerines Baker 8 000
The Macmillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds Harris, Shirihai & Christie 6 700
The Macmillan Field Guide to Bird Identification Harris, Tucker & Vinicombe 5 200
Photographic Handbook of the Rare Birds of Britain and Europe Mitchell & Young 9 200
Shorebirds Hayman, Marchant & Prater 9 200
Warblers of Europe, Asia and North Africa Baker 12 000
Wildfowl: an Identification Guide to the Ducks, Geese and Swans of the World. Madge & Burn 9 250
A World Checklist of Birds Monroe & Sibley ..... füzve 5 700

A feketeszárnyú székicsér (<i>Glareola nordmanni</i>) határozása és előfordulása Magyarországon. KOVÁCS GÁBOR ÉS MAGYAR GÁBOR	1
A szalagos keresztcsőrű (<i>Loxia leucoptera</i>) harmadik magyarországi előfordulása. FARAGÓ IMRE CSABA	11
Rövid közlemények	
Fiókáit vezető vízirigó (<i>Cinclus cinclus</i>) a Kőszegi-hegységben. NÉMETH CSABA	15
Bálakötöző madzag mint madárcsapda. MARIK PÁL	15
Madarak vakolat- és malterfogyasztása. KATONA CSABA	15
Megszakított vedlésű széncinege (<i>Parus major</i>). KARCZA ZSOLT	16
Műanyag zacskót támadó kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>). SZILÁGYI ATTILA	16
Milyen Madár Ez? 3/1.	17
Érdekes madármegfigyelések, 1997. november – 1998. január.	18
Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései. SCHMIDT ANDRÁS	33
Könyvismertetések	
All the Birds of North America (Jack L. Griggs) MAGYAR GÁBOR	35
Magyarország madarai (Szerkesztette: Haraszthy László) BÁLDI ANDRÁS	36
Magyarország madarai (Szerkesztette: Haraszthy László) VARGA LAJOS	37
Warblers of Europe, Asia and North Africa (Kevin Baker) GERARD GORMAN	40

Címlap: Vízirigó (*Cinclus cinclus*), Aggtelek. KÁRMÁN BALÁZS ÉS NOVÁK LÁSZLÓ

Contents

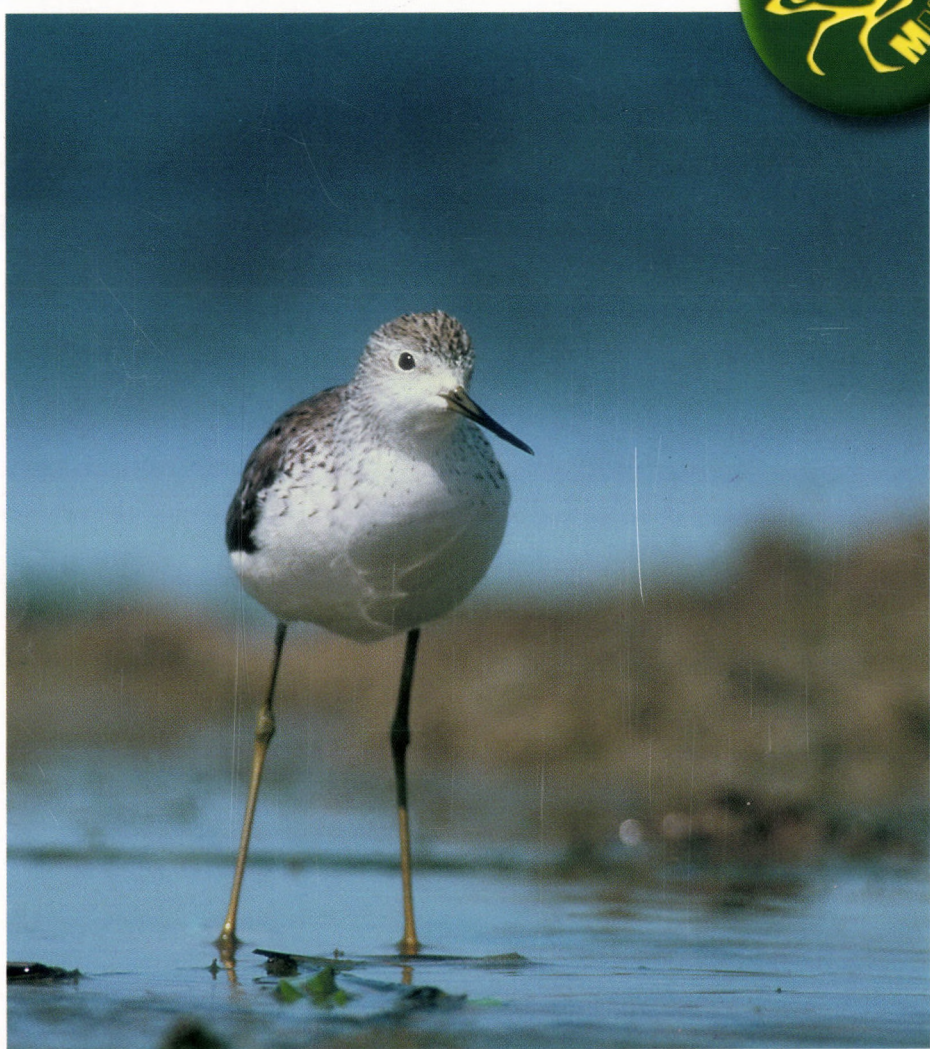
The occurrence and identification of Black-winged Pratincole in Hungary. G. KOVÁCS AND G. MAGYAR	1
Third record of Two-barred Crossbill in Hungary. Cs. I. FARAGÓ	11
Notes	
Dipper with fledglings in the Kőszegi Hills. Cs. NÉMETH	15
Birds trapped in bale string. P. MARIK	15
Birds eating plaster and mortar. Cs. KATONA	15
Great Tit in suspended moult. Zs. KARCZA	16
Saker attacking a plastic bag. A. SZILÁGYI	16
Four-in-a-row 3/1	17
Recent reports, November 1997 – January 1998	18
The latest decisions of the Hungarian Rarities Committee. A. SCHMIDT	33
Book reviews	35

Front cover: Dipper. B. KÁRMÁN AND L. NOVÁK

Túzok

3. évfolyam
2. szám
1998. június

Madártani Tájékoztató

A szerkesztőbizottság elnöke: Schmidt Egon

Szerkesztők: Dr. Hadarics Tibor, Varga Lajos

Szerkesztőbizottság: Bagyura János, Boros Emil, Dr. Magyar Gábor

Munkatársak: Gerard Gorman, Simon László

Szerkesztőség: Túzok, MME, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Levelezés: A cikkeket és más írásokat a Szerkesztőségbe kérjük küldeni, a faunisztikai megfigyeléseket Dr. Hadarics Tibor (9400 Sopron, Ív u. 14. Telefon: 99-325-079 E-mail: sitke@sopron.hu), a ritkaságok leírását a Nomenclator Bizottság (MME NB, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon: 1-395-7857, fax: 1-395-7457) részére.

Előfizetés: Az éves előfizetési díj 1998-ra az MME tagjainak 1200 Ft, egyébként 2200 Ft, külföldre 4000 Ft. Az előfizetési díj készpénztutalási megbízással vagy bankátutalással fizethető be az MME számlájára (OTP, Budapest XII., 11712004-20202967).

A Túzok a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) lapja, amely évente négyszer jelenik meg. A lap elsősorban a Magyarországon előforduló madarak terepi megfigyelésével és vizsgálatával kapcsolatos cikkeket és rövid közleményeket közöl, de szélesebb érdeklődésre számotartó írásokat a madártan más területeiről is szívesen fogad. A lap olyan írásokat nem közöl, amelyek másutt már megjelentek, vagy kizárólag faunisztikai adatközlésre szorítkoznak. A magyar és tudományos madárnevek tekintetében *Magyarország madarainak névjegyzéke* (Túzok 1: 42–48), formai kérdésekben a lap e száma mérvadó. Örömmel fogadunk fényképeket és rajzokat, amelyeket eredeti állapotban juttatunk vissza a tulajdonosnak. Kéziratok megőrzését és visszaküldését nem vállaljuk.

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

Az MME a BirdLife International képviselő szervezete Magyarországon.

Elnök: Kállay György (telefon: 60-413-920)

Alelnök: Haraszthy László (telefon: 30-491-283)

Ügyvezető igazgató: Fidlóczky József (telefon: 1-275-6267)

Titkárság: 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

© Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Nyomdai előkészítés és nyomás: Winter Fair, 6721 Szeged, Tisza L. krt. 5. Tel.: (62) 432-027. E-mail: winterfa@deltav.hu

Túzok From 1977–1995 published as *Madártani Tájékoztató*

Editor-in-chief: Egon Schmidt

Editors: Dr. Tibor Hadarics, Lajos Varga

Editorial Board: János Bagyura, Emil Boros, Dr. Gábor Magyar

Editorial consultants: Gerard Gorman, László Simon

Editorial Office: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Tel. & fax: +36-1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Subscriptions: Annual subscription for 1998 is: 1200 HUF for MME members, 2200 HUF for non-members in Hungary, 4000 HUF (or 15 GBP) for subscribers outside Hungary. Subscriptions should be sent by Bank Transfer to: OTP Bank, Budapest XII., Account number 11712004-20202967.

Túzok is issued quarterly by BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME). *Túzok* welcomes original papers and notes on Hungarian birds, as well as occasional reviews and articles on all aspects of ornithology. Photographs and drawings are also welcomed.

BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME)

President: György Kállay (Telephone: +36-60-413-920)

Vice-President: László Haraszthy (Telephone: +36-30-491-283)

Director: József Fidlóczky (Telephone: +36-1-275-6267)

Address: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Telephone & fax: +36-1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

Az MME Nomenclator Bizottság 1996. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról

MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG

Az MME NB sorban kilencedik jelentése az 1996 során észlelt és jelentett ritkaságok adatai mellett azokat az év folyamán hitelesített korábbi előfordulásokat is tartalmazza, melyeket a Bizottság mai formájában megkezdett tevékenységének kezdete, azaz 1988 óta észleltek. Az MME Nomenclator Bizottság 1996-tól kezdődően számos további, felhívásunkra vagy személyes megkeresésünkre válaszul beérkezett (elsősorban 1976 és 1987 közötti adatokra vonatkozó) jelentést és adatot is áttekintett az új névjegyzék (Magyar et al. 1998) előkészítése során. A megvizsgált, 1988 előtti hitelesített előfordulások adatait külön jelentésben tesszük közzé (MME NB *in prep.*)

Az 1996. évi adatok lezárása és összesítése céljából az MME NB 1997. április 18–19-én Budapesten ült össze. 1996-ban az alábbi személyek vettek részt a Bizottság munkájában (alfabetikus sorrendben): dr. Bankovics Attila (elnök), Barbácsy Zoltán, dr. Bod Péter, dr. Hadarics Tibor, dr. Kovács Gábor, dr. Magyar Gábor (titkár), Nagy Tamás, Schmidt András és Waliczky Zoltán.

E jelentés összeállítása során a Bizottság 185 adatot vizsgált meg. A beküldött adatok közül a Bizottság 45 faj, illetve alfaj 112 adatát fogadta el A kategóriába, két további faj egy-egy adatát D, illetve egy faj egy adatát E kategóriába (mely összesen 62,2%-a a megvizsgált adatoknak). Ezen belül az 1996-ból származó adatok 73,8%-át (44 adat) fogadtuk el; 28 fajt A kategóriában, egy fajt E kategóriában.

E jelentésben tesszük közzé azokat az adatokat is, melyeknek csak az előfordulása jelentendő (sarki partfutó, nagy sárszalonna, kis goda, kis csér). Természetvédelmi jelentősége miatt a korábbiakhoz hasonlóan valamennyi 1996-os kis lilik adatot közzétesszük, bár a faj csak a Hortobágy térségén kívül jelentésköteles.

A fajok neve mögött zárójelben olvasható számadatok a faj bizonyított magyarországi előfordulásainak számát jelentik 1996-tal bezárólag. Az 1975 végéig elfogadott adatok Keve (1960, 1984) névjegyzékeiben, az MME NB által

1988 óta elfogadott adatok Bankovics (1989, 1990, 1992, 1993), Waliczky (1993), Magyar Hadarics (1995) és Magyar (1995, 1997) által összeállított jelentésekben található meg. Az előfordulások számát és az összes példányszámot törtjel választja el (amennyiben csak egy szám van feltüntetve, ez az előfordulást és az egyedszámot is jelenti). Amennyiben az előfordulások pontos számát a Bizottság tevékenységének megkezdése előtt nem tartották nyilván, az adatokat „n + az 1988 után elfogadott adatok” formában adjuk meg. Csak az 1996. évi előfordulások számát adtuk meg azoknál a fajoknál, melyeknek jelen pillanatban csak az adatait gyűjtjük.

A megfigyelés helyeül legtöbbször a közigazgatási településhatárt adtuk meg, és ettől csak kivételes esetben térünk el (pl. a Fertő környéki adatok esetében rendszerint a legközelebbi település nevét tüntettük fel). Amennyiben a megfigyelés halastavon történt és a megfigyelés helyeül a törendszeren belüli medence („tőegység”) számát is tartalmazza a jelentés, ez a halastó neve után zárójelben, római számmal szerepel. Ha a tónak vagy medencének külön neve van, az ugyancsak zárójelben szerepel, pl. Hortobágyi-halastó (Kondás). Az adat után zárójelben szerepel a megfigyelők neve. Rendszerint mindazok nevét feltüntettük, akik a madarat elsőként megtalálták, meghatározták, és az észlelésről jelentést készítettek. Amennyiben viszont a madarat ötnél több személy találta, a további megfigyelőkre rendszerint és *társaik* megjegyzéssel utalunk. Abban az esetben, ha az adott példány előfordulási idejét vagy az adat hitelesítését a megtaláló(ko)n túl további személyek közreműködése is segítette, azok nevét pontos vessző után tüntettük fel.

Ezúton is felhívjuk tagtársaink figyelmét, amennyiben olyan ritka madár előfordulási adatával rendelkeznek, melyet a Bizottság a részére beküldött jelentés hiányában még nem bíralt, azt készítsék el, és juttassák el a Bizottság titkára címére (MME Nomenclator Bizottság, H-1121 Budapest, Költő u. 21.). A jelentendő

madárfajok jegyzékét az 1994-es jelentés (Magyar 1995) tartalmazza e jelentés kiegészítéseinek figyelembevételével, a jelentés elkészítésének módjáról pedig egyebek mellett a Magyar (1994) által közölt irányelvek a mérvadók.

Az el nem fogadott adatok a jelentés végén található a megfigyelők nevének feltüntetése nélkül. Ezeknek az adatoknak csak kisebb részénél volt a megjelölt madárfaj egyértelműen kizárható és az észlelt egyed más fajnak határozható, a többi esetben valószínűsíthető volt ugyan a faj, de a beküldött dokumentumok alapján mégsem volt egyértelműen meghatározható. Minthogy ezek az adatok nem abszolút bizonyosságúak, a madártani szakirodalomban kerülendő rájuk a hivatkozás. Sajnálatos módon több esetben érkezett ritka madárfajokról adat dokumentáció (leírás, fénykép stb.) nélkül, különösen régebbi adatok esetén. Amennyiben a megfigyelést nem dokumentálták, azt még elbírálni sem tudtuk, és ezért automatikusan az el nem fogadott adatok között szerepeltettük.

A jelentésben felsorolt adatokra történő hivatkozás esetén, amennyiben az MME NB jelentésén kívül más forrás nem adható meg (minthogy azt máshol nem publikálták még), javasoljuk a megfigyelők nevét is feltüntetni a következő példához hasonlóan: „vándorpartfutó (*Calidris melanotos*) 1996. szeptember 18. Tiszacsege, Kis-Kecskés 1 pd (Tar J. in MME NB 1998)”.

Az 1996. év nevezetességei

1996-ban az MME NB öt új madárfajt fogadott el hazánk madarainak jegyzékére. Valamennyi esetben fénykép vagy preparátum is rendelkezésre állt a hitelesítéshez. A **halvány sarlósfecske** (*Apus pallidus*), a **havasi sarlósfecske** (*Apus melba*), a **berki poszáta** (*Cettia cetti*) és a **királyfűzike** (*Phylloscopus proregulus*) 1996-ban fordult elő, míg a **havasipinty** (*Montifringilla nivalis*) esetében egy 1995-ös adatot fogadtunk el. A havasi sarlósfecske, a berki poszáta és a havasipinty több korábbi nem hitelesíthető vagy bizonytalan adatot követően került fel végre a magyar névjegyzékre. A királyfűzike a faj 1996-os őszi európai inváziójának köszönhetően ez évben a kontinens több más országában is rendkívüli mennyiség-

ben észlelték. Az elfogadott új fajokkal hazánk madárfajainak jegyzéke 1996-ban 370-re emelkedett.

Bár ritka és alkalmi költőfajok fészkelési adatait csak 1998-tól kezdi meg rendszeresen gyűjteni és hitelesíteni az MME NB (a részleteket Schmidt [1998] közleménye tartalmazza), ugyanakkor megemlítendő, hogy a bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*) (Hadarics 1996) és a sárgalábú sirály törzsalakja (*Larus cachinnans cachinnans*) 1996-ban költött először hazánkban (megfigyelők: Kármán Balázs és dr. Kalotás Zsolt). A fészkelést a megfigyelők fényképekkel is bizonyították.

További említésre méltó adatok 1996-ban: **pásztorgém** (*Bubulcus ibis*) 10. előfordulás; **sarki lúd** (*Anser caerulescens*) 2. előfordulás (D kategória); **pusztai sas** (*Aquila nipalensis*) 10. előfordulás; **lilebíbic** (*Chettusia gregaria*) 4. előfordulás; **vándorpartfutó** (*Calidris melanotos*) 7. és 8. előfordulás; **vékonycsőrű póling** (*Numenius tenuirostris*) 1975 óta 7. előfordulás; **laposcsőrű víztaposó** (*Phalaropus fulicarius*) 11. előfordulás; **nagy halfarkas** (*Stercorarius skua*) 5. előfordulás; **kenti csér** (*Sterna sandvicensis*) 6. előfordulás; **gatyás-kuvik** (*Aegolius funereus*) 8. előfordulás.

A jelentés kéziratának lezárásáig hitelesített adatok alapján 1996 során 303 madárfaj fordult elő bizonyítottan hazánk határain belül.

A hitelesítendő fajok adatait érintő változások

Az egyes fajokról gyűjtött ismereteink pontosabbá válásával, más esetekben a fajok gyakoriságának változásával a hitelesítendő fajok körét időről időre módosítani vagyunk kénytelenek. Az MME NB 1996. évi ülésén az alábbi módosításokat fogadta el a hitelesítendő fajokat illetően:

Kis héja (*Accipiter brevipes*): A régebbi, tradicionális fészkelőhelyek (pl. debreceni Nagyerdő) környékéről származó adatokat 1975. december 31-ig elfogadottnak tekintjük. Valamennyi ezt követő adat viszont leírásköteles, kivéve 1997-től kezdve a jelenleg ismert Békés megyei fészkelőhelyről a faj állományalakulását nyomon követő megfigyelők (Forgách Balázs, Marik Pál és Tőgye Pál) által beküldött adatokat.

Sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*): Visszamenőlegesen kiterjesztettük azokat a területeket, ahonnan nem kérünk leírást a fajról: ezek a Hortobágy mellett a Cserebökényi- és a Pitvarosi-puszták.

Személyi változások

Ecsedi Zoltán 1995 végével lemondott tagságáról. Ezúton mondunk köszönetet tevékenységéért, különösen néhány régóta hiányzó jelentés megküldésének szorgalmazásáért a Hortobágy területén tevékenykedő megfigyelőktől. Munkáját 1996 kezdetétől Nagy Tamás vette át. A titkári feladatokat 1996 végétől Magyar Gábor egyéb irányú elfoglaltságai folytán megosztva Schmidt András (adatgyűjtés és köröztetés) és Hadarics Tibor (további adminisztrációs feladatok) látják el.

A Bizottság által 1996-ban elfogadott adatok – Accepted records in 1996

A Magyarországon hitelesítetten előfordult madárfajok egyes adatait az AERC (Association of European Rarities Committees) által javasolt kategóriák alapján soroltuk be. Az egyes kategóriák meghatározása az 1993-as jelentésben (Magyar & Hadarics 1995), az elbírálendő fajok listája az 1994-es jelentésben (Magyar 1995) található meg.

A kategória

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) (28/30)

1993. november 17. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pd (Kovács G.);
1995. november 8–12. Szeged, Fehér-tó (VII. ill. V. tó) 2 ill. 1 (nyugalmi ruhás) pd (Mészáros Cs., Nagy T.; Puskás L.)
1995. november 12–14. Fonyód, Balaton 1 (nyugalmi ruhás) pd (Mihalicz Á., Szabó B., Havranek L., Szabó T.);
1996. január 7. Esztergom, Duna 1 (nyugalmi ruhás) pd (Schmidt A., Kóvári I.);
1996. április 6. Fülöpszállás 1 (nyugalmi ruhás) pd (Schmidt A., Kóvári I.);
1996. április 28. Fülöpszállás, Kelemen-szék 1 ad. (nászruhá) pd (Kókay Sz., Borbáth P., Boros E., Rimóczi Á., Zalai T.);
1996. július 21–23. Petőfiszállás, Péteri-tó (I. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Pigniczki Cs.; Bankovics A., Medgyesi G., Mile O.);

1996. szeptember 15. Sumony, Sumonyi-halastó 1 ad (nyugalmi ruhás) pd (Ónodi M.);
1996. október 12. Dinnyés, Dinnyési-halastavak 1 (nyugalmi ruhás) pd (Bajor Z., Békés E. Juhász I., Bodor G., Lendvai Á. és társaik);

Rózsás gödény (*Pelecanus onocrotalus*) (n+6)

1988. szeptember 30. Lovászpata 1 pd (múzeumi nyilvántató szám: Zirc, Bakony Múzeum, 8911) (Barta Z.);

Gödényfaj (*Pelecanus sp.*) (1)

1993. december 11. Szeged, Fehér-tó 1 ad. pd (ifj. Ampovics Zs., id. Ampovics Zs.);

Pásztorgém (*Bubulcus ibis*) (10/15)

1996. június 9. Hortobágy, Akadémiai-halastó 1 ad. pd (Kovács G., Magyar G., Kovács Gergely) (fotó: Túzok 1: 137, 104. kép);

Rózsás flamingó (*Phoenicopterus ruber*) (11/12)

1992. augusztus 12–15. Ajka, Salakdomb 1 ad. pd (Kaufman G. és mások);

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) (1996 óta: 1)

1996. március 29–30. Jászkisér, Jászkiséri-halastavak 3 imm. pd (Zalai T., Borbáth P.);

Kis hattyú (*Cygnus columbianus*) (11/25)

1988. február 13–16. Fülöpszállás, Kelemen-szék 6 pd (1 ad. + 5 imm.) (Bankovics A.; Boros E. és mások);

Rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*) (11/139)

1989. január 16. Neszmély, Duna (1746 fkm) 1 pd (Sághy A.);
1990. február 4. Nádudvar, Szelencés-pusztá 2 pd (Konyhás S., Turi Zs.);
1990. április 14–20. Nagyiván, Mérges-ér 14 pd (Kovács G.);
1994. március 14. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 1 pd (Kovács G.);

Kis lilik (*Anser erythropus*)

1992. március 28. Fülöpszállás, Fehér-szék 3 ad. pd (Selmeczi Kovács Á., Horváth G., Albert L.);
1996. március 17. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 17 pd (G. Gorman);
1996. április 9. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 29 pd (Kovács G. és társai);
1996. szeptember 27. – november 20. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 110 pd: szeptember 27. 6 ad. + 12 juv. pd (Konyhás S), október 4–5. 56 pd (Oláh J. és társai; Tar J.), október 6. 57 pd (Kovács G. és társai), október 8. 74 pd (Tar J.), október 12. 65 pd (Tar J.), október 16. 8 pd (Oláh J., Tar J.), október 17. 10 pd (Ecsedi Z.), október 20. 36 pd (Schmidt A. és társai), október 22. 110 pd, október 26. 75 pd, október 30. 55 pd (Tar J.), november 9. 12 pd (Tar J.), november 20. 4 pd (Kovács G.);
1996. október 11. Hortobágy, Mátá-pusztá 78 pd (Tar J.);
1996. október 12. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá és Nádudvar, Szelencés-pusztá 70 pd, október 17. Angyal-

háza 25 pd, november 1. 1 ad. pd (Végyvári Zs.);
1996. október 12. – december 17. Tiszacsege, Kis-Cseresepes max. 84 pd: október 12. 62 pd, október 13. 74 pd, október 17. 43 pd, október 20. 84 pd, november 14. 15 pd, november 29. 8 pd, december 9–10. 4 pd, december 12. 8 pd, december 13. 15 pd, december 15–16. 7 pd (Tar J.);

1996. október 14. Tiszacsege, Róka-hát 89 pd (Oláh J., Tar J.), október 16. 7 pd (Ecsedi Z., Oláh J.);

1996. október 15. – december 15. Tiszacsege, Cseresepes max. 72 pd: október 15. 6 pd (Ecsedi Z.), október 20. 72 pd (Gyüre P., Zöld B., Tar A.), október 30. 11 pd (Konyhás S.), november 14. 1 pd (Tar J.), december 15. 2 pd (Gyüre P., Emri T.);

1996. november 2. és 9. Balmazújváros, Virágoskúti-halastavak 2 pd (Tar J. és társai), november 9. 2 juv. pd (Varga L., Szondi L.);

1996. november 12. Kunmadaras, Kunmadarasi-pusztá 4 pd (Kovács G.);

1996. november 15. Újszentmargita, Szandalik-pusztá 4 pd (Tar J.);

1996. november 16. Kunmadaras, Kunkápolnási-mocsár 4 pd (2 ad. + 2 juv.) (Kovács G.);

Örvös lúd (*Branta bernicla*) (24/26)

1988. október 21. Hortobágy, Csécsi-tó 3 juv. pd (ssp. *bernicla*) (Kovács G.);

1996. december 22. Fülöpszállás, Kelemen-szék 1 juv. pd (ssp. *bernicla*) (Kókay Sz.);

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (18/22)

1990. július 19. Fábiánsebestyén, Belső-dűlő 1 ad. tojó pd (Bod P.);

1994. február 12. Szeged és március 3. Pitvaros, Montágpusztá 1 ad. hím pd (Domján A., Barkóczy Cs.; Nagy T., Tokody B.);

1996. április 7. Tiszasüly, Homori-halastó (I. tó) 1 ad. tojó pd (Rimóczi Á., Gödér R., Sári K.);

Kékcserő réce (*Oxyura leucocephala*) (n+2)

1995. november 8–9. Szeged, Fehér-tó (XVI. tó) 1 ad. tojó pd (Mészáros Cs.; Veprik R.);

Fakó keselyű (*Gyps fulvus*) (n+2)

1994. augusztus 26. Fertőboz 1 pd (P. Becker): 1994-ben el nem fogadott adat (lásd: Magyar 1995) kiegészítő leírás alapján újrabírálva;

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) (n+21/22)

1988. április 19. Hajdúszoboszló, Angyalfháza-pusztá 2 ad. hím pd (Konyhás S.);

1990. április 4. ócsa 1 tojó pd (megfogva és gyűrűzve) (Simon L., Czeglédi Zs., Csörgő T.);

1991. március 30. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 1 ad. hím pd (Konyhás S., Kovács G., Sándor I., Világosi J.);

1993. április 11. Balmazújváros, Erdősziget 1 ad. hím pd (Béke Cs., Nagy Gy., Szilágyi A.);

1993. április 12. Hortobágy, Darassa-pusztá 1 ad. hím pd (Szilágyi A., Tar J.);

1996. augusztus 17. Zsadány, Kisvátyn-pusztá 1 ad. hím pd (Czirle Cs.);

1996. augusztus 22. Nagyrabé, Nagyváradilegelő 1 imm. (2y) hím pd (Demeter L.);

1996. szeptember 18. Mihályhalma, Borzas 1 ad. hím pd (Tar J., Harangi M.);

Kis héja (*Accipiter brevipes*) (n+5)

1989. május 27. Gyula, Dénesmajori-halastó 1 ad. tojó pd (Forgách B., Tóth I.);

1990. május 1. Nádudvar, Szelencés-pusztá 1 ad. tojó pd (Konyhás S., Túri Zs.);

1991. szeptember 2. Tiszafüred, Fekete-rét 1 ad. hím pd (Konyhás S.);

1996. augusztus 27. Öcsöd, Hármaskörös ártere 1 juv. pd (Forgách B.);

Vörösfarkú egerészölyv (*Buteo buteo vulpinus*) típusú) (n+2)

1995. október 9. Balmazújváros, Kisszeg 1 juv. pd (Tar J.)

Fekete sas (*Aquila clanga*) (n+8)

1996. április 6. Tápószecscő 1 imm. (3y) pd (Horváth M., Guttermuth M.)

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*) (10/11)

1996. június 26. – július 6. Székkutas, Ficséri-pusztá 2 subad. pd (Kotymán L., Baranyai A., Forgách B., Tóth I.)

(Fotó: Túzok 1:137, 105–106. kép);

Fehérkarmú vércse (*Falco naumanni*) (n+6/8)

1988. április 26. Hajdúszoboszló, Angyalfháza-pusztá 1 ad. hím pd (Konyhás S.);

1990. április 29. Hajdúszoboszló, Angyalfháza-pusztá 1 ad. hím pd (Konyhás S.);

1991. április 28. Kunmadaras, Kunmadarasi-pusztá 2 pd (subad. hím és tojó?) (Konyhás S., Csúvár Zs., Kovács G., Túri Zs.);

1991. június 6. Hajdúszoboszló, Angyalfháza-pusztá 2 pd (ad. hím és tojó?) (Konyhás S., Dudás M.);

Pártásdaru (*Anthropoides virgo*) (4)

1993. október 20–24. Szeged, Fehér-tó (XI. tó) 1 pd (Széll A., Barkóczy Cs., ifj. Vasuta G., Veprik R.);

Feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) (n+5/7)

1990. május 30. – június 16. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 2 ad. pd (1 pár) (Kovács G., F. Samwald, H. Ehrlich);

Lilebíbic (*Chettusia gregaria*) (4)

1996. október 6–12. Nádudvar, Szelencés-pusztá és november 1–6. Nagyhegyes, Elepi-halastó 1 ad. (nyugalmi ruhába vedlő) pd (Túri Zs.; Barkóczy Cs., Fodor A., Nagy T., Kókay Sz. és mások) (fotó: Túzok 1:173 134–135. kép);

Sarki partfutó (*Calidris canutus*) (1996: 7/8)

1994. október 15. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Barkóczy Cs., Domján A.);

1995. augusztus 19. Szeged, Fehér-tó (VII. tó) 2 imm. pd (Puskás L., Mészáros Cs., Kókai K.);

1996. május 5. Hortobágy, Akadémiai-halastó 1 (nyugalmi ruhás) pd (Simay A.);

28. Rózsás flamingó (*Phoenicopterus ruber*) Ajka, 1992. augusztus 12–15. (Kaufman Gábor) – Greater Flamingo

30. Öreg sarki lúd (*Anser caerulescens*). Sarród, László-major, 1996. január 11. (Hadarics Tibor) – Adult Snow Goose

1996. május 18. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 (nászruhába vedlő) pd (Pellinger A., Antli I., Molnár Z.);

1996. május 30. – június 1. Tarnaszentmiklós, Bogárczóhát 1 ad. (nyugalmi ruhás) pd (Zalai T., Tóth L. Borbáth P., Fatér I.);

1996. augusztus 16. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. (vedlő) pd (Csonka P. és társai);

1996. augusztus 25. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 ad. pd (Ecsedi Z., Oláh J., Szilágyi A.);

1996. augusztus 28. – szeptember 1. Kisköre, Patkósi-halastavak (III. tó) 1 juv. pd (Borbáth P., Zalai T.);

1996. augusztus 30. – október 12. Fertőújlak, Borsodi-dűlő max. 2 pd: augusztus 30. 1 ad. (vedlő) pd (R. Kroiss), szeptember 18. 2 pd (Oláh J., Ecsedi Z., Szilágyi

29. Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*). Fábiansbestyén, 1990. július 19. (Bod Péter) – Ruddy Shelduck

31. Rózsás gödény (*Pelecanus onocrotalus*). Lovászpato-na, 1988. szeptember 30. A preparátum a zirci Bakony Múzeumban található. (Barta Zoltán) – White pelican

A., Hadarics T.), szeptember 22. 1 juv. pd (O. Samwald), október 4. 2 pd (Pellinger A.), október 9. 1 pd (Neuwirth N., Miskolczi Cs.), október 12. 1 juv. pd (Oláh J., Ecsedi Z., Pellinger A.);

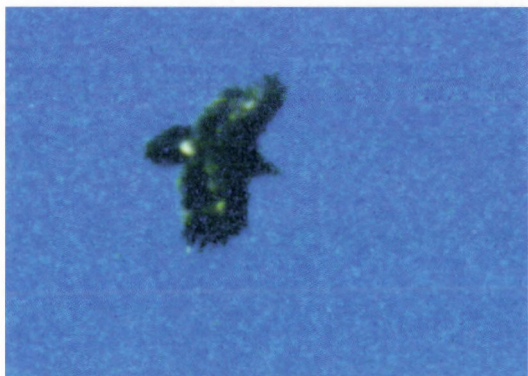
Vándorpartfutó (*Calidris melanotos*) (8/10)

1996. szeptember 15–22. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 juv. pd (A. Grüll, M. Riesing, Hadarics T., Pellinger A., Neuwirth N., O. Samwald);

1996. szeptember 18. Tiszacsege, Kis-Kecskés 1 pd (Tar J.);

Nagy sárszalonka (*Gallinago media*) (1996: 4)

1990. október 7. Felsőgöd, Duna-part 1 pd (Selmeczi Kovács Á.);

32. Fekete sas (*Aquila clanga*). Tápiószecső, 1996. április 6. (Horváth Márton) – Spotted Eagle

34. Tojő fakó rétihéja (*Circus macrourus*). Ócsa, 1990. április 4. (Czeglédi Zsolt) – Female Pallid Harrier

1994. április 9. Tarnaszentmiklós, Hamvajárási-dűlő 1 pd (Borbáth P.);

1995. augusztus 19. Szeged, Fehér-tó 1 pd (Puskás L.);

1996. április 21. Kőröstimetlen, Kispengyom 1 pd (Vasuta G., Ispán M.);

1996. augusztus 14–17. Szeged, Fehér-tó 1 ad. pd (Mészáros Cs.);

1996. október 9. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 pd (Riezing N.);

1996. október 19. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 1 pd (ifj. Vasuta G., Kovács G.);

Kis goda (*Limosa lapponica*) (1996: min. 15/27)

1991. szeptember 7–10. Felsőgöd, Duna-part 4–6 pd:

33. Pusztai sas (*Aquila nipalensis*). Székkutas, 1996. június 26. (Baranyai Antal) – Steppe Eagle

35. Pásztorgém (*Bubulcus ibis*). Hortobágy, Akadémiai-halastó, 1996. június 9. (Magyar Gábor) – Cattle Egret

szeptember 7. 6 pd (5 juv. + 1 nászruhás ad.), szeptember 8–10. 4 pd (3 juv. + 1 nászruhás ad.) (Selmeczi Kovács Á.);

1991. szeptember 15. Geszt, Begécsi-halastavak 2 juv. pd (Forgách B., Kern R., Szőke P.);

1991. szeptember 21–22. Szeged, Fehér-tó 2-3 juv. pd: szeptember 21. 2 juv. pd (Kaczkó Á., Kern R.), szeptember 22. 3 juv. pd (Nagy T., Veprik R., Barkóczy Cs.);

1991. október 12–13. Szeged, Fertő (II/7. teleltető) max. 2 juv. pd: október 12. 2 juv. pd (Nagy T., Forró Cs., Barkóczy Cs.), október 13. 1 juv. pd (Nagy T., Tokodi B., Veprik R., Barkóczy Cs.);

1992. május 9. Geszt, Begécsi-halastavak 1 (nyugalmi ruhás) tojő pd (Kern R., Vasas A.);

36. Sárgalábú sirály törzsalakja (*Larus cachinnans cachinnans*), 1. dokumentált magyarországi fészkelés. 1996. június (Kalotás Zsolt) – *Nominate race of Yellow-legged Gull, 1st documented Hungarian breeding*

1993. szeptember 19. Tömörkény Csaj-tó (II/3. tó) 1 juv. pd (Barkóczy Cs., Domján A., Szűts T.);

1994. május 5. Biharugra, Biharugrai-halastavak 2 ad. hím (nászruhá) pd (Kern R.);

1996. április 3. Szarvas, Horváthpusztai-halastó 1 (nyugalmi ruhás) pd (Oláh J.);

1996. május 5–7. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 ad. pd (Tar J., Ecsedi Z., Hadarics T.);

1996. május 19. Fülöpszállás, Kelemen-szék 1 ad. (nászruhába átvedlő) pd (Boros E.);

1996. szeptember 9. – október 15. Fertőújlak, Nyéki-szállás, ill. Borsodi-dűlő max. 4 pd: szeptember 9–11. 1 pd (Neuwirth N.), szeptember 12. és 15. 3 pd (Hadarics T., Pellinger A.), szeptember 16., 20–21. és 23–24. 1 pd (Neuwirth N.), szeptember 26. 3 pd (Hadarics T., Magyar G.), szeptember 27. 4 pd (Neuwirth N.), szeptember 28. 2 juv. pd (O. Samwald), szeptember 30. és október 2. 3 pd, október 3. 4 pd, október 4–5. és 7. 1 pd, október 15. 2 pd (Neuwirth N.);

1996. szeptember 12–13. Kisköre, Patkósi-halastó (III. tó) 1 juv. pd (Zalai T.);

1996. szeptember 19. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá 4 juv. pd (Ecsedi Z., Tar J.);

1996. szeptember 22. Rétszilás, Rétszilasi-halastavak 1 juv. pd (Bajor Z. és társai);

1996. szeptember 22. Tömörkény, Csaj-tó 3 juv. pd (Schmidt A., Schmidt E., Kővári I.);

1996. szeptember 26. Balmazújváros, Hort 2 pd (Szondi L.)

1996. október 2. és október 4–6. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 1 juv. pd (Ecsedi Z., Oláh J., Szilágyi A.; Varga L., Varga L., Borza L.);

1996. október 2. Zsáka, Darvas-Bogárzói-csatorna kiöntése 3 pd (Ványi R., Demeter L.);

1996. október 4. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 pd (Oláh J., Szilágyi A., Zalai T.);

1996. október 5. és október 8. Nagyhegyes, Elepi-halastó max. 2 pd: október 5. 2 pd (ad. + juv.) (Szilágyi A.), október 8. 1 pd (Oláh J., Szilágyi A.);

1996. október 10., 12. és 14. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 1 pd (Varga L.; Varga L., Borza L., Szondi L.; Oláh J.);

1996. november 16. Szeged, Fehér-tó 1 imm. pd (Mészáros Cs., Kókai K.);

Vékonycsőrű póling (*Numenius tenuirostris*) (n+7/14)

1996. május 1–10. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 1 pd (Ecsedi Z., Szilágyi A. és mások) (Ecsedi & Szilágyi, 1996);

Terekcankó (*Xenus cinereus*) (12)

1995. június 12. Szeged, Szegedi-Fertő (VI. tó) 1 ad. (átszineződő) pd (Mészáros Cs.);

1996. május 22. Szeged, Szegedi-Fertő ad. 1 (nászruhá) pd (Mészáros Cs.);

Laposcsőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*) (10)

1996. július 19. – október 1. Hortobágy, Hortobágyi-

37. Rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*). A Fenékpusztán 1995. április 1-jén megkerült példány preparátuma cserregő és énekes nádiposzáta alatt. (Magyar Gábor) – Paddyfield Warbler – specimen below a Reed Warbler and a Marsh Warbler

38. Királyfűzike (*Phylloscopus proregulus*), Hortobágyi-halastó, 1996. okt. 13. Első magyarországi megfigyelés (Zsoldos István) – Pallas's Warbler, 1st Hungarian record

39. Fialat gatyáskuvik (*Aegolius funereus*). Szigetmonostor, Merzsán, 1996. augusztus 28. (Albert László) – Tengmalm's Owl

40. Fialat karmazszipirók (*Carpodacus erythrinus*). Perkupa, 1993. szeptember 3. (Jubász Lajos) – Juvenile Common Rosefinch

halastó 1 (nyugalmi ruhás) pd (A. Renaudier, F. Le Gouis, Tar J.; Kókay Sz. és mások);

Szélesfarkú halfarkas (*Stercorarius pomarinus*) (n+2) 1996. október 23. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 juv. pd (Zalai T., Demeter I., Horváth R., Kovács A.);

Ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*) (n+16/17) 1993. november 14. Tömörkény, Csaj-tó (II./4. tó) 1 juv. (sötét színváltozatú) pd (Barkóczy Cs., Domján A.);

Halfarkas faj (*Stercorarius sp.*) (3) 1990. július 30. Balatonszabadi, Balaton 1 juv. (sötét

színváltozatú) pd (Selmeczi Kovács Á.);

Nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) (5) 1996. október 25. Dinnyés, Dinnyési-Fertő 1 imm. pd (G. Gorman, D. Haddy és társaik);

Halászsírály (*Larus ichtyaetus*) (19/21) 1993. június 20. – július 18. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 subad. pd (Konyhás S., M. Chandler és társaik); 1994. szeptember 12. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (V. tó) 2 imm. (3y) pd (Kovács G.); 1994. szeptember 13. Hortobágy, Zám 2 pd (1 ad. nyugalmi ruhás és 1 [1y] imm.) (Kovács G.);

1995. április 1. és 16. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás 1 imm. (2y) pd (Tar J.; Gyüre P.);
 1996. július 22. – november 17. Szege, Fehér-tó és Szegedi-Fertő 1 ad. pd (Pigniczki Cs., Barkóczi Cs., Lovászi P.; Keresztes G. és mások);
 1996. július 29. – október 18. Szege, Fehér-tó 1 (3y) imm. pd (Barkóczi Cs., Bánfi P.);
 1996. augusztus 14. – október 20. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó majd VI. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhába vedlő) pd (Schmidt A., D. Rosair, Kővári I. és társaik)
 1996. augusztus 16. Hortobágy, Gyökérkúti-halastó 1 ad. (nyugalmi ruhába vedlő) pd (feltehetőleg az előzővel azonos) (Schmidt A., D. Rosair, Kővári I., és társaik);

Dolmányos sirály (*Larus marinus*) (21/22)

1989. november 17. Szege, Fehér-tó (XIII. tó) 1 ad. pd (Nagy T.; Mészáros Cs.)
 1990. szeptember 20. – november 25. Szege, Fehér-tó (többnyire az I. tapon) 1 ad. pd (Mészáros Cs.; Nagy T.);
 1992. szeptember 12. – november 15. Szege, Fehér-tó (XIV. tó) 1 ad. pd (Nagy T., Barkóczi Cs.);
 1992. szeptember 19. – október 24. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Schmidt A. és Schmidt E.; Veprik R., Barkóczi Cs., Domján A., Horváth Sz.): 1992. szeptember 19. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. (Schmidt A., Schmidt E. in: Magyar 1997) előfordulás időpontjának kiegészítése
 1993. szeptember 25. – november 14. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Schmidt A. és társai; Domján A., Barkóczi Cs., Horváth Sz.): 1993. szeptember 25. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Schmidt A. és társai in: Magyar 1997) előfordulás időpontjának kiegészítése
 1995. április 18. Jászkisér, Ördögháti-halastavak 2 ad. pd (Rimóczi Á., Gődér R.);
 1995. szeptember 9. – november 11. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Schmidt A. és társai; Barkóczi Cs., Domján A., Kiss E., László G.): 1995. szeptember 9. – október 15. Tömörkény, Csaj-tó (III. tó) 1 ad. (Schmidt A. és társai in: Magyar 1997) előfordulás időpontjának kiegészítése;
 1996. október 5. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Bajor Z., Békés E., Juhász I., Bodor G.);
 1996. október 20. – november 23. Szege, Fehér-tó (XIII. és XII. tó) 1 ad. pd (Bankovics A. és társai; Keresztes G., Fodor A., Barkóczi Cs.; Nagy T.);
 1996. november 19. Szege, Fehér-tó 1 imm. (1y) pd (Nagy T., Barkóczi Cs.);

Csüllő (*Rissa tridactyla*) (n+20/22)

1988. január 9–30. Szege, Fehér-tó 1 juv. pd (Mészáros Cs.);
 1990. december 19. Szege, Fehér-tó 1 juv. pd (Mészáros Cs.);
 1992. április 4. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 ad. pd (Konyhás S.);
 1993. november 17. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (III. tó) 1 juv. pd (Konyhás S., Konyhás I.);
 1994. szeptember 25. Szege, Szegedi-Fertő 1 juv. pd (Ampovics Zs., Csáki I.);
 1994. október 15. Csanytelek, Csaj-tó 1 juv. pd (Barkóczi Cs., Domján A.);
 1994. november 13. Vác, Duna 1 imm. pd (Selmeczi Kovács Á.);

1995. november 11–12. Szege, Fehér-tó 1 juv. pd (Domján A., Barkóczi Cs., Bánfi P.; Nagy T.);
 1995. november 19. Dunakeszi, Duna 1 imm. (2y) pd (Fodor A.);
 1996. október 23. Budapest, Erzsébet-híd 1 juv. pd (Albert L., Nagy T., Szinai P.);
 1996. november 15. Hortobágy, Fényes (II. tó) 1 nyugalmi ruhás ad. pd (Kovács G., Kovács Gergely);

Kacagócsér (*Gelocbelidon nilotica*) (n+25/32)

1988. augusztus 13. Szege, Fehér-tó (V. tó) 2 ad (nászruhas) pd (Mészáros Cs.);
 1988. augusztus 16. Gyula, Dénesmajori-halastó 1 ad. (nászruhas) pd (Forgách B.);
 1991. június 21. Apaj, Apaj-pusztá 1 ad (nászruhas) pd (Selmeczi Kovács Á., Bien T.);
 1992. június 12. és 19. Fülöpszállás, Kelemen-szék 1 ad. (nászruhas) pd (Boros E.);
 1992. június 13. Soltszentimre 1 ad. (nászruhas) pd (Selmeczi Kovács Á., Erdész P., Horváth G.) – az előzővel feltehetően azonos példány;
 1993. május 27. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó) 2 ad. (nászruhas) pd (G. Bennett, Konyhás S. és társaik);
 1993. június 7. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó) 1 ad. (nászruhas) pd (Konyhás S., P. Roberts és társaik);
 1994. május 22. Fülöpszállás, Kelemen-szék 1 ad. (nászruhas) pd (Boros E.);
 1994. május 22. Hortobágy, Borsósi-halastó 1 ad. (nászruhas) pd (Konyhás S., S. Boyes és társaik);
 1995. április 18. Tiszasüly, Homori-halastó (II. tó) 1 ad. (nászruhas) pd (Rimóczi Á., Gődér R.);
 1995. július 2. Szege, új-halastavak (IX/2. tó) 1 ad. (nászruhas) pd (Kóky K.);
 1996. május 27. Püspökhatvan, Püspökhatvani-víztároló 1 ad. (nászruhas) pd (Rottenhoffer I.);
 1996. augusztus 18. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 ad. (nászruhas) pd (Tar J.);

Kenti csér (*Sterna sandvicensis*) (6/12)

1996. július 4. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó) 4 ad. pd (3 nászruhas + 1 nyugalmi ruhás) (Oláh J., Kocsis R., Monoki Á., Móra A., Horváth B., Hajdú Sz., Sallai Z., Krajcsovics Á., Pfeiffer N.);

Kis csér (*Sterna albifrons*) (1996: 12/24 a fészkelő madarakon kívül)

1989. augusztus 30. Felsőgöd, Duna-part 1 ad. pd (Selmeczi Kovács Á.);
 1990. július 26. Badacsonytördemic, Balaton 1 ad. pd (Selmeczi Kovács Á., Horváth G., Albert L.);
 1992. május 16. Felsőgöd, Duna 1 ad. pd (Selmeczi Kovács Á.);
 1995. június 4. Hortobágy, Akadémiai-halastó 1 ad. pd (Selmeczi Kovács Á., Fodor A., Horváth G., Zöld B.);
 1996. április 21. Regöly, Pacsmagi-halastavak 1 pd (Molnár Z., Tilesch G.);
 1996. május 11. Hortobágyi-halastó 2 ad. pd (Gyüre P., Emri T.);
 1996. május 21. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 pd (Pellinger A.);
 1996. június 10. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 5 pd (Pellinger A., Németh Á.);

1996. június 19–20. Geszt, Begécsi-víztároló 2 ill. 1 ad. pd (Tögye J., Vasas A., Czirle Cs.);

1996. július 7. Túrkeve, Túrkevei-halastó 2 pd (Harmos K., Sallai R. B.);

1996. július 14. Ecesgfalva, Kenderesszigeti-halastó 2 ad. pd (Monoki Á.);

1996. július 15–22. Hortobágyi-halastó 2 ad. pd (Végvári Zs., Tar J.; Gyüre P. Emri T.; Ecsedi Z., Szilágyi A.; Varga L.);

1996. augusztus 10. Naszály, Ferencmajori-halastavak 2 ad. + 1 juv. pd (Csonka P. és társai);

1996. augusztus 20. Kis-Balaton (I. ütem) 1 ad. pd (Faragó Á., Gál Sz.);

1996. szeptember 2. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 3 pd (A. Welzenbach);

1996. szeptember 28. Dinnyés, Dinnyési-halastavak 1 nyugalmi ruhás ad. pd (Lendvai Á.);

Gatyáskuvik (*Aegolius funereus*) (9)

1996. augusztus 28. Szigetmonostor, Merzsán 1 juv. tojó pd (Somogyi F., Szinai P. és társaik) (fotó: *Túzok* 1:174 137. kép) (Szinai 1996);

Halvány sarlósfecske (*Apus pallidus*) (1)

1996. május 22. Badacsonytördemic 1 tojó pd (ssp. *illyricus*) (moribund állapotban találták, majd rövidesen elpusztult) (Fehér Cs. E., Lelkes A.) (Fehér 1996);

Havasi sarlósfecske (*Apus melba*) (1)

1996. április 1. Nyiregyháza 1 pd (megfogva, a madarat Budapesten április 5-én feltáplálva és meggyűrűzve szabadon engedték) (Petrilláné Bartha E.) (Petrilláné Bartha 1996);

Citrombillegető (*Motacilla citreola*) (10)

1996. április 26. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá 1 ad. hím pd (Konyhás S.);

1996. május 4. Selyp, Cukorgyári-ülepítő 1 ad. hím pd (Zalai T.);

Déli hantmadár (*Oenanthe hispanica*) (10)

1993. május 22. Tokaj, Binét-bánya 1 ad. hím pd (ssp. *melanoleuca*, feketetorkú változat) (G. Bennett, Konyhás S., és társaik);

Berki poszáta (*Cettia cetti*) (1)

1996. október 25–26. Keszthely, Fenékpusztá 1 pd (Kancsal B., Palkó S., Molnár L.) (Kancsal & Palkó 1997; *Túzok* 1:174, 138. kép);

Rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) (4)

1995. április 1. Keszthely, Fenékpusztá 1 ad. hím pd (megfogást követően rövidesen elpusztult, a madár kitömve a TTM gyűjteményében elhelyezve, múzeumi nyilvántartó szám: 95.12.1.) (Palkó S.; Bankovics A.);

Királyfűzike (*Phylloscopus proregulus*) (1)

1996. október 13. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 pd (T. Lund) (Lund 1996);

Havasipinty (*Montifringilla nivalis*) (1)

1995. október 3. Máriahalom 1 pd (Czirok G., Szinai P.) (Szinai & Czirok 1996);

Szürke zezse (*Carduelis bornemanni*) (3/7)

1995. november 19. Egyek, Parajos 5 ad. pd (Gál A.);

Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) (11/12)

1993. szeptember 3. Perkupa 1 juv. pd (Juhász L.) (Juhász 1995);

1995. május 27. Órtilos 1 subad. (2y) hím pd (Juhász L., Toldi M.) (Juhász, 1995);

Sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*) (a Hortobágyon, a Cserebökényi- és a Pitvarosi-pusztákon kívül 1996:1)

1993. november 16. Ipolytölgyes, Ipoly-part 2 pd (Selmeczi Kovács Á.);

1996. január 20. Erdőtelek, Nagy-hanyi 1 pd (Borbáth P., Juhász N.);

D kategória

Sarki lúd (*Anser caerulescens*) (D: 2)

1996. január 5–14. Fertőújlak, Cikes és Lászlómajor 1 ad. (fehér változatú) pd (ssp. *atlanticus*) (Antli L., Pellingner A., Hadarics T., Mogyorósi S., Pintér Cs.) (Hadarics et al. 1998);

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (A: 18/22, D: 2)

1994. június 3. – július 15. Kócsújfalu, Kis-Jusztus, július 31. Hortobágyi-halastó 1 ad. hím pd (Ecsedi L., Ecsedi Z., Szilágyi A., Tar J., Kovács G. és mások); korábban elfogadott adat időpontjának kiterjesztése (lásd az 1994. évi jelentést [Magyar 1995]);

Kékcserű réce (*Oxyura leucocephala*) (A: 1988 óta 2, D: 1)

1992. november 22. Szeged, Fehér-tó (X/1. tó) 1 pd (Mészáros Cs.);

E kategória

Fekete hatyú (*Cygnus atratus*) (1)

1996. június 7–8. Pellérd, Pellérdi-zagytó 1 pd (Ónodi M., Wágner L.);

El nem fogadott és visszavont adatok – Records not accepted or withdrawn

Jeges búvár (*Gavia immer*) 1995. november 10.

Almásfüzitő; füles vöcsök (*Podiceps auritus*) 1989.

november 11. Balaton, Szigligeti-öböl; 1996. december 1.

Szeged, Szegedi-Fertő (I. tó); rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*) 1988. október 17. Dinnyés, Dinnyési-

Fertő 13; kis lilik (*Anser erythropus*) 1994. november 21.

Szeged, Fehér-tó; 1988. október 17. Dinnyés; örvös lúd (*Branta bernicla*) 1988. október 17. Dinnyés, Dinnyési-

Fertő 4; kékcserű réce (*Oxyura leucocephala*) 1989. október 23–25. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 2 tojó;

fakókeselyű (*Gyps fulvus*) 1995. november 12. Göd; fakó réthéja (*Circus macrourus*) Kesznyéten-Tiszadob 1983. március 6. (visszavonva); 1995. július 2. Szákszend

ad. hím; 1996. április 7. Nagypeterd ad. hím; **kis héja** (*Accipiter brevipes*) 1989. július 29. Hortobágy, Szandalik pusztá; 1990. május 1. Hortobágy, Szelencés; 1992. május 15. Debrecen, Nagyerdő; 1993. május 21. újszentmargita; 1994. május 2. Debrecen, Tócsóskert; 1994. augusztus 3. Debrecen, Tócsóskert; 1996. július 20. Balmazújváros, Magdolna juv.; 1996. július 29. Balmazújváros, Hort tojó; **fekete sas** (*Aquila clanga*) 1993. március 10–16. Arka, Boldogkőváralja juv.; 1993. szeptember 25. Hejce, Zempléni-hegység ad.; 1995. augusztus 4. Kecskéd; 1996. szeptember 15. Balmazújváros, Paprét 2 ad.; **szavannasas** (*Aquila rapax belisarius*) 1988. június 12., 30. Balmazújváros, Darassa; **pusztai sas** (*Aquila nipalensis*) Abaujkér 1986. május 1. (visszavonva); 1992. november Nagyköri (visszavonva); (ssp. *vindbiana*) 1993. június 16–26. Szeged, repülőtér, ill. Pitvarosi-puszták; **fehérkarmú vércse** (*Falco naumanni*) 1988. május 15. Hortobágy 4 tojó; 1988. június 12. Balmazújváros, Darassa 2 tojó + 1 hím; 1988. június 12. Hortobágy, Cserepes ad. hím; 1988. augusztus 14. Hortobágy, Nagy-Kecskés ad. hím; 1996. július 22. Balmazújváros, Paprét ad. hím; **Eleonóra-sólyom** (*Falco eleonora*) 1988. június 12–28. Balmazújváros, Darassa; 1993. május 9. Tiszasüly, Homori-víztározó (visszavonva); 1995. június 19. Hortobágy, Borsósi-víztározó; **pártásdaru** (*Antropoides virgo*) 1994. november 19. Szeged, Fehér-tó 3; **feketeszárnýú székicsér** (*Glareola nordmanni*) 1995. június 14. Szeged, Szegedi-Fertő ad.; 1996. június 7. Bolhás; **vékonycsőrű póling** (*Numenius tenuirostris*) 1995. szeptember 5. Dinnyés (halastó); 1995. szeptember 8. Szeged, Fehér-tó (II. tó), 3 ad.; 1995. szeptember 9–19. Szeged, Fehér-tó 1 ill. 2; 1996. augusztus 17. Ohat 4; **Tringa guttifer** 1996. augusztus 28–31. Naszály, Ferencmaji-halastó (XII. tó) ad.; **terekcankó** (*Xenus cinereus*) 1988. augusztus 21. Szeged, Fehér-tó; 1995. szeptember 26. Szeged, Fehér-tó; **nyíl farkú halfarkas** (*Stercorarius longicaudus*) 1994. október 20–21. Szeged, Fehér-tó; **dolmányos sirály** (*Larus marinus*) 1989. január 28–29. Ravadz, halastó 2 (2. éves) imm.; 1993. szeptember 23. Szeged, Fehér-tó; 1994. október 1–15. Tömörkény, Csaj-tó ad.; 1995. szeptember 22. Kisköre, Patkósi-halastavak (3y) imm. (visszavonva); **csüllő** (*Rissa tridactyla*) 1995. augusztus 17. Budapest, Margit-híd juv.; 1995. október 11. Szeged, Fehér-tó; 1995. november 11. Szőlőliget, Duna imm.; **kacagócsér** (*Gelochelidon nilotica*) 1990. augusztus 14. Szeged, Fertő juv.; 1992. augusztus 12. Tiszabecs–Mílot, Tisza 3; 1995. július 29. Szeged, Fertő (VIII. tó) 2 juv.; **citrombillegető** (*Motacilla citreola*) 1996. augusztus 18. Naszály, Ferencmaji-halastó juv.; **apácahantmadár** (*Oenanthe pluschanka*) 1995. július 23. Hortobágy, Hortobágyi-halastó; [dátum ismeretlen] Bólyai iszapoló gödör; **déli hantmadár** (*Oenanthe hispanica melano-leuca*) 1995. május 22. Tállya, kőbánya imm. hím; **kék kövirigó** (*Monticola solitarius*) 1996. július 25. Borota; **szibériai rigó** (*Turdus sibiricus*) 1994. szeptember 26. Sajóhábon, Asszony-völgy; **Naumann-rigó** (*Turdus naumanni*) 1996. szeptember 21. Göd; **berki poszáta** (*Cettia cetti*) 1996. augusztus 23. Hortobágy, Hortobágyi-halastó; **kucsmás poszáta** (*Sylvia melanocephala*) 1996. június 1. Badacsonytördemic 2 (hím + tojó); **sárga**

fűzike (*Phylloscopus trochiloides*) 1991. június 4. Har-kány; **északi fűzike** (*Phylloscopus borealis*) 1994. szeptember 4. Miskolc, Csanyik-völgy; **Bonelli-fűzike** (*Phylloscopus bonelli*) (az adatot a leírás alapján először elfogadtuk, de a kiegészítésképpen beküldött felvételek egyértelműen fűzfűzikét ábrázoltak); 1996. október 18. Tömörd, Nagy-tó juv.; **kövi veréb** (*Petronia petronia*) 1996. április 30. Debrecen ad.; **szürke zezse** (*Carduelis bornemanni exilipes*) 1995. december 10. Debrecen, tojó.

Summary: The 1996 Annual Report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee

The ninth report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee (MME NB) of BirdLife Hungary contains those records originating from the period 1988 to 1996. During the compilation of the Nomenclator (Magyar et al. 1998), a number of older records (from before the year of the foundation of the committee in its current form) were also evaluated: these will be published in a separate report which is in preparation. For the current report 185 records were scrutinized of which 62.2% were accepted (112 records of 45 different species in category A, 2 records of 2 species in category D, and one record in category E). From the 1996 records 73.8% were accepted (43 records of 28 species in category A, one record in category E). The annual meeting of the committee was held on April 18–19, 1997. This paper also contains records which fall into the category that are to be reported to the committee without a description.

Definitions for categories follow the recommendations of the Texel and Heligoland guidelines of the AERC. The two sets of figures (divided by a slash) after the species name indicates the number of occurrences and individuals up to and including 1996. When only one figure is shown this relates to both occurrences and individuals. For those species where exact numbers of records were not kept prior to 1988, only the number of records accepted since 1988 („n + the number of records accepted since 1988”) are given in brackets.

Since the report is in Hungarian, the following guidelines are given for acronyms and Hungarian words frequently used in the report. The date is written according to the Hungarian sequence i.e. year, month, day. The

date is followed by the place of occurrence, usually the name of the town or municipality followed by the name of the actual locality. Names or numbers of a particular pond or fishpond are given in brackets after the name of the pond system. The number of individuals is indicated by "pd" (i.e. "individual") with notes on plumage, sex, or other circumstances of the record. *bím* means male, *tojó* means female, "2y" means second year bird, *nyugalmi rubás* means "winter (basic) plumage", *nászrubás* refers to "adult summer (alternate) plumage". *Megfogva* means the bird was caught and ringed. The names of observers are in brackets. *És társai(k)* means "et al." and usually indicates that the bird was reported by more than four observers. Reference to publications or photos, where available, are given after the record. Rejected records are listed at the end of the report.

Highlights in 1996 were the first records of **Pallid Swift** (*Apus pallidus*), **Alpine Swift** (*Apus melba*), **Cetti's Warbler** (*Cettia cetti*) and **Pallas's Warbler** (*Phylloscopus proregulus*). The first accepted record of **Snow Finch** (*Montifringilla nivalis*) originated from 1995 but was accepted in 1996. Alpine Swift, Cetti's Warbler and Snow Finch had all been reported previously in Hungary but were not accepted. The first accepted record of Pallas's Warbler was in the year of an invasion of this species in Europe. With the addition of these species the official Hungarian checklist grew to 370 species in 1996.

Further noteworthy records for the year were: 10th record of Cattle Egret, 2nd record of Snow Goose (Category D), 10th record of Steppe Eagle, 4th record of Sociable Plover, 7th and 8th records of Pectoral Sandpiper, 7th record since 1975 of Slender-billed Curlew, 11th record of Grey Phalarope, 5th record of Great Skua, 6th record of Sandwich Tern and 8th record of Tengmalm's Owl. A total of 303 species are known to have occurred in Hungary in 1996.

From 1998 on the breeding records of rare and occasional breeding bird species will also be verified systematically (see details in Schmidt 1998). It may be interesting to note here, however, that the first Hungarian breeding record of Common Shelduck (Hadarics et al.

1996) and that of the nominate race of Yellow-legged Gull (*Larus cachinnans cachinnans*) were verified in 1996.

Irodalom - References

- Bankovics A. 1989. A Nomenclaturai állandó Bizottság jelentése, 1988. Mad. Táj. 1989(3-4): 48-49.
- Bankovics A. 1990. újabb fajok Magyarország avifaunájában. Aquila 96-97: 127-133.
- Bankovics A. 1992. A Nomenclatura Bizottság jelentése az 1990-es évről. Mad. Táj. 1992(2): 46-48.
- Bankovics A. 1993. Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1991. évről. Mad. Táj. 1993(2): 46-48.
- Czírok G. & Szinai P. 1996. A havasipinty (*Montifringilla nivalis*) – új faj Magyarországon. Túzok 1: 79-80.
- Ecsedi Z. & Szilágyi A. 1996. Vékonycsőrű póling (*Nemnius tenuirostris*) a Hortobágyon 1996 tavaszán. Túzok 1: 83-85.
- Fehér CS. E. 1996. A magyar avifauna új tagja: a halvány sarlósfecske (*Apus pallidus*). Túzok 1: 130-131.
- Hadarics T. 1996. Bütykös ásolúd (*Tadorna tadorna*) fészkelése Magyarországon. Túzok 1: 124-127.
- Hadarics T., Antli I. & Pellingner A. 1998. Sarki lúd (*Anser caerulescens*) előfordulása a Fertő környékén. Túzok 3: 60-63.
- Juhász L. 1995. Karmazsin pirók (*Carpodacus erythrinus*) két hazai megfigyelése. Calandrella 9(1-2): 32-35.
- Kancsal B. & Palkó S. 1997. Berki poszáta (*Cettia cetti*) Fenékpusztán. Túzok 2: 60-62.
- Keve A. 1984. Magyarország madarainak névjegyzéke. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Lund T. 1996. A királyfűzike (*Phylloscopus proregulus*) – új faj Magyarországon. Túzok 1: 164-167.
- Magyar G. 1994. Hogyan jelentünk ritka madárfajok észlelését? Partimadár 4(2): 52-55.
- Magyar G. 1995. Az MME Nomenclator Bizottság 1994. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. Aquila 102: 199-208.
- Magyar G. 1997. Az MME Nomenclator Bizottság 1995. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Túzok 2: 1-10.
- Magyar G. Hadarics T. 1995. Az MME Nomenclator Bizottság 1993. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. Aquila 102: 193-198.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. 1998. Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet – MME – Winter Fair, Budapest-Szeged.
- Petrilláné Bartha E. 1996. A havasi sarlósfecske (*Apus melba*) – új faj Magyarországon. Túzok 1: 77-79.
- Schmidt A. 1998. Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései. Túzok 3: 33-34.
- Szinai P. 1996. Gatyáskuvik a Szentendrei-szigeten. Fűzike 1996(október): 3-6.
- Waliczky Z. 1993. Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1992. évről. Mad. Táj. 1993(2): 49-56.

MME Nomenclator Bizottság,
H-1121 Budapest, Költő u. 21.

Amerikai csörgő réce (*Anas crecca carolinensis*) Magyarországon

OLÁH JÁNOS, IFJ., ECEEDI ZOLTÁN ÉS TAR JÁNOS

A Karácsony-foki tavon végeztünk madármegfigyelést 1998. április 17-én. A fészkelő madarak zavarását elkerülendő betekintő faházból távcsöveztünk, amikor ifj. Oláh János csörgő récék (*Anas crecca*) szürcsölvé táplálkozó csapatában egy nászruhás hím amerikai csörgő récét vett észre. Ezután értesítettük a megfigyelőhálózat tagjait, majd néhány bizonyító felvételt és részletes leírást készítettünk a récéről. A megfigyelő lesnek köszönhetően még aznap, és a következő két napon is, amíg a madár a területen tartózkodott, a területen fészkelő madarak háborítása nélkül tudtuk az amerikai csörgő récét a Karácsony-fokra látogató érdeklődőknek megmutatni. Bár a tipikus áprilisi, változékony és esős időjárás nem igazán volt kegyes a megfigyelőkhöz, mégis közel harmincan eljöttek, hogy ezt a messziről érkezett vándort megcsodálják.

A terület jellemzése

A Karácsony-foki mesterséges vízi élőhelyet a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület alakította ki 1994-ben régi, már nem üzemelő rizstelepi kazettákból úgy, hogy minél változatosabb élőhelyegyüttest kínáljon a különféle fészkelő és vonuló madaraknak. Ennek megfelelően a terület több részből áll. A kísérleti jelleggel felszántott, majd elárasztott kazetta a tervek szerint a rizsföldek közelében szívesen fészkelő székicséereket (*Glareola pratincola*) fogja vonzani. A tó számos agyagszigetével gulipánoknak (*Recurvirostra avosetta*) nyújt megfelelő fészkelőhelyet. További három kazetta, különböző vízmélységgel elárasztott gyepeivel a gyakoribb fészkelők – mint goda (*Limosa limosa*), piroslábú cankó (*Tringa totanus*) és bíbic (*Vanellus vanellus*) – élőhelyei.

A rendszeres megfigyelésnek köszönhetően a területen átvonuló fajok listája is nagy és időről időre felbukannak ritkaságok is, mint például a pusztai sas (*Aquila nipalensis*), fakó rétihéja (*Circus macrourus*), terekcankó (*Xenus cinere-*

us), feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*), ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*), citrombillegető (*Motacilla cinerea*) vagy ez alkalommal egy faunánkra új elem, az amerikai csörgő réce.

A madár leírása

Úszva és földön: Tipikus apró termetű úszóréce, kicsit kékes árnyalatú, de egyöntetű sötétszürke vékony csőrrel. A fej kerek, a tarkón lelógó látványos üstökkel. A fej gesztenyebarna, a szemet is magába foglaló fémes sötétzöld tarkóig érő, kifli alakú folttal. A csőrtő és az üstök feketés színű. A szem sárgás, ami nagyobb távolságból nem üt el a fémes zöld maszktól. Ennek a maszknak az alsó szélét egy nagyon halvány sárgás gesztenyebarna csík szegélyezi, amely még látszik a kantár tájékán, de teljesen hiányzik a maszk felső részén. A begy barnássárga alapszínű, sötétebb szürkésbarna, szabályos sorokba rendezett pettyezéssel. A nyak alsó és oldalsó része és az oldalak hamuszürkék és kendermagosak. Az oldal és a begy között a nyak vonalától egy élesen elütő, függőleges fehér sáv húzódik a has irányába, amely egy nyújtott, fordított csepp alakra emlékeztet. A hát és a megnyúlt lándzsa alakú díszstollak szürkésbarnák, közepükön vékony sötét csíkkal. A felső farokfedők és a faroktollak a hát alapszínéhez hasonló barnásak. Az összecukott szárny és az oldal találkozásánál a függőleges fehér sáv után az alsó farokfedőig egy keskeny, vízszintes fekete szalag húzódik. Az alsó farokfedők sárgák, fekete sávval körülhatárolva. A fekete sáv és az oldal között egy keskeny piszkosfehér csík látható. A has halványszürke, a láb pedig kékeszürke. A lábón nem látható gyűrű vagy más jelölés.

Levegőben: Röptében nagyon hasonló a mi csörgő récénkhez, attól nehéz, gyakran lehetetlen elkülöníteni. Felülről a váll, a nagyfedői és kézevezői barnásszürkék, a kézevezők végei sötétbarnák. A karevezők alapszíne a fejhez

41-42. Nászruhá hím amerikai csörgő réce (*Anas crecca carolinensis*). Hortobágy, Karácsony-fok, 1998. április 17. (ifj. Oláh János) – Adult male Green-winged Teal, 1st Hungarian record

hasonló fémeszöld színű, amely egy tükröt képez a szárnyon. Ezt a tükröt alulról egy keskeny, de feltűnő fehér szalag határolja. A felső részét szintén egy szalag határolja, de ez a kézevezők felől fehéren kezdődve fokozatosan sötétül, majd barnássárgán végződik a váll-evezőkön. A szárny alulról többnyire hamuszürke, feltűnő fehér hónaljtoollakkal. Ez a fehér szín a szárny alsó oldalán a belső kézfedőig nyúlik. A belső kis- és nagyfedők sötétbarnásan foltozottak.

Viselkedése: Táplálkozásában semmi különös nem észlelhető. Más apró termetű úszórécékhez hasonlóan leginkább a sekély vízben szürcsölget, szedeget. Tollázkodni gyakran kiáll a frissen szántott és elárasztott kazetta földhantjaira. Nagyon félnék, sokat repül és gyakran változtatja helyét, de mégis mindig visszatér megtalálási helyére, a szántott-árasztott kazettára. A területre vadászni bejáró héjától (*Accipiter gentilis*) is majdnem mindig elsőnek kap szárnyra a récék közül. A tojó csörgő récéknek udvarol, a többi hím csörgő récével együtt biccentgeti a fejét, és más hímekkel hajtják egymást.

Elterjedése és az európai előfordulások

Az amerikai csörgő réce az észak-amerikai kontinens egyik leggyakoribb, nagy elterjedési területű úszórécéje. A magas északot kivéve Alaszkától Kanada keleti részéig, délen pedig a Nagy Tavak vidékéig és Colorado északi részéig minden alkalmas élőhelyen megtalálható (Madge & Burn 1988). Telelőterülete az egész Amerikai Egyesült Államok területe, délen egészen Hondurasig és az Antillákig. Kóborlóként megjelent már Grönlandon, Kolumbiában, a Hawaii-szigeteken és Japánban is (Cramp & Simmons 1977).

Európában és legfőképpen a Brit-szigeteken rendszeres kóborló, a leggyakoribb észak-amerikai úszóréce. Több alkalommal előfordult már Észak- és Nyugat-Európában. A Brit-szigetéről több mint 300 előfordulása ismert, de Közép-Európából még eddig nem volt hitelesített adata (Alström & Colston 1991). Az európai előfordulások szinte kivétel nélkül télre és tavaszra esnek, és nászruhá hím madarak, ami valószínűleg a többi tollzatban jelentkező határozási nehézségek miatt van így. Az 1998-as

43. Hortobágy, Karácsony-fok, előtérben az amerikai csörgő réce (*Anas crecca carolinensis*). 1998. április 17. (ifj. Oláh János) – Karácsony-fok, the site where the bird was observed (bird in foreground)

tél és tavasz kiemelkedően sok észak-amerikai réce megfigyelési adatot eredményezett Nyugat- és Észak-Európában, és közülük is az amerikai csörgő réce került legtöbbször szem elé. Megfigyelték Spanyolországban, Franciaországban, Hollandiában, Dániában, Izlandon, a Brit-szigeteken és Svédországban is (Anonim 1998a), ahol eddigi legnagyobb mennyiségben, egyszerre hét különböző madarat is megfigyeltek (Anonim 1998b). A hortobágyi megfigyelés beleillik ebbe az 1998-as invázióba. Valószínűleg az április második hetében uralkodó erős nyugati fronthatás is segítette a madár bejutását a kontinens belsejébe.

Taxonómia

A legfrissebb, szinte még nyomdászágú Magyarország Madarainak Névjegyzéke az újabb Voous-féle rendszert követi a korábbi, Keve által követett Wetmore-féle, már elavult rendszerrel szemben (Magyar et al. 1998). Bár egyesek szerint a Voous-féle rendszer is idejétmúlt, amit a sok rendszertani változtatás napjainkban alátámasz-

tani látszik. Az új magyar névjegyzék is elfogadta a változtatásokat, és a Voous-rendszer csak a irányadó volt. Követendőnek sokan már a DNS hibridizációs, a Sibley–Ahlquist–Monroe-féle új rendszert tekintik. Persze napjainkban a filogenetikus rendszerezés igénye és lehetősége miatt a gyors változások korát éljük, amiből persze a legtöbb madarász csak azt érzékeli, hogy alfajokat választanak szét fajokká és fordítva, tehát minden változik.

Az amerikai csörgő réce a Magyarország által is követett Voous-féle rendszerben csak alfaji rangot kapott, tehát a hortobágyi madár egy új alfajt jelent a magyar faunában. Mivel az MNB (Magyar Nomenclator Bizottság) az AERC (Association of European Rarities Committees) által jóváhagyott döntéseket követi, mint például a *Phylloscopus inornatus* és *P. humei* kérdésében is, ezért érdemes odafigyelni a hollandokra, akik az európai taxonómiai kérdésekben élén járnak, és 1998-tól az amerikai csörgő récét külön fajnak tekintik a saját listájukon, *Anas carolinensis* néven (Sangster et al. 1998). Ezt a szétválasztást már az angolok is sugallták 1996-ban (Gantlett et al. 1996). Azért érdemes erre

odafigyelünk, mert az AERC a legutóbbi Szlovákiában tartott gyűlésén felállított egy taxonómusokból álló albizottságot a vitás kérdések lezárására és egy új lista megírására, amit holland részről éppen a változtatásokat bevezetők és szorgalmazók képviselnek ebben az albizottságban. Márpedig az elvileg 1999-ben tartandó soron következő AERC gyűlésen, Csehországban ezt a rendszert már bemutatják, és amennyiben elfogadásra kerül, az MNB is ezt fogja követni. Ha ez bekövetkezik, akkor sok változás lesz a Nomenclatorban, és többek között az amerikai csörgő réce is faji státuszt kaphat.

Summary: The first Hungarian record of Green-winged Teal

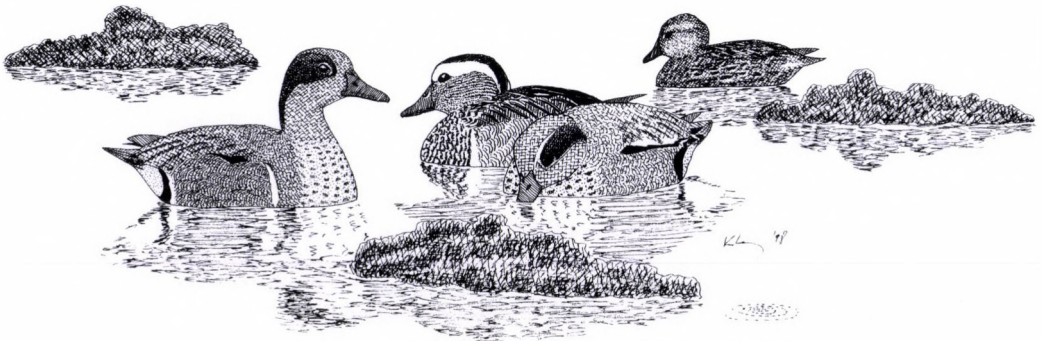
From 17th –19th April, 1998 an adult summer plumaged Green-winged Teal was observed on a reconstructed wetland in the Hortobágy area. This was the first ever record of this North American race of Common Teal in Hungary and indeed Central Europe. This paper describes the plumage and behaviour of the bird and deals with the new taxonomic changes which include the possibility that Green-winged Teal may be a full species. The observation of a Green-winged Teal this far inland may have

been due to the strong westerly weather in early April and the high number of North American vagrant ducks which appeared in Western and Northern Europe earlier that year.

Irodalom

- Alström P. & Colston P. 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. HarperCollins.
 Anonim 1998a. Western Palearctic news. Birding World 11: 49–52, 90–93, 132–137, 175–180.
 Anonim 1998b. WP reports. Dutch Birding 20: 84–91.
 Cramp S. & Simmons K.L.E. (eds.), 1977. The Birds of the Western Palearctic. Vol. 1. Oxford University Press, Oxford.
 Gantlett S., Harrap S., Millington R. 1996. The BOURC at Cley. Birding World 9: 247–252.
 Madge S. & Burn H. 1988. Wildfowl. An identification guide to the ducks, geese and swans of the world. Christopher Helm.
 Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. 1998. Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet – MME – Winter Fair, Budapest – Szeged.
 Sangster G., Hazevoet C.J., van den Berg A.B. & Roselaar C.S. 1998. Dutch avifaunal list: species concepts, taxonomic instability, and taxonomic changes in 1998. Dutch Birding 20: 22–32.

Oláh János, ifj., 5541 Szarvas, HAKI Pf. 47
 Ecsedi Zoltán, 4060 Balmazújváros, Esze T. u. 8.
 Tar János, 4060 Balmazújváros, Böszörményi u. 12.

Kanadai lúd (*Branta canadensis*) megfigyelése a Fertő mellett

HADARICS TIBOR ÉS NEUWIRTH NORBERT

Egy kanadai lúd (*Branta canadensis*) tartózkodott 1997. február 7. és április 2. között a Fertő keleti részén, Fertőújlak térségében. Az adatot a Nomenclator Bizottság elfogadta, így ez az első hitelesített adata a fajnak Magyarországon. Az adat a C kategóriába került, azaz a madár nagy valószínűséggel olyan, önmagát fenntartani képes populációból származott, amely eredetileg emberi közreműködéssel jutott el Európába.

A megfigyelés körülményei

A ludat először Neuwirth Norbert észlelte 1997. február 7-én kora délután egy, a Borsodi-dűlő gyeperől felriasztott vegyes libacsapatban. A madarak visszaereszkedtek ugyan a gyepre legelni, de kb. egy óra múlva egy öreg rétisas (*Haliaeetus albicilla*) körözött be alacsonyan fölénk, amitől felriadtak, és egy részük elrepült (behúztak a Fertőre). Az ott maradók között hosszasan keresés ellenére sem sikerült a kanadai ludat ismét megtalálni, igaz akkor már erős ellenfény volt. Másnap, február 8-án Pellingner Attila a Hansági-főcsatorna torkolatánál, a Madárvárta-öböl be nem fagyott részén látta a vízen úszni a kanadai ludat. Február 13-án Neuwirth Norbert a Borsodi-dűlőben, az oda keleti irányból behúzó libák között figyelte meg. Február 14-én ugyanilyen körülmények között látta, de ezen a napon többünknek (Neuwirth Norbert, Hadarics Tibor, Winkler Ferenc) sikerült megfigyelni 60-szoros nagyítású állványos távcsővel is, kb. 300 m távolságból, amint a gyeperen legelésző libacsapatban tartózkodott. A körülötte lévő nyári ludakhoz (*Anser anser*) hasonlóan viselkedett, legelészett, tollászkodott vagy pihent. Szép napsütéses tavaszi idő volt elég erős nyugati széllel, a nap eleinte hátulról sütött, később már oldalfény volt. A február 15-i szinkron alkalmával Neuwirth Norbert a Nyéki-szállás fölött kihúzó libacsapatban figyelte meg. Pellingner Attila február 17-én és március 2-án ismét látta a Nyéki-szálláson. Március 28-án

szintén a Nyéki-szálláson figyeltük meg (Hadarics Tibor, Neuwirth Norbert, Pellingner Attila, Bóhm András), április 2-i utolsó észlelése ugyancsak a Nyéki-szállásról származik (Hadarics Tibor).

A megfigyelt madár részletes leírása

Bár a nyári lúdnál jóval nagyobb termetű, majdnem másfélszer akkora madár volt, mégis nehezen lehetett a libacsapatban észrevenni, főleg akkor, amikor aludt, vagy háttal volt és lehajtott a fejét. Ha nyújtott nyakkal figyelt, természetesen könnyen észrevettük, hiszen fekete feje a jellegzetes fehér pofamintázattal elég feltűnő volt, és a nyári ludakénál hosszabb fekete nyaka nagyon kimagasodott a ludak tömegéből.

Feje és nyaka koromfekete volt, kivéve az állon, a torkon, a pofán és hátsó fülfedőkön végighúzódnó összefüggő fehér torok- és pofafoltot. A nyak alsó részén a fekete szín élesen vált el a begy igen világos, barnásfehér színétől. A begy ezen világos színe messziről is nagyon feltűnt, mintegy világított a madár egyébként viszonylag sötét színei közül, és a has, illetve a testoldalak földbarna tollazatába fokozatosan, éles határ nélkül ment át. A hát tollai és a szárnyfedők ugyancsak földbarnák voltak, a tollakon csak nagyon vékony világosbarna szegésekkel, így a hát nem tűnt „habosnak”, mint az *Anser* fajok esetében, hanem teljesen egyszínű barnának látszott. Hiányzott továbbá a testoldal felső részéről a szárnyat és a testoldal tollazatát egymástól elhatároló, szintén az *Anser* fajokra jellemző keskeny fehér csík. Így a hát, a szárnyfedők és az oldal tollazata teljesen egybefüggően barnának látszott (a különbség elég feltűnő volt, a legelő libák közül – amikor a madarak feje nem látszódott – ezen bélyeg alapján lehetett a legjobban észrevenni a kanadai ludat). A kloakátájék tollazata és az alsó farokfedők fehérek, a faroktollak pedig egyszínű feketék voltak, utóbbi feltűnően különbözött az *Anser* fajok farokmintázatától.

A csőr alakja a nyári lúdéhoz hasonlított de nem volt olyan magas, inkább kicsit nyújtott, színe fekete. A szem szintén sötét színű lehetett, legalábbis a fekete szem környéki tollazattól nem ütött el. A lábak sötét barnásfeketék voltak, gyűrűt nem láttunk a madáron. Hangját egyszer sem hallottuk.

A méret, a felsőoldal színárnyalata, valamint a nyak alsó részének és a begynek a színe és mintázata alapján a kanadai ludat a törzsalakhoz (*Branta canadensis canadensis*) tartozónak határoztuk.

Korábbi, nem hitelesített megfigyelések

Kanadai ludakat már korábban is észleltek hazánkban, de ezeket az adatokat a Bizottság nem hitelesítette. Először 1990. október 22-én ugyancsak Fertőújlakon, a Nyéki-szálláson bukkant fel egy példány (Hadarics 1991), majd 1991. május 8-án egy, a Soproni-hegységben lévő, fenyvesekkel körülvett kis tavon úszkált egy madár (Mogyorósi 1991). Mindkét esetben csak egy megfigyelő látta a madarat, így az adatokat a Nomenclator Bizottság nem fogadta el, lévén a faj eddig még nem szerepelt Magyarország madarainak névjegyzékében. A Soproni-hegységben történt megfigyelés esetében egyébként is nagyon valószínű, hogy tenyésztőtől szabadult példány lehetett, tekintetbe véve az előfordulás helyét, amely egyáltalán nem szokványos vadlúd-élőhely. 1991. december 12-én Fenékpusztánál 5 példányt véltek látni, de erről a megfigyelésről nem is érkezett jelentés a Bizottsághoz, így ez szintén nem elfogadott.

A kanadai lúd helyzete Európában

Érdemes áttekinteni a kanadai lúd európai helyzetét, hiszen az utóbbi időben az európai populáció nagyon felszaporodott, és erősen terjeszkedik, aminek következtében a jövőben is számíthatunk egy-egy példány vagy kisebb csapatok hazai megjelenésére.

A kanadai lúd eredetileg nearktikus költőfaj. Széles körben elterjedt Észak-Amerikában: Alaszkától az atlanti partokig, illetve észak-déli irányban az észak-kanadai tundrától az Egyesült

államok középső részeiig fészkel. E hatalmas elterjedési területen 12, egymástól méretben és színezetben többé-kevésbé különböző alfaja él (Kolbe 1984, Madge & Burn 1988).

Az első kanadai ludakat még a 17. században, 1650 körül hozták be a Brit-szigetekre, ahol parkokban, kertekben tartották. A madarak gyakran megszöktek és elvadultak, de sokáig megmaradtak az emberi települések környékén, csak századunkban kezdődött az a folyamat, melynek során megjelentek a vadvizeken is fészkelőként. Egy 1953-as vizsgálat során a brit populáció nagyságát 2200-4000 egyedre tették, az 1960-as évek végén 10 500, 1976-ban 19 400 példányt számoltak össze (Rutschke 1987, Kirby & Sjöberg 1997). A populáció azóta is gyorsan nőtt (tizenöt év alatt megháromszorozódott) és 1991-re elérte a 64 000 példányt, mégpedig úgy, hogy közben a korábbi költőhelyeken nem nőtt a madarak száma, hanem egyre újabb és újabb területeken jelent meg a faj fészkelőként, (Delany 1993, Kirby & Sjöberg 1997). Jelenleg a Brit-szigeteken széles körben elterjedt költőfaj (kivéve az ír-szigetet és Skóciát, ahol csak néhány helyen fészkel), a populáció nagysága mintegy 30 000 fészkelő pár (Kirby & Sjöberg 1997).

Skandináviába az 1920-as évek vége és az 1930-as évek eleje tájékán telepítettek be néhány madarat, azzal a céllal, hogy tervszerű tenyésztésbe fognak (Rutschke 1987). Egészen pontosan két, valószínűleg már Európában született párt hoztak be, valamint egy Amerikából származó gúnárt; ettől az öt madártól származtatható a skandináviai populáció zöme (Heggberget 1991). A madarak elvadultak és két különböző helyen kezdek el költeni a Kalmarsund-szoros környékén. A populáció eleinte lassan szaporodott, az 1960-as években még csak kb. 150 párra volt tehető (Rutschke 1987), ezután viszont hirtelen növekedni kezdett, 1971-ben 9000 példányra becsülték (Kolbe 1984) és jelenleg 5000-10 000 pár költ (a nem fészkelőkkel együtt kb. 50 000 egyed) (Kirby & Sjöberg 1997). Norvégiába az 1930-as évek végén telepítették az első kanadai ludakat, méghozzá a svéd populációból. Kezdetben szépen szaporodtak, de hosszú távon a telepítés mégsem volt sikeres, az 1970-es évek elejére e madarak eltűntek. Az 1960-as években újabb példányokat telepítettek be Svédországból,

1984-ig összesen 787 fogságból elvadult vagy már eleve a vadon élő svéd populációból betelepült madarat számoltak össze, melyek révén 1984-re a norvégiai populáció 700-900 költőpárra nőtt (Heggberget 1991), jelenleg 1000 pár körüli, s főleg a déli és a középső részeken költ (Kirby & Sjöberg 1997). Finnországba az első telepítések 1964-ben történtek, először 1966-ban fészkel (Kolbe 1984), 1989-ben 300 pár, jelenleg 1000 pár a fészkelők száma, elsősorban az ország déli és délnyugati részein, de a terjeszkedés Finnország belső részei felé jelenleg is folyik (Kirby & Sjöberg 1997).

Dániában 1962 óta fészkel néhány pár. Németországban először az 1950-es években jelent meg kóborlóként, először 1978-ban költött (Rutschke 1987), jelenlegi állományát – mely főleg Schleswig–Holstein, Alsó-Szászország és Észak-Rajna–Vesztfália tartományokban fészkel – 1000 pár körülire becsülik; néhány helyen költ az ország belsejében, a déli részeken is (Kirby & Sjöberg 1997). Hollandiában 1951 óta fészkel, 1970-re alakult ki stabil állománya, s ez idő tájt (1973) jelent meg fészkelőként Belgiumban is. 1994-ben Hollandiában 108, Belgiumban 196 fészkelő párt tartottak nyilván (Christensen in Internet). Az utóbbi években már a balti államok és Oroszország területéről is jelezték a faj fészkelését (Kirby & Sjöberg 1997).

Európán kívül új-Zélandra is betelepítették, ott az állomány kb. 20 000 egyedre tehető (Rutschke 1988).

Az Európában fészkelő kanadai ludak túlnyomó többsége az eredetileg Észak-Amerika keleti részén honos törzsalakhoz (*Branta canadensis canadensis*) tartozik, s csak elvétve található más alfajokhoz hasonló egyedek (ezek vagy ténylegesen fogságból szökött példányok, vagy valódi, észak-amerikai eredetű vad madarak), illetve az egyes alfajok közötti hibridek (Rutschke 1987, Madge & Burn 1988). Minthogy az európai madarak nagy része csak néhány ősre vezethető vissza, nem csodálkozhatunk azon, hogy a populáció genetikai változatossága nagyon alacsony, ennek ellenére mégsem jelennek meg alacsonyabb életképességre utaló jelek (Kirby & Sjöberg 1997), sőt a markáns állománynövekedés és terjeszkedés éppen a populáció kimagasló alkalmazkodóképességét bizonyítja.

Az elszaporodott kanadai ludak egyébként komoly károkat okozhatnak a mezőgazdasági területeken, versenytársai az Európában őshonos lúdfajoknak, ezenkívül – mivel jelentős számban élnek az emberi településeken, és azok környékén – a közegészségügy területén játszott negatív szerepük sem elhanyagolható. Ugyanakkor a vadászati lehetőségek szempontjából sok helyen örülnek a betelepülésnek, sőt mesterségesen elő is segítik, bár felvetődik, hogy a rövid távú, a vadászatból származó hasznot miért helyezik az állomány gyarapodásával járó hosszú távon ható negatív következmények elé (Kirby & Sjöberg 1997).

A kanadai lúd Brit-szigeteken élő populációja nem vonuló, legfeljebb a vedlőhelyekre irányuló észak-déli mozgás figyelhető meg nyáron, igaz ez meghaladhatja az 500 km-t is. A Svédországban és Finnországban fészkelők viszont vonulók, a madarak a Balti-tenger nyugati részén (Dél-Svédország, Dánia és Németország tengerparti területei), valamint az Északi-tenger délkeleti részén, a holland, német és dán partokon telelnek. A norvégiai madarak részben állandók, részben Norvégia déli részeire húzódnak a téli időszakban (Rutschke 1987, Kirby & Sjöberg 1997).

A Közép-Európában felbukkanó kanadai ludak vagy tenyészetekből, állatkertekből szökött példányok, vagy a skandináv populációból származó egyedek, amelyek a vonuló skandináv nyári ludakhoz csatlakozva jutnak el a kontinens belsejébe. Az általunk megfigyelt madár valószínűleg az utóbbiak közé tartozott, erre utalt a nyári ludakéhoz hasonló bizalmatlan viselkedése (fényképet sem sikerült készítenünk róla), valamint az, hogy végig szorosan összetartott egy néhány száz példányból álló nyárilúd-csapattal, amelyek valószínűleg északi madarak lehettek, hiszen a hazai populáció ebben az időszakban (február–március) már párba áll és elkezd költeni. Annak, hogy Európa belsejébe Amerikából származó, azaz igazi vad kanadai lúd eljusson, nagyon kicsi az esélye. Kétségtelen azonban, hogy Európában előfordulnak amerikai példányok vagy kisebb csapatok, hiszen az Izlandon és a Brit-szigetek északi részén megfigyelt, grönlandi eredetű telelő rövidcsőrű ludak (*Anser brachyrhynchus*) és nagy lilikek (*Anser albifrons flavirostris*) között időnként felbukkanó kanadai ludak szinte biz-

tos, hogy Amerikából származnak, és Grönlandon keverednek az említett két faj csapataiba (Madge & Burn 1988). Erre egyébként bizonyíték is van: 1992. november 19. és 1993. február 25. között Aberdeen közelében izlandi nyári ludak között két kanadai ludat figyeltek meg, amelyek közül az egyik nyakgyűrűs volt, 1992. februárjában jelölték az Egyesült államok Maryland tartományában (*ssp. parvipes* vagy *ssp. butchinsii*) (Anonim 1992).

Summary: Canada Goose near Lake Fertő

A Canada Goose was observed near Fertőújlak, on the eastern shore of Lake Fertő (Neusiedl), between 7th February and 2nd April, 1997. This is the first accepted record (category C) of the species in Hungary. A full description is given and previous, unaccepted, Hungarian records are also detailed.

Irodalom

- Anonim 1992. Bird News December 1992. Birding World 5: 453.
 Delany S. 1993. Introduced and escaped geese. Birding World 6: 39–40.

Túzok 3(2): 60–63, 1998

Sarki lúd (*Anser caerulescens*) előfordulása a Fertő környékén

HADARICS TIBOR, ANTIL ISTVÁN ÉS PELLINGER ATTILA

A sarki lúd keleti alfajának (*Anser caerulescens atlanticus*) fehér színváltozatú adult egyedét figyeltük meg a Fertő magyar oldalán 1996. január 5–14. között. Az adatot a Nomenclator Bizottság D kategóriásként (azaz bizonytalan eredetűként) hitelesítette, így a sarki lúdnak ez a második előfordulása hazánkban (mindkét adat, tehát maga a faj is a D kategóriában szerepel).

A megfigyelés körülményei

Vadászoktól kapott információk szerint már 1995 decemberében többször láttak a Fertőről

- Hadarics T. 1991. A kanadai lúd (*Branta canadensis*) első megfigyelése Magyarországon. Madártani Tájékoztató 1991(3–4): 29.
 Heggberget T. M. 1991. Establishment of breeding populations and population development in the Canada Goose *Branta canadensis* in Norway. In: Fox T., Madsen J. & van Rhijn J. (eds.) Western Palearctic Geese. Proceedings of an IWRB International Symposium Kleve 1989. Ardea 79: 365–370.
 Kirby J. & Sjöberg K. 1997. *Branta canadensis* Canada Goose. In: Hagemeyer, W. J. M. & Blair, M. J. (eds.) The EBCC Atlas of European Breeding Birds. Their Distribution and Abundance. T & A D Poyser, London.
 Kolbe H. 1984. Die Entenvögel der Welt. Ein Handbuch für Liebhaber und Züchter. Verlag Neumann-Neudamm, Melsungen.
 Madge S. & Burn H. 1988. Wildfowl. An identification guide to the ducks, geese and swans of the world. Christopher Helm, London.
 Mogyorósi S. 1991. Kanadai lúd megfigyelése a Soproni-hegységben. Madártani Tájékoztató 1991(3–4): 29.
 Rutschke E. 1987. Die Wildgänse Europas. Biologie, Ökologie und Verhalten. VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, Berlin.

Dr. Hadarics Tibor, 9400 Sopron, Ív utca 14.
 Neuwirth Norbert, 9400 Sopron,
 Sörbázdombi út 6.

kihúzó nyári ludak között egy fehér madarat, melynek szárnyvégei feketék voltak (a vadászoktól származó első megfigyelés 1995. december 28-án volt). Ezért 1996. január 5-én fokozott figyelemmel kísértük a délelőtti órákban a tóról a táplálkozóterületekre kihúzó vadlúdcsapatokat. A Fertőújlak melletti Cikesben, az osztrák–magyar határtól mintegy 100 méterre állva, a Fertő ausztriai részéről a Hansági Öntésmajor irányába repülő kilenc példányból álló nyárlúd-csapat (*Anser anser*) utolsó madaraként pillantottuk meg a sarki ludat. A felhős, de ködmentes időben, pontosan a fejünk felett, kb. 50 m magasán átrepülő mada-

rakat kézítávcsövekkel figyeltük (Pellinger A., Antli I., Pintér Cs.). A következő napokban megennyhült az idő, ezért a vadlúdcsapatok nem húztak ki messze a Fertőről, hanem napközben is a Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós területen, illetve annak közelében maradtak. Január 10-én is itt, a Nyéki-szálláson láttuk a sarki ludat kb. 2000 nyári lúd között. A madarakat kb. 300 m-es távolságból figyeltük 60-szoros nagyítású teleszkóppal (Pellinger A., Antli I., Mogyorósi S.), az időjárás a korábbihoz hasonlóan felhős volt, de a köd most sem zavarta a megfigyelést. Másnap, január 11-én ismét nyári ludak társaságában láttuk a madarat (kb. 500 m-ről), amint a Lászlómajor melletti vetésen táplálkoztak; egy erdősáv takarásában sikerült mintegy 100 m-re megközelíteni a libákat, s ekkor bizonyító felvételeket is tudunk készíteni (Hadarics T., Antli I., Pellinger A.). A sarki lúd utoljára január 14-én került szem elé, ekkor szintén nyári ludak között legelészett a Hansági-főcsatorna melletti szikes gyepen (Pellinger A.). Az elkövetkező napokban ismét kemény hideg köszöntött be, a Fertő jórészt befagyott, s a szokatlanul nagy havazás miatt a táplálkozni a vetésekre kihúzó libák nagyobb területen szóródtak szét, így a sarki ludat a későbbiekben nem volt módunk megfigyelni.

A madár részletes leírása

A madár mérete reptében megközelítette a nyári lúd méreteit, csak egy árnyalattal volt kisebb azoknál, a földön álló madárnál még ennyi méretkülönbség sem látszott. Szinte teljes tollazata – fej, nyak, begy, has, hát, szárny- és farokfedők, faroktollak – hófehérek voltak. Elsőrendű evezői viszont feketék, ez a földön álló madáron is jól látszott. Az összecsukott szárny fekete vége nem érte el a faroktollak végét. Csőre a nyári lúdénál rövidebbnek, ezáltal vaszkosabbnak tűnt, de összességében mégis nagyhatott. A csőr piros, narancssárgás árnyalattal; közelről látszott a felső csőrkáva alsó, és az alsó csőrkáva felső élének fekete színe is, ami a két káva találkozásánál lévő hosszúkás ovális nyílást feketén szegélyezte. A sarki lúd lába hússzínű volt; gyűrűt a lábán nem láttunk. Reptében nagyon kírít a szürke nyári ludak tömegéből, messziről világított hófehér tollazata, és

feltűnő volt a kézfedők fekete színe is, ami alulról és felülről egyaránt jól látszott. Távcsövel reptében a felső kézfedők ezüstszürke színét is jól lehetett látni, ez a szürke sáv mintegy elválasztotta a kézfedők fekete színét a szárnyfedők fehérségétől.

Viselkedése eltért a nyári ludakétól. Míg a nyári ludak jórészt pihentek vagy tollászkodtak, addig a sarki lúd gyakran aktívan táplálkozott, folyamatosan a helyét változtatta, a csapaton belül állandóan ide-oda járkált, közben nyakát nyújtogatva figyelt.

A sarki lúd előfordulásának értékelése európai státuszának tükrében

A sarki ludat a mérete alapján határoztuk a keleti alfajhoz (*ssp. atlanticus*) tartozónak. A viselkedése alapján nem zárható ki a madár vad eredete, bár Európa belsejében erre viszonylag kicsi az esély. Fogságból szabadult, vagy az Európában néhány helyen félvadon költő madarak vonuló vadlúdcsapatokhoz társulva ugyanolyan bizalmatlan viselkedést vehetnek fel, mint vad társaik. A madár alfaja némiképp a vad eredet mellett szól, hiszen ez az alfaj, amelyik szinte kizárólag csak fehér színváltozatban ismeretes (a sötét változat rendkívül ritka), fészkelőhelye a Baffin-öböl környéke, vonulása során Észak-Amerika keleti partjai mentén halad a szintén a keleti partokon lévő telelőhelyére. A vad eredet mellett szól az a tény is, hogy az Európában élő félvad madarak, illetve az állatkertekben, vadasparkokban élő példányok jórészt a törzsalakhoz (*ssp. caerulescens*) tartoznak, az *atlanticus* alfaj nagyon ritka (Scott 1995). Európában előfordulnak vad eredetű sarki ludak, elsősorban Nyugat-Európában. E példányok szinte kivétel nélkül a keleti alfajhoz tartoznak, s többnyire a nagy lilik grönlandi alfajának (*Anser albifrons flavirostris*), a rövidcsőrű lúdnak (*Anser brachyrhynchus*) és az izlandi nyári ludaknak a csapataiba keveredve figyelik meg őket. Egyébként a sarki lúd európai megfigyelései 1979 óta szaporodtak meg, s ez egybeesik az amerikai költőpopulációk egyedszámának jelentős emelkedésével. A nyugat-európai előfordulások főleg október–novemberre és március–áprilisra esnek, ami szintén vad példányok vonulására utal (Scott 1995). Az

44-45. Öreg sarki lúd (*Anser caerulescens*). Sarród, Lászlómajor, 1996. január 11. (Hadarics Tibor) – Adult Snow Goose

őszvi vonulás során az Észak-Amerika keleti partjai mentén vonuló *atlanticus* alfaj egyes egyedei „túllöve a célon” jutnak Európába, s jelennek meg október és november táján az európai partokon. Nem kizárt, hogy ezek a példányok a téli időszakban más vadludak csapataihoz társulva szétszóródnak Európában, és így a kontinens belsejébe is eljuthatnak. A törzsalak Európába jutásának kicsi az esélye, tekintve, hogy az Észak-Amerika nyugati és középső részein vonul át, és telelőhelye a nyugati partokon és a Mexikói-öböl környékén van. Vad eredetű sarki ludak Európába jutására egy másik lehetőség is van, a tavaszi vonulás során az észak felé igyekvő madarak nem állnak meg a fészkelőhelyen, hanem jócskán „túllöve a célon” az északi sarkvidéken át elérik Észak-Európát (Scott 1995).

A sarki lúd egyébként már régóta „kísért” hazánkban. A múlt század végéről és századunk első feléből több mint húsz esetben érkeztek híradások fehér vadludak megfigyeléséről. Ezek azonban többnyire nem voltak bizonyíthatók, vagy pedig kiderült, hogy valamelyik másik *Anser* faj albínó vagy részleges albínó egyedeit, egyes esetekben pedig házi libákat láttak. Az 1950-es években lőtt fehér ludakról kiderült, hogy azok egy litvániai kísérleti telepről megszökött nyári és házi lúd keresztezéséből származó hibridek, illetve Konrad Lorenz bajorországi intézetéből szökött nyári és sarki lúd hibridek voltak (Sterbetz 1972). Az első hitelesített megfigyelés 1992. február 29-én volt a Rét-szilasi-halastavaknál (D kategória), így a Fertő mellett 1996 januárjában általunk megfigyelt

példány a faj második hitelesített előfordulása Magyarországon (szintén D kategória).

Summary: Snow Goose near the Lake Fertő

An adult white phase Snow Goose was observed at Lake Fertő between 5th–14th January, 1996. From the end of December 1995 hunters had been reporting that a “white goose with black flight feathers” was amongst other feeding and roosting geese in the area. Birders subsequently observed the bird on January 5th, 10th–11th, and 14th 1996, each time at Fertőújlak. The bird associated with Greylag Geese. Detailed notes on its plumage and behaviour were taken and on the basis of its size the bird was considered to be a Greater Snow Goose (*ssp. atlanticus*). The rarities committee subsequently accepted the record placing it in category D (along with the one previous record of this species) as a bird of “uncertain origin”.

Irodalom

- Scott M. 1995. The status and identification of Snow Goose and Ross's Goose. *Birding World* 8: 56–63.
- Sterbetz I. 1972. *Vízivad. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.*
- Dr. Hadarics Tibor, 9400 Sopron, Ív u. 14. II./4.
Antli István, 7090 Tamási,
Móricz Zsigmond ltp. 6.
Pellinger Attila, 9444 Fertőszentmiklós,
Petőfi u. 63.*

Rövid közlemények

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) érdekes táplálékszerzése

Note on White-tailed Eagle hunting Goldeneye

1998. február 8-án állományfelmérést végeztem a szegedi Fehér-tavon. A befagyott II. sz. tóegység egy récék és libák által „kitaposott”, kis kiterjedésű vízfelületén 40 tőkés réce (*Anas platyrhynchos*) és egy tojó kerceréce (*Bucephala clangula*) táplálkozott és pihent. Rövid időn belül megjelent a lék fölött egy szubadult rétisas, és néhány sikertelen próbálkozást tett a felrepülő tőkés récék elfogására. A kerceréce a repülés helyett a biztonságosabbnak tűnő víz alá bukást választotta. Vesztere. A rétisas rövid időn belül kikapta a vízből, és a jégen mohón tépni kezdte. Kis idő múlva megjelent egy fiatal rétisas, és rávágott a récét tépő egyedre. A megzavart sast váratlanul érte a támadás, és a már begy-, hát-, és nyaktollazatától megfosztott röpképtelen, de még élő kerceréce kiszabadította magát, és visszamenekült a vízbe. Az erősen hiányos tollazatú madár igen groteszk látványt nyújtott, amint újra és újra a víz alá bukott a sas ismétlődő támadásai elől. A sas másodsorra nem hibázott. Hamarosan újabb két rétisas érkezett a lékhez, és az immáron négyfősre emelkedett kis csoport tagjai rendkívül agresszíven viselkedtek egymással. Ez a viselkedés valószínűleg a kevés tápláléknak tudható be, és talán ezzel magyarázható az is, hogy a táplálékot szerző madár annak azonnali elfogyasztására törekedett, mielőtt az elpusztult volna. – *Mészáros Csaba, 6792 Zombó, Felszabadulás u. 55/3*

Megjegyzések a „Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) által nevelt egerészölyv (*Buteo buteo*) fiókák” című íráshoz

Common Buzzard nestlings reared by White-tailed Eagle – another observation

A Túzokban olvashattunk Palkó Sándor különös megfigyeléséről (Palkó S. 1997, Túzok 2: 109), illetve Bagyura János a témával kapcsolatos

részletes szerkesztői megjegyzéséről (Bagyura J. 1997, Túzok 2: 109–111). Egy hasonló, korábbi megfigyelésünkről szeretnénk beszámolni, mely előbbi írás ismeretében további adalék lehet a témával kapcsolatban. 1992. május 26-án rétisas költését ellenőriztük Drávatamási községhatárában, egy Dráva-szigeten. (Ezt a fészket 1989 őszén építettük Pintér Andrással, s 1992 januárjában foglalták el a madarak.) Kb. 70 méterről a földről távcsövezve feltűnt, hogy a fészkekben lévő fejlett rétisasfióka mellett egy egerészölyvfióka is látható. Hosszas távcsövezés után arra a véleményre jutottunk, hogy az ölyvfióka valószínűleg még nem lehet repülő, azonban e tény teljesen kizárni sem lehetett. Közben egy rétisas érkezett a fészek fölé (valószínűleg etetni), melyet két egerészölyv kezdett támadni. A sas és az ölyvek veszekedése miatt a fiókák lelapultak, így többet nem lehetett látni őket. Akkor a helyszínen két dolog látszott valószínűnek: egy általunk ismert közeli (150-200 m) ölyvfészekből a sasfészekbe repülhetett át egy fiatal madár, vagy a rétisas az ölyvfiókát zsákmányként vitte a fészekbe, és az életben maradt. A két feltevés valamelyike melletti állásfoglalást egyrészt a fióka kora nehezítette („túl idős” volt, bár inkább még röpképtelennek tűnt), másrészt az ölyvek támadása sem jelenthette önmagában csak a fióka védelmezését. Mivel később nem volt lehetőségünk újra ellenőrizni a fészket, emiatt csak valószínűsíthetjük, hogy a drávai sasfészeknél is hasonló jelenség játszódhatott le, mint amit Palkó S. és Bagyura J. Dél-Zalában megfigyelt. – *Fenyősi László, 7570 Barcs, Petőfi S. u. 10.; Stix József, 7570 Barcs, Hős u. 27.*

Nem csak a bálakötöző zsineg veszélyes

White Stork trapped in a plastic bag

1997 nyarán, Mohácson a rendelőintézet kéményén gólyafiókát gyűrűztem. A fészkekben csak egy fióka volt. Mikor rá akartam rakni a gyűrűt a fióka bal lábára, a csüd középső részén és a bokaizület alatt 4-5 centiméterrel egy-egy körös bevágódást vettem észre. A bevágódás

1–3 cm mély volt, de a hámszövet nem sérült meg. A lábszáron, a bokaizület felett 8-10 cm-rel volt a harmadik sérülés, ami súlyosabb volt az előzőeknél. Szinte a csontig bevágódó nyílt sérülést okozott a fióka lábára tekeredő műanyag szál, amit csak úgy tudtam leszedni, hogy a fiókat felemelve körbe forgattam. Miután fellazult a hurok, levettem azt a fióka lábáról és kibontottam a fészekanyagból a baleset okozóját. Egy mintegy 50 x 50 centiméteres, rafiából szőtt műanyag zsák szétbomló szálai csavarodtak a fióka lábára úgy, hogy felállni sem tudott a fészekben. – *Wágner László, 7632 Pécs, Eszék u. 1.*

Karvalybagoly (*Surnia ulula*) megfigyelése Karancslapujtón

Third record of Hawk Owl in Hungary

1976. október 10-én, 10 óra körül szép tiszta, napos időben a lakásomhoz közeli élelmiszerboltból jöttem hazafelé. Ilyenkor is figyelni szoktam a madarakat. Az utcánkba érve a műúton, lejtőn jöttem lefelé a kerékpáron, amikor egy tőlem kb. 20 méterre lévő, kisebb családi ház kéményén ülő, galamb nagyságú, bagolyszerű madarat vettem észre. Rögtön lefékeztem. Mindjárt feltűnt a madár kereszt-sávozott melle, kerek feje és szigorú tekintetűnek tűnő sárga szemei. Azonnal felmerült bennem, hogy ez karvalybagoly lehet, noha addig csak képről ismertem. A szomszédos családi ház kiskertjébe lépve már egészen közel kerültem hozzá azért is, mert a kémény teteje talajszinttől számítva csak hét méter magasan volt. A közelségem egyáltalán nem zavarta, egykedvűen nézett rám, és szemmel láthatóan élvezte a nap sugarait. Ettől a helytől négy házzal laktam lejjebb. Hazamentem a távcsővemért és az Európa madarai című könyvért, „biztos, ami biztos” alapon. Fellapoztam a baglyoknál, majd távcsövön keresztül egyeztetve

minden kétséget kizáróan megbizonyosodtam róla, hogy karvalybaglyot látok. Hogy repülés közben is megfigyelhessem, felhessentettem, mire komótosan felállt, hosszú farkát felcsapta, és a kéményről szinte leugorva a közeli díófa lombkoronájába emelkedett fel. Itt el is vesztettem szem elől, igaz már nem is kerestem. Kb. fél óráig gyönyörködtem a bagolyban, de lehet, hogy jóval tovább is a kéményen maradt volna, ha nem késztetem repülésre. Nagy kár, hogy lefényképezni nem tudtam. A karvalybagolynak ez volt a harmadik előfordulási adata Magyarországon. – *Rozgonyi Sándor, 3182 Karancslapujtó, Honvéd út 7.*

Vízben úszó parlagi galamb (*Columba livia f. domestica*)

Feral Pigeon swimming in water

1995. júliusában a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon már láttam parlagi galambot vízbe csapni, de rögtön felszállt és elrepült. Azóta számos hasonló esettel találkoztam. 1998. április 22-én a Zalaegerszeg melletti Gébártónál ismét szokatlan jelenetnek lehettem tanúja. Épp a tó nyugati partján sétáltam, amikor egy váratlan pillanatban viszonylag meredeken (kb. 50 fokos szögben) a vízbe csapó parlagi galambot vettem észre. Vártam volna, hogy a madár felszálljon, ám az kényelmesen, vagy 5-6 másodpercen át úszott a több méteres vízben. Közvetlenül a szárnyra kapás előtt kortyolt egyet és elrepült abba az irányba, ahonnan érkezett. Érdekes, hogy a galamb még csak nem is fürdött, viszont egyszerűbbnek látta a vízbe szállva inni, ahelyett, hogy a partokon ereszkedett volna le. Elképzelhető, hogy a korábban, nyáron megfigyelt vízbe csapások fő célja a tollak megnedvesítése volt, bár a ezek rövid ideje alatt nehéz megállapítani, hogy a madár fürdik-e, vagy iszik. – *Faragó Ádám, 8900 Zalaegerszeg, Köztársaság útja 87.*

NIKON távcsövek - madarászoknak

ANikon több mint 80 éve a fotó- és optikai cikkek gyártóinak élvonalában jár. A Nikonnal a legkiválóbb minőségű végtermékek előállításának érdekében folyamatos a fejlesztő munka már az üvegyártás fázisától kezdve (pl. nagyon kis fényszóródású, ún. ED üvegek alkalmazása). A Nikon keresőtávcsöveinek és megfigyelő teleszkópjainak forgalmazása és szervizelése Magyarországon a Nikon Kft. feladata. A Nikon távcsövekből folyamatos bemutató tekinthető meg az Optika-Camera Kft. üzletében, ahol az alaptípusok (pl. a népszerű Action sorozat) általában azonnal kaphatók, míg a különleges modelleket egyedileg kezelt megrendelések keretében 6-8 hetes szállítási határidővel tudják biztosítani.

A Nikon távcsövek akár olyan különleges műszaki jellemzőket is tudnak nyújtani, mint az O-gyűrűs szigetelés révén vízálló kivitel, nitrogéntöltés a párasodás ellen, többszörösen tükrözésmentesített aszferikus lencsetagok a csökkentett torzítás és a minimális fényvesztés érdekében. Szemüvegesek számára kiválóak a távoli betekintésű, ún. HP modellek, és a terepen történő használat megköveteli a gumírozott, jó fogású bukolati elemeket, ami a Nikon tereplátcsöveinél természetes.

Az üzleti tapasztalatok szerint a vásárlók rendkívül elégedettek a széles választékkal, hiszen a néhány ezer forintos színházi látcsőtől a nagy értékű profi megfigyelő teleszkópokig bárki megtalálja a kedvére való és megfelelő árszínvonalú modellt és

kivittelt a Nikon választékában.

A szerviztapasztalatok is igen kedvezőek, hiszen a Nikon Kft. 7 éve Budapesten üzemelő márkaszervizében még soha nem került be Nikon távcső meghibásodás miatti javításra.

Madarászok számára kiemelten ajánlható Nikon távcsövek:

- **kezdőknek:** az Action sorozat a kedvező méretek és tömeg, ill. a kedvező árfekvés miatt;
- **haladóknak:** a Standard kategória, melyet a távoli betekintés, a dioptria-korrekció és a különlegesen tiszta keresőkép jellemez;
- **profiknak:** a High grade modellek, melyek vízálló kivitelben, nitrogénnel töltött tubussal készülnek, és a képszeleken is rendkívül finom felbontásúak.

Az egyenes és ferde betekintésű teleszkópok közül kedvező árúak miatt ajánljuk a Nikon Spotting Scope-okat cserélhető szemlencsével; az igazán igényeseknek pedig rendelkezésükre állnak a különleges optikai minőségű Nikon Fieldscope-ok, melyek több változatban és méretben, széles szemlencseváltékkal (akár 75x nagylátószögű nagyítás mellett) készülnek.

További információért kérjük, hogy forduljanak az Optika-Camera Kft. Budapest V. Bajcsy-Zsilinszky út 20. szám alatti szaküzletéhez (tel.: 331-3762).

Érdekes madármegfigyelések, 1998. február–április

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: HADARICS TIBOR

E rovat számára kérjük beküldeni folyamatosan, vagy legkésőbb a lent megadott határidőig azon madárfajok adatait, amelyek magyar nevét *dőlt betűvel* szedték a *Magyarország madarainak jegyzéke* című összeállításban (Tüzek 1: 42–48). Természetesen helyt adunk gyakori fajok szokatlan helyen, a szokásostól eltérő időben vagy mennyiségben való megfigyeléseinek is. A lap évi négy számában mindig a megjelenést megelőző időszak adatait közöljük, az alábbiak szerint (zárójelben az adatok beküldési határideje):

1. szám: november–januári adatok (február 10.)

2. szám: február–áprilisi adatok (május 10.)

3. szám: május–júliusi adatok (augusztus 10.)

4. szám: augusztus–októberi adatok (november 10.)

Felhívjuk a figyelmet, hogy a határidők lejárta után is lehet még adatokat beküldeni, mivel az anyag végleges lezárására csak később kerül sor, s így akár az utolsó pillanatban érkezett adatok is bekerülhetnek a lapba. Saját munkánk megkönnyítése érdekében azonban kérünk mindenkit, hogy lehetőleg tartsa be a határidőket.

Az adatok beküldésekor kérjük megjelölni a pontos dátumot (tól–ig); a megfigyelés pontos helyét (településhatár és közelebbi hely); a példányszámokat; ha megállapítható a kort és az ivart; valamint a megfigyelő(k) nevét (kettőnél több megfigyelő esetén kérjük aláhúzással, vagy valamilyen más módon megjelölni azt, hogy kinek a nevét szerepeltessük az adat mellett *Kovács P. és tsai* formában, mert minden megfigyelő nevének kiírására terjedelmi okok miatt nincs lehetőségünk). Ha a megfigyelt madárról fénykép is készült, azt is kérjük eljuttatni az adatokkal együtt dr. Hadarics Tibor vagy a Tüzek szerkesztőségének címére. A fényképek sérülésmentes visszajuttatásáról gondoskodunk. Diát, színes vagy fekete-fehér papírképet egyaránt be lehet küldeni.

Az adatok hitelességéért kizárólag a megfigyelők felelnek. *A csillaggal (*) jelzett adatokat a Nomenclator Bizottság még nem hitelesítette, így azokat a Bizottság állásfoglalásúg fenntartással kell fogadni, idézésük kerülendő, ezért ezen adatoknál a megfigyelő nevét sem közöljük.* Nyomatékosan kérünk mindenkit, hogy a hitelesítendő fajokról a megadott időpontokig a Nomenclator Bizottság számára is küldje el a részletes leírást, mert a jövőben lehetőleg csak hitelesített adatokat szeretnénk közölni.

Északi búvár (*Gavia stellata*): A balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 02.28-án 1 (Nagy A.); a nagyhegyesi Elepi-halastavon 04.14-én 2 (Szondi L.), 04.19-én 1 téli tollazatú ad. pd-t figyeltek meg (Szilágyi A.).

Sarki búvár (*Gavia arctica*): 03.13-án a Kis-Balaton I. ütemén láttak 1 ad. pd-t (Ciconia Klub).

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*): 02.24-én a Kunkápolnási-mocsárban 1 (Kovács G.); 02.26-án Duna-vársányánál a Ráckevei-Dunán 3 ad. (Hajtó L.); 03.02–05.

között a Ráckevei-Duna szigetszentmiklósi szakaszán 2 ad. (Hajtó L.); a hortobágyi Fényesi-halastavon 03.14-én 4 (Emri T. és tsai), 03.15-én 1 (Weszelinov O.), 03.16-án 2 (Kovács G.); 03.15-én a Kunkápolnási-mocsár területén 1, 03.16-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 3 (Kovács G.); 03.17–19. között Szigetszentmiklósnál a Ráckevei-Dunán 2 ad. (Hajtó L.); 03.21-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 2 (Weszelinov O.); 03.28-án a hortobágyi Csécsi- és Derzsi-halastavon 1-1, a Fényesi-halastavon 2 (Weszelinov O.); 03.29-én a Kis-Balatonon (Sikér) 2 (Palkó S.); 03.31-én a Ráckevei-Duna szigetszentmiklósi szakaszán 2 ad. pd-t láttak (Hajtó L.). 04.03-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.); 04.04-én a Biharugrai-halastavon 2 (Vasas A.), a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 (Weszelinov O.); 04.05-én a Körmösdpusztai-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.); 04.06-án ugyanott 3 (Demeter L. és tsai); 04.10-én a Biharugrai-halastavon 2 (Weszelinov O.); 04.11-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 8 pd-t figyeltek meg (Weszelinov O.). A Körmösdpusztai-víztárolón 04.12-től folyamatosan 6 madarat lehetett megfigyelni (Vasas A. – Zalai T.). 04.14-én a Ráckevei-Duna szigetszentmiklósi szakaszán 2 ad. (Hajtó L.); 04.15-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 4 (Végvári Zs.), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Szondi L.); 04.18-án a Kis-Balaton II. ütemén (Ingó) 2 (Lelkes A.), Szigetszentmiklósnál a Ráckevei-Dunán 2 ad. (Hajtó L.), a Virágoskúti- (Szilágyi A.) és a Fehérgyarmati-halastavon (Weszelinov O.) 1-1; 04.19-én Zalkod mellett egy előntésen 2 (Demeter I. – Demeter L.); 04.20–21-én a Biharugrai-halastavon 1 (Vasas A. – Zalai T.); 04.22-én a balmazújvárosi Magdolnában 1 (Oláh J. – Ecsedi Z.); 04.23-án a Hortobágyi-halastavon 2 (Végvári Zs.), a Szegedi-Fertőn 1 ad. (Fodor A.); 04.24-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 5 (Weszelinov O.), a Biharugrai-halastavon 3 (Zalai T. és tsai); 04.25-én a hortobágyi Borsósi-halastavon 1 (Oláh J. és tsai); 04.26-án Csanytelek és Baks között, a Dongériben 1 ad. (Bod P. – Bede Á.), a Debrecen melletti Mézes-hegyi-tavon (Weszelinov O.) és a Dóchoz közeli Sárgaház-tavon (Nagy T. – Boros B.) 1-1; 04.27-én a Balmazújváros melletti Magdolnában 2 (Szilágyi A.); 04.28-án a Szegedi-Fertőn 1 ad. (Nagy T.); 04.29-én a Hortobágyi-halastavon 1 pd-t észleltek (Oláh J.).

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*): 02.03-án* Balatonfüző határában, a Nitrokémia Rt. szennyvízüleptőin 1 téli tollazatú; 04.04-én* a Balmazújváros melletti Virágoskúti-halastavon 1 ad. nászruhás; 04.24–27.* között a Körmösdpusztai-víztárolón 2 ad. nászruhás madarat figyeltek meg.

Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*): 04.24-én a Körmösdpusztai-víztárolón 245 pd-t számoltak (Oláh J. és tsai).

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*): A Kis-Balaton II. ütemén (Ingó) 02.02-án 3 (Lelkes A. – Bodonczy I.),

02.13–14-én 1 (Lelkes A.), 02.15-én 4 pd-t láttak (Palkó S.). 02.15-én a szegedi Fehér-tavon 3 ad., a Szegedi-Fertőn 1 imm. (2y) (Nagy T.); 02.26-án a geszti Begécsi-víztárolón 6 (Vasas A.); 02.28–03.01-jén a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Tokody B. és tsai, Fodor A. – Barkóczi Cs.); 03.07-én a Szegedi-Fertőn 1 (Keresztes G.); 03.14-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A.); 03.20-án a csanyteleki Síróhegyi-halastavon 1 (Domján A. – Tokody B.), a Kis-Balaton II. ütemén (Ingó) 2 (Futó E.); 03.21-én a Hortobágyi-halastavon 7 (Gyüre P.), a szegedi Fehér-tavon 2 (Tokody B. és tsai); a Geszt melletti Begécsi-víztárolón 03.24-én 1 (Makra D. – Zalai T.), 03.26-án 2 (Vasas A.); a Hortobágyi-halastavon 03.28-án 3 (Gyüre P.), 03.31-én 4 madarat észleltek (Konyhás S.). 03.31-én Szigetszentmiklós határában (Nagy-hókony) is megfigyeltek 1 átrepülő ad. pd-t (Hajtó L. – Szinai P.). A geszti Begécsi-víztárolón 04.03-án 2, 04.27–29. között 9 (Vasas A. – Zalai T.); a szentesi Termál-tavon 04.06-án 1 (Bod P.); a Biharugrai-halastavon 04.10-én 2 (Vasas A.), 04.12-én (Vasas A. és tsai) és 04.21-én (Vasas A. – Zalai T.) 4-4; a Hortobágyi-halastavon 04.10-én (Végyvári Zs.) és 04.13-án (Gyüre P.) 2-2, 04.14-én 5 (Konyhás S.), 04.16-án 1 (Végyvári Zs.), 04.21-én 12 (Konyhás S.), 04.22-én 1 (Oláh J. – Ecsedi Z.), 04.23-án 2 (Végyvári Zs.), 04.29-én 8 pd került szem elé (Oláh J.). 04.18-án a Körömszpusztai-víztárolón is felbukkant 2 pd (Demeter L.); s 04.25-én a Kis-Balaton II. ütemén is ismét észleltek 1 pd-t (Bárdos B.).

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*): A január végén a Fertő déli partján már többször látott látszólag egészséges golyát 02.09-én Hidegség közelében észlelték (Mogyorósi S.); 02.23-án Egyek határában (Csípőlapos) is felbukkant 1 pd (Kovács G.). 03.04-én fészken láttak 2 madarat Monostorapátiban (Lelkes A.); 03.13–14-én pedig Tiszaföldváron láttak 1 korán érkezett pd-t (Bede Á., Lovászi P.).

Batla (*Plegadis falcinellus*): 04.13-án a Körömszpusztai-víztárolón 1 (Lengyel S. – Vasas A.); 04.25-én a Polgár határában lévő halastavon 1 ad. (Ecsedi Z. és tsai), a Kis-Balaton II. ütemén 2 pd-t észleltek (Bárdos B.).

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*): A január végén és február első napjaiban (01.31–02.05.*) a Ráckevei-Duna szigetszentmiklósi szakaszán tartózkodó 2 ad. madarat 02.08-án* láttak ott utoljára, de ugyanezeket észlelték 02.11-én* egy Szigetszentmiklós külterületén fekvő kis tavon is. 02.01–18.* között a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 imm.; 02.21-én* a Kisújszállás melletti Kenderesziszigeti-halastavon 1; 03.07-én* a kardoskúti Fehér-tavon 1 imm. pd-t láttak.

Rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*): 03.13-án* 2 pd-t észleltek Apaj-pusztán.

Nagy lilik (*Anser albifrons*): 04.14-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon láttak egy megkésített vonuló pd-t (Tar J.).

Kis lilik (*Anser erythropus*): A balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 03.15-én 1 ad. + 1 imm. (Szilágyi A. – Nagy A.), 03.17-én 2 imm. pd-t láttak (Végyvári Zs.). 03.18-

án a néhány nappal korábban már megfigyelt ad. madarat észlelték ismét (az állán húzódó vékony fehér sávról lehetett megismerni) (Szilágyi A.). 03.31-én a Hortobágyi-halastavon 16 ad. pd-t számoltak (Konyhás S.).

Nyári lúd (*Anser anser*): 02.02-án a Kis-Balaton II. ütemén (Ingó) 2 fehér madarat láttak (Lelkes A. Varga Zs.), és valószínűleg ugyanezeket látták 03.17-én is a Kis-Balatonon (Szellős) (Lelkes A.).

Apácalúd (*Branta leucopsis*): A Kis-Balaton I. ütemén (Bárándi-víz) 02.02-án 1 (Lelkes A. – Varga Zs.); a szegedi Fehér-tavon 02.07-én (Mészáros Cs.) és 02.09-én (Rimóczi Á.) 1 imm. pd-t figyeltek meg. 02.16–03.20. között Fertőújlak és Sarród térségében többször figyeltek meg 1 vagy 2 madarat: 02.16-án Lászlómajornál 2, 02.20-án a Homok-Sarródi-csatornánál 1 (Pellinger A.), 02.27-én Fertőújlakon 2 (Riezing N.), 03.01–02-án a Borsodi-dűlőben 1 pd-t (Tolnay K., Hadarics T.), nyilván ugyanezt a madarat látták 03.12-én a Pap-réten (Pellinger A.), 03.14-én (Pellinger A.) és 03.19-én (Hadarics T.) a Borsodi-dűlőben, végül 03.20-án a Nyéki-szálláson (Pellinger A. és tsai).

Vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*): 02.01-jén a Biharugrai-halastavon 3 (Tóth I.); 02.04-én Biharugra határában (Rét-oldal) 4 (Vasas A. – Zalai T.); 02.07-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 imm. (2y) (Bodnár M. – Zalai T.), a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Domján A. és tsai); 02.08-án a Csaj-tavon 2 ad. (Barkóczi Cs.); 02.09-én a Biharugrai-halastavon 10 (Vasas A. – Zalai T.); 02.11-én ugyancsak Biharugrán 5 + 2 (Vasas A. – Zalai T.); 02.13-án a szegedi Fehér-tó mellett (Nagy-Fekete) 4 (Domján A. – Tokody B.); 02.14-én a Biharugrai-halastavon 11 (Vasas A. és tsai); 02.14–15-én a szegedi Fehér-tó melletti földekén (Nagy-Fekete) 5 (Tokody B. és tsai, Nagy T.); 02.16-án a Dinnyési-Fertőn (Fenyvesi L.) és a Sarród melletti Lászlómajornál (Pellinger A.) 1-1; 02.18-án a Biharugrai-halastavon 4 (Vasas A.), Fertőújlakon 1 (Pellinger A. – Fersch A.); 02.19-én (Széll A.) és 02.21–22-én (Tokody B. és tsai, Forgách B. és tsai) a kardoskúti Fehér-tavon 2-2; 02.25-én a Biharugrai-halastavon 7 (Vasas A.), a pitvarosi Montág-pusztán (Mészáros Cs. – Keresztes G.) és a szegedi Fehér-tavon (Kókai K.) 1-1; 02.27-én Fertőújlakon 1 (Riezing N.), Kardoskúton 3 (Nagy T. és tsai), a szegedi Fehér-tavon 5 (Mészáros Cs.); 03.02–03-án a Fertőújlak melletti Borsodi-dűlőben 1 ad. (Hadarics T. – Pellinger A.); 03.03-án a szegedi Fehér-tavon 3 (Mészáros Cs.); 03.06-án ugyanott 2 (Nagy T.); 03.10-én Sarród közelében (Homok-Sarródi-csatorna) 1 (Pellinger A.); 03.11-én a pitvarosi Montág-pusztán 1 (Mészáros Cs.); 03.12-én a kardoskúti Fehér-tavon 2 ad. (Fodor A. – Kövér Z.), a fertőújlaki Pap-réten 1 (Pellinger A.); 03.13-án Kardoskúton 1 ad. (Fodor A. – Kövér Z.); 03.14-én (Pellinger A.) és 03.19-én (Hadarics T.) a fertőújlak melletti Borsodi-dűlőben 1 ad. pd-t figyeltek meg.

Bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*): A Tisza-tó Abádszalóki-öblében 02.01-jén 4 (Borbáth P.); a tatai Öreg-tavon 02.05-én 6 ad. tojó (Fodor A. és tsai), 02.12-én 18,

02.21-én 19 pd-t számoztak (Riezing N.). A Pellérdi-halastavakon 02.15-én 3 (Madas K.), 02.17-én 2 gácsér + 1 tojó (Ónodi M. – Nagy G.), 03.15-én 1 (Madas K.); Búbánatvölgynél a Dunán 03.01-jén 1 (Albert L.); a Dömsöd melletti Duna-holtág 03.07-én 3 (Bártol I.); a Dinnyési-Fertőn 04.10-én 2 ad. (Lendvai Cs. – Kövér Z.); a sárkeresztúri Sárkány-tavon 04.30-án 1 tojó madarat láttak (Oláh S. – Szalai K.). Fertőújlak mellett (közel azokhoz a helyekhez, ahol az elmúlt két évben költött a faj), az élőhely-rekonstrukciós területen (Nyéki-szállás és Pap-rét) február végétől folyamatosan jelen volt néhány példány (max. 8), a madarakat gyakorta látták párban, de voltak olyan megfigyelési napok is amikor csak egy vagy egy sem került szem elé; a fertőújlaki adatok tehát a következők: 02.28–03.01. 1 tojó (Pellinger A., Hadarics T.), 03.04. 1 gácsér + 2 tojó (Pellinger A.), 03.06. 2 (Riezing N.), 03.07. 1 (Mogyorósi S. – Molnár B.), 03.10. 1 pár (Pellinger A.), 03.14. 2 gácsér + 1 tojó (Pellinger A.), 03.19–20. 3 (Hadarics T., Pellinger A. és tsai), 03.22. 2 (Riezing N.), 03.28. 4 (Mogyorósi S. – Hadarics T.), 03.30. 2 pár (Hadarics T.), 04.02. 1 pár + 1 gácsér (Hadarics T. és tsai), 04.03. 1 pár (Riezing N.), 04.04. 1 gácsér, 04.05. 2 pár + 1 gácsér, 04.10. 1 pár, 04.11. 1 gácsér (Hadarics T.), 04.13. 1 + 1, 04.14. 3 pár (Pellinger A.), 04.15. 2 pár (Hadarics T.), 04.18. 4 pár (Pellinger A. és tsai), 04.20. 4 gácsér + 3 tojó (Hadarics T.), 04.28. 1 gácsér + 1 tojó (Hadarics T. – Mogyorósi S.), 04.30. 1 pár (Hadarics T.). A Csongrád-Bokros melletti Nagy-Sós-tónál 03.28-án 1 gácsért (Bod P. – Bede Á.); a tömörkényi Csaj-tavon 03.28-án 1 tojót (Tokody B.), 03.29-én 2 gácsért + 4 tojót (Bod P. – Bede Á.), 04.14-én 1 tojót (Tokody B. – Domján A.); a Dunatételen melletti Böddi-széken 04.03-án (Pigniczki Cs.) és 04.05-én (Haraszthy L.) 1 gácsért figyeltek meg. A szegedi Fehér-tavon 02.09-én 1 ad. (Rimóczi Á.), 02.15-én 4 (Nagy T.), 02.16-án 2 tojó (Kókai K. és tsai), 02.22-én 3 (Mészáros Cs.), 02.26–28-ig (Nagy T., Mészáros Cs. – Kókai K.) és 03.06–08-ig (Nagy T. és tsai, Domján A. – Tokody B.) 5 – e madarakat 03.08-án a Szegedi-Fertőn is látták (Mészáros Cs. – Kókai K.) –, 03.13-án 1 (Domján A.), 03.19-én 1 tojó (Nagy T.); a Szegedi-Fertőn 04.01-jén 2 gácsér + 4 tojó (Fodor A., Mészáros Cs.), 04.04-én 1 gácsér (Fodor A. – Kövér Z.), 04.05-én 1 (Kókai K.), 04.07–08-án 1 tojó (Nagy T.), 04.12-én 1 (Kókai K.), 04.15-én 1 tojó (Tokody B. – Domján A., Fodor A.), 04.17-én 1 gácsér + 2 tojó pd-t észleltek (Fodor A.). A geszti Begécsi-víztárolón 02.04-én 2 (Vasas A. – Zalai T.); a Biharugrai-halastavakon 02.09–17. között és 03.03-án 1 gácsér (Vasas A. – Zalai T.), 03.10-én 5 (Makra D. – Zalai T.), 03.15-én 8 (Vasas A.), 03.16-án 6, 03.20-án 5 gácsér + 2 tojó (Zalai T.), 03.23-án 2 gácsér + 1 tojó (Vasas A. – Zalai T.), 03.31-én 1 gácsér (Zalai T.); a Kőrmösdpusztai-víztárolón 04.19–26. között 1 gácsér (Vasas A. és tsai); a geszti Begécsi-víztárolón 04.29-én 1 pd-t figyeltek meg (Vasas A. – Zalai T.). A Hortobágyon észlelt madarak adatai a következők: Elepi-halastó 03.02. 1 (Végyvári Zs.), 03.06. 1 gácsér (Szilágyi A.); Gyökérkúti-halastó 03.21–22. 2 ad. (Weszelinóv O., Emri T. – Zöld B.) – ugyanezt a 2 madarat 03.22-én a szomszédos Ohati-halastavon is látták (Simay A. – Simay G.) – ; Virágoskúti-halastó 03.24. (Varga L. – Kegyes L.), 03.30. (Varga L. és tsai), 04.04. (Szilágyi A.) és 04.06.

(Nagy A.) 2; Akadémiai-halastó 04.22. 1 gácsér (Oláh J. – Ecsedi Z.); Elepi-halastó 04.25. (Géczy G. – Koczka A.) és 04.27. (Végyvári Zs.) 1 gácsér + 2 tojó. A kabai cukorgyár ülepítőtavain 04.03-án 1 gácsér (Demeter L.), 04.04-én 1 (Ecsedi Z.), 04.08-án 1 tojó (Oláh J.), 04.12-én 1 gácsér (Oláh J. – Zalai T.), 04.16-án 1 pd-t láttak (Demeter L. és tsai).

Csörgő réce (*Anas crecca*): A hortobágyi Karácsonyfoki-tavon egy, az észak-amerikai alfajhoz (*ssp. carolinensis*) tartozó nászruhás gácsért figyeltek meg 04.17–19. között (Oláh J. és tsai).

Üstökösreçe (*Netta rufina*): 02.14-én a gyékényesi kavicsbányatavon 1 gácsért + 1 tojót (Mezei E.), 02.14-én a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 1 gácsért láttak (Weszelinóv O.). A Fertőn 02.16-án a Herlakni-tavon 25 + 5, a Hidegségi-tavon 6, a Rákosi-öbölben 1 gácsér + 1 tojó pd-t számoztak (Mogyorósi S. és tsai). 02.19–20-án a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 1 gácsér (Tar J.); 03.01-jén Dunakiliti mellett, a leendő víztárolón 1 pár (Tatai S. és tsai); 03.13–14-én a Kis-Balaton I. ütemén (Sanyarú-víz) 3 gácsér + 2 tojó (Lelkes A. – Fehér Cs. E.); 03.14-én a Kis-Balaton II. ütemén (Zimány) 2 gácsér + 1 tojó (Lelkes A. – Fehér Cs. E.), a naszályi Ferencmajori-halastavon 4 gácsér + 1 tojó pd-t észleltek (Bárdos B.). A Fertőn és közvetlen környékén 03.17-én a Kósa-árokban 35-40 (Mogyorósi S.); 03.18-án a Hidegségi-tavon 60, a Kósa-árokban 8, a Rákosi-öbölben 2 + 2 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 04.02-án a Rákosi-öbölben 1 pár madarat láttak (Hadarics T.). A fertőújlaki Nyéki-szálláson 04.02-án 2 pár (Hadarics T. és tsai), 04.03-án 6 gácsér + 4 tojó (Riezing N.), 04.04-én 1 pár + 1 gácsér, 04.05-én 3 pár + 2 gácsér került szem elé (Hadarics T.). A Kis-Balatonon 04.05-én 1 pár, 04.07-én 6, 04.08-án 2, 04.09-én 4, 04.10-én 2 madarat észleltek (Ciconia Klub). 04.09-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 gácsér (Vasas A.); 04.10-én a Dinnyési-halastavon 2 pár (Lendvai Cs. – Kövér Z.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 11 pár (Hadarics T.), Komádiban (varsány-kerti kis tó) 1 gácsér madarat láttak (Demeter L.). A Fertőn 04.11-én a Herlakni-tavon 1 párral, a Hidegségi-tavon 5-6 párral, a Kis-Herlakni-tavon 1-gyel, a Kőrcsatornán 3-mal (Mogyorósi S. – Molnár B.), a Nyéki-szálláson 4 gácsérral + 3 tojóval találkoztak (Hadarics T.). 04.11-én a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 1 gácsér (Weszelinóv O.), Várpalota mellett, a Sárreéten 1 pár (Somogyi B.); 04.12–19. között a Kőrmösdpusztai-víztárolón 1 gácsér bukkant fel (Zalai T. és tsai). 04.13-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 30 (Pellinger A.); 04.15-én ugyanott 7 gácsér + 6 tojó (Hadarics T.); 04.16-án a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 pár (Riezing N.); 04.17-én a mocsai Boldogasszony-tavon 2 gácsér (Pénzes L.); 04.18-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 21 (Pellinger A. és tsai), a szomszédos Pap-réten 4 gácsér + 2 tojó (Mogyorósi S. – Molnár B.), a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavon 1 tojó (Ciconia Klub); 04.21-én a devecseri Széki-tavon 1 pár, a Kis-Balaton I. ütemén 1 pár + 1 gácsér került szem elé (Vasuta G.). A Fertőn 04.22-én az átjáró-csatornában 3, az átjáró-tavon 5, a Bozi-főcsatornában 7 + 5, a Hidegségi-tóban 13, a hidegségi kis tavakon 5, a Homoki-Ferde-csatornában 1 pár, a Nagy-

Határ-tisztáson 6-7, az új-Köröcsatornán 1 pár madár tartózkodott (Mogyorósi S. – Molnár B.). 04.24-én Fertő-újlakon 76 (Riezing N.); 04.25-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 72 gácsér + 37 tojó, a szomszédos Pap-réten 3 pár (Hadarics T. – Mogyorósi S.); 04.30-án a Nyéki-szálláson 94 gácsér + 46 tojó madarat számláltak (Hadarics T.).

Cigányréce (*Aythya nyroca*): Március közepén a Fonyód melletti Ordacsehi-berekben 113 madarat számláltak (Szabó B. és tsai).

Hegyi réce (*Aythya marila*): A Dunán 02.01-jén Felsőgödnél 3 gácsér + 6 tojó (Selmeczi Kovács Á.), Vácnál 1 gácsér + 1 tojó (Zöld B. – Emri T.), Zebegénynél 8 ad. gácsér + 2 imm. (2y) gácsér + 6 ad. tojó (Kern R.); 02.02-én Verőcénél 2 gácsér + 4 tojó (Selmeczi Kovács Á. – Zakar V.); 02.03-án Sződligetnél 1 tojó, Zebegénynél 2 ad. gácsér + 2 imm. gácsér + 3 tojó pd-t láttak (Sós E.). 02.03–09. között 2 tojó tartózkodott a Biharugrai-halastavakon (Vasas A. – Zalai T.). 02.04-én Sződligetnél a Dunán 1 tojót (Lendvai Cs.); 02.07-én a tömörkényi Csaj-tavon 4 tojót (Domján A. és tsai); 02.08-án a csanyiteleki Síróhegyi-halastavon 3 tojót (Tokody B.), a Csaj-tavon 1 tojót (Barkóczy Cs.), Sződligetnél a Dunán 1 gácsért + 3 tojót figyeltek meg (Kókai K. – Keresztes G.). A Dunán 02.09-én Felsőgödnél 1 gácsért + 3 tojót; 02.13-án a dunakeszi szakaszon 1 gácsért + 1 tojót, a gödi szakaszon 1 gácsért + 3 tojót, a Zebegény-szigetnél 5 gácsért (Kókay Sz. és tsai); 02.14-én Basaharcnál 12 ad. gácsért + 1 imm. (2y) gácsért + 10 tojót (Albert L.), Felsőgödnél 1 gácsért + 2 tojót (Selmeczi Kovács Á.), Bajánál 1 gácsért + 1 tojót észleltek (Nagy T. és tsai). 02.14-én a Biharugrai-halastavakon 1 tojót (Vasas A. és tsai), a csanyiteleki Síróhegyi-halastavon 6 tojót (Domján A. és tsai); 02.18-án a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 3 gácsért + 2 tojót (Borbáth P.); 02.20-án a Duna Baja és a déli országhatár közti szakaszán 1 tojót (Kalocsa B.); 02.21-én a tömörkényi Csaj-tavon 3 tojót vagy imm.-t (Bod P. – Bede Á.); 02.27-én a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 gácsért + 2 tojót (Borbáth P.); 02.28-án Kiskörénél szintén a Tisza-tavon 3 gácsért + 4 tojót figyeltek meg (Zalai T.). A Duna Pilismaróti-öblében 03.01-jén 12 gácsér + 9 tojó (Kern R. – Vasas A.), 03.15-én 8 ad. gácsér + 4 imm. (2y) gácsér + 14 tojó (Albert L.), 03.16-án 8 gácsér + 5 tojó (Bajor Z. és tsai), 03.21-én 11 gácsér + 10 tojó (Zalai T.), 03.29-én 5 ad. gácsér + 3 ad. tojó (Kern R.), 04.05-én 2 gácsér + 1 tojó pd-t láttak (Fodor A.). 03.16-án Zebegénynél a Dunán 4 gácsér + 1 tojó (Bajor Z. és tsai); 04.11-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 gácsér + 3 tojó (F. Wichman és tsai); 04.16-án a naszályi Ferencmajori-halastavakon 1 tojó (Riezing N.); 04.21-én Balatonberénynél a Balatonon 1 ad. tojó pd került szem elé (Vasuta G.).

Pehelyréce (*Somateria mollissima*): A január második felében a Duna sződligeti és váci szakaszán már megfigyelt imm. hím madarat február első felében többször észleltek Sződligetnél: 02.01-jén (Selmeczi Kovács Á.), 02.08–09-én (Kókai K. – Keresztes G.; Selmeczi Kovács Á.), 02.13–14-én (Kókay Sz. és tsai; Selmeczi Kovács Á.) és utoljára 02.17-én (Tokody B. – Domján A.).

Jegesréce (*Clangula hyemalis*): A Szegei-Fertőn és a Fehér-tavon, valamint a tömörkényi Csaj-tavon november óta többször megfigyelt imm. (2y) tojó madarat 02.04–15. között a Tisza szegedi szakaszán látták (Domján A. – Tokody B., Kókai K., Nagy T. és tsai, Barkóczy Cs., Veprik R., Puskás L.), de 02.15–26-ig ismét a Szegei-Fertőn tartózkodott (Nagy T. és tsai), 02.26-án a Fehér-tavon is felbukkant (Nagy T.); ezután hosszabb ideig nem került szem elé, 04.08-án azonban – valószínűleg ugyanez a pd – ismét megjelent a szegedi Fehér-tavon (Nagy T. és tsai) és 04.30-ig hol ott, hol a Szegei-Fertőn több alkalommal megfigyelték (Kókai K., Fodor A., Domján A. – Tokody B.). 03.30-án a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 1 téli tollazatú gácsért + 1 téli tollazatú tojót láttak (Zalai T.); 04.19–21-ig pedig 1 vedlő gácsér tartózkodott a Biharugrai-halastavakon (Vasas A. – Zalai T.).

Füstös réce (*Melanitta fusca*): A Dunán 02.01-jén Vácnál 1 gácsért (Zöld B. – Emri T.); 02.01–02-án (Selmeczi Kovács Á., Keresztes G.) és 02.04-én (Lendvai Cs.) Sződligetnél 1 gácsért; 02.08-án ugyancsak Sződligetnél 1 tojót (Kókai K. – Keresztes G.); 02.13–14-én Gödnél 1 gácsért (Kókay Sz. és tsai, Selmeczi Kovács Á.); 02.22-én Sződligetnél 1 gácsért (Lendvai Cs.); 02.23-án Gödnél 1 gácsért (Selmeczi Kovács Á.); 03.01-jén Vácnál 1 imm. gácsért (Kern R. – Vasas A.); 03.09-én és 03.15-én Gödnél 1-1 gácsért (Selmeczi Kovács Á.); 03.21-én Visegrádnál 1 imm. gácsért láttak (Zalai T.). A Tisza-tó Abádszalóki-öblében 03.30–31-én 9 (Zalai T. és tsai), 04.07-én 5 (Zalai T.); a Duna Pilismaróti-öblében 03.29-én 2 imm. gácsér + 3 imm. tojót (Kern R.), 04.05-én 3 gácsér + 2 tojó (Fodor A.), 04.11-én 2 imm. gácsér + 3 tojó pd-t számoltak (Kókay Sz.).

Kis bukó (*Mergus albellus*): 02.25-én a Szegei-Fertőn 304 (Fodor A.); 03.17-én a Geszt melletti Begécsi-víztárolón 202 pd-t számláltak (Vasas A.).

Örvös bukó (*Mergus serrator*): 02.01-jén a Tisza-tó Abádszalóki-öblében 2 tojó (Borbáth P.); 02.04-én (Lendvai Cs.) és 02.13-án (Vámosi K. és tsai) Budapesten, az óbudai-szigetnél 2 tojó (valószínűleg azonosak a 12.06–01.26. között itt már többször látott két madárral); 03.16-án a Duna váci szakaszán 1 tojó (Bajor Z. és tsai); 03.24-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2 tojó (Varga L. – Kegyes L.); 04.06-án ugyanott 1 gácsér + 1 tojó (Nagy A.); 04.07-én a Soltvadkert-tavon 2 tojó (Kókay B.); 04.11-én az Esztergom melletti Búbanátvölgynél a Dunán 1 ad. gácsér (Kókay Sz.); 04.12–26. között a Körömspuztai-víztárolón 1 tojó (Zalai T. és tsai); 04.26-án (Domján A.), 04.28-án (Nagy T.) és 04.30-án (Tokody B. – Domján A.) a Szegei-Fertőn ugyancsak 1 tojó madarat figyeltek meg.

Vörös kánya (*Milvus milvus*): 02.10-én a pitvarosi Montág-pusztán 2 imm. (Mészáros Cs.); 02.13-án Csátalja mellett 1 (Nagy B. és tsai); 02.20-án Váncsod határában (Váncsodi-legelő) 1 (Ványi R. – Demeter L.); 03.20-án a hortobágyi Borsóson 1 (Végvári Zs.); 03.25-én Kardoskúton 1 (Széll A.); 04.09-én a Kis-Balatonon 1 ad. (Ciconia Klub); 04.17-én Gutorföldre közelében 1 ad.

(Ciconia Klub); 04.22-én Hortobágy községnél 1 pd-t láttak (Zöld B.).

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): 02.11-én a geszti Begécsi-víztározólánál 27 (Vasas A. – Zalai T.); 02.15-én a szintén Geszt melletti Kis-Vátyon-pusztán 54 (Vasas A. – Zalai T.); 02.22-én a Hortobágyi- és a Csécsi-halastavon összesen 26 (Kovács G.); 02.23-án a geszti Kis-Vátyon-pusztán 53 (Vasas A. – Zalai T.); 03.02-án a hortobágyi Juhos-hátton 9 pd-t számláltak (Tar J.).

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*): 03.16-án Kunpeszér határában, a Duna-völgyi-főcsatorna kb. 3 km-es szakaszán 14 ad. hím + 11 imm. (2y) hím + 22 tojó pd-t számláltak (Hajtó L. – Szatmári P.). Viszonylag késői időpontban, 04.26-án Baks határában (Baksi-pusztá) észleltek 1 tojót (Fodor A. és tsai).

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*): 03.16-án* Bugyi határában (Felső-Szűnyog-ürbő) 1 ad. hím + 1 imm. (2y) hím + 1 ad. tojó; 04.03-án* a hortobágyi Karácsonyfokon 1; 04.17-én* ugyancsak a Karácsonyfokon 1 imm. hím; 04.22-én* a nádudvari Szelencés-pusztán 1 tojó madarat észleltek.

Pusztai ölyv (*Buteo rufinus*): 02.08-án a Balmazújváros melletti Szandalik-pusztán 1 (Szondi L.); 02.09-én a szintén balmazújvárosi Darassa-pusztán 2 (Tar J.); 02.22-én a kardoskúti Fehér-tónál 1 imm. (Forgách B. és tsai); 02.28-án Túrkeve határában (Pásztópuszta) 1 (Pabar Z. – Barta S.); 03.07-én a kardoskúti Fehér-tónál 1 (Nagy T. és tsai); 03.16-án a balmazújvárosi Darassa-pusztán 2 hím + 1 tojó (Tar J.), Bugyi határában (Felső-Szűnyog-ürbő) 2 ad. (Hajtó L. – Szatmári P.); 03.29-én a Jászkarajenő melletti Ficzek-földön 1 ad. (Vasuta G.); 04.01-jén a Szabadkígyós melletti Nagyerdőnél 1 (Marik P.); 04.03-án a tömörkényi Csaj-tónál 1 (Fodor A.); 04.04-én a pitvarosi Montág-pusztán 1 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 04.07-én a Hortobágyon több (BirdLife Austria); 04.11-én a balmazújvárosi Darassa-pusztán 1 (Oláh J. és tsai); 04.14-én a szintén Balmazújváros melletti Kisszegben 1 ad. (Konyhás S.); 04.15-én Szatmárcseke határában (Eszenyő) 1 imm. (Weszelinov O.); 04.20-án a balmazújvárosi Kisszegben (Szondi L.) és Darassa-pusztán (Konyhás S.) 1-1; 04.22-én (Oláh J. – Ecsedi Z.) és 04.25-én (Természetvédő Klub) Darassa-pusztán 1; 04.25-én Jászkarajenő határában (Ficzek-föld) 1 pár (fészeknél, a tojó kotlott) (Vasuta G.), a pitvarosi Montág-pusztán 1 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 04.29–30-án a balmazújvárosi Darassa-pusztán 1 ad. (Oláh J., Konyhás S., Varga L. – Borza L.); 04.30-án Gyulavári mellett (Kutyahelyi-erdő) 1 ad. madarat figyeltek meg (Forgách B. – Király G.).

Békászó sas (*Aquila pomarina*): 03.13-án Tiszacsege határában (Nagy-Kácsás) láttak egy viszonylag korai vonuló madarat (Tar J.).

Fekete sas (*Aquila clanga*): 02.01–03.* között a Kis-Balatonon (Balatonhidvég és Sanyarú-víz) láttak 1 imm. pd-t, valószínűleg ugyanezt a madarat észlelték 02.13-án* is Balatonhidvég térségében. 02.09-én* a Biharugrai-halastavaknál figyeltek meg 1 imm. (2y) pd-t, ugyanezt a

madarat aznap még az Ugri-réten is látták. 02.18-án a Fertőújlak melletti Pap-rét felett észleltek 1 átrepülő ad. madarat (Hadarics T.), s talán ugyanezt a pd-t látták 02.21-én* Fertőrákos közelében is. 03.03-án* és 03.23-án* 1 imm. (2y) pd-t láttak a Biharugrai-halastavaknál; a Kis-Balatonon 03.13-án* ugyancsak 1 imm. madár került szem elé.

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*): 04.07-én* a Hortobágyon 2 imm.; 04.08–09-én* a Kis-Balatonon 1 imm. pd-t észleltek.

Szírti sas (*Aquila chrysaetos*): 02.16-án a hansági Királytónál (Tatai S.) és a Hortobágyi-halastónál (Emri T.) 1-1 imm.; 02.20-án Furta határában (Peres) 2 imm. (Ványi R. – Demeter L.); 02.27-én Nógrádsáp és Galgaguta között 2 (Bárdos B.); 03.22-én a hortobágyi Ohati-halastónál 1 ad. (Simay A. – Simay G.); 03.23-án a hortobágyi Kunkápolnási-mocsár felett 1 imm. pd-t figyeltek meg (Kovács G.). 03.24-én Furta mellett (Kanta-köz) 1 imm. (Demeter L. – Dudás M.), 04.04-én Komádi határában (Csébi-sziget) 1 imm. (Demeter L. – Lisztes L.), 04.06-án a Csökmő melletti Szöcskődi-pusztán szintén 1 imm. pd-t láttak (Demeter L. és tsai); nem kizárt, hogy ezen utolsó három, a Bihari-síkságról származó adat ugyanarra a madárra vonatkozik.

Törpesas (*Hieraetus pennatus*): 04.21-én 1 sötét vörhenyes színváltozatú madarat észleltek a Soproni-hegységben, Brennbergbánya közelében (Mogyorósi S. és tsai).

Halászsas (*Pandion haliaetus*): 03.14-én a szegedi Fehér-tónál 1 (Nagy T.); 03.26–27-én Fertőrákos és Balf között 1 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 03.27-én a Szegedi-Fertőn 1 (Domján A. és tsai); 03.28-án a fertőújlaki Nyéki-szállás felett (Hadarics T. és tsai), a hortobágyi Fényesi- (Végyári Zs.) és Gyökérrúti-halastavon (Weszelinov O.) 1-1; 03.29-én a kisújszállási Csivag-halastónál (Monoki Á.) és a tószegi Sári-legelőn (Vasuta G.) 1-1; 03.31-én a szarvasi Iskolaföldi-halastónál 1 (Domján A.); 04.01-jén a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon (Oláh J. – Ecsedi Z.) és a Tokaj melletti Ladányi-halastavon (Petrovics Z.) 1-1; 04.02-án a hortobágyi Derzsi-erdőnél (Konyhás S.), Geszt határában (Nemes-zug) (Makra D. – Zalai T.) és a tömörkényi Csaj-tavon (Bod P.) 1-1; 04.03-án a dunatetőleni Böddi-székenél (Oroszi Z.) és a hortobágyi Kónyai-halastónál (Szondi L.) 1-1; 04.04-én a szarvasi Horváth-pusztai-halastavon (Oláh J.) és a Szegedi-Fertőn (Fodor A. – Kövér Z.) 1-1; 04.05-én a Tokaj melletti Ladányi-halastavon 2 (Petrovics Z.), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon (Zalai T. és tsai) és a tömörkényi Csaj-tavon (Bod P.) 1-1; 04.07-én a Kis-Balatonon 2 (Ciconia Klub), Csanytelek határában (Labodár) 1 (Barkóczi Cs. és tsai); 04.08-án a Szegedi-Fertőn 2 (Nagy T. és tsai), a Tisza szegvári szakaszán (Bede Á. – öze P.), a Túrkevei-halastavon (Pabar Z. – Barta S.) és a Kis-Balatonon (Ciconia Klub) 1-1; 04.10-én Balmazújváros határában (Daru-Karinkó-pusztá) (Szondi L.), a hortobágyi Kungyörgyi-halastónál (Géczy G. – Koczka A.) és Homokszentlőrinc mellett (Kókay Sz.) 1-1; 04.11-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Hadarics T.), a hortobágyi Gyökérrúti-halas-

tavon (Weszelinov O.), a szegedi Fehér-tavon és a Szegedi-Fertőn (Lendvai Cs. – Lendvai F.) 1-1; 04.12-én a Szegedi-Fertőn 2 (Kókai K.); 04.13-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Szondi L.), a tömörkényi Csaj-tavon 3 (Schmidt E. és tsai); 04.14-én a Szentes melletti Ludasi-tavaknál (Domján A. és tsai) és a Duna váci szakaszán (Selmeczi Kovács Á.) 1-1; 04.15-én a Szegedi-Fertőn 2 (Tokody B. – Domján A.), Verőcéné a Duna felett 1 (Selmeczi Kovács Á.); 04.17-én Fábiánsebestyén határában (Tokody B. és tsai) és a Komárom melletti Bélapusztán (Pénzes L.) 1-1, a Szegedi-Fertőn 2 (Fodor A.); 04.18-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Oláh J. és tsai), a Fehérgyarmati-halastavon (Weszelinov O.) és a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavon (Ciconia Klub) 2-2; 04.22-én Bodrogkeresztúr határában (Kővágótető) 1 (Petrovics Z.); 04.23-án Sarkad határában (Fekete-Körös) (Marik P.), a Szegedi-Fertőn (Fodor A.) és a tömörkényi Csaj-tavon (Bod P., Kiss Zs.) 1-1; 04.24-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A.); 04.25-én Erdőbénye mellett (Lócse-tanya) 1 (Petrovics Z.); 04.26-án Algyő határában (Irmapuszta) 1 sérült (lőtt) (Kókai K.); 04.27-én Kovácsvágás közelében (Nagy-tanya) 1 (Petrovics Z.); 04.28-án a Szegedi-Fertőn 1 pd-t figyeltek meg (Nagy T.).

Kék vércse (*Falco vespertinus*): Szokatlanul korán, 02.25-én láttak 1 imm. pd-t Gyöngyös és Gyöngyöspata között (Solti B.); de még a 04.04-én Áporka közelében megfigyelt 3 ad. hím madár is korainak számít (Hajtó L.).

Kis sólyom (*Falco columbarius*): 02.03-án a Szarvas melletti Kákán (Tokody B. – Domján A.) és Balatonfűzfő közelében (Nitrokémia Rt. szennyvízüzlepitő) (Szelle E.) 1-1; 02.06-án Szarvasgedén 1 hím (Harmos K.); 02.07-én Apaj-pusztán (Kókai Sz. és tsai) és Zsadány határában (Korhány-zug) 1-1 tojó, a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 1 (Szondi L.); 02.10-én a Geszt melletti Kis-Vátyon-pusztán 1 (Vasas A. – Zalai T.); 02.11-én Szarvas mellett (Rózsás) 1 (Forgách B.); 02.13–14-én a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 1 (Szondi L., Szilágyi A.); 02.14-én a Biharugrai-halastavaknál 1 (Vasas A. és tsai), a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 ad. tojó (Géczy B. – Géczy G.); 02.19-én Szigetszentmiklós mellett (Alsóbucka) 1 ad. hím (Hajtó L.); 02.21-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 tojó (Hadarics T. – Mogorósi S.), a Túrkeve melletti Pásztópusztán 1 hím (Pabar Z. – Hajdú L.); 02.22-én a hortobágyi Cserepes-pusztán 1 (Simay A. és tsai); 02.27-én Komádi határában (Cifra-nyésta) 1 pd-t figyeltek meg (Demeter L.). 03.05-én a Tarnalesz melletti Leleszi-tónál 1 tojó (Katona Cs.); 03.07-én a hortobágyi Zám-pusztán 1 (Gyüre P. – Zöld B.), a kardoskúti Fehér-tónál 1 tojó vagy imm. (Pigniczki Cs. és tsai); 03.13-án Bakonszeg mellett (Pesejő-legelő) 1, Földes határában (Palocsa) 1 hím (Demeter L.); 03.14-én a hortobágyi Csécsi-halastónál 1 (Emri T. és tsai); 03.17-én Berettyóújfalun közelében (Péntek-halom) 1 (Demeter L.); 03.18-án Tökölnél (Unke) 1 (Nagy J.); 03.21-én Cserebökény (Tokody B. és tsai) és Csikópuszta (Domján A. és tsai) közelében 1-1, a hortobágyi Derzsi-halastónál 1 tojó vagy imm. (Weszelinov O.); 03.23-án a Szarvas melletti Kákán 1 (Domján A. – Tokody B.); 03.24-én a balmazúj-

városi Virágoskúti-halastónál 1 hím (Varga L. – Kegyes L.); 03.25-én Dormádon (Bánom-kert) 1 hím (Borbáth P.); 03.28-án a Soproni-hegységben 1 pd-t észleltek (Mogorósi S. és tsai). 04.02-án Szigetszentmiklóson 1 (Hajtó L.); 04.04-én Komádi mellett (Szilvás-szertű) 1 hím (Demeter L. – Lisztes L.); 04.12-én a nagyhegyesi Elepi-halastónál 1 hím (Szilágyi A.); 04.13-án a pitvarosi Montágpusztán 1 tojó (F. Wichman és tsai); 04.18-án a hortobágyi Karácsonyfokon 1 pd-t láttak (Emri T. – Zöld B.).

Kabasólyom (*Falco subbuteo*): Rendkívül korai időpontban, 03.22-én észleltek 1 ad. madarat Dunavarsány közelében (Hajtó L.).

Vándorsólyom (*Falco peregrinus*): 02.07-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Mészáros Cs.); 02.09-én a hortobágyi Mátapusztán 1 (Emri T.); 02.10-én a pitvarosi Montágpusztán 1 (Mészáros Cs.); 02.12-én a Ráckeve melletti ürge-hegyen 1 imm. (2y) tojó (Hajtó L. – Síró L.); 02.15-én a geszti Kis-Vátyon-pusztán (Vasas A. – Zalai T.) és a Gyulavári melletti Mályvádi-erdőben (Forgách B.) 1-1 ad., Szigetszentmiklós határában (Köküti-dűlő) 1 imm. (2y) hím (Hajtó L.); 02.19-én és 02.22-én a fertőújlaki Papréten 1 ad. (Pellinger A.); 02.25-én Szarvasgedén 1 ad. (Harmos K.); 02.26-án a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 1 imm. (Varga L. – Kegyes L.); 02.27-én a Körmödspusztai-víztárolónál 1 imm. (Demeter L.); 02.28-án a debreceni Nagyerdőben 1 ad. tojó madarat figyeltek meg (Géczy G. – Koczka A.). 03.04-én a pitvarosi Montágpusztán 1 imm. (Keresztes G.); 03.05-én Méhkeréken 1 imm. (Czirle Cs.); 03.08-án Nagyivánban 1 (*ssp. calidus*) (Kovács G.); 03.14-én a Biharugrai-halastavaknál 1 imm. (Vasas A.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 03.17-én Tiszaörsön 2 (Kovács G.); 03.20-án a fertőújlaki Papréten 1 (Pellinger A. és tsai); 03.25-én Debrecenben (Tócsó-völgy) 1 ad. (Weszelinov O.); 03.29-én a pitvarosi Montágpusztán 1 ad. (Nagy T. és tsai); 03.31-én Túrkeve mellett (Malom-zug) 1 pd-t láttak (Pabar Z. és tsai). 04.01-jén a szabadszállási Zab-széken (később a fülöpszállási Kelemen-széken) 1 ad. tojó (Pigniczki Cs.); 04.02-án a Biharugrai-halastavakon 1 ad. (Haraszthy L. és tsai); 04.03-án Túrkeve határában (Zubogó) 1 (Pabar Z. és tsai); 04.04–05-én a Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós területen 1 rendkívül világos színűzetű imm. (Hadarics T.); 04.05-én a zebegényi Szent Mihály-hegyen 1 (Pest Környéki Madarász Kör), a Körmödspusztai-víztárolónál 1 imm. (Vasas A. – Zalai T.); 04.07-én Balatonmagyaródon 1 ad. tojó, 04.08-án ugyanott 1 ad. hím (Ciconia Klub); 04.10-én a Dinnyési-Fertőn 1 ad. (Lendvai Cs.); 04.12-én a Körmödspusztai-víztárolónál 1 imm. (Zalai T. és tsai); 04.20-án Nagyvíván közelében 1 (*ssp. calidus*) (Kovács G.); 04.21-én a nádudvari Szelencs-pusztán 1 ad. tojó (Konyhás S.); 04.24-én a hortobágyi Akadémiai-halastónál 1 ad. madár került szem elé (Weszelinov O.).

Pettyes vízcisibe (*Porzana porzana*): Rendkívül korán, már 02.04-én észleltek 1 pd-t Taksony mellett (Horváth M.), s ugyancsak Taksony mellett (Meszlíc-hókony) észleltek 1 ad. hím madarat 02.18-án is (Hajtó L.).

Kis vízcisibe (*Porzana parva*): Viszonylag korai időpont-

ban, 03.26-án már 2 madár szőlt egy Taksony melletti holtágnál (Hajtó L.).

Csigaforgató (*Haematopus ostralegus*): 03.16-án a Balatonon, a Tihanyi-szorosban figyeltek meg 2, a víz felett alacsonyan repülő madarat (Nagy L.).

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): Az első madarak már február végén megérkeztek: 02.26-án a szegedi Fehér-tavon 1 (Nagy T.); 02.27-én a kardoskúti Fehér-tavon szintén 1 (Fodor A. és tsai); 02.28-án a Szegedi-Fertőn pedig 6 pd-t láttak (Kókai K.). 04.01-jén a szabadszállási Zab-széken 157 pd-t számoltak (Pigniczki Cs.).

Kis lile (*Cbaradrius dubius*): 02.28-án a szegedi Fehér-tavon észleltek 1, a szokásosnál jóval korábban visszaérkezett pd-t (Kókai K.).

Parti lile (*Cbaradrius biaticula*): A faj tavaszi vonulásában ebben az évben is kiemelkedő szerepet játszott a Dél-Alföld. A Szegedi-Fertőn 02.25-én (Fodor A.), a szegedi Fehér-tavon 02.28-án látták az első példányt (Kókai K.); a Fehér-tavon 03.03. és 03.31. között rendszeresen észleltek 1-8 (Kókai K., Mészáros Cs., Fodor A., Nagy T., Tokody B. – Domján A.), 03.07-én 10 (Barkóczy Cs. – Pigniczki Cs.), 03.08-án 13 pd-t (Domján A. – Tokody B.); áprilisban viszont csak 04.29-én látták itt 2 madarat (Mészáros Cs.). A Szegedi-Fertőn 03.06. és 04.12. között többször megfigyeltek 2-8 pd-t (Tokody B. – Domján A., Mészáros Cs. – Kókai K., Nagy T., Fodor A. és tsai, Lendvai Cs. – Lendvai F.), a vonulás március második felében volt a legerősebb: 03.11-én 11 (Fodor A. – Kövér Z.), 03.14-én 12 (Mészáros Cs. – Kókai K.), 03.19-én 22 (Nagy T. és tsai), 03.22-én 28 (Kókai K.), 03.23-án 11 (Domján A. – Tokody B.), 03.24-én 34 (Nagy T.), 03.25-én 32 (Mészáros Cs.), 03.27-én 29 (Tokody B. és tsai), 03.28-án 15 (Kókai K.), 03.29-én 19 (Keresztes G.), 03.31-én 14 (Nagy T.), 04.01-jén 29 (Mészáros Cs.), 04.05-én 13 pd-t számláltak (Kókai K.). A pitvarosi Montág-pusztán 03.11-én 3 (Mészáros Cs.), 03.23-án 1 (Nagy T. és tsai); a kardoskúti Fehér-tónál 03.12-én (Fodor A. – Kövér Z.), 03.15-én (Domján A. és tsai) és 03.22-én (Tokody B.) 1-1; a szarvasi Horváthpusztai-halastavon 04.04-én 2 (Oláh J.); a Túrkevei-halastavoknál 04.07-én szintén 2 pd-t észleltek (Pabar Z. – Hajdú A.). A tömörkényi Csaj-tavon 03.07. és 04.12. között 1-6 (Domján A. – Tokody B., Barkóczy Cs. – Priróczy L., Bod P. – Bede Á.), 03.28-án 9 (Tokody B.), 03.29-én 11 pd került szem elé (Bod P. – Bede Á.). A Hortobágyon, a nagyhegyesi Elepi-halastavon 03.06. és 04.19. között rendszeresen 1-3 pd-t lehetett látni, 03.20-án viszont 22 madarat számoltak (Szondi L.); a Karácsonyfokon 03.18-án 1 (Nagy Gy. – Szilágyi A.), 04.01-jén 8 (Oláh J. – Ecsedi Z.); a Gyökérkúti-halastavon 03.21-én 2 (Weszelinov O.); az Akadémiai-halastavon 03.28-án 1 (Weszelinov O.), 04.01-jén 9 (Oláh J. – Ecsedi Z.), 04.25-én 1 (Ecsedi Z. és tsai); Angyalháza-pusztán 04.10-én 1 (Konyhás S.); a Meggyes-lapason 04.30-án 1 pd-t figyeltek meg (Végvári Zs.). A Hortobágy északkeleti részén (Balmazújváros közelében) a Kisszegen 03.07-én 2 (Természetvédő Klub); a Nagysziken 03.24-én (Szilágyi A.) és 03.26-án 1 (Varga L. – Kegyes L.); a Virágoskúti-

halastavon 03.24. és 04.11. között 1-8 (Varga L. és tsai), 04.01-jén 14 (Oláh J. – Ecsedi Z.); a Magdolnában 03.28-án 1 (Szabó I. – Szilágyi A.); Horton 04.08-án 1 pd-t láttak (Varga L. – Borza L.). A Duna-Tisza közén, egy Gátér melletti kis szikesen 03.15-én 1 (Pigniczki Cs.); a Dunatétleni Böddi-széken 04.03-án 6-7 (Pigniczki Cs.), 04.16-án 2 (Pigniczki Cs. – Bíró Cs.); a fülöpszállási Kelemen-széken 02.27-én 1 (Kókay Sz.), 03.29-én 3 (Kókay Sz. és tsai); a szabadszállási Zab-széken 03.14-én 2 (Pigniczki Cs.), 03.29-én 38 (Kókay Sz. és tsai), 04.01-jén 5 (Pigniczki Cs.); a Tiszasüly melletti Csengeri-halastavakon 04.04-én 2 madarat figyeltek meg (Fekete S.). A Dunántúlról mindössze három adat érkezett: 03.06. Fertőújlak 1 (Riezing N.); 03.17. Biatorbágyi-halastó 1 (Vasuta G.); 04.16. Naszály (Ferencmajori-halastó) 1 (Riezing N.).

Széki lile (*Cbaradrius alexandrinus*): 02.28-án a Szegedi-Fertőn észleltek 1, a szokásosnál korábban visszaérkezett madarat (Kókai K.).

Havasi lile (*Cbaradrius morinellus*): 04.21-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán bukkant fel 1 ad. pd (Konyhás S.).

Aranylile (*Pluvialis apricaria*): Az első pd-ok már február második felében megjelentek: 02.21-én a kardoskúti Fehér-tavon 2 (Tokody B. – Domján A.); 02.26-án a Szegedi-Fertőn (Nagy T.) és 02.27-én a szegedi Fehér-tavon (Mészáros Cs.) 1-1 pd. 03.08-án Apajon 110 (Bártl L.); 03.09-én Szerp határában (Sándoros) kb. 1000 (Demeter L.); 03.11-én Hegykőnél 20 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 03.16-án Tarnaszentmiklós mellett (Ludasdűlő) 200 (Borbáth P.); 03.25-én a debreceni szennyvíz-ülepítőn 80 (Tar A.); 03.28-án a Kiskunfélegyháza melletti Sóstónál 70 (Bod P. – Bede Á.); 03.29-én a tószegi Sári-legelén 78 (Vasuta G.); 03.30-án Szegvár közelében (úszatói-rét) 200 (őze P.); 04.01-jén a Szegedi-Fertőn 98 (Fodor A.), Szegvár közelében (Kontra) 70 (őze P.), a Kunmadarasi-pusztán 281 (Kovács G.); 04.03-án a Duna-tétlen határában lévő Böddi-széken 174 pd-t számláltak (Pigniczki Cs.).

Bibic (*Vanellus vanellus*): 03.16-án Bugyi és Apaj térségében kb. 10 ezer pd-ra becsülték a vonulók számát (Hajtó L. – Szatmári P.).

Sarki partfutó (*Calidris canutus*): 04.13-án Hahót közelében láttak 1 pd-t (Ciconia Klub).

Havasi partfutó (*Calidris alpina*): A Szegedi-Fertőn szokatlanul korán, már 02.25-én megfigyeltek 3 pd-t (Fodor A.). A Balmazújváros határában lévő Virágoskúti-halastavon 04.25-én kb. 2000 madár tartózkodott (Oláh J. és tsai).

Kis sárszalonna (*Lymnocyptes minimus*): 03.26-án a hortobágyi Zám-pusztán 1 (Kovács G.); 03.27-én a Biatorbágyi-halastónál 1 (Ispán M. – Vasuta G.); 03.31-én a Marcal-medencében (Adorjánháza, Kispirt és Nagypirit térsége) összesen 30-40 (Megyer Cs.); 04.01-jén a hortobágyi Karácsonyfokon 8 (Oláh J. – Ecsedi Z.); 04.05-én

46. Jegesréce (*Clangula hyemalis*) fiatal tojó. Szeged, Tisza, 1998. február 13. (Barkóczy Csaba) – *Juvenile female Long-tailed Duck*

47. Tavi cankó (*Tringa stagnatilis*). Debrecen, szennyvíz-ülepítő, 1998. április 20. (Tar Attila) – *Marsb Sandpiper*

48. Heringsirály (*Larus fuscus*) 3. nyári tollazatban. Debrecen, szeméttelp, 1998. április 15. (Tar Attila) – *Lesser Black-backed Gull*

49. Öreg szerecsensirály (*Larus melanocephalus*). Debrecen, szeméttelp, 1998. március 24. (Tar Attila) – *Adult Mediterranean Gull*

ugyanott 3 (Ecsedi Z. és tsai); 04.08-án a Balmazújváros melletti Horton 1 (Varga L. – Borza L.); 04.10-én a debreceni Tócsó-völgyben (Weszelinov O.) és a Kis-Balatonon (Ciconia Klub) 1-1; 04.13-án a hortobágyi Cserepes-pusztán 1 (Gyüre P.); 04.18-án a szintén hortobágyi Karácsonyfokon 3 pd került szem elé (Ecsedi Z. – Zalai T.).

Nagy sárszalonna (*Gallinago media*): 04.04-én Zsadány határában (Kivágási-legelő) figyeltek meg 1 pd-t (Vasas A. – Zalai T.).

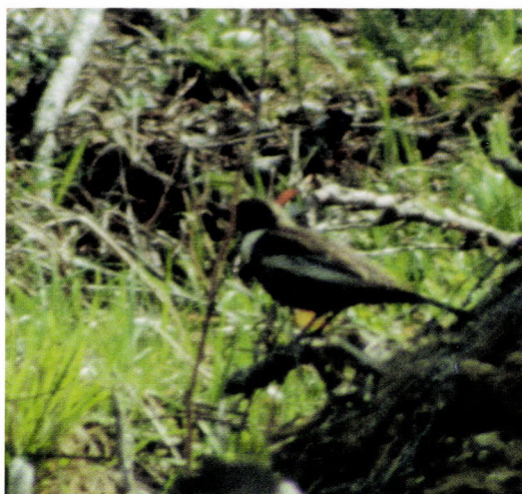
Erdei szalonka (*Scolopax rusticola*): 02.18-án a Sopron melletti Szárhalmi-erdőben (Steiger K.), 02.28-án a Gyula

határában lévő Pejréti-erdőben (Hargitai B.), 03.14-én pedig a hortobágyi Veres-erdőben (Tar J.) láttak 1-1 pd-t. 03.16–20. között 2-10 madarat észleltek Szegvár mellett a Tisza árterén (őze P.); 03. közepén a Soproni-hegységben 6 madarat láttak együtt (Tesch T.). 03.21-én Kisújszállás mellett (Mezőgépet-erdő) 1 (Monoki Á.); 03.22-én a felsőgödi Duna-ártéren 1 (Selmecei Kovács Á.); 03.28-án Zagyarvánán 1 (Varga F.), a gyulai Pósteleki-erdőben 2 (Hargitai B. – Forgách B.); 03.29-én Arló határában 2 (Géz-oldal) + 3 (Halonna) (Katona Cs.), a Brennberg-bánya melletti Magas-bércen 1 (Soproni J.), a debreceni Nagyerdőben 1 (Weszelinov O.), a gyulavári Mályvádi-erdőben 1 (Marik P.); 03.30-án Zagyarvánán 1 (Langa J.),

50. Csüllő (*Rissa tridactyla*). Polgárdi-halastavak, 1998. április 25. (íjf. Oláb János) – Kittiwake

51. Tojós örvös rigó (*Turdus torquatus*). Brennberg-bánya, 1998. április 15. (Mogyorósi Sándor) – Female Ring Ouzel

52. Öreg hím citrombillegető (*Motacilla citreola*). Hortobágy, Karácsony-fok, 1998. április 18. (íjf. Oláb János) – Adult male Citrine Wagtail

a balmazújvárosi Magdolna-pusztán (Kőudvar) 1 (Tar J.); 04.01-jén Arló mellett 3 (Dobronya) + 2 (Lencsenye) (Katona Cs.); 04.13-án Somoskő közelében, a Medvesfennsík peremén 2 pd-t észleltek (Kiss Zs.).

Nagy goda (*Limosa limosa*): Szokatlanul korán, 02.15-én már láttak 7 pd-t a Szegedi-Fertőn (Nagy T.); 03.24-én a Szegedi-Fertőn 6300 (Nagy T.); 03.29-én a tömörkényi Csaj-tavon 5500 (Bod P. – Bede Á.); 04.01-jén a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 9500, a nagyhegyesi Elepi-halastavon 4500, a hortobágyi Akadémiai-halastavon 7500 pd-ra becsülték az átvonulók mennyiségét (Oláh J. – Ecsedi Z.).

Kis goda (*Limosa lapponica*): 04.29-én a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 pd-t észleltek (Oláh J. – Ecsedi Z.).

Kis póling (*Numenius phaeopus*): A kis póling az Alföldön a tavaszi vonulás (április) során elég gyakran látható madár, a dél-alföldi pusztákon helyenként nagyobb – több százas vagy ezres – tömegek is megfigyelhetők, ezért az alföldi adatok közül csak a tíznél nagyobb példányszámú csapatokra vonatkozókat közöljük: 02.21. Fülöpszállás (Kelemen-szék) 13 (Lendvai Cs. – Szél L.); 03.29. Kardoskút 30 (Tokody B. és tsai); 04.01. Szeged (Szegedi-Fertő) 10 (Mészáros Cs.); 04.03. Báránd (csordalegelő) 18 (Demeter L.); 04.04. Balmazújváros (Kisszeg) 19,

Hortobágy (Karácsonyfok) 10 (Szondi L.), Mezőgyán (Szemere-fok) 15 (Zalai T.), Pitvaros (Montág-pusztá) 40 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 04.05. Kardoskút 3100 (Domján A. – Tokody B.); 04.06. Földes (Palocsa) 24 (Ványi R. – Demeter L.); 04.07. Kardoskút 3700 (Tokody B. – Bánfi P.); 04.08. Kardoskút 2700 (Nagy T. és tsai); 04.10. Biharugra (Ugrai-rét) 12, Biharugrai-halastavak 30 (Vasas A.); 04.10. Váncsod (Váncsodi-legelő) 11 (Demeter L.); 04.13. Balmazújváros (Virágoskúti-halastó) 36 (Szondi L.), Biharugra (Peszere) 37 (Zalai T.), Cserebökényi-puszták kb. 40 (Bod P. – Bede Á.), Kardoskút 3500 (Domján A. és tsai), Pitvaros (Montág-pusztá) 740 (Domján A. és tsai); 04.14. Balmazújváros (Magdolna) 14 (Szondi L.), Tömörkényi (Csaj-tó) 10 (Domján A. és tsai); 04.15. Balmazújváros (Virágoskúti-halastó) 38 (Szondi L.), Geszt (Bégécsi-víztároló) 44 (Zalai T.), Zsadány (Kivágási-legelő) 32 (Zalai T.), Battonya kb. 130 (Csathó A. – Csathó A.); 04.16. Balmazújváros (Magdolna) 13 (Szondi L.), Pitvaros (Montág-pusztá) 90 (Mészáros Cs.); 04.17. Hortobágy (Karácsonyfok) 35 (Oláh J. és tsai), Hortobágy (Kónyai-halastó) 10 (Szondi L.); 04.18. Balmazújváros (Virágoskúti-halastó) 20 (Oláh J. és tsai), Hortobágy (Nyírólapos) 35 (Szondi L.), Szentés (Szentesi-Fertő) 50 (Bede Á.), Cserebökényi-puszták 16 (Bede Á.); 04.19. Hortobágy (álmuzg) 16 (Szondi L.), Kardoskút 1800 (Domján A. és tsai); 04.24. Geszt (Bégécsi-víztároló) 13 (Oláh J. és tsai), Körömszpusztá (Körömszpusztai-víztároló) 15 (Oláh J. és tsai), Hortobágy (álmuzg) 13 (Szondi L.); 04.25. Balmazújváros (Virágoskúti-halastó) 18 (Szondi L.), Hortobágy (Karácsonyfok) 15 (Oláh J. és tsai), Kétegyháza (Apáti-pusztá) 35-38 (Marik P.), Szentés (Szentesi-Fertő) 46 (Bede Á.), Pitvaros (Montág-pusztá) 90 (Mészáros Cs. – Kókai K.), Szabadszállás (Zab-szék) 35 (Kókay Sz. – Jakab P.); 04.26. Biharugra (Cserepes) 11 (Zalai T.), Biharugra (Peszere) 20 (Tögye J. – Vasas A.), Kardoskút 360 (Tokody B. és tsai); 04.27. Geszt (Bégécsi-víztároló) 30 (Vasas A. – Zalai T.), Nagyhegyes (Elepi-halastó) 20 (Végvári Zs.). A Dunántúlon csak néhány alkalommal bukkant fel: 04.04. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 1 (Hadarics T.); 04.10. Dinyés (Dinnyési-Fertő) 3 (Lendvai Cs.); 04.11. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 1 (Hadarics T.); 04.13. Fertőújlak (Pap-rét) 4 (Pellinger A.); 04.15–16. Naszály (Ferencmajori-halastó) 3 (Pénzes L., Riezing N.). Az északi országgrészben, Szécsény közelében, az Ipoly árterén 04.26-án 2 madarat észleltek (Drexler Sz. – Papp F.).

Piroslábú cankó (*Tringa totanus*): Az első tavaszi vonulót 02.26-án észlelték a Szege-di-Fertőn (Nagy T.), ugyanott 03.29-én 657 pd-t számláltak (Mészáros Cs. – Kókai K.).

Tavi cankó (*Tringa stagnatilis*): 02.22-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Mészáros Cs.); 03.23-án a Szege-di-Fertőn 1 (Tokody B. – Domján A.); 03.31-én ugyanott 3 (Nagy T.); 04.01-jén a hortobágyi Karácsonyfokon 1 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 04.02-án a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Rimóczi Á.); 04.03-án a balmazújvárosi Nagysziken 3 (Szilágyi A.), a Csaj-tavon 7 (Domján A. – Tokody B.); 04.04-én a geszti Bégécsi-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.), a hortobágyi Akadémiai-halastó melletti libanevelőn 2 (Weszelinov O.), a Tiszasúly melletti Csengeri-halastavakon 2 imm. + 1 téli tollazatú (Fekete S.); 04.04–05-én a kabai cukorgyár

ülepítőin (Ecsedi Z., Konyhás S.) és a tömörkényi Csaj-tavon (Barkóczi Cs. – Prirőczki L., Bod P. – Szabó F.) 1-1; 04.05-én a Balmazújváros melletti Kisszegben (Ecsedi Z. és tsai) és a Nagysziken (Szilágyi A.) 1-1, a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 (Simay A. – Simay G.), Kardoskúton 5 (Tokody B. és tsai), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Ecsedi Z. és tsai), a Körömszpusztai-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.), a Tiszasúly melletti Csengeri-halastavakon 4 (Fekete S.), a Szege-di-Fertőn 7 (Kókai K.); 04.06-án a Kis-Balatonon (Balatonhidvég) 1 (Ciconia Klub); 04.07-én a geszti Bégécsi-víztárolón (Vasas A. – Zalai T.) és Kardoskúton (Tokody B. – Bánfi P.) 3-3; 04.08-án a Balmazújváros melletti Horton 1 (Varga L. – Borza L.), a kardoskúti Fehér-tavon 12 (Nagy T. és tsai); 04.09-én a geszti Bégécsi-víztárolón 1 (Vasas A.); 04.10-én a balmazújvárosi Horton 1 (Varga L. – Borza L.), a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 4 ad. (Konyhás S.), a fülöpszállási Kelemen-széken 5, a dunatetőtleni Böddi-széken 2 (Kókay Sz.); 04.11-én a hortobágyi Akadémiai-halastó melletti libanevelőn 2 (Weszelinov O.), a balmazújvárosi Kisszegben 1 (Ecsedi Z. és tsai), a tömörkényi Csaj-tavon 21 (Nagy T. és tsai, Barkóczi Cs.); 04.12-én a geszti Bégécsi-víztárolón 17 (Zalai T. és tsai), a kabai cukorgyár ülepítőin (Oláh J. – Zalai T.) és a Szege-di-Fertőn (Kókai K.) 2-2; 04.13-án Kardoskúton 24 (Nagy T. – F. Wichman), a pitvarosi Montág-pusztán 4 (Domján A. és tsai); 04.14-én a hortobágyi Karácsonyfokon 3 (Szondi L.), a balmazújvárosi Kisszegben 1 ad. (Konyhás S.), a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Domján A. és tsai); 04.15-én a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 1 (Végvári Zs.), a geszti Bégécsi-víztárolón 14 pd-t figyeltek meg (Zalai T.). 04.16-án a dunatetőtleni Böddi-széken 1 (Pigniczki Cs. – Bíró Cs.); 04.17-én a hortobágyi Karácsonyfokon 3, a balmazújvárosi Nagysziken 1 (Ecsedi Z. és tsai), a Körömszpusztai-víztárolón 2 (Vasas A. – Zalai T.), Kardoskúton 11 (Domján A. és tsai); 04.18-án a hortobágyi Karácsonyfokon (Gyüre P. és tsai), a Körömszpusztai-víztárolón (Vasas A. – Zalai T.) és a fertőújlaki Pap-réten (Pellinger A.) 1-1; 04.19-én Kardoskúton 9 (Tokody B. és tsai); 04.20-án a debreceni szennyvízülepítőn 1 (Tar A.), a fertőújlaki Pap-réten 3 (Pellinger A. – Hadarics T.); 04.21-én a balmazújvárosi Kisszegben 2 (Tar J.), a hortobágyi Malomházán 5 (Végvári Zs.); 04.22-én a balmazújvárosi Kisszegben 1 (Ecsedi Z. – Oláh J.), a Biharugrai-halastavakon 2 (Zalai T.), a hortobágyi Akadémiai-halastavon 3 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 04.22–23-án a balmazújvárosi Nagysziken 1 (Szilágyi A., Szondi L.); 04.23-án a kabai cukorgyár ülepítőin 4 (Kovács G.), a tömörkényi Csaj-tavon 2 (Bod P.); 04.24-én a Biharugrai-halastavakon (Zalai T.) és a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Riezing N.) 1-1, a hortobágyi Hármaspusztán 4 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 04.26-án a Hajdúszoboszló határához tartózó Angyalháza-pusztán 1 pd-t láttak (Emri T. – Zöld B.).

Szürke cankó (*Tringa nebularia*): A Szege-di-Fertőn 1 pd áttelelt, s valószínűleg ezt a madarat látták ott 02.01-jén (Kókai K.) és 02.25-én is (Fodor A.). 04.24-én a Sumonyi-halastavon 18 pd-ból álló csapatot észleltek (Ónodi M.).

Réti cankó (*Tringa glareola*): Korán, már 03.07-én meg-

figyeltek 1 pd-t a kardoskúti Fehér-tavon (Nagy T. és tsai).

Kőforgató (*Arenaria interpres*): 04.20-án a Fertőújlak melletti Pap-réten figyeltek meg egy szokatlanul korai átvonuló madarat (Hadarics T.).

Halászsirály (*Larus icthyaetus*): 03.07-én* a hortobágyi Gyökérréti-halastavon 1 imm. (3y); 04.03–04-én* a Geszt melletti Begécsi-víztárolón 1 imm. (4y) madarat észleltek.

Szerecsensirály (*Larus melanocephalus*): Az első tavaszi érkezők már február végén megjelentek a Dél-Alföldön: a szegedi Fehér-tavon 02.22-én (Mészáros Cs.) és 02.26–27-én (Nagy T., Mészáros Cs.), Kardoskúton 02.27-én (Fodor A. és tsai) láttak 2-2 pd-t. Szeged környékén, a Fehér-tavon és a Szegedi-Fertőn 03.06-tól folyamatosan meg lehetett figyelni a szerecsensirályokat (Barkóczy Cs., Domján A., Keresztes G., Kókai K., Mészáros Cs., Nagy T., Pigniczki Cs., Tokody B.), 03.18-án a szegedi szeméttelen 7 ad. + 1 imm. (3y) (Fodor A. és tsai), 04.26-án a Hosszúhátan 10 pd-t láttak (Mészáros Cs.). A tömörkényi Csaj-tavon 04.05–06-án 1 (Barkóczy Cs. – Priróczy L., Bod P. – Szabó F.), 04.11-én 3 (Barkóczy Cs.); a pusztaszeri Bűdös-széken 04.12-én 1 pár (Pigniczki Cs.), 04.25–26-án 6 ad. + 5 imm. (3y) + 1 imm. (2y) (Fodor A.); a fábián-sebentyűn szikkasztóknál 04.18-án 2 ad. (Bede Á.); Kardoskúton 04.26-án 1 madarat észleltek (Domján A. és tsai). Debrecen mellett 03.24-én a reptéren és a szeméttelen is 1-1 ad. madár bukkant fel (Tar A.). A Geszt melletti Begécsi-víztárolón 03.26-tól állandóan jelen volt 1-4 pd (Vasas A. – Zalai T.); a Kőrmösdpusztai-víztárolón 04.24-én 4 ad. (Oláh J. és tsai), 04.29-én 3 ad. (Demeter L. és tsai); a kabai cukorgyár ülepítőin 04.12-én 2 ad. pd-t figyeltek meg (Oláh J. – Zalai T.). A Duna-Tisza közén, a szabadszállási Zab-széken 03.29-én 2 ad. (Kókay Sz. és tsai), a fülöpszállási Kelemen-széken 04.01-jén 3 ad. (Pigniczki Cs. – Csapó I.), Solt mellett (Járáspuszta) 04.01-jén 2 ad. madarat észleltek (Pigniczki Cs.). A Dunán 04.19-én Zebegénynél 1 imm. (3y) (Pest Környéki Madarász Kör), 04.26-án Vácnál 2 ad. pd került szem elé (Selmeczi Kovács Á.). A Kis-Balatonon 04.09-én 3 ad. (Ciconia Klub), a Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 03.30-án 2, 04.11-én 1 pár, 04.20-án 1 (Hadarics T.), 04.24-én 6 madarat figyeltek meg (Riezing N.).

Gyűrűscsőrű sirály (*Larus delawarensis*): 02.20-án* 1 ad. téli tollazatú madarat észleltek a debreceni szeméttelen kb. 3000 viharsirály között.

Heringsirály (*Larus fuscus*): 03.01-jén az Esztergom melletti Búbánatvölgynél a Dunán 1 ad. (*ssp. fuscus*) (Albert L.); 03.06-án* a szegedi Fehér-tavon 1 ad. (*ssp. intermedius* vagy *ssp. graellsii*); 03.08-án (Mészáros Cs. – Kókai K.) és 03.29-én (Kókai K.) a Szegedi-Fertőn 1-1 ad.; 03.30-án a Duna gödi szakaszán pedig szintén 1 ad. pd-t láttak (Selmeczi Kovács Á.). 04.01-jén a Szegedi-Fertőn 1 ad. (*ssp. fuscus*) (Fodor A., Mészáros Cs.); 04.05-én a szegedi Fehér-tavon 1 ad. (Kókai K.); 04.06-án a Kőrmösdpusztai-víztárolón 1 ad. (Demeter L. és tsai); 04.07-én a Szegedi-Fertőn 2 ad. (*ssp. fuscus*) (Nagy T.); 04.08-án ugyanott 1 ad. (*ssp. fuscus*) (Nagy T. és tsai); 04.09-én

a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. (Vasas A.); 04.10–11-én a Biharugrai-halastavakon 1 ad. (Vasas A.); 04.12-én a Duna budapesti szakaszán (Selmeczi Kovács Á.), a geszti Begécsi-víztárolón (Vasas A. és tsai) és a Szegedi-Fertőn (Kókai K.) 1-1 ad., a szegedi Fehér-tavon 3 ad. (Kókai K.); 04.13-án a kardoskúti Fehér-tavon 2 (Nagy T. – F. Wichman); 04.15-én a debreceni szeméttelen 1 ad. (*ssp. fuscus*) + 1 imm. (3y) (*ssp. fuscus*) (Tar A.), a Szegedi-Fertőn 7 ad. (*ssp. fuscus*) (Fodor A.); 04.17-én a Szegedi-Fertőn 4 ad. (*ssp. fuscus*) + 1 imm. (2y) (Fodor A.); 04.18-án a debreceni szeméttelen (Tar A.) és a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon (Szilágyi A.) 1-1 ad. (*ssp. fuscus*), a Ráckevei-Duna szigetszentmiklósi szakaszán 2 ad. (Hajtó L.); 04.19-én Kardoskúton 5 ad. (Domján A. – Tokody B.); 04.20-án a debreceni szeméttelen 1 ad. (*ssp. fuscus*) (Tar A.); 04.22-én* ugyanott 1 ad. (*ssp. fuscus*) + 1 ad. (*ssp. graellsii*); 04.23-án a Szegedi-Fertőn 4 ad. (*ssp. fuscus*) (Fodor A.); 04.24-én a szegedi szeméttelen 1 ad. (*ssp. fuscus*) (Barkóczy Cs. – Fodor A.); 04.25-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 3 ad. (Hadarics T. – Mogyorósi S.); 04.26-án a Tisza szegedi szakaszán (újszeged) (Kasza F.) és a Szegedi-Fertőn (Kókai K.) 1-1 ad.; 04.28-án a szegedi Fehér-tavon 1 ad. (*ssp. fuscus*) (Nagy T.); 04.29-én Szeged központi szeméttelén 1 ad. madarat figyeltek meg (Mészáros Cs.).

Ezüstsirály (*Larus argentatus*): 02.07-én* Szigethalom határában (Gubovics-sziget) 2 ad.; 02.10-én* a Palotási-víztárolónál 1 ad.; 02.12-én* Makánál a Ráckevei-Dunán 1 ad.; 02.27-én* a Kőrmösdpusztai-víztárolón 1 ad.; 03.06-án* a szegedi Fehér-tavon 1 ad.; 03.25-én* a Szegedi-Fertőn 1 imm.; 03.26-án* Szigetszentmiklósnál a Ráckevei-Dunán 1 ad. pd-t láttak.

Jeges sirály (*Larus hyperboreus*): 03.06-án* 1 ad. madarat figyeltek meg a szegedi Fehér-tavon (valószínűleg ugyanaz az egyed lehetett, amelyiket 12.05–06-án is láttak már ugyanott).

Csüllő (*Rissa tridactyla*): 04.05-én a Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 1 imm. (2y) (Hadarics T.); 04.25-én* a Polgár melletti halastavakon pedig szintén 1 imm. (2y) madarat figyeltek meg.

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*): 04.13-án* a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1; 04.29-én* a Kőrmösdpusztai-víztárolón 2 nászruhás ad. pd-t figyeltek meg.

Lócsér (*Sterna caspia*): 03.29-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Bártol I.); 04.02–03-án ugyanott 1 ad. (Rimóczi Á., Fodor A.); 04.03-án a csanyteleki Sírőhegyi-halastavon 1 (Tokody B. – Domján A.), a dunatétleni Böddi-széken 1 ad. (Oroszi Z. – Pigniczki Cs.); 04.04-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.), a Szegedi-Fertőn 3 ad. (Fodor A. – Kövér Z.); 04.05-én a Kőrmösdpusztai-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon (Szondi L.) és a szegedi Fehér-tavon (Kókai K.) 4-4; 04.07-én a Kis-Balaton I. ütemén 1 ad. (Ciconia Klub); 04.08-án a Kis-Balaton Balatonhidvéghöz közeli részein 3-4 (Ciconia Klub); 04.10-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 (Kókay Sz.); 04.11-én a tömörkényi

Csaj-tavon 4 (Barkóczy Cs. és tsai); 04.12-én a szegedi Fehér-tavon (Kókai K.) és a tömörkényi Csaj-tavon (Bod P. – Bede Á.) 3-3; 04.13-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 4 (Szondi L.), a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Schmidt E. és tsai); 04.14-én a Virágoskúti-halastavon 2 (Tar J.), a Csaj-tavon 4 (Domján A. – Tokody B.); 04.18-án a Virágoskúti-halastavon 1 ad. (Szilágyi A., Oláh J. és tsai); 04.24-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. (Oláh J. és tsai), a gyulai Dénesmajori-halastavakon 2 ad. (Hargitai B.); 04.26–27-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Tögye J. és tsai, Vasas A. – Zalai T.); 04.27-én a Körmösdpusztai-víztárolón 3 (Oláh J. – Ecsedi Z.); 04.28-án a geszti Begécsi-víztárolón 3 (Vasas A.); 04.29-én a Körmösdpusztai-víztárolón 3 (Demeter L. és tsai), a Begécsi-víztárolón 1 pd-t figyeltek meg (Makra D. és tsai).

Kék galamb (*Columba oenas*): Cserebökény határában (Gerzsoni-szántók) februárban látták az utolsó telelő csapatokat: 02.07-én 45, 02.26-án 25 pd-t (Bod P.).

Örvös galamb (*Columba palumbus*): 03.26-án Cserebökény határában 230 (Bod P.), 03.28-án a nagyhegyesi Elepi-halastónál 250 (Szabó I. – Szilágyi A.), 04.01-jén a Kétegyháza melletti Kakucs-pusztán 300-350 pd-ból álló vonuló csapatát észlelték (Marik P.).

Vadgerle (*Streptopelia turtur*): Viszonylag korán, 04.01-jén már látták 1 pd-t Szigetszentmiklóson (Hajtó L. – Bánki L.).

Kakukk (*Cuculus canorus*): 03.26-án Szigetszentmiklóson (Hajtó L.), 04.08-án pedig Zebegényben (Tarján A. és tsai) látták 1-1 korán érkezett pd-t.

Füleskuvik (*Otus scops*): 04.28-án a balmazújvárosi Darassán 1 (Tar J.); 04.30-án a pécsi árnyas utcában 3 pd-t észleltek (Ónodi M.).

Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*): újszentmargita közelében (Csanalas) 02.02-án 18, 02.03-án 4 pd-t láttak (Tar J.). 02.07-én Apaj-pusztán 10 (Kókay Sz. és tsai); 02.12-én Biharugrán (Cserepes) 1 (Zalai T.); 02.14-én Geszt határában (Csillag-lapos) 2 (Zalai T. és tsai), a nagyhegyesi Elepi-halastónál 1 (Szabó I. – Szilágyi A.); 02.20-án a battonyai Szionda-pusztán 2 (Csathó A. – Csathó A.); 02.27-én Körmösdpuszta közelében (Belec) és a Körmösdpusztai-víztároló mellett 1-1 (Demeter L.); 03.06-án Fertőújlakon 2 (Riezing N.); 03.16-án a nádudvari Szelencés-pusztán 2 (Végyvári Zs.); 03.27-én a hortobágyi Ökörföldön 1 (Szondi L.); 03.30-án a battonyai Szionda-pusztán pedig 5 pd-t figyeltek meg (Csathó A. – Csathó A.).

Sarlósfecske (*Apus apus*): Ezen a tavaszon a sarlósfecskek a szokásosnál valamivel korábban érkeztek, az elsőket már 04.12-én látták: Szeged belvárosa felett 1 (Barkóczy Cs.), a Szegedi-Fertőnél 2 (Kókai K.), Zalaegerszeg (Ciconia Klub) és a Zempléni-hegységben (Horváth M. – Firmánszky G.) 1-1 pd-t. 04.15-én a Szegedi-Fertőn 2 (Fodor A.); 04.19-én Gödnél 2, Vácnál 1 (Fodor A.); 04.20-án Sopron belvárosa felett 3 (Mogyorósi

S. – Hadarics T.); 04.22-én a soproni Aranyhegyen 1 pd-t láttak (Hadarics T.).

Rozsdástorkú pityer (*Antbus cervinus*): 04.11-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 2 (Végyvári Zs.); 04.15-én a Kétegyháza melletti Apáti-pusztán 2 (Marik P.); 04.16-án a pitvarhosi Montág-pusztán (Mészáros Cs.) és Szegeden (Baktó) (Fodor A.) 1-1; 04.17-én a Szegedi-Fertőn (Fodor A.) és a hortobágyi Karácsonyfoki-tónál (Végyvári Zs.) 2-2; 04.19-én a hortobágyi Nyári-járáson 2 (Végyvári Zs.); 04.20-án a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 (Végyvári Zs.); 04.23-án a hortobágyi Kis-álm-zugban 3 (Végyvári Zs.); 04.24-én a szegedi szeméttelopen 1 (Fodor A. – Barkóczy Cs.); 04.25-én Szabadszállás mellett 2-3 (Kókay Sz. – Jakab P.); 04.28-án a Szegedi-Fertőn 1 pd-t figyeltek meg (Nagy T.).

Havasi pityer (*Antbus spinoletta*): 02.01-jén a Szegedi-Fertőn 1 (Kókai K. – Keresztes G.); 02.02-án egy Debrecen melletti szennyvízülepítőnél 4 (Tar A. – Gyüre P.); 02.04-én és 02.15-én a Bokodi-hűtőnél 1-1 (Riezing N.); 02.16-án a Hortobágyi-halastavon 2 (Emri T.); 02.20-án a balmazújvárosi Nagysziken 4 (Varga L. – Kegyes L.); 02.22-én Apaj-pusztán 2 (Schmidt E.); 02.23-án a Hortobágyi-halastavon 1 (Emri T. – Zöld B.); 02.25-én a Szegedi-Fertőn 6 (Fodor A.); 02.28-án a Balmazújváros melletti Horton 2 pd-t láttak (Varga L. – Tar O.). 03.03-án a debreceni szennyvízülepítőn 10 (Tar A.), a Hortobágyi-halastavon 4 (Végyvári Zs.); 03.04-én a Szegedi-Fertőn 3 (Fodor A.); 03.05-én a debreceni szennyvízülepítőn 2 (Tar A.); 03.06-án a debreceni Tócsó-völgyben 14 (Weszelinov O.), Fertőújlakon 1 (Riezing N.); 03.08-án a Biharugrai-halastavakon 1 (Zalai T.); 03.11-én a Szegedi-Fertőn 17 (Fodor A. – Kövér Z.); 03.14-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon (Végyvári Zs.) és a Szegedi-Fertőn (Nagy T.) 1-1; 03.15-én Derekegyház határában (Ördögös) 2 (Bod P.), a Környei-tónál 7 (Riezing N.); 03.16-án a Sumonyi-halastónál 1 (Ónodi M.); 03.17-én a Biatorbágyi-halastónál 1 nászruhába vedlő (Vasuta G.); 03.19-én a Szegedi-Fertőn 4 (Nagy T. és tsai); 03.21-én a Szentesi-Fertőn 1 (Bod P.); 03.22-én a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 (Simay A. – Simay G.), a Környei-tónál kb. 15 (Riezing N.); 03.24-én a Szegedi-Fertőn 2 (Nagy T.); 03.27-én a Biatorbágyi-halastavon 1 nászruhába vedlő (Ispán M. – Vasuta G.), a Szegedi-Fertőn 3 (Domján A. és tsai); 03.28-án a Bokodi-hűtőnél 3 (Riezing N.), a hortobágyi Fényesi-halastavon 3 (Végyvári Zs.), a szintén hortobágyi Borsósi-halastavon 2 (Gyüre P.), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Szabó I. – Szilágyi A.), a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Barkóczy Cs.), a Szegedi-Fertőn 40 (Keresztes G.); 03.29-én a Környei-tónál 2 (Riezing N.), a Jászkarajenő melletti Karai-halastónál 1 nászruhás (Vasuta G.), Sajószentpéternél a Sajó partján 1 (Török Z.), a debreceni Tócsó-völgyben 2 nászruhás (Weszelinov O.), a tömörkényi Csaj-tavon 2-3 (Bod P. – Bede Á.), a Szegedi-Fertőn 2 (Kókai K.); 03.30-án a Kiskörei-halastavakon 1 pd-t figyeltek meg (Zalai T.). 04.01-jén a Szegedi-Fertőn 7 (Mészáros Cs.); 04.02-án ugyanott 2 (Domján A.); 04.03-án Fertőújlakon 5 (Riezing N.); 04.04-én a Biharugrai-halastavakon 2 (Vasas A.), a debreceni Tócsó-völgyben 38, a hortobágyi Akadémiai-halastavon 3 nászruhás, a szintén

hortobágyi Derzsi-halastavon 2 (Weszelinov O.), a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Barkóczi Cs. – Prirőczki L.); 04.05-én a debreceni Tóció-völgyben 2 (Weszelinov O.), a Környei-tónál 4 (Riezing N.); 04.07-én a Kis-Balaton I. ütemén (Kányavári-sziget) 4 (Ciconia Klub); 04.08-án a Kis-Balatonon 1 (Ciconia Klub), a Gyöngyös melletti horgásztónál 2 (Weszelinov O.), a kabai cukorgyár ülepítőin 24 (Oláh J.), a Szegedi-Fertőn 6 (Nagy T. és tsai); 04.09-én a Kis-Balatonon 3 nászruhás (Ciconia Klub); 04.10-én a Környei-tónál 5 (Riezing N.); 04.11-én Monoron 1 nászruhás (Szél L. – Szél I.), a Kecskéd melletti repülőtéren 1 (Riezing N.); 04.12-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Bod P. – Bede Á.); 04.15-én a Szegedi-Fertőn 2 (Tokody B. – Domján A.), a Környei-tónál 3 (Riezing N.); 04.16-án a naszályi Ferencmájori-halastavon 2 (Riezing N.), a Hortobágyi-halastavon 1 (Végyvári Zs.); 04.17-én a Környei-tónál 1 (Riezing N.); 04.20-án Zalaegerszezen 5 madarat észleltek (Ciconia Klub).

Kucsmás billegető (*Motacilla flava feldgegg*): 04.02-án a Szegedi-Fertőn 1 hím (Domján A.); 04.08-án a Kis-Balatonon 1 hím (Ciconia Klub); 04.10-én a gyulai szennyvíztelepen 1 hím (Hargitai B.); 04.14-én a Bokodi-hűtőtónál 2 hím (Riezing N.); 04.15-én Biharugra határában (Cserepes) 3 hím (Zalai T.); 04.17-én Battony mellett, az új téglagyári tavaknál 1 hím (Csathó A.), Fábiánsebestény határában 2 hím (Tokody B. és tsai); 04.18-án a hortobágyi Karácsonyfokon 1 hím (Vasas A. – Zalai T.); 04.21-én a Kis-Balaton I. ütemén (Radai-víz) 1 (Lelkes A. – Kapocsy Gy.); 04.27-én Komádi határában (Csébi-sziget) 1 hím (Demeter L.); 04.29-én Biharugra mellett (Cserepes) 1 hím pd-t láttak (Vasas A. – Zalai T.).

Citrombillegető (*Motacilla citreola*): 04.17–18-án* 1 ad. hím (*ssp. uerae*) pd-t figyeltek meg a hortobágyi Karácsonyfokon.

Hegy billegető (*Motacilla cinerea*): 02.24-én a debreceni szeméttelen 1 tojó (Weszelinov O.); 03.14-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 (Emri T. és tsai); 03.15-én Basaharcnál a Duna partján 1 (Albert L.); 03.30-án a Kiskörei-halastavon 1 tojó (Zalai T.); 04.02-án a Biharugrai-halastavokon szintén 1 tojó madarat észleltek (Vasas A. – Zalai T.).

Csonttollú (*Bombycilla garrulus*): 03.14-én Zalaegerszezen (Botfa) láttak 1 pd-t (Ciconia Klub).

Kékbegy (*Luscinia svecica*): 04.26-án* Szécsény határában, az Ipoly öntésterületén (az ún. ÉMIX-tanyánál) figyeltek meg egy, az északi alfajhoz (*ssp. svecica*) tartozó hím madarat.

Cigánycsuk (*Saxicola torquata*): 02.16-án Vecsésen (Selmeczi Kovács Á. – Horváth G.), 02.19-én Petőfiszállás közelében (Pigniczki Cs.), 02.28-án pedig Ecsersen (Selmeczi Kovács Á. – Horváth G.) láttak 1-1 viszonylag korán érkezett madarat.

Örvös rigó (*Turdus torquatus*): 04.01-jén Balmazújváros határában (Dobi-erdő széle) 1 hím (Oláh J. – Ecsedi Z.);

04.02-án Dévaványa mellett (Réhely) 1 hím (Széll A.), a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Bod P.); 04.04-én a Dévaványa közelében lévő Atyaszeg és Gabonás nevű határrészekén 1-1 hím (Széll A.), Komádi határában (Egyelkédő) 1 hím + 1 tojó (Demeter L. – Lisztes L.); 04.05-én a hortobágyi Borzas-erdőnél 4 (Kovács G.); 04.08-án a balmazújvárosi Horton 1 hím (Varga L. – Borza L.); 04.09-én Dévaványa határában (Szilasok) 1 hím (Széll A.), a Soproni Egyetem botanikus kertjében 1 (Kókay Sz. – Dudás Gy.); 04.15-én a Brennbergbánya melletti Kovács-árokban 1 tojó madarat figyeltek meg (Mogyorósi S. – Kozák G.).

Énekes rigó (*Turdus philomelos*): 02.10-én Debrecenben (KLTE Ökológiai Tanszék) 1 (Pigniczki Cs.); 02.14-én a felsőgödi Duna-ártéren 1 (Selmeczi Kovács Á.); 02.22-én Verőce belterületén összesen 3 pd-t észleltek (Selmeczi Kovács Á.).

Szőlőrigó (*Turdus iliacus*): Meglehetősen sok adatot kaptunk, így csak a tíznél nagyobb példányszámú csapatokra vonatkozókat közöljük: 02.01. Alsógöd (ELTE Etológiai Tanszék parkja) min. 20 (Katona I.), Göd és Vác közötti Duna-ártér 35 (Selmeczi Kovács Á.), Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 17 (Hajtó L.); 02.02. Szőlőliget 150 (Keresztes G.); 02.04. Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 27 (Hajtó L.); 02.05. ugyanott 11 (Hajtó L.); 02.07. ugyanott 45-50 (Hajtó L.); 02.09. Göd és Vác közötti Duna-ártér 35 (Selmeczi Kovács Á.); 02.10. Debrecen 16 (Zöld B.); 02.11. Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 18 (Hajtó L.); 02.13. ugyanott 80-100 (Hajtó L.); 02.14. Göd és Vác közötti Duna-ártér 30 (Selmeczi Kovács Á.), Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 45-50 (Hajtó L.); 02.16. Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 11 (Hajtó L.); 02.18. ugyanott 24 (Hajtó L.); 02.19. ugyanott 45-50 (Hajtó L.); 02.23. Felsőgöd (Duna-ártér) 30 (Selmeczi Kovács Á.), Hortobágy (Hortobágyi-halastó) 30 (Emri T. – Zöld B.); 02.25. Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 80-100 (Hajtó L.); 02.26. Majosháza (Domariba-sziget) 22 (Hajtó L.); 03.01. Szőlőliget 40 (Kern R. – Vasas A.), Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 31 (Hajtó L.); 03.02. Szőlőliget (Duna-ártér) 10 (Selmeczi Kovács Á.); 03.03. Szigetszentmiklós (Alsóbuca) 14 (Hajtó L.); 03.12. Debrecen (Nagyerdő) kb. 60 (Koczka A.); 03.15. Szőlőliget (Duna-ártér) 20 (Selmeczi Kovács Á.); 04.07. Hortobágy (árpádhalmi-erdő) 30 (Végyvári Zs.).

Nádi tücsökmadár (*Locustella luscinioides*): Rendkívül korán, már 02.26-án észleltek 1 pd-t Szigetszentmiklós határában (Alsó-rétek) (Hajtó L.).

Fülemülesitke (*Acrocephalus melanopogon*): 02.17-én Szigetszentmiklós határában (úttörő-hókony) 1 pd-t észleltek (Hajtó L.). 03.29-én Apajon 3 hím énekelt (Selmeczi Kovács Á., Horváth G.).

Foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*): 02.26-án Szigetszentmiklós mellett (Alsó rétek) észleltek egy rendkívül korán érkezett pd-t (Hajtó L.).

Cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*): 03.01-jén Szigetszentmiklós határában (Tűzoltó-hókony) figyeltek meg egy szokatlanul korán visszaérkezett madarat (Hajtó L.).

Kucsás poszáta (*Sylvia melanocephala*): 04.05-én 1 ad. hím madarat fogtak és gyűrűztek a Tömörd határában lévő Nagy-tó melletti bokrosban (Bánhidai P. – Gyurácz J.).

Tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*): Szigethalom határában (Alsóbuca) 02.02-án 4, 02.05-én 15-20, 02.06-án 1 ad. hím, 02.07-én 13, 02.16-án 7, 02.17-én 10, 02.18-án 2, 02.19-én 5, 02.24-én 1, 03.01-jén 17, 03.03-án 9 pd-t láttak (Hajtó L.). A Soproni-hegységben (ahol a faj fészkel is) az alábbi megfigyelések voltak (az adatok egy része Brennerbánya környékéről, másik része a Lőverekből származik): 03.08. Károly-magaslat 1 (Riezing N.), 03.14–15. ó-hermes akna 1, 03.29. Magas-bérc 1 hím (Soproni J.), 03.31. Deák-kút 2 éneklő hím és Lőverek 1 hím (Selmecci Kovács Á. és tsai), 04.05. Magas-bérc 1 és Vadkan-árok 1 pár (Soproni J.), 04.06. Deák-kút 2 éneklő hím + 1, 04.07–09. Soproni Egyetem botanikus kertje 2-3 éneklő hím + 1-2 (Kókay Sz. – Dudás Gy.), 04.17. Hermes-domb 1 hím, 04.18. Ilona akna 1 hím (Soproni J.), 04.23. Soproni Egyetem botanikus kertje 1 és Deák-kút 3 (Riezing N.), 04.25. Magas-bérc és Nagy-zuhatag 1-1 hím (Soproni J.), 04.30. Hermes-árok 1 hím és a Soproni Egyetem botanikus kertje 3 (Riezing N.). Zalaegerszegen a TV-toronynál 02.28-án 1 hím, a Göcseji úti temetőben 03.27–29-ig szintén 1 hím (Ciconia Klub); a budapesti Martinovics-hegyen 03.12-én 1 (Kókay Sz. – Nagy P.); Vácon a püspöki palota kertjében 04.07-én 1 hím madarat észleltek (Selmecci Kovács Á.). Az Északi-középhegységben 02.17-én Arló határában (Nagyhátsértés) 1 (Katona Cs.); 03.08-án a börsönyi Deszkápusztánál 1 tojó (Sós E. és tsai), Nagyorosi mellett, a Berencei-pataknál 1 (Schmidt E. és tsai); 03.28-án Diósjenő közelében (Bugyihó) 1 éneklő hím (Schmidt A.); 04.21-én a tarnalesszi Remete-tónál 2 madár került szem elé (Katona Cs.). átvonuló tüzesfejű királykák az Alföldön is felbukkantak: 03.15. Balmazújváros (Magdolna) 1 (Szondi L.); 03.28. Biharugra 1 tojó (Vasas A. – Zalai T.); 03.28. Gyula (Pósteleki-erdő) 2 (Hargitai B. – Forgách B.); 04.01. Szabadszállás (Kiskunsági-főcsatorna) 1 tojó (Pigniczki Cs.); 04.02. Biharugra (Biharugrai-halastavak) 1 hím (Vasas A. – Zalai T.); 04.16. Pitvaros (Montág-pusztá) 1 hím (Mészáros Cs.).

Nagy őrgébics (*Lanius excubitor*): Februárból 51, márciusból 44, áprilishöz pedig mindössze 1 adatot kaptunk. A februári és a márciusi adatok a következőképpen oszlottak meg: 02.01–05. között 10 adat (12 pd), 02.06–10. között 12 adat (12 pd), 02.11–15. között 8 adat (8 pd), 02.16–20. között 11 adat (12 pd), 02.21–25. között 6 adat (6 pd), 02.26–28. között 4 adat (5 pd); 03.01–05. között 5 adat (5 pd), 03.06–10. között 7 adat (8 pd), 03.11–15. között 10 adat (10 pd), 03.16–20. között 10 adat (10 pd), 03.21–25. között 7 adat (7 pd), 03.26–31. között 5 adat (5 pd). Az egyetlen áprilisi adat: 04.02. Zalaegerszeg (ún. pózvai bányatavak) 1 pd (Ciconia Klub).

Kormos varjú (*Corvus corone corone*): 02.13-án a Sarród melletti Lászlómajoránál 2 (Hadarics T.); 02.18-án a fertőújlaki Pap-réten 1 (Hadarics T.); 02.21-én (Mogyorósi S. – Hadarics T.) és 03.07-én (Mogyorósi S. – Molnár B.) Fertőszéplak határában 1-1; 03.15-én az

ágfalva melletti Arbesz-réten 2 (Soproni J.); 03.27-én Hidegségen 1 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 04.02-án a fertőújlaki Pap-réten 2 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 04.04-én a bozsoki határátkelő közelében 1 (Németh Cs.); 04.05-én a Kis-Balatonon 3 (Ciconia Klub); 04.10-én Balfon és 04.18-án a fertőújlaki Pap-réten 1-1 pd-t láttak (Mogyorósi S. – Molnár B.).

Sárgacsőrű kenderike (*Carduelis flavirostris*): 02.01-jén a balmazújvárosi Magdolna-pusztán és a hortobágyi Nyírólaposon 3-3 (Szondi L.); 02.06-án a Kunmadarasi-pusztán 120 (Kovács G.); 02.07-én a Balmazújváros melletti Horti-libanevelőnél 18 (Varga L. – Oláh J.), a Magdolna-pusztán 30, a hortobágyi Nyírólapos 6 (Szondi L.), a nádudvari Szelencés-pusztán 11 (Konyhás S.), a Szentesi-Fertőnél 48 (Bede Á.), a tömörkényi Csajtónál 5 (Tokody B. és tsai); 02.08-án Balmazújváros határában (Kisszeg) 14 (Géczy G. – Koczka A.), a hortobágyi Cserépes-pusztán 120 (Szondi L.); 02.09-én a hortobágyi Mátá-pusztán 6, a Cserépes-pusztán 45 (Emri T.), újíráz határában (Teleki-oldal) 30 (Demeter L. és tsai); 02.10-én a Geszt melletti Kis-Vátyon-pusztán 25 (Vasas A. – Zalai T.), a pitvarosi Montág-pusztán 55 (Mészáros Cs.); 02.11-én a hortobágyi Görbeháton 20 (Végvári Zs.); 02.12-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 6 (Végvári Zs.), a Szentesi-Fertő melletti pusztán 26 (Bod P.); 02.13-án a balmazújvárosi Magdolna-pusztán 30, a hortobágyi Nyírólaposon 40 (Szondi L.); 02.14-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 45 (Géczy B. – Géczy G.), a Balmazújváros melletti Magdolna-pusztán 17 (Szabó I. – Szilágyi A.); 02.15-én a geszti Kis-Vátyon-pusztán 8 pd-t számoltak (Vasas A. – Zalai T.). 02.17-én Zsáka határában (Nagy-Nyomás) 7 (Demeter L. és tsai); 02.19-én a hortobágyi Görbeháton 3, a Nyári-járason 70 (Végvári Zs.); 02.20-án a balmazújvárosi Magdolna-pusztán és a hortobágyi Nyírólaposon 1-1 (Szondi L.), a hortobágyi Ökör-földön 10, a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 120, a nádudvari Szelencés-pusztán 3 (Végvári Zs.); 02.21-én Balmazújváros határában (Hort) 3 (Varga L.), a Nagyiváni-pusztán 6 (Géczy G. és tsai), a szabadszállási Zab-széken 16 (Kókay Sz. – Kókay B.); 02.22-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 15 (Szondi L.); 02.23-án ugyanott 3 (Végvári Zs.), a Geszt melletti Kis-Vátyon-pusztán 46 (Vasas A. – Zalai T.); 02.24-én a hortobágyi Kungyörgy-pusztán 2 (Végvári Zs.); 02.25-én a geszti Kis-Vátyon-pusztán 35 (Vasas A. – Zalai T.); 02.27-én a Hajdúszoboszló határához tartozó Angyalháza-pusztán 80 pd-t láttak (Végvári Zs.). 03.15-én Ohaton 7 (Simay A. és tsai); 03.16-án a hortobágyi Zám-pusztán 8 (Kovács G.); 03.22-én az Ohati-halastónál 6 (Simay A. – Simay G.); 03.29-én a szabadszállási Zab-széken 28 madarat figyeltek meg (Kókay Sz. és tsai).

Zeszse (*Carduelis flammea*): 02.07-én a Balmazújváros melletti Horti-libanevelőnél 2 (Varga L. – Oláh J.); 02.19-én Dormánd határában (Nagy-hanyi) 1 (Borbáth P.); 02.24-én a debreceni szeméttelen 1 tojó madarat észleltek (Weszelinov O.).

Sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*): 02.07-én a nádudvari Szelencés-pusztán 1 (Konyhás S.); 02.12-én

53. Kucsmás poszáta (*Sylvia melanocephala*). Tömörd, 1998. április 5. (Bánbidí Péter) – Sardinian Warbler

Nagyiván közelében (Kovács G.), a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán (Végyvári Zs.) és a Szentesi-Fertő melletti pusztán (Bod P.) 1-1; 02.13-án a hortobágyi Nyírőlaposon 4 (Szondi L.); 02.16-án Nagyivánnál 3 (Kovács G.); 02.20-án a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 2, a hortobágyi Ökörördön 1 (Végyvári Zs.); 02.23-án Angyalháza-pusztán 1 (Végyvári Zs.); 02.25-én a pitvarosi Montág-pusztán 1 hím (Mészáros Cs. – Keresztes G.); 03.18-án Nagyiván határában 1 madár került szem elé (Kovács G.).

Hósármány (*Plectrophenax nivalis*): 02.01-jén a hortobágyi Nyírőlaposon 10 (Szondi L.); 02.04-én Karancslapujtó határában (Fektó) 1 hím (Rozgonyi S. – Tóth Sz.); 02.07-én a hortobágyi Nyári-járásos 174 pd-t láttak (Természetvédő Klub). 02.08-án a tömörkényi Csaj-tavon 1 tépetet találtak (Bod P. – Bede Á.). 02.14-én a fülöpszállási Kelemen-széken kb. 80 (Pigniczki Cs.); 02.21-én a Balmazújváros melletti Horton 4 (Varga L.), a debreceni szeméttelen 1 tojó (Tar A.), a fülöpszállási Kelemen-széken 7 (Kókay Sz. – Kókay B.); 02.22-én Debrecenben 1 (Emri T. és tsai); 03.01-jén Nagyiván közelében 2 madarat figyeltek meg (Kovács G.).

Sővényhármány (*Emberiza cirius*): 04.30-án 1 hímét láttak egyetlen ismert magyarországi fészkelőhelyén, a pécsi Tettyén (Ónodi M. és tsai).

Bajszos hármány (*Emberiza cia*): 02.15-én Tarnalelesz határában (Völgyi-Szarvas-kő) 1 hím + 1 tojó (Katona Cs.); 02.21-én Hangony mellett (Bajusz-kő) 2 hím + 1 tojó (Katona Cs.), a Váv melletti Naszály hegy déli lábainál 1 éneklő hím (Fodor A.); 03.08-án a Szársomlyón legalább 15 (Kókay Sz. – Dudás Gy.); 03.17-én Felső-tárkányánál 2 hím (Emri T. – Zöld B.); 03.27-én egy Tornanádaska melletti kőbányában 2 pár (Vasas A. – Zalai T.); 04.05-én Nagyharsány mellett a Szársomlyón 1 hím +

1 (Kiss J. és tsai); 04.28-án Felső-tárkányánál 3 (Zöld B.); 04.30-án Hangony határában (Bajusz-kő) 1 hím madarat figyeltek meg (Katona Cs.).

Kerti hármány (*Emberiza hortulana*): 04.30-án 1 hímét láttak a Mecseknádasd közelében lévő ismert fészkelőhelyén (Ónodi M.).

A következő személyeknek köszönjük az adatok beküldését: Albert László, Barkóczy Csaba, Bede Ádám, Bod Péter, Bogár István, Borbáth Péter, Böhm András, Csathó András, Cser Szilárd, Demeter László, Dóczy István, Domján András, Drexler Szilárd, Ecsedi Zoltán, Emri Tamás, Erdei Károly, Faragó Ádám, Faragó Imre Csaba, Fodor András, Forgách Balázs, Gál Szabolcs, Géczy Gábor, Gyüre Péter, Hajtó Lajos, Haraszthy László, Hargitai Balázs, Horváth András, Kasza Ferenc, Katona Csaba, Kern Rolland, Kiss János, Kiss Zsolt, Koczka András, Kókay Szabolcs, Konyhás Sándor, Kovács Gábor, Lelkes András, Lendvai Csaba, Marik Pál, Megyer Csaba, Mészáros Csaba, Mogorósi Sándor, Monoki Ákos, Nagy Antal, Nagy Judit, Nagy Tamás, Németh Csaba, Németh Norbert, Oláh János, Oláh Sándor, Ónodi Miklós, Pabar Zoltán, Pellinger Attila, Péntes László, Petrovics Zoltán, Pigniczki Csaba, Riezing Norbert, Rimóczi Árpád, Sali István, Schmidt András, Schmidt Egon, Selmeczi Kovács Ádám, Simay Attila, Solti Béla, Somogyi Balázs, Sós Endre, Széll Antal, Szelle Ernő, Szemadám György, Szilágyi Attila, Szondi László, Tar Attila, Tar János, Tatai Sándor, Tóth Imre, Török Zoltán, Varga László, Vasas András, Vasuta Gábor, Végyvári Zsolt, Weszelinov Ottó, Zöld Barna

Összeállította: Dr. Hadarics Tibor, H-9400 Sopron, ív utca 14. II./4.

Objektív előtt: barnahasú pusztaityúk (*Pterocles exustus*)

Ezen cikkel folytatjuk – terveink szerint most már rendszeresen – az Objektív előtt rovatot, melynek célja, hogy minden számban röviden és átfogóan bemutassunk egy-egy madárfajt. Ezek elsősorban a nyugat-palearktiszi fészkelők közül kerülnek ki, amelyek már Magyarországon is megjelentek, azonban a későbbiekben olyan fajokat is be szeretnénk mutatni, amelyek még nem fordultak elő hazánkban, és ritkaságuk vagy éppen alulkutatásuk miatt kevésé ismertek a hazai madártannal foglalkozók körében. A rovat írásait másutt még nem publikált képekkel fogjuk illusztrálni.

A barnahasú pusztaityúknak egyetlen hazai előfordulása ismert, amely egyben az egyetlen európai adat is. A talpastyúkok között mozgó tojó példányt Szany község mellett ejtették el 1863 augusztusában. Jelenlegi elterjedési területe kívül esik a Nyugat-Palearktisiz határain. A XIX. században azonban még fészkeltek Egyiptomban, a Nílus völgyében és El-Faiyum-nál, de jelenleg innen nincsenek adatai, valószínűleg kipusztult. Különösen elterjedt a Szaharától délre, a Száhel-övezetben, ahol Szenegambiától Csádon keresztül Szudánig, Szomáliáig és Etiópiáig népesíti be a száraz bozotos sztyeppeket, köves félsivatagokat, kopár agyagos mezőgazdasági kultúrákat, de a futóhomokos részeket elkerüli. Elterjedt Kenyában és Tanzániában is. Ettől keletre az Arab-félsziget déli peremén és az Indiai-félsziget alkalmas félsivatagos részein fészkel.

A többi pusztaityúkhöz hasonlóan csapatokban keresi fel kora reggel az ivóhelyeket. A csapatok nagysága átlagosan 40-60 példány, de Maliban és Csádban néhány fél-egyhektáros kis tónál észleltek már együtt 40-50 000 példányt is. általában állandó madár, de a csapadékviszonyoktól függően vándorlásra kényszerülhet, ezzel ma-gyarázható hazai megjelenése is, bár sehol sem ismert olyan erős inváziója, mint a talpastyúknak. Fészkelése a területtől függően február és június között zajlik. Március végén már éppen kikelt fészkelőket észleltünk Indiában (Adhra Pradesh). 2-3 tojását a félsivatagos helyek száraz füves részei közé rejti. Indiában egy pár a homogén sztyepp legsűrűbb

fűcsomói között fészkel, ahol a növényzet kb. 30-40 cm magas volt. A tojó főként a reggeli, míg a hím az éjszakai órákban kotlik. A 23 nap múlva kikelő fiókákat mindkét szülő vezeti. Táplálékuk fűfélék apró magvaiból áll, de elenyésző hangyafogyasztásuk is ismeretes. Foltszerű elterjedési területén belül – a számára alkalmas biotópokban – gyakori, és laza együttesben fészkel.

A Száhel-övezetbe való kisé bonyolult eljutás miatt legkönnyebben Kenyában, Tanzániában és Indiában találkozhatunk vele. Indiában könnyű megfigyelni a Delhihez aránylag közel eső Desert Nemzeti Parkban.

A nemek között jelentős különbséget találunk. A hím hasa és oldala sötét gesztenyebarna, mellét vékony sáv keresztezi. Többnyire szürkés homokszínű, a torkán elűtő barnássárga foltot visel. Fedőtollai sötétben szegettek. Kézevezői sötétek. Reptében a hosszú, elegáns faroktollakon kívül sötét szárnybélése is feltűnő. A tojó erősen keresztcsávostollazatot visel, a nyaka és a melle pedig erős sötétbarna pettyezésű. Hasa és oldala szintén sötét gesztenyebarna. A talpastyúk tojától a sötét külső kézevezők, az erősen foltozott nyak és begy, valamint a sötét szárnybélés alapján könnyű elkülöníteni. – *Ecsedi Zoltán és ifj. Oláh János*

54. A barnahasú pusztaityúk (*Pterocles exustus*) élőhelye. India, Rollapadu Wildlife Sanctuary, 1998. február. (ifj. Oláh János) – *Habitat of Chestnut-bellied Sandgrouse*

55. Hím barnahasú pusztaityúk (*Pterocles exustus*). Kenya, Magadi-tó, 1996. július. (ifj. Oláb János) – Male Chestnut-bellied Sandgrouse

56. Tojó barnahasú pusztaityúk (*Pterocles exustus*). Kenya, Magadi-tó, 1996. július. (ifj. Oláb János) – Female Chestnut-bellied Sandgrouse

Milyen Madár Ez? 3/2.

Az 1998/1. számban megjelent fényképen egy öreg fenyérfutó (*Calidris alba*) látható. A kép 1998 májusában készült a kiskunsági Böddi-széken. A megfejtők 83%-a eltalálta a fajt, a többiek kőforgatóra, Temminck- és havasi partfutóra tippeltek.

A képre pillantva azonnal látható, hogy a kérdéses madár a *Calidris* genusba tartozik, azaz egy viszonylag kis termetű parti madár. Az idetartozó 18 faj közül 17-et már a Nyugat-Palearktiszban is észleltek. Rajtuk kívül még 3 olyan, a *Calidris* genus tagjaihoz hasonló kisebb partimadárfa van, ami szóba jöhetne, de a sárjárt (*Limicola falcinellus*) az egyértelmű fejmintázat, a töcspartfutót (*Micropalama himantopus*) a világos láb, a kanalas partfutót (*Eurynorhynchus pygmeus*) pedig sajátos csőre miatt zárhatjuk ki, hiszen a képen látható madárra ezek egyike sem jellemző. A kérdéses madár sötét lába alapján a *Calidris* fajok közül is azonnal kizárható hat faj (*C. minutilla*, *subminuta*, *acuminata*, *melanotos*, *maritima*,

temminckii). Mivel nászruhás madár látható a képen, a színezet alapján újabb négy faj egyértelműen kiesik, köztük a majdnem leggyakoribb két hazai faj is, a havasi (*C. alpina*), sarlós (*C. ferruginea*), valamint a sarki (*C. canutus*) és nagy partfutó (*C. tenuirostris*). A két utóbbi faj érezhetően nagyobb és robusztusabb, mint a többi.

Miután „negatív határozással” – kizárásos alapon – már eljutottunk oda, hogy tudjuk, mi az ami biztosan nem lehet a madarunk, maradt még hét faj (*C. pusilla*, *mauri*, *ruficollis*, *minuta*, *fuscicollis*, *bairdii*, *alba*). Itt azonban már kénytelenek vagyunk a „pozitív határozásra” áttérni, mert gyorsabb és hatékonyabb is. Mivel a képen látható madárnak homogén, szemöldök-sáv nélküli fejmintázata, rövid, fekete bunkós végű csőre, vörhenyes fedőtollai, sávozatlan oldala van, valamint hiányzik a V alakú fehér hátmintázat, ezért nem lehet más, csak egy nászruhás fenyérfutó.

– ifj. Oláh János

57. Milyen Madár Ez? 3/1.: Fenyérfutó (*Calidris alba*). Böddi-szék, 1998. május (Timár József) – Sanderling

58. Milyen Madár Ez? 3/2. Feladat a faj felismerése. A megfejtéseket 1998. október 31-ig kérjük beküldeni. – Four-in-a-row 3/2

Könyvismertetések

Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. An annotated list of the birds of Hungary. Magyar Gábor, Hadarics Tibor, Waliczky Zoltán, Schmidt András, Nagy Tamás és Bankovics Attila. Madártani Intézet – MME – Winter Fair, Budapest–Szeged, 1998. 202 oldal, 60 színes kép. Kötve, 2240 Ft.

1998 emlékezetes évnek tűnik a magyar madarászok számára: a Magyarország madarainak névjegyzéke új kiadásával immár a második fontos mű jelent meg az idén, alig két hónappal a Magyarország madarai után. Ennek ellenére mindkét könyv csendben, hírverés nélkül került forgalomba. Ráadásul a névjegyzék hosszú hónapokon keresztül egyáltalán nem is került a könyvesboltokba, hanem csak a két budapesti kiadótól lehetett beszerezni. Pedig a kiadvány láthatóan széles körű terjesztésre szánták: igényes kötésével, ragyogó borítójával és gyönyörű felvételeket tartalmazó, színes képtábláival kétségtelenül a legmutatósbab névjegyzék, amit valaha láttam. Ennek ellenére, úgy érzem, elég nagy kockázatot vállaltak a kiadók, hiszen egy „névjegyzék” nyilvánvalóan nem az a dolog, ami után lázas izgalommal kapnak a könyvesboltokban nézelődők. A szép – a magyar nyelvű madaras könyvek közül szerintem messze a legszebb – borító biztosan felkelti a figyelmet, ugyanakkor sokak számára lehet ijesztő, hogy a magyar cím mellett két idegen nyelven is van felirat, ráadásul a kötet gerincén csak a latin nyelvű cím van feltüntetve.

A mű Keve András 1960-as és 1984-es névjegyzékeit követi tagolásában és tipográfiaiilag is. Az azóta bekövetkezett taxonómiai változások és új ismeretek mennyiségét mutatja a terjedelem növekedése: több mint 150 szöveges oldal az előző, 100 oldalas névjegyzékhez képest. Lényeges eltérés, hogy a bevezető fejezet sokkal hosszabb – 14 oldal terjedelmű –, német helyett angol a második nyelv, valamint 60 színes fénykép illusztrálja. A fajok sorrendje és tudományos nevei a Voous-listát követik, azokkal az apró változásokkal, amelyek annak 1977-es megjelenése óta széleskörűen

elfogadottá váltak. A bevezető félrevezetően korszerűtlen „Wetmore-féle rendszertan”-ról és korszerű „Voous-féle rendszertan”-ról beszél. Egyrészt a rendszertan a szisztematika és taxonómia tudományágának magyar neve, ezért nem lehet ilyen szerkezetben használni. Másrészt Voous *névjegyzékében* a Wetmore által családszintig kidolgozott *rendszer* (osztályozás, klasszifikáció) rend- és családsorrendjét követte – az énekesek kivételével, ahol az akkori éles vita miatt egy „kompromisszumos” család-sorrendet vett át –, tehát nincs értelme a szembeállításnak. A sors fintora, hogy a legújabb, Sibley-féle DNS-vizsgálatokra alapuló rendszerben a Wetmore-éhoz hasonló sorrendben követik egymást az énekesek nagyobb csoportjai.

A névjegyzék fő részében 373 fajt sorol fel. Ezek tartoznak az A, B vagy C kategóriába, vagyis amelyek természetes állományból származó egyedei előfordultak Magyarországon a kézirat lezárásáig, 1997. december 31-ig. A valamivel korábban megjelent Magyarország madaraihoz képest új faj a listán a zátonykócsag (*Egretta gularis*), kanadai lúd (*Brenta canadensis*), halcsontfarkú réce (*Oxyura jamaicensis*) és Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*), míg nincs a listán a hosszúfarkú gébics (*Lanius schach*) és a sarki lúd (*Anser caeruleus*). Az előbbi 1997 végén törölték a magyar listáról, míg az utóbbi a függelékebe került néhány olyan faj társaságában, amelyeknek fogságból szökött vagy hibrid példányai fordultak elő az országban.

Minden fajnál első sorban a tudományos és magyar név szerepel. A második sorban található az angol név, az előfordulási kategória, valamint a fészkelő fajok esetén a becsült állomány-adatok. Ezt követi a faj hazai elterjedésének és státusának tömör leírása, politipikus fajok esetén a Magyarországon előforduló alfajok szerinti bontásban. A magyar leírást kisebb betűvel szedve követi az angol fordítás. A rendkívül ritka kóborlók esetén 10-15 előfordulásig valamennyi hazai adat meg van adva. A szövegben bőven található hivatkozások, és a

19 oldalnyi irodalomjegyzék mintegy 400 tételt tartalmaz. A nagyszámú felsorolás, hely, dátum és hivatkozás és tömörség ellenére a könyv szerkezete könnyen áttekinthető, a szöveg igen jól olvasható, és a fajonként alig néhány mondatnyi terjedelem ellenére nagyon informatív. A használt kiemelések (tabulálás, félkövér, dőlt és kiskapitális szedés) egységesek és megválasztásuk jól sikerült. Két zavaró apróságot lehet csak említeni: az angol szöveg kisebb betűfokozattal van szedve, de sortávolsága megegyezik az előtte levő magyar szöveggel, ezért eléggé egybefolyik azzal, illetve a sortávolság kismértékben oldalanként változik, ami különösen oldalpárok esetén kellemetlen látvány (pl. 30–31., 58–59. oldal).

A szerzők és szerkesztők munkájára olyan alaposság és precizitás volt jellemző, amivel sajnos csak ritkán lehet találkozni a hazai könyvkiadásban. Helyesírási és elválasztási hibát, elütést mutatóba is alig találni. A tudományos és a magyar nevek is hibamentesek. A magyar nevek esetén következetesen alkalmazták az állatnevekre vonatkozó új akadémiai helyesírási szabályokat. Ez nagyon fontos dolog, még akkor is, ha eltart egy ideig, amíg az ember megszokja a „törpevízicsibe”-szerű rettentő szerkezeteket (talán egyedül csak a „közép fakopáncs” esetén nem érvényesült a szabályzat, amelyet szintén egybe kellene írni). Nagyon jól sikerült a hat különböző szerző írásainak egységesítése, és egyáltalán nem érezni a sokszerzős művek esetén szokásos kontrasztokat.

A fényképek miatt a könyv kicsit más, mint a szokásos névjegyzékek. Természetesen egy névjegyzék értékét nem a fényképek adják, de nem is vonnak le abból, általában kiváló minőségű, gyakran művészi vagy bravúros felvételek szerepelnek, és a szerzők (vagy kiadók) céljainak megfelelően jól illusztrálják hazánk madárvilágának változatosságát, a gyakori fészkelőktől a ritka kóborlókig. Jó ötletnek tartom, hogy a képtáblákat közvetlenül az irodalomjegyzék és a névmutatók elé helyezték, így a könyvet azonnal a mutatóknál lehet felütni, ahol latin, magyar és angol nevek szerint is lehet keresni, a latin nevek mutatójában alfajig menő részletességgel.

A fényképek mellett az állományadatok jelentik a névjegyzék másik, a bevezetőben is – érezhető büszkeséggel – említett újdonságát. Az állományadatok ugyancsak nem szükségszerű

tartozékai egy névjegyzéknek, ámde annál jobb szolgálatot tehetnek: önmagukban, a szövegben való keresgélés szüksége nélkül is jelzik, hogy az adott faj fészkel-e az országban, ami egy alapvetően gyors visszakeresésre és ellenőrzésre szolgáló referenciaműben nagyon hasznos. Más kérdés, hogy a közölt állománybecslések mennyire pontosak. A végtelenségig lehetne rágódni azon, hogy hójából (2000-3000 pár), pettyes vízcibéből (500-600 pár), búbos cinegéből (3500-5000 pár) vagy éppen mezei verébből (200 000-500 000 pár) ennyi van-e, vagy pedig amennyit én vagy az ismerőseim gondolunk. Egy filozófus megjegyzése szerint, amikor valaki szemére vetette, hogy állításai ellentmondanak a tényeknek: elég baj az a tényeknek. Elég baj az nekünk, hogy Magyarországon nem volt sohasem *igazi* állományfelmérés, és az állománybecslési adatoknak is elsőként egy névjegyzékben kell megjelenniük. Néhány tucat, igen ritka vagy telepeseen fészkelő faj állományát kivéve ma csak igen durva becsléseket lehet tenni. Minden elismerésem a szerzőké, hogy vállalták ezt a hálátlan feladatot, és legjobb tudásuk szerint végezték el, a bevezetőben kifejtett elvek és számos forrás alapján.

A szöveget néhány fajnál rövid lábjegyzet is kiegészíti. Ez csak a vetési lúd és a heringsirály esetén foglalkozik azzal, hogy az adott faj vagy alfaj taxonómiai státusa vitatott vagy a legújabb vizsgálatok szerint egészen más, mint a hagyományosan elfogadott. Szerintem érdemes lett volna bőségesebben jegyzetelni a szöveget, mert napjainkban meglehetősen sok az újabb kutatásokra alapozott taxonómiai revízió (például a halvány és kis geze átsorolása a nádiiposzáttá közé), ráadásul a szemléletmód is változóban van, aminek eredményeképpen egyre több politipikus faj korábbi alfajait különítik el faji szinten (mint például a sárgalábú sirály és sárga billegető esetén). A bőségesebb jegyzetelés esetén az olvasó értesült volna a szerzők adott döntésének okairól, illetve előre szoktathatná magát a következő névjegyzékben várható változásokhoz.

Már az előző, 1984-es névjegyzék megjelenésekor úgy éreztem, a latin cím: „Nomenclator avium Hungariae” a felesleges hagyományok közül való, de ott még a harmadik oldalon bújt meg a magyar cím alatt. Nem értem, miért

került itt fellengzősen a címdalra és a gerinc-re. Sem a magyar, sem a külföldi olvasó nem érti (tisztelet a kivételnek), ráadásul azt sugallja, hogy belül is van latin szöveg, pedig ezen, a tudományos neveken, a kategóriák nevein, valamint az „Index alphabeticus avium” (= latin nevek mutatója) kifejezésen kívül ilyen nem található. Sok madár- és egyéb állat-, illetve növénynévjegyzéket ismerek, de ezzel a gyakorlattal másutt nem találkoztam. A bevezető felsorolja az eddig megjelent magyar névjegyzékeket, amelyek 1898 óta tartó „hivatalos” sorában ez a munka felvállaltan a hatodik. Talán érdemes lett volna ezt kiadásjelzésben is feltüntetni, ahogyan a kiadástörténet is kerülhetett volna – külföldön elterjedt szokás szerint – a copyrightoldalra. Szerintem ez szebb és tartalmasabb hagyomány lenne, mint egy ásatag latin cím kopirozása.

Természetesen az előbbi észrevétel semmit sem von le az új névjegyzék értékeiből. A szerzők méltó módon folytatták Chernel István, Schenk Jakab és Keve András munkáját. A mű alapossága és precizitása, a közölt ismeretek nagy tömege és pontossága miatt bátran ajánlható mindenkinek, aki érdeklődik hazánk madárvilága iránt. Az utóbbi évtizedek taxonómiai változásai és új ismeretei miatt pedig azoknak is feltétlenül érdemes beszerezni, akiknek megvan az 1984-es névjegyzék. – *Varga Lajos*

Parrots. A guide to the parrots of the world [Útmutató a világ papagájaihoz]. Tony Juniper és Mike Parr. Kim Franklin, Robin Restall, Dan Powell, David Johnston és Carl D’ Silva illusztrációival. Pica Press, 1998. 584 oldal 88 színes képtáblával, kb. 350 fekete-fehér szövegközti elterjedési térképpel és számos tszrajzzal. Kötve, 35 GBP.

Christopher Helm új kiadója, a Pica Press e kiadványával leckét ad abból az eredetileg általa alapított Helm Kiadó tulajdonosainak, hogyan kell (és hogy egyáltalán lehetséges) 352 faj leírását gond nélkül egy kötetben belül tárgyalni, ha éppen úgy hozza a szükség. Az utóbb említett kiadó egyik legfrissebb, posztafélékről megjelentetett kötete alig kisebb a papagájokat tárgyaló könyvnél (és árban sem igazán marad el ettől), mégis csupán a palearktikus 145 fajra futotta ott Kevin Bakernek, valamennyi újvilági

– és számos afrikai – posztafaj részletezéséről ő lemondott.

Míg a Pica Press első néhány madaras kötete esetében a borító és a belésoldal színválasztásának koncepciója nem volt még ennyire szembeötlő, de már a közelmúltban megjelent, gébicseket tárgyaló könyv esetében a kis őrgébics színeire asszociálhatott az olvasó a szürke és rózsaszín színek kombinációja kapcsán. A papagájos kötetnél pedig a borító vörös és a belés zöld színe azonnal a királypapagájokat juttatja az olvasó eszébe, sőt e két alapszín végeredményben a legtöbb papagájfajra méltán jellemző.

Mennyiben hézagpótló e kiadvány? Míg számos könyv foglalkozik papagájokkal, a családról csak néhány fajhatározásra is koncentráltó átfogó mű található (itt Forshaw és Cooper 1973-as kézikönyvét vagy del Hoyo Handbook of the Birds of the World című sorozatának negyedik, papagájokat is felölelő kötetét említhetném a leginkább), és különösen a terepi határozás témája háttérbe szorult. Hiába a papagájok tiritarka volta, aki már járt a trópusokon, nagyon jól tudja, milyen nehéz az ellenfényben feketének látszó, nyílegyenesen az ember feje fölött áthúzó, rikácsoló madarak fajtát megállapítani; de akkor sincs sokkal könnyebb helyzetben a megfigyelő, ha módja nyílik arra, hogy a hajnali fényekben az erdő szélén az őserdei fák lombkoronája tetején gyülekező papagájokat teleszkóppal figyelhesse. Ilyenkor a rendszerint jó minőségű regionális határozókönyvek, legrosszabb esetben pedig az elterjedés és az élőhely sokat segíthet, így e feladat még mindig eltörpül amellet, amikor egy gépkocsi csomagtartójából vagy egy repülőgépre feladott poggyászból kerül a – nem feltétlenül papagájszakértő – vámtisztviselő szeme elé egy olyan útítár a vizsgálat során, amelyiket úgymond „elfelejtettek” a határon bejelenteni. A szerzőknek az előszóban is megemlített célja, hogy a vám- és természetvédelmi hatóságok munkáját is segítsék ezzel a kötetrel, és az a céljuk, hogy a könyvet az USA legtöbb vámtisztviselőjéhez eljuttassák a vadon élő állatok kereskedelmét szabályozó Washingtoni Egyezmény (CITES) hatékonyabb betartatása céljából.

A szerzők érdemeit semmivel sem csökkenti, hogy maguk is aktív és hivatásos természet-

védők: Juniper az ICBP korábbi papagájvédelmi tisztviselője, Parr pedig az American Bird Conservancy nemzetközi ügyeinek igazgatója. Ez megmagyarázza azt is, mi módon esett a kiadó választása erre a két szerzőre, továbbá hogyan voltak képesek úgy sikeresen feldolgozni e témakört, hogy Parrnak egyetlen közleménye sem, Junipernek is első társszerzőként csupán öt, elsősorban természetvédelmi-ismeretterjesztő közleménye szerepel az irodalomjegyzékben.

A papagájokat általánosan ismertető huszonöt oldalnyi szöveg tömör, de a lényeges kérdésekre kitérő összefoglalást ad a család fajainak eredetéről, rendszertanáról, ökológiájáról, életmódjáról, és nem utolsó sorban természetvédelmi problémáiról. Az egyes fajokat ismertető szöveg átlagosan egy oldal terjedelmű, mely magában foglalja a rendszerint negyedoldalmi térképet is. A határozást, hangot, elterjedést és gyakoriságot, ökológiát, tollazat leírását, nemek különbségét, méreteket, földrajzi változékonyságot és irodalmi hivatkozásokat tárgyaló fejezetek informatívak. A korábbi kötetekhez hasonlóan a szövegben továbbra is egyedül a fajok tudományos leírójának a nevét hiányolom (pl. ki ne lenne kíváncsi A. B. Meyer nevére, aki Madarász Gyulát 1886-ban azzal tisztelte meg, hogy róla egy papagájfajt nevezzen el?), arról nem is beszélve, hogy rendszertani vonatkozású műveknél ennek feltüntetése a nemzetközi zoológiai nomenklátúra szabályaival foglalkozó ICZN-nek is kifejezett ajánlása.

A térképek esetében csak a vetülettípus megválasztásától idegenkedem kissé, Afrika és Dél-Amerika így erősen megnyúlt, ezért az egyes országok számomra kicsit nehezen felismerhetők a határok szaggatott vonallal való feltüntetése dacára.

A 88 színes képtábla az öt festő színvonalas munkáját dicséri. Bár meg kell vallanom, néhányuk stílusa, elsősorban Dan Powell esetében kicsit távol áll az én ízlésemtől (határozókönyvben szívesebben látnék képtábláinál finomabb kidolgozású, gondosabb ecsetkezelésű képeket), el kell ismerni, hogy a

különböző papagájfajok testarányait, színeit, a róluk szerezhető általános benyomást valamennyien ügyesen ragadják meg a festményeken. A képtáblákon ábrázolt fajokkal méretarányosan feltüntették a hullámos papagáj fekete-fehér képét valamennyi táblával átellenes magyarázó oldalon. Az oldalanként átlagosan öt faj esetében bőven maradt hely az alfaji, kor- és nembeli különbségek ábrázolására, amit a festők a fajonkénti hat-hét képpel ki is használtak. Bár az elterjedési térképek a szöveges részben találhatóak, a képtáblákhoz tartozó magyarázó szöveg az elterjedés rövid leírásával kezdődik, ezzel megelőzve, hogy az olvasó tévedésből mondjuk az arákat Dél-Amerika helyett Ausztráliához, vagy éppen a kakadukat Ausztrália és Óceánia helyett Afrikához társítsák gondolatban.

A könyvet 17 oldalas irodalomjegyzék és egy 11 oldalas névmutató teszi teljessé. Utóbbi esetében a latin genusnevek kihagyását azonban mindenképpen hiányolom, és ez semmiképpen nem illik a gondos kiadói munkát tanúsító számos apró könyvszerkesztési ötlet, és dicsérendően kis számú elütés és helyesírási hiba képebe.

A szenvedélyes papagájrajongóknak és -tenyésztőknek, állatorvosoknak, a Washingtoni Egyezményvel kapcsolatba kerülő természetvédelmi szakembereknek a fenti sorok olvasása remélem kedvet támasztott a könyv megvásárlásához. Még a nemzetközi madártani irodalom is ritkán kényeztetni el az olvasót azzal, hogy hasonló témában több azonos időben megjelent kiadvány közül válogathasson az érdeklődő. A papagájokkal kapcsolatban most ennek lehettünk tanúi: Juniper és Parr dicséretes gondossággal elkészített könyve mellett (esetleg akár helyette) megfontolásra ajánlom a téma iránt érdeklődőknek a del Hoyo szerkesztette „A Világ madarai” sorozat nemrég megjelent 4. kötetét is, mely 230 oldalt szentel a papagájokra. Ez utóbbi könyv kicsit borsos ára mellett talán csak a csodálatos fényképfelvételekkel (no és a további tárgyalt családokkal) tudja „überolni” a Pica Press könyvét.

– Dr. Magyar Gábor

FOTÓ-MOTYÓ

FÉNYKÉPEZŐGÉPEK,
OBJEKTÍVEK, TÁVCSÖVEK
ÉS EGYÉB FOTÓTECHNIKAI
BERENDEZÉSEK
JAVÍTÁSA, ADÁS-VÉTELE,
GYÁRTÁS, ÁTALAKÍTÁS
EGYEDI IGÉNYEK SZERINT

1096. Budapest, Haller u. 27.
Tel./fax.: 216-88-01

**Dia és negatív hívás és printelés
leica és roll méretben.**

Kiváló minőség, kedvező ár!

**Kodak Express szolgáltatás
a Sajtólaborban.**

1085 Bp., Gyulai Pál u. 12.
118-9663, 138-4644/173

MME Könyvszolgálat

Az itt felsorolt könyvek 50% előleg befizetése mellett rövid szállítási határidővel megrendelhetők az MME központjában (1121 Budapest, Költő u. 21. Tel.: 275-6247). A könyveket postai utánvétellel szállítjuk, de a fenti címen – előzetes egyeztetés után – személyesen is átvehetők. A felsoroltakon kívül bármilyen más madártani szakkönyv beszerzését is vállaljuk. Az árak tájékoztató jellegűek, a forint napi árfolyamát követik, és áfával értendők.

Új könyvek

Birdwatching: The Ultimate Guide to the Birds of Europe Van den Berg et al. 8 200
The Raptors of Europe and the Middle East: A Handbook of Field Identification Forsman 14 500

Ajánlott könyvek

Birds in Europe Tucker, Heath, Tomialojc & Grimmett 15 400
Birds of Europe with North Africa and the Middle East Jonsson ..... füzve 7 700
Birds of the Western Palearctic: Concise Edition 2 Volumes Perrins & Snow ..... 2 kötet 72 150
The Birds of Hungary Gorman 9 600
Collins Pocket Guide Birds of Britain and Europe Heinzel, Fitter & Parslow 4 900
The EBCC Atlas of European Breeding Birds Hagemeyer & Blair 26 500
A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe Lewington, Alström & Colston 7 200
Flight Identification of European Raptors Porter & Willis 8 700
Guide to Identification and Ageing of Holarctic Waders. Prater, Marchant & Vuorinen 10 100
Gulls: a Guide to Identification. Grant 10 600
Handbook of the Birds of the World Del Hoyo et al. .... kötetenként 53 000
Identification Guide to European Non-Passerines Baker 10 100
The Macmillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds Harris, Shirihai & Christie 8 700
The Macmillan Field Guide to Bird Identification Harris, Tucker & Vinicombe 7 300
Photographic Handbook of the Rare Birds of Britain and Europe Mitchell & Young 14 500
Shorebirds Hayman, Marchant & Prater 10 100
Warblers of Europe, Asia and North Africa Baker 15 500
Wildfowl: an Identification Guide to the Ducks, Geese and Swans of the World. Madge & Burn 13 500
A World Checklist of Birds Monroe & Sibley ..... füzve 7 7200

Az MME Nomenclator Bizottság 1996. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG	41
Amerikai csörgő réce (<i>Anas crecca carolinensis</i>) Magyarországon. OLÁH JÁNOS, IFJ., ECSI ZOLTÁN ÉS TAR JÁNOS	53
Kanadai lúd (<i>Branta canadensis</i>) megfigyelése a Fertő mellett. HADARICS TIBOR ÉS NEUWIRTH NORBERT	57
Sarki lúd (<i>Anser caerulescens</i>) előfordulása a Fertő környékén. HADARICS TIBOR, ANTLI ISTVÁN ÉS PELLINGER ATTILA	60
Rövid közlemények	
Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) érdekes táplálékszerzése. MÉSZÁROS CSABA	64
Megjegyzések a „Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) által nevelt egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>) fiókák” című íráshoz. FENYŐSI LÁSZLÓ ÉS STIX JÓZSEF	64
Nemcsak a bálakötöző zsinagoga veszélyes. WÁGNER LÁSZLÓ	64
Karvalybagoly (<i>Surnia ulula</i>) megfigyelése Karancslapujtón. ROZGONYI SÁNDOR	65
Vízben úszó parlagi galamb (<i>Columba livia f. domestica</i>). FARAGÓ ÁDÁM	65
Érdekes madármegfigyelések, 1998. február–április.	67
Objektív előtt: a barnahasaú pusztaityúk (<i>Pterocles exustus</i>). ECSI ZOLTÁN ÉS OLÁH JÁNOS, IFJ.	82
Milyen Madár Ez? 3/2.	84
Könyvismertetések	
Magyarország madarainak névjegyzéke (Magyar et al.) VARGA LAJOS	85
Parrots: A guide to the parrots of the world (Juniper & Parr) MAGYAR GÁBOR	87

Címlap: Tavi cankó. Gátér, 1998. április. KÁRMÁN BALÁZS

Contents

The 1996 Annual Report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee. MME NB ...	41
The first Hungarian record of Green-winged Teal. J. OLÁH JR., Z. ECSI AND J. TAR	53
Canada Goose near Lake Fertő. T. HADARICS AND N. NEUWIRTH	57
Snow Goose near the Lake Fertő. T. HADARICS, I. ANTIL AND A. PELLINGER	60
Notes	
Note on White-tailed Eagle hunting Goldeneye. Cs. MÉSZÁROS	64
Common Buzzard nestlings reared by White-tailed Eagle – another observation. L. FENYŐSI AND J. STIX	64
White Stork trapped in a plastic bag. L. WÁGNER	64
Third record of Hawk Owl in Hungary. S. ROZGONYI	65
Feral Pigeon swimming in water. Á. FARAGÓ	65
Recent reports, February 1998 – April 1998	67
In focus: Chestnut-bellied Sandgrouse. Z. ECSI AND J. OLÁH JR.	82
Four-in-a-row 3/2	84
Book reviews	85

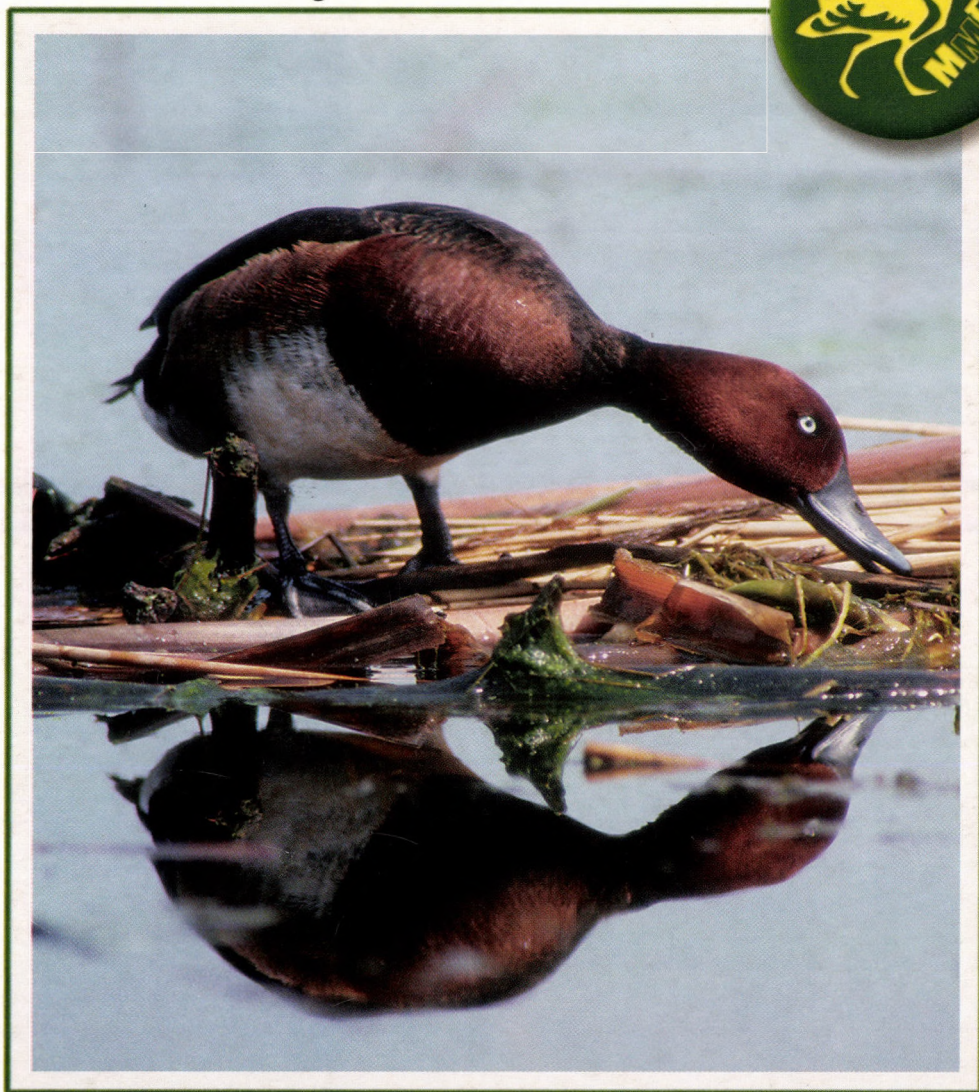
Front cover: Marsh Sandpiper. B. KÁRMÁN

Túzok

3. évfolyam
3. szám
1998. szeptember

Madártani Tájékoztató

A szerkesztőbizottság elnöke: Schmidt Egon

Szerkesztők: Dr. Hadarics Tibor, Varga Lajos

Szerkesztőbizottság: Bagyura János, Boros Emil, Dr. Magyar Gábor

Munkatársak: Gerard Gorman, Simon László

Szerkesztőség: Tűzok, MME, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Levelezés: A cikkeket és más írásokat a Szerkesztőségbe kérjük küldeni, a faunisztikai megfigyeléseket Dr. Hadarics Tibor (9400 Sopron, Ív u. 14. Telefon: 99-325-079 E-mail: sitke@mail.mata.v.hu), a ritkaságok leírását a Nomenclator Bizottság (MME NB, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon: 1-395-7857, fax: 1-395-7457) részére.

Hirdetésfelvétel: Posztos Csaba (telefon: 20-986-7635)

Előfizetés: Az éves előfizetési díj 1998-ra az MME tagjainak 1200 Ft, egyébként 2200 Ft, külföldre 4000 Ft. Az előfizetési díj készpénzátutalási megbízással vagy bankátutalással fizethető be az MME számlájára (OTP, Budapest XII., 11712004-20011215).

A Tűzok a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) lapja, amely évente négyszer jelenik meg. A lap elsősorban a Magyarországon előforduló madarak terepi megfigyelésével és vizsgálatával kapcsolatos cikkeket és rövid közleményeket közöl, de szélesebb érdeklődésre számot tartó írásokat a madártan más területeiről is szívesen fogad. A lap olyan írásokat nem közöl, amelyek másutt már megjelentek, vagy kizárólag faunisztikai adatközlésre szorítkoznak. A magyar és tudományos madárnevek tekintetében *Magyarország madarainak névjegyzéke* (Tűzok 1: 42–48), formai kérdésekben a lap e száma mérvadó. Örömmel fogadunk fényképeket és rajzokat, amelyeket eredeti állapotban juttatunk vissza a tulajdonosnak. Kéziratok megőrzését és visszaküldését nem vállaljuk.

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

Az MME a BirdLife International képviselő szervezete Magyarországon.

Elnök: Kállay György (telefon: 60-413-920)

Alelnök: Haraszthy László (telefon: 30-491-283)

Ügyvezető igazgató: Fidlóczky József (telefon: 1-275-6267)

Titkárság: 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

© Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, 1998

Nyomdai előkészítés és nyomás: Winter Fair, 6721 Szeged, Tisza L. krt. 5. Tel.: (62) 432-027. E-mail: winterfa@deltav.hu

Tűzok From 1977–1995 published as *Madártani Tájékoztató*

Editor-in-chief: Egon Schmidt

Editors: Dr. Tibor Hadarics, Lajos Varga

Editorial Board: János Bagyura, Emil Boros, Dr. Gábor Magyar

Editorial consultants: Gerard Gorman, László Simon

Editorial Office: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Tel. & fax: +36-1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Subscriptions: Annual subscription for 1998 is: 1200 HUF for MME members, 2200 HUF for non-members in Hungary, 4000 HUF (or 15 GBP) for subscribers outside Hungary. Subscriptions should be sent by Bank Transfer to: OTP Bank, Budapest XII., Account number 11712004-20011215.

Tűzok is issued quarterly by BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME). *Tűzok* welcomes original papers and notes on Hungarian birds, as well as occasional reviews and articles on all aspects of ornithology. Photographs and drawings are also welcomed.

BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME)

President: György Kállay (Telephone: +36-60-413-920)

Vice-President: László Haraszthy (Telephone: +36-30-491-283)

Director: József Fidlóczky (Telephone: +36-1-275-6267)

Address: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Telephone & fax: +36-1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

A nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) előfordulása a Fertőn

MOGYORÓSI SÁNDOR ÉS MOLNÁR BALÁZS

A nagy halfarkas a tengerektől távol, Európa belsejében meglehetősen ritkán megfigyelhető madárfaj. Az elmúlt közel negyven év alatt mindössze öt biztos előfordulása volt Magyarországon. Ez magyarázható részben tengeri, tengerparti életmódjával, kifejezetten északi elterjedésével, részben pedig az optimálistól eltérő megfigyelési körülmények esetén – főleg fiatalkori tollruhában – a határozás nehézségeivel.

1997. november 2-án a Fertő délkeleti tórérszén, az ún. Bánfai-szél és a Madárvárta-öböl északi oldala között, jó látási viszonyok mellett egy fiatal madarat figyeltünk meg. A megfigyelés időtartama mintegy fél óra volt. A madárról több bizonyító diafelvételt, valamint részletes leírást készítettünk, melyek alapján a Nomenclator Bizottság az adatot hitelesítette és ezzel ez a hatodik bizonyított megkerülése lett a fajnak hazánkban (a Fertő hazai oldalán ez az első előfordulás).

A faj elterjedése

A nagy halfarkas kizárólag az észak-atlanti térség európai részén költ. Korábban csak a Shetland- és a Feröer szigeteken, valamint Izlandon fészkeltek. Századunkban jelent meg fészkelőként előbb a Brit-szigetek északi részén, majd az 1970-es években északkeleti irányú terjeszkedése indult meg: Svalbardon és a Medve-szigeten 1970-ben, a norvég partokon 1975-ben, a Jan Mayen-szigeten 1984-ben, a Barents-tenger déli partjain (Észak-Oroszország) 1989-ben fészkeltek először (Furness 1997). Azt, hogy az említett területekre újonnan betelepült madarak melyik korábbi populációból származnak, nem lehet biztosan tudni, mindenesetre szinte minden újonnan meghódított fészkelőterületen kerültek már meg Észak-Skóciában gyűrűzött madarak. Az utóbbi években keleti irányú terjeszkedése tovább tart, bizonyították már fészkelését Novaja Zemlján, a Vajgacs-szigeten, valamint néhány esetben Szibéria északi partjainál is (Furness 1997).

Teljes európai állománya kb. 13 600 pár körü-

lire tehető; ennek több mint a fele (kb. 7900 pár) Észak-Skóciában költ, Izlandon a teljes állomány mintegy 5500 pár (Furness 1997), és Izland déli részén (Breidamerkursandur) található a világ legnagyobb, 2000-3000 párt számláló kolóniája is. Fészkelőállományának nagysága minden helyen stagnál, ill. növekvő tendenciát mutat (Furness 1997). A költési időn kívül az atlanti térségben akár az Egyenlítőig is eljuthat, ugyanakkor ezen időszakban leggyakrabban előfordulásai a szárazföld belsejében is.

A megfigyelés körülményei

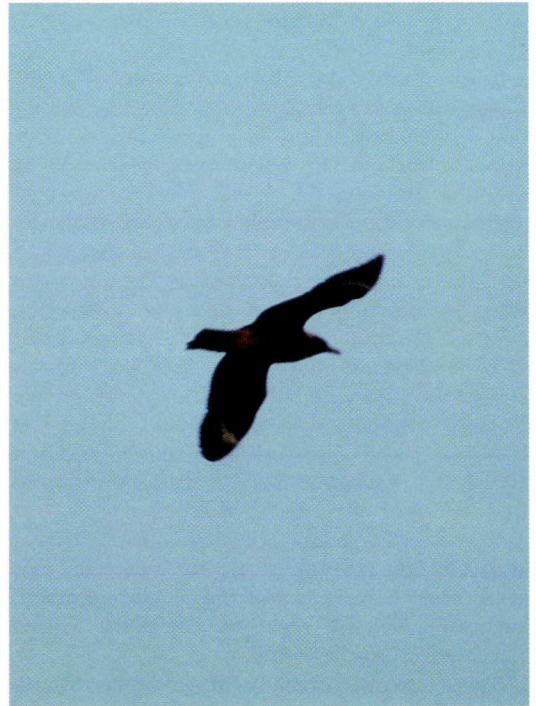
A madár a Fertő délkeleti részének nyílt vize felett mutatkozott először, ahol a szintén ott tartózkodó kb. 50-55 sárgalábú sirály (*Larus cachinnans*) közül két egyedet a levegőből támadott. Mi motorcsónakban ülve, két alkalommal is rövid ideig mintegy húsz méterről tudtuk figyelni. Ezután tőlünk 20-300 m közötti távolságokban tartózkodott, a vízen úszott vagy repült. A bizonyító felvételek is ekkor készültek. A megfigyelést végig 10x50-es nagyítású kézitávcsövekkel végeztük, egy alkalommal módunk volt 20–60x70-es teleszkóppal is ránézni. Az időjárási helyzet is optimális volt: szélcsend, napsütés +5 °C. A madár mintegy fél óra elteltével átrepült a határvonalon (ezért tovább nem követhettük), a tó osztrák részén is egyszer leszállt a vízre, végül észak felé repült el. Másnap a Fertő magyar oldalán hosszas keresés ellenére sem találtuk meg újra.

A madár részletes leírása

Összbenyomás alapján a madár a vízen ülve egy nagy galambhoz hasonlított. Nagysága a sárgalábú sirályhoz volt hasonló, de robusztus megjelenése miatt egy árnyalattal nagyobbak tűnt. Rőpképére a széles és kissé hegyes szárnyak, a rövid széles fark (két középső farkotoll egy kevésbé túlért a többin), a rövid vastag nyak, az erőteljes fej és az erős csőr volt jellemző. Tolla-

59–62. Fialtal nagy halfarkas (*Stercorarius skua*). Fertőújlak, 1997. november 2. (Mogyorósi Sándor és Molnár Balázs)
– Juvenile Great Skua

zatában összességében a sötétbarnás színezet dominált, a has, a mell, a hát és a nyak tollain, valamint faroktollakon és farcsíkon rozsdás árnyalat látszott. A test alsó oldala világosabb barna volt, ami reptében élesen elütött a szárny alsó felületének sötétebb – de nem fekete – színétől. Az egész fejtető, fej és szemtájék sötét feketésbarna volt, bizonyos helyzetekben szinte egy sötét csuklyának hatott. Mindkét szárnyon feltűnő fehér folt volt látható, ami az elsőrendű evezők látható részének tőfelőli harmadára-felére terjedt ki (a másodrendű evezőkön nem láttunk fehér színt); e fehér szárnyfoltok erősen kontrasztosak voltak az elsőrendű evezők sötét végeivel, valamint a kézfedők sötét színével. A fehér szárnyfoltok alulról és felülről egyaránt jól látszóak, de a szárny alsó oldalán nagyobbak tűntek, mint a felsőn. Az alsó farokfedők mintázatlanok voltak. A madár hangot nem adott. Mozgása nyugodt, röpte a „nagy sirályokéra” emlékeztetett, támadás közben egészen sólyomszerű volt, hirtelen felgyorsult, és éles fordulatokkal próbálta üldözni kiszemelt áldozatát.

A faj hazai előfordulásai

A korábbi megfigyelésekkel együtt (Magyar et al. 1998) most már hat bizonyított előfordulása van a fajnak hazánkban. Az első hitelesített megfigyelése 1959 augusztusában volt Balatonfüreden (Balát 1962), az utóbbi kilenc évben négy esetben került elő. Valamennyi előfordulás a Dunántúlon volt, a Balatonnál háromszor, a Miklósfá melletti Móriczhelyi-halastavon (1963. szeptember) (Pátkai 1966), Dinnyésen (1996. október) és a Fertőn egyszer-ször bukkan fel. A hat adat közül három megfigyelés, három pedig bizonyító példány. Érdekes, hogy a három bizonyító példány közül kettő gyűrűs madár volt: az 1988 augusztusában a Balaton nyugati részén többször megfigyelt, majd Balatonfenyvesen elhullva megtalált imm. (2y) madarat (Magyar 1998) Izland déli részén a már említett nagy kolóniában gyűrűzték fiókaként; az 1993 szeptemberében Keszthelyen ugyancsak a Balaton vízében elhullva talált imm. (1y) tojó példányt (Solti 1995) pedig Észak-Oroszországban, a Kola-félsziget északi partjainál jelöl-

ték szintén fiókaként. Az előfordulások hónapját tekintve két augusztusi, két szeptemberi és egy-egy októberi és novemberi adat ismert.

Summary: Great Skua at Lake Fertő

On 2nd November 1997, a juvenile Great Skua was observed at the south-eastern corner of Lake Fertő (Neusiedl), in western Hungary. The bird flew over open water, disturbed some Yellow-legged Gulls and occasionally landed on the water. The bird was observed for 30 minutes at distances of between 20 m - 300 m before flying over the border into Austria and away towards the north. Photographs were taken and a detailed description made. The Hungarian Rarities Committee accepted the record which became the sixth for Hungary. All six birds occurred in Transdanubia (western Hungary) with three at Lake Balaton. Four records are from the last nine years with two in August, two in September, and one in October and November respectively. Three birds were observed in the field, while the other three birds were collected. Two of the latter were ringed: one in Iceland and one on the Kola Peninsula, Russia.

Irodalom

- Balát F. 1962. A nagy halfarkas, mint a magyar madárfauna új tagja. *Aquila* 67–68: 203.
- Furness R.W. 1997. *Stercorarius skua* Great Skua. In: Hagemeyer E.J.M. & Blair M.J. (eds.) 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds. Their Distribution and Abundance. Poyser, London.
- Magyar G. 1998. Nagy halfarkas *Stercorarius skua*. In: Haraszthy L. (szerk.) Magyarország madarai. Mezőgazda Kiadó, Budapest.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T., Bankovics A. 1998. Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest.
- Pátkai I. 1966. A nagy-halfarkas új faj a magyar faunában. *Aquila* 71–72: 225.
- Solti B. 1995. A nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) újabb magyarországi példánya. *Aquila* 102: 221–224.

Mogyorósi Sándor, 9400 Sopron, Hátulsó u. 7.
Molnár Balázs, 9421 Fertőrákos, Fő u. 91.

Idegen fiókákat adoptáló küszvágó csér (*Sterna hirundo*)

KALOTÁS ZSOLT

A Kiskunlacháza közelében levő, művelésből kivont sóderbányatavon lessátorból madarakat fotóztam és megfigyeléseket végeztem 1996. június 2-án és 15-én. A sekély vízborítású területen található sóderszigeteken és zátonyokon vegyes fészkelő madárközösség alakult ki. A tó mintegy 1 hektár nagyságú déli részén 40-50 pár küszvágó csér, 8-10 pár dankasirály (*Larus ridibundus*), 4-5 pár kis lile (*Charadrius dubius*), 1-2 pár piroslábú cankó (*Tringa totanus*), illetve a szárazulatokon 2 pár búbics (*Vanellus vanellus*) költött. A sekély, vízparti sáv más fajoknak: 30-40 sárgalábú sirálynak (*L. cachinnans*), 1-2 kis sirálynak (*L. minutus*) és viharsirálynak (*L. canus*), 10-12 székicsérnek (*Glareola pratincola*), 1-2 szürke cankónak (*T. nebularia*) is alkalmi ivó- és pihenőhelyet jelentett.

A megfigyelésem időszakában a vízszint folyamatosan csökkent, így a kétheti periódus alatt egyes zátonyok, szigetek körül a víz teljesen eltűnt és azok szárazon is megközelíthetőkké váltak.

A küszvágó csérek fészkelése a költőtelepen széthúzódó volt. Június 2-án még megfigyelhetőek voltak párzó és fészkelőhelyet foglaló példányok, de már 1-2 tojásos és teljes fészkaljak is szép számmal voltak. Valamennyi fészkaljat megvizsgáltam, de összetojást (3-nál több tojást tartalmazó fészket) nem találtam. Július 15-én a fészkaljak többségében már fiókák voltak. E napon, egy hirtelen jött zápor alkalmával figyeltem meg, hogy egy küszvágó csér szárnyaival 5 apró (2-3 napos) fiókát véd az eső ellen, majd a zápor elmúltával párja segítségével valamennyit eteti is. Mivel eleve kizárható, hogy a fiókák azonos fészkaljából származtak, egyértelmű, hogy a pár idegen fiókákat fogadott örökbe és nevelte sajátjaként. A csérek között ritkán fordul elő, hogy idegen fiókát adoptálnának – erre a hazai szakirodalomban nem is találtam utalást. Saját eddigi megfigyeléseim éppen amellet szoltak, hogy mind a küszvágó csérek, mind pedig a kis csérek (*S. albifrons*) a fészkelő revírjukbe tévedt idegen fiókákat agresszíven támadják, csipkedik, elűzik.

Pierotti & Murphy (1987) szerint a sirályoknál és a cséreknel az adoptálás sikerét az intergenerációs elmélettel lehet magyarázni. E szerint a fiókákban genetikailag öröklött viselkedési mechanizmus irányul arra, hogy idegen szülőkből gondoskodási viselkedést váltsanak ki abban az esetben, ha azt bármilyen ok miatt saját szüleiktől nem kapják meg. Néhány külföldi szerző (Cullen 1957, Knudsen & Evans 1986) szerint egyes sirályfajok – pl. csüllő (*Rissa tridactyla*), ezüstsirály (*L. argentatus*) – nem képesek különbséget tenni a saját és az idegen fióka között. Más sirály- és csérfajok – pl. gyűrűcsőrű sirály (*L. delawarensis*), üstökös csér (*S. bergii*) – az idegen fiókákat képesek megkülönböztetni sajátjuktól, de ez a képesség csak a fiókák néhány napos kora után manifesztálódik a szülőkből (Davies & Carrick 1962, Miller & Emlen 1975).

Az általam megfigyelt sikeres adoptálásnak is az lehetett az előzménye, hogy a kikelt kis fiókákat szülei valamilyen ok miatt (predáció?) elhagyták, ezért gondoskodást igénylő viselkedésük a közvetlen közelben költő, azonos életkorú fiókákat nevelő szülők felé irányult. Az adoptálást sikerét – az irodalomban leírt hipotézis szerint – a fiókák életkora (1–3 nap) alapozta meg.

Summary: Adoption of alien nestlings by Common Tern

On 2 June 1996, a Common Tern was observed in a colony as it protected five 2 or 3-day-old chicks with its wings from the rain. Since no nest with more than 3 eggs had been found during a previous visit the five nestlings must have originated from different clutches indicating adoption of other nestlings by the parents. No reference was found in the Hungarian literature to nestling adoption by terns, and the author's previous observations on Little Terns and Common Terns also suggested that tern parents behave aggressively towards the nestlings of neighbouring clutches.

63. Öt fiókát melegít szárnya alatt a küszvágó csér (*Sterna hirundo*). Kiskunlacháza, 1996. június 15. (Kalotás Zsolt)
– Common Tern with five chicks

64. A saját és az örökbefogadott fiókákat is egyforma lelkiismeretességgel etették a küszvágó csérek (*Sterna hirundo*). Kiskunlacháza, 1996. június 15. (Kalotás Zsolt)
– Common Tern feeding own and other chicks

65. A fészkehez közelítő, kb. két hetes korú idegen fiókát erőteljes csőrágással igyekszik távozásra bírni a kotló küszvágó csér (*Sterna hirundo*). Rétszilas, 1985. június 22. (Kalotás Zsolt) – Common Tern attacking an alien chick

66. Fészkelő revírjébe tévedt, kb. 5-6 napos idegen fiókát csípésekkel készíteti távozásra a kis csér (*Sterna albirostris*). Előfordult, hogy az erőteljes csípést kísérő fejmozdulattal akár 1 méter távolságra is elhajította a „betolakodót”. Vízvár, Dráva, 1997. június (Kalotás Zsolt) – Little Tern attacking an alien chick

Nestling adoption by terns and gulls may be explained by the intergeneration theory described for this group. In this case the young age (2-3 days old) of the chicks may have been the reason for successful adoption.

Irodalom

Cullen E. 1957. Adaptation Kittiwake to cliff-nesting. Ibis 99: 275–302.
 Davies S.J.J.F. & Carrick R. 1962. On the ability of Crested Terns (*Sterna bergii*) to recognize their own chicks. Aust. J. Zool. 10: 171–177.

Knudsen B. & Evans R.M. 1986. Parent-offspring recognition in herring gulls (*Larus argentatus*). Anim. Behav. 34: 77–80.
 Miller D.E. & Emlen J.T. Jr. 1975. Individual chicks recognition and family integrity in the Ring-billed Gull. Behaviour 52: 124–144.
 Pierotti R. & Murphy E.C. 1987. Infanticide versus adoption: an intergenerational conflict. Am. Nat. 138: 1140–1158.

*Dr. Kalotás Zsolt, Madártani Intézet,
 1121 Budapest, Költő u. 21.*

Érdekes madármegfigyelések, 1998. május–július

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: HADARICS TIBOR

E rovat számára kérjük beküldeni folyamatosan, vagy legkésőbb a lent megadott határidőig azon madárfajok adatait, amelyek magyar nevét *dőlt betűvel* szedjük a *Magyarország madarainak jegyzéke* című összeállításban (Túzok 1: 42–48, 1996). Természetesen helyt adunk gyakori fajok szokatlan helyen, a szokásostól eltérő időben vagy mennyiségben való megfigyeléseinek is. A lap évi négy számában mindig a megjelenést megelőző időszak adatait közöljük, az alábbiak szerint (zárójelben az adatok beküldési határideje):

1. szám: november–januári adatok (február 10.)

2. szám: február–áprilisi adatok (május 10.)

3. szám: május–júliusi adatok (augusztus 10.)

4. szám: augusztus–októberi adatok (november 10.)

Felhívjuk a figyelmet, hogy a határidők lejártá után is lehet még adatokat beküldeni, mivel az anyag végleges lezárására csak később kerül sor, s így akár az utolsó pillanatban érkezett adatok is bekerülhetnek a lapba. Saját munkánk megkönnyítése érdekében azonban kérünk mindenkit, hogy lehetőleg tartsa be a határidőket.

Az adatok beküldésekor kérjük megjelölni a pontos dátumot (től–ig); a megfigyelés pontos helyét (településhatár és közelebbi hely); a példányszámokat; ha megállapítható a kort és az ivart; valamint a megfigyelő(k) nevét (kettőnél több megfigyelő esetén aláhúzással, vagy valamilyen más módon kérjük megjelölni azt, hogy kinek a nevét szerepeltessük az adat mellett *Kovács P. és tsai* formában, mert minden megfigyelő nevének kiírására terjedelmi okok miatt nincs lehetőségünk). Ha a megfigyelt madárról fénykép is készült, azt is kérjük eljuttatni az adatokkal együtt dr. Hadarics Tibor vagy a *Túzok* szerkesztőségének címére. A fényképek sérülésmentes visszajuttatásáról gondoskodunk. Diát, színes vagy fekete-fehér papírképet egyaránt be lehet küldeni.

Az adatok hitelességéért kizárólag a megfigyelők felelnek. *A csillaggal (*) jelzett adatokat a Nomenclator Bizottság még nem hitelesítette, így azokat a Bizottság állásfoglalásáig fenntartással kell fogadni, idézésük kerülendő, ezért ezen adatoknál a megfigyelő nevét sem közöljük.*

Nyomatékosan kérünk mindenkit, hogy a hitelesítendő fajokról a megadott időpontokig a Nomenclator Bizottság számára is küldje el a részletes leírást.

Északi búvár (*Gavia stellata*): 05.02-án a Duna váci szakaszán 1 átszíneződő, de még nagyrészt téli tollazatú madarat figyeltek meg (Pest Környéki Madarász Kör).

Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*): 07.18-án 110 pd-t számoltak a Kemence melletti víztárolón (Selmeczi Kovács Á. és tsai).

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*): A Hortobágyon 1998-ban mindössze 7-9 pár fészkelte: a Csécsi-halastavon 2 pár, a Hortobágyi-halastavon 1-2 pár, a Kun-kápolnási-mocsárban (Nagy-Darvas-fenék) 1 pár (Kovács

G.), a Fényesi-halastavon 3-4 pár (Weszelinov O.). A Hortobágyon ezeken kívül megfigyeltek még a Gyökérkúti-halastavon 05.01-jén (Weszelinov O. – Debrececi J.), 06.14-én (Weszelinov O.) és 06.16-án (Gál A.) 1-1; az Ohati-halastavon 05.03-án (Simay A. – Simay G.) és 06.27-én (Weszelinov O.) 1-1; az Akadémiai-halastavon 06.07-én 2 (Emri T.), 06.14-én 3 ad. (Weszelinov O.), 06.18–07.06. között 2 (Géczy G. – Koczka A.), 06.20-án (Oláh J. – Tihanyi G.) és 06.25-én (Lendvai Cs. – Szél L.) 4-4 ad., 07.07-én 5 ad. (Konyhás S.); a Borsósi-halastavon 07.11-én 3 ad. pd-t (Konyhás S.). A Balmazújváros melletti Magdolnában 1998-ban 1 pár költött, 2 pull.-t neveltek (Szilágyi A. és tsai), ugyanitt 05.07-én (Oláh J.) és 05.19-én (Konyhás S.) 3-3 pd-t láttak; a szintén Balmazújváros határában lévő Kis-szegben 05.15-én és 06.01-jén 1-1 madarat észleltek (Tar J.). A debreceni erdőspusztákon létesített víztárolókon 1998-ban összesen 8 pár fészkelte (4 pár a Fancsika I. víztárolón és ugyancsak 4 pár a Halápi-víztárolón), a Mézes-hegyi-tavon 06.10-én 4 ad. pd-t figyeltek meg (Gál A.). A Kőrmösdpusztai-víztárolón 05.01-jén 8 (Oláh J.), 05.02-án 2 (Zalai T. – Kovács A.), 05.07-én 1 (Demeter L.), 05.08–10. között 6 (Oláh J.; Domján A. és tsai), 05.11-én 4 (Demeter L. – Ványi R.), 05.12-én 2 (Gyüre P. és tsai), 05.22-én 2, 05.25-én 3 (Vasas A. – Zalai T.), 05.26-án 1 pár (fészkepépítés) + 1 (Demeter L.), 06.01-jén 1 (Zalai T.), 06.17-én 2 (Röffler J. és tsai), 06.27-én 3 (Oláh J.), 06.30-án 2 madarat láttak (Vasas A. és tsai). A Zsáka melletti Szarkás-laposon 05.13-án 2 (Demeter L.); a Biharugrai-halastavakon 06.02–03-án (Vasas A. – Zalai T.) és 06.10-én (Vasas A. és tsai) 1-1; a Kenderes melletti Telekhalmi-halastavakon 05.03-án 1 (Kazinczi Z.); a Bokros melletti Nagy-Sós-tavon 05.10-én 2 ad. (Bede Á.); a szarvasi Iskolaföldi-halastavon 05.06-án 4 ad. (Domján A. és tsai); a Szegei-Fertőn 05.14-én 2 (Nagy T. és tsai), 05.15-én 1 ad. (Tokody B. – Domján A.); a szegei Fehér-tavon 06.27-én 1 ad. pd bukkant fel (Kókai K.). A Dunán Dömös és Zebegény között 05.02-án 1 ad. (Pest Környéki Madarász Kör); Balatonfűzfő határában, a Nitrokémia Rt. szennyvízülepítőin 06.25-én 5 (Szelle E.); a Dinnyési-halastavakon 07.26-án 2 ad. pd-t figyeltek meg (Fekete S. – Szél L.).

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*): A Kőrmösdpusztai-víztárolón április végén megjelent két nászruhás madár közül az egyik egészen 05.20-ig* kitartott a területen; ez egy hím pd volt, 05.09-én* megfigyelték amint búbos vöcsöknek és feketenyakú vöcsöknek udvarolt, sőt egy feketenyakú vöcsökkel párzani is megpróbált. 05.08-án Budapesten, a csepeli Kavicsos-tavon észleltek egy nászruhás pd-t (Kókay B. és tsai).

Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*): Szokatlan helyen, a Duna budapesti szakaszán, a Margit híd budai hídfőjénél észleltek 2 nászruhás madarat 07.25-én (Bajor Z. – Bedő Cs.).

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*): 1998-ban a Hortobágyi-halastavon két telepen összesen kb. 50 pár költött, az egyik telep (35 pár) a III., a másik (min. 15 pár) a VIII. tőegységen volt (Kovács G.); ennek megfelelően a Hortobágyi-halastavon egész időszak alatt rendszeresen meg lehetett figyelni a madarakat, a nagyobb példányszámú megfigyelések a következők: 05.02. 12-15 (Schmidt A. és tsai), 05.06. 12 (Oláh J.), 05.10. 15, 05.12. 13, 05.13. 57, 05.21. 15 (Végyvári Zs.), 05.23. 10 (Konyhás S.), 05.30. 15 (Bajor Z. és tsai), 06.01. 12 (Konyhás S.), 06.03. 20 (Végyvári Zs.), 06.12. 30 (Konyhás S.), 06.13. 20 (Gyüre P.), 06.19. 10 (Végyvári Zs.), 06.22. 8-10 (Vasuta G.), 06.23. 35 (Oláh J.), 06.30. 15, 07.10. 30 (Végyvári Zs.), 07.11. 50 (Gyüre P. – Zöld B.), 07.13. 30, 07.16. 40 (Végyvári Zs.), 07.25. 25-30 (Zeke T.), 07.30. 15 (Végyvári Zs.), 07.31. 10 pd (Oláh J. – Zalai T.). Alkalmilag a Hortobágy más halastavain is megfigyeltek kis kárókatonákat, melyek nyilván a Hortobágyi-halastavon fészkelő madarak közül kerültek ki: az Akadémiai-halastavon 05.01-jén (Weszelinov O. – Debreceni J.) és 06.20-án (Oláh J. – Tihanyi G.) 2-2; a Kungyörgyi-halastavon 05.02-án 2 (Schmidt A. és tsai); a Fényesi-halastavon 05.15-én és 06.27-én 1-1 ad. (Weszelinov O.); a Gyökerkúti-halastavon 05.24-én 1 ad., 06.14-én 2 ad., 06.27-én 6 ad. (Weszelinov O.), 07.25-én 1 (Gyüre P.), 07.31-én 5 (Oláh J. – Zalai T.); az Ohati-halastavon 06.27-én 4 ad. pd-t láttak (Weszelinov O.). A Kis-Balaton II. ütemén (Ingó) május eleje és 07.02. között rendszeresen megfigyeltek 2-5 pd-t (Lelkes A.); 07.03-án viszont 2 ad. + 3 juv. madarat láttak, ami alapján valószínűsítik, hogy a faj fészkel is a Kis-Balatonon (Futó E.; Palkó S. – Megyer Cs.); 07.08-án az ingói töltés hídvégi végénél is láttak 1 pd-t (Nagy L.). Más területekről mindössze egy adat érkezett: 06.24-én a Szegedi-Fertőn észleltek 1 pd-t (Domján A. – Halász N.).

Rózsás gödény (*Pelecanus onocrotalus*): 05.14-én* a Gyula melletti Dénesmajori-halastavon 1 ad.; 07.16-án* a tömörkényi Csaj-tavon 1 átrepülő imm. pd került szem elé.

Borzás gödény (*Pelecanus crispus*): 07.07-én* és 07.10-én* 1 imm. (3y) pd-t figyeltek meg a Hortobágyi-halastavon.

Pásztorgém (*Bubulcus ibis*): 05.30-án* a Hortobágyi-halastó mellett észleltek 1 imm. vagy subad. pd-t. 05.30–31-én 1 ad. pd-t figyeltek meg a Fertőújlak melletti Borsodi-dűlőben (J. Strees és tsai; Hadarics T.), illetve a Nyéki-szálláson (Hadarics T.; J. Schwarz).

Nagy kócsag (*Egretta alba*): A Hortobágyon (több halastavon és mocsárban) összesen 680-720 párban határozható meg az 1998-ban fészkelők száma (Szilágyi A. – Tar J.). A fertőújlaki Nyéki-szálláson 07.20-án 160, 07.21-én 100, 07.22-én 60 táplálkozó madarat láttak (Hadarics T.), a Fertő magyarországi részén egyébként nem fészkel a nagy kócsag – Ausztriában viszont több száz pár költ –, a madarak ide csak táplálkozni járnak.

Batla (*Plegadis falcinellus*): A Hortobágyi-halastavon 1998-ban 8-10 pár költött (Kovács G.; Végyvári Zs.); a

madarakat több-kevesebb rendszerességgel a Hortobágy más részein is megfigyelték: a Hagymás-laposon 05.02-án 2 (Konyhás S.); a Cserepes-pusztán 05.29-én 15 (Tar J. és tsai), 06.01-jén 2 (Tar J.), 06.20-án 9 (Oláh J. – Thanyi G.), 06.23-án 8 (Oláh J.), 07.03-án 1 (Oláh J. és tsai); a Karácsony-fokon 06.06-án 2 (Szilágyi A. – Weszelinov O.); Zám-pusztán 06.07-én 1 (Tar J.); az Akadémiai-halastavon 06.22–23-án 2 (Oláh J. Zeke T.), 06.24-én 4 (Lendvai Cs. – Szél L.), 06.25–26-án 3 (Lendvai Cs. – Szél L.; Oláh J.), 07.07-én 5 (Konyhás S.), 07.31-én 12 (Zeke T.); Horton 07.16-án 3 (Ecsedi S. – Oláh J.); az Ökörföldön 07.23-án 3 pd-t (Szondi L.). A Körmödspusztai-víztárolón 05.02-án 3 (Zalai T. – Kovács A.); a Tokaji-halastavon 05.09-én 1 (Oláh J.); a Bokros és Kiskunfélegyháza közötti Nagy-Sósvaton 05.13-án 2 ad. (Nagy T. és tsai), 05.30-án 8 (Mészáros Cs. – Molnár Gy.); az Ópusztaszer melletti Sárgaház-tavon 06.16-án 5 (Nagy T.); Sándorfalva határán (Székely) 05.30-án (Nagy T. és tsai) és 06.15-én (Nagy T.) 7-7; a szegedi Fehér-tavon 05.21-én 9 (Nagy T.), 06.27–28-án 2 (Kókai K.), 07.11-én 1 (Domján A.), 07.27-én 3 (Mészáros Cs.); a Szegedi-Fertőn 06.28-án 1 (Nagy T. – Barkóczi Cs.), 07.02-án 1 (Domján A. és tsai), 07.05-én 2 pd-t figyeltek meg. A Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 06.02-án 2 (Váci M.); a Kis-Balaton II. ütemén (Zimány) 06.06-án (Márkus F. – Lelkes A.), 06.19–20-án és 06.23-án 2-2 (Lelkes A.); a Regöly melletti Pacsmagi-halastavon 06.10-én 1 madarat észleltek (Antli I.).

Kanalasgém (*Platelea leucorodia*): 1998-ban 185-200 pár költött a Hortobágyi-halastavon (Szilágyi A. – Tar J.). A fertőújlaki Nyéki-szálláson 07.20-án 110, 07.21-én 50, 07.22-én 40 madarat számláltak (Hadarics T.) – a Fertő hazai részén tudomásunk szerint nem költ a kanalasgém, a madarak a közeli ausztriai telepről járnak ide táplálkozni.

Vetési lúd (*Anser fabalis*): 05.03-án Kismarosnál észleltek egy megkésétt vonuló (sebzett?) pd-t (Fodor A.).

Nagy lilik (*Anser albifrons*): A Biharugrai-halastavakon 05.11-én, valamint 05.14–06.02. között 1 (Vasas A. – Zalai T.); a Hortobágyi-halastavon 05.12-én 2 (Kovács G.); a kardoskúti Fehér-tavon 06.29-én 1 megkésétt pd-t láttak (Barkóczi Cs. – Nagy T.).

Bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*): Egy sikertelen fészkelésről kaptunk hírt 1998-ban: Agyagosszergény mellett, a Kardos-ér partfalának egyik rókakotorékában kezdett költeni 1 pár, de a helyi vadór kuttyája május elején, kotorékozás közben megfogta a tojót, s az el is pusztult – a hely egyébként nincs messze Petőházától, ahol a faj az elmúlt két évben sikeresen költött (Hadarics T.). A petőházi cukorgyár ülepítőin – ahol a korábbi évek fészkelései voltak – csak 05.01-jén sikerült 1 párat észlelni (Váci M.), a későbbiek során viszont az ásóludak ott nem kerültek szem elé. A közeli fertőújlaki élőhely-rekonstrukciós területen június közepéig állandóan meg lehetett figyelni a madarakat (max. 8 pd 06.28-án), az ásóludak ugyan párban mozogtak, de fészkelést nem sikerült megállapítani. Június közepe után ritkábban mutatkoztak a madarak; július végén feltűnt egy család – ami valószínűsíti,

hogy valahol a közelben fészkel a faj –, de a fiatalok már tudtak repülni, úgyhogy akár Ausztriából is jöhettek (Hadarics T.; Pellinger A.). A Fertőújlakhoz közeli élőhely-rekonstrukción történt megfigyelések a következők: 05.01. Nyéki-szállás 1 (Riezing N.); 05.02. ugyanott 1 pár (Pellinger A.); 05.05. Pap-rét 1 gácsér (Hadarics T. – Pellinger A.); 05.07. ugyanott 2 pár (Pellinger A.); 05.09. Nyéki-szállás 3; 05.13. ugyanott 2 (Pellinger A.); 05.14. Pap-rét 1 gácsér (Hadarics T. – Pellinger A.); 05.14–15. Nyéki-szállás 2 pár; 05.16. ugyanott 1 pár (Pellinger A.); 05.21. Pap-rét 2 pár + 1 tojó, Nyéki-szállás 1 pár (Hadarics T. – Pellinger A.); 05.23. Nyéki-szállás 3 pár + 1 (Riezing N.; Soproni J.); 05.25. ugyanott 2 pár (Hadarics T.); 05.30. ugyanott 3 (Mogyorósi S. – Váczai M.); 06.01. Pap-rét 3 (Pellinger A.); 06.03. Nyéki-szállás 2 pár (Hadarics T.); 06.04. ugyanott 1 (Riezing N. – Pellinger A.); 06.05. Pap-rét 1 pár (Hadarics T.), Nyéki-szállás 2 (Hadarics T. – Oláh J.); 06.06–07. Nyéki-szállás 3 pár (Hadarics T. – Végvári Zs.; Pellinger A.); 06.07. Pap-rét 1 ad. (Schmidt A.); 06.11. Nyéki-szállás 1 (Riezing N.); 06.14. ugyanott 1 (Pellinger A. – Molnár B.); 06.28. Nyéki-szállás és Pap-rét 4 pár (Hadarics T. – Pellinger A.); 07.11. Nyéki-szállás 1 (Mogyorósi S. és tsai); 07.29–30. ugyanott 1; 07.31. ugyanott 1 ad. + 8 repülő juv. (Pellinger A. – Laczik D.). Érdekes, hogy a Dunántúlon ezeken kívül csak a Dinnyési-Fertőnél figyeltek meg 07.11-én 3 ad. pd-t (Bajor Z. – Pető Á.). Az Alföldön 05.01–05-ig a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. tojó (Zalai T. – Vasas A.); 05.03-án a hortobágyi Ohati-halastavon 1 gácsér (Simay A. – Simay G.); 05.05-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 gácsér (Oláh J.); 05.06-án a geszti Begécsi-víztárolón 7 tojó (Vasas A. – Zalai T.); 05.08-án a Dunatetőtlen melletti Böddi-széken 4 (Oláh J. és tsai), a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 ad. (Weszelinov O.); 05.09-én az Akadémiai-halastavon 1 pár (Zeke T.); 05.11-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 tojó (Vasas A. – Zalai T.); 05.12-én a Hajdúszoboszlóhoz tartozó Angyalháza-pusztán 1 gácsér + 2 tojó (Konyhas S.); 05.13-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 gácsér (Vasas A.); 05.14-én ugyanott 1 (Vasas A. – Zalai T.); 05.15–16-án a hortobágyi Fényesi- és Akadémiai-halastavakon 1 pár (Weszelinov O.; Ecsedi Z.); 05.19-én a dunatetőtleni Böddi-széken 5 ad. (Fodor A.); 05.21-én a szegedi Fehér-tavon 1 tojó (Nagy T.); 06.06-án a Szegedi-Fertőn 2 (Kókai K.); 06.15-én a Nagyrábé melletti ún. Lapos belvizén 3 gácsér + 2 tojó (Demeter L. – Weszelinov O.); 06.20-án a Mindszenti Ludas-éri-halastavon 1 gácsér (Kotymán L. – Tirják L.); 06.21-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 tojó (Domján A.); 07.27-én a szegedi Fehér-tavon 2 került szem elé (Mészáros Cs.).

Fütyülő réce (*Anas penelope*): Néhány késői adatot kapunk, nagyrészt a Hortobágyról (illetve közvetlen környékéről): 05.30. Angyalháza-pusztá 1 pár, Meggyes-lapos 1 gácsér (Zeke T.); 05.31. Ágota-pusztá 2 gácsér (Zeke T.); 06.14. Gyökérkúti-halastó 1 gácsér (Weszelinov O.). A Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 06.03-án és 06.24-én láttak 1-1 párt (Hadarics T.).

Kendermagos réce (*Anas strepera*): 05.21-én a Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 140, a Pap-réten 70 pd-t láttak (Hadarics T.); a Nyéki-szálláson 06.03-án kb. 200

(Hadarics T.), 06.06-án 450-500 (Hadarics T. – Végvári Zs.), 06.17-én 1200 (Pellinger A.); 06.20-án 700-750 (Mogyorósi S. – Molnár B.), 06.24-én 1300, 06.28-án 1100 (Pellinger A. – Hadarics T.), 07.04-én kb. 1000 (Hadarics T. és tsai), 07.10-én kb. 300 pd-ra becsülték a madarak számát (Hadarics T.). A Hajdúszoboszlóhoz tartozó Angyalháza-pusztá egyik előntésén 06.21-én 100 pd-t láttak (Zeke T.).

Üstökösreçe (*Netta rufina*): A Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós területen (Nyéki-szállás és Pap-rét) – a korábbi évekhez hasonlóan – 1998-ban is igen jelentős volt az átvonulók mennyisége: 05.01. 223 (Riezing N.); 05.02. 188 gácsér + 67 tojó (Pellinger A.); 05.03. 260 gácsér + 84 tojó (Hadarics T.); 05.07. 487 gácsér + 186 tojó (Hadarics T. – Pellinger A.); 05.09. 474 gácsér + 125 tojó (Pellinger A.); 05.13. 960 (Pellinger A.); 05.14. 427 gácsér + 80 tojó (Hadarics T. – Pellinger A.); 05.16. 186 (Pellinger A.); 05.21. 48 (Hadarics T.); 05.22. 66 (Riezing N.); 05.30. 15 gácsér + 3 tojó (Hadarics T.); 06.01. 2 (Mogyorósi S. – Vasas A.); 06.03. 5 gácsér + 2 tojó (Hadarics T.); 06.11. 91 (Riezing N.); 06.19. 41 (Riezing N.); 06.20. 150-200 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 06.21. 50 (Váczai M.); 06.24. 465 (Pellinger A. és tsai). A Fertő nádas övezetében Balf közelében 06.05-én 120 pd-t láttak, valamint egy 4 fiókáját vezetgető tojót (Mogyorósi S.); 06.06-án a Fertő nádasában 20 madarat sikerült megszámlálni (Mogyorósi S. és tsai). A Dinnyési-Fertőn 05.02-án 1 gácsér (Lendvai Cs.), 07.26-án 1 tojó (Fekete S. – Szél L.); a Dinnyési-halastavon 05.02-án 10 gácsér + 15 tojó (Lendvai Cs.); 07.11-én 6 juv. (Bajor Z. – Pető Á.); 07.21-én 19 ad. + 6 pull. (Lendvai Cs.); 07.26-án 9 tojó + 5 juv. (Fekete S. – Szél L.); a Regöly melletti Pacsmagi-halastavon 05.14-én 1 gácsér (Antli I.); a naszályi Ferencmajori-halastavon 05.27-én 1 gácsér (Riezing N.); a Balatonlelle melletti Irmapusztai-halastavon 06.17-én 2 pár + 1 család (1 tojó és 4 pull.) került szem elé (Hadarics T.). Az Alföldön jóval ritkábban figyeltek meg: 05.05. kabai cukorgyár ülepítői 1 gácsér (Oláh J.); 05.09–14. Hortobágyi-halastó 1 gácsér (Ecsedi Z.); 05.18. Szegedi-Fertő 1 pár (Domján A. – Bártol I.); 05.21. (Mészáros Cs.) és 05.29. (Domján A.) ugyanott 1-1 gácsér; 06.02. Biharugrai-halastavak 1 pár (Vasas A. – Zalai T.); 06.11. ugyanott 1 gácsér (Vasas A.).

Jegesreçe (*Clangula hyemalis*): A november óta a Szegedi-Fertőn, a Fehér-tavon, a tömörkényi Csaj-tavon és a Tisza szegedi szakaszán többször megfigyelt imm. (2y) tojó madarat még májusban is látták a Szegedi-Fertőn: 05.07-én (Mészáros Cs.), 05.10-én (Domján A. – Bánfi P.) és utoljára 05.14–15-én (Nagy T. és tsai; Tokody B. – Domján A.).

Örvös bukó (*Mergus serrator*): 05.01-jén a Szegedi-Fertőn (Kókai K.), 05.16-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Pellinger A.) tűnt fel 1-1 tojó pd.

Vörös kánya (*Milvus milvus*): Sellye közelében 06.09-én, 06.12-én, 06.15-én (Wagner L.) és 07.17-én (Bank L. – Wagner L.) 1-1 pd-t láttak; a Makád melletti halastavaknál 07.20–22-ig tartózkodott szintén 1 madár (Berty L. és tsai).

67. Pusztai ölyv (*Buteo rufinus*). Szabadkígyós, 1998. május 3. (Marik Pál) – Long-legged Buzzard

68. Másodéves vándorsólyom (*Falco peregrinus*) tojó. Pécs, 1998. június 12. (Ónodi Miklós) – Female Peregrine

69. Pásztorgém (*Bubulcus ibis*). Fertőújlak, 1998. május 30. (Hadarics Tibor) – Cattle Egret

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*): 05.09-én* 1 hímét észlelték a hortobágyi Nyírő-lapason.

Kis héja (*Accipiter brevipes*): 1998-ban egy pár fészkelését sikerült bizonyítani Sarkad közelében (Sarkadremetei-erdő), a tavalyi revírben (Forgách B. és tsai). 05.02-án észlelték először a hímét (Forgách B. – Gubányi E.), 05.08-án már a fészket építette (Bránya K.), 05.09-én a hímét és a tojót is látták a revírben (Forgách B. és tsai), a fészket 05.11-re készült el, s a pár eddig az időpontig mutatott nászviselkedést is (Forgách B.). A tojót 05.24-én látták először kotlani, a fiókák 06.21. és 06.25. között keltek

ki, a kirepülés 07.21. és 07.27. között volt (Forgách B.). A pár 4 fiókát nevelt és repített ki sikeresen. A gyulavári Mályvádi-erdőben 05.27-én és 06.05-én 1-1 ad. hím madarat láttak (Marik P.). Ezeken kívül 1-1 ad. hím madarat figyeltek meg a Gyula melletti Csíkos-érnél 07.03-án és 07.06-án, de ezen a helyen minden keresés ellenére sem találtak fészket (Forgách B.). A Biharugrai-halastavaknál 07.05-én* és 07.18-án* 1-1 tojó pd került szem elé.

Pusztai ölyv (*Buteo rufinus*): 1998-ban a Balmazújváros melletti Darassa-pusztán 1 pár sikeresen költött (Tar J.); ugyancsak Darassa-pusztán (Hádházi-erdő) 1 hím pusztai

70. Fenyérfutó (*Calidris alba*). Dunatetőten, Böddi-szék, 1998. május 8. (íjf. Oláh János/Cursorius) – Sanderling

71. Öreg vékonycsőrű sirály (*Larus genet*). Fertőújlak, 1998. május 30. (Hadarics Tibor) – Slender-billed Gull

72. Kis pólingok (*Numenius phaeopus*). Hortobágy, Gyökérkúti-halastó, 1998. július 22. (Zeke Tamás) – Whimbrels

73. Lócsér (*Sterna caspia*). Hortobágy, Gyökérkúti-halastó, 1998. július 31. (Zeke Tamás) – Caspian Tern

ölyv egerészölyv tojóval állt párba és szintén sikeresen repítették hibrid fiókáikat (Tar J.); Darassán egész időszak alatt folyamatosan meg lehetett figyelni a madarakat (1-3 pd), ezért az innen származó adatok részletességétől eltekintünk. A Hortobágy más részein is szép számmal mutatkoztak kóborló és átnyaraló példányok: 05.07. Nagyváni-pusztá 1 imm. (Kovács G. – Sós E.); 05.30. Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (Bajor Z. és tsai); 06.13. balmazújvárosi Magdolna-pusztá 1 ad. (Konyhás S.); 06.20. Cserepes-pusztá 1 (Oláh J. – Tihanyi G.); 06.22. Nagyváni-pusztá 1 (Kovács G. – Oláh J.); 06.23. Cserepes-pusztá 1 (Oláh J.); 07.02–24. Kunmadarasi-pusztá 1 (Kovács G.); 07.03. Cserepes-pusztá 5 (Oláh J. és tsai); 07.10. hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztá 1 ad. (Konyhás S.); 07.17. és 07.28. Nagyváni-pusztá 1-1

(Kovács G.). Az Alföld északi és középső részéről származó további adatok a következők: 05.28. Berettyóújfalu (Baglyos) 1 (Demeter L.); 06.16. Zsáka (Csipszila) 1 (Demeter L.); 06.21. Mezőgyán (Kisgyantéi-gyep) 1 imm. (Zalai T. és tsai); 06.22. Nagyrábé (falu felett) 1 (Weszelinov O.); 07.20. Berettyóújfalu (Péntek-halom) 1 (Demeter L.); 07.26. Berettyóújfalu (Baglyos) 1 (Demeter L.); 07.30. Bihartorda 4 ad. (Weszelinov O.). A Dél-Alföldön 05.03-án a szabadkígyósi Szabadkai-legelőn 1 ad. (Marik P.); 05.18-án a szegedi repülőtéren 1 (Domján A. – Tokody B.); 06.07-én a Pitvarosi-pusztákon 2 (Mészáros Cs.); 06.10-én a Gyula melletti Kutyahelyi-erdőnél 1 ad. (Forgách B.); 06.21-én a Pitvarosi-pusztákon 4 (Mészáros Cs. – Kókai K.); 06.23-án Makó-Rákos mellett 1 (Kotymán L. – Kókai L.); 06.24-én a Kistompa-

74. Hím bajszos sármány (*Emberiza cia*). Bükkszent-
erzsébet, Nagy-kő, 1998. június 14. (Katona Csaba) –
Male Rock Bunting

75. Nászruhás csigaforogató (*Haematopus ostralegus*).
Kaba, cukorgyári ülepítők, 1998. május 31. (Zeke Tamás)
– *Oystercatcher*

pusztán 1 ad. (Forgách B.); 06.29-én a Fábiánsebestyén
melletti Külső-pusztán 1 (Bede Á.), a kardoskúti Fehér-
tónál 4 (Nagy T. – Barkóczy Cs.), a székkutasi Ficséri-
pusztán 1 imm. (Kotymán L. – Baranyai A.); 07.03-án a
szegedi repülőtéren 2 (Domján A.); 07.10-én Gyula
határában (Tavaszerét) 1 ad. (Forgách B.); 07.17-én a
Szabadkígyós melletti Apáti-pusztán 1 ad. (Forgách B.);
07.19-én a Pitvarosi-pusztákon 1 (Mészáros Cs.); 07.20-án
Makó-Rákos közelében 2 ad. (Ónodi M. – Ónodi G.);
07.22-én Szabadkígyós határában a Nagy-gyöpön 1
subad., a Makkosháti-legelőn 1 ad. (Marik P.); 07.28-án
Kardoskúton 1 ad. (Oláh S.); 07.30-án Dévaványa mellett
(Réhely) 1 ad. pd-t láttak (Pabar Z. és tsai). A Jászkarajenő
határában lévő Ficzek-legelőn is sikeresen költött 1 pár,
a madarak egy nyárfán, saját maguk által épített fészekben
költöttek, és 3 fiókát repítettek (Vasuta G.).

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*): 07.02-án* 2 pd-t figyel-
tek meg a hortobágyi Cserepes-pusztán.

Szirti sas (*Aquila chrysaetos*): 1998-ban 4 pár jelenlétét
állapították meg a Zempléni-hegységben, közülük három-
nak a fészke is ismert, e három pár közül kettőnek a
költése volt sikeres (Petrovics Z.). 05.28-án 1 ad. madarat
láttak a Kőszeg melletti óház-tető felett (Darázi Zs. –
Németh Cs.).

Törpesas (*Hieraaetus pennatus*): 05.18-án a Szeged mel-
letti repülőtéren 1 világos változatú madarat észleltek
(Amponics Zs.).

Halászsas (*Pandion haliaetus*): 05.01-jén a Kisújszállás
melletti Kenderesszigeti-halastavaknál (Pabar Z. és tsai),
05.03-án a fertőújlaki Nyéki-szállás felett (Hadarics T.),

05.09-én a soproni Brandmajornál (Váci M.), 05.19-én
Baskó határában (Baskói-völgy) (Petrovics Z.), 06.05-én
Szigetmonostor közelében (Merzsán) (Selmeczi Kovács Á.
– Horváth G.), 06.14-én a Szegedi-Fertőn (Kókai K.),
07.25-én pedig Miklapusztán (Kókay Sz.) figyeltek meg 1-
1 pd-t.

Vándorsólyom (*Falco peregrinus*): 05.01-jén a Körömsöd-
pusztai-víztárolónál 1 (Oláh J.); 05.02-án a balmazújvárosi
Nagy-sziken 1 ad. hím (Szilágyi A.), Nagyhegyes mellett
(Elep) 1 hím (Szondi L.), a Rétszilasi-halastavaknál 1 imm.
tojó (Bajor Zoltán és tsai); 05.07-én a kardoskúti Fehér-
tónál 1 imm. hím (Bránya K.), a Kunmadarasi-pusztán 1
(Kovács G.); 05.08-án a Dunatetőn melletti Böddi-
széknél 1 ad. (Oláh J. és tsai); 05.20-án a debreceni Nagy-
erdőben 1 ad. (Géczy G. – Koczka A.); 05.28-án a
nádudvari Szelencés-pusztán 1 (Oláh J. – Zalai T.); 06.27-
én az esztergomi Strázsa-hegyen 1 (Riezing N. és tsai);
07.14-én a nádudvari Szelencés-pusztán 1 juv. (Végvári
Zs.); 07.16-án Karcag közelében 1 hím (Szondi L.); 07.30-
án Pilisszentkeresztnél 1 juv. pd-t láttak (Bajor Z. – Pápai
Cs.). 06.06–07.31. között 1 imm. (2y) tojó tartózkodott
Pécs belvárosában, az évek óta lakatlanul álló toronyház
tetején (Ónodi M. és tsai), nyilván ezt a madarat figyelték
meg – amint házi galambra vadászott – a pécsi nagybani
piacnál is 07.15-én (Wágner L.).

Császármadár (*Bonasa bonasia*): 06.30-án 1 párat fig-
yeltek meg a Heves–Borsodi-dombság területén, Isten-
mezeje határában (a faj e területen bizonyítottan tíz éve
nem fordult elő) (Katona Cs.).

Daru (*Grus grus*): 05.13-án a székkutasi Ficséri-pusztán 4
(Kotymán L.); 05.21-én a kardoskúti Fehér-tavon 1 ad. +

2 imm. (Bod P. – Bede Á.); 05.22-én ugyanitt 23 (Nagy T. és tsai); 05.26-án a hortobágyi Zám-pusztán 21 (Kovács G.); 05.29-én Újszentmargita közelében (Csanalas) 12 (Tar J.); 05.31-én a balmazújvárosi Darassa-pusztán 28 (Bajor Z. és tsai), a hortobágyi Zám- és Nagyiváni-pusztán ugyancsak 28 (Kovács G.), a kardoskúti Fehér-tavon 9, a pitvarosi Montág-pusztán 5 (Nagy T. és tsai); 06.01-jén a Kunkápolnási-mocsárban 2 (Kovács G.); 06.07-én a hortobágyi Zám-pusztán 15 (Tar J.); 06.21-én a kardoskúti Fehér-tavon 2 (Fodor A.); 06.25-én a fábiansebestyeni szikkasztóknál 1 ad. (Bede Á.); 07.02-án a hortobágyi Cserepes-pusztán 6 (Tar J.); 07.13-án a dunatetőtleni Böddi-széken 1 ad. (Szimuly Gy. és tsai), a Tiszacsege melletti Hadházi-erdőnél 4 (Tar J.); 07.22-én Hajdú-böszörmény határában (Böszörményi-legelő) 27 (Tar J.); 07.23-án a pusztaszeri Büdös-széken 4 pd-t észleltek (Nagy T. és tsai).

Csigaforgató (*Haematopus ostralegus*): 05.14-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.); 05.21-én a szegedi Fehér-tavon 1 ad. (Nagy T.); 05.30-án a Biharugrai-halastavakon 1 (Vasas A. – Zalai T.); 05.31-én a kabai kuckoryár ülepítőin 1 nászruhás ad. (Zeke T.; Szemadám Gy. – Végvári Zs.); 06.04-én a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 pd-t figyeltek meg (Végvári Zs.). A geszti Begécsi-víztárolón 07.01-jén 1 (Gubicskó L. és tsai), 07.07-én 3 (Vasas A. és tsai); a Kis-Balaton II. ütemén 07.21-én (Ingó) 2 ad., 07.27-én (Zimány) 1 ad. (Palkó S.); a Duna Pilismaróti-öblében 07.24-én 6 pd-t észleltek (Czirok G.).

Feketeszárnnyú székicsér (*Glareola nordmanni*): Karcag közelében 07.15-én* 1, 07.16-án* 2 pd-t láttak.

Parti lile (*Cbaradrius biaticula*): 05.01-jén a dunatetőtleni Böddi-széken 2 (Kókay Sz. – Kókay B.); 05.07-én a Szegedi-Fertőn 2 (Mészáros Cs.); 05.08-án a Böddi-széken 2 (Oláh J. és tsai); 05.09-én ugyanott 10 (Jakab P. – Kókay Sz.); 05.10-én a Szegedi-Fertőn 5 (Domján A. – Bánfi P.), a Böddi-széken 12 (Jakab P. – Kókay Sz.); 05.12-én a Böddi-széken ugyancsak 12 (Nagy T. és tsai); 05.15-én a Szegedi-Fertőn 23 (Tokody B. – Domján A.); 05.16-án a Biharugrai-halastavakon 5 (Vasas A.); 05.17-én a Szegedi-Fertőn 9 (Kókai K.), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 10 (Szilágyi A.), a Biharugrai-halastavakon 7 (Vasas A. – Zalai T.); 05.18-án a Szegedi-Fertőn 12 (Domján A. – Bártol I.), a dunatetőtleni Böddi-széken 2 ad. (Vasuta G.), a Biharugrai-halastavakon 17 (Vasas A. – Zalai T.); 05.19-én a Böddi-széken 11 ad. (Fodor A.), a Biharugrai-halastavakon 6 (Vasas A.); 05.20-án a kardoskúti Fehér-tavon 3 (Zalai T. – Czirle Cs.), a Kisújszállás melletti rizsföldeken 3 (Tokody B. – Széll A.); 05.21-én a Biharugrai-halastavakon 4 (Vasas A. – Zalai T.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Hadarics T.), a szegedi Fehér-tavon (Nagy T.) és a Szegedi-Fertőn (Mészáros Cs.) 10-10; 05.22-én a kardoskúti Fehér-tavon 2 (Fodor A. és tsai); 05.23-án a dunatetőtleni Böddi-széken 10 (Schmidt A. – Kővári I.); 05.24-én a Kisújszállás melletti rizsföldeken 6 (Zalai T.), a szarvasi Horváthpusztai-halastavon 23 (Oláh J. és tsai), a Szegedi-Fertőn 3 (Kókai K.); 05.26-án a Biharugrai-halastavakon 3 (Vasas A.), a szegedi Fehér-tavon 3 ad., a

Szegedi-Fertőn 18 ad. (Fodor A.); 06.02-án a szegedi Fehér-tavon 8 (Fodor A.); 06.06-án a hortobágyi Borsósréten 1 (Szilágyi A. – Weszelinó O.); 06.13-án és 06.18-án a Szegedi-Fertőn 1-1 (Domján A.); 06.19–20-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Riezing N.; Mogyorósi S. – Molnár B.); 07.10-én ugyanott 1 juv. (Hadarics T.); 07.11-én ugyanott 1 ad. (Mogyorósi S. és tsai); 07.19-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Kókai K.); 07.20–22-ig a fertőújlaki Nyéki-szálláson 6 (Hadarics T.); 07.24-én a Karcag melletti rizsföldeken 1 (Vasas A. – Zalai T.); 07.29-én a Szegedi-Fertőn 2 (Mészáros Cs.); 07.31-én a hortobágyi Csécsi-halastavon szintén 2 pd-t láttak (Oláh J. – Zalai T.).

Sarki partfutó (*Calidris canutus*): 05.01-jén 2 nyugalmi tollruhás madarat figyeltek meg a hortobágyi Akadémiai-halastavon (Weszelinó O. – Debreceni J.).

Fenyérfutó (*Calidris alba*): 05.02-án a Rétszilasi-halastavakon 2 (Bajor Z. és tsai); 05.08–09-én a Dunatetőtlen melletti Böddi-széken 1 (Oláh J. és tsai); Jakab P. – Kókay Sz.); 05.15-én a Szegedi-Fertőn 1 átvedlő ad. (Domján A. – Tokody B.); 05.17-én a hortobágyi Akadémiai-halastavon 5 (Ecsedi Z.), a Szegedi-Fertőn 6 nyugalmi ruhás ad. (Tokody B.; Kókai K.); 05.18–19-én a Biharugrai-halastavakon 1 (Vasas A. – Zalai T.); 05.20–21-én a kardoskúti Fehér-tavon 3 vedlő (Zalai T. – Czirle Cs.; Bod P. – Bede Á.); 05.21-én a szegedi Fehér-tavon szintén 3 (Nagy T.); 05.24-én a dunatetőtleni Böddi-széken 7 nászruhás ad. pd-t láttak (Pigniczki Cs.).

Sárjáró (*Limicola falcinellus*): A kardoskúti Fehér-tavon 05.20-án 3 (Zalai T. – Czirle Cs.); a kisújszállási rizsföldeken 05.22-én (Széll A. – Zalai T.) és 05.24-én (Tokody B. – Ampovics Zs.) 1-1; a hortobágyi Csécsi-halastavon 05.25-én 4 nászruhás ad. (Zeke T.), 05.27-én 1 ad. (Gál A.); Fertőújlakon 06.19-én 2 (Riezing N.); Karcag közelében 07.28-án 1 nászruhás madarat figyeltek meg (Végvári Zs.).

Nagy sárszalonka (*Gallinago media*): 05.01-jén a Hortobágyi-halastónál 8 (Gyüre P.); 05.17-én a Szegedi-Fertőn 1 pd-t láttak (Kókai K.). 07.30-án a debreceni szennyvízülepítőn észleltek 1 pd-t (Tar A. – Zeke T.).

Kis goda (*Limosa lapponica*): 05.01-jén a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 nyugalmi tollruhás madár került szem elé (Weszelinó O. – Debreceni J.; Gyüre P. és tsai).

Kis póling (*Numenius phaeopus*): Az Alföldön egész időszakban rendszeresen meg lehetett figyelni magányos példányokat, vagy néhány madárból álló kisebb csapatokat, így innen csak a tíz példány feletti megfigyeléseket részletezzük: 05.07. kardoskúti Fehér-tó 21 (Brányi K.); 05.09. Fábiansebestyén, Külső-pusztá 11 (Bede Á.); 06.18. ugyanott 68-70 (Bede Á.); 06.21. Kardoskút 24 (Domján A. – Tokody B.); 06.24. Kétegyháza, Kakucs-pusztá 12 (Marik P.), Nagyiváni-pusztá 17 (Kovács G.); 06.26. Hortobágy, Akadémiai-halastó 47 (Oláh J.); 06.28. Hajdúszoboszló, Angyalfháza-pusztá 15 (Végvári Zs.), Nagyiváni-pusztá 30 (Kovács G.); 06.29. kardoskúti Fehér-tó 12 (Barkóczi Cs. – Nagy T.), pusztaszeri Büdös-szék 25

(Tokody B. – Domján A.): 07.06. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá 25 (Végyvári Zs.), Kardoskút 30 (Domján A. és tsai); 07.10. Nádudvar, Szelencs-pusztá 90 (Konyhás S.); 07.14. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá 150 (Végyvári Zs.); 07.19. kardoskúti Fehér-tó 65 (Ónodi M. – Ónodi G.), Pitvarosi-puszták 15 (Mészáros Cs.); 07.22. Hortobágy, Csécsi-halastó 15 (Gál A.), Gyökérrkúti-halastó 40 (Zeke T. – Gál A.); 07.25. Nagyiváni-pusztá 10 (Kovács G.), Hortobágy, Gyökérrkúti-halastó 10 (Szondi L.); 07.31. Hortobágy, Csécsi-halastó 70, Gyökérrkúti-halastó 50 pd (Zeke T.). A Dunántúlon csak néhány esetben figyelték meg: 05.03. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 (Hadarics T. – Mogyorósi S.); 05.06. ugyanott 6 (Pellinger A.); 05.21. ugyanott 1 (Hadarics T.); 05.30. Sarród, Lászlómajor 1 (Hadarics T.); 06.21. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 (Hadarics T. és tsai); 07.13. Sárkeresztúr, Sárkány-tó 1 (Lendvai Cs.)

Tavi cankó (*Tringa stagnatilis*): 05.01-jén a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 imm. (Géczy G. és tsai), a kabai cukorgyár ülepítőin 1 nászruhás (Végyvári Zs. és tsai), Püspökladány határában (Nagy-Szöke-sziget) 1 (Demeter L.); 05.02-án a hortobágyi Karcsony-fokon (Szondi L.) és a kisteleki Tóaljbán (Ampovics Zs.) 1-1; 05.03-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Hadarics T. – Mogyorósi S.); 05.05-én (Hadarics T. – Pellinger A.) és 05.07-én (Pellinger A.) az ugyancsak Fertőújlak melletti Pap-réten 1 ad.; 05.07-én a Szege-di-Fertőn 1 (Mészáros Cs.); 05.29-én a debreceni szennyvíz-ülepítőn 2 ad. pd-t láttak (Tar A.). 06.02–04-ig a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.; Laczik D. – Riezing N.); 06.04-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 (Demeter L. – Holczler L.); 06.06-án a mindszenti Ludas-éri-halastavon 7 (Bede Á.); 06.11-én Fertőújlakon 1 (Riezing N.); 06.13-án a Szege-di-Fertőn 4 nászruhás ad. (Domján A.); 06.14-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Hadarics T.) és a Szege-di-Fertőn (Kókai K.) 2-2; 06.15-én a kardoskúti Fehér-tavon (Oláh J.) és a mindszenti Ludas-éri-halastavon (Bede Á.) szintén 2-2; 06.16-án az Ópusztaszer melletti Sárgaház-tavon 6 ad. (Nagy T.); 06.18-án a Szege-di-Fertőn 1, 06.20-án ugyanott 2 (Domján A.); 06.21-én a Csongrád-Bokros melletti Nagy-Sós-tavon 2 nászruhás + 1 juv. (Bede Á. – öze P.); 06.22-én a hortobágyi Kis-Jusztuson 1 (Oláh J.); 06.24-én a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 (Lendvai Cs. – Szél L.); 06.27-én a hortobágyi Ökör-földön 2 nászruhás (Végyvári Zs.); 06.28-án a fertőújlaki Pap-réten 2 (Pellinger A. – Hadarics T.); 06.29-én a debreceni szennyvíz-ülepítőn 1 pd-t figyelték meg (Tar A.). 07.01-jén a Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 07.05-én a dunatetőleni Böddi-széken 15 (Schmidt A. és tsai); 07.06-án a fülöpszállási Fehér-széken 1 nászruhás ad. (Pigniczki Cs.); 07.08-án a kisteleki Tóaljbán 5 (Ampovics Zs.); 07.13-án a Böddi-széken 1 (Szimuly Gy. és tsai), a kabai cukorgyár ülepítőin 1 téli tollazatú ad. (Weszelinov O. – Bona G.); 07.18-án a szege-di Fehér-tavon 2 (Kókai K.); 07.19-én Karcag közelében 1 téli tollazatú (Bajor Z. és tsai), a kisteleki Tóaljbán 5 téli tollazatú ad. (Nagy T. – Törő K.); 07.21-én a kisteleki Müller-széken 5 ad. + 2 juv., a Tóaljbán 5 téli tollazatú ad. (Nagy T. – Törő K.); 07.22-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 (Demeter L. – Ványi R.), a kisteleki Tóaljbán 3 (Tokody B. – Domján A.); 07.23-án a balmazújvárosi Magdolnában 1 (Szondi L.), a debreceni

szennyvíz-ülepítőn 1 ad. (Tar A.), a pusztaszeri Büdös-széken 1 (Nagy T. és tsai); 07.24-én a Karcag melletti rizsföldeken (Vasas A. – Zalai T.) és a kisteleki Tóaljbán (Tokody B. – Domján A.) 3-3; 07.27-én Békéscsaba határában 1 (Marik P.), a debreceni szennyvíz-ülepítőn 3 (Gyüre P.); 07.28-án Karcag határában (Karcag-puszták) 2 (Széll A.), a szarvasi Iskolaföldi-halastavon 1 juv. (Oláh J.), a kisteleki Müller-széken 4 téli tollazatú ad. + 2 juv., a Tóaljbán 3 téli tollazatú ad. (Pigniczki Cs.); 07.29-én a Szege-di-Fertőn 2 (Mészáros Cs.); 07.29–30-án a debreceni szennyvíz-ülepítőn 1 (Gyüre P. és tsai), 07.31-én ugyanott 2 (Gyüre P.), a fülöpszállási Kelemen-széken 3 téli tollazatú ad. pd került szem elé (Pigniczki Cs.).

Kőforgató (*Arenaria interpres*): A geszti Begécsi-víz-tárolón 05.02-án 1 (Zalai T.); a hortobágyi Akadémiai-halastavon 05.14-én 1 (Ecsedi Z.), 05.15-én 2 nászruhás (Ecsedi Z. – Weszelinov O.), 05.17-én 3 (Ecsedi Z.); a Biharugrai-halastavon 05.17–21-ig 2 hím (Vasas A. – Zalai T.); a fábiansebestyáni szikkasztókon 05.21-én 1 nászruhás hím (Bede Á. – Libel R.); Fertőújlak mellett 05.21-én a Nyéki-szálláson 3 ad., a Pap-réten 2 ad. (Hadarics T.), 05.22-én a Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); Kisújszállás mellett (rizsföldek) 05.24-én 1 ad. hím + 1 átvédő vagy tojó (Tokody B. – Ampovics Zs.); a kabai cukorgyár ülepítőin 05.26-án 2 (Zeke T.); a hortobágyi ös-Köselynél 05.29-én 3 (Szondi L.); a kabai cukorgyár ülepítőin 05.30-án 1 nászruhás (Zöld B. – Emri T.); Tetétlen határában (rizsföldek) 05.31-én 1 nászruhás (Zeke T.); a fertőújlaki Nyéki-szálláson 06.01-jén 1 (Pellinger A.); a balmazújvárosi Nagy-sziken 06.04-én 1 nászruhás (Konyhás S.); a kabai cukorgyár ülepítőin 06.06-án szintén 1 ad. nászruhás pd-t figyelték meg (Zeke T. – Gyüre P.). 07.31-én a hortobágyi Gyökérrkúti-halastavon 1 pd került szem elé (Oláh J. – Zalai T.).

Vékonycsőrű víztaposó (*Pbalaropus lobatus*): 05.06-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 05.14-én a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 tojó (Ecsedi Z.); 05.21-én a fertőújlaki Pap-réten 4 ad. nászruhás (Hadarics T. – Pellinger A.); 05.24-én a dunatetőleni Böddi-széken 1 nászruhás tojó (Pigniczki Cs.); 05.26-án Balatonfűzfő mellett, a Nitrokémia Rt. szennyvíz-ülepítőin 1 (Szelle E.); 06.06–07-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 nászruhás pd-t láttak (Hadarics T. – Végyvári Zs.; Pellinger A.).

Ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*): A Kör-mösdpusztai-víz-tárolónál 06.17-én* 1 ad. világos szín-változatú madár; a Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 07.19-én* 1 imm., július végén* pedig 1 ad. + 1 juv. került szem elé.

Halászsirály (*Larus ichthyaetus*): Május közepén* a szege-di Fehér-tavon 1 ad.; 06.11–14-ig* a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 ad. nászruhás; 06.16-án* a szintén hortobágyi Ohati-halastavon 1 ad. nászruhás; 06.17-én* a debreceni szeméttelenen 1 imm. (2y); 07.12-én (Kókai K. – Cseh J.) és 07.18–19-én* a szege-di Fehér-tavon 1 ad. nászruhás; 07.19-én a tómrőkényi Csaj-tavon 1 ad. nászruhás (Tokody B. és tsai); 07.27-én* a szege-di Fehér-tavon 1 ad. nászruhás; 07.28-án* a pusztaszeri Büdös-széken 1

subad. (4y); 07.31-én* a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 1 vedlő ad., a Hortobágyi-halastavon 1 ad. pd-t figyeltek meg.

Szerecsensirály (*Larus melanocephalus*): 1998-ban a szegedi Fehér-tavon 120 pár (Bakacsi G. – Veprik R.), a fülöpszállási Kelemen-széken 35 (Varga L.), a Rétszilasi-halastavon 20 (Csihar L. – Szinai P.), Gyomaendrőd mellett 2 (Széll A.), a Biharugrai-halastavon szintén 2 (Vasas A.), a Körömspusztai-víztárolón 1 pár fészelt (Demeter L. – Ványi R.); május közepén a Fülöpszállás melletti Fehér-széken is költésbe fogott 6 pár (Boros E. – Széll A.), de ezek a fészekalj megsemmisültek. A Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós területen többször láttak szerecsensirályokat, de ebben az évben nem költöttek (Hadarics T.). A madarakat a fészkelőhelyeken rendszeresen és folyamatosan meg lehetett figyelni, ezért ezen helyek részletes adatait nem, csak a fészkelőhelyeknek kívüli adatokat közöljük: 05.01. Dunatetőten (Böddi-szék) 3 (Kókay Sz. – Kókay B.), Fertőújlak (szántóföld) 1 (Riezing N.), Körömspusztai-víztároló 3 ad. (Zalai T.), Szegedi-Fertő 1 (Kóka K.); 05.02. Biharugra (Cserepes) 2 ad. + 1 imm. (3y), Geszt (Bégécsi-víztároló) 2 ad. (Zalai T.), Körömspusztai-víztároló 1 ad. (Zalai T. – Kovács A.); 05.03. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 3 ad. + 2 imm. (3y) (Hadarics T. – Mogorósi S.), Kaba (cukorgyári ülepítő) 2 (Emri T. – Zöld B.), Nagyhegyes (Elepi-halastó) 1 imm. (Szondi L.), Szob (Duna) 1 imm. (2y) (Fodor A.); 05.05. Hortobágy (Zám) 1 ad. vedlő (Kovács G.); 05.07. Fertőújlak (szántóföld) 2 ad. + 1 imm. (3y), Fertőújlak (Nyéki-szállás) 1 imm. (2y) (Hadarics T.), Szegedi-Fertő 8 (Mészáros Cs.); 05.08. Dunatetőten (Böddi-szék) 2 ad. + 1 imm. (Oláh J. és tsai), Hortobágy (Akadémiai-halastó) 1 imm. (Weszelinov O.), Hortobágy (ős-Köcsely) 3 (Nagy Gy. – Szilágyi A.), Körömspusztai-víztároló 3 (Oláh J.); 05.09. Dunatetőten (Böddi-szék) 1 (Jakab P. – Kókay Sz.), Körömspusztai-víztároló 3 ad. + 1 imm. (2y) (Tar J. és tsai); 05.10. Pusztaszer (Büdös-szék) 2 ad. (Tokody B.), Szegedi-Fertő 1 ad. (Domján A. – Bánfi P.); 05.11. Geszt (Bégécsi-víztároló) 1 (Szilágyi A. és tsai), Orosháza (Kakas-szék) 2 ad. (Tokody B.); 05.12. Körömspusztai-víztároló 4 ad. + 1 imm. (3y) (Zöld B. és tsai); 05.13. Geszt (Bégécsi-víztároló) 1 imm. (2y) (Vasas A.); 05.15–16. Pusztaszer (Büdös-szék) 3 ad. + 2 imm. (3y) + 1 imm. (2y) (Fodor A. és tsai); 05.17–26. Kaba (cukorgyári ülepítő) 2 ad. (Zeke T.); 05.18. Szeged (repülőtér) 1 ad. (Ampovics Zs.); 05.20. Hortobágy (Akadémiai-halastó) 2 ad. (Konyhás S.); 05.22. Kaba (cukorgyári ülepítő) 1 imm. (2y) (Oláh J. – Pigniczki Cs.); 05.23. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 2 (Soproni J.), Hortobágyi-halastó 1 (Gyüre P. – Emri T.); 05.25. Sarród (Lászlómajor) 1 ad. (Hadarics T.); 05.26. Szeged (repülőtér) 4 ad.; 05.27. ugyanott 1 ad. (Ampovics Zs.); 05.29. Szegedi-Fertő 3 ad. (Domján A.); 05.30. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 1 ad. + 1 imm. (3y) (Hadarics T.), Szegedi-Fertő 2 ad. (Domján A.); 05.31. Fertőrákos és Balf között 1 ad. (Hadarics T.), Kardoskút (Fehér-tó) 2 ad. (Fodor A. és tsai); 06.06. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 2 (Végvári Zs.); 06.12. Szeged (repülőtér) 4 ad. (Fodor A.); 06.13. Hortobágyi-halastó 1 ad. (Gyüre P.); 06.15. Kardoskút (Fehér-tó) 1 ad. (Oláh J.); 06.17. Szeged (repülőtér) 7 ad. (Fodor A.), Szegedi-

Fertő 30 ad. (Domján A.); 06.18. Szeged (repülőtér) 4 ad. (Domján A. – Ampovics Zs.); 06.20. Szegedi-Fertő 1 ad. (Domján A.); 06.21. Kardoskút (Fehér-tó) 3 ad. (Tokody B. – Domján A.; Fodor A.); 06.23. Szeged (belváros) 1 ad. (Fodor A. – Szűcs Cs.); 06.24. Szegedi-Fertő 1 ad. (Domján A. – Halász N.); 06.27. Debrecen (szennyvíz-ülepítő) 1 ad. (Tar A.); 06.29. Kardoskút (Fehér-tó) 1 subad. (3y) (Nagy T. – Barkóczy Cs.), Pusztaszer (Büdös-szék) 1 ad. (Tokody B. – Domján A.); 06.30. Nagyviváni-pusztá 1 ad. vedlő (Kovács G.); 07.06. Kardoskút 5 ad. (Domján A. és tsai), Szeged (Baktó) 3 ad. (Domján A.); 07.08. Nagyviváni-pusztá 1 ad. vedlő (Kovács G.); 07.09. Hortobágy (Gyökérkúti-halastó) 1 ad. (Fodor A. – Szűcs Cs.); 07.13. Sárkeresztúr (Sárkány-tó) 1 ad. (Lendvai Cs.); 07.15. Szeged (Nagy-Fekete) 3 ad. (Domján A. és tsai); 07.20. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 1 juv. (1y) (Hadarics T.), Tihany (Balaton) 1 juv. (1y) (Barkóczy Cs.); 07.22. Fertőújlak (Nyéki-szállás) 1 ad. (Hadarics T.), Pusztaszer (Büdös-szék) 1 ad. (Tokody B. – Domján A.); 07.31. Hortobágy (Gyökérkúti-halastó) 1 ad. (Kovács G.).

Vékonycsőrű sirály (*Larus genei*): 05.11-én a geszti Bégécsi-víztárolón (Zalai T. és tsai), 05.30–06.04. között pedig a Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson (Hadarics T. és tsai) figyeltek meg 1-1 ad. madarat.

Heringsirály (*Larus fuscus*): 05.01–22. között rendszeresen megfigyeltek 1 ad. (*ssp. fuscus*) pd-t a debreceni szeméttelen és a szennyvíz-ülepítőn (Tar A. – Zeke T.). 05.07-én a Polgári-halastavon 1 (*ssp. fuscus*) (Oláh J.), a Szegedi-Fertőn 1 ad. (Mészáros Cs.); 05.14-én 1 imm. (3y) (*ssp. fuscus*) (Nagy T. és tsai); 05.15-én ugyancsak a Szegedi-Fertőn 1 ad. (Tokody B. – Domján A.); 05.17-én* a Duna nagymarosi szakaszán 1 ad. (*ssp. graellsii*) pd-t láttak, s valószínűleg ez utóbbi madarat észlelték ismét 05.22-én* Dunakeszinél is (*ssp. graellsii*). A kardoskúti Fehér-tavon 05.22-én 2 subad. (*ssp. fuscus*) + 1 imm. (2y/3y) (*ssp. fuscus*) pd-t láttak (Fodor A. és tsai), s ugyanezen a napon itt 1 ad. (*ssp. graellsii/intermedius*)* pd is szem elé került. 05.26-án a Jászkarajenő melletti Karai-halastavon 1 ad. (Vasuta G.), a Szegedi-Fertőn 1 subad. (*ssp. fuscus*) (Fodor A.); 05.29-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 imm. (3y) (Weszelinov O.); 05.28-án Horánynál a Dunán 1 (*ssp. fuscus*) (Horváth B.); 05.29–30-án* a debreceni szennyvíz-ülepítőn és a szeméttelen 1 ad. (*ssp. intermedius*)*; 05.31-én a kardoskúti Fehér-tavon 1 ad. (*ssp. fuscus*) + 1 imm. (3y/4y) (*ssp. fuscus*) (Nagy T. és tsai); 06.03-án Esztergomonál a Dunán 1 imm. (*ssp. fuscus*) (Selmeczi Kovács Á. és tsai); 06.14-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 imm. (Weszelinov O.); 06.19-én* a Duna nagymarosi szakaszán 1 ad. (*ssp. graellsii*) pd-t figyeltek meg. A debreceni szeméttelen 06.19-én* 1 ad. (*ssp. intermedius*), 06.24-én 1 ad. (*ssp. fuscus*) (Tar A.), 06.25-én* 1 ad. (*ssp. intermedius*); Szob közelében a Dunán 06.28-án 1 imm. (2y) pd (Kern R.).

Ezüstsirály (*Larus argentatus*): 07.16-án* a debreceni szeméttelen 1 ad. pd-t észleltek.

Sárgalábú sirály (*Larus cachinnans*): 07.11-én Debrecenben (Szigáti-övezet) kb. 500 imm. (Pásti Cs.);

07.23-án a debreceni szeméttelen kb. 2000 pd-t figyeltek meg (Tar A.).

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*): 05.31-én* a kardoskúti Fehér-tónál 1 ad.; 06.10-én* a Biharugrai-halastavon 1; 06.14-én* a tömörkényi Csaj-tavon 1 átrepülő nászruhas ad.; 06.22-én* a Duna váci szakaszán 2; 06.24-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 nászruhas ad. (Hadarics T. és tsai); 07.13-án* a dunatetőlen Böddi-széken 1 ad. pd-t figyeltek meg.

Lócsér (*Sterna caspia*): 05.01-jén a Körömspusztai-víztárolón 1 (Zalai T. – Oláh J.); 05.23-án a hortobágyi Akadémiai-halastavon (Zeke T.) és a Hortobágyi-halastavon (Konyhás S.) 2-2 ad.; 05.24-én a szintén hortobágyi Fényesi-halastavon 2 ad. (Weszelinov O.); 05.25-én (Vasas A. – Zalai T.) és 05.28-án (Vasas A.) a geszti Begécsi-víztárolón 1-1; 05.29-én a Szegedi-Fertőn 1 (Domján A.); 06.02-án a szegedi Fehér-tavon 1 ad. (Fodor A.); 06.14-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 2 ad. (Weszelinov O.); 07.22-én a pusztaszeri Büdös-széken 1 (Tokody B. – Domján A.); 07.22–27. között a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 ad. (Gál A. – Zeke T.; Szondi L.); 07.23-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Mogyorósi S. – Németh Á.), a pusztaszeri Büdös-széken 2 ad. (Nagy T. és tsai); 07.31-én a hortobágyi Gyókerkúti-halastavon 3 pd-t észleltek (Kovács G.; Zeke T.).

Kis csér (*Sterna albifrons*): 05.06-án a szarvasi Iskola-földi-halastavon 1 ad. (Tokody B. és tsai); 05.14-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Hadarics T. – Pellingner A.); 05.21-én Túrkeve határában, a Hortobágy-Berettyón lévő ún. lőtéri hídnál 1 ad. (Kazinczi Z.); 05.27-én a Dráva vízvári szakaszán 2 (Fenyősi L. – Sós E.); 06.01-jén a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Mogyorósi S. – Vasas A.); 06.17-én a Körömspusztai-víztárolón 1 (Vasas A. és tsai); 06.23-án Vízvárnál a Dráván 6 ad. (Vasuta G.); 06.28-án a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 ad. (Gyüre P. és tsai); 07.07-én a Kis-Balaton II. ütemén, az ingói töltés hídvégi végénél 4 (Nagy L.); 07.08-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Zalai T. és tsai); 07.18-án a Szegedi-Fertőn 2 ad. (Kókai K.), a Begécsi-víztárolón 1 ad. (Kókay Sz. és tsai); 07.20–22-ig a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. pd-t figyeltek meg (Hadarics T. és tsai).

Füleskuvik (*Otus scops*): 05.01-jén a pécsi Árnys utcában 3 (Ónodi M.); 05.03–04-én a balmozújvárosi Darassapusztán 1 (Tar J.); 05.06-án Erdőbénye határában (Omlási-kút) 1 (Petrovics Z.); 05.07-én Darassa-pusztán 2 (Oláh J. – Tar J.), a budapesti Naplás-tó (Cinkota) mellett 2-3 (Bajor Z. és tsai); 05.12-én az Erdőbénye melletti Lőcse-tanyánál 1 (Petrovics Z.); 05.14-én Darassa-pusztán 1 (Tar J.); 06.06-án a pécsi Árnys utcában 4 (Ónodi M. és tsai); 06.11-én Szentkatalin határában (Aligvár) 1 (Ónodi M.); 06.18-án Darassa-pusztán 2 (Konyhás S.); 06.24-én a Zempléni-hegységben 2 (Petrovics Z. – Oláh J.); 07.22-én Tihanyban 2 pd-t észleltek (Oláh J.).

Uráli bagoly (*Strix uralensis*): 1998-ban mindössze 9 pár fészkelését sikerült bizonyítani a Zempléni-hegységben, közülük nyolc mesterséges odúban, egy pedig gally-

fészkekben költött (Petrovics Z.). 06.28-án 1 pd szült a Szilvásvár melletti Leány-hegyen (Vasuta G.).

Szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*): Ismert hortobágyi fészkelőhelyén, a nádudvari Szelencés-pusztán 05.01-jén látták az első 3 pd-t (Végvári Zs., Szondi L.), ugyanitt 06.25-én és 07.10-én 1-1 madarat figyeltek meg (Konyhás S.); e helyen valószínűleg csak 1 pár költött, legalábbis 1 éneklő hím tartott revírt folyamatosan, bár további két madarat is többször megfigyeltek (Végvári Zs.). Június folyamán egy újabb fészkelőhelyet fedeztek fel Újfehértó közelében, ahol a becslések szerint 10-15 pár költethet*.

Rozsdástorkú pityer (*Anthus cervinus*): 05.01-jén a fábiánsebestyéni szikkasztóknál 3 (Bod P. – Bede Á.), a hortobágyi Akadémiai-halastónál 1 nászruhas (Weszelinov O. – Debreceni J.), a Hortobágyi-halastónál 2 (Gyüre P.), a szintén hortobágyi Nyári-járason 1 (Végvári Zs.); 05.02-án a hortobágyi ún. Kilátó-erdőnél 2 (Konyhás S.); 05.03-án a naszályi Ferencmajori-halastavon 4 (Pénzes L.); 05.05-én a hortobágyi Kis-Jusztuson 1 (Konyhás S.); 05.07-én a debreceni szennyvízülepítőn 1 (Tar A. – Zeke T.); 05.14-én Kunszentmiklós közelében 1 (Kókay Sz.); 05.17-én a Szegedi-Fertőn (Kókai K.) és a Szentesi-Fertőn (Bede Á. – Szabó F.) 1-1; 05.23-án a kabai cukorgyár ülepítőin 2 pd-t észleltek (Zöld B. – Zeke T.).

Kucsmás billegető (*Motacilla flava feldegg*): 05.02-án a debreceni szeméttelen (Tar A. – Zeke T.), 05.10-én a Szegedi-Fertőn (Domján A. – Bánfi P.), 05.21-én a kardoskúti Fehér-tónál (Bod P. – Bede Á.), 05.26-án a Zsadány melletti Elles-erdőnél (Zalai T.), 06.07-én (Mészáros Cs.) és 06.21-én (Mészáros Cs. – Kókai K.) a Pitvarosi-pusztákon, 07.02-án pedig ismét a Szegedi-Fertőn (Domján A. és tsai) láttak 1-1 ad. hím pd-t.

Citrombillegető (*Motacilla citreola*): 05.01-jén a kabai cukorgyár ülepítőin 1 ad. hím (Oláh J. és tsai); 05.11-én a Méhkerék melletti Sági-legelőn 1 tojó (Zalai T. – Makra D.); 05.14-én* a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 ad. hím madarat figyeltek meg.

Cigánycsuk (*Saxicola torquata*): 05.19-én* a nagyváni bekötőút mellett egy, a szibériai alfaj (*ssp. maura*) bélyegeit mutató hím pd-t láttak.

Csikosfejű nádiposzata (*Acrocephalus paludicola*): Az első pd-ok május elején érkeztek: a hortobágyi Kis-Borsós-réten 05.03-án 5 éneklő hím (Végvári Zs.), Nagyván közelében 05.07-én 1-et észleltek (Kovács G. – Sós E.). A Hortobágy délnyugati részén (Kunkápolnás, Nagyváni-, Kunmadarasi-, Borzas- és Zám-pusztá, Ecsezug) összesen 637 éneklő hím madarat vettek számba a 06.01–07.10. közötti időszakban (Kovács G.), a Borsós-réten további 10 éneklő hím pd volt (Végvári Zs.). A Hortobágy más területein (pl. Egyek-Pusztaköcsimocsarak, Álomzug) és a Bihari-síkságon sikertelennek bizonyultak a faj költésének felderítésére irányuló kutatások (Végvári Zs. és tsai).

Halvány geze (*Hippolais pallida*): 05.23-án a Hortobágyi-halastónál bukkant fel 1 pd (Gyüre P. – Emri T.). 05.30-án a szegedi Boszorkány-szigeten 1, az Újszegedi tiszahullámtéren pedig 4 éneklő hím (Bede Á.); Drávakeresztúrnál 06.26-án 2, 06.30-án 1 éneklő hímét észleltek (Wagner L.). 07.03-án a balmazújvárosi Darassapusztán, egy ártéri jellegű erdősávban 2 pd került szem elé (Zeke T.).

Tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*): Szinte valamennyi beküldött adat a Soproni-hegységből származik, ahol a faj fészkel is: 05.05. Brennbergbánya, Hermes-árok 1 hím; 05.06. ugyanott 1; 05.06. Brennbergbánya, Hermes-rét 2 hím; 05.07. Brennbergbánya, Hermesdomb 1 hím; 05.09. Brennbergbánya, Hermes-árok 1 hím, Görbehalomtelep, Fehér út 1 hím (Soproni J.); 05.13. Sopron, Felső-Lőverek 1 (Riezing N.); 05.17. Brennbergbánya, Újhermes 1 hím (Soproni J.); 05.22. Brennbergbánya, Hidegvíz-völgy 2 (Riezing N.); 05.27. Brennbergbánya, Hermesi út 1 hím (Soproni J.); 06.21. Sopron, Fáber-rét 1; 06.28. Brennbergbánya, Hermes-árok és Öhermes 1-1; 07.05. Soproni-hegység, Vörös-bérc 1 (Soproni J.). A Soproni Egyetem botanikus kertjében 4 (esetleg 5) revír volt (Riezing N.), az egyetem E épülete mellett 06.11-én, 06.19-én és 06.30-án is megfigyeltek 1 éneklő hímét (Selmeczi Kovács Á.). 05.12-én Kaszópusztán észleltek 1 éneklő madarat (Kóky Sz.).

Kormos varjú (*Corvus corone corone*): 05.06-án az ágfalvi Olasz-földeken (Soproni J.), 05.13-án a Sopron melletti Nagy-Tómalomnál (Vácsi M.), 06.26-án Fertőhomokon (Mogyorósi S. – Molnár B.) láttak 1-1 pd-t.

Pásztormadár (*Sturnus roseus*): 05.08-án Petőfiszállás (Fodor A.), 05.21-én pedig Szerep határában (Gatály) észleltek (Demeter L.) 1-1 pd-t.

Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*): 05.23-án* a Környe melletti Öreg-hegyen 1 imm. (2y) hím madár énekelt.

Sővényársármány (*Emberiza cirulus*): Egyetlen ismert magyarországi fészkelőhelyén, a pécsi Tettyén 1 pár költött: 05.01-jén 1 hímét (Ónodi M. és tsai), 05.27-én 1 párt + 2 frissen kirepült juv.-t (Végvári Zs.), 05.29-én 1 hímét, 06.04-én 1 hímét és 1 juv.-t (Ónodi M.), 06.07-én 1 hímét észleltek (Ónodi M. és tsai).

Bajszos sármány (*Emberiza cia*): 05.03-án Szögliget közelében 4 hímét láttak (Sós E.). A Cserépfalu melletti Hór-völgyben 05.05-én 2 hímét (Sós E.), 05.06-án pedig 1 párt + 1 éneklő hímét észleltek (Schmidt A. és tsai); az egri Berva-völgyben lévő kőbányában 05.07-én láttak 1 éneklő hímét (Schmidt A. és tsai). Bükkszenterzsébet

határában két helyen összesen 3 pár, Tarnaleesz határában öt különböző helyen 7 pár fészkelését állapították meg 1998-ban (Katona Cs.). 06.07-én a pécsi Tettyén 1 hím (Ónodi M. és tsai); 06.18-án a Zebegény és Nagymaros közötti Szent Mihály-hegyen 1 (Szemadám Gy.); 06.20-án a Gerecseben (Kis-Teke-hegy) 1 hím (Vasuta G.); 06.21-én a Tarnaleesz melletti Völgyi-Szarvas-kőnél 1 hím (Kis B. és tsai); 06.27-én a Cserépfalu közelében lévő Hór-völgyben 1 hím + 1 juv. (Vasuta G.), az esztergomi Strázsa-hegyen 2 (Riezing N. és tsai); a Nagykovácsi melletti Nagy-Szénáson 06.29–30-án 1 tojót, 07.12-én 1 hím + 1 imm. + 1 (Nagy A.); 07.18-án Belpátfalva közelében 6 pd-t figyeltek meg (Riezing N.).

Kerti sármány (*Emberiza hortulana*): 05.07-én 2 revírtartó hímét észleltek a Gyulavári melletti Málvavádi-erdőnél, ugyanitt 07.16-án 1 tojót láttak (Marik P.). Másik ismert hazai fészkelőhelyén, a Mecsek keleti peremterületén 2 pár költött: a Mecseknádasd melletti Pusztahegyen fészkelő pár hímjét 05.01-jén (Ónodi M.), 05.27-én (Végvári Zs.), 06.07-én (Ónodi M. és tsai), 06.17-én (Vasuta G.) és 06.29-én is látták (Ónodi M.); míg Ófalu mellett (Mészkemence) 06.29-én figyeltek meg 1 hímét (Ónodi M.). 1998-ban a Gerecse keleti részén is feltételezték fészkelését*: 05.30-án 3 éneklő hímét találtak, egyet egy Sárísáp melletti repceföld szélén (itt később 1 tojót és 1 juv.-t is láttak), két másikat pedig Csolnok határában, egy öreg gyümölcsösben (a tojót is itt csak az egyik helyen látták); az éneklő hímek kb. június első harmadának végén elhallgattak; a fészkek megkeresésére irányuló próbálkozások eredménytelenek maradtak.

A következő személyeknek köszönjük az adatok beküldését: Albert László, Antli István, Bajor Zoltán, Barkóczy Csaba, Bede Ádám, Bod Péter, Bránya Krisztián, Demeter László, Domján András, Emri Tamás, Faragó Imre Csaba, Fodor András, Forgách Balázs, Gál András, Géczy Gábor, Gyüre Péter, Katona Csaba, Kazinczi Zoltán, Kern Rolland, Kis Balázs, Kis Borbás Lajos, Koczka András, Kóky Szabolcs, Konyhás Sándor, Kotymán László, Kovács Gábor, Kovács Gergely, Lelkes András, Marik Pál, Mészáros Csaba, Mogyorósi Sándor, Nagy Antal, Nagy Tamás, Nemeth Csaba, ifj. Oláh János, Oláh Sándor, Ónodi Miklós, Pabar Zoltán, Pásti Csaba, Pellinger Attila, Petrovics Zoltán, Pigniczki Csaba, Riezing Norbert, Rottenhoffer István, Sali István, Schmidt András, Selmeczi Kovács Ádám, Simay Attila, Soproni János, Sós Endre, Szél László, Széll Antal, Szelle Ernő, Szemadám György, Szilágyi Attila, Szondi László, Tar János, Vasas András, Vasuta Gábor, Végvári Zoltán, Wagner László, Weszelinov Ottó, Zalai Tamás, Zeke Tamás.

Összeállította: Dr. Hadarics Tibor,
H-9400 Sopron, ív utca 14. II./4

A Madárgyűrűzési Központ 1997. évi jelentése

SIMON LÁSZLÓ ÉS VARGA LAJOS

A Madárgyűrűzési Központ 50. jelentése a Magyarországra vonatkozó 1997. évi gyűrűzési összesítéseket, valamint az 1997 folyamán jelentett megkerülések válogatott jegyzékét tartalmazza. A korábbi gyűrűzési jelentések 1908 és 1987 között az Aquila egyes számaiban, majd 1989 és 1995 között a Gyűrűző Híradóban, az MME Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztályának belső kiadványában láttak napvilágot.

Gyűrűzések

1997-ben 80 548 madarat gyűrűztek Magyarországon. Ez drasztikus csökkenést jelent az előző évhez, évekhez képest; 25 539 madárral kevessebbre került jelölőgyűrű, mint 1996-ban – az 1996-os eredmény 24%-kal csökkent (1. táblázat). A visszaesés oka elsősorban az időjárási tényezőkben rejlik, hiszen a gyűrűző munkatársakat 1997-ben a növekvő aktivitás jellemezte. Talán soha nem szerveztek még ennyi gyűrűzőtábort, mint ebben az évben. A tradicionális, nagy Actio Hungarica táborok (Fenekpuszta–Kis-Balaton, Hanság-Fehértó, Ócsa, Sumony) mellett működött a mekszikópusztai (partimadarak), a perkupai, a sopron-szárhalmi és a szeged-fehértói tábor is. 1997-ben szerveztek először vonuláskutató tábort a Kolontavon (Izsák, Bács-Kiskun megye) és a Naplástavon (Budapest XVI. kerület). Virágoskúton (Balmazújváros, Hajdú-Bihar megye) már volt partimadár-gyűrűzési akció, de 1997-ben nádiposzták jelölését célzó program vette kezdetét.

1997-ben a tíz legeredményesebb tábor, kutatási program, illetve egyéni gyűrűző az összes hazai gyűrűzés 55%-át adta (2. táblázat).

Az év folyamán összesen 201 fajt jelöltek. Az 1996-ban az összes gyűrűzés közel 49%-át jelentő hat faj (partifecske, füstifecske, foltos nádiposzták, cserregő nádiposzták, zöldike, barátságoszták) 1997-ben is az összes gyűrűzés 43%-át adta – holott a gyűrűzött partifecskek száma (1996-hoz képest) 34%-kal, a füstifecskeké 78%-kal, a foltos nádiposztáké 15%-kal, a

zöldikéké 43%-kal csökkent. A cserregő nádiposztáké 1,2%-kal és a barátságosztáké 2,6%-kal nőtt.

1997-ben egy új fajjal bővült a gyűrűzött fajok listája: egy még 1996-ban sérülten talált, fiatal fekete sasra került jelölőgyűrű 1997 márciusában, gyógyultan történő szabadon engedésekor (Molnár 1998).

1997-ben Tunéziában, Korbában is gyűrűztek madarakat magyar – Budapest feliratú – gyűrűvel, összesen 44 faj 1217 példányát. Az akció alapvetően partimadarak jelölésére irányult: az 1217 madárból 569 apró, 323 sarlós partifutó volt (Csörgő 1998).

Megkerülések

A jelentés végén megtalálható az 1997-ben jelentett vagy kiegészített megkerülések válogatása, összesen 253 megkerülés adatai. Ezek többnyire külföldi vonatkozásúak, kiegészítve néhány olyan belföldi megkerüléssel, amely a távolság vagy az eltelt idő nagysága miatt érdekes. A lista általában nem tartalmazza a színes és egyéb jelölési programok keretében jelölt madarak megkerüléseit (például bütykös hattyú, fekete gölya, daru, szerencsensirály).

Munkatársak

A Madárgyűrűzési Központ vezetési feladatait 1997-ben Varga Lajos és Simon László látta el, az adminisztrációban és adatrögzítésben Kókay Szabolcs polgári szolgálatos és Kollár József voltak segítségükre. A jelölőgyűrűk készítését Váradi Ferenc külső munkatárs és Rákosy Gergely polgári szolgálatos végezte.

1997-ben sor került a gyűrűk gyártásához használt beütőszerszámok felújítására, illetve tartalék szerszámok készítésére is. Váradi Ferenc a „kormorán” és „hattyú” típusokhoz új szerszámot tervezett, az ezzel készített jelölőgyűrűkön a számok és a betűk kétszer akkora-

1. táblázat. A Magyarországon gyűrűzött madarak száma 1988 és 1997 között. – *Number of birds ringed in Hungary between 1988 and 1997.*

Év/Year	Össz./Total
1988	107 315
1989	99 646
1990	86 435
1991	61 561
1992	77 031
1993	92 351
1994	126 246
1995	113 119
1996	106 087
1997	80 548

mint a régi gyűrűkön voltak, megkönnyítve az esetleges távcsöves leolvasást.

A Madárgyűrűzési Központ 1997-ben mintegy 170 függönyhálót és 40 darab Pesola típusú mérleget szerzett be az egyéni gyűrűzők és a kutatási programok ellátására.

Köszönetnyilvánítás

A Madárgyűrűzési Központ működéséhez szükséges pénzügyi hátteret 1997-ben is a KTM Természetvédelmi Hivatal Madártani Intézete biztosította, illetve a Központi Környezetvédelmi Alaptól pályázati úton nyert támogatás tette lehetővé a gyűrűgyártás műszaki fejlesztéseit és a Központ számítógépparkjának, adatbázisainak fejlesztéseit. A Madárgyűrűzési Központ munkatársai köszönettel tartoznak a külföldi gyűrűzőközpontoknak az együttműködésért, illetve számtalan bel- és külföldi magánszemélynek és intézménynek megkerült madarak bejelentéséért. A legnagyobb köszönet azonban a gyűrűzést végző külső munkatársakat illeti fáradhatatlan munkájukért és anyagi áldozatvállalásukért.

2. táblázat. A 10 legeredményesebb gyűrűzőtábor, illetve egyéni gyűrűző 1997-ben. – *Top ten ringing camps and ringers in 1997.*

Tábor vagy gyűrűző / Camps and ringers	Össz./Total
Fenekpuszta–Kis-Balaton	9 703
Ócsa	8 764
Sumony	5 549
Actio Riparia (Szép Tibor és munkatársai)	4 436
Hajtó Lajos	4 201
Szinai Péter	3 322
Krúg Tibor	2 430
Nagy Tibor	2 267
Staudinger István	1 940
Naplás-tó (Budapest XVI.)	1 843
Összesen / Total	44 455

Summary: 1997 report on bird ringing in Hungary

This is the 50th ringing report of the Budapest (Hungarian) Ringing Scheme. The number of ringed birds in 1997 was 80,548. One species was ringed in Hungary for the first time: Spotted Eagle. The most frequently ringed species were (in order): Reed Warbler, Sedge Warbler, Sand Martin, Blackcap and Robin. The report includes a selected list on 164 noteworthy, mainly foreign, recoveries reported in 1997.

Irodalom

- Molnár Gy. 1998. Fekete sas (*Aquila clanga*) mentése Szegeden. *Túzok* 3: 131.
Csörgő T. 1998. Magyar vonuláskutató expedíciók Tunéziában 1994–97. *Túzok* 3: 123–125.

*Simon László és Varga Lajos
Madárgyűrűzési Központ,
1121 Budapest, Költő u. 21.*

3. táblázat. A gyűrűzött madarak és a külföldi vonatkozású megkerülések száma Magyarországon 1997-ben. – Numbers of ringed birds and reported foreign recoveries for Hungary in 1997.

Faj / Species	Gyűrűzve / Ringed				Megkerült / Recov.		
	Pullus	Juv/Adult	1997	1908–97	1997	1908–97	
Kis vöcsök	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	49	49	177	0	5
Bübos vöcsök	<i>Podiceps cristatus</i>	0	93	93	60	0	1
Kárókatona	<i>Phalacrocorax carbo</i>	225	0	225	689	8	199
Törpegém	<i>Ixobrychus minutus</i>	17	140	157	2330	2	6
Bakcsó	<i>Nycticorax nycticorax</i>	140	10	150	9302	0	156
Üstökösgém	<i>Ardeola ralloides</i>	0	1	1	1212	0	35
Kis kócsag	<i>Egretta garzetta</i>	23	1	24	1258	0	8
Nagy kócsag	<i>Egretta alba</i>	45	0	45	967	1	37
Szürke gém	<i>Ardea cinerea</i>	40	2	42	2186	0	129
Vörös gém	<i>Ardea purpurea</i>	5	9	14	3400	0	103
Fekete gólya	<i>Ciconia nigra</i>	55	0	55	519	1	9
Fehér gólya	<i>Ciconia ciconia</i>	50	6	56	13680	2	431
Kanalgém	<i>Platalea leucorodia</i>	6	1	7	999	0	78
Bütykös hatyú	<i>Cygnus olor</i>	11	337	348	1723	78	351
Énekes hatyú	<i>Cygnus cygnus</i>	0	1	1	9	0	0
Vetési lúd	<i>Anser fabalis</i>	0	1	1	18	1	70
Nyári lúd	<i>Anser anser</i>	2	4	6	112	0	25
Csörgő réce	<i>Anas crecca</i>	0	30	30	175	1	33
Tőkés réce	<i>Anas platyrhynchos</i>	0	156	156	971	1	78
Bőjti réce	<i>Anas querquedula</i>	0	1	1	88	0	21
Barátréce	<i>Aythya ferina</i>	0	0	0	34	1	17
Cigányréce	<i>Aythya nyroca</i>	0	1	1	22	0	2
Kontyos réce	<i>Aythya fuligula</i>	0	1	1	11	0	7
Darázsölyv	<i>Pernis apivorus</i>	2	2	4	59	0	4
Barna kánya	<i>Milvus migrans</i>	2	0	2	145	0	7
Rétisas	<i>Haliaeetus albicilla</i>	2	1	3	42	1	3
Kigyászölyv	<i>Circaetus gallicus</i>	0	0	0	33	1	1
Barna rétihéja	<i>Circus aeruginosus</i>	9	38	47	538	0	30
Kékes rétihéja	<i>Circus cyaneus</i>	0	10	10	150	0	0
Hamvas rétihéja	<i>Circus pygargus</i>	4	0	4	132	0	9
Héja	<i>Accipiter gentilis</i>	36	88	124	1501	0	9
Karvaly	<i>Accipiter nisus</i>	45	71	116	1045	1	19
Egerészölyv	<i>Buteo buteo</i>	90	148	238	4093	2	60
Pusztai ölyv	<i>Buteo rufinus</i>	6	0	6	24	0	1
Gatás ölyv	<i>Buteo lagopus</i>	0	4	4	79	0	11
Fekete sas	<i>Aquila clanga</i>	0	1	1	1	0	0
Parlagi sas	<i>Aquila beliaica</i>	17	0	17	148	0	13
Szirti sas	<i>Aquila chrysaetos</i>	2	0	2	8	0	2
Halászsas	<i>Pandion haliaetus</i>	0	0	0	0	2	35
Vörös vércse	<i>Falco tinnunculus</i>	159	80	239	3481	1	48
Kék vércse	<i>Falco vespertinus</i>	24	1	25	1674	1	13
Kis sólyom	<i>Falco columbarius</i>	0	5	5	37	0	3
Kabasólyom	<i>Falco subbuteo</i>	2	0	2	126	0	1
Kerecsensólyom	<i>Falco cherrug</i>	61	4	65	631	0	5
Vándorsólyom	<i>Falco peregrinus</i>	2	0	2	12	0	2
Fürj	<i>Coturnix coturnix</i>	0	1	1	576	0	65
Fácán	<i>Phasianus colchicus</i>	0	2	2	882	0	1
Guvat	<i>Rallus aquaticus</i>	0	56	56	1221	0	6
Pettyes vízicsibe	<i>Porzana porzana</i>	0	30	30	303	0	0
Kis vízicsibe	<i>Porzana parva</i>	0	47	47	447	0	1
Vízityúk	<i>Gallinula chloropus</i>	0	64	64	687	0	0
Szárcsa	<i>Fulica atra</i>	0	252	252	861	0	28
Túzok	<i>Otis tarda</i>	0	14	14	84	0	1
Gulipán	<i>Recurvirostra avosetta</i>	31	0	31	716	0	11
Kis lile	<i>Charadrius dubius</i>	2	28	30	1326	1	7
Parti lile	<i>Charadrius hiaticula</i>	0	8	8	84	1	3

3. táblázat. (Folytatás)

Faj / Species		Gyűrűzve / Ringed			Megkerült / Recov.		
		Pullus	Juv/Adult	1997	1908-97	1997	1908-97
Széki lile	<i>Charadrius alexandrinus</i>	0	0	0	893	1	7
Bíbic	<i>Vanellus vanellus</i>	26	2	28	5749	0	177
Sarki partfutó	<i>Calidris canutus</i>	0	9	9	11	0	1
Fenyérfutó	<i>Calidris alba</i>	0	3	3	11	0	0
Apró partfutó	<i>Calidris minuta</i>	0	17	17	586	3	9
Temminck-partfutó	<i>Calidris temminckii</i>	0	4	4	192	0	1
Sarlós partfutó	<i>Calidris ferruginea</i>	0	48	48	390	1	2
Havasi partfutó	<i>Calidris alpina</i>	0	35	35	481	0	12
Sárjárom	<i>Limicola falcinellus</i>	0	2	2	31	0	1
Pajzsoscankó	<i>Philomachus pugnax</i>	0	17	17	839	0	16
Sárszalonka	<i>Gallinago gallinago</i>	0	47	47	2676	3	59
Erdei szalonka	<i>Scolopax rusticola</i>	0	1	1	39	2	15
Füstös cankó	<i>Tringa erythropus</i>	0	1	1	194	0	0
Piros lábú cankó	<i>Tringa totanus</i>	0	5	5	1170	0	20
Szürke cankó	<i>Tringa nebularia</i>	0	1	1	78	0	0
Erdei cankó	<i>Tringa ochropus</i>	0	8	8	176	0	1
Réti cankó	<i>Tringa glareola</i>	0	53	53	2845	2	18
Billegetőcankó	<i>Actitis hypoleucos</i>	0	32	32	1944	0	8
Kőforgató	<i>Arenaria interpres</i>	0	1	1	20	0	0
Szerencsésirály	<i>Larus melanocephalus</i>	255	22	277	697	2	169
Kis sirály	<i>Larus minutus</i>	0	1	1	14	0	2
Dankasirály	<i>Larus ridibundus</i>	852	97	949	24407	5	686
Viharsirály	<i>Larus canus</i>	0	20	20	23	0	2
Ezüstsirály	<i>Larus argentatus</i>	0	0	0	1	2	2
Sárgalábú sirály	<i>Larus cachinnans</i>	0	15	15	180	1	12
Küszvágó csér	<i>Sterna hirundo</i>	20	0	20	2180	0	10
Kék galamb	<i>Columba oenas</i>	4	1	5	47	0	1
Örös galamb	<i>Columba palumbus</i>	20	4	24	542	0	25
Balkáni gerle	<i>Streptopelia decaocto</i>	2	11	13	155	0	2
Vadgerle	<i>Streptopelia turtur</i>	9	22	31	1259	0	19
Kakukk	<i>Cuculus canorus</i>	15	12	27	417	0	1
Gyöngybagoly	<i>Tyto alba</i>	266	59	325	4450	0	50
Füleskuvik	<i>Otus scops</i>	7	5	12	253	0	0
Úhu	<i>Bubo bubo</i>	9	0	9	165	0	5
Kuvik	<i>Athene noctua</i>	0	6	6	281	0	4
Macskabagoly	<i>Strix aluco</i>	46	0	46	390	0	3
Uráli bagoly	<i>Strix uralensis</i>	3	0	3	28	0	0
Erdei fülesbagoly	<i>Asio otus</i>	27	61	88	3851	0	16
Réti fülesbagoly	<i>Asio flammeus</i>	3	5	8	37	0	2
Lappantyú	<i>Caprimulgus europaeus</i>	2	5	7	134	0	1
Sarlósfejske	<i>Apus apus</i>	0	5	5	844	0	2
Jégmadár	<i>Alcedo atthis</i>	0	237	237	4774	1	18
Gyurgyalag	<i>Merops apiaster</i>	4	146	150	2827	0	4
Szalakóta	<i>Coracias garrulus</i>	116	5	121	830	0	4
Bübosbanka	<i>Upupa epops</i>	6	4	10	1317	0	7
Nyaktekeres	<i>Jynx torquilla</i>	33	61	94	3347	0	11
Szürke küllő	<i>Picus canus</i>	0	7	7	65	0	0
Zöld küllő	<i>Picus viridis</i>	0	22	22	600	0	0
Fekete harkály	<i>Dryocopus martius</i>	0	3	3	128	0	0
Nagy fakopáncs	<i>Dendrocopos major</i>	16	254	270	4188	0	1
Balkáni fakopáncs	<i>Dendrocopos syriacus</i>	0	20	20	398	0	0
Közép fakopáncs	<i>Dendrocopos medius</i>	0	43	43	536	0	0
Fehérhátú fakopáncs	<i>Dendrocopos leucotos</i>	0	2	2	10	0	0
Kis fakopáncs	<i>Dendrocopos minor</i>	0	32	32	605	0	0
Bübospacsirta	<i>Galerida cristata</i>	17	15	32	596	0	1
Erdei pacsirta	<i>Lullula arborea</i>	0	4	4	245	0	10
Mezei pacsirta	<i>Alauda arvensis</i>	0	2	2	740	0	3

3. táblázat. (Folytatás)

Faj / <i>Species</i>		Gyűrűzve / <i>Ringed</i>				Megkerült / <i>Recov.</i>	
		Pullus	Juv/Adult	1997	1908–97	1997	1908–97
Partifecske	<i>Riparia riparia</i>	1	7580	7581	154290	10	229
Füsti fecske	<i>Hirundo rustica</i>	152	2413	2565	155030	8	80
Molnárfecske	<i>Delichon urbica</i>	60	745	805	23535	0	4
Parlagi pityer	<i>Antbus campestris</i>	0	6	6	263	0	0
Erdei pityer	<i>Antbus trivialis</i>	0	52	52	2698	0	1
Réti pityer	<i>Antbus pratensis</i>	0	1	1	159	0	0
Rozsdástorkú pityer	<i>Antbus cervinus</i>	0	3	3	24	0	0
Sárga billegető	<i>Motacilla flava</i>	12	502	514	5662	0	5
Hegyi billegető	<i>Motacilla cinerea</i>	6	31	37	899	0	1
Barázdabillegető	<i>Motacilla alba</i>	23	152	175	5201	0	9
Ököszem	<i>Troglodytes troglodytes</i>	6	382	388	5644	0	1
Erdei szürkebegy	<i>Prunella modularis</i>	0	897	897	13502	0	3
Vörösbegy	<i>Eritbacus rubecula</i>	33	4082	4115	61944	1	49
Nagy fülemüle	<i>Luscinia luscinia</i>	0	65	65	1758	1	7
Fülemüle	<i>Luscinia megarhynchos</i>	0	399	399	11479	1	6
Kékbecy	<i>Luscinia svecica</i>	0	97	97	2125	1	7
Házi rozsdafarkú	<i>Pboenicurus ocburoos</i>	88	170	258	5605	0	2
Kerti rozsdafarkú	<i>Pboenicurus pboenicurus</i>	9	59	68	2277	0	3
Rozsdás csuk	<i>Saxicola rubetra</i>	7	62	69	1835	0	0
Cigánycsuk	<i>Saxicola torquata</i>	29	154	183	6272	0	3
Hantmadár	<i>Oenanthe oenanthe</i>	5	30	35	2364	0	1
Fekete rigó	<i>Turdus merula</i>	192	2046	2238	40185	8	175
Fenyőrigó	<i>Turdus pilaris</i>	1	18	19	2225	1	27
Énekes rigó	<i>Turdus philomelos</i>	95	776	871	9626	7	172
Szőlőrigó	<i>Turdus iliacus</i>	0	18	18	803	0	9
Léprigó	<i>Turdus viscivorus</i>	0	4	4	283	0	0
Réti tücsökmadár	<i>Locustella naevia</i>	0	40	40	661	0	0
Berki tücsökmadár	<i>Locustella fluviatilis</i>	0	139	139	1517	0	1
Nádi tücsökmadár	<i>Locustella luscinioides</i>	36	1273	1309	13306	2	5
Fülemülesitke	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	26	643	669	6364	1	16
Foltos nádiposzáta	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	18	8123	8141	123393	10	171
Énekes nádiposzáta	<i>Acrocephalus palustris</i>	0	1172	1172	16791	3	7
Cserregő nádiposzáta	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	47	8152	8199	102148	8	176
Nádirigó	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	34	1489	1523	21344	2	52
Halvány geze	<i>Hippolais pallida</i>	0	2	2	26	0	0
Kerti geze	<i>Hippolais icterina</i>	0	226	226	1865	1	3
Karvalyposzáta	<i>Sylvia nisoria</i>	0	78	78	1758	0	1
Kis poszáta	<i>Sylvia curruca</i>	8	439	447	10532	0	11
Mezei poszáta	<i>Sylvia communis</i>	0	889	889	11730	0	6
Kerti poszáta	<i>Sylvia borin</i>	0	674	674	11205	0	4
Barátposzáta	<i>Sylvia atricapilla</i>	68	5179	5247	92222	1	44
Sisegő füzike	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	0	179	179	4617	0	1
Csilpcsalpfüzike	<i>Phylloscopus collybita</i>	17	1894	1911	31014	0	10
Fitiszfüzike	<i>Phylloscopus trochilus</i>	0	428	428	8298	0	7
Sárgafejű királyka	<i>Regulus regulus</i>	0	130	130	4353	0	3
Tüzesfejű királyka	<i>Regulus ignicapillus</i>	0	39	39	422	0	0
Szürke légykapó	<i>Muscicapa striata</i>	16	281	297	5010	1	7
Kis légykapó	<i>Ficedula parva</i>	0	9	9	254	0	0
Örvös légykapó	<i>Ficedula albicollis</i>	758	162	920	18559	0	3
Kormos légykapó	<i>Ficedula hypoleuca</i>	0	163	163	3190	0	3
Barkóscinege	<i>Parurus biarmicus</i>	0	245	245	14243	0	52
Ózsupó	<i>Aegithalos caudatus</i>	19	351	370	7384	0	0
Barátcinege	<i>Parus palustris</i>	6	291	297	3935	0	0
Kormosfejű cinege	<i>Parus montanus</i>	0	7	7	117	0	0
Búbos cinege	<i>Parus cristatus</i>	0	1	1	101	0	0
Fenyvescinege	<i>Parus ater</i>	0	45	45	1606	0	0
Kék cinege	<i>Parus caeruleus</i>	313	1536	1849	26848	1	9

3. táblázat. (Folytatás)

Faj / Species		Gyűrűzve / Ringed				Megkerült / Recov.	
		Pullus	Juv/Adult	1997	1908–97	1997	1908–97
Szécenege	<i>Parus major</i>	733	2293	3026	45109	0	34
Csuszka	<i>Sitta europaea</i>	10	155	165	3516	0	0
Fakusz faj	<i>Certhia sp.</i>	0	10	10	79	0	0
Hegyi fakusz	<i>Certhia familiaris</i>	0	50	50	720	0	0
Rövidkarmú fakusz	<i>Certhia brachydactyla</i>	0	30	30	470	0	0
Függőcinege	<i>Remiz pendulinus</i>	59	504	563	17149	4	219
Sárgarigó	<i>Oriolus oriolus</i>	2	42	44	1922	0	18
Tövisszűrő gébics	<i>Lanius collurio</i>	110	766	876	16330	0	18
Kis őrgébics	<i>Lanius minor</i>	19	3	22	1153	0	4
Nagy őrgébics	<i>Lanius excubitor</i>	0	64	64	149	0	2
Szajkó	<i>Garrulus glandarius</i>	9	75	84	1822	0	4
Szarka	<i>Pica pica</i>	29	6	35	1022	0	2
Csóka	<i>Corvus monedula</i>	8	0	8	825	0	6
Vetési varjú	<i>Corvus frugilegus</i>	150	2	152	1805	0	78
Dolmányos varjú	<i>Corvus corone cornix</i>	1	2	3	543	0	2
Holló	<i>Corvus corax</i>	12	0	12	244	0	2
Seregély	<i>Sturnus vulgaris</i>	264	287	551	12151	0	176
Házi veréb	<i>Passer domesticus</i>	0	319	319	3388	0	0
Mezei veréb	<i>Passer montanus</i>	10	440	450	13536	0	4
Erdei pinty	<i>Fringilla coelebs</i>	17	1072	1089	28938	1	89
Fenyőpinty	<i>Fringilla montifringilla</i>	0	1256	1256	16568	0	26
Csicsörke	<i>Serinus serinus</i>	14	212	226	12286	0	9
Zöldike	<i>Carduelis chloris</i>	29	3095	3124	78866	2	58
Tengelic	<i>Carduelis carduelis</i>	3	906	909	31105	0	50
Csíz	<i>Carduelis spinus</i>	0	1276	1276	51748	2	215
Kenderike	<i>Carduelis cannabina</i>	0	224	224	11159	0	25
Sárgacsőrű kenderike	<i>Carduelis flavirostris</i>	0	10	10	49	0	0
Zsezse	<i>Carduelis flamma</i>	0	2	2	1956	0	4
Keresztcőrű	<i>Loxia curvirostra</i>	0	60	60	415	0	5
Süvöltő	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	0	117	117	11490	0	20
Meggyvágó	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	20	1341	1361	19486	0	121
Citromsármány	<i>Emberiza citrinella</i>	0	513	513	31960	0	6
Bajszos sármány	<i>Emberiza cia</i>	0	4	4	99	0	0
Kerti sármány	<i>Emberiza hortulana</i>	0	2	2	135	0	0
Nádi sármány	<i>Emberiza schoeniclus</i>	4	621	625	20916	2	43
Sordély	<i>Miliaria calandra</i>	4	8	12	470	0	0
Egyéb (80 faj) / Others (80 species) *		0	0	0	13998	0	286
Összesen / Total		6.465	74.083	80.548	1.655.052	209	6.532

* 1997-ben nem változott (összesen gyűrűzve/megkerült) / No change in 1997 (grand total ringed/recovered): *Gavia stellata* 4/0, *G. arctica* 5/0, *Podiceps grisegena* 3/1, *P. nigricollis* 12/2, *Phalacrocorax pygmaeus* 95/1, *Bubulcus ibis* 0/2, *Plegadis falcinellus* 3595/69, *Anser indicus* 1/1, *Tadorna tadorna* 1/1, *Anas penelope* 1/2, *A. acuta* 3/10, *Somateria mollissima* 1/0, *Bucephala clangula* 0/3, *Mergus merganser* 0/1, *Oxyura leucocephala* 48/0, *Milvus milvus* 4/2, *Neophron percnopterus* 2/0, *Circus macrourus* 1/1, *Accipiter brevipes* 1/0, *Aquila pomarina* 94/1, *A. nipalensis* 2/0, *Hieraaetus pennatus* 7/0, *Falco naumanni* 1/2, *Bonasa bonasia* 4/0, *Tetrao urogallus* 1/0, *Perdix perdix* 498/0, *Porzana pusilla* 11/0, *Crex crex* 44/2, *Grus grus* 0/5, *Haematopus ostralegus* 1/0, *Himantopus himantopus* 31/1, *Burhinus oedinenus* 37/0, *Glareola pratincta* 33/0, *C. morinellus* 1/0, *Pluvialis apricaria* 1/1, *P. squatarola* 32/1, *Motacilla citreola* 1/0, *Bombycilla garrulus* 3803/110, *Cinclus cinclus* 682/1, *Prunella collaris* 27/0, *Oenanthe pleschanka* 2/0, *Monticola saxatilis* 29/1, *Turdus torquatus* 10/0, *Cettia cetti* 1/0, *Acrocephalus paludicola* 52/0, *A. agricola* 3/0, *Sylvia melanocephala* 1/0, *Phylloscopus inornatus* 1/0, *P. cyanus caeruleus* 2/0, *Ticodroma muraria* 2/0, *Lanius senator* 26/0, *Nucifraga caryocatactes* 8/0, *Corvus c. corone* 3/0, *Sturnus roseus* 2880/12, *Carduelis bornemannii* 2/0, *Carpodacus erythrinus* 8/1, *Plectrophenax nivalis* 2/0, *Emberiza leucocephala* 1/0 *E. pusilla* 1/0.

1997-ben jelentett megkerülések

Az alábbi válogatás helyhiány miatt elsősorban külföldi vonatkozású megkerüléseket tartalmaz. A megkerülések fajonként, azon belül pedig gyűrűszám szerint vannak csoportosítva. Az első sor a gyűrűzési, a második sor a megkerülési adatokat tartalmazza, az alábbiak szerint:

Gyűrűszám. Külföldi gyűrű esetén a gyűrűző-központ kódja van az első sorban, alatta a gyűrűszám. A válogatásban szereplő gyűrűző-központok kódjai:

CSP	Prága, Cseho.	LIK	Kaunas, Litvánia
DDH	Hiddensee, Németo.	LVR	Riga, Letto.
DFH	Helgoland, Németo.	NLA	Arnhem, Hollandia
DFR	Radolfzell, Németo.	NOS	Stavanger, Norvégia
DKC	Koppenhága, Dánia	PLG	Gdansk, Lengyelo.
ESI	Madrid, Spanyolo.	SFH	Helsinki, Finno.
ETM	Matsalu, Észtó.	SUM	Moszkva, Oroszo.
FRP	Párizs, Franciao.	SVS	Stockholm, Svédo.
HES	Sempach, Svájc	YUL	Ljubljana, Szlovénia
IAB	Bologna, Olaszó.	YUZ	Zágráb, Horváto.
ILT	Tel-Aviv, Izrael		

Kor. EURING-kódokkal megadva. A számok nem évet jelentenek, értelmezésük a következő:

0 ismeretlen	4 első naptári éve után
1 fióka	5 második naptári évében
2 kifejlett	6 második naptári éve után
3 első naptári évében	

Ivar. H = hím, T = tojó

Dátum. Év, hónap, nap sorrendben. Ha a dátum nem pontos, dőlt betűvel van szedve. Ha csak a bejelentés dátuma ismert, zárójelben van.

Hely. A legközelebbi földrajzi egység, város, megye, ország, zárójelben a koordináta (N északi, S déli szélesség; E keleti, W nyugati hosszúság).

Állapot. A madár állapota a megkerüléskor, EURING-kódokkal megadva:

0	nem ismert
1	elpusztult
2	friss tetem

3	régi tetem
4	sérülten befogva, később elengedve
5	sérülten találva, fogságban tartva, vagy sorsa ismeretlen
6	egészséges, fogságba került
7	egészséges, elengedve
8	egészséges, gyűrűző engedte el
9	élve befogva, sorsa ismeretlen

A megkerülés körülményei. EURING-kóddal megadva. A válogatásban a következők fordulnak elő:

00	találva, más nem ismert
01	találva, a madárról írnak
02	gyűrűt találtak
03	gyűrűs lábat találtak
10	lőve
11	lőve találva
15	lőve kereskedelmi célból
19	befogva vagy lőve
20	megfogva szándékosan
21	befogva tartás céljából
22	kiirtva gazdasági okokból
26	befogva, mert gyűrűs volt
28	gyűrűszám befogás nélkül leolvasva
29	színes jelölés leolvasva
31	hulladékkal való érintkezés miatt
32	nem madár fogására készült tárgy
34	más állatok fogására készült tárgy
35	áramütés érte
40	autó ütötte el
43	vezetéknek ütközött
44	üvegnek ütközött
45	épületnek ütközött
46	épületbe repült
49	vízátolóba fulladt
56	botulizmus (tavi bénulás)
60	ismeretlen állat fogta meg
61	macska fogta meg
62	háziállat (nem macska) fogta meg
63	ragadozó emlős fogta meg
65	ragadozó madár fogta meg
74	hideg időjárás miatt
76	éhezés vagy szomjúság miatt
77	jégbe fagyott
99	csak gyűrűszámot küldtek

Számított adatok. Távolság kilométerben, irány fokokban (észak = 0°, kelet = 90° stb.), az eltelt idő év-nap alakban. Pontatlan dátum és koordináták esetén ezek az adatok is pontatlanok.

Kárókatona *Phalacrocorax carbo*

1831886	1		96.05.26	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	1	40	96.07.29	Mindszent, Csongrád (46.32N 20.11E) 223 km 93° 0-64
DKC	1		92.05.21	Vorso, Horsens Fjord, Jylland, Dánia (55.52N 10.01E)
232947	1	10	96.11.10	Fonyód, Somogy (46.45N 17.33E) 1139 km 150° 4-174
600929	1		93.05.30	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	2	10	97.01.30	Fishpond Jelas, Slavonski Brod, Horváto. (45.08N 17.51E) 175 km 165° 3-246
SVS	1		96.06.23	Lilla Karlsö, Gotland, Svédó. (57.19N 18.04E)
9253203	1	10	96.11.26	Szeged-Fertő, Csongrád (46.20N 20.09E) 1229 km 172° 0-156
SVS	1		96.06.20	Älvkarleby, Skrahällén, Uppsala, Svédó. (60.39N 17.41E)
9255481	1	10	96.12.08	Fonyód, Somogy (46.45N 17.33E) 1545 km 180° 0-171
ETM	1		96.07.06	Haademeeste, Észto. (58.05N 24.29E)
S166	2	10	96.09.16	Szeged-Fehértó, Csongrád (46.20N 20.05E) 1340 km 195° 0-72
ETM	1		91.06.07	Tondirahu, Észto. (58.46N 23.20E)
S1735	1	10	96.04.11	Tömörkény, Csongrád (46.37N 20.02E) 1369 km 191° 4-310
ETM	1		93.07.07	Tondirahu, Észto. (58.46N 23.20E)
S3032	2	10	96.10.03	Szeged-Fehértó, Csongrád (46.20N 20.05E) 1400 km 190° 3-89
ETM	1		96.07.12	Kirju Island, Észto. (58.06N 22.34E)
S5618	1	34	96.12.09	Erdőfű, Baranya (45.53N 18.46E) 1383 km 192° 0-150

Törpegém *Ixobrychus minutus*

338218	4	H	94.07.17	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	2	62	95.10.21	Bettolle, Sinalunga, Siena, Olaszo. (43.12N 11.48E) 574 km 240° 1-96
338289	3		94.08.23	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	1	01	95.05.19	Sestri, Genova, Olaszo. (44.16N 09.24E) 695 km 257° 0-269

Nagy kócsag *Egretta alba*

515549	1		90.04.13	Dinnyés, Fejér (47.11N 18.34E)
	1	00	92.11.05	Hajmáskér, Veszprém (47.09N 18.01E) 32 km 265° 2-207

Fekete gólya *Ciconia nigra*

CSP	1		96.06.27	Vitanová, Dolny Kubün, Szlovákia (49.21N 19.44E)
B31337	3	01	97.01.15	Türkeve, Jász-Nagykun-Szolnok (47.06N 20.44E) 261 km 163° 0-202

Fehér gólya *Ciconia ciconia*

607265	1		95.06.12	Körmend, Vas (47.01N 16.37E)
	1	74	95.12.15	Komga, East London, Dél-afrikai Közt. (32.34S 27.53E) 8921 km 171° 0-186
PLG	1		96.06.29	Jaryszow, Ujazd, Opole, Lengyelo. (50.26N 18.22E)
BN3104	3	35	96.07.31	Konyár, Hajdú-Bihar (47.19N 21.39E) 421 km 144° 0-32

Kanalasgém *Platalea leucorodia*

605073	1		93.06.07	Dinnyés, Fejér (47.11N 18.34E)
	1	01	94.05.23	Ner Gao, River Niger, Mali (16.10N 00.00W) 3848 km 213° 0-350

Bütykös hattyú *Cygnus olor*

Az időszakban 23 horvát, 7 szlovák, 6 lengyel, 4 osztrák és két szlovén vonatkozású megkerülés volt

Vetési lúd *Anser fabalis*

SUM	4	T	96.07.06	Dolgaya Bay, Vaygach Island, Nenets, Oroszo. (70.17N 58.39E)
CS002802	8	29	96.12.22	Tata, Komárom-Esztergom (47.40N 18.19E) 3297 km 242° 0-169
SUM	4	T	96.07.08	Dolgaya Bay, Vaygach Island, Nenets, Oroszo. (70.17N 58.39E)
CS002805	8	29	97.01.21	Hegykő, Győr-Moson-Sopron (47.37N 16.48E) 3352 km 244° 0-197

Csörgő réce *Anas crecca*

337478	3	H	95.08.14	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	1	10	96.10.17	St. Philbert, Loire-Atlantique, Franciao. (47.02N 01.38W) 1431 km 278° 1-65

Kígyászölyv *Circaetus gallicus*

1830258	1		93.07.18	Tokaj, Borsod-Abaúj-Zemplén (48.07N 21.24E)
	7	00	97.03.01	Damaskus, Szíría (33.30N 36.19E) 2046 km 137° 3-227

Barna rétihéja *Circus aeruginosus*

IAB	2	T	94.05.04	Bordonchio, Forli, Olaszo. (44.08N 12.28E)
C63889	3	01	96.12.19	Alsónémedi, Pest (47.20N 19.09E) 628 km 53° 2-230

Kékes rétihéja *Circus cyanus*

429146	3		95.12.10	Bugyi, Pest (47.14N 19.08E)
	1	00	96.03.15	Jovici, Zadar, Horváto. (44.15N 15.24E) 439 km 222° 0-96

Karvaly *Accipiter nisus*

226644	3	H	85.10.09	Eger, Heves (47.54N 20.22E)
	0	99	(95.06.15)	Albánia (41.—N 20.—E) 767 km 182° 9-251
SUM	3	H	96.08.15	Gumbaritsy, Sanktpetersburg, Oroszo. (60.41N 32.57E)
PB033079	1	03	96.12.30	Budapest XV., Pest (47.34N 19.06E) 1707 km 218° 0-137
SFH	1	T	96.06.24	Temmes, Oulu, Finno. (64.41N 25.35E)
S170642	4	01	97.03.04	Pécs, Baranya (46.06N 18.15E) 2114 km 196° 0-253

Egerészölyv *Buteo buteo*

519152	2		91.12.13	Veszprém, Veszprém (47.07N 17.54E)
	1	40	96.09.07	Päinurme, Huuksi, Järva, Észto. (58.48N 25.56E) 1404 km 19° 4-270
CSP	6		90.06.30	Visna Sitnica, Szlovákia (49.06N 21.48E)
C100408	1	11	92.01.02	Rakamaz, Szabolcs-Szatmár-Bereg (48.07N 21.27E) 109 km 193° 1-186
CSP	3	H	86.07.28	Medvedzie, Szlovákia (49.24N 21.39E)
C93604	1	35	93.01.15	Hajdúszoboszló, Hajdú-Bihar (47.27N 21.22E) 216 km 186° 6-173
SFH	1		96.06.30	Jaala, Kymi, Finno. (61.03N 26.34E)
D160676	2	01	97.03.15	Fertőboz, Győr-Moson-Sopron (47.38N 16.42E) 1619 km 207° 0-258
SFH	1		94.06.14	Hattula, Häme, Finno. (61.07N 24.29E)
H155361	2	76	97.01.25	Regöly, Tolna (46.36N 18.23E) 1661 km 196° 2-226
SFH	1		96.06.25	Sievi, Oulu, Finno. (63.56N 24.27E)
H91939	1	01	96.11.15	Tiszacsege, Hajdú-Bihar (47.42N 20.59E) 1817 km 188° 0-143

Gatyás ölyv *Buteo lagopus*

NOS	1		84.07.16	Munkbethermeren, Trysil, Hedmark, Norvégia (61.34N 12.23E)
321335	1	00	96.12.10	Lőrinci, Heves (47.44N 19.41E) 1606 km 160° 12-150

Békászó sas *Aquila pomarina*

603164	1	89.07.08	Szegilong, Borsod-Abaúj-Zemplén (48.13N 21.23E)
	8 20	96.07.29	Závadka, Humenné, Szlovákia (48.56N 21.52E) 83 km 24° 7-23

Halászsas *Pandion haliaetus*

LVR	1	88.07.15	Mengele, Latvia, Letto . (56.48N 25.25E)
E4015	1 35	94.04.15	Kecel, Bács-Kiskun (46.32N 19.15E) 1217 km 203° 5-275
SFH	1	86.07.12	Uusimaa, Finno . (60.—N 25.—E)
M21387	3 01	97.05.15	Magyarcsanak, Csongrád (46.11N 20.36E) 1607 km 193° 10-310
SFH	1	88.07.02	Vaasa, Finno . (63.—N 23.—E)
M27004	2 35	97.04.03	Nagykanizsa, Zala (46.28N 17.00E) 1876 km 194° 8-277

Vörös vércse *Falco tinnunculus*

322704	6 H	91.08.31	Gyál, Pest (47.24N 19.12E)
	2 40	97.01.03	Alsónémedi, Pest (47.20N 19.09E) 0 km 207° 5-127
348445	3 H	90.12.09	Apaj, Pest (47.08N 19.05E)
	8 20	96.02.09	Bugyi, Pest (47.14N 19.08E) 0 km 19° 5-63
CSP	1	91.06.01	Zemplinsky Klecenov. Trebisov, Szlovákia (48.34N 21.41E)
E6820	0 99	92.03.13	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E) 389 km 257° 0-286
SFH	1 H	95.06.29	Kauhajoki, Vaasa, Finno . (62.22N 22.02E)
S162565	8 20	96.02.10	Pánd, Pest (47.22N 19.37E) 1675 km 186° 0-226

Kerecsensólyom *Falco cherrug*

520729	1 T	92.07.02	Hajdú-Bihar (47.—N 21.—E)
	1 01	96.05.24	Sarud, Heves (47.36N 20.35E) — km 273° 3-327
524044	1	96.05.25	Hajdú-Bihar (47.—N 21.—E)
	1 10	96.10.12	Delimara, Málta (35.50N 14.31E) 1424 km 206° 0-140
524050	3 T	96.08.25	Pest (47.—N 19.—E)
	8 20	97.01.12	Dunapataj, Bács-Kiskun (46.39N 18.59E) — km 188° 0-140
524232	1 T	96.05.24	Heves (47.—N 20.—E)
	6 21	96.10.06	Near Al Jaghbub, Líbia (28.15N 24.30E) 2171 km 169° 0-135
524237	1 T	96.05.31	Borsod-Abaúj-Zemplén (48.—N 20.—E)
	1 01	96.07.26	Lyubichi, Moscow, Oroszo . (55.03N 39.01E) 1471 km 52° 0-56

Kis lile *Charadrius dubius*

K49145	3 T	95.08.16	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	8 20	96.07.13	Ponte La Tronara, Napoli, Olaszo . (41.01N 14.01E) 775 km 198° 0-332
N77135	3 H	92.08.18	Szeged, Csongrád (46.16N 20.09E)
	8 20	97.06.19	Sieversdorf, Schleswig-Holstein, Németo . (54.14N 10.14E) 1130 km 325° 4-306

Sarlós partfutó *Calidris ferruginea*

1015336	3	94.09.02	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	8 20	96.07.27	Reda Mouth, Gdansk, Lengyelo . (54.39N 18.30E) 782 km 8° 1-329

Sárszalonka *Gallinago gallinago*

1006806	3	94.08.06	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	1 10	94.09.11	St. Front, Haute-Loire, Franciao . (44.59N 04.08E) 1021 km 258° 0-36

1006859	3	94.08.08	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	2	10 94.08.29	Marais du Hode, Seine-Maritime, Franciao. (49.3-N 00.2-E) 1250 km 283° 0-21
1022230	3	95.08.11	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	2	10 95.09.24	Saugues, Haute-Loire, Franciao. (44.58N 03.33E) 1064 km 258° 0-44
229859	3	94.08.23	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	2	10 94.09.11	Le Sambuc, Bouches-Du-Rhône, Franciao. (43.32N 04.43E) 1050 km 248° 0-19
278152	2	96.08.21	Naszály, Komárom-Esztergom (47.43N 18.15E)
	1	10 97.02.18	Merlimont, Pas-De-Calais, Franciao. (50.28N 01.36E) 1247 km 290° 0-181
285528	3	92.07.17	Hortobágy, Hajdú-Bihar (47.35N 21.09E)
	2	10 93.09.28	Paimpol, France, Atlantic Coast, Franciao. (48.46N 03.03W) 1792 km 283° 1-73
285531	3	92.07.18	Hortobágy, Hajdú-Bihar (47.35N 21.09E)
	2	10 92.08.15	Ste-Marie-Du-Mont, Manche, Franciao. (49.23N 01.13W) 1654 km 285° 0-28
286643	3	93.08.21	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	1	10 93.09.13	Versailleux, Ain, Franciao. (45.59N 05.06E) 913 km 262° 0-23
286670	3	93.08.27	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	2	11 93.12.04	Artaix, Saône-et-Loire, Franciao. (46.15N 04.00E) 988 km 265° 0-99

Erdei szalonka *Scolopax rusticola*

FRP	4	96.12.03	Aubaine, Côte d'ôr, Franciao. (47.08N 04.43E)
GY10572	2	10 97.04.01	Kóka, Pest (47.30N 19.34E) 1118 km 82° 0-119

Billegetőcankó *Actitis hypoleucos*

246424	4	91.08.08	Szeged, Csongrád (46.16N 20.09E)
	8	20 96.08.07	Szeged, Csongrád (46.16N 20.09E) 0 km 0° 5-1

Nagy halfarkas *Stercorarius skua*

SUM	1	T 93.06.20	Bolshoy Litsky, Kandalaksha Nature Reserve, Oroszo. (68.42N 37.46E)
C204703	2	01 93.09.25	Keszthely, Zala (46.46N 17.15E) 2695 km 216° 0-97

Szerecsensirály *Larus melanocephalus*

359737	1	95.06.11	Szeged, Csongrád (46.16N 20.09E)
	7	28 97.05.03	Riesa-Grosenhain, Dresden, Németo. (51.15N 13.44E) 726 km 322° 1-327
364853	1	96.06.10	Szeged-Fehértó, Csongrád (46.20N 20.05E)
	7	29 97.07.24	Hirtshals, Jylland, Dánia (57.36N 09.58E) 1428 km 335° 1-44

Dankasirály *Larus ridibundus*

352897	1	92.06.04	Rétszilas, Fejér (46.50N 18.36E)
	1	00 92.08.10	Naszály, Komárom-Esztergom (47.43N 18.15E) 98 km 345° 0-67
358194	1	94.05.31	Rétszilas, Fejér (46.50N 18.36E)
	5	01 96.08.07	Antignano, Livorno & Pisa, Olaszo. (43.30N 10.19E) 747 km 243° 2-69
359456	1	95.05.30	Rétszilas, Fejér (46.50N 18.36E)
	7	28 95.10.03	Milano Marittima, Ravenna, Olaszo. (44.17N 12.21E) 562 km 242° 0-126
365811	1	96.06.11	Fertőújlak, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	8	28 96.12.23	Pirna-Copitz, Dresden, Németo. (50.58N 13.56E) 422 km 331° 0-195
	8	28 97.01.29	Pirna-Copitz, Dresden, Németo. (50.58N 13.56E) 422 km 331° 0-232
CSP	1	83.05.21	Piestany, Trnava, Nitra, Szlovákia (48.36N 17.49E)
E261537	1	00 92.04.14	Szentes, Csongrád (46.39N 20.15E) 283 km 139° 8-331

Sárgalábú sirály *Larus cachinnans*

SUM	3	96.05.30	Molochnyy Liman, Isl. Podkova, Ukrajna (46.38N 35.21E)
DB520840	3 56	97.08.31	Csanytelek, Csongrád (46.36N 20.07E) 1162 km 275° 1-93

Macskabagoly *Strix aluco*

506550	1	89.05.05	Gyirmót, Győr-Moson-Sopron (47.40N 17.36E)
	1 63	96.03.17	Gyirmót, Győr-Moson-Sopron (47.40N 17.36E) 0 km 0° 6-318

Jégmadár *Alcedo atthis*

X50743	3 H	95.09.12	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	8 20	95.09.25	Vallone Del Acqua, Udine, Olaszo. (45.57N 13.35E) 291 km 256° 0-13

Szalakóta *Coracias garrulus*

ILT	0	92.04.29	Ein Hazeva, Izrael (30.47N 35.14E)
EE5789	1 15	(96.06.30)	Kiskörös, Bács-Kiskun (46.38N 19.17E) 2232 km 327° 4-63

Partifecske *Riparia riparia*

YUZ	4	96.07.22	Sigetec, Koprivnica, Horvátó. (46.11N 16.56E)
BA101145	8 20	96.09.06	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 76 km 107° 0-46
svs	3	95.08.11	Hässleholm, Finjasjön, Kristianstad, Svédó. (56.09N 13.41E)
BH77487	8 20	96.09.10	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 1170 km 164° 1-31
F97335	3	94.07.07	Nagykanizsa, Zala (46.28N 17.00E)
	8 20	95.06.28	Petisovsko Jezero, Lendava, Szlovénia (46.31N 16.29E) 29 km 278° 0-356
F97372	4 T	94.07.08	Tótszerdahely, Zala (46.24N 16.49E)
	8 20	95.06.28	Petisovsko Jezero, Lendava, Szlovénia (46.31N 16.29E) 10 km 297° 0-355
F97404	4 T	94.07.08	Tótszerdahely, Zala (46.24N 16.49E)
	8 20	95.07.16	Petisovsko Jezero, Lendava, Szlovénia (46.31N 16.29E) 10 km 297° 1-8
F97415	4 T	94.07.08	Tótszerdahely, Zala (46.24N 16.49E)
	8 20	96.07.10	Petisovsko Jezero, Lendava, Szlovénia (46.31N 16.29E) 10 km 297° 2-3
H76379	4 T	95.06.09	Nagykálló, Szabolcs-Szatmár-Bereg (47.52N 21.50E)
	8 20	96.09.03	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 363 km 236° 1-87
H95596	3	95.07.13	Balatonmagyaród, Zala (46.36N 17.12E)
	8 20	96.06.29	Petisovsko Jezero, Lendava, Szlovénia (46.31N 16.29E) 56 km 261° 0-352
H96624	3	95.08.23	Naszály, Komárom-Esztergom (47.43N 18.15E)
	8 20	96.07.31	Chlaba, Nové Zámky, Szlovákia (47.50N 18.50E) 37 km 73° 0-343
L68415	3	91.07.15	Simontornya, Tolna (46.46N 18.33E)
	8 20	92.05.29	Székesfehérvár, Fejér (47.12N 18.25E) 41 km 348° 0-319
M41205	4	95.09.06	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8 20	96.06.02	Ostresany, Pardubice, Cseho. (50.00N 15.48E) 475 km 341° 0-270
M45472	4	95.07.30	Sávoly, Somogy (46.36N 17.18E)
	8 20	97.08.03	Petisovsko Jezero, Lendava, Szlovénia (46.31N 16.29E) 63 km 262° 2-5
M45498	4	95.07.30	Sávoly, Somogy (46.36N 17.18E)
	8 20	97.04.18	Charamida Marsh, Aegean Is. Görögo. (39.01N 26.33E) 1130 km 135° 1-263
M48611	4	95.09.09	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8 20	96.05.19	Almini Piccolo, Brindisi & Lecce, Olaszo. (40.11N 18.27E) 734 km 172° 0-253
M66354	3 H	95.08.20	Horány, Pest (47.45N 19.07E)
	8 20	97.06.13	Sturovo, Nové Zámky, Szlovákia (47.48N 18.43E) 30 km 281° 1-298
M74351	3	96.08.13	Naszály, Komárom-Esztergom (47.43N 18.15E)
	8 20	97.04.16	Draya Lagoon, Thraki, Görögo. (40.49N 25.59E) 983 km 138° 0-246

M90294	3		96.08.13	Naszály, Komárom-Esztergom (47.43N 18.15E)
	8	20	96.09.16	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 194 km 187° 0-34
M97256	4	T	96.06.17	Csátalja, Bács-Kiskun (46.03N 18.56E)
	7	20	97.06.22	Backi Breg, Vojvodina, Jugoszlávia (45.54N 18.56E) 17 km 180° 1-5
T11175	4	H	96.07.06	Cigánd, Borsod-Abaúj-Zemplén (48.15N 21.53E)
	8	20	97.05.28	Besa, Szlovákia (48.32N 21.58E) 32 km 11° 0-326
T29146	3		96.07.27	Biatorbágy, Pest (47.30N 18.49E)
	8	20	97.04.25	Is-Simar, St. Paul's Bay, Málta (35.57N 14.23E) 1335 km 198° 0-272
DDH	4	H	96.08.10	Angermünde, Brandenburg, Németo. (53.02N 14.02E)
XD4037	8	20	96.09.18	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 834 km 159° 0-39
DDH	4	H	96.08.10	Angermünde, Brandenburg, Németo. (53.02N 14.02E)
XD4037	8	20	96.09.21	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 834 km 159° 0-42

Füsti fecske *Hirundo rustica*

H87636	3	T	95.09.10	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	8	20	96.05.29	Marsalforn Valley, Gozo, Malta, Málta (36.03N 14.16E) 1206 km 193° 0-262
H87902	3		95.07.17	Fehértó, Győr-Moson-Sopron (47.41N 17.21E)
	8	20	95.09.10	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 196 km 167° 0-55
H92912	3	H	96.09.12	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8	20	97.07.15	Celivo, Benesov u Prahy, Cseho. (49.42N 14.48E) 476 km 332° 0-306
H93726	4	T	96.09.15	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8	20	97.08.14	Draga-Ig, Szlovénia (45.56N 14.33E) 262 km 270° 0-333
H94298	4		96.09.16	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	2	46	97.05.09	Wiener Neustadt, Niederösterreich, Ausztria (47.49N 16.15E) 241 km 329° 0-235
K76173	3	H	94.09.18	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.06.03	Rokytnice, Cseho. (49.28N 17.24E) 303 km 2° 1-259
M09831	3		93.09.22	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	1	01	97.07.30	Norrtalje, Gryta, Nor, Stockholm, Svédó. (59.53N 18.52E) 1466 km 4° 3-312
M46466	4	H	96.04.19	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	3	01	96.06.28	Lengenfeld/Stein, Erfurt, Németo. (51.13N 10.13E) 720 km 317° 0-70
M46527	3		96.08.11	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	8	20	97.01.23	Boje-Ebok, Cross River State, Nigéria (06.17N 08.55E) 4561 km 193° 0-165
M48409	4	T	95.09.09	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.09.19	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 1-11
T15282	3		96.09.16	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	3	46	97.08.03	Tived, Bastlandsangen, Örebro, Svédó. (58.46N 14.36E) 1441 km 352° 0-321
IAB	4	T	96.05.02	Monte Brisighella, Ancona & Pesaro e Urbino, Olaszo. (43.56N 12.50E)
VP3875	8	20	96.08.03	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E) 622 km 51° 0-93

Sárga billegető *Motacilla flava*

X98071	3	H	96.08.01	Akasztó, Bács-Kiskun (46.43N 19.12E)
	8	20	96.09.10	Is-Simar, St. Paul's Bay, Málta (35.57N 14.23E) 1262 km 200° 0-40

Vörösbegy *Erithacus rubecula*

X51073	3		95.09.25	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E)
	8	20	95.10.18	Vrhnik, Szlovénia (45.58N 14.18E) 258 km 223° 0-23
X51331	3		95.09.29	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E)
	1	01	96.04.03	Mittertrixen, Kärnten, Ausztria (46.41N 14.35E) 187 km 235° 0-187

Nagy fülemüle *Luscinia luscinia*

X37517	3		95.08.20	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	8	20	97.05.13	Sundre, Skoge, Gotland, Svédó. (56.56N 18.11E) 1072 km 357° 1-267

Kékbecsű *Luscinia svecica*

K48455	3	H	93.08.22	Fertőújfal, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.52E)
	7	20	97.05.17	Winden am See, Burgenland, Ausztria (47.57N 16.46E) 31 km 346° 3-269
Y91523	3	T	95.06.20	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.08.23	Orti-Bottogone, Livorno & Pisa, Olaszo. (43.00N 10.33E) 670 km 234° 0-64

Kerti rozsdafarkú *Phoenicurus phoenicurus*

L47802	3	H	94.08.02	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8	20	95.07.05	Pély, Heves (47.30N 20.20E) 249 km 46° 0-337

Fekete rigó *Turdus merula*

1010543	4	T	95.09.18	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E)
	2	10	96.01.01	Sant Ippolito, Ancona, Olaszo. (43.41N 12.52E) 530 km 214° 0-105
1012065	6	H	96.02.24	Szeged, Csongrád (46.16N 20.09E)
	2	10	96.11.03	Capriaglia, Pietrasanta, Lucca, Olaszo. (43.58N 10.14E) 818 km 255° 0-253
1017078	3	T	95.10.08	Egerszalók, Heves (47.53N 20.19E)
	2	10	96.11.03	Calisere, Cesena, Forli, Olaszo. (44.06N 12.18E) 748 km 239° 1-27
250856	4	H	90.10.10	Nagykovácsi, Pest (47.35N 18.52E)
	2	10	95.11.26	Sasso, Cerveteri, Roma, Olaszo. (42.03N 12.03E) 816 km 224° 5-48

Fenyőrigó *Turdus pilaris*

SFH	2	T	96.10.25	Tulliniemi, Uusimaa, Finno. (59.49N 22.54E)
A608887	1	60	97.02.25	Budapest XIV., Pest (47.32N 19.07E) 1388 km 192° 0-123

Énekes rigó *Turdus philomelos*

1000358	4		94.07.24	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	2	10	95.01.05	Dolianova, Sardegna, Olaszo. (39.22N 09.10E) 1199 km 226° 0-165
1014909	3		94.08.19	Berkenye, Nógrád(47.54N 19.04E)
	2	10	95.11.16	Vetralla, Viterbo, Olaszo. (42.19N 12.03E) 829 km 224° 1-89
276214	1		95.05.21	Budaörs, Pest (47.29N 18.57E)
	2	10	95.12.10	Gonnosfanadiga, Sardegna, Olaszo. (39.29N 08.39E) 1215 km 227° 0-203
280250	3		94.07.01	Nyirjes, Balassagyarmat, Nógrád(48.04N 19.17E)
	9	20	96.12.31	Skikda, Algéria (36.53N 06.54E) 1601 km 224° 2-184
282372	3		94.10.10	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E)
	2	10	95.01.08	Poli, Roma, Olaszo. (41.53N 12.53E) 708 km 206° 0-90

Nádi tücsökmadár *Locustella luscinioides*

X83632	3		97.06.29	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	8	20	97.07.27	Vonarsko Jezero, Rogaska Slat., Szlovénia (46.13N 15.39E) 132 km 248° 0-28
Y32061	3		97.07.29	Balmazújváros, Hajdú-Bihar (47.36N 21.20E)
	8	20	97.08.10	Ludasko Jezero, Vojvodina, Jugoszlávia (46.05N 19.51E) 203 km 214° 0-12

Fülemülesítke *Acrocephalus melanopogon*

H97078	2	T	95.09.26	Regöly-Pacsmag, Tolna (46.35N 18.23E)
--------	---	---	----------	---------------------------------------

	7	20	97.07.18	Bezdan, Vojvodina, Jugoszlávia (45.50N 18.56E) 94 km 153° 1-296
X38461	2		95.09.07	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	8	20	95.10.21	Musone, Cava S. Biagio, Ferrara, Olaszo. (43.27N 13.34E) 615 km 228° 0-44

Foltos nádiposzáta *Acrocephalus schoenobaenus*

SUM	0		96.05.18	Rybachii, Kaliningrad, Oroszo. (55.11N 20.49E)
0809529	8	20	96.07.26	Szeged-Fehértó, Csongrád (46.20N 20.05E) 985 km 183° 0-69
ETM	3		96.08.01	Haademeeste, Észto. (58.05N 24.29E)
5994731	8	20	96.08.22	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E) 1248 km 199° 0-21
ETM	3		96.08.20	Haademeeste, Észto. (58.05N 24.29E)
5996397	8	20	96.09.09	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 1418 km 201° 0-20
H60913	3	H	94.08.11	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	97.05.02	Smrzov, Cseho. (49.04N 14.41E) 320 km 325° 2-265
IAB	3		94.09.11	Cona (Palude di), Venezia, Olaszo. (45.31N 12.24E)
K430703	8	20	96.08.07	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 431 km 81° 1-331
K48576	3		97.07.11	Fertőrákos, Győr-Moson-Sopron (47.43N 16.39E)
	7	20	97.07.17	Winden am See, Burgenland, Ausztria (47.57N 16.46E) 27 km 19° 0-6
IAB	3		94.09.20	Isonzo Cona. Staranzano, Gorizia & Udine, Olaszo. (45.45N 13.31E)
K655587	8	20	96.08.09	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 342 km 84° 1-324
PLG	3		94.07.24	Miedzyodrze, Szczecin, Lengyel. (53.12N 14.24E)
KK45170	8	20	94.08.10	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E) 747 km 163° 0-17
M47709	3		95.07.04	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.07.20	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-16
CSP	3		96.08.09	Skrin Pond. Bohdanec, Cseho. (50.05N 15.40E)
T856718	8	20	96.08.24	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E) 389 km 162° 0-15
SFH	3		89.08.18	Tammisaari, Ekenäs, Uusimaa, Finno. (59.58N 23.24E)
V745587	8	20	96.04.30	Regöly-Pacsmag, Tolna (46.35N 18.23E) 1524 km 195° 6-257
X15749	3		95.08.17	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8	20	97.04.29	Donji Miholjac, Horvato. (45.46N 18.10E) 10 km 141° 1-256
X19961	3	T	96.07.30	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8	20	97.07.05	Nat. Res. Velky Tisy Pond, Cseho. (49.03N 14.43E) 419 km 326° 0-340
X20728	3		95.08.06	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.08.09	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-3
X30258	3		96.08.10	Soponya, Fejér (47.02N 18.27E)
	8	20	97.08.02	Ludasko Jezero, Vojvodina, Jugoszlávia (46.05N 19.51E) 148 km 134° 0-357
X45033	3		95.08.07	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.08.27	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-20
X47465	3		95.09.01	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.08.22	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-356
X59403	4		96.06.15	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	97.05.01	Donji Miholjac, Horvato. (45.46N 18.10E) 129 km 146° 0-320
Y91986	3		95.07.08	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.07.12	Illmitz, Burgenland, Ausztria (47.46N 16.48E) 116 km 344° 1-5
Y93977	3	T	95.07.14	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.07.21	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 1-8

Énekes nádiposzáta *Acrocephalus palustris*

BLB	3		97.07.13	Veurne, West Vlaanderen, Belgium (51.04N 02.40E)
6005403	8	20	97.08.23	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E) 1270 km 103° 0-41

BLB	3		97.08.04	Berlare, Oost Vlaanderen, Belgium (51.02N 04.00E)
6293279	8	20	97.08.16	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 1168 km 113° 0-12

Cserregő nádiposzáta *Acrocephalus scirpaceus*

H68798	4	T	94.07.20	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.07.19	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 2-0
K52748	4		95.07.26	Fehértó, Győr-Moson-Sopron (47.41N 17.21E)
	8	20	95.08.07	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 196 km 167° 0-12
P62892	3	H	95.08.24	Naszály, Komárom-Esztergom (47.43N 18.15E)
	8	20	96.08.01	Gbelce, Szlovákia (47.51N 18.30E) 24 km 51° 0-343
R03411	3		96.08.11	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	7	20	97.05.21	Vigueirat Marshes, Camargue, Franciao. (43.2-N 04.3-E) 1278 km 254° 0-283
R79551	3		97.08.18	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	97.08.22	Ljubljanska, Podpec, Szlovénia (45.58N 14.24E) 234 km 250° 0-4
X01837	4	T	95.07.10	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	8	20	95.07.29	Nová Vieska, Nové Zámky, Szlovákia (47.53N 18.29E) 79 km 319° 0-19
X23475	3		95.07.25	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.07.31	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-6
X24870	3		95.08.01	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.08.27	Donji Miholjac, Horvátó. (45.46N 18.10E) 126 km 146° 0-26
X35202	4	H	95.07.13	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	8	20	96.08.01	Gbelce, Nové Zámky, Szlovákia (47.51N 18.31E) 75 km 319° 1-20
X35686	3		95.07.17	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	7	20	96.07.29	Backi Monostori, Vojvodina, Jugoszlávia (45.48N 18.57E) 170 km 187° 1-13
X40782	3		95.07.21	Regöly, Tolna (46.36N 18.23E)
	8	20	96.07.29	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 74 km 206° 1-9
X46351	3	T	95.08.21	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.07.14	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-328
X46441	3		95.08.22	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.09.08	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-17
X47320	3		95.08.30	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.09.06	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-7
Y20258	3		91.09.16	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	97.04.26	Draya Lagoon, Thraki, Görögo. (40.49N 25.59E) 961 km 130° 5-224
Y61983	3	H	94.08.16	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	7	20	96.06.20	Winden am See, Burgenland, Ausztria (47.57N 16.46E) 238 km 339° 1-309
	7	20	97.05.17	Winden am See, Burgenland, Ausztria (47.57N 16.46E) 238 km 339° 2-275
Y77383	4	T	95.07.24	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8	20	95.07.25	Regöly, Tolna (46.36N 18.23E) 74 km 26° 0-1
Y91863	3		95.07.07	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.07.22	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 97 km 148° 0-15
Y92330	3		95.08.06	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	8	20	95.08.24	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 90 km 146° 0-18
Y94224	3		95.07.17	Fenekpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	95.08.11	Donji Miholjac, Horvátó. (45.46N 18.10E) 129 km 146° 0-25

Nádirigó *Acrocephalus arundinaceus*

DDH	2	T	94.07.20	Müncheberg, Strausberg, Frankfurt (Oder), Németo. (52.32N 14.12E)
OA4693	8	20	96.08.11	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 778 km 158° 2-23
X19322	5	H	96.07.18	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)

	8	20	97.05.02	Vransko Jezero, Horvátó. (43.53N 15.33E) 297 km 220° 0-288
X40424	3		95.07.26	Regöly, Tolna (46.36N 18.23E)
	8	20	95.08.05	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 74 km 206° 0-10
X63612	4	H	96.08.01	Fenékpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	97.04.27	Jarse, Domzale, Szlovénia (46.10N 14.36E) 211 km 254° 0-269

Kerti geze *Hippolais icterina*

R02754	4	T	96.07.28	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	1	43	97.05.22	Skierniewice, Poland, Lengyelo. (51.57N 20.08E) 519 km 7° 0-298

Barátposzáta *Sylvia atricapilla*

X37907	3	H	95.08.25	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	0	99	95.09.21	Mersin, Turkey, Töröko. (36.47N 34.37E) 1723 km 127° 0-27
X58456	4	H	96.04.13	Fenékpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.04.20	Pardubice, Cseho. (50.02N 15.47E) 382 km 344° 0-7

Csilpcsalpüzike *Phylloscopus collybita*

M77417	5	T	96.04.20	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	8	20	96.08.26	Sturovo, Nové Zámky, Szlovákia (47.48N 18.43E) 60 km 325° 0-128

Fitiszfüzike *Phylloscopus trochilus*

LK	2		93.09.11	Ventés Ragas, Silutė, Litvánia (55.21N 21.13E)
CU0306	8	20	93.09.25	Karcag, Jász-Nagykun-Szolnok (47.19N 20.54E) 894 km 182° 0-14

Szürke légykapó *Muscicapa striata*

H90356	4		96.08.23	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E)
	8	20	97.04.28	Korba, Tunézia (36.37N 10.54E) 1193 km 212° 0-248

Örvös légykapó *Ficedula albicollis*

svs	1	T	96.07.06	Hamra, St. Sendarve, Gotland, Svédó. (56.57N 18.17E)
BH10375	8	20	96.09.06	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 1221 km 181° 0-62
L65457	1		95.06.03	Pilisszentlászó, Pest (47.44N 18.58E)
	8	20	95.07.30	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 210 km 202° 0-57

Barkóscinege *Panurus biarmicus*

L55756	1	H	93.05.14	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E)
	8	20	94.07.16	Sedlec. Breclav, Brno, Cseho. (48.47N 16.42E) 120 km 3° 1-63

Kék cinege *Parus caeruleus*

X01057	6	H	95.03.04	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	8	20	95.03.29	Roznava, Szlovákia (48.40N 20.32E) 177 km 33° 0-25
X25633	1		95.05.23	Pilisszentlászó, Pest (47.44N 18.58E)
	8	20	95.09.16	Gbelce, Nové Zámky, Szlovákia (47.51N 18.31E) 36 km 291° 0-116

Függőcinege *Remiz pendulinus*

F90704	3	H	93.07.18	Fehértó, Győr-Moson-Sopron (47.41N 17.21E)
	8	20	94.10.27	Sdobba, Grado, Gorizia & Udine, Olaszo. (45.44N 13.33E) 361 km 235° 1-101

H55016	3	H	94.09.27	Ócsa, Pest (47.19N 19.13E)
	8	20	96.03.23	Molino Cerro, Forli, Olaszo. (43.56N 12.41E) 632 km 236° 1-178
	8	20	97.10.17	River Mirna, Istra, Horvátó. (45.16N 13.36E) 488 km 244° 3-21
H87887	2	H	95.09.16	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	8	20	95.11.01	Marano Lagunare, Italy, Olaszo. (45.45N 13.10E) 329 km 254° 0-46
IAB	3	T	95.10.13	Conca (Foce Fiume), Forli, Olaszo. (43.58N 12.43E)
K787139	8	20	96.08.19	Sumony, Baranya (45.58N 17.56E) 466 km 60° 0-311

Tövisszúró gébics *Lanius collurio*

SVS	1		96.07.12	Gryt, St. Syltvik, Östergötland, Svédó. (58.09N 16.44E)
3430254	8	20	96.10.03	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E) 1164 km 180° 0-83

Dolmányos varjú *Corvus corone cornix*

425907	5		93.05.29	Kunpeszér, Bács-Kiskun (47.05N 19.16E)
	2	10	97.04.04	Tatárszentgyörgy, Pest (47.06N 19.21E) 7 km 74° 3-311

Erdei pinty *Fringilla coelebs*

IAB	5	H	96.04.04	Monte Brisighella, Ancona & Pesaro e Urbino, Olaszo. (43.56N 12.50E)
L419095	1	01	97.09.06	Sopron, Győr-Moson-Sopron (47.41N 16.36E) 509 km 34° 1-155

Zöldike *Carduelis chloris*

852299	2	H	82.01.09	Budapest XXI., Pest (47.27N 19.04E)
	0	99	(95.06.15)	Albánia (41.—N 20.—E) 721 km 174° 13-160
X25462	4	H	96.02.23	Isaszeg, Pest (47.33N 19.23E)
	7	20	97.05.11	Snina, Szlovákia (48.59N 22.08E) 259 km 51° 1-78

Csíz *Carduelis spinus*

F83342	4	H	95.03.03	Veszprém, Veszprém (47.07N 17.54E)
	7	20	97.10.16	Bad Ischl, Salzburg, Ausztria (47.43N 13.38E) 328 km 283° 2-228
K34680	0	H	93.10.07	Sárisáp, Komárom-Esztergom (47.41N 18.40E)
	2	44	97.03.04	Wagna, Steiermark, Ausztria (46.45N 15.32E) 257 km 247° 3-149

Nádi sármány *Emberiza schoeniclus*

SVS	3	H	94.09.26	Sverige, Umea, Skravelsjö, Västerbotten, Svédó. (63.48N 20.09E)
	1EE05915	8	20	94.10.27
K75541	3	T	94.10.01	Kis-Balaton, Zala (46.40N 17.15E)
	8	20	96.11.04	Macchia Grande, Roma, Olaszo. (41.52N 12.17E) 663 km 218° 2-35
K86812	3	T	95.09.24	Tömörd, Vas (47.22N 16.41E)
	8	20	96.10.20	Mirna Mouth, Novigrad, Horvátó. (45.19N 13.36E) 327 km 227° 1-27
IAB	3	T	91.10.18	Cerea, Verona, Olaszo. (45.12N 11.15E)
	L130954	8	20	94.09.29
X33479	3	T	95.10.15	Dabas, Pest (47.12N 19.18E)
	8	20	96.11.22	Vid, Metkovic, Horvátó. (43.05N 17.38E) 475 km 197° 1-39
Y90524	2	T	94.09.29	Fenékpuszta, Zala (46.44N 17.14E)
	8	20	96.12.04	Marano, Oasi Di, Gorizia & Udine, Olaszo. (45.46N 13.05E) 336 km 253° 2-67

Magyar vonuláskutató expedíciók Tunéziában 1994–1997

CSÖRGŐ TIBOR

Az MME Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztályának 1989-től voltak külföldi akciói, főleg a környező és a balkáni országokban (Jugoszlávia 1989–93, Horvátország 1990, Bulgária 1990, Románia 1991–93, Ukrajna 1993), mivel a hazai vagy itt átvonuló madarak legfontosabb vonulási útja a Balkán-félszigeten át vezet. A balkáni háború miatt ezek a lehetőségek bezárultak, ezért tevékenységünket a másik vonulási útra irányítottuk, amely az Appennin-félszigeten és Észak-Afrikán át vezet a Szaharán túli telelőterületekre. Olaszországban 1994–97 között a Bergamói-Alpokban dolgoztunk.

Tunéziában az első terepbejáró, helyválasztó út (1994. augusztus 1–16.) után három tavaszon dolgoztunk (1995. április 25. – május 9., 1996. április 4. – május 14., 1997. április 19. – május 21.), mindhárom alkalommal a Cap Bon félsziget keleti partvidékén, Korbától északra. A lagúnák mellett állandó tábor nem lehetett kiépíteni, ezért a városban béreltünk házat, és innen jártunk ki mindennap a terepre. A legkedvezőtlenebb időjárású napokat kivéve minden délután állítottunk hálót a lagúnák partján, és az éjszaka folyamán parti madarakat fogtunk. Lehetőség szerint a reggeli órákban a környező vízmosások bokrosaiba is tettünk hálókat, és a délelőtti órákban énekesmadarakat fogtunk.

Az akciók elsődleges célja parti madarak fogása volt. A nyugat-afrikai telelőterületekről az ezekhez a fajokhoz tartozó madarak egy része az atlanti partvidéken vonul észak felé észak-amerikai, északnyugat-európai fészkelőterületekre, de egy másik részük – amelyek Északkelet-Európában és Szibériában fészkelnek – északkeleti irányban átrepülnek a kontinensre. Ezeknek a Szaharán való átkelésük után az első szóba jöhető pihenő-táplálkozó hely a tunéziai partvidék. Arra voltunk kíváncsiak, milyen kondícióban vannak az érkező és távozó madarak, milyen a vonulás időzítése, korcsoportmegoszlása, vedlettségi állapota stb.

A hálók egy részénél magnót is használtunk a tömegfajok hívóhangjával. A viszonylag kis számú fogási értékek elsősorban az első két év

rendkívül mostoha időjárási feltételeivel: az esős, hideg, szeles idővel magyarázhatók, mivel a területen megfigyelhető átvonuló madarak mennyisége minden évben hasonló volt. Visszafogtunk orosz (apró partfutó), svéd (parti lile), olasz (apró partfutó) gyűrűs madarat, a mi jelöléseinkből Franciaországban került meg egy apró partfutó.

Igazán jó énekesmadaras hely nem volt a közelben, ennek ellenére elég sok fajt fogtunk, bár a legtöbbet kis egyedszámban. A ritka fajok és helyi alfajok mellett a magyar gyűrűs, sumonyi táborban jelölt szürke légykapó volt a legérdekesebb.

A hálózás mellett néhány fajnak már fiókáit is tudtuk jelölni (kis szikipacsirta, búbos pacsirta, nagy őrgébics, vörösfejű gébics, kucsmás poszta). Évente 30–60 széki lile fészkekről sikerült tojásméretre, költséssikerre és a fészkek helyére vonatkozó adatokat gyűjteni a szállás és a hálózóhely közötti tengerparti sávon.

A hálózás mellett természetesen faunisztikai megfigyeléseket is végeztünk, részben Korba közelében, részben pedig hosszabb, többnapos utakat téve az ország belsejében. A változatos élőhelyeken (tengerpart, lagúnák, kő- és homoksvatag, természetes és mesterséges oázisok, félsivatag, paratölgyerdő stb.) a helyi érdekességek mellett a vonulókkal együtt közel 200 fajt láttunk. Terjedelmi okokból a látott fajok felsorolása nem lehetséges, de a Tunéziába készülõ madarászoknak kedvcsinálónként megemlítenénk a lagúnákon táplálkozó több ezer flamingót, az egy nap alatt látott 1200 darázsölyvet, a fehérkarmúvércse-kolóniát, a számos észak-afrikai hantmadár- és pacsirtafajt.

Az idei év sajnos kimaradt, de a következő év tavaszára ismét tervezünk egy 6 hetes expedíciót, amely az eddigitől eltérő helyen dolgozna, és elsősorban énekesmadarak fogása és a Mediterránium közepső földhídján zajló ragadozó-vonulás tanulmányozása lenne fő feladata.

Az expedíciók munkájában összesen 33 magyar madarász vett részt. Támogatóink voltak: Lesti János (1995), a Teleki Alapítvány

I. táblázat. Az expedíciók során Tunéziában gyűrűzött madarak. A jelölés 1995-ben tunéziai, 1994, 1996 és 1997 folyamán budapesti gyűrűkkel történt. – *Numbers of birds ringed by the Hungarian expeditions to Tunisia 1994–1997. In 1995 Tunis rings were used. Budapest rings were used in 1994, 1996 and 1997.*

Faj / Species	1994 ¹	1995 ²	1996 ³	1997 ⁴	Össz.	Faj / Species	1994 ¹	1995 ²	1996 ³	1997 ⁴	Össz.
<i>Burbinus oedicnemus</i>	0	0	0	2	2	<i>Cettia cetti</i>	22	0	0	0	22
<i>Glareola pratincola</i>	0	1	9	2	12	<i>Cisticola juncidis</i>	0	0	2	0	2
<i>Charadrius dubius</i>	0	0	1	1	2	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	31	0	0	3	34
<i>C. biaticula</i>	0	1	6	16	23	<i>A. arundinaceus</i>	0	0	1	0	1
<i>C. alexandrinus</i>	3	11	28	34	76	<i>A. schoenobaenus</i>	0	0	0	1	1
<i>Calidris alba</i>	0	0	12	8	20	<i>Hippolais pallida</i>	23	0	1	4	28
<i>C. minuta</i>	25	103	230	569	927	<i>H. icterina</i>	0	0	0	1	1
<i>C. temminckii</i>	0	1	0	0	1	<i>Sylvia cantillans</i>	0	0	12	2	14
<i>C. ferruginea</i>	0	53	193	323	569	<i>S. melanocephala</i>	2	4	31	7	44
<i>C. alpina</i>	2	0	0	2	4	<i>S. hortensis</i>	0	0	1	0	1
<i>Philomachus pugnax</i>	0	0	0	9	9	<i>S. communis</i>	0	0	0	1	1
<i>Tringa nebularia</i>	0	0	2	1	3	<i>S. borin</i>	0	0	0	2	2
<i>T. hypoleucos</i>	0	0	3	3	6	<i>S. atricapilla</i>	1	0	7	0	8
<i>Arenaria interpres</i>	0	0	1	1	2	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	0	0	2	2	4
<i>Gelocbelidon nilotica</i>	0	1	0	0	1	<i>P. collybita</i>	0	0	1	0	1
<i>Chlidonias niger</i>	2	0	0	1	3	<i>P. trochilus</i>	0	0	1	0	1
<i>Sterna albifrons</i>	9	3	2	13	27	<i>Muscicapa striata</i>	1	0	0	3	4
<i>Streptopelia turtur</i>	0	0	0	4	4	<i>Ficedula hypoleuca</i>	0	0	1	0	1
<i>S. senegalensis</i>	8	0	7	8	23	<i>Parus caeruleus</i>	5	0	8	5	18
<i>Alcedo atthis</i>	5	0	0	0	5	<i>P. major</i>	13	0	0	0	13
<i>Merops apiaster</i>	1	0	0	0	1	<i>Certhia brachydactyla</i>	3	0	0	0	3
<i>Upupa epops</i>	2	0	3	0	5	<i>Oriolus oriolus</i>	0	0	0	2	2
<i>Jynx torquilla</i>	1	0	0	0	1	<i>Lanius excubitor</i>	0	0	8	0	8
<i>Calandrella brachydactyla</i>	0	1	0	0	1	<i>L. senator</i>	2	5	2	1	10
<i>C. rufescens</i>	0	3	0	0	3	<i>Sturnus unicolor</i>	0	0	8	5	13
<i>Galerida cristata</i>	1	8	3	4	16	<i>Passer domesticus</i>	3	0	1	0	4
<i>Hirundo rustica</i>	0	0	2	4	6	<i>P. hispaniolensis</i>	51	0	29	71	151
<i>Anthus cervinus</i>	0	0	1	0	1	<i>P. montanus</i>	0	0	6	1	7
<i>Motacilla flava</i>	1	0	1	0	2	<i>Fringilla coelebs</i>	0	0	4	4	8
<i>Troglodytes troglodytes</i>	0	0	5	4	9	<i>Serinus serinus</i>	0	0	19	36	55
<i>Cercotrichas galactotes</i>	6	0	0	0	6	<i>Carduelis chloris</i>	78	0	17	44	139
<i>Eritbacus rubecula</i>	9	0	9	0	18	<i>C. carduelis</i>	22	0	1	2	25
<i>Luscinia megarhynchos</i>	0	0	9	2	11	<i>C. cannabina</i>	0	0	5	0	5
<i>Phoenicurus moussieri</i>	0	0	0	1	1	<i>Miliaria calandra</i>	0	0	0	1	1
<i>Saxicola rubetra</i>	0	0	1	0	1						
<i>Turdus merula</i>	6	0	11	7	24	Összesen / Total	263	195	707	1217	2457

1. 1994. augusztus 4–6. Korba (tengerparti lagúna); augusztus 6–7. Benim Thir (paratölgyes); 1994. augusztus 12–14. Gor el Mehl (öntözőcsatorna szegélye, tamariszkuszbozót, nádas); Budapest feliratú gyűrűk / *Budapest rings used*

2. 1995. április 25. – május 9. Korba; Tunisia feliratú gyűrűk / *Tunisia rings used*

3. 1996. április 4. – május 14. Korba; Budapest feliratú gyűrűk / *Budapest rings used*

4. 1997. április 19. – május 21. Korba; Budapest feliratú gyűrűk / *Budapest rings used*

(1996–97), Alapítvány a Magyar Felsőoktatásért és Kutatásért (1997), Erdőszöv (1997).

Summary: Report on Hungarian bird ringing expeditions in Tunisia, 1994–1997

This paper reports on four Hungarian ringing expeditions to Tunisia from 1994–1997. The primary aim was the catching and ringing of

waders but other species were also ringed. A total of 2457 individuals from 70 species were ringed. The most frequently ringed species were Little Stint and Curlew Sandpiper. Tunisia rings were used in 1995, while Budapest rings were used in 1994, 1996 and 1997.

Dr. Csörgő Tibor, ELTE Állatszervezetten Tanszék,
1088 Budapest, Puskin u. 5.

76. Hálóállás tengerparti lagúnánál. Korba, 1997. május (Csörgő Tibor) – Netting site at a lagoon

77. Hálóállás tamariszkuszbozótban. Gor el Mehl, 1994. augusztus 12. (Csörgő Tibor) – Netting site in tamarisk bush

Objektív előtt: az ékfarkú lile (*Charadrius vociferus*)

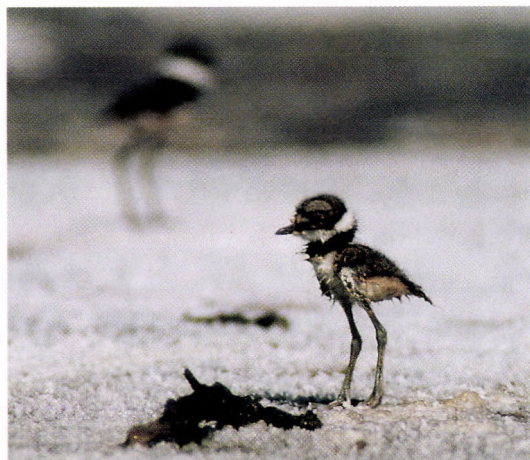
Az ékfarkú lile elterjedési területe az Újvilágra korlátozódik, ahol az egész észak-amerikai kontinensen elterjedt, kivéve a magas északot. Költőterülete Közép-Amerikán és a karibi térségen keresztül Dél-Amerika északi részéig húzódik. Csak az északi populációk vonulók, a mexikói és attól délebbre levők állandók. Európában igen ritka vendég. A legtöbb megfigyelés tengerparti országok üde, zöld legelőiről származik, de elvéve kontinensünk belsejébe is eljut, mint azt a svájci, romániai és hazai előfordulások is bizonyítják. Magyarországon már két hitelesített előfordulása van, ami igen meglepő, ha azt nézzük, hogy Hollandiában például még nem került szem elé. Az első hazai előfordulása 1986 telén volt Almásfüzitőnél, a Duna kavicszátonyain. Ez a madár két hónapig időzött a Dunán. Ezzel ellentétben a második hazai megkerülése alkalmával mindössze egy napot tartózkodott a Hortobágyi-halastón. Az időpontját tekintve ez az adat egyáltalán nem illik be az európai előfordulások sorába, hiszen ez az ékfarkú lile egyetlen augusztusi megfigyelése az egész Nyugat-Palearktiszban. Eltérően más nearktikus vonulóktól, általában késő ősszel és télen jelenik meg Európában, amit az amerikai kontinens atlanti partja mentén ekkor kialakuló erős viharokkal magyaráznak.

Az apróbb termetű liléktől eltérően általában a szárazabb és füves részeket részesíti előnyben fészkeléskor. Gyakorlatilag azonban sok más élőhelyen is előfordul, például halastógátakon, sópárlókon és marhalegelőkön is találni fészkeit. Költési időszaka általában április és június közé esik, de a trópusokon megfelelő időjárás esetén bármikor fészkelhet. A fészkeljét és a fiókáit sokkal zajosabban és látványosabban védi a többi lilénél. Az ellenséges betolakodót élénk színű és feltűnő mintázatú farkának kitárásával és vergődéssel próbálja a fészektől vagy a fiókáktól elcsalni. Fészkelési idő után mindenféle vizes élőhelyen találkozhatunk vele, de nagy csapatokba ekkor sem tömörül.

Viszonylag nagy termetű lile, amelynek hosszú fekete csőre és viszonylag hosszú farka van. Két széles fekete örv fut keresztül a begyén, ami összetéveszthetetlené teszi más parti madarakkal. A felső farokfedők, a farcsík és a hát alsó része élénk rozsdavörös. Az erőteljes színezetű farok – a havasi liléhez hasonlóan – fekete-fehér mintázatú a szélén. Reptében is jellegzetes a megjelenése a hosszú farkával és az erős szárnycsíkkal. A nemek között nincs jelentős különbség. A hangja rendkívül erőteljes „díí, díí, dí díí”, amiről többek között a latin nevét is kapta: 'kiáltozó' lile. – *Ecsedi Zoltán és ifj. Oláh János*

78. Fiókáit féltő ékfarkú lile (*Charadrius vociferus*). Mexikó, Mazatlan, 1995. május (*Cursorius/Ifj. Oláh János*) – Killdeer protecting its nestlings chicks

79. Ékfarkú lile (*Charadrius vociferus*) fiókája. Mexikó, Mazatlan, 1995. május (*Cursorius/Ifj. Oláh János*) – Killdeer nestling chicks

80-82. Öreg ékfarkú lile (*Cbaradrius vociferus*). Mexikó, Mazatlan, 1995. május (*Cursorius/íj. Oláb János*) – Adult Killdeer

Milyen Madár Ez? 3/3.

Az 1998/2. számban megjelent fényképen egy fiatal heringsirály (*Larus fuscus*) látható. A felvételt 1987. november 7-én készült Budapesten az Erzsébet-híd közelében az Ördög-árok kifolyásánál. A megfejtők 72%-a eltalálta a fajt, a többiek ezüst- és sárgalábú sirályra tippeltek.

A feladványban megjelent kép esetében a genusig még könnyen eljuthatunk, mivel ez esetben mind a fej, mind a csőr jól látható: az élével felfelé fordított vadászkésre emlékeztető csőr, a lapos homlok, palackszerű test alapján egyértelmű, hogy egy sirállyal állunk szemben. A barna foltos tollazat alapján pedig látható, hogy egy fiatal, első életévében járó madárral akadt dolgunk. A testarányok, az erőteljes csőr még azt is nyilvánvalóvá teszik, hogy egy nagy testű sirályról készült a felvétel. A „fehérszárnyú sirályok” fiataljai (*L. glaucooides*, *L. hyperboreus*, *L. glaucescens*, *L. thayeri*) a színezet alapján kizárhatók, a további szóba jöhető nagyobb testű sirályok közül pedig a viharsirály (*L. canus*) gömbölyded feje, finomabb csőre semmiképp

nem húzható rá e lapos homlokú és erőteljes csőrű madárra. Az erőteljes, sötét, egyszínű csőr, a szinte álarcot formázó sötét folt a fülfedők tájékán, a durva mellmintázat ugyanakkor a heringsirályra illik, és ha alaposan szemügyre vesszük, még azt is éppen kivehetjük a képről, hogy a szárny külső nagyfedői nem mintázottak, hanem barnásfeketék világosabb szegéllyel. A nagyfedők mintázottak a sárgalábú sirály (*L. cachinnans*) és az ezüstsirály (*L. argentatus*) esetében, és a fényképen lévő madár csőrének tövén sem lehet egy világosabb foltot megfigyelni. A dolmányos sirály (*L. marinus*) és az örmény sirály (*L. armenicus*) esetében a fej és a mellkas sokkal világosabb a test többi részéhez képest, ugyanakkor a testmintázat kevésbé durva, mint az a dolmányos esetében várható lenne. Az esetleg szóba jöhető gyűrűscsőrű sirály (*L. delawarensis*) csőre és fejformája eltérő alakú és nem is egyöntetűen sötét színű.

– Dr. Magyar Gábor

83. Milyen Madár Ez? 3/2.: Fiatal heringsirály (*Larus fuscus*). Budapest, 1997. november 7. (Magyar Gábor) – Juvenile Lesser Black-backed Gull

84. Milyen Madár Ez? 3/3. Feladat a faj felismerése. A megfejtéseket 1999. március 15-ig kérjük beküldeni – Four-in-a-row 3/3

Rövid közlemények

Nagy goda (*Limosa limosa*) fészkelése frissen szántott területen

Black-tailed Godwit nesting on ploughed land

Terepi megfigyelésekre alapozott ismereteim alapján a nagy goda hazánkban elsődlegesen zombékos mocsárréteken, nedves kaszálóréteken, vagy síkvidéki sekély vizek (szikes tavak, időszakos vízállások) közelében, rövid fűvű szikes pusztákon fészkel. Saját tapasztalataim ellentmondanak a hazai szakirodalomban leírtaknak, amelyek szerint például „megtelepedéséhez feltétlen szükséges a nyár közepéig tartó 5-10 cm-es vízborítás és a középmagas növényzet, melyből a fészken ülő madár nyújtott nyakkal még kilát” (Molnár 1998, in Haraszthy L. (ed.): Magyarország madarai). Eddigi megfigyeléseim szerint a nyár közepéig tartó vízborítás semmiképpen nem feltétele a nagy goda fészkelésének, már csak azért sem, mert előre nem jósolható meg, hogy a tavaszi felszíni vizek

mikorra száradnak fel, mint ahogyan nem jelezhető előre biztonsággal a tavaszi hónapokban lehullott csapadék mennyisége sem. Tapasztalataim szerint a „középmagas” növényzet sem előfeltétele a fészkelésnek. Aszályos években a Kiskunságban több alkalommal találtam a víztől aránylag távol, állatok által lerágott, rövid fűvű szikes gyepeken költő nagy godákat.

Minden eddigi megfigyelésnek és tapasztalatnak ellentmondó szélsőséges fészkelőhelyválasztásnak lehettem tanúja 1998. április 25-én. Gátér közelében, egy szikes gyepekkel és tocsogós, zombékoló mocsárrétekkel körbezárt, növényzet nélküli, elmunkált szántáson egymáshoz aránylag közel egy nagygodá- és két bíbic (*Vanellus vanellus*)-fészkeket találtam. Mindegyik fészket a tojásokon költő madarak alapján, távolról fedeztem fel. A godafészkek az elmunkált szántáson, a fogas által összehúzott száraz szalmacsomóra épült, melyen a költő madár a közelben található száraz növényi

85. Bíbic (*Vanellus vanellus*) tojásos fészkekalja szántott területen. Gátér, 1998. április 25. (Kalotás Zsolt) –
Lapwing nest on ploughed land

86. Nagy goda (*Limosa limosa*) tojásos fészkekalja szántott területen. Gátér, 1998. április 25. (Kalotás Zsolt) –
Black-tailed Godwit nest on ploughed land

részekből, búzaszalmából alakította ki a fészek-csészét. (A bíbicfészekaljok hasonló módon készültek.) Ugyanezen a mezőgazdasági táblán az általam megtalált fészekaljaktól néhány száz méterre Kármán Balázs egy újabb, hasonló módon költő bíbicet fedezett fel. A fészekaljok – mint az várható volt – egy hét múlva a vetés alkalmával tönkrementek. (Kármán Balázs megfigyelései szerint a godapár a szántás melletti szikes gyepen kezdett pótköltésbe, amely sikeres is lett.)

Elgondolkoztató – én magam sem találtam elfogadható magyarázatot rá –, hogy miért választották fészkelőhelyül a nagy godák és a bíbicek a predáció szempontjából lényegesen nagyobb kockázatot jelentő teljesen nyílt, szántott területet az alkalmasabbnak és biztonságosabbnak tűnő sekély vízborítás alatt álló, zombékokat, szigeteket is magában foglaló mocsárérnél, amely egyébként tipikus költőhelyüknek számít. – *Dr. Kalotás Zsolt, Madártani Intézet, 1121 Budapest, Költő u. 21.*

**Vörös vércse (*Falco tinnunculus*)
zsákmányát elrabló kerecsensólyom
(*Falco cherrus*)**

*Saker pursuing and robbing
a Kestrel of its prey*

1996. szeptember 28-án a Jászkarajenői pusztán madarásztunk, a Tószeg község határában található Sári-legelő nevű területen. A legelőn szinte az év bármely szakaszában megfigyelhető a kerecsensólyom, mert ez a gyepfelület a fő vadászterülete a területen. A délelőtti órákban észrevettük a tojót, és érdekes eseménynek lettünk tanúi. A kerecsensólyom üldözőbe vett egy hím vörös vércsét (*Falco tinnunculus*), amelyet kitartóan űzött. Ekkor a történetek már teleszkóp segítségével szemléltük tovább. Rögtön megállapítható volt, hogy a vércse kisemlőst tart a csőrében. A kerecsensólyom többszöri rárepüléssel, kitartóan üldözte a szemmel láthatóan menekülő vörös vércsét. A megfigyeléskor az a gondolat is felmerült, hogy a sólyom a vércsét akarja elfogni, ugyanis a hajsza nagyon gyors és kitartó volt. Kis idő múlva a vércse elengedte a zsákmányát, a kerecsensólyom pedig a levegőben elkapta azt, majd a legelővel szomszédos szántóra szállt le vele.

Ekkor teleszkóppal már azonosítani is lehetett a zsákmányt, amely minden bizonnyal egy mezei pocok (*Microtus arvalis*) volt. A kerecsen a földön elfogyasztotta a pocokot. Érdekes, hogy táplálékhiány és jó időjárás idején ez a nagy testű sólyom egy kis testű ragadozó madártól rabolja el a zsákmányát, holott ő maga kiváló zsákmányszerző. Ezen megfigyelés érdekességét az is alátámasztja, hogy a fellelhető szakirodalomban ilyen vagy ehhez hasonló zsákmányszerzésre utalást nem találtam. – *Ifj. Vasuta Gábor, 1126 Budapest, Fodor u. 29/B. E-mail: vasuta@elender.hu*

BAGYURA JÁNOS SZERKESZTŐI MEGJEGYZÉSE: Nem ritka eset, hogy a kerecsensólyom elragadja más ragadozó madár zsákmányát, mégsem közismert, mert ezek a megfigyelések ritkán kerülnek publikálásra. A kerecsensólyom ilyen jellegű zsákmányszerzése elsősorban télen jellemző, bár természetesen az év bármely szakában előfordulhat (pl. Kovács 1995, Aquila 102: 215–216). A kerecsensólymok előszeretettel telelnek mezei pocok vagy galambok által lakott területen. 1993 december 10-én délelőtt egy ilyen területen, újpalota (Budapest XV.) határában figyeltem egy öreg hím kerecsent és mintegy 20 vörös vércsét. A sólyom is fogott pocokot, de ha a közelében vércse sikeresen zsákmányolt, azt rögtön üldözőbe vette, és az a könnyebb menekülés érdekében általában elejtette zsákmányát, amit a sólyom röptében elkapott. Négy támadásból négyszer ragadta el a vörös vércse zsákmányát. Ezt követően kis sólyom zsákmányát is megpróbálta elvenni, miközben látványosan kb. 300 méter magasra üldözött, de végül feladta. Egy másik alkalommal, 1994. november 28-án Csömörön egy kerecsenpár párban vadászott tarlóra járó galambokra. Többszöri sikertelen támadás után leültek egy akácfára, miközben egy fiatal hím héja sikeresen fogott egy galambot. A két sólyom rögtön megtámadta, a hím felülről vágott rá, a héja védekezés miatt kénytelen volt a galambot elengedni, amit a tojó még a levegőben elkapott. Ezt követően leültek egy traverzra. Először a tojó evett, miközben a hím távol tartotta a hulló tollak láttán odaköröző ölyveket. Véleményem szerint ez a zsákmányszerzés a zsákmányállat mennyisége és az erőviszonyok függvényében még fajon belül is gyakran előfordul, és egyes egyedek alkalmanként erre a módszerre specializálják magukat.

Fekete sas (*Aquila clanga*) mentése
Successful recovery and release of a moribund
Spotted Eagle

Bozsó Antal szegedi lakos 1996. október 25-én délután barátaival daruhúzás megfigyelésére indult a szegedi Fehér-tóra. A csongrádi úton, Sándorfalva előtt, egy réten áthaladva felfigyeltek arra, hogy a Fehér-tó 16-os egységének szélén, a csatorna gátján egy nagy, sötét színű ragadozó madár ül. Közlekedtünkre a madár egyiket erőltlen szárnycsapással próbált menekülni, de könnyedén hagyta magát megfogni. Legyen-gült állapotban vitték a JATE Ökológiai Tanszé-kére, ahol dr. Gallé László szobájában kapott helyet. Sok tolltetű volt a tollain, s állni is alig tudott. Dr. Margóczy Katalin disznószívvel etette néhány napon át, ami után láthatóan felerősödött. Ekkor dr. Kókai Károly állatorvos megvizsgálta és megröntgenezte a madarat. Megállapította, hogy semmilyen sérülése nincs. A következő napokban friss házigalambtetemmel, majd élő galambbal etették, melyeket elfogyasztott, ha magára hagyták. Ekkor köpetelt is. November 3-án Puskás Lászlóhoz került, hogy a természetbe való visszaengedését előkészítse és végrehajtsa. A madarat dr. Kasza Ferenc, dr. Molnár Gyula, Veprik Robert és Lovási Péter tekintették meg, és egyöntetűen megállapították, hogy fiatal fekete sas. A madárról a Tűzok 1996/4. számában címlapkép jelent meg. – *Dr. Molnár Gyula, 6726 Szeged, Pinty u. 11.*

**Házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*)
 fészkeben költő füstifecske (*Hirundo
 rustica*)**
Swallow nesting in Redstart nest

A Varga Ferenc által leírt esethez (Tűzok 1: 92, 1996) hasonlóval találkoztam Pécsen. Szüleim istállójában három füstifecskefészkek van. Kettő a gerenda ablak felőli oldalán, egy a hátsó fal felőli oldalon. 1997-ben a hátsó fal felőli fészkek alatt lévő „fecskepelenka” szélére egy házi rozsdafarkú fészket rakott, de nem költött a fészkekben. Az idén egy füstifecskepár elfoglalta az egyik ablakhoz közeli fészket. Sajnos a fiókás fészkek leesett a gerendáról. Ezután a fecskék átköltöztek a gerenda másik oldalára, de nem az ép fecskefészket, hanem a házi rozsdafarkú fész-

két tatarozták ki. A fajra jellemzően fűszálakkal kevert sárgombócokkal körberakták a fészket. Azon az oldalon, ahol rászállnak a fészkekre, egészen a „fecskepelenkáig” betapasztották sárral, a másik oldalon csak egy vékony sávban sározták ki a fészkek peremét. A 15 centiméterre lévő fecskefészket nem tatarozták ki, és nem is használták. Július 25-én az átalakított fészkekben két tojás és két egynapos fióka volt. – *Wágner László, 7632 Pécs, Eszék u. 1*

**Házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*)
 költése molnárfecske (*Delichon urbica*)
 fészkeben**

Redstart nesting in House Martin nest

1998. június 14-én hattojásos házi rozsdafarkú fészkealjra bukkantam nagyszüleim sajoszentpéteri házában levő régi molnárfecskefészkekben. A tojót a nap folyamán többször láttam a fészken, amely kb. 3,5 méter magasan van. Már legalább tíz éve épült, és az eleje teljesen hiányzott, így tudott benne fészket rakni a rozsdafarkú. A háznak ezen az oldalán még két régi fecskefészkek voltak. A hat tojás még július 5-én is a fészkekben volt, így azt valószínűleg elhagyták a madarak. – *Török Zoltán, 3792 Sajóbáony, Kun B. u. 10.*

**Fekete harkály (*Dryocopus martius*) hímek
 revírharcra**

Territorial fight of Black Woodpeckers

A Madártani Tájékoztató 1993. július–decemberi számában olvastam Rozgonyi Sándor írását, amelyben két hím fekete harkály különös harcát írta le. Ezt az érdekes viselkedést 1993. április 2-án a Gyulavári melletti Mályvádi-erdőben nekem is sikerült megfigyelnem és részben lefényképeznem, amelyről itt számolok be. Az évek óta ismert pár a kedvező időjárás hatására március közepén kezdte kivésni költőodúját egy fehér nyár törzsébe, kb. 10 méter magasságban, az előző évi odú közelében. A fenti napra az odút már szinte teljesen elkészítették, a két madár egymást váltotta a munkában. Ekkor egy közeli fára szállt egy másik hím fekete harkály, és ott sajátos kiáltásba kezdett. A revírijét védő hím erre azonnal a betolakodó ellen fordult, és ugyanazon fa törzsére szállt. A két hím a fatörzs

87–89. Fekete harkály (*Dryocopus martius*) hímek revírharc. (87.) A rivális hímek a fatörzs két oldalán, egymással szemben helyezkednek el. (88.) A harc előtti jellegzetes pózolás. (89.) Közvetlenül a támadást megelőző pillanat. Gyulavári, Mályvádi-erdő, 1993. április 2. (Marik Pál) – *Territorial fight of Black Woodpeckers. (87) Starting position, (88) threatening display, (89) attack*

ellentétes oldalán kapaszkodva egymással szemben helyezkedett el, a földtől 1-1,5 méter magasan. Rövid ideig mozdulatlanul várakoztak, majd kis ugrásokkal haladva a fa törzse körül vízszintes irányban mozogtak. Ekkor már többször látták is egymást, mire perlekedő hangokat adtak, és szárnyukkal csapkodtak. Közben testüket homorítva, nyakukat nyújtogatva a fejüket forgatták. Kis idő elteltével valamelyik – általában a revírjét védő – hím támadásba kezdett. Az egyre gyorsabb mozgás során a fatörzs körül előbb-utóbb elérte riválisát, és ezt követően csőrükkel hadakozva erősen csípdesték egymást. Ez annyira heves küzdelembe csapott át, hogy közben a földre is leestek, ahol szabályos harc bontakozott ki. A két madár nem kímélte egymást, fedőtollazatukból kölcsönösen sok tollat téptek ki. A mintegy másfél órán keresztül tartó megfigyelés alatt a harc az odútól 20–80 méter távolságon belül többször is megismétlődött. A tojó eközben a riválisokkal látszólag nem törődve az odúnál tartózkodott, ahol egy száraz ágon néhányszor dobolt. Bár a viaskodó hímekhez kétszer is közel repült, egyszer sem avatkozott a küzdelembe. A hosszú ideig tartó harc befejezését nem vártam meg, így nem tudom, mi lett a vége. A fekete harkályok költése végül eredményes volt. – Marik Pál, 5600 Békéscsaba, Tolnai u. 4/D

„Tetszhalott” erdei pinty (*Fringilla coelebs*)
Seemingly dead Chaffinch revived in car

1995. december 27-én Ispán Máriával Veszprémgalsa határában egy kis forgalmú autópályán elütött hím erdei pintyet találtunk. A tetem az autópályát szélére volt lesodródva. Ezen az Apácatorna és Veszprémgalsa közötti szakaszon főképpen nyáron és nyár végén lehet sok madár-

tetemet találni, mivel az út mentén található fasorok és bokrosok kiváló költőhelyet biztosítanak az énekesmadarak számára. Az elütött erdei pinty kiszóródott mag közelében volt, ahol citromsármányok (*Emberiza citrinella*) és pintyfélék (*Fringillidae*) szedegettek az úton és az út mentén, ebből az elütés okára is lehetett következtetni. A friss, jó állapotban levő tetemet az autó hátsó ülése mellé tettük le. Mindez a késő délutáni órákban történt. Körülbelül egy óra múlva érkeztünk haza, ekkor már sötétedett. A tetemet az autóban hagytuk. Másnap a reggeli órákban meglepődve figyeltük az autónk belső terében repkedő erdei pintyet. A gépkocsi ajtaját kinyitva a madár gyorsan kirepült és hamar továtűnt, láthatóan sértetlen volt. Az autó ülésén és fejtámláján található ürülék mennyiségéből arra tudtunk következtetni, hogy már jóval korábban magához térhetett a madár. Mivel az akkori útviszonyok nem tették lehetővé a gépkocsiknak a nagyobb sebességgel való haladást, arra kezeltettük, hogy az erdei pinty nem szenvedett el nagy ütést, így bizonyos idő elteltével az ájulásból feléledt. – *Ifj. Vasuta Gábor, 1126 Budapest, Fodor u. 29/B. E-mail: vasuta@elender.hu*

Mezei veréb (*Passer montanus*) fészkeben tojást rakó erdei fülesbagoly (*Asio otus*)

Long-eared Owl laying egg in a Tree Sparrow nest

1997. december 22-én a Szeged és Kübekháza közötti út menti fa- és bokorsorban gébicsfészkeket gyűjtöttem a bennük áttelelő ízeltlábúak vizsgálatára Paulovics Péter és Demecz Károly társaságában. A terület elsősorban mezőgazdasági jellegű, az út mellett akáccsorrall és nagy részében vadrózsabokrokkal. Az egyik facsoportban négy, fára épült mezeiveréb-fészket találtunk. A kézilabda nagyságú, fűszálakból épült fészkek 8-9 méter magasan voltak a 9-12 méteres fák ágvegein. Az egyik fészkek teteje meg volt bontva, és néhány összetört verébtójas mellett egy erdei fülesbagolytól származó tojás volt benne. Mintegy két kilométeres körzetben szarkafészket vagy más költésre alkalmas helyet nem találtunk, így elképzelhető, hogy jobb lehetőség híján próbálkozott az erdei fülesbagoly a fára épült verébfészkekkel. – *Lovászi Péter, 6725 Szeged, Sárkány u. 10.*

Gyurgyalagok (*Merops apiaster*) fészkeit kifosztó mezei görény (*Mustela eversmanni*)

Polecat robbing Bee-eater nests

1994. július 16-án a késő délutáni órákban egy Fácánkert közelében levő homokbányában létesült gyurgyalagtelepen végeztem megfigyeléseket, mikor teljesen váratlanul valamennyi madár levegőbe emelkedett és nyugtalanul szitálva, lelecsapva riasztottak. Rövidesen megpillantottam a riadalom okát is: egy kifejlett mezei görény ereszkedett le a növényekkel benőtt partfal peremén. Ezen a részen a partfal egy kissé megcsúszott és lerogyott, így a perem szélétől számítva kb. 2 méterre 60-70 cm széles párkány képződött. A görény ezt a párkányt használva közlekedett és ennek segítségével 6-8 gyurgyalagok által kapart üreget is végig tudott látogatni. A bejárati nyílás mérete nem akadályozta a ragadozó behatolását, így az könnyűszerrel bebújt a madarak kotorékjaiba. Egy-egy fali üregben kb. 4-5 percet töltött. Az elsőként meglátogatott 2 üreg lakatlan volt – lehet, hogy ezeket már korábban éppen a görény fosztotta ki –, a harmadikból egy kitollasodott gyurgyalag fiókával a szájában bújott elő és ugyanazon az úton, amelyen jött, távozott. Mintegy fél óra múltán ismét megjelent és ugyanabból a fali üregből még egy gyurgyalag fiókát vitt el. Másnap napfelkelte után ismételen kilátogattam a homokbányába. A mezei görény ekkor (reggel 6 óra körül) ismét megjelent és most egy másik – a leszakadt homokpárkányról elérhető – üregből hurcolt el egy gyurgyalag fiókát. Feltételezem, hogy a mezei görény vacska egészen a közelben, talán a szomszédos, már nem művelt, felhagyott, illegális szemét-lerakóhelynek használt bányaudvarban lehetett, és a zsákmányt talán éppen cseperedő kölykei számára szállította. Azok a gyurgyalagfészkek – és a gyurgyalagok által kapart üregekbe települt mezeiveréb-fészkek – amelyek a leszakadt homokpárkányról elérhetőek voltak, kivétel nélkül áldozatul estek a ragadozónak.

1998. július végén Kármán Balázs kalauzolt el egy Szatmaz közelében található, mezőgazdasági környezetben levő, illegálisan nyitott homokbányához. Egy dűlőút melletti szántó mintegy 100 x 40 méteres területéről 1,2-1,4 m mélyéig termelték ki a homokot, így mintegy 150-

90. Kóbor kutyák által kikapart partifecske (*Riparia riparia*)-üregek. Szatymaz, 1998. július 25. (Kalotás Zsolt) – Sand Martin nest holes destroyed by stray dogs

200 méteres hosszon partfal keletkezett. Ebben a partfalban mintegy 300 pár partifecske (*Riparia riparia*) készítette el tavasszal fészkelőüreget. Megdöbbentő volt látni, hogy a költőüregeknek legalább 60-70 százalékát a környékbeli – valószínűleg a közeli tanyákból elkóborolt – kutyák kiásták, hogy a tojásokat és a fiókákat elérjék. A partfal melletti laza homokban a nagytermetű kutyák nyomai ottlétünk alkalmával is jól látszottak, jelezve, hogy azok rendszeresen

látogatják a fészektelepet. Itt-ott a partfal alatt fészekmaradványok, tollak és néhány fecskefióka mumifikálódott teteme is felfedezhető volt. A ki nem ásott fészkelőüregekben a fecskék még rendszeresen etették fiókáikat. Ilyen jellegű és ilyen mértékű predációval a partifecskek esetében a hazai szakirodalomban nem találkoztunk.

– Dr. Kalotás Zsolt, Madártani Intézet, 1121 Budapest, Költő u.21.

Hírek

3. terepmadarász találkozó

A Hortobágy Természetvédelmi Egyesület rendezésében 1998. július 17–19. között került sor a 3. terepmadarász találkozóra. A rendezvény helyszíne a Körös–Maros Nemzeti Park biharugrai területi központja volt. A hétfői találkozón terepi programok mellett esténként előadásokra és aktuális kérdések megvitatására is sor került. A programban szereplő témák voltak: rendszertani kérdések a legújabb kutatások tükrében; a hazai információs lánc újrászervezé-

sének megvitatása; úti beszámoló; nagysirályok határozása alfaji szinten, taxonómiai problémák; vetési és rövidcsőrű lúd határozása; egyéb aktuális határozási problémák. A terepi programok: Biharugrai- és Begécsi-halastavak megtekintése; kis héja megtekintése (egy Körös-holtág nem védett horgászterületéről); Körömspusztai-víztározó megtekintése. A találkozón mintegy ötven fő vett részt, és meghívott vendégként jelen voltak a Nomenclator Bizottság egyes tagjai is. – Vasas András

Könyvismertetések

Nightjars: A Guide to Nightjars and Related Nightbirds [Lappantyúk: útmutató a lappantyúkhöz és rokonaikhoz]. Nigel Cleere és Dave Nurney. Pica Press, 1998. 317 oldal, 36 színes képtábla, 123 elterjedési térkép. Kötve, 30 GBP.

Alig három esztendeje, 1995-ben indult útjára a Pica Press kiadó rendkívül sikeres határozókönyv-sorozata, amelyből immár tíz kötet látott napvilágot. Közülük a magyar madarászokat leginkább a sármányok, a gébicsek, a harkályok, a szkuák és halfarkasok határozója érdekelheti, de a sokat utazó fajkeresők nagy haszonnal forgathatják a földrészünktől távol élő madarak (pl. a pitták, sarlósfecskék, papagájok) köteteit is.

A most megjelent lappantyúhatározó a *Caprimulgiformes* rendbe sorolt valamennyi madarat (119 fajt) kellő részletességgel, alfajaikkal együtt tárgyalja. A könyv bevezető részében a szerző rövid fejezetekben foglalkozik a rendszertani, rokonsági problémákkal, érintve az új, Sibley–Monroe-féle besorolás kérdéskörét is. Elterjedési, morfológiai, testfelépítési, tollazati és vedlési, viselkedési témájú fejezetek, fosszilis adatok rövid bemutatása előzi meg a mű nagyobb részegységeit. A 36 színes képtábla Dave Nurney munkája, akinek neve a Pica Press sorozat harkályos kötete óta ismerős számunkra. Az esztétikailag is kifogástalan festmények egy-egy fajt ülő helyzetben (többnyire a hímeket), valamint oldalsó-felülnézetben, röpképen a hímeket és a tojót (néha csak a tojót) kellő alaposággal mutatják be. Minden képtáblával szemben az egyes fajokról a hím, a tojót, az alfajok terepi bélyegeinek említésén kívül egy pár soros eligazító szöveget is találunk, amely az elterjedésre és az élőhelyre vonatkozik.

Legterjedelmesebb a rendszertani leíró rész, az egyes fajok fejezeteivel. Ezek élén elsőként a szinonim tudományos nevek találhatók, majd alcímek alatt nagyon részletes információkat kapunk a terepi határozásról, hangról, élőhelyről, életmódról, táplálékról, fészkelésről. Külön leíró alfejezet foglalkozik a hímek, tojók, fiatalok, fiókák jellemző bélyegeivel, színzetével. A méretek, testtömeg, vedlés után az alfajok, az elterjedés és a vonulás bemutatása következik. Az állomány nagyságra, veszélyezte-

ttetségre utaló adatok után egy-egy faj ismertetését rövid irodalomjegyzék zárja le.

Cleere és Nurney remek könyvének talán csak egy hiányossága van, hogy nem vesz tudomást a német és francia nyelven írt jelentősebb, a témába vágó kutatási eredményekről. Ez szembevetően kiderül a bibliográfiából is: a könyv végén található terjedelmes, 14 oldalas irodalomjegyzék kizárólag angol nyelven megjelent műveket sorol fel.

A művet elsősorban a világot járó, Afrikát, Dél- és Délkelet-Ázsiát, Dél- és Közép-Amerikát, új-Guineát beutazó madarászaink használhatják kiválóan, de bizonyára sok „itthonülő”, de a madarak iránt érdeklődő tagtársunk is be fogja szerezni. A témával részletesen foglalkozóknak nagyon fontos tudni, hogy a könyvvel egyidejűleg, szintén a Pica Press gondozásában megjelent 108 lappantyúalakú madárfaj hangja is CD-n, mintegy a határozókönyv kiegészítőjeként. – *Dr. Kovács Gábor*

Starlings and Mynas [Seregélyek és mejnők]. Chris Feare és Adrian Craig. Barry Croucher, Chris Shields és Kamol Komolphalin illusztrációival. Helm, 1998. 285 oldal, 32 színes tábla. Kötve, 32 GBP.

Ezzel a művel immár 16 kötetre nőtt a Helm kiadó impresszív határozókönyv-sorozata. A könyv első a maga nemében azzal, hogy egyetlen kötetben tárgyalja a világ seregélyeit és mejnőit. A kiadó jól választotta a két szerzőt ennek az óvilági madárcsaládnak a feldolgozására: Chris Feare nemrégiben írt monográfiát a seregélyről, Adrian Craig pedig ismert ornitológus, a dél-afrikai Ostrich folyóirat korábbi szerkesztője.

Mivel a mű alapvetően határozókönyv, és a családban annyi színes faj van, a 32 képtábla átlapozásával kezdtem a könyvvel való ismerkedést (ki nem így tenne a helyemben?). A család néhány tagja a legismertebb madarak közé tartozik, a közönséges seregélyt aligha kell említeni, vagy a beót és más fajokat, amelyek sajnos népszerű kalitkamadarak kiváló hangutánzó-képességük miatt. Másokat, különösen néhány afrikai fajt, kétségtelenül elég nehéz illusztrálni, mivel feltűnő színzetük fényinterferencia ered-

ménye: elég csak a közönséges seregélyt közelről megnézni ahhoz, hogy lássuk a kék és zöld színek állandó változását. Hogy lehet illusztrálni ezt? A hím, a tojó, a fiatalok, az alfajok és más, megkülönböztethető tollazatok mellett vajon szükség van-e az irizáló tollazat bemutatására eltérő fényviszonyok között? Három művész dolgozott a könyvön, változó eredménnyel. Néhány tábla – különösen az *Aplonis* és *Sturnia* fajok esetében – sajnos eléggé élettelen lett, láthatóan múzeumi bőrökről készültek. Erre természetesen gyakran szükség van, de vajon a végeredménynek is úgy kell kinézni, mint a bőröknek? De ne legyünk igazságtalanok, a legtöbb festmény szép, és jónéhány – különösen a *Mino*, *Ampeliceps* és *Gracula* fajok – egyenesen kiváló. Ami a három „európai” fajt illeti: a fiatal pásztormadár és az egyszínű seregély mindhárom illusztrációja kissé kiábrándító. Bár a közönséges seregély szöveges része 11 alfajt említ, a törzsalaktól megkülönböztető finom tollazati bélyegekkel együtt, ezek egyike sincs illusztrálva. Ennek ellenére egészében véve az illusztrációk és a velük szemközt elhelyezett elterjedési térképek magas színvonalúak.

A Helm sorozatának számos korábbi kötetéhez hasonlóan a *Starlings and Mynas* is sokkal több egyszerű madárhatározónál. Sokkal inkább az adott madárcsaládról szóló általános kézikönyv, jól megírt és világosan érthető bevezető fejezeteikkel: Elterjedés, Szociális viselkedés, Vokalizáció, Költés, Vedlés, A seregélyek és az ember, Seregélyek fogságban, Védelem stb. Bár nincsen „Taxonómia” fejezet, a témát alaposan végigjárják a szerzők. A seregélyek családja fejezetben összesen 14 oldal terjedelemben foglalkoznak a kérdéssel, és 30 genust (ebből 17

„ázsiai” és 13 „afrikai”), valamint 114 fajt fogadnak el, illetve tárgyalnak. A pásztormadarat például a monotipikus *Pastor* genusba helyezik inkább, mint a *Sturnus*ok közé. Ki is fejtik, hogy ezzel a munkával lehetőségük volt „a seregélyek osztályozásának felülvizsgálatára”, és inkább felosztottak fajokat, mint összevontak. Különösen egyes szigeti endemizmusokat emeltek faji szintre. Az idő, a taxonómiai és a madarászdivat fogja eldönteni, hogy ezeket a szigeti madarakat elfogadják-e faji rangon, vagy pedig alfajok maradnak, de a szerzőknek annyit legalábbis sikerül elérni, hogy a figyelmet ezeknek az alakoknak és élőhelyeiknek a védelmi kérdéseire terelik.

Az egyes fajok fejezetei a sorozatban megszokott tagolásúak: rövid, de precíz bekezdések a terepi határozás, leírás, méretek, hang, élőhely stb. ismertetésével. Számos fajnál egy további, „Kapcsolatok az emberrel” című bekezdés is található, amely jelzi, hogy az adott fajt kártevőnek tartják, étkezési célból vadásszák vagy fogságban tartják.

A terjedelmes bibliográfiát átnézve kicsit csalódtam, hogy nem találtam utalást sem Kovács Gábor (1996, Tűzok 1: 68–77) cikkére a pásztormadár határozásáról, sem pedig Hadarics Tiborral közös cikkére (1997, Tűzok 2: 89–101) a faj magyarországi invázióiról. Ez nem a szerzők kutatómunkájának kritikája, mivel könyvtárnyi irodalomon kellett magukat átrágni, és így több forrás is átcsúszhatott a hálón. Vagy talán a Tűzok nem jutott még el a könyvtárakba, ahol a szerzők dolgoztak?

Összességében a *Starlings and Mynas* egy újabb mutatós, igényes és jól megírt könyv, amit érdemes a már roskadozó polcra felrakni. – *Gerard Gorman*

FOTÓ-MOTYÓ

FÉNYKÉPEZŐGÉPEK,
OBJEKTÍVEK, TÁVCSŐVEK
ÉS EGYÉB FOTÓTECHNIKAI
BERENDEZÉSEK
JAVÍTÁSA, ADÁS-VÉTELE,
GYÁRTÁS, ÁTALAKÍTÁS
EGYEDI IGÉNYEK SZERINT

1096. Budapest, Haller u. 27.
Tel./fax.: 216-88-01

GYÚRÚZÓK FIGYELMÉBE!

Alumínium stanglik vásárolhatók.
Használt, ötvözött alumíniumcsőből
készült, 25 mm átmérőjű, 165 cm hosszú
darabokból összeilleszthető **hálótartó
rudak** eladók a bolti ár egyharmadáért.

További részletek

PALKÓ SÁNDORTÓL

kérhetők a

60/469-020

telefonszámon.

MME Könyvszolgálat

Az itt felsorolt könyvek 50% előleg befizetése mellett rövid szállítási határidővel megrendelhetők az MME központjában (1121 Budapest, Költő u. 21. Tel.: 275-6247). A könyveket postai utánvétellel szállítjuk, de a fenti címen – előzetes egyeztetés után – személyesen is átvehetők. A felsoroltakon kívül bármilyen más madártani szakkönyv beszerzését is vállaljuk. Az árak tájékoztató jellegűek, a forint napi árfolyamát követik, és áfával értendők.

Új könyvek

Birdwatching: The Ultimate Guide to the Birds of Europe Van den Berg et al. 8 200
The Raptors of Europe and the Middle East: A Handbook of Field Identification Forsman 14 500

Ajánlott könyvek

Birds in Europe Tucker, Heath, Tomialojc & Grimmett 15 400
Birds of Europe with North Africa and the Middle East Jonsson . . . . . füzve 7 700
Birds of the Western Palearctic: Concise Edition 2 Volumes Perrins & Snow . . . . . 2 kötet 72 150
The Birds of Hungary Gorman 9 600
Collins Pocket Guide Birds of Britain and Europe Heinzel, Fitter & Parslow 4 900
The EBCC Atlas of European Breeding Birds Hagemeyer & Blair 26 500
A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe Lewington, Alström & Colston 7 200
Flight Identification of European Raptors Porter & Willis 8 700
Guide to Identification and Ageing of Holarctic Waders. Prater, Marchant & Vuorinen 10 100
Gulls: a Guide to Identification. Grant 10 600
Handbook of the Birds of the World Del Hoyo et al. . . . . kötetenként 53 000
Identification Guide to European Non-Passerines Baker 10 100
The Macmillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds Harris, Shirihaï & Christie 8 700
The Macmillan Field Guide to Bird Identification Harris, Tucker & Vinicombe 7 300
Photographic Handbook of the Rare Birds of Britain and Europe Mitchell & Young 14 500
Shorebirds Hayman, Marchant & Prater 10 100
Warblers of Europe, Asia and North Africa Baker 15 500
Wildfowl: an Identification Guide to the Ducks, Geese and Swans of the World. Madge & Burn 13 500
A World Checklist of Birds Monroe & Sibley . . . . . füzve 7 7200

A nagy halfarkas (<i>Stercorarius skua</i>) előfordulása a Fertőn. MOGYORÓSI SÁNDOR ÉS MOLNÁR BALÁZS	89
Idegen fiókákat adoptáló küszvágó csér (<i>Sterna birundo</i>). KALOTÁS ZSOLT	92
Érdekes madármegfigyelések, 1998. május-július	94
A Madárgyűrűzési Központ 1997. évi jelentése. SIMON LÁSZLÓ ÉS VARGA LAJOS	105
Magyar vonuláskutató expedíciók Tunéziában 1994–1997. CSÖRGŐ TIBOR	123
Objektív előtt: az ékfarkú lile (<i>Charadrius vociferus</i>). ECEDEDI ZOLTÁN ÉS IFJ. OLÁH JÁNOS	126
Milyen Madár Ez? 3/3.	128
Rövid közlemények	
Nagy goda (<i>Limosa limosa</i>) fészkelése frissen szántott területen. KALOTÁS ZSOLT	129
Vörös vércse (<i>Falco tinnunculus</i>) zsákmányát elrabló kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>). IFJ. VASUTA GÁBOR	130
Fekete sas (<i>Aquila clanga</i>) mentése. MOLNÁR GYULA	131
Házi rozsdafarkú (<i>Phoenicurus ochrurus</i>) fészkében költő füsti fecske (<i>Hirundo rustica</i>). WÁGNER LÁSZLÓ	131
Házi rozsdafarkú (<i>Phoenicurus ochrurus</i>) költése molnárfecske (<i>Delichon urbica</i>) fészkében. TÖRÖK ZOLTÁN	131
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>) hímek revírharca. MARIK PÁL	131
„Tetszhalott” erdei pinty (<i>Fringilla coelebs</i>). IFJ. VASUTA GÁBOR	132
Mezei veréb (<i>Passer montanus</i>) fészkében tojást rakó erdei fülesbagoly (<i>Asio otus</i>). LOVÁSZI PÉTER	133
Gyurgyalagok (<i>Merops apiaster</i>) fészkeiket kifosztó mezei görény (<i>Mustela eversmanni</i>). KALOTÁS ZSOLT	133
Hírek	134
Könyvismertetések	
Nightjars: A Guide to Nightjars and Related Nightbirds (Cleere & Nurney) KOVÁCS GÁBOR	135
Starlings and Mynas (Feare & Craig) GERARD GORMAN	135

Címlap: Cigányréce (*Aythya nyroca*). Rétszilas, 1998. április 26. KALOTÁS ZSOLT

Contents

Great Skua at Lake Fertő. S. MOGYORÓSI AND B. MOLNÁR	89
Adoption of alien nestlings by Common Tern. ZS. KALOTÁS	92
Recent reports, May–July 1998	94
1997 report on bird ringing in Hungary. L. SIMON AND L. VARGA	105
Report on Hungarian bird ringing expeditions in Tunisia, 1994–1997. T. CSÖRGŐ	123
In focus: Killdeer. Z. ECEDEDI AND J. OLÁH JR.	126
Four-in-a-row 3/3	128
Notes	
Black-tailed Godwit nesting on ploughed land. ZS. KALOTÁS	129
Saker pursuing and robbing a Kestrel of its prey. G. VASUTA JR.	130
Successful recovery and release of a moribund Spotted Eagle. GY. MOLNÁR	131
Swallow nesting in Redstart nest. L. WÁGNER	131
Redstart nesting in House Martin nest. Z. TÖRÖK	131
Territorial fight of Black Woodpeckers. P. MARIK	131
Seemingly dead Chaffinch revived in car. G. VASUTA JR.	132
Long-eared Owl laying egg in a Tree Sparrow nest. P. LOVÁSZI	133
Polecat and dogs robbing Bee-eater nests. ZS. KALOTÁS	133
Book reviews	135

Front cover: Ferruginous Duck. ZS. KALOTÁS

Túzok

3. évfolyam
4. szám
1998. december

Madártani Tájékoztató

A szerkesztőbizottság elnöke: Schmidt Egon

Szerkesztők: Dr. Hadarics Tibor, Varga Lajos

Szerkesztőbizottság: Bagyura János, Boros Emil, Dr. Magyar Gábor

Munkatársak: Gerard Gorman, Simon László

Szerkesztőség: Túzok, MME, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Levelezés: A cikkeket és más írásokat a Szerkesztőségbe kérjük küldeni, a faunisztikai megfigyeléseket Dr. Hadarics Tibor (9400 Sopron, Ív u. 14. Telefon: 99-325-079 E-mail: sitke@mail.matav.hu), a ritkaságok leírását a Nomenclator Bizottság (MME NB, 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon: 1-395-7857, fax: 1-395-7457) részére.

Hirdetésfelvétel: Posztós Csaba (telefon: 20-986-7635)

Előfizetés: Az éves előfizetési díj 1998-ra az MME tagjainak 1200 Ft, egyébként 2200 Ft, külföldre 4000 Ft. Az előfizetési díj készpénztátalási megbízással vagy bankátutalással fizethető be az MME számlájára (OTP, Budapest XII., 11712004-20011215).

A Túzok a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) lapja, amely évente négyszer jelenik meg. A lap elsősorban a Magyarországon előforduló madarak terepi megfigyelésével és vizsgálatával kapcsolatos cikkeket és rövid közleményeket közöl, de szélesebb érdeklődésre számotartó írásokat a madártan más területeiről is szívesen fogad. A lap olyan írásokat nem közöl, amelyek másutt már megjelentek, vagy kizárólag faunisztikai adatközlésre szorítkoznak. A magyar és tudományos madárnevek tekintetében *Magyarország madarainak névjegyzéke* (Túzok 1: 42–48), formai kérdésekben a lap e száma mérvadó. Örömmel fogadunk fényképeket és rajzokat, amelyeket eredeti állapotban juttatunk vissza a tulajdonosnak. Kéziratok megőrzését és visszaküldését nem vállaljuk.

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

Az MME a BirdLife International képviselő szervezete Magyarországon.

Elnök: Kállay György (telefon: 60-413-920)

Alelnök: Haraszthy László (telefon: 30-491-283)

Ügyvezető igazgató: Fidlóczky József (telefon: 1-275-6267)

Titkárság: 1121 Budapest, Költő u. 21. Telefon & fax: 1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

© Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, 1998

Nyomdai előkészítés és nyomás: Winter Fair, 6721 Szeged, Tisza L. krt. 5. Tel.: (62) 432-027. E-mail: winterfa@deltav.hu

Túzok From 1977–1995 published as *Madártani Tájékoztató*

Editor-in-chief: Egon Schmidt

Editors: Dr. Tibor Hadarics, Lajos Varga

Editorial Board: János Bagyura, Emil Boros, Dr. Gábor Magyar

Editorial consultants: Gerard Gorman, László Simon

Editorial Office: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Tel. & fax: +36-1-275-6267. E-mail: tuzok@mme.zpok.hu

Subscriptions: Annual subscription for 1998 is: 1200 HUF for MME members, 2200 HUF for non-members in Hungary, 4000 HUF (or 15 GBP) for subscribers outside Hungary. Subscriptions should be sent by Bank Transfer to: OTP Bank, Budapest XII., Account number 11712004-20011215.

Túzok is issued quarterly by BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME). *Túzok* welcomes original papers and notes on Hungarian birds, as well as occasional reviews and articles on all aspects of ornithology. Photographs and drawings are also welcomed.

BirdLife Hungary (formerly the Hungarian Ornithological and Nature Conservation Society – MME)

President: György Kállay (Telephone: +36-60-413-920)

Vice-President: László Haraszthy (Telephone: +36-30-491-283)

Director: József Fidlóczky (Telephone: +36-1-275-6267)

Address: Költő u. 21., H-1121 Budapest, Hungary. Telephone & fax: +36-1-275-6267. E-mail: mme@mme.zpok.hu

Az MME Nomenclator Bizottság 1997. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról

MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Nomenclator Bizottsága (MME NB) 1997-ben az év során észlelt és jelentett ritkaságok mellett számos korábbi, felhívásunkra vagy személyes megkeresésünkre válaszul beérkezett (elsősorban 1976 és 1987 közötti) adatot is megvizsgált. E jelentés az 1997-es adatok mellett azokat a hitelesített előfordulásokat is tartalmazza, melyeket a Bizottság mai formájában megkezdett tevékenységének kezdete, azaz 1988 óta észleltek. Az 1988 előtti hitelesített adatokról külön jelentés készül (MME NB 1998b).

Az 1997. évi adatok lezárása és összesítése céljából az MME NB 1998. június 6–7-én Fertőújlakon ült össze. 1997-ben az alábbi személyek vettek részt a Bizottság munkájában (ábécé sorrendben): dr. Bankovics Attila (elnök), Barbácsy Zoltán, dr. Bod Péter, dr. Hadarics Tibor, dr. Kovács Gábor, dr. Magyar Gábor, Nagy Tamás, ifj. Oláh János, Schmidt András (titkár), Végvári Zsolt és Waliczky Zoltán.

E jelentés összeállításánál a Bizottság 176 adatot vizsgált meg (ebben nem szerepelnek azok a fajok, amelyekről nem kell jelentést készíteni, csak az adataikat gyűjtjük). A beküldött jelentések közül a Bizottság 39 faj, illetve alfaj 128 adatát fogadta el A kategóriába, két további faj egy-egy adatát C, három faj négy adatát D, illetve két faj egy-egy adatát E kategóriába (mely összesen 77,3%-a a megvizsgált adatoknak). Az 1997-ből származó 96 adatból 68-at A kategóriásnak, kettőt-kettőt pedig C, D, illetve E kategóriásnak fogadtunk el (ez a beküldött 1997-es adatok 77,1%-a).

A fajok neve mögött zárójelben olvasható számadatok a faj bizonyított magyarországi előfordulásainak számát jelentik 1997-tel bezárólag. Az 1975 végéig elfogadott adatok Keve (1960, 1984) névjegyzékeiben, az MME Nomenclator Bizottság által 1988 óta elfogadott adatok az MME NB éves jelentéseiben (Bankovics 1989,

1990, 1992, 1993; Waliczky 1993; Magyar & Hadarics 1995; Magyar 1995, 1997; MME NB 1998a) található meg. Az 1976–1988 közötti hitelesített adatokat külön jelentésben tesszük közzé (MME NB 1998b). A legfeljebb tizenöt hitelesített adattal rendelkező fajok esetében az előfordulások összesítve is megtalálhatók Magyarország madarainak névjegyzékében (Magyar et al. 1998). Az előfordulások számát és az összes példányszámot törtjel választja el (amennyiben csak egy szám van feltüntetve, ez az előfordulást és az egyedszámot is jelenti). Amennyiben az előfordulások pontos számát a Bizottság tevékenységének megkezdése előtt nem tartották nyilván, az adatokat „n + az 1988 után elfogadott adatok” formában adjuk meg.

E jelentésben tesszük közzé azon fajok 1997-es adatait is, melyeknek csak az előfordulása jelentendő (sarki partfutó, nagy sárszalonna, kis goda, kis csér), valamint a kis héja Békés megyei ismert fészkelőhelye környéki, a faj fészkelését nyomon követő, meghatározott személyek adatait. Természetvédelmi jelentősége miatt a korábbiakhoz hasonlóan valamennyi 1997-es kis lilik adatot közöljük, bár a faj csak a Hortobágy térségén kívül jelentésköteles. Ezeknél a fajknál csak az 1997. évi előfordulások számát adjuk meg zárójelben.

A madarak előfordulási idejéről az általunk ismert leghosszabb időszakot adjuk meg, még akkor is, ha a Bizottsághoz beküldött jelentésben nem szerepel a madár egy területen való tartózkodásának teljes időtartama (ezen esetekben az előfordulás idejét a Túzok faunisztikai adatbázisa alapján egészítettük ki). A megfigyelés helyéről legtöbbször a közigazgatási településhatárt adjuk meg, és ettől csak kivételes esetben térünk el (pl. a Fertő környéki adatok esetében rendszerint a legközelebbi település nevét tüntettük fel). Amennyiben a megfigyelés halastavon történt és a megfigyelés helyéről a tórendszeren belüli medence („tőegység”)

számát is tartalmazza a jelentés, ez a halastó neve után zárójelben, római számmal szerepel. Ha a tónak vagy medencének külön neve van, az ugyancsak zárójelben szerepel, pl. Hortobágyi-halastó (Kondás). Az adat után zárójelben szerepel a megfigyelők neve. Rendszerint mind azok nevét feltüntettük, akik a madarat elsőként megtalálták, meghatározták, és az észlelésről jelentést készítettek. Amennyiben viszont a madarat ötnél több személy találta, a további megfigyelőkre rendszerint és társaik megjegyzéssel utalunk. Abban az esetben, ha az adott példány előfordulási idejét vagy az adat hitelesítését a megtaláló(ko)n túl további személyek közreműködése is segítette, azok nevét pontosvessző után tüntettük fel.

Ezúton is felhívjuk tagtársaink figyelmét, amennyiben olyan ritka madár előfordulási adatával rendelkeznek, melyet a Bizottság a részére beküldött jelentés hiányában még nem bíralt, azt készítsék el, és juttassák el a Bizottság titkára címére (MME Nomenclator Bizottság, H-1121 Budapest, Költő u. 21., e-mail: schmidt.andras@ktmdom2.ktm.hu). A jelentés elkészítésének módjáról egyebek mellett a Partimadár 1994/2. számában közölt irányelvek a mérvadók (Magyar 1994). A jelentések bármilyen formában készíthetők, de mind az elkészítés, mind a bírálatok során könnyebbé tegyék a Bizottság által rendszeresített Jelentőlap használata (a bizottság bármelyik tagjától kérhető, de elérhető az MME NB honlapján is: http://www.c3.hu/~mme/nb/mme_nb.htm).

Felhívjuk a figyelmet továbbá arra, hogy az AERC (Association of European Rarities Committees) ajánlása szerint kívánatos a rendkívül ritka fajok legalább az első tíz előfordulási adatának az egyenkénti, a megfigyelések körülményeit és a madár részletes leírását is tartalmazó, önálló közleményben való publikálása valamelyik hazai szaklapban, lehetőleg olyanban, amelyik idegen nyelvű (angol vagy német) összefoglalókat is közöl a cikkekről (pl. Túzok, Aquila, Partimadár). Kérjük a megfigyelőket, hogy – szakítva az eddigi helytelen szokásokkal – a jövőben erről se feledkezzenek meg.

Az el nem fogadott adatok a jelentés végén található a megfigyelők nevének feltüntetése nélkül. Ezeknek az adatoknak csak kisebb részénél volt a megjelölt madárfaj egyértelműen kizárható és az észlelt egyed más fajnak

határozható, a többi esetben valószínűsíthető volt ugyan a faj, de a beküldött dokumentumok alapján mégsem volt egyértelműen meghatározható. Minthogy ezek az adatok nem abszolút bizonyosságúak, a madártani szakirodalomban kerülendő rájuk a hivatkozás.

Itt közöljük azokat az adatokat is, amelyek dokumentációja alapján csak nem (*genus*) szintű határozás volt lehetséges, de a szóba jöhető fajok mind jelentéskötelesek (pl. halfarkasok). Sajnálatos módon több esetben érkezett ritka madárfajokról adat dokumentáció (leírás, fénykép stb.) nélkül, különösen régebbi adatok esetén. Amennyiben a megfigyelést nem dokumentálták, azt még elbírálni sem tudtuk, és ezért automatikusan az el nem fogadott adatok között szerepeltettük.

A jelentésben felsorolt adatokra történő hivatkozás esetén, amennyiben az MME NB jelentésén kívül más forrás nem adható meg (minthogy azt máshol nem publikálták még), javasoljuk a megfigyelők nevét is feltüntetni a következő példához hasonlóan: „kacagócsér (*Gelocbeldon nilotica*): 1997. június 27. Fertőrákos, Fertő (Rákosi-öböl) 1 ad. (nászruhás) pd (Neuwirth N. in: MME NB 1998)”.

Az 1997. év nevezetességei

1997-ben az MME NB három új madárfajt fogadott el hazánk madarainak névjegyzékébe: a **Bonaparte-partfutó** (*Calidris fuscicollis*) A (Boros 1997), míg a **kanadai lúd** (*Branta canadensis*) (Hadarics & Neuwirth 1998) és a **halcsontfarkú réce** (*Oxyura jamaicensis*) C kategóriába került.

Bár ritka és alkalmi költőfajok fészkelési adatait csak 1998-tól kezdi meg rendszeresen gyűjteni és hitelesíteni az MME NB (Schmidt 1998), megemlítjük, hogy a hazánkban egyébként is rendkívül ritka – mindössze kilenc előfordulási adattal bír – **gatyáskuvik** (*Aegolius funereus*) 1997-ben először költött Magyarországon (két pár a Zempléni-hegységben) (Petrovics 1997); s ismét fészkelte egy pár **bütykös ásólúd** (*Tadorna tadorna*), mégpedig ugyanazon a területen (Petőháza), ahol 1996-ban (Mogyorósi 1997). Mindkét fészkelést a megfigyelők fényképekkel is bizonyították. Az elmúlt néhány évhez hasonlóan 1997-ben is fészkelte a **kis héja**

(*Accipiter brevipes*) Békés megyében: a Sarkad melletti Sarkadremetei-erdőben 1 pár 4 fiókát nevelt (Forgách B. és társai).

További említésre méltó adatok 1997-ben: a **borzas gödény** (*Pelecanus crispus*) 8., a **pásztorgém** (*Bubulcus ibis*) 11., a **pusztai sas** (*Aquila nipalensis*) 11. és 12., a **sivatagi lile** (*Charadrius leschenaultii*) 2. (ezen belül a *columbinus* alfaj 1.) (Domján 1997), a **lilebíbic** (*Cbettusia gregaria*) 5., a **fehérfarkú lilebíbic** (*Cbettusia leucura*) 3., a **nagy halfarkas** (*Stercorarius skua*) 6. (Mogyorósi & Molnár 1998), a **jeges sirály** (*Larus hyperboreus*) 6. és 7., a **kenti csér** (*Sterna sandvicensis*) 9. és 10., a **törpekuvík** (*Glaucidium passerinum*) 5. (Sós 1997), a **citrombillegető** (*Motacilla citreola*) 11–14., a **déli hantmadár** (*Oenanthe hispanica melanoleuca*) 10., a **szalagos keresztcsőrű** (*Loxia leucoptera*) 3. és 4. (Faragó 1998), valamint a **karmazsinpirók** (*Carpodacus erythrinus*) 14–16. előfordulása.

A jelentés kéziratának lezárásáig hitelesített adatok alapján 1997 folyamán 303 madárfaj fordult elő bizonyítottan Magyarországon határain belül.

A hitelesítendő fajokat érintő változások

A Bizottság 1997-ben döntött arról, hogy 1998-tól a hazánkban ritkán, vagy éppen első ízben fészkelő fajok (vagy alfajok) fészkelési adatait is hitelesíti, és ehhez leírást, dokumentációt kér be a fészkelés körülményeiről. Ennek a részleteit már külön közleményben megírtuk (Schmidt 1998). Ugyancsak meghatároztuk azoknak a hazánkban ritka alfajoknak a körét is amelyek előfordulásáról részletes jelentést kell készíteni, ezek ugyancsak a már említett közleményben találhatóak.

Személyi változások

Dr. Bod Péter az 1997. év végével lemondott bizottsági tagságáról. A megüresedett helyre pályázatot írtunk ki, a beérkezett három pályázó közül a Bizottság ifj. Oláh Jánost választotta. Péter bácsinak ezúton is szeretnénk köszönetet mondani a Bizottság megalakulása óta végzett áldozatos és pontos munkájáért, megfontolt, mérsékletre intő tanácsaiért.

A Bizottság által 1997-ben elfogadott adatok – *Accepted records in 1997*

A Magyarországon hitelesítetten előfordult madárfajok egyes adatait az AERC (Association of European Rarities Committees) által javasolt kategóriák alapján soroltuk be. Az egyes kategóriák meghatározása a legújabb Nomenclator (Magyar et al. 1998) bevezetőjében, az elbírálendő fajok listája az 1994-es jelentésben (Magyar 1995) és a legújabban megjelent fajlistában (Magyar 1996) található meg.

A kategória

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) (36/45)

1990. szeptember 16. – november 18. Tömörkény, Csaj-tó (I. tó) 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) pd (Bod P., Vigh R.) (Bod 1991);

1991. december 1. Tömörkény, Csaj-tó (VIII. tó) 1 (nyugalmi ruhás) pd (Bod P., Horváth G., Sáfár A.);

1992. november 15. – december 8. Tömörkény, Csaj-tó (VII. tó) 1 (nyugalmi ruhás) pd (Bod P.);

1994. október 29. Tömörkény, Csaj-tó (VI. tó) 1 *ad.* + 1 *imm.* (1y) pd (Domján A., László G.);

1994. november 6. Szeged, Szegedi-Fertő (II./6. tó) 2 *ad.* (nyugalmi ruhás) pd (Nagy T.);

1996. október 27. Hortobágy, Akadémiai-halastó (I. tó) 1 (nyugalmi ruhás) pd (Emri T., Zöld B., Gyüre P.);

1996. november 16. Sumony, Sumonyi-halastó (II. tó) 3 (nyugalmi ruhás) pd (Ónodi M., Oltai L., Madas K.);

1997. november 11. Sopron-Balf, Fertő (Nagy-Kládler-tó) 4 *ad.* (nyugalmi ruhás) pd (Mogyorósi S., Molnár B., Hadarics T.) (fotó: *Túzok* 3: 20., 19–20. kép);

Rózsás gödény (*Pelecanus onocrotalus*) (n+10/16)

1988. május 27. Tömörkény, Csaj-tó 3 ad. + 1 ad. pd (Bod P., Vigh R., Szabó L.);
 1990. május 22. Tömörkény, Csaj-tó (VIII. tó) 4 ad. pd (Bod P., Vigh R., Szabó L.);
 1997. július 11–14. Fertőújlak, Lászlómajor és Nyéki-szállás, 1 subad. pd (Mogyorósi S., Molnár B.; Pellinger A., Hadarics T., Fersch A., Neuwirth N.);
 1997. július 13. – október 15. Kis-Balaton (II. ütem) 1 subad. pd (Varga Zs., T. Bouvier, Csonka P., Kovács K.; T. Hallfarth, M. Hummel, J. Schindler; Lelkes A., Palkó S. és mások) (fotó: *Tűzok* 2: 116., 111. kép);

Borzas gödény (*Pelecanus crispus*) (8/14)

1997. június 2–3. Körmösdpuszta, Körmösdpusztai-víztároló, július 8. – október 11. Biharugra, Biharugrai-halastavak és október 15. Geszt, Begécsi-víztároló 1 imm. pd (Demeter L., Ványi R., Végvári Zs. és mások; Vasas A. és mások) (fotó: *Tűzok* 2: 116., 112. kép);

Pásztorgém (*Bubulcus ibis*) (11/16)

1997. július 7–9. Pálmonostora, Postaházi-dűlő 1 ad. (nászruhas) pd (Lendvai M., Pigniczki Cs. és mások);

Rózsás flamingó (*Phoenicopterus ruber*) (11/12)

1988. július 7–18. Fábiansbestyén, Belső-dűlő 1 ad. (ssp. *roseus*) pd (Bod P.);

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) (1996 óta: 4/8)

1996. március 22. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 2 ad. pd (Weszelinov O.);
 1997. január 2. – február 17. Szigetszentmiklós, Ráckevei-Duna 2 ad. pd (egyik madár megfogva) (Hajtó L., Sós E. és mások) (fotó: *Tűzok* 2: 1. szám címlapképe);
 1997. február 16–20. Fonyód, Balaton 1 ad. pd (Mihalicz Á., Havranek L., Havranek L.-né);
 1997. február 22. Fülöpszállás, Kelemen-szék 2 ad. pd (Kókay Sz., Albert L.) a szigetszentmiklósiakkal feltehetően azonos madarak;

Kis lilik (*Anser erythropus*)

1997. február 25. Nagyiván, Nagyiváni-puszta 24 pd (Kovács G.);
 1997. március 2. Hortobágy, Csécsi-halastó 34 pd (átrepülő) (Zeke T., Gál A.);
 1997. március 10. Hortobágy, Kunkápolnási-mocsár 8 pd (Kovács G.);
 1997. március 13. Tiszacsege, Cserepes-puszta 5 pd (Tar J.);
 1997. március 14. Tiszacsege, Cserepes-puszta 8 pd (Tar J.);
 1997. március 15. – április 2. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 110 pd: március 15. 27 pd (Zeke T.); március 22. 110 pd (Zeke T.); március 30. 64 pd (Tar J.); április 1. 106 pd (Kovács G.); április 2. 29 (Lendvai Cs. és társai);
 1997. szeptember 16. – október 30. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 87 pd: szeptember 16. 2 ad. + 4 juv. pd (Kovács G.); szeptember 20. 34 pd (Zeke T.); szeptember 26. 42 pd (Oláh J. és társai); szeptember 28. 37 pd (Szondi L.); október 1. 26 pd (Szilágyi A.); október 4. 45 pd (Gyüre P.); október 5. 41 pd (Kovács G. és társai); október 6. 87 pd (Kovács G.); október 8. 52 pd (Tar J.); október 9. 45 pd (Végvári Zs.); október 13. 56 pd (Béke Cs.); október 15. 40 pd (Szilágyi A.); október 17. 56 pd (Kovács G.); október 18–19. 72 pd (Csonka P. és társai); október 22. 4–5 pd (Sós E.); október 23. 39 pd (Vasuta G. és társai); október 24. 24 pd (Zeke T.); október 26. 21 pd (Szondi L.); október 29–30. 2 pd (Varga L., Tar J.);
 1997. szeptember 23. Tiszacsege, Cserepes-puszta 8 pd (Tar J.);
 1997. október 4. Tiszacsege, Cserepes-puszta 40 pd (Gyüre P.);
 1997. október 17. – november 9. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó max. 29 pd: október 17. 6 ad. pd (Szilágyi A.); október 18. 18 pd (Géczy G., Koczka A., Szűcs L.); október 19. 17 pd (Szondi L.); október 20. 14 ad. + 3 juv. (Szilágyi A., Ecsedi Z., Oláh J.); október 25. 29 pd (Szondi L.); november 2. 19 pd (Szondi L.); november 3. 24 pd (Béke Cs., Nagy Gy.); november 7. 8 pd (Szondi L.); november 9. 6 pd (Szondi L.);
 1997. október 18. Hajdúszoboszló, Angyalháza-puszta 1 pd (Tar A., Zöld B.);

Örvös lúd (*Branta bernicla*) (26/28)

1996. október 26. – november 25. Fertőújlak, Cikes, Borsodi-dűlő és Nyéki-szállás 1 juv. (1y) (ssp. *bernicla*) pd (Hadarics T., Neuwirth N.; O. Samwald, Pellinger A., Antli I., Mogyorósi S., Molnár B., Zalai T. és mások);
 1997. november 9. Fülöpszállás, Kelemen-szék 1 ad. (ssp. *bernicla*) pd (Lendvai Cs., Szél L.);

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (21/25)

1997. *augusztus* 24–25. Balmazújváros, Hort 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) ♂ pd (Weszelinov O.; Fekete S., Lendvai Cs., Szél L.; Oláh J. és társai) (fotó: *Túzok* 2: 149., 134–135. kép);
 1997. *augusztus* 30. – *szeptember* 4. Dinnyés, Dinnyési-Fertő 1 *ad.* ♀ pd (Schmidt A., Kővári I., Fenyvesi L.; Lendvai Cs., Szél L., Fekete S.; Barkóczy Cs., Fodor A.);
 1997. *október* 23–26. Kardoskút, Fehér-tó 1 *ad.* pd (Tokody B., Domján A.; Oláh J., Zalai T., Vasas A.; Bod P., Bede Á.);

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) (n+24/25)

1996. *augusztus* 26. Tiszacsege, Kis-Kecskés 1 *imm.* (2y) ♂ pd (Tar J., Oláh J., Ecsedi Z.);
 1997. *augusztus* 11–12. Tiszanána, Szabó-szállás 1 *juv.* pd (Borbáth P., Zalai T.; Fatér I., Tóth L.);
 1997. *szeptember* 28. Kardoskút, Fehér-tó 1 *subad.* (3y) ♂ pd (Fodor A., Nagy T., Rimóczy Á.);

Kis héja (*Accipiter brevipes*)

1997. *május* 2. Sarkad, Malom-fok (Fekete-Körös) 1 *ad.* ♂ pd (Tóth I.);
 1997. *május* 10. Sarkad, Sarkadremetei-erdő 1 pár (Tóth I. és társai);
 1997. *május* 12. Mezőberény, Hosszú-fok (Kettős-Körös) 1 *ad.* ♂ pd (Tóth I.);
 1997. *május* 23. Gyulavári, Mályvád 2 ♀ pd (Marik P.);
 1997. *május* 25. Sarkad, Sarkadremetei-erdő 1 *ad.* ♂ pd (Forgách B.);
 1997. *május* 26. Gyulavári, Mályvád 1 ♀ + 1 ♂ pd (Marik P.);
 1997. *május* 31. Sarkad, Sitka (Fekete-Körös) 1 *ad.* ♀ pd (Tóth I.);
 1997. *június* 1. Sarkad, Sarkadremetei-erdő 1 *ad.* ♂ pd (Forgách B., Jenei M.);
 1997. *június* 3. Gyula, Szanazug 1 *ad.* ♀ pd (Forgách B.);
 1997. *június* 4. Gyulavári, Mályvád 1 ♂ pd (Marik P.);
 1997. *június* 8. Sarkad, Sarkadremetei-erdő 1 *ad.* ♂ pd (Forgách B., Jenei M.);
 1997. *július* 4. Gyula, Szanazug 1 *ad.* ♂ pd (Bránya K.);
 1997. *július* 7. Gyula, Szanazug 1 *ad.* ♂ pd (Forgách B.);
 1997. *július* 12.; Gyula, Szanazug 1 *ad.* ♂ pd (Forgách B., Széplaki J.);
 1997. *július* 16–29. Sarkad, Sarkadremetei-erdő 1 pár költött (4 fiókát neveltek) (Forgách B. és társai);
 1997. *augusztus* 3–4. Gyula, Szanazug 1 *ad.* ♂ pd (Forgách B.);
 1997. *augusztus* 21. Gyula, Szanazug 1 pd (Forgách B.);
 1997. *szeptember* 1. Gyula, Szanazug 1 pd (Forgách B.);
 1997. *szeptember* 1. Sarkad, Sitka (Fekete-Körös) 1 *ad.* ♂ pd (Tóth I.);

Vörösfarkú egerészölyv (*Buteo buteo vulpinus* típusú) (n+3)

1997. *március* 9. Csanytelek, Síróhegyi-halastavak 1 pd (Barkóczy Cs., Földvári M.);

Fekete sas (*Aquila clanga*) (n+10)

1996. *október* 9. – *november* 19. Fertőújlak, Borsodi-dűlő, Nyéki-szállás és Paprét 1 *subad.* (4y) pd (Hadarics T.; Pellingner A., M. Ressel, O. Samwald, Zalai T., Neuwirth N., Tatai S.);
 1996. *október* 25. Szeged, Fehér-tó 1 *juv.* pd – betegen találták, 1997. március 14-én engedték szabadon Déványán (Bozsó A.; Mészáros Cs.; Molnár Gy., Puskás L., Forgách B., Tóth I.) (Molnár 1998) (fotó: *Túzok* 1: 4. szám címlapképe);

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*) (12/13)

1997. *augusztus* 14. Balmazújváros, Darassa-pusztá 1 *imm.* (3y) pd (F. Bindrich, M. Wegner);
 1997. *október* 12. Csanytelek, Síróhegyi-halastavak 1 *imm.* pd (Domján A., Tokody B.);

Fehérkarmú vércse (*Falco naumanni*) (n+7/9)

1997. *május* 10. Jászivány, Pélyi-dűlő 1 *imm.* (2y) ♂ pd (Zalai T.);

Reznek (*Tetrax tetrax*) (n+1)

1992. *október* Abádszalók, Vitai-lapos 1 *juv.* (1y) pd (Simon K.; Faragó S., Bankovics A.);

Feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) (n+7/9)

1995. *április* 23. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (III. tó) 1 *ad.* pd (Emri T., Gál A.);

91. Füles vöcsök (*Podiceps auritus*), téli tollazatú ad., Sopron-Balf, Fertő, 1997. november 11. (Mogyorósi Sándor – Molnár Balázs) – *Adult Slavonian Grebe in winter plumage*

92. Rózsás flamingó (*Phoenicopterus ruber roseus*) ad., 10. hazai adat, Fábiansebestyén, 1988. július 7. (Bod Péter) – *Adult Greater Flamingo, 10th Hungarian record*

93. Rózsás gödény (*Pelecanus onocrotalus*) subad., Fertőújlak, 1997. július 11. (Hadarics Tibor) – *Subadult White Pelican*

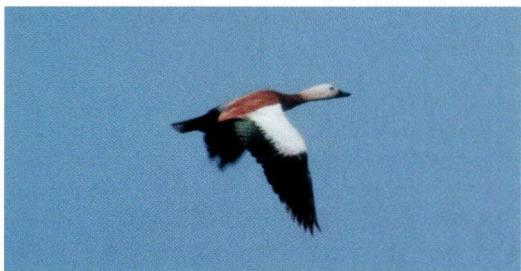
94. Borzas gödény (*Pelecanus crispus*) imm., 8. hazai adat, Körmösdpuszta, 1997. június 3. (Cursorius/iff. Oláh János) – *Immature Dalmatian Pelican, 8th Hungarian record*

95. Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) ad., Szigetszentmiklós, Ráckevei-Duna, 1997. január (Kókay Szabolcs) – *Adult Whooper Swan*

96. Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) ad., Fonyód, Balaton, 1997. február 16. (Havranek László) – *Adult Whooper Swan*

97. Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) ad. hím, Balmazújváros, Hort, 1997. augusztus 25. (Cursorius/iff. Oláb János) – Adult male Ruddy Shelduck

99. Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) ad., Kardoskút, Fehér-tó, 1997. október 24. (Cursorius/iff. Oláb János) – Adult Ruddy Shelduck

101. Reznek (*Tetrax tetrax*) juv., Abádszalók, 1992. október (preparátum) (Faragó Sándor) – Juvenile Little Bustard (stuffed specimen)

98. Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) imm. hím, Tiszacsege, Kis-Kecskés, 1996. augusztus 26. (Cursorius/iff. Oláb János) – Immature male Pallid Harrier

100. Fekete sas (*Aquila clanga*) imm., Szeged, Fehér-tó, 1996. október 25. (Cursorius/iff. Oláb János) (a kép Dévaványán készült a madár szabadon engedésekor, 1997. március 14-én) – Immature Spotted Eagle (the picture was taken before its release on March 14, 1997)

102. Sarki partfutó (*Calidris canutus*) juv., Fertőújlak, 1997. augusztus 22. (Hadarics Tibor) – Juvenile Knot

1997. július 12. Apaj 1 ad. pd (Pigniczki Cs., Bíró Cs., Boros E.);

Sivatagi lile (*Charadrius leschenaultii*) (2)

1997. május 24–25. Tömörkény, Csaj-tó (VIII. tó) és június 1–12. Szeged, Fehér-tó (X./1. tó) 1 ad. ♂ (*ssp. columbinus*) pd (Ampovics Zs., Domján A., Halász N., Bánfi P.; Nagy T.; Kókai K.; Mészáros Cs., Keresztes G., Kasza F., Puskás L., Barkóczy Cs., Veprik R., Fodor A. és mások) (Domján 1997);

Lilebíbic (*Cbettusia gregaria*) (5)

1997. május 18. Sarkad, cukorgyári ülepítők 1 ad. pd (Marik P.);

Fehérfarkú lilebíbic (*Cbettusia leucura*) (3)

1997. szeptember 25. Cserebökény, Veres Zoltán-pusztá 1 ad. pd (Bod P.);

Sarki partfutó (*Calidris canutus*) (1997: min. 10/26)

1997. május 17. Sárkeresztúr, Sárkány-tó 1 ad. (nászruhába vedlő) pd (Csonka P. és társai);
 1997. augusztus 2–8. Szeged, Fehér-tó 1 ad. (nászruhás) pd (Nagy T. és társai; Barkóczy Cs. és társai);
 1997. augusztus 22. – szeptember 16. Fertőújlak, Nyéki-szállás: augusztus 22. 1 juv. pd (befogva) (Neuwirth N. és társai) (fotó: Túzok 2: 151., 144. kép); augusztus 23. 2 juv. pd (egyik befogva, másik az előzővel azonos) (Neuwirth N., Soproni J.); augusztus 24. 3 juv. pd (egyik az előzőek valamelyikével azonos) (Hadarics T. és társai); augusztus 25. 4 juv. pd (kettő befogva, másik kettő az előzőekkel azonos) (Neuwirth N., Laczik D.); augusztus 26. 3 juv. + 1 ad. pd (Neuwirth N., Laczik D.); augusztus 27. 1 juv. + 1 ad. pd (Neuwirth N.); augusztus 29. 1 juv. pd (Neuwirth N.); szeptember 1. 1 juv. pd (befogva) (Neuwirth N.); szeptember 2. 2 juv. pd (Neuwirth N.); szeptember 3. 1 pd (Pellinger A.); szeptember 4–5. 2 juv. pd (Neuwirth N.); szeptember 6. 7 pd (Pellinger A.); szeptember 8–10. 8 juv. pd (három madár befogva) (Hadarics T. és társai) (fotó: Túzok 2: 151., 145. kép); szeptember 11. 7 juv. pd (egyik befogva) (Neuwirth N.); szeptember 14. 5 juv. pd (Hadarics T.); szeptember 16. 3 juv. pd (Neuwirth N.);
 1997. augusztus 27. Tömörkény, Csaj-tó 1 juv. pd (Fodor A.);
 1997. szeptember 5–10. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó: szeptember 5. 2 juv. pd (Szilágyi A., Szondi L.); szeptember 7. 2 pd (Ecsedi Z., Oláh J.); szeptember 10. 2 pd (Varga L., Borza L.);
 1997. szeptember 6–8. Kisköre, Patkósi-halastavak 1 juv. pd (Borbáth P., Zalai T.);
 1997. szeptember 18–20. Kardoskút, Fehér-tó 1 juv. pd (Oláh J., Zalai T.);
 1997. szeptember 20–21. Rétszilás, Rétszilasi-halastavak: szeptember 20. 2 juv. pd (Bajor Z., Schmidt A. és társai); szeptember 21. 3 pd (Vasuta G., Gulyás K. Cs.);
 1997. október 3–18. Kisújszállás, ivadéknevelő halastavak 1 juv. pd (Monoki Á., Szilágyi A.);
 1997. október 19–20. Kisújszállás, Csigav-halastó 1 juv. pd (Monoki Á.) az előzővel azonos madár;

Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*) (1)

1997. május 18–24. Dunatétlen, Sós-éri-pusztá, Böddi-szék 1 ad. pd (Boros E., Berdó J., Bíró Cs., Oroszi Z.) (Boros 1997) (fotó: Túzok 2: 102–105., 96. és 98–101. kép);

Nagy sárszalonka (*Gallinago media*) (1997: 8/10)

1997. április 20. Kisbucsa, Szévíz-völgy 1 pd (Gál Sz.);
 1997. május 4. Karcag, Ágota-pusztá 1 pd (Zeke T.);
 1997. május 11. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá 1 pd (Zeke T.);
 1997. május 19. Balmazújváros, Nagy-szik 1 pd (Zeke T.);
 1997. május 25. Hajdúszoboszló, tárkány-éri árasztás 1 pd (Zeke T., Gál A.);
 1997. július 15. Naszály, Ferenemajori-halastavak 2 ad. pd (Csonka P. és társai);
 1997. augusztus 18. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá 2 pd (Végyvári Zs.);
 1997. szeptember 24. – október 4. Balmazújváros, Magdolna-pusztá: szeptember 24. 1 pd (Varga L., Borza L.); szeptember 27–28. 1 pd (Szilágyi A. és társai); október 4. 1 pd (Varga L. és társai);

Kis goda (*Limosa lapponica*) (1997: min. 16/27)

1997. május 17. Sárkeresztúr, Sárkány-tó 1 ad. (vedlő) ♂ pd (Csonka P. és társai);
 1997. május 22–25. Tömörkény, Csaj-tó: május 22. 1 imm. vagy ♀ pd (Emri T., Seprényi A., Zöld B.); május 24. 1 imm. vagy ♀ pd (Bánfi P. és társai; Domján A. és társai); május 25. 2 pd (Oláh J. és tsai);

103. Laposcsőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*) imm. nászruhás vékonycsőrű víztaposóval (*Phalaropus lobatus*), 9. hazai adat, Szegedi-Fertő, 1988. május 24. (Kármán Balázs) – *Immature Grey Phalarope with Red-necked Phalaropes in breeding plumage*

104. Nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) juv., 6. hazai adat, Fertőújlak, Fertő, 1997. november 2. (Mogyorósi Sándor – Molnár Balázs) – *Juvenile Great Skua, 6th Hungarian record*

105. Halászsírályok (*Larus ichthyaetus*) ad., Hortobágy, Csécsi-halastó, 1996. április 6. (Thomas Hallfartb) – *Adult Great Black-headed Gulls*

106. Halászsírály (*Larus ichthyaetus*) imm., Tömörkény, Csaj-tó, 1997. szeptember 6. (Cursorius/iffj. Oláb János) – *Immature Great Black-headed Gull*

107. Csüllő (*Rissa tridactyla*) ad., Szegedi-Fertő, 1993. január 30. (Kármán Balázs) – *Adult Kittiwake*

108. Csüllő (*Rissa tridactyla*) juv., Tömörkény, Csaj-tó, 1993. november 7. (Bod Péter) – *Juvenile Kittiwake*

1997. május 30. Kaba, cukorgyári ülepítő 1 ad. (nászruhas) pd (Demeter L. és társai);
 1997. július 24. Hajdúszoboszló, Hajdúszoboszlói-halastó 1 ad. pd (Tar J.);
 1997. július 25–27. Fertőújlak, Nyéki-szállás: július 25–26. 1 (nászruhas) ♂ pd (Pellinger A. és társai); július 27. 2 (nászruhas) ♂ pd (Laczik D.);
 1997. szeptember 4–27. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó: szeptember 4–6. 1 juv. pd (Szilágyi A.; Varga L. és társai, Béke Cs.); szeptember 9. 8 pd (Ecsedi Z., Oláh J.); szeptember 10–14. 1 juv. pd (Varga L., Borza L.; Szondi L.; Béke Cs., Szilágyi A.; Schmidt A. és társai; Oláh J.); szeptember 15. 3 pd (Oláh J.); szeptember 16. 2 pd (Szondi L.); szeptember 20. 2 pd (Gyüre P., Zöld B.); szeptember 23. 2 juv. pd (Tar J.; Szilágyi A.); szeptember 27. 3 pd (Szondi L.);
 1997. szeptember 7–14. Hortobágy, Hortobágyi-halastó: szeptember 7. 1 pd (Papp G., Szilágyi A.); szeptember 14. 1 pd (Oláh J., Tar J.);
 1997. szeptember 13. Tömörkény, Csaj-tó 1 juv. pd (Fodor A. és társai; Bod P., Bede Á.);
 1997. szeptember 14. Dinnyés, Dinnyési-Fertő 1 pd (Haraszthy L.);
 1997. szeptember 20. Balmazújváros, Hort 2 juv. pd (Ecsedi Z., Szilágyi A. és társai);
 1997. szeptember 20–21. Rétszilas, Rétszilasi-halastavak 2 juv. pd (Bajor Z. és társai; Vasuta G., Gulyás K. Cs.);
 1997. szeptember 21. Balatonlelle, strand 1 juv. pd (Albert L.) (fotó: *Tűzok* 2: 150., 142. kép);
 1997. szeptember 30. Geszt, Begécsi-vízátároló 1 pd (Vasas A.);
 1997. október 3–11. Kisújszállás, Ivadéknévelő-halastavak 1 juv. pd (Monoki Á., Szilágyi A.);
 1997. október 6. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. (nyugalmi ruhás) pd (Bod P., Bede Á.);
 1997. október 11. – november 1. Dinnyés, Dinnyési-halastavak 1 juv. pd (Lendvai Cs., Bajor Z. és társai; Fekete S., Vasuta G., Szél L., Barcánfalvi P., Fehérvári P.);

Terecankó (*Xenus cinereus*) (20)

1988. május 22–25. Szeged, Szegedi-Fertő (II./1. tó) 1 (nászruhas) pd (Tokody B., Nagy T., Réti Szabó G., Szigeti B., Sós E.; Kármán B., Székely T.) (Nagy & Tokody 1990);
 1991. május 28–29. Szeged, Szegedi-Fertő (II./3. tó) 1 (nászruhas) pd (Nagy T., Horváth Sz., Veprik R.);
 1991. szeptember 2. Szeged, Fehér-tó (VIII. tó) 1 ad. pd (Nagy T.);
 1993. szeptember 17. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (XI. tó) 1 ad. (nászruhas) pd (Zöld B., Gál A.) (Zöld 1994);
 1993. október 24. Csanytelek, Síróhegyi-halastavak (I./3. tó) 1 (első téli tollazatú) pd (Barkóczy Cs., Domján A., Jóna L., Vasuta G.);
 1997. május 17. Balmazújváros, Nagy-szik 1 ad. (nászruhas) pd (Zöld B., Emri T.) (fotó: *Tűzok* 2: 116., 114. kép);
 1997. augusztus 2. Hajdúsámson-Martinka, Sámsoni-legelő 1 ad. (nászruhas) pd (Seprényi A.);
 1997. augusztus 27. Nagykanizsa, Miklósfai-halastavak 1 juv. pd (Dóczy I., Németh N.);

Laposcsőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*) (11)

1988. május 21–24. Szeged, Szegedi-Fertő (II./5. és II./4. tó) 1 imm. pd (Kármán B., Nagy T.; Réti Szabó G., Szigeti B., Sós E., Tokody B. és mások) (Nagy & Tokody 1990);

Ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*) (n+20/21)

1991. augusztus 31. – szeptember 17. Szeged, Szegedi-Fertő 1 juv. (sötét színváltozatú) pd (Tokody B., Nagy T., Barkóczy Cs.; Forró Cs., Veprik R., Kaczkó á.);
 1993. szeptember 9–12. Szeged, Szegedi-Fertő (I./4. és I./2. tó) 1 juv. (világos színváltozatú) pd (Nagy T., Tokody B.);
 1993. szeptember 12–23. Szeged, Szegedi-Fertő (I./4. és I./2. tó) 1 ad. (világos színváltozatú) pd (Nagy T., Tokody B.);
 1997. szeptember 22. Poroszló, Tisza-tó 1 ad. (világos színváltozatú) pd (Borbáth P., Lovas I.);

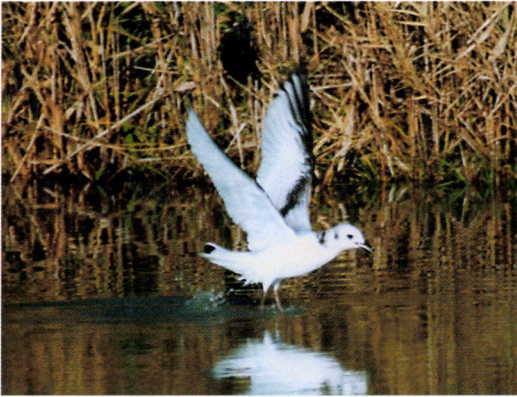
Nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) (6)

1997. november 2. Fertőújlak, Fertő (Madárvárta-öböl) 1 juv. pd (Mogyorósi S., Molnár B.) (Mogyorósi & Molnár 1998) (fotó *Tűzok* 3: 59–62. kép);

Halászsirály (*Larus ichthyaetus*) (28/33)

1995. június 21. – október 23. Szeged, Szegedi-Fertő és Fehér-tó 1 imm (2y) pd (Veprik R., Nagy T.; Mészáros Cs., Barkóczy Cs., Domján A., Tokody B. és mások);
 1995. június 22. – július 31. Szeged, Szegedi-Fertő és Fehér-tó 2 imm (2y) pd (Veprik R., Nagy T.; Mészáros Cs., Barkóczy Cs., Domján A., Tokody B. és mások) egyik az előzővel azonos madár;
 1996. április 6. Hortobágy, Csécsi-halastó (VI. tó) 2 ad. (nászruhas) pd (T. Hallfarth és társai);
 1997. június 13. Szeged, Fehér-tó (X./1. tó) 1 imm. (2y) pd (Nagy T., Szimuly Gy., Boros B.);

109. Csüllő (*Rissa tridactyla*) juv., Szeged, Fehér-tó, 1997. november 9. (Danny Eijsackers – Fodor András) – Juvenile Kittiwake

110. Csüllő (*Rissa tridactyla*) juv., Biharugrai-halastavak, 1997. november 17. (Cursorius/íj. Oláb János) – Juvenile Kittiwake

111. Gatyáskuvik (*Aegolius funereus*) pull., 1. hazai fészkelés, Abaujszántó, Aranyos-völgy, 1997. május 31. (David Cottridge) – Juvenile Tengmalm's Owl (first Hungarian breeding)

112. Citrombillegető (*Motacilla citreola*) hím, Szegedi-Fertő, 1997. június 3. (Nagy Tamás) – Male Citrine Wagtail

113. Citrombillegető (*Motacilla citreola*) ad. tojó, Nagyhegyes, 1997. április 30. (Cursorius/íj. Oláb János) – Adult female Citrine Wagtail

114. Citrombillegető (*Motacilla citreola*) ad. hím, Nagyhegyes, 1997. április 30. (Cursorius/íj. Oláb János) – Adult male Citrine Wagtail

115. Szalagos keresztcsőrű (*Loxia leucoptera*) ad. hím, Zalaegerszeg, 1997. október 31. (Cursorius/íjf. Oláb János) – Adult male Two-barred Crossbill

116. Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) juv., Naszály, Ferencmajori-halastó, 1992. augusztus 19. (Szimuly György) – Juvenile Common Rosefinch

117. Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) ad. tojó, Fenékpusztá, 1993. július 8. (Palkó Sándor) – Adult female Common Rosefinch

1997. július 24. Szeged, Fehér-tó, *augusztus 3.* Szeged, Fehér-tó (XV. tó), *augusztus 16–26.* Szeged, Szegedi-Fertő (III. tó) és *szeptember 5.* Szeged, Fehér-tó (I. tó), *szeptember 6.* és *szeptember 17.* – *október 3.* Szeged, Szegedi-Fertő, *október 4–18.* Szeged, Fehér-tó, *október 18.* Szeged, Szegedi-Fertő, *október 27.* – *november 8.* Szeged, Fehér-tó, *november 23.* – *december 13.* Szeged, Szegedi-Fertő 1 *ad.* (nászruhából nyugalmi ruhába vedlő) *pd* (Domján A., Horváth Sz.; Mészáros Cs., Kókai K. és sokan mások);
1997. *szeptember 6.* – *október 11.* Tömörkény, Csaj-tó (III. tó) 1 *imm.* (3y) *pd* (Domján A., Bánfi P., Tokody B.; Oláh J. és társai; Lendvai Cs., Szél L.) (fotó: *Túzok 2:* 152., 148. kép);
1997. *szeptember 4–13.* Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (IV. tó) 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (Schmidt A., Kővári I. és mások; Szilágyi A., Szondi L.);
1997. *október 15.* – *november 14.* Geszt, Begécsi-vízátároló 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (Vasas A., Zalai T.);
1997. *november 9.* Szeged, Szegedi-Fertő (VII. tó) 2 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (Fodor A., D. Eijsackers);
1997. *november 17.* Abádszalók, Tisza-tó (Szalóki-öböl) 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (Borbáth P.);

Jeges sirály (*Larus hyperboreus*) (7)

1997. *február 9.* Szob, Duna 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (Kern R.; Faragó I. Cs., Németh N, Dóczi I.);
1997. *december 5–6.* Szeged, Fehér-tó (I. és II. tó) 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (Nagy T.; Oláh J. és mások);

Dolmányos sirály (*Larus marinus*) (33/40)

1989. *április 8.* Szeged, Fehér-tó (IV. tó) 1 *ad.* *pd* (Nagy T., Réti Szabó G.);
1989. *október 14.* Szeged, Szegedi-Fertő (II./4. tó) 1 *ad.* *pd* (Nagy T.);
1990. *szeptember 20.* – *október 22.* Szeged, Fehér-tó (I. tó) 1 *ad.* *pd* (Nagy T., Forró Cs., Széll A., Veprik R.);
1990. *november 3–25.* Szeged, Fehér-tó (XIII. tó) 2 *ad.* *pd* (Nagy T., Forró Cs., Veprik R., Széll A.) egyik az előzővel azonos madár;
1991. *október 21.* – *november 30.* Szeged, Fehér-tó (XIII. tó) 1 *ad.* *pd* (Nagy T.; Barkóczi Cs., Ampovics Zs., Forró Cs., Horváth Sz., Veprik R.) feltehetően azonos az 1991. *szeptember 15*-én ugyancsak a szegedi Fehér-tavon megfigyelt *ad.* *pd*-nyal (Schmidt A. és társai in: Magyar 1997);
1991. *november 16–23.* Szeged, Fehér-tó (XII. tó) 2 *ad.* *pd* (Nagy T., Forró Cs., Ampovics Zs.) egyik az előzővel azonos madár;
1992. *március 22.* Szeged, Fehér-tó (XII. tó) 1 *ad.* *pd* (Nagy T.);
1993. *szeptember 23.* – *november 8.* Szeged, Fehér-tó (II. tó) 1 *ad.* *pd* (Nagy T.; Csontos P., Kasza F., Ampovics Zs., Farkas F., Veprik R.);
1993. *november 15–27.* Szeged, Fehér-tó (XI. és XIII. tó) és Szegedi-Fertő (I./3. tó) 4 *ad.* *pd* (Nagy T.) egyik az előzővel azonos madár;
1994. *szeptember 30.* – *december 13.* Szeged, Fehér-tó (I., XII. és XIII. tó) és Szegedi-Fertő (II./7. tó) 1 *ad.* *pd* (Nagy T., Tokody B., Veprik R.);
1994. *október 24.* – *november 6.* Szeged, Fehér-tó (XII. és XIII. tó) és Szegedi-Fertő (II./7. tó) 2 *ad.* *pd* (Nagy T., Tokody B.) egyik az előzővel azonos madár;
1996. *december 10.* Tömörkény, Csaj-tó 1 *ad.* *pd* (Domján A., László G., Barkóczi Cs., Halász N.);
1997. *február 22.* Szeged, Fehér-tó (IV. tó) 1 *ad.* *pd.* (Nagy T.; Mészáros Cs., Kókai K.);
1997. *március 9.* Tömörkény, Csaj-tó (IX. tó) 1 *ad.* *pd* (Barkóczi Cs., Földvári M.);
1997. *szeptember 20.* – *november 16.* Tömörkény, Csaj-tó (III. tó) 1 *ad.* *pd* (Bankovics A. és társai; Domján A., Tokody B., Halász N., Bánfi P.; Bod P. és társai; Szabó F.);
1997. *október 17.* – *november 5.* Szeged, Fehér-tó (XII. és XIII. tó) 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (Mészáros Cs.; Nagy T.; Kókai K., Keresztes G.; Domján A. és társai);

Csüllő (*Rissa tridactyla*) (n+30/31)

1990. *november 10.* – *december 16.* Szeged, Szegedi-Fertő (I./1. tó) és Algyői-főcsatorna 1 *juv.* *pd* (Nagy T., Forró Cs., Veprik R., Molnár Z., Preszter P.);
1992. *november 5.* Szeged, Szegedi-Fertő (I./4. tó) 1 *juv.* *pd* (Nagy T., Krnács Gy., Veprik R. és társaik);
1993. *január 30.* Szeged, Szegedi-Fertő 1 *ad.* (nyugalmi ruhás) *pd* (megfogva) (Nagy T., Kármán B., Krnács Gy.);
1993. *november 7.* – *december 19.* Tömörkény, Csaj-tó (V. tó) 1 *juv.* *pd* (Bod P., Barkóczi Cs.);
1994. *január 29.* Tömörkény, Csaj-tó 1 *juv.* *pd* (tetem) (Barkóczi Cs., Domján A.) az előzővel azonos madár;
1994. *augusztus* Naszály, Ferencmajori-halastó (III. tó) 1 *juv.* *pd* (Pénczes L., Hlogyik Zs. és társaik);
1996. *november 15–16.* Fertőújlak, Hansági-főcsatorna 1 *juv.* *pd* (Pellinger A., Németh Á.);
1997. *november 3.* Fertőújlak, Fertő (Madárvárta-öböl) 1 *juv.* *pd* (Ecsedi Z., Mogyorósi S., Molnár B. és társaik);
1997. *november 7–22.* Szeged, Szegedi-Fertő és Fehér-tó 1 *juv.* *pd* (Fodor A., Vámosi K.; D. Eijsackers; Domján A., Tokody B., Mészáros Cs., Kókai K.) (fotó: *Túzok 3:* 21., 24–26. kép);

1997. november 16–17. Biharugra, Biharugrai-halastavak 1 juv. pd (Vasas A., Zalai T., Farkas R., Szathmáry S. és társaik) (fotó: *Tűzok* 3: 21., 23. kép);

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*) (n+37/46)

1988. május 14. Szeged, Szegedi-Fertő (II./1. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Nagy T., Almási A.);
 1988. június 4. Szeged, Szegedi-Fertő (II./6. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Nagy T., Réti Szabó G., Tokody B.);
 1989. augusztus 2. Szeged, Szegedi-Fertő (előnevelő tavak) 1 ad. (nászruhá) pd (Nagy T., Réti Szabó G., Tokody B.);
 1991. június 7. Szeged, Szegedi-Fertő (II. utónevelő tó és I./2. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Nagy T.);
 1994. június 19. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (III. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Zöld B.);
 1997. május 11. Tiszacsege, Cserepes 2 ad. (nászruhá) pd (Szondi L.);
 1997. június 14. Hortobágy, árközi-libanevelő 1 ad. (nászruhá) pd (Emri T., Seprényi A.) (fotó: *Tűzok* 2: 121., 115. kép);
 1997. június 20. Szeged, Fehér-tó (X./1. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Nagy T.);
 1997. június 27. Fertőrákos, Fertő (Rákosi-öböl) 1 ad. (nászruhá) pd (Neuwirth N.);
 1997. június 28. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. (nászruhá) pd (Pellinger A.);
 1997. június 29–30. Fertőújlak, Nyéki-szállás 2 ad. (nászruhá) pd (Hadarics T., Pellinger A.; Neuwirth N.) egyik az előzővel azonos madár;
 1997. július 4. Tömörkény, Csaj-tó (VIII. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Nagy T., Barkóczy Cs.);
 1997. július 11. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. (nászruhá) pd (Ecsedi Z. és társai) az előzővel feltehetően azonos madár;
 1997. augusztus 2. Szeged, Fehér-tó (XV. tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Nagy T., Ampovics Zs. és mások);

Kenti csér (*Sterna sandvicensis*) (10/19)

1995. augusztus 20. Hortobágy, Fényesi-halastó 2 ad. pd (Emri T.) az 1995. augusztus 12-én a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon megfigyelt 2 ad. pd-nyal (M. Philippe in: Magyar 1997) azonos madarak;
 1997. május 11. Biharugra, Biharugrai-halastavak (Szilas-tó) 1 ad. (nászruhá) pd (Vasas A., Szilágyi M.);
 1997. június 28. Fertőrákos, Fertő (Rákosi-öböl) 2 ad. (nászruhá) + 1 ad. (vedlő) pd (Mogyorósi S., Mogyorósi S.-né, Mogyorósi T.);

Kis csér (*Sterna albifrons*) (1997: a fészkelőkön kívül 12/16)

1997. május 2. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Fodor A.);
 1997. május 9. Balmazújváros, Paprét 1 pd (Varga L., Kegyes L., Györfi B.);
 1997. május 25. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Oláh J., Zalai T., Béke Cs., Varga L., Weszelinov O.);
 1997. május 27. Tömörkény, Csaj-tó 1 imm. pd (Fodor A.);
 1997. május 30–31. Kis-Balaton 2 pd (K.-D. Feige);
 1997. június 10. Szeged, Fehér-tó 1 ad. pd (Nagy T.);
 1997. június 14. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pd (Bánfi P.);
 1997. június 21. Vízvár, Dráva 5 kotló + 3 etető pár (Fenyősi L., Kalotás Zs., Streit B.) a fészkelést a következő napok esőzései miatt előállt áradás elmosta;
 1997. június 28. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pd (Pellinger A. és társai);
 1997. július 2. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 pd (Neuwirth N., Laczik D.);
 1997. július 5. Szigetszentmiklós, Ráckevei-Duna 3 ad. pd (Hajtó L.);
 1997. július 15. Naszály, Ferencmajori-halastó (XI. tó) 1 ad. pd (Bagdi A.);
 1997. szeptember 18. Hortobágy, Gyökérkúti-halastó 2 ad. pd (Weszelinov O.);

Törpekuvika (*Glaucidium passerinum*) (5)

1996. december 7–8. Visegrád, Apát-kúti-völgy 1 ad. pd (Sós E.; Tar J., Nagy T., Zalai T., Borbáth P.) (Sós 1997);

Gatyáskuvika (*Aegolius funereus*) (az 1997-es fészkeléseken kívül 9)

1997. április 24. – június 4. Abaújszántó, Aranyos-völgy 1 pár költött (3 fiókát neveltek) (Petrovics Z., Szegedi Zs.) (Petrovics 1997) (fotó: *Tűzok* 2: 103–104. kép);
 1997. május 19. – június 29. Tállya, Hideg-völgy 1 pár költött (1 pull.-t neveltek) (Petrovics Z., Szegedi Zs.) (Petrovics 1997) (fotó: *Tűzok* 2: 105. kép);

Szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*) (a Hortobágyon kívül 1)

1995. május 8. Szabadkigyós, Nagy-gyöp 1 ad. pd (Marik P., Boldog G.);

Citrombillegető (*Motacilla citreola*) (14/15)

1997. április 30. Debrecen, szepesi szennyvízülepítő 1 ad. ♂ pd (Emri T.);

1997. április 30. Nagyhegyes, Vértesi-sertéstelep ülepítője 1 ad. ♂ pd (Nagy Gy.; Oláh J. és mások) (fotó: *Túzok* 2: 121., 117. kép);

1997. április 30. – május 2. Nagyhegyes, Vértesi-sertéstelep ülepítője 1 ad. ♀ pd (Ecsedi Z., Oláh J. és mások; Szilágyi A.) (fotó: *Túzok* 2: 121., 118. kép);

1997. május 19. Sumony, Sumonyi-halastó 1 imm. (2y) ♀ pd (Ónodi M.);

1997. június 3. Szeged, Szegedi-Fertő (XIII. tó) 1 imm. (2y) ♂ pd (Nagy T.);

Déli hantmadár (*Oenanthe hispanica*) (10)

1997. május 4–15. Tállya, kőbánya 1 ad. (nászruhas) ♂ pd (*ssp. melanoleuca*, feketetorkú változat) (Bankovics A.; Zalai T.; Albert L.);

Szalagos keresztcsőrű (*Loxia leucoptera*) (4)

1997. augusztus 29. Debrecen, KLTE botanikus kertje 1 juv. pd (Gál A.; Emri T., Zeke T.);

1997. október 30. – november 22. Zalaegerszeg, Göcseji úti temető 1 ad. ♂ pd (Horváth A., Gál Sz., Faragó Á., Faragó I. Cs.; Oláh J. és társai; Vasuta G. és mások) (Faragó 1998) (fotó: *Túzok* 2: 152., 149. kép; *Túzok* 3: 13., 11–14. kép);

Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) (17/18)

1992. augusztus 19. Naszály, Ferenccsajosi-halastó 1 juv. pd (Szimuly Gy. és társai);

1993. július 8. Fenékpuszta 1 ad. ♀ pd (Palkó S. és mások);

1993. július 10. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 ♂ pd (Emri T.);

1997. május 24–26. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 imm. (2y) ♂ pd (Emri T., Zöld B.; Ecsedi Z., Szilágyi A., Oláh J. és mások) (fotó: *Túzok* 2: 124., 119. kép);

1997. május 26. Fertőrákos, üdülőtelep 1 ♂ pd (Mogyorósi S.);

1997. május 28. Sopron, Sopronbánfalva (Hajnal tér) 1 ♂ pd (Mogyorósi S., Kozák G.);

Sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*)

1994. október 14. Tarnaszentmiklós, Hamvajárási-dűlő 1 ad. (nyugalmi ruhás) ♀ pd (Zalai T.);

C kategória**Kanadai lúd** (*Branta canadensis*) (1)

1997. február 7. – április 2. Fertőújlak, Borsodi-dűlő, Madárvárta-öböl és Nyéki-szállás 1 ad. (*ssp. canadensis*) pd (Neuwirth N., Hadarics T.; Pellinger A., Winkler F., Böhm A.) (Hadarics & Neuwirth 1998);

Halcsontfarkú réce (*Oxyura jamaicensis*) (1)

1997. március 2. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó) 1 ad. (nászruhas) ♂ pd (Emri T., Zöld B.; Mónus F., Kardos G.);

D kategória**Sarki lúd** (*Anser caerulescens*) (2)

1992. február 29. – március 2. Rétszilás, Rétszilasi-halastavak 1 ad. (fehér színváltozatú) pd (Selmeczi Kovács Á., Horváth G., Schmidt A., Vasuta G. és mások) (1992. február 29. Rétszilás, Rétszilasi-halastavak 1 ad. pd (Horváth G., Selmeczi Kovács Á. és mások in: Waliczky 1993) előfordulás idejének kiegészítése);

1997. december 16. Tata, Öreg-tó 1 juv. pd (Musicz L.);

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (A: 21/25, D: 3)

1997. február 10–22. Fertőújlak, Borsodi-dűlő és Lászlómajor 1 ad. ♀ pd (Pellinger A., Hadarics T., Jánoska F., Neuwirth N., Winkler F.);

Kékcsőri réce (*Oxyura leucocephala*) (A: 1988 óta 2, D: 2)

1988. március 5–27. Szeged, Szegedi-Fertő (II./3. tó) és Fehér-tó (IV. tó) 1 ♀ pd (Réti Szabó G., Nagy T., Tokody B., Almási A., Kármán B., Szabó E.);

E kategória**Indiai lúd** (*Anser indicus*) (3/4)

1997. február 12–15. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 ad. pd (Neuwirth N., Hadarics T., Pellinger A., Jánoska F., Winkler F.);

Mandarinréce (*Aix galericulata*) (1)

1997. október 21–28. Göd, Duna 1 ad. (nászruhá) ♂ pd (Selmeczi Kovács Á.) (fotó: *Túzok* 2: 149., 137. kép);

El nem fogadott, illetve visszavont adatok – Records not accepted or withdrawn

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) 1989. november 18. Hortobágy, Csécsi-halastó (II. tó); 1996. november 10. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás); **pásztorgém** (*Bubulcus ibis*) 1997. június 29. Regöly, Pacsmagi-halastavak; 1997. július 22. Körmösdpuszta, Körmösdpusztai-víztároló; **énekes hattyú** (*Cygnus cygnus*) 1996. november 23. Fülöpszállás, Kelemen-szék 4; **rövidcsőrű lúd** (*Anser brachyrhynchus*) 1996. november 3. Balmazújváros, Darassa-pusztá 4; 1997. március 2. Mezősas, Szomolyom; 1997. április 13. Pusztaszabolcs, Líviai-halastavak 4; 1997. október 3. Szeged, Szegedi-Fertő 3; 1997. október 4. Naszály, Ferenemajori-halastavak (XII. tó); **fakó rétihéja** (*Circus macrourus*) 1995. december 31. Bokod, Bokodi-hűtőtó; **vörös farkú egerészölyv** (*Buteo buteo vulpinus*) 1997. október 25. Hortobágy, Pentezug; **pusztai sas** (*Aquila nipalensis*) 1992. november 5. Nagykőrű (korábban elfogadott adatot a megfigyelők visszavonták); 1997. május 3. Pitvaros, Blaskovics-pusztá; 1997. szeptember 6. Pitvaros, Blaskovics- és Montág-pusztá között; **héjasas** (*Hieraaetus fasciatus*) 1996. május 15. Tiszafüred; **fehérkarmú vércse** (*Falco naumanni*) 1997. november 11. Balmazújváros, Magdolna; **Eleonóra-sólyom** (*Falco eleonorae*) 1993. május 9. Tiszasüly, Homori-halastó (korábban elfogadott adatot a megfigyelők visszavonták); **csigaforgató** (*Haematopus ostralegus ostralegus*) 1997. augusztus 16. Fertőújlak, Nyéki-szállás (elpusztult madár); **ázsiai pettyeslele** (*Pluvialis fulva*) 1997. július 29. Hortobágy; **hosszúujjú partfűtő** (*Calidris subminuta*) 1997. július 27. Rétszilvas, Rétszilasi-halastavak; **Baird-partfűtő** (*Calidris bairdii*) 1995. szeptember 7. Naszály, Ferenemajori-halastó (IV. tó); **ékfarkú halfarkas** (*Stercorarius parasiticus*) 1997. július 13. Fülöpszállás, Kelemen-szék (mint **halfarkas faj** – *Stercorarius sp.* – elfogadva, 1 ad. világos színváltozatú pd, megfigyelők: Vámosi K., Kókay Sz.); **halászsirály** (*Larus ichthyaetus*) 1997. december 23. Szeged, Szegedi-Fertő (III. tó); **prérisirály** (*Larus pipixcan*) 1997. január 26. Budapest, Duna; **kacagócsér** (*Gelochelidon nilotica*) 1992. augusztus 23. Bokod, Bokodi-hűtőtó; **sarki csér** (*Sterna paradisaea*) 1995. szeptember 16. Naszály, Ferenemajori-halastó (korábban hitelesített adat újrabírlata); **barna halkapó** (*Halcyon smyrnensis*) 1994. július 21. Poroszló; **kalandrapacsirta** (*Melanocorypha calandra*) 1995. december 31. Bokod; **szikipacsirta** (*Calandrella brachydactyla*) 1996. július 14. Csákvár 3; **szikipacsirta faj** (*Calandrella sp.*) 1997. június 1. Kömlő, Gulya-gyep; **citrombillegető** (*Motacilla citreola*) 1997. április 30. Balatonfűzfő, Nitrokémia Rt. szennyvízülepítőt; **barázdabillegető** (*Motacilla alba yarellii*) 1992. július 14. Egyek, Csípő-tanya; **cigánycsuk** (*Saxicola torquata maura*) 1997. április 20. – május 17. Solymár; **déli hantmadár** (*Oenanthe hispanica*) 1995. július 31. Süttő, Auer-bánya (korábban hitelesített adat újrabírlata); **sárga füzike** (*Phylloscopus trochiloides viridanus*) 1996. november 10. Bokod, Bokodi-hűtőtó; **vándorfüzike** (*Phylloscopus inornatus*) 1997. november 8. Nagykőrű (mint „szárnycsikos” füzike faj – *Phylloscopus sp.* – elfogadva; a leírás alapján nem lehetett egyértelműen eldönteni, hogy a madár *Pb. inornatus*, *Pb. humei* vagy *Pb. proregulus* volt-e, de bármelyik is volt, Magyarországon az előfordulás mindenképpen érdekes, ezért fogadtuk el a madarat mint „szárnycsikos” füzike fajt, és szerepeltetjük ebben a szokatlan formában); **vörösfejű gébics** (*Lanius senator*) 1997. május–június Adásztevel 1 pár; **szürke zezse** (*Carduelis hornemannii*) 1996. január 13. Veresegyháza 2 (befogva); **karmazsinpirók** (*Carpodacus erythrinus*) 1997. augusztus 20. Naszály, Ferenemajori-halastó (befogva, az adatot a megfigyelők visszavonták, a fényképekről egyértelműen kiderült, hogy a madár egy *juv.* házi veréb volt)

Summary: The 1997 Annual Report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee

The tenth report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee contains those records originating between 1988 and 1997. During the compilation of the *Nomenclator* (Magyar et al. 1998), records prior to 1988 (the year the current committee was founded) were also evaluated, and will be published in a separate report (MME NB, 1998b). For this report 176 records were considered of which 77.3% were accepted (128 records of 39 different species in category A, two records of two species in category C, four records of three species in category D and two records of two species in category E). Out of the 1997 records 77.1% were accepted (68 records out of 96 were accepted in category A, and also two records each in categories C, D and E). The annual meeting of the Committee was held on June 6–7, 1998 in Fertőújlak. The report also contains those records that only need to be reported without descriptions.

Definitions for categories follow the recommendations of the Texel and Heligoland guidelines of the AERC. The two sets of figures (divided by a slash) after species names indicate the number of occurrences and individuals up to and including 1997. When only one figure is shown this relates to both occurrences and individuals. For those species where exact numbers of records were not computed prior to 1988, only the number of records accepted since 1988 ("n + the number of records accepted since 1988") are given in brackets.

Since the report is in Hungarian, the following guidelines are given for acronyms and Hungarian words frequently used in the report. Date is written according to the Hungarian sequence i.e. year, month, day. The date is followed by the place of occurrence, usually the name of the town or municipality followed by the name of the actual locality. Names or numbers of the particular pond of a fishpond system are given after the name of the pond system in brackets. Number of individuals is given with the extension *pd* (i.e. "individual") with notes on plumage, sex, or other circumstances of the record. '2y' means second

year immature bird, *nyugalmi rubás* means "winter (basic) plumage", *nászrubás* refers to "adult summer (alternate) plumage". *Megfogva* means the bird was netted and ringed. The names of observers are in brackets. *És társai(k)* means "et al." and it usually indicates that the bird was reported by more than four observers. References to publications or photos, where available, are given after the record. Rejected records are listed at the end of the report.

Highlights of 1997 were the first record of **White-rumped Sandpiper** (*Calidris fuscicollis*) in Category A (Boros 1997), while the first records of **Canada Goose** (*Branta canadensis*) (Hadarics & Neuwirth 1998) and **Ruddy Duck** (*Oxyura jamaicensis*) were accepted in category C.

With these new species the Hungarian checklist grew to 373 species in 1997.

Further noteworthy records for the year were: 8th record of **Dalmatian Pelican** (*Pelecanus crispus*), 11th record of **Cattle Egret** (*Bubulcus ibis*), 11–12th records of **Steppe Eagle** (*Aquila nipalensis*), 2nd record of **Greater Sand Plover** (*Charadrius leschenaultii*, first record of *columbinus* race) (Domján 1997), 5th record of **Sociable Plover** (*Chettusia gregaria*), 3rd record of **White-tailed Plover** (*Chettusia leucura*), 6th record of **Great Skua** (*Stercorarius skua*) (Mogyorósi & Molnár 1998), 6–7th records of **Glaucous Gull** (*Larus hyperboreus*), 9–10th records of **Sandwich Tern** (*Sterna sandvicensis*), 5th record of **Pygmy Owl** (*Glaucidium passerinum*) (Sós 1997), 11–14th records of **Citrine Wagtail** (*Motacilla citreola*), 10th record of **Black-eared Wheatear** (*Oenanthe hispanica melanoleuca*), the 3–4th records of **Two-barred Crossbill** (*Loxia leucoptera*) (Farágó 1997), and finally, the 14–16th records of **Scarlet Rosefinch** (*Carpodacus erythrinus*).

At the time of finishing the report a total of 303 species were known to have occurred in Hungary in 1997.

Breeding records of rare and occasional breeding bird species will also be verified systematically from 1998 on (see details in Schmidt 1998). It is noteworthy that **Tengmalm's Owl** (*Aegolius funereus*) bred for the first time in Hungary in 1997 (two pairs in the Zemplén Hills) (Petrovics 1997); a pair of

Shelduck (*Tadorna tadorna*) bred for the second year in the same area (Petőháza) (Mogyorósi 1997). Both records were supported by photographs. Similarly to previous years, **Levant Sparrowhawk** (*Accipiter brevipes*) bred in 1997 near Sarkad, Békés county: one pair raised four chicks (Forgách B. és társai).

Irodalom

- Bankovics A. 1989. A Nomenclaturai Állandó Bizottság jelentése, 1988. Madártani Tájékoztató 1989. július–december: 48–49.
- Bankovics A. 1990. újabb fajok Magyarország avifaunájában. Aquila 96–97: 127–137.
- Bankovics A. 1992. A Nomenclatura Bizottság jelentése az 1990-es évről. Madártani Tájékoztató 1992. július–december: 46–48.
- Bankovics A. 1993. Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1991. évről. Madártani Tájékoztató 1993. július–december: 46–48.
- Bod P. 1991. Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) a Csaj-tón. Madártani Tájékoztató 1991. január–június: 14.
- Boros E. 1997. A Böddi-szék – egy kevésbé ismert alföldi szikes tó jellemzése a Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*) első hazai előfordulása kapcsán. Tűzok 2: 102–105.
- Domján A. 1997. Sivatagi lile (*Charadrius leschenaultii*) második hazai előfordulása. Tűzok 2: 111–112.
- Faragó I. Cs. 1998. A szalagos keresztescőrű (*Loxia leucoptera*) harmadik magyarországi előfordulása. Tűzok 3: 11–14.
- Hadarics T. & Neuwirth N. 1998. Kanadai lúd (*Branta canadensis*) megfigyelése a Fertő mellett. Tűzok 3: 57–60.
- Keve A. 1960. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest.
- Keve A. 1984. Magyarország madarainak névjegyzéke. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Magyar G. 1994. Hogyan dokumentáljuk ritka madarak előfordulását? Partimadár 4(2): 52–55.
- Magyar G. 1995. Az MME Nomenclator Bizottság 1994. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. Aquila 102: 199–208.
- Magyar G. 1996. Magyarország madárfajainak jegyzéke. Partimadár 5: 87–91.
- Magyar G. 1997. Az MME Nomenclator Bizottság 1995. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Tűzok 2: 1–10.
- Magyar G. & Hadarics T. 1995. Az MME Nomenclator Bizottság 1993. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. Aquila 102: 193–198.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. 1998. Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet – Budapest.
- MME NB 1998a. Az MME Nomenclator Bizottság 1996. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Tűzok 3: 41–52.
- MME NB 1998b. Az MME Nomenclator Bizottság jelentése a Magyarországon ritka madárfajok 1988 előtti előfordulásairól. Aquila 103–104: in print.
- Mogyorósi S. 1997. Bütökös ásólúd (*Tadorna tadorna*) újabb fészkelése Magyarországon. Tűzok 2: 112.
- Mogyorósi S. & Molnár B. 1998. A nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) előfordulása a Fertőn. Tűzok 3: 89–91.
- Molnár Gy. 1998. Fekete sas (*Aquila clanga*) mentése. Tűzok 3: 131.
- Nagy T. & Tokody B. 1990. Terekcankó (*Xenus cinereus*) és laposcsőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*) a szegedi-Fertőn. Madártani Tájékoztató 1990. július–december: 35–36.
- Petrovics Z. 1997. A gatyáskuvik (*Aegolius funereus*) első fészkelése Magyarországon. Tűzok 2: 106–108.
- Sós E. 1997. áttekintés a törpekuvik (*Glaucidium passerinum*) állományalakulásáról a Kárpát-medencében újabb hazai előfordulása kapcsán. Tűzok 2: 63–65.
- Schmidt A. 1998. Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései. Tűzok 3: 33–34.
- Zöld B. 1994. Terekcankó *Xenus cinereus* újabb felbukkanása a Hortobágyon. Partimadár 4(1): 18.
- Waliczky Z. 1993. Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1992. évről. Madártani Tájékoztató 1993. július–december: 49–56.

MME Nomenclator Bizottság
1121 Budapest, Költő utca 21.

Könyvismertetések

American Ornithologists Union: Check-list of North American Birds. AOU, Washington D. C., 1998. 7. kiadás. 829 oldal. Kötve 49,95 USD.

Amerikában régen beharangozott kézikönyv látott idén napvilágot, a madártani irodalomban sajnos szinte már elhanyagolhatónak mondható negyedéves késéssel. Az előző hat kiadás 1886 óta, 9–27 éves időközökkel jelent meg (1886, 1895, 1910, 1937, 1957 és 1983), és Észak-Amerikában mindenki által elfogadott, alapvető rendszertani forrásmunkaként tartják számon.

Mivel a szerzők az újvilágot két részre osztottnak ismerik el (Észak és Dél-Amerika), és a felosztás határaitaként Panama déli határát húzták meg, az Alaszkától Panamáig terjedő területen az Aleuti-szigetek, az Antillák és a Hawaii-szigetek bevonásával összesen 2008 madárfaj élőhelyét és elterjedését tárgyalják. Ahogy az egy ilyen horderejű rendszertani műtől elvárható, a tudományos és az angol név mellett a fajt leíró közlemény és a *terra typica* (a leíráshoz gyűjtött példányok származási helye) is megtalálható, ezen felül a szócikk végén az európai irodalomban használatos angol név, esetenként rendszertani megjegyzések is olvashatók. Függelékben található a nem kellőképp bizonyított előfordulás, illetve azok a – csupán Grönlandon előforduló – fajok, melyek az előző kiadásban szerepeltek csupán. A névjegyzékben tárgyalt fajok francia neve ezt követően található meg. A 36 oldalas, mintegy ezer tételt felölelő irodalomjegyzék a tárgyalt fajok modern rendszertani bibliográfiájaként is méltán használható.

Bár a lista előző kiadása 15 éve jelent meg, a molekuláris biológia behatolása a madárrendszertan területére számos revíziót – és számos bizonytalanságot – eredményezett a madártannal foglalkozók körében. Már csak ezért is várható volt, hogy lényeges változások születnek a névjegyzékben, hiszen az AOU Check-list Committee elnöke 1983-tól 1994-ben bekövetkezett haláláig Burt L. Monroe volt, aki nem vett részt ugyan Sibley és Ahlquist madárrendszertani kutatásaiban, de az általuk felállított rendszertani vázon alapuló világfajlista összeállításában és megjelentetésében annál aktívabb volt. (Ez utóbbi lista végül elég sok félreértésre adott okot, mivel számos amatőr ornitológus hitte, hogy a fajok szétválasztásánál vagy egybeolvasztásánál is molekuláris biológiai eredményeket vettek alapul, pedig ott egyszerűen a szakirodalom sokszor hagyományos, morfológiai bélyegekre alapozott közleményeire támaszkodtak, hasonlóan, mint bármelyik korábbi fajlista.)

Az új AOU fajlistát kézbevéve várakozásainkkal ellentétben nem sok változást tapasztalunk. A fajok legnagyobb részét még Wetmore rendszertani vázát követik, és az előző kiadáshoz képest való változások többnyire már az AOU rendszeres időközökkel az *Auk* hasábjain megjelentetett *Kiegészítéseiben* ismertté váltak. Megemlítendő azonban, hogy az újvilági keselyűket a gólyaalakúak rendjébe, az újvilági bajszikákat pedig alcsaládként a tukánfélék családjához sorolták. A

bankákat rend szintjére emelték, míg több rendszertani egység esetében ideiglenes megoldást alkalmaztak, és a pusztaiúykféléket (*incertae sedis*) a lilealakúak és a galambalakúak közé helyezték, és számos genust kivettek a tirannuszlegykapók, kotingák és piprák családjából és azokat – ugyancsak ideiglenesen – a kotingák elé tették. Az igazi énekesek (*Oscines*) körében főként a családok sorrendjét illetően születtek változások, valamint család szintjére emelték a légykapókat, sármányféléket és a királykakat is.

Lévén, hogy az AOU Rendszertani Bizottsága nem csupán lelkes amatőrökből, hanem a témát mélységeiben is ismerő tapasztalt kutatókból áll, és tisztában voltak az AOU Check-list hagyománya által diktált felelősséggel, a fajok elhatárolása terén továbbra is a biológiai faj elméletét (Biological Species Concept) követve bármilyen változtatást csak abban az esetben tettek meg, ha arra legalább két, egymástól független vizsgálati eredmény indokot adott. Egy elhamarkodott vagy önkényesen hozott döntés, majd annak kényszerű visszavonása sok kellemetlen következménnyel járna, mivel a jegyzék forrásmunkája számos kézikönyvnek, szakfolyóirat-szerkesztőségnek, múzeumnak és természetvédelmi szakembereknek egyaránt. Nem ártana, ha e megfontoltságról az öröndetes módon szaporodó madártani folyóiratok és könyvek szerkesztői adott esetben példát vennének, még akkor is, ha e megfontoltság egyesek szemében konzervativizmusnak is tűnhet.

Bár a névjegyzék csak fajok szintjéig megy le, vitatott rendszertanú alakoknál gyakran utal alfajok, alakkörök vagy a Sibley és Monroe által javasolt csoportok („groups”) rendszertani helyzetére. Néhány hazánkban is előfordult faj, illetve alfaj szövegénél felülte a könyvet azt olvashatjuk például ezekben a rendszertani magyarázatokban, hogy az amerikai csörgő récét (*Anas crecca carolinensis*) néhány régebbi irodalmi forrással ellentétben, de a korszerű kézikönyvekkel összhangban továbbra is azonos fajként kezelik az európai alfajjal, és a *Melanitta* genus esetében továbbra is három fajt (*Melanitta nigra*, *M. fusca*, *M. perspicillata*) ismer el. Említsre méltó, hogy a nagy kócsag esetében mostmár egyértelműen annak az *Ardea* genusba való besorolása mellett áll ki, míg a kagocscér esetében azt a *Sterna* genusba sorolja és nem a *Gelochelidon* név alatt tárgyalja.

Bár bizonyára kevés hazai olvasó érzi szükségét annak, hogy ezt a máskülönböző kézikönyvekhez mérten igazán jutányos árú művet a saját könyvespolcára is megvegye, remélhetőleg minél több szakkönyvtár beszerezi majd, mivel nélkülözhetetlen szakirodalmi alapunk a észak-amerikai és különösen a holarctikus elterjedésű fajok esetében is. Csak reménykedni tudok abban, hogy a Palearktisz madárfajairól – Charles Vaurie jó harminc évvel ezelőtt megjelent munkáját követve – előbb-utóbb szintén megjelenik egy hasonló igényességű referenciamű. – *Magyar Gábor*

Rails. A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World [Guvatok. Útmutató a világ guvat-, vízcicsibe-, vízityúk- és szárcsafajaihoz]. Barry Taylor és Ber van Perlo. Pica Press, 1998. 600 oldal, 43 színes képtábla, 145 elterjedési térkép. Kötve 35 GBP.

A Pica Press kiadó sorozatának újabb kötete 1998-ban látott napvilágot. E kötet a hazai és az európai madarászokat talán kevésbé érdeklő guvatfélékkel (*Rallidae*) foglalkozik. E család fajai közül mindössze kilenc fészkel a Nyugat-Palearktiszbán, illetve Európában, és további kettő, amelyek ritka kóborlóként előfordul e területen. Az ide tartozó fajok jelentős része apró délkelet-ázsiai és óceániai szigetek endemikus madara. Nagy részük – főleg a guvatok és a vízcicsibék – rendkívül rejtett életet él, ritkán kerülnek a megfigyelők szeme elé, talán ezért is vannak kevésbé az érdeklődés középpontjában. A kötet már terjedelménél fogva is jóval több határozókönyvnel, a család igazi monográfiája.

A bevezető részben a szerző tárgyalja a könyv használatát, felépítését (itt található a rövidítések és a jelmagyarázat). Ezután több oldalon keresztül foglalkozik a család evolúciójával és a rendszerezés kérdéseivel, majd a guvatfélék morfológiájára tér ki, különös tekintettel a sok fajra jellemző röpképtelenségre. Ezután a család általános biológiai jellemzése (költésbiológia, táplálkozás, viselkedés stb.) következik. Végül kitér a fajok védelmére, ami ennél a családnál különösen fontos, hiszen az egy-egy szigeten endemikus fajok rendkívül veszélyeztetettek, itt sorolja fel a már kipusztult tizenhét fajt is. Ezeket a könyv részletes része is tárgyalja, sőt a képtáblákon is szerepelnek, öt faj kivételével, amelyekről nem maradt fenn múzeumi példány, csak néhány korabeli rajz vagy csontmaradványok.

Ezután a képtáblák következnek, melyek személyes véleményem szerint nem éppen a legjobbak. Van Perlo festményeit már korábban sem tartoztak a kedvenceim közé, de itt is inkább festményszerűnek hatnak, mint életszerűnek. A képek az adult és a fiatalok tollazatát is bemutatják, sőt a gyakoribb fajok esetében a fiókák is ábrázolva vannak. Több faj esetében csak egyetlen tollazat került bemutatásra, de ezek többnyire nagyon kevésbé ismert fajok, sok esetben a lerajzolt példányon kívül nem

is ismert más egyedük. Hiányosságként róható fel, hogy a világszerte elterjedt gyakoribb fajoknál sem törekedtek túlzottan bemutatni a többféle tollazatot, az alfajok különbségeit. A képtáblák szöveges részénél a faj elterjedése ugyan le van röviden írva, de szerencsésebb lenne kis áttekintő térképeket ide tenni, bejelölve az elterjedést.

A könyv fő része itt is a fajok részletes tárgyalása. Az eddig leírt 150 *Rallidae*-fajból, 145-öt mutat be a könyv részletesen. Öt, a bevezetőben már tárgyalt kipusztult faj kivételével, a jelenleg ismert 133 és 12 már kipusztult faj szerepel a könyvben. Nem maradt ki az indonéziai Karakelong szigetről csak 1998-ban leírt két új faj (*Gymnocrex talaudensis* és *Amauornis magnirostris*) sem. Az egyes fajokat ismertető részekben a faj angol és tudományos neve után megtalálható az a név is, amelyen a fajt eredetileg leírták, a leíró neve és a leírás évszáma, sőt a *terra typica* is. Ezután a tudományos és az angol szinonim neveket is megtalálhatjuk. Ezután a faj határozása következik, külön kiemelve a hasonló fajoktól való elkülönítést. Külön rész foglalkozik a hangokkal (rejtetten élő madarak révén, sokszor csak a hang alapján lehet jelenlétükre következtetni, talán nem ártott volna ehhez a kötethez is a madarak hangját tartalmazó CD-t mellékelni). Ezután a madarak különböző tollazatainak a leírása, biometriai adatok, az alfajok leírása és elterjedése, valamint a vedlés ismertetése következik. Nagyon részletesen ismerteti a szerző a fajok elterjedését, állomány nagyságát, a viselkedést, élőhelyüket, táplálkozásukat és költésbiológiájukat. Ezáltal válik a könyv igazi monográfiává. A gyakori és nagy elterjedési területű fajokról 6-8 oldalnyi információ is van, míg az alig ismert fajok esetében alig egy oldalnyi. A szöveges részben kaptak helyet a jó minőségű elterjedési térképek is. A kötetet mintegy 1800 tétel tartalmazó bibliográfia zárja, amelyben magyar ornitológusok – Szabó László Vilmos és Szép Tibor – írásait is megtaláljuk.

A kötet minden madarak iránt érdeklődőnek ajánlható, bár elég borsos ára miatt valószínűleg csak kifejezetten a guvatfélék iránt érdeklődők, valamint a sorozatot gyűjtők fogják megvásárolni.

– Dr. Hadarics Tibor

Rövid közlemények

A császármadár (*Bonasa bonasia*) újbóli megfigyelése és valószínűsíthető fészkelése a Tarna-vidéki Tájvédelmi Körzet területén
Observation and presumed nesting of Hazel Grouse in the Tarna region Landscape Protection Area

Pontosan egy évtized telt el azóta, hogy a Tarna vidéki Tájvédelmi Körzet mai területén az utolsó hiteles, és bizonyított császármadár-megfigyelés volt. Ez még 1988 nyarán, Bükk-szent-erzsébet határában történt, a megfigyelő Telek Pál erdész volt. Én magam a területen öt éve többek között kifejezett császármadár-kutatást is folytattam, illetve folytattam volna. Az öt év alatt szinte minden olyan erdőrészt többször is bejártam, ahonnan régi császármadár-megfigyelés volt, illetve azokat az új élőhelyeket is felkerestem, amelyek a papírforma szerint a császármadár élőhelyeként vannak nyilvántartva. Mondanom sem kell, hogy a madár jelenlétének semmi nyomát sem tapasztaltam. Ezt a nézetemet sok más, a területet ismerő és rendszeresen járó erdész, vadász és más erdőjáró is igazolta. Ezen ismeretek alapján a császármadarat a területről eltűntnek, kipusztultnak kellett tekintenem. A fordulat 1998. június 30-án történt. Ekkor egy nyári záport követő órákban az Istenmezeje község határában húzódó fiatalos erdőrészen keresztül vezetett az utam. A 20-25 éves erdőállomány zömét erdei-fenyő, lucfenyő, és gyertyán alkotta. Elegyfaként jelen volt az akác, a rezgő nyár, a cser, a vörösfenyő, és a tisztásabb részeken a boróka. Amint hirtelen és váratlanul kibukkantam a hegyoldal közepe táján kanyargó út egyik fordulójáról, két császármadarat pillantottam meg. Az egyik egy 5-6 m magas lucfenyő csúcán, míg a másik egy gyertyán sarjhajtáson szárítottatta magát. Jöttömre perregő – és nem burrogó – szárnycsapásokkal elszálltak kb. 30 m-re, egy erdei iszalaggal erősen átfuttatott részre. A leszállás helyéről pár perc múlva halk kotyogó hangokat hallottam, amivel szerintem a közelben tartozkodó csibéket hívogathatták. A két

madár fészkelési időben való jelenléte és viselkedése egyértelműen arra utal, hogy ezen a területen költöttek. Az, hogy a közeli, 6-7 km-re húzódó Medves-hegységéből való átszivárgással – hiszen az ökológiai folyosó, az összefüggő erdőterület adott –, vagy egy megbújva maradt minipopulációval van-e dolgunk, örök rejtély marad. – *Katona Csaba, 3600 Ózd, Nagy-amerika u. 1/7.*

Pöfeteggombát fogyasztó tűzokok (*Otis tarda*)
Great Bustards feeding on puffball mushroom

1998 júliusa nagy esővel kezdődött a Hortobágyon. Egy hét alatt 56,3 mm csapadék hullt le, miközben napokon át 21-24 °C-os, mérsékelt meleg idő volt. A langyos esőktől seregesen nőttek a pusztai gombák. A Nagyivántól keletre fekvő Zámon, egy régi gulyaálláson július 3-án mintegy 30 db, különböző fejlettségű hasadt pöfeteget (*Mycenastrum corium*) találtam. A legnagyobb (összenőtt) példány elérte a 12 cm átmérőt és a 0,5 kg-ot, a kisebbek 5-8 cm nagyságúak voltak. Két nap múlva azt láttam, hogy ezt a gulyaállást öt tűzokkakas járta és erősen táplálkoztak. Július 7-én már nyolc tűzok szállta meg a helyszínt és ekkor teleszkóppal azt is észrevettem, hogy a gombákat piszkálják, eszegetik. Még ugyanezen nap délutánján alaposan átvizsgáltam a területet és egyetlen pöfeteget sem találtam meg: az összeset megették három nap alatt. A gombák némelyike helyén kisebb kaparás nyoma is látszott, ahogyan a hasadt pöfetegek karógyökérszerű micéliumát kiszedték. A puha talajon a tűzokok lábnyomain kívül semmilyen egyéb állatnyom nem akadt, ezért a gombák eltűnését sem lehetett vaddisznó vagy más, nagy étvágyú állat számlájára írni. Gombagyűjtők sem csellengtek a környéken. Az irodalomban nem találtam rá adatokat, hogy a tűzok táplálékában gombákat észleltek volna és korábban magam sem figyeltem meg hasonlót. – *Dr. Kovács Gábor, 5363 Nagyiván, Bem apó u. 1.*

**Ökörnyálgubancot vonszoló havasi lilék
(*Charadrius morinellus*)**

Dotterels dragging tangle of gossamer on their feet

A nyílt, pusztai terepet járó madármegfigyelők jól ismerik az „ökörnyal” nevű jelenséget, mely kora tavasszal és az ősz második felében fordul elő. Melegebb, napos időben, enyhe szél esetén a pókok hosszú szálakat eresztenek és vitetik magukat a kedvező légáramlással. Olykor annyira sűrű tőlük a levegő, hogy az embert is zavarják a kezére, arcára, felszerelésére rátapadó foszlányok. A füveken, nádon, kórókon, kútgémeken és egyéb, kiálló tárgyakon fennakadó hálók tömkelege néha több napig uralja a tájat, míg egy esőzés el nem tünteti. Madármegfigyeléseim harminc éve során többször is láttam, amint a keringő ragadozók – pusztai ölyv (*Buteo rufinus*), egerészölyv (*Buteo buteo*), vörös vércse (*Falco tinnunculus*), rétihéják (*Circus spp.*) – , vonuló darvak (*Grus grus*) hosszú ökörnyalakat „vontatnak” maguk után, de nem adták jelét, hogy zavarta volna őket. 1998 októberében három egymást követő napon, október 22-én, 23-án és 24-én, a szokásosnál is jóval nagyobb mennyiségű ökörnyal lepté be a Hortobágyot, majd 25-én erős széllel tartós eső jött és eltüntette. Október 26-án, az eső utáni napon, a Nádudvartól északra fekvő Szelencés- és Angyalháza-pusztákon madarászva négy havasi lilét figyeltem teleszkóppal. Közülük három példány a lábaira gubancolódott 15-20 cm-es ökörnyalcafatókat vonszolt, melyekbe a harmattól ázott fűszálдарabkák is belefóntak. Az egyik madárnak mindkét lábát béklyószerűen összefogta ez a furcsa nyűg, emiatt a lépése is rövidebb, futása pedig esetlen, kissé szökdécselő volt. Bicegő, suta mozgásuk ellenére ugyanolyan gyakorisággal szedegették rovártáplálékukat, mint a negyedik, problémátlan járású társuk. Az eset kapcsán felmerült a kérdés, hogy vajon a havasi liléknél kisebb, a fűben bújkálva táplálkozó madarak pl. a mezei pacsirta (*Alauda arvensis*), a pityerek (*Antbus spp.*), a sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*) vagy a sordély (*Miliaria calandra*) hogyan boldogulhattak a rájuk akadó ökörnyal-tömeeggel. Sajnos ezt nem sikerült megfigyelnem. Valószínűnek tartom, hogy a havasi lilék is gyorsan, egy-két nap alatt megszabadultak az

ökörnyal maradékától, mint ahogyan a tollászkodással az egyéb testrészeikről is letakarították. – Dr. Kovács Gábor, 5363 Nagyiván, Bem apó u. 1.

Fehérszárnyú szerkők (*Cblidonias leucopterus*) táplálkozása szántóföldi növénykultúrák felett

White-winged Black Terns feeding over cultivated land

1985-ben jegyeztem fel, hogy az akkor meglehetősen nagy számban (130-150 pár) fészkelő hortobágyi fehérszárnyú szerkők május–júniusban a löszháti száraz gyepek virágmezői fölött táplálkoztak, a fiókák kirepülése után, július végétől pedig a lekaszált rétek tarlóján és az ottveszett szénarendeken üldögéltek (Mad. Táj. 1985.(3-4): 61–64.). A későbbi években úgy tapasztaltam, hogy inkább az ecsetpázsitos rétek felett pásztázva szerezték táplálékukat, igazán száraz környezetet rendszeresen nem kerestek fel. 1998-ban csupán három helyen, mintegy 90-100 párban költöttek a Hortobágyon (ez az előző évnek alig a fele), de felfigyeltem egy érdekes, korábban nem látott táplálkozási és fiókanevelési jelenségre. A Kunkápolnási-mocsárban megtelepedett szerkők június 8-tól kezdve folyton kijártak a nagyiváni, olykor pedig a karcagi, borzasi gabonátáblakra, melyek a költőhelytől 4-7 km-re voltak. Eleinte csak a tavaszi árpa kikalászolt tábláit látogatták, de később az őszi árpa, búza, zab, repce is sorra került. Július közepén egy-egy reggeli, kora délelőtti megfigyelésen akár 70-80 példányos szerkőcsapatot is láthattunk. A kalászkok fölött alacsonyan kóválygó madarak egy-egy sikeres lecsapással nagy, zöld szöcskéket ragadtak fel és eleinte helyben meg is ették, a későbbi napokban viszont azonnal elindultak velük a mocsár felé etetni. Az első repülő fiókákkal július 7-én találkoztam a nagyiváni Bába-föld tavasziárpa-tábláján. A madárszülők szorgosan keresték a zsákmányt, eközben a fiókák a dűlőútra telepedve várakoztak. Itt, az úton történt az etetésük. Július 20-ig igen gyakran láttam itt 30-50 példány közötti összeseregletet, melyet hazai és külföldi madarászoknak is többször megmutattam. A legfurcsább esetet július 21-én észleltem. Ekkor a borzasi száraz rétek és az ottani

árpatabla felett 32 ezévi fiatal repült fel-alá, sűrű csapatban, de egyetlen öreg madár sem volt velük. A teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy a gabonatablákon néha együtt láttam mindhárom szerkőfajt. Június 14-én például 23 fehérszárnyú, 6 fattyú- (*Cblidonias hybridus*) és 2 kormos szerkő (*Cblidonias niger*) mutatkozott a Bába-földön. Miként 1985-ben, a szerkők idén is megjelentek a lekaszált réteken, de most a fiókák a nagy körbálákat használták tartós üldögélésre. Az 1998-as költési időben sem a hortobágyi halastavakat, sem az északi pusztákat nem látogatták a fehérszárnyú szerkők. – Dr. Kovács Gábor, 5363 Nagyván, Bem apó u. 1.

Adatok az ugartyúk (*Burbinus oedicnemus*) táplálkozásához és őszi gyülekezéséhez

Data on the feeding and autumn gathering of Stone Curlews

Az ugartyúkok hagyományos őszi gyülekezőhelyén, a Körös–Maros Nemzeti Park mozaikterületén, a Cserebökényi-puszták ún. Veres Zoltán-pusztájának a karámja mellett 1997. október 17-én kizárólag mezei pocok (*Microtus arvalis*) csontjait és szőrét tartalmazó ugartyúköpeteket és ürületeket találtam. 1997 pocokgradációs év volt. Az ürületektől 10 cm távolságban helyezkedtek el a köpetek, melyek azoktól jól elkülöníthetők, szélesebbek, változó átmérőjűek voltak, nagyobb csontokat is tartalmaztak és felszínükön nem volt fehér bevonat. Egyébként az ürületek és a köpetek a kevés csont mellett nagyrészt szürke színű szőrből álltak, és egyáltalán nem tartalmaztak rovar-kitinmaradványokat. Az ugartyúkok az emészthetetlen szőrnek és csontnak csak egy részét ürítették ki köpet formájában, kisebb részük – főleg szőr és apróbb csontok – áthaladt az emésztőrendszerükön és az ürületekkel távozott a szervezetükből. Korábbi években ugyanezen a területen vizsgált ugartyúköpületek nagy része bogarak emészthetetlen kitinmaradványait tartalmazta, a faj köpetével pedig eddig sohasem találkoztam. A karám közvetlen közelében marhataposástól egyetlen, korábban vízállásos, kevés növényzettel borított, kissé zombékos a terület. A madarak a mélyedéseket

közeledésekor rejtőzésre használták, így nehezen lehetett pontosan megszámolni őket. 1990-től évente a maximális egyedszámuk a következőképpen alakult: 1990: 16, 1991: 16, 1992: 28, 1993: 14, 1994: 33, 1995: 42, 1996: 46, 1997: 39 példány. A hetente végzett számolás alapján kisebb csoportokban érkeztek és vonultak el, nyilván egy-egy költőterület fiatalokkal megnövekedett állományát jelezve. A legnagyobb példányszámot minden évben szeptember közepén találtam. Például 1994-ben a számuk hétről hétre a következő volt: 2, 16, 33, 30, 7, 1. – Dr. Bod Péter, 6600 Szentés, Dr. Brusznay Á. stny. 10./A.

Házigalamb-fiókát (*Columba livia f. domestica*) zsákmányoló gyöngybagoly (*Tyto alba*)

Barn Owl taking Feral Pigeon nestling as prey

A magyaratádi református lelkész szeptember közepén értesített, hogy vigyük el a templomból a gyöngybaglyokat, mert a felújítás után lezárják a tornyot és nem szeretné, hogy elpusztuljanak a madarak. Miután megegyeztünk, hogy felrakunk egy költőládát és abban fognak a továbbiakban költeni a gyöngybaglyok, felmáshoztam a toronyba. A harangok felett, a párkány északkeleti sarkában találtam két, 10-15 napos gyöngybagolyfiókát. A bagolyfiókák mellett egy széttépett tollasodó házigalamb-fióka volt, belső szerveinek és a mellizomzatának nagy része már hiányzott. A délnyugati sarokban egy másik széttépett galambfióka volt. Az esetet azért tartom érdekesnek, mert gyöngybagolynál eddig nem tapasztaltam, hogy a vele együtt élő házi galambokból zsákmányolt volna. – Wágner László, 7632 Pécs, Eszék u. 1.

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*) nappali vadászata októberben

Nightjar hunting in daytime in October

Karancslapujtón 1998. október 4-én reggel szélcsendes, borús, nyirkos idő volt, +12 °C-os hőmérséklettel. Családi házunk udvarán tevékenykedtem, amikor délelőtt kilenc óra tájékán a levegőből molnárfecskék (*Delichon urbica*) csivitelő hangja ütötte meg a fületem. Rögtön

fel is fedeztem őket, amint a kertünk végének 2 ha-os gabonatarlója felett négy példány ide-oda röpködött. Hogy közelebről lássam őket kimentem a tarló szélére – elvégre október elején már ritkaság fecskéket megfigyelni. Eközben távcsővem látómezejében egy feltűnően hegyes és hosszú szárnyú, hosszú farkú, sólyomszerű madarat láttam felém közeledni. Amikor a tarló fölé ért, éles fordulatot vett és csapongó, cikázó repülésbe váltott át, hirtelen visszafordulásokkal tarkítva. Ekkor ismertem fel, hogy nappal zsákmányoló lappantyút látok. Felöltött bennem, hogy repülése vadászat közben mennyire hasonlít a korai denevéréhez (*Nyctalus noctula*). E denevérfaj 35-40 egyedét a napokban csodálhattam meg ugyanitt rovarászás közben a késő délutáni órákban. Valószínűleg a gyakori szűnyog és az éppen rajzó apró muslicaszerű rovarok vonzották ide őket is. A lappantyú táplálékszerzése 2-3 percig tartott, majd a tarlóval határos rét egyik idős, magányos csigolyafűzének lombkoronájába repült be. – *Rozgonyi Sándor, 3182 Karancslapujtó, Honvéd út 7.*

1998-as hortobágyi megfigyelések a kékbegyéről (*Luscinia svecica*)

Observations of Bluethroats on the Hortobágy in 1998

A Hortobágyon fészkelő kékbegyek állománya az 1981-es nagy mélypont után szinte folyamatosan gyarapszik. 1998-ban már legalább 250-300 párra becsültük a csatornák, mocsasak, zombékos rétek, halastavak, régi rizsföldi árkok fészkelőinek számát. Szokatlan jelenségek is előfordultak, melyeket az alábbiakban ismertetek.

1. Repcetáblán éneklő kékbegy – 1998. július 2-án, kora reggel, a Nagyivánhoz tartozó Komlósi-dűlőben járva egy éneklő kékbegyre figyeltem fel. Mivel a madár nem csak énekelt, de nászrepült is, könnyű volt megtalálni. Meglepetésemre nem a szántóföld mellett húzódo mocsárréten, a Sás-fenekén tartózkodott, hanem attól 150 méterre, az érő repce között. A mintegy 120 cm magas, termékes repceszárakon ülve szólt. Ugyanezen a napon, alkonyatkor, még egyszer megfigyeltem itt. Nem hinném azonban, hogy költőhelyként használta volna ezt a kultúrnövény-táblát. Ekkorra a fészkelés

egyébként is véget ért már, és az említett nap során többfelé is láttam kirepült fiatalokat. Vagy a Sás-fenek, vagy a kb. 800 méterre levő Nagyfenék kékbegyének egyike látogathatott el a repcére táplálkozni, és eközben alkalmilag énekelt néhányat. Meg kell vizont jegyeznem, hogy a jól beállt, sűrű, magas repceállományban gyakran megtelepszik és fészkel is a foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*) és a sordély (*Miliaria calandra*), néha pedig az énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*) és a réti tücsökmadár (*Locustella naevia*). Kékbegy jelenlétéről ez volt az első adatom.

2. „Csillag nélküli” kékbegy hímek – 1991 májusában a hortobágyi Derzsi-tavon láttam először olyan példányt, melynek egyszínű kék begye volt, fehér csillag nélkül (Madártani Tájékoztató. 1992(1): 22.). A későbbi években alig akadt ilyen adat, de 1998-ban a Hortobágyon nyolc „csillagatlan” egyedet észleltem a következő helyeken: Kis-Jusztus, Kotán-ér, Csukás-fenek, Farkas-sziget, Nagy-Darvas, Papatag, Kenderhátó-ér, Ágota-zug. – *Dr. Kovács Gábor, 5363 Nagyiván, Bem apó u. 1.*

Énekes rigó (*Turdus philomelos*) fészekvédő viselkedése

Nest defence behaviour of Song Thrush

1996. április 20-án a Gyulavári melletti Mályvádi-erdőben egy énekes rigó érdekes, általam korábban még nem tapasztalt viselkedését figyeltem meg. A madár egy vegyes állományú, tölgy-kőris-juhar erdőrészben, mezei juhar 1,2 m magasan lévő törzselágazódásában épített fészket. Már ez is eléggé különleges volt abból a szempontból, hogy az erdőrést ezen időszakban száradékolták, később a fészken kotló rigótól mindössze 20-25 m-re motoros fűrésszel darabolták fel a kivágott fákat. Amikor a fészket megtaláltam, a madár öt tojáson kotlott. A fészkekhez közeledve leugrott arról, de nem repült el, mint azt a fajtól általában „megszoktuk”, hanem a fészkek melletti ágakon sajátos elriasztó viselkedést mutatott be. Ez abból állt, hogy a nyakát lefelé görbítve, hátán a tollazatot felborzolva, farkát kissé legyezőszerűen szétterítve és szárnyait leengedve különleges érdes-sziszegő hangot adva pózolt. Ez a viselkedés kissé hasonlított a fekete rigó (*Turdus merula*)

udvarló szertartásához, amikor a hím dűrög a tojó előtt. Amíg a fészek közelében, attól 1,5-2 m-re tartózkodtam, ezt több alkalommal is megismételte. Egy láthatatlan „határvonalat” átélve (ami kb. 1,5 m volt) a rigó a fatörzs túoldalán lévő ágra ugrott, de kissé hátra lépve ismét a fészek mellé telepedett és ekkor újra bemutatta e megfélemlítésnek szánt viselkedést. Az esetet nem tudom mással magyarázni, mit azzal, hogy a rigó a fészeképítés és kotlás ideje alatt teljes mértékben megszokta az ember közeli jelenlétét, azzal szemben némileg „immunissá” vált. Ez annál is érdekesebb, mivel megfigyeléseim szerint az énekes rigó a fészkenél többnyire eléggé érzékeny madárfaj, a kotlás ideje alatt a fészekről akaratlanul lezavart madár gyakran végleg elhagyja azt. – *Marik Pál, 5600 Békéscsaba, Tolnai u. 4./D.*

Fenyőrigó (*Turdus pilaris*) fészkelése a Rakaca-víztárolónál

Nesting of Fieldfare at the Rakaca reservoir

1998. május 10-én egy fenyőrigót láttam mozogni a Rakaca-víztároló mellett, a halnevelő telep fái és a talajon, de már előző este is észleltem egy példányt a környéken. Május 30-án ismét láttam egyet, majd másnap két öreg és egy frissen kirepült fiatal madarat figyeltem sokáig. A telepen van egy nyárfacsoport egy-két égerfával, itt költhettek a fenyőrigók. Június 1-jén még láttam egy madarat. A megfigyelések alatt többször hallottam riasztani az öregeket, egészében véve azonban bizalmasan viselkedtek. – *Török Zoltán, 3792 Sajóbáony, Kun B. u. 10.*

Mezei pacsirta (*Alauda arvensis*) különös éneklési viselkedései

Unusual singing behaviour of Skylark

Közismert, hogy a mezei pacsirta nászrepülő énekléssel őrzi revírját. Három megfigyelésünk azonban azt bizonyítja, hogy néha eltér ettől, és a talajon vagy más szilárd alapon ülve vagy álldogálva is énekel. 1993. július 1-jén egy 130 cm-es lósóskán ülve hallatta hangját egyikük a Kunmadarasi-pusztán (Madártani Tájékoztató 1993(2): 41.). 1998. április 12-én Nagyiván

mellett, egy dűlő-úton álló mezei pacsirta perceként át folyamatosan énekel. Ekkor viharos szél fúj, így talán emiatt nem emelkedett a levegőbe. 1998. május 31-én ugyancsak Nagyiván határában egy lekaszált lucernás kb. 30 cm magas szénarendjén tartózkodó mezei pacsirta éneklését is megfigyeltük. Ekkor viszont normális szélviszonyok voltak és a környéken több pacsirta is énekel a levegőben. – *Dr. Kovács Gábor és Kovács Gergely, 5363 Nagyiván, Bem apó u. 1.*

Nagyfeszültségű távvezetéken éneklő mezei poszáta (*Sylvia communis*)

Whitethroat singing from high voltage electricity wire

1998. június 23-án a tiszzaörsi határban madarászunk. Egy erdősávval szegélyezett búzatábla mellett a mezei poszáta erős éneklése hallatszott. A madarat keresve egy, a szántót átszelő magasfeszültségű vezetéken leltünk rá. A vasoszlop egyik lábán, a villanyszerelők felmászását megkönnyítő vaslécek egyikén ült, kb. 20 méter magasan. Olyan kitartóan énekel, hogy nyilván ez az oszlop lehetett a rendszeresen használt éneklőhelye, míg a fészket a közeli erdősáv rejthette. – *Dr. Kovács Gábor és Kovács Gergely, 5363 Nagyiván, Bem apó u. 1.*

Partifecske (*Riparia riparia*) fészektelepei mészkőörlemény kúpokban

Colonies of Sand Martins in limestone gravel heaps

A partifecske költőüregeit folyók, tavak meredek, szakadó agyag-, lösz- vagy homokpartfalában, vályogvetők agyagfalában, homok és sóderbányák falának felső harmadában telep-szerűen építi. Először 1992-ben lettem figyelmes ezektől eltérő helyen épült telepre egy mészkőörlemény-halomban. A mészkőörleményt savanyú (szikes) talajok javítására, közbősítésére, kémhatásának normalizálására használják. Szentés környékére ezt az anyagot Érd mellől, a sóskúti mészkőbányából szállítják a mezőgazdasági üzemek. Ezért is található a kupacok gyakran utak vagy vasúti megállóhelyek közelében. Az anyag felhasználása nem

118. Partifecske (*Riparia riparia*) fészektelepe mészkőrlemény-kupacban. Szentes, Kistőke, 1992. május 9. (Bod Péter) – *Colony of Sand Martins in heap of limestone gravel*

119. Partifecske (*Riparia riparia*) fészektelepe mészkőrlemény-kupacban. Kunszentmárton, 1997. június 1. (Bod Péter) – *Colony of Sand Martins in heap of limestone gravel*

egyszerre történik, általában több évig tárolják. Elszállításkor, bontáskor a kupac egyik oldalán a gépi felrakás miatt meredek, hófehér fal képződik, mely több éven át biztosít megfelelő helyet a partifecskeknek a költőüregek kialakítására. Az anyag konzisztenciája, szemcsenagysága teszi lehetővé az üreg megépítését, tartós és biztonságos használatát. Érdekes lenne vizsgálni, hogy az erősen lúgos környezetet hogyan viselik a fiókák. A halmokban több vagon örleményt is tárolhatnak, így ezekben a nagyobb halmokban több száz partifecske-telepek is kialakulhatnak. Korábban a cukorgyártásban a fehérítés után melléktermékként keletkezett mészszipot használta a növénytermesztés a talajjavításra, de ezek a kúpok a víz elpárolgása után összeálltak, nehezen voltak megbonthatók, s természetesen ezek fészeképítésre is alkalmatlanok voltak. 1992-től tudatosan kerestem és figyeltem a fenti módon kialakult fészkelőtelepeket. Partifecsken kívül más madárfaj (gyurgyalag, hantmadár, mezei veréb stb.) fészkelését nem észleltem. Az alábbi telepeket találtam:

Szentes Kistőke nevű határrészében a zalotai műút 10 km-es szelvényében, a jobb oldalon 1992. május 9-én talált költőtelep 180 üreggel

még két idényben „üzemelt”. Megtalálásakor a telep már több éves lehetett.

Kunszentmárton határában, a 45-ös számú út jobb oldalán, a 6,5 km szelvényben, a „Jaksor parti tanyák” vasúti megállóhely mellett 1997. június 1-jén talált mészkőrlemény-kupacban 60-70 költőüreg volt, már két fészkelési idényt „kiszolgált”, ma is látható.

Szentes Alsó-rét nevű határrészében, a Tisza és a Kurca között, a Berki- és Szegi-dűlőkben két nagy halom látható, melyekben több száz partifecske fészkel. Az anyagot nyolc éve szállították ide, agrárszakemberek tájékoztatása szerint évek óta szolgál mindkettő költőhelyül.

Fábiánsebestyénben a vasútállomás közelében, a falu szélén lévő homokbánya és a szeméttelp mellett hatalmas friss mészkőrlemény-lerakatra bukkantam 1997. július 19-én. Ennek a halomnak még nem volt függőleges fala, ezért a partifecskek (kb. 200 pár) csak a homokbánya meredek falában fészkeltek.

A szokatlan helyen, a talajszint feletti mészkőrlemény-halmokban épített partifecske-telepekről az irodalomban nem olvastam. Ezért tartottam érdemesnek megfigyeléseimet közreadni és felhívni rá a figyelmet. – Dr. Bod Péter, 6600 Szentes, Dr. Brusznay Á. stny. 10/A.

Milyen Madár Ez? 3/4.

Az 1998/3. számban megjelent fényképen egy havasi lile (*Charadrius morinellus*) látható. A felvétel 1997 szeptemberében készült a Hortobágyon. A rejtvény meglehetősen könnyűnek bizonyult: a Milyen Madár Ez? történetében első ízben valamennyi megfejtő eltalálta a fajt.

A képen látható madár a hosszú, hegyes szárny, a megnyúlt vállvezők, valamint a viszonylag hosszú láb alapján valamilyen partimadár. Egyes fajok (csigaforgató, gulipán, gólyatöcs, bibicék, ugartyúk, futómadár) már a színezet alapján egyértelműen kizárhatók.

A madár faroktollaiból csak a két középső látszik, ezek végén diffúz fekete szalag és világos szegély van. A felső farokfedők szürkék, külö-

120. Milyen Madár Ez? 3/3.: havasi lile (*Charadrius morinellus*), Hortobágy, 1998. szeptember (Kalotás Zsolt) – Four-in-a-row 3/3: Dotterel

növebb mintázat nélkül. Ezzel ismét szűkül a kör, elhagyhatóak a godák, pólingok, széki-csérek, a kőforgató, az összes partfutó és cankó, a sárszalonkák, az erdei szalonka, valamint a víztaposók.

Maradtak a lilék. Mindkét szárny jól látható a nyújtózkodás közben, azokon semmilyen szárnycsíkot nem lehet fölfedezni. Ezt a bélyegget, valamint a hátsó vállfedőtollak jellegzetes színezetét (sötétbarna toll, világos, narancssárga szegéllyel) figyelembe véve egyedül a havasi lile jöhet számításba. Látható néhány narancssárga hastoll, valamint a láb sárgás színe, valamennyi bélyeg ezt az eredményt erősíti meg.

– Kókay Szabolcs

121. Milyen Madár Ez? 3/4. Feladat a faj felismerése. A megfejtéseket 1999 május 31-ig kérjük beküldeni. – Four-in-a-row 3/4

Helyreigazítás

Az 1998/2. számban a 42. oldalon a kis héjánál a megfigyelő neve nem Tőgye Pál, hanem Tőgye János.

Az 1998/3. számban a 105. és 106. oldalon hibásan jelent meg a közölt megkerülések száma: a válogatás helyesen 200 megkerülés adatait tartalmazza.

Az 1998/3. számban a 133. oldalon levő rövid közleményben helyesen házi veréből van szó: „Házi veréb (*Passer domesticus*) fészékében tojást rakó erdei fülesbagoly (*Asio otus*) / Long-eared Owl laying egg in a House Sparrow nest”

Az 1998/3. számban a 134. oldalon található hír szerzője nem Vasas András volt.

A fecskesirály (*Larus sabini*) újabb előfordulása Magyarországon

SZILÁGYI ATTILA

A balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1998. szeptember 27. és október 3. között egy öreg fecskesirály (*Larus sabini*) tartózkodott. Ez a faj második hazai előfordulása. A fecskesirály Magyarország madarainak névjegyzékében eddig B kategóriásként szerepelt, tekintve, hogy a mostani észlelés előtt, jelenlegi határainkon belüli, első hitelesített adata 1950-nél korábbi származik (Magyar et al. 1998).

A megfigyelés körülményei

A Virágoskúti-halastó 4-es medencéje a több mint 1000 hektár kiterjedésével hazánk ötödik legnagyobb mesterséges vízfelülete. Ez a tó mindig kiváló pihenőhely, különösen az őszi vonulás időszakában. Az elhúzódó csapolások nyújtotta adottságok következtében százezres nagyságrendben vonulnak itt át a madarak. A leszálló fajok szeptember elejétől november közepéig mindig találnak táplálkozásra és pihenésre alkalmas helyet a tó gátjai között.

Szeptember 27-én borult, párás, esőre hajló volt az idő. Ekkor a tó félig lecsapolt állapotban volt. A meder északi részén a szárazabb, míg a déli felén a vízzel borított területek domináltak. A táplálkozó madártömegek főleg a híg iszapon tartózkodtak. Társaimmal (a balmazújvárosi Madarász Suli – Természetvédő Klub tagjaival) a déli órában érkeztünk a tó keleti oldalán lévő ún. Tacsiló-leshez, ahonnan jó rálátás nyílik a meder nagy részére. Teleszkóppal pásztázva a medret kb. 300 méter távolságra egy alvó sirályt pillantottam meg, melynek sötét volt a feje, és kisebb termetűnek látszott, mint a körülötte lévő dankasirályok (*Larus ridibundus*). Mivel ekkor még nem tudtam, hogy milyen faj került elé, teleszkóppal fokozott figyelemmel kísérem a madarat. Néhány perc múlva egy közelébe gyalogló dankasirály feléje vágott, amitől az alvó sirály felröppent. Ebből távolságból a gyenge fény ellenére is kiválóan látszott

jellegzetes, háromszínű szárnymintázata, amely egyértelművé tette a faji hovatartozást. Miután minden jelenlévő madarász megnézte a fecskesirályt, értesítettük a többi megfigyelőt is.

A madár közben a meder más részére repült, és a közben eleredt heves esőzés miatt nem találtuk. Az időközben megérkező helyi madarászokkal egyszerre több helyen is kerestük. A tó nyugati felén, egy dankasirály-csapatban került ismét szem elé. Erről a helyről közelebből és jobb fény mellett figyelhettük. Háromnegyed óra elteltével váratlanul kiszállt a mögöttünk lévő halágyra és tőlünk 20-60 méterre pásztázta a víz felszínét, amelyen a halászat nyomán számos apróbb haltetem úszott és hevert a parton. A feléje dobott halra rávágott és tőlem mintegy 6 méterre ereszkedett le a vízre. A következő napokban hasonlóan viselkedett, napjában többször járt a táplálócatornára és a halágyra táplálkozni, ekkor általában 30-50, de időnként 10-15 méter távolságra szállodgált az emberektől.

A madár leírása

Már az alvó sirálynál feltűnt a dankához képest kisebb termete, sötét csuklyája és sötétebb dolmánya, rövidebb lába. Kb. 15%-kal kisebb termetű, mint a dankasirály. Ez már 300 m-ről, a megpillantásakor is érzékelhető volt. Teste nyúlánkabb és arányaiban hosszabb szárnyú. Csőre vékony, rövidebb, mint a dankáé, fekete színű és a vége sárga. Lába fekete, rövidebb, mint a dankáé. Szeme fekete, közelebből látni lehetett a szemgyűrű lilás színét is. Feje sötét-szürke, ami rosszabb látási viszonyoknál feketének tűnt. A sapka jobban lehúzódott a nyakon, mint a dankasirály esetében. A sapkát fekete sáv határolta, amely a tarkón vastagabb, míg a nyak oldalán ill. a toroknál vékonyabb volt.

A többi sirály között feltűnő volt a fecskesirály sötét feje. Az, hogy szeptemberben is megvolt

még a csuklyája, a többi sirályétól eltérő vedlési stratégiával magyarázható: a fecskesirály csak a telelőhelyre való megérkezése után vedli a fej és testtollait (Grant 1986).

A nyaka, melle, hasa, oldala, kloákatájéka és farka teljesen fehér volt. Háta és összecukott szárnya sötétebb szürke, mint a sárgalábú sirály dolmánya. Az összecukott szárny kézevezőin először nem láttunk fehér színt, de később közelebbről és jobb fényenél érzékelhető volt az evezők végein lévő vékony, halvány, világos tollszegély. Röptében nagy távolságról is feltűnt háromszínű szárnya. A hát, a válltollak és karevezők fedőinek test felőli része, valamint a szárnyél a dolmánnyal megegyező szürke színű volt. A karevezők és fedőiknek egy része, a nagy szárnyfedők, a belső kézevezők és a nagy kézfedők fehérek voltak, amelyeket a fekete külső öt kézevező és fedők, valamint a szintén fekete fiókszárnny határolt. A belső szürke és a külső fekete szín háromszögszerűen fogta közre a fehér szárnyterületet, amely így jellegzetes mintázatot alkotott. A szárny alulról fehér, csak a kézevezők végei és a szárnyél alsó tollai voltak feketék. A farcsik és a fark alulról és felülről is fehérek. A fark kimetszett, villás. Röpte csapongóbb, csérszerűbb, mint a dankasirályé. Az iszapon hasonlóan szedegetett, mint a dankasirály, de ha túl közel került hozzájuk, azok felévágtak.

A fecskesirály elterjedése, vonulása és helyzete

A fecskesirály a magas észak költő faja. Fészkel Alaszkában és Kanada északi és északnyugati szigetein, valamint a Tajmír-félszigettől keletre, Szibéria északi partvidékén. Hazánkhoz legközelebb Svalbardon és Grönland keleti partjain költ. A Norvégiához tartozó Svalbardon 1907-ben költött utoljára, majd 1993-ban újra megtelepedett 5 pár (Gantlett 1994).

Az alaskai és a szibériai fészkelők az amerikai kontinens nyugati partjainál vonulnak és Dél-Amerika partjainál töltik a telet. A kanadai és grönlandi költő populáció az Atlanti-óceánt átrepülve, Afrika délnyugati partjainál telel. Nyílt tengereken vonul, Európa nyugati partjainál általában a viharos nyugati szeleket követően figyelik meg (Grant 1986). Előfordult

néhány százas, illetve a francia partokon 2000 példányból álló csapata is. A Brit-szigeteken és Írországon évente 70-100 esetben észlelik, főleg augusztus-október között. A norvég, dán, német, holland és belga partokon szintén minden évben előfordul. A Földközi-tenger medencéjében már ritkább kóborló, Olaszországban egy, Izraelben kettő, Egyiptom partjainál három esetben észlelték. A kontinens belsejébe kivételes esetben vetődik. Svájcban 11 ízben, mindig fiatal madarakat (legutóbb 1998. szeptemberében), míg Ausztriában három esetben figyelték meg. Csehországban, Bulgáriában és Romániában egy-egy ízben fordult elő. Fecskesirályokat megfigyeltek még Lengyelországban, a balti államokban, Portugáliában, Spanyolországban, Svédországban és Finnországban is (Lewington et al. 1991, Anonim 1992-1998).

Magyarországon 1941. december 17-én, a Duna káposztásmegyeri szakaszán ejtettek el egy fiatal példányt, amely a Madártani Intézet gyűjteményébe került (Bezsilla 1942). Ez a bizonyító preparátum 1945-ben, Budapest ostromakor megsemmisült. Minthogy ez az eddigi egyetlen hazai előfordulása még 1950 előtt történt, az 1998-ban megjelent Magyarország madarainak névjegyzékében a faj még B kategóriásként került besorolásra (Magyar et al. 1998). A mostani újabb megfigyelést a Nomenclator Bizottság elfogadta, így a faj átkerült az A kategóriába.

Summary: Second record of Sabine's Gull in Hungary

A breeding plumage adult Sabine's Gull was observed and photographed between 27th September and 3rd October, 1998 on the Virágoskút fishpond system near Balmazújváros. This was only the second record of this species in Hungary after one juvenile collected on the Danube near Káposztásmegyer in the winter of 1941 (the stuffed specimen fell victim to a fire during the 1945 bombing of Budapest). With the acceptance of the current record by the Hungarian Checklist and Rarities Committee Sabine's Gull was reclassified into Category A from Category B on the Hungarian list.

122–124. Fecskesirály (*Larus sabini*) ad., 2. hazai előfordulás, Balmazújváros, Virágskúti-halastó, 1998. szeptember 29.
(Cursorius/íjf. Oláb János) – Sabine's Gull (second Hungarian record)

125–127. Fecskesirály (*Larus sabini*) ad., 2. hazai előfordulás, Balmazújváros, Virágoskúti-halastó, 1998. szeptember 29. (Cursorius/íjf. Oláb János) – Sabine's Gull (second Hungarian record)

Irodalom

- Anonim 1992–1998: Western Palearctic news. *Birding World*. Vol. 5–11.
- Bezsilva L. 1942. A fecskesirály első előfordulása Magyarországon. *Aquila* 46–49: 449.
- Gantlett, S. 1994. 1993: the Western Palearctic year. *Birding World* 7: 24–37.
- Grant P. J. 1986. *Gulls: a guide to identification*. Poyser, London.
- Lewington I., Alström P. & Colston P. 1991. *A field guide to the rare birds of Britain and Europe*. Domino Books, St. Helier.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. 1998. *Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke*. Madártani Intézet – Budapest.

Szilágyi Attila, 4060 Balmazújváros,
Tóth Árpád u. 26.

Érdekes madármegfigyelések, 1998. augusztus – október

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: HADARICS TIBOR

E rovat számára kérjük beküldeni folyamatosan, vagy legkésőbb a lent megadott határidőig azon madárfajok adatait, amelyek magyar nevét *dólt betűvel* szedtük a *Magyarország madarainak jegyzéke* című összeállításban (Túzok 1: 42–48). Természetesen hely adunk gyakori fajok szokatlan helyen, a szokásostól eltérő időben vagy mennyiségben való megfigyeléseinek is. A lap évi négy számában mindig a megjelenést megelőző időszak adatait közöljük, az alábbiak szerint (zárójelben az adatok beküldési határideje):

1. szám: november–januári adatok (február 10.)
2. szám: február–áprilisi adatok (május 10.)
3. szám: május–júliusi adatok (augusztus 10.)
4. szám: augusztus–októberi adatok (november 10.)

Felhívjuk a figyelmet, hogy a határidők lejártá után is lehet még adatokat beküldeni, mivel az anyag végleges lezárására csak később kerül sor, s így akár az utolsó pillanatban érkezett adatok is bekerülhetnek a lapba. Saját munkánk megkönnyítése érdekében azonban kérünk mindenkit, hogy lehetőleg tartsa be a határidőket.

Az adatok beküldésekor kérjük megjelölni a pontos dátumot (től–ig); a megfigyelés pontos helyét (településhatár és közelebbi hely); a példányszámokat; ha megállapítható a kort és az ivart; valamint a megfigyelő(k) nevét (kettőnél több megfigyelő esetén kérjük aláhúzással, vagy valamilyen más módon megjelölni azt, hogy kinek a nevét szerepeltessük az adat mellett *Kovács P. és tsaí* formában, mert minden megfigyelő nevének kiírására terjedelmi okok miatt nincs lehetőségünk). Ha a megfigyelt madárról fénykép is készült, azt is kérjük eljuttatni az adatokkal együtt dr. Hadarics Tibor vagy a *Túzok* szerkesztőségének címére. A fényképek sérülésmentes visszajuttatásáról gondoskodunk. Diát, színes vagy fekete-fehér papírképet egyaránt be lehet küldeni.

Az adatok hitelességéért kizárólag a megfigyelők felelnek. *A csillaggal (*) jelzett adatokat a Nomenclator Bizottság még nem hitelesítette, így azokat a Bizottság állásfoglalásáig fenntartással kell fogadni, idézésük kerülendő, ezért ezen adatoknál a megfigyelő nevét sem közöljük.* Nyomatékosan kérünk mindenkit, hogy a hitelesítendő fajokról a megadott időpontokig a Nomenclator Bizottság számára is küldje el a részletes leírást.

Északi búvár (*Gavia stellata*): 09.25-én (Tar J.) és 09.27-én (Simay A. – Simay G.) a Polgári-halastavon 1; 10.08-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 (Konyhás S.); 10.10-én a Dinnyési-halastavakon 1 ad. nászruhas (Lendvai Cs.); 10.14–15-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 juv. (Szabó F.; Bod P. – Bede Á.); 10.16-án a Balaton Szigligeti-öblében 1 ad. (Oláh J.); 10.21-én a Csaj-tavon 1 (Szabó F.); 10.23-án a szegedi Fehér-tavon 2 madarat figyeltek meg (Kókai K. – Cseh J.).

Sarki búvár (*Gavia arctica*): 10.11-én a Szegedi-Fertőn

1 (Nagy T.); 10.27-én Tihanynál a Balatonon pedig 1 ad. nászruhas madarat észleltek (Vasuta G.).

Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*): A kabai cukorgyár ülepítőin 08.29–09.11. között 350–400, 09.12–10.11. között 200–230 pd tartózkodott (Zeke T.); a hortobágyi Csécsi-halastavon 10.02-án 200 (Kovács G.); a tömörkényi Csaj-tavon 10.18-án 105–110 pd-t számláltak (Bod P. – Bede Á.).

Vörösnakú vöcsök (*Podiceps grisegena*): Az Alföld tavain és halastavain a költési idő után is rendszeresen megfigyelhető volt, ezért csak a dunántúli adatait közöljük (de továbbra is kérünk minden adatot beküldeni): 08.05. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 (Riezing N.); 08.26–27. ugyanott 1 (MME 24. Helyi Csoport; Riezing N.); 09.08. Zalaegerszeg, pózvai bányatavak 1 vedlő ad. (Ciconia Klub); 09.12. Ferencmajori-halastavak 3 (Riezing N.); 09.13. Sumonyi-halastó 3 ad. (Ónodi M. – Madas K.); 09.19. Nagykanizsa, Miklósfai-halastavak 1 juv. (Ciconia Klub); 09.20. Ferencmajori-halastavak 2 (Riezing N.); 09.26. ugyanott 1 (Riezing N.); 10.04. ugyanott 1 (Riezing N.); 10.08. és 10.10. ugyanott 2 (Csonka P. – Riezing N.); 10.12. Sopron-Balf, Fertő (Nagy-Kládler-tó) 3 (Mogyorósi S. – Molnár B.); 10.17–18. Keszthely, Balaton 1 (Oláh J.; Ciconia Klub); 10.21. Nagykanizsa, Miklósfai-halastavak 1 téli tollazatú (Ciconia Klub); 10.24. Fertőrákos, Fertő (Rákosi-öböl) 1 téli tollazatú (Hadarics T. és tsaí); 10.31. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 (Riezing N.).

Búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*): 10.12-én 131 pd-t számoltak a tömörkényi Csaj-tavon (Bede Á.).

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*): 09.24-én* a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1; 10.11-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 téli tollazatú (Bod P.); 10.21-én* a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 1 téli tollazatú; 10.22-én* az Elepi-halastavon 2; 10.25-én* a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 pd-t láttak.

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*): A Hortobágyi-halastavon rendszeresen meg lehetett figyelni, néha ötven pd feletti csapatokban is; az onnan származó adatok a következők: 08.01. 6 (Oláh J. – Zalai T.), 08.04. 15 (Gyüre P.), 08.05. 8 (Oláh J.), 08.06. 30 (Szilágyi A. és tsaí), 08.07. 120 (Tar J.), 08.08. 6 (Szondi L.), 08.09. 16 (Oláh J.), 08.11. 1 (Tar A. és tsaí), 08.15. 15 (Emri T. – Zöld B.), 08.16. 3 (Varga L. és tsaí), 08.18. 5 (Konyhás S.), 08.30. 6 (Gál A.), 09.09. 3 (Gyüre P.), 09.12. 95 (Tar J.), 09.19. 16 (Gyüre P.), 09.20. 6 (Zöld B. – Zeke T.), 09.22. 2 (Konyhás S.), 09.24. 20 (Gál A.), 09.26. 20 (Zöld B. – Zeke T.), 10.03. 15 (Gyüre P.), 10.08. 5 (Pigniczki Cs. és tsaí), 10.10. kb. 35 (Pigniczki Cs. – Bede Á.), 10.17. 55 (Gyüre P.), 10.18. 10 (Zöld B. és tsaí), 10.22. 57 (Ciconia Klub), 10.24. 25 (Gyüre P.), 10.30. 58 pd (Kovács G.). A

Hortobágyon ezen kívül legtöbbször és legnagyobb számban az Ohati-halastavon mutatkozott: 08.11-én 15, 08.16-án 20 (Simay A.), 08.20-án 38, 09.09-én 20 (Konyhás S.), 09.12-én 15 (Simay A. és tsai), 09.23-án 62, 10.01-jén 63, 10.08-án 38 (Konyhás S.), 10.11-én 1 (Emri T. – Zöld B.), 10.16-án 10, 10.22-én 15 (Konyhás S.), 11.29-én 9 (Tar J.), 10.30-án 1 ad. + 4 juv. pd-t láttak (Szilágyi A. – Varga L.). A Hortobágyon ezeken kívül Csécsi-halastavon 08.04-én 10 (Sós E. és tsai), 08.19-én 4 (Tar J.), 08.30-án 4 (Gál A.), 09.26–10.02. között 16-18 (Zeke T.), 10.05-én 1 (Szondi L.); a Gyökérkúti-halastavon 08.05-én 38 (Oláh J.), 08.10-én 19 (Ecsedi Z. – Oláh J.), 08.15-én 20 (Weszelinov O.), 08.28-án 11 (Erdei K.), 08.30-án 23 (Weszelinov O.); a Fényesi-halastavon 08.06–07-én 1 (Sós E. és tsai); az Akadémiai-halastavon 08.18-án 5 (Lendvai Cs. – Szel L.), 09.09-én 2 (Géczy G. – Koczka A.); a Derzsi-halastavon 08.30-án 1 (Gál A.); a Virágoskúti-halastavon 10.31-én 1 pd-t figyeltek meg (Varga L.). Az ősz folyamán rendszeresen, és a korábbiaknál nagyobb számban figyeltek meg a Kis-Balatonon is: 08.08. 18 (Palkó S.), 09.06. 9, 09.11. 16, 10.07. 19, 10.09. 23 (Ciconia Klub), 10.18. 25 pd (Oláh J.). E rendszeres előfordulási helyeken kívül kóborló példányok felbukkantak 08.18–20-ig a naszályi Ferencmajori-halastavakon (1 juv.) (MME 24. Helyi Csoport), 09.15-én az Egerszalóki-víztárolón (12-15 pd) (Fitala Cs.), 10.11-én a Biharugrai-halastavon (1 pd) (MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztály) és a tömörkényi Csaj-tavon (1 juv.) (Bod P.), 10.25-én a szegedi Fehér-tavon (1 pd) (Homor P.).

Törpegém (*Xobrychus minutus*): Elég későn, 10.07-én még 3 pd-t észleltek a Balmazújváros melletti Virágoskúti-halastavon (Szilágyi A.).

Kis kócsag (*Egretta garzetta*): 08.17–26. között 160-166 madár tartózkodott Mártély közelében (Kotymán L.). Az Akasztói-halastavakon 09.26-án 3 (Kókay Sz. – Homonnai I.); a fertőújlaki Nyéki-szálláson 09.26-án 4, 09.30-án 1 (Hadarics T. és tsai), 10.03-án 4 (Hadarics T. – Ferenc A.); a Szegedi-Fertőn 10.03-án 1 (MME Csongrád megyei Helyi Csoport), 10.11-én 2 (Nagy T.), 10.23-án (Tokody B. és tsai; Kókai K. – Cseh J.) és 10.30-án (Fodor A.) 1-1; a Polgár határában lévő Bivalyalmi-halastavon 10.15-én 1 megkészt madarat láttak (Tar J.).

Nagy kócsag (*Egretta alba*): A fertőújlaki Borsodi-dűlőben 08.01-jén 64 (Erdei K.); Mártély közelében 08.17-én 294 (Kotymán L.); a Bodrogzugban 08.22-én 735, 09.08-án 1200 (Petrovics Z.), 09.10-én 1600 (Szegedi Zs. – Petrovics Z.); a hortobágyi Ohati-halastavon 10.30-án 300 madarat számoltak (Szilágyi A. – Varga L.).

Vörös gém (*Ardea purpurea*): 10.02-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 juv. (Konyhás S.); 10.03-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 2 (Hadarics T. – Ferenc A.), a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavon 1 juv. (Faragó I. Cs. és tsai); 10.10-én a Szegedi-Fertőn 1 (Domján A.); 10.15–18. között a tömörkényi Csaj-tavon 1 juv. pd-t láttak (Bod P. – Bede Á.).

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): A Bodrogzugban 08.22-én 83, 09.01-jén 71, 09.07-én 183, 09.15-én 73, 09.18-án 80, 09.21-én 10, 09.22-én 24 pd-t számláltak (Petrovics Z.).

09.08-án a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavon 30; 09.11-én ugyanott 20 (Ciconia Klub), a Szentese-Fertőn 1 juv. (Bede Á.); 09.14-én a Miklósfai-halastavon 1; 09.16-án ugyanott 12 (Ciconia Klub); 09.19-én a Cserebökényi-pusztákon 6 (Bod P. – Bede Á.); 09.20-án a Békéscsaba melletti Szentmiklós-pusztán 2 (Marik P. – Hankó M.), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 7 ad. + 9 juv. (Varga L. és tsai); 09.25-én a Somlószló–Doba–Oroszi–Noszlop–Devecser útvonalon 2 ad. + 1 juv. (Kaufman G.); 09.26-án Gyulavári mellett (Mályvád, Nagy-rét) 9 (Marik P.); 09.30-án a békéscsabai Szentmiklós-pusztán 1 (Hankó Gy.); 10.04-én az Akasztói-halastavaknál 1 (Pigniczki Cs.); 10.07-én Karancslapujtő közelében 4 (Rozgonyi S.), a szabadkígyósi Apáti-pusztán 1 (Pap L. – Forgách B.); 10.14-én Békéscsaba közelében (Alvégi-legelő) 1 ad. (Marik P.); 10.18-án Átány határában (Györki-gyep) 3 kései vonuló madarat figyeltek meg (Ambrus B.).

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*): Egyik szárnyán sérült madár tartózkodott a dunatetőtleni Böddi-szék környékén 09.05-től 10.04-ig (Pigniczki Cs.). 09.27-én Kópházán 6 (Soproni J.); 10.03-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Szilágyi A. és tsai); 10.12-én Hódmezővásárhely és Szentes között 2 (Balla I.); 10.23-án Kocsújfalu közelében szintén 2 (Konyhás S.); 10.31-én a Virágoskúti-halastavon 1 pd-t észleltek (Varga L. – Szűcs L.).

Batla (*Plegadis falcinellus*): 08.01-jén a Hortobágyi-halastavon 1 (Oláh J. – Zalai T.); 08.03-án a Kis-Balatonon 2 (Ecsedi Z. – Oláh J.); a Hortobágyi-halastavon 08.04-én 14 (Gyüre P.), 08.05-én 21 (Oláh J.), 08.06-án 15 (Szilágyi A. és tsai), 08.07-én 28 (Tar J.), 08.08-án 5 (Szondi L.); 08.10-én a hortobágyi Akadémiai-libanevelőn 31 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 08.11-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 17 (Konyhás S.), a hortobágyi Akadémiai-halastavon 11 (Simay A.), a Hortobágyi-halastavon 12 (Zeke T. és tsai); 08.16-án a Hortobágyi-halastavon 1 (Zeke T.); 08.19-én a Bokrosi Nagy-Sós-tónál 2 ad. (Bod P. – Bede Á.); 08.21-én a balmazújvárosi Nagy-sziken 1 (Oláh J. és tsai), a Kis-Balaton II. ütemén (Zimány) 2 (Palkó S.); 09.12-én a hortobágyi Akadémiai-halastavon 2 pd-t láttak (Simay A. és tsai).

Tarvarjú (*Geronticus eremita*): 10.07–08-án 1 imm. (2y) hím + 1 imm. (1y) tojó madár tartózkodott Tótvázsony közelében (Vers J. és tsai); a helybeliek elmondása szerint először még három madár volt, ezt megerősíti az is, hogy miután a megfogott tarvarjúkról lement egy riport a televízió körzeti híradójában, telefonon jelentkezett egy férfi, aki 10.03–04-én* Sobor községben (a családi házuk és az istálló tetején) látott három ilyen madarat (valószínűleg ugyanezeket a pd-okat), s le is fényképezte őket. A madarak – gyűrűik alapján – egy ausztriai, Salzburg melletti tenyésztelő (Konrad Lorenz Forschungsstelle für Ethologie, Grünau) félig szabadon élő állományából származtak. A telepről több mint tíz madár (a teljes állomány) szökött meg október elején. 10.18–20. között újabb 2 imm. (1y) hím pd bukkant fel nálunk, ezúttal ásoththalmó közelében (Deli G. és tsai); e madarakat is sikerült befogni. Mind a négy nálunk kézre került tarvarjú tulajdonosaik visszavitték Ausztriába.

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*): 10.03-án* a Kiskunlaci-háza melletti horgásztavakon tűnt fel 2 pd.

Kis lilik (*Anser erythropus*): A Hortobágyi-halastavon ezen az őszön az első megfigyelés 09.24-én volt, ekkor 27 ad. + 19 juv. madarat láttak (Tar J.), 09.25-én 22 ad. + 16 juv. (Ecsedi Z. és tsai; Konyhás S.), 09.26–27-én 21 ad. + 23 juv. (Gyüre P. – Zöld B.; Zeke T. – Zöld B.), 09.30-án 26 ad. + 19 juv. madarat vettek számba (Konyhás S.), s nyilván ezt az utóbbi 45 pd-t észlelték itt 10.01-jén (Tar J.), 10.03-án (Gyüre P.) és 10.09-én is (Tar J.); 10.10-én 49 (kb. harmadrészüik juv.) (Pigniczki Cs. – Bede Á.), 10.17-én 40 (Kovács G.; Gyüre P.), 10.23–25. között 22 (Konyhás S.), 10.27-én 16 madarat figyeltek meg (Tar J.). A madarak táplálkoznak a közeli Cserepes-pusztára jártak, ott 09.27-én 28 ad. + 16 juv. (Tar J.), 10.14-én 19 (Zalai T. és tsai; Tar J.), 10.21-én 14 ad. + 8 juv. (Konyhás S.), 10.28-án pedig 8 pd-t láttak (Kovács G.); de a Rókási-legelén is észlelték 10.22-én 22 pd-t (Tar J.). 10.25-én Nagyván közelében 1 (Kovács G.), 10.31-én pedig a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2 juv. pd került elő (Varga L. – Szűcs L.).

Nyári lúd (*Anser anser*): 10.10-én egy fehér színű madarat láttak a Hortobágyi-halastavon (Pigniczki Cs. – Bede Á.).

Indiai lúd (*Anser indicus*): Szeptemberben többször láttak egy ad. pd-t a fertőújlaki élőhely-rekonstrukciókon (a madár nyilvánvalóan fogságból szökött, jobb lábán fém gyűrűt viselt): 09.07–08-án (Pellinger A. – Laczik D.; Hadarics T.) és 09.14-én (Pellinger A.) a Nyéki-szálláson, 09.26-án (Hadarics T. és tsai) és 09.30–10.02. között a Borsodi-dűlőben észlelték (Hadarics T. és tsai; Pellinger A.; Riezing N.).

Vörösnnyakú lúd (*Branta ruficollis*): 10.29-én 1 pd-t észlelték a Biharugrai-halastavakon (Vasas A. – Zalai T.).

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*): 08.11–12-én* a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv.; 09.25–10.08. között a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 tojó (Gál A. és sokan mások); 10.11-én* és 10.14-én* a kabai cukorgyár ülepítőin 1 tojó madarat észleltek (utóbbi azonos a korábban a Csécsi-halastavon látott pd-nyal).

Bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*): A fertőújlaki Nyéki-szálláson 08.01-jén 1 ad. + 7 juv. (Homor P.), 08.02-án 8 juv. (Erdei K.), 08.03-án 4 (Oláh S. – Szalai K.), 08.05-én 7 juv. (Pellinger A.); a Bokros melletti Nagy-Sós-tavon 08.05-én 1 ad. tojó (Bod P. – Bede Á.); a szegedi Fehér-tavon 08.09-én (Kókai K. – Cseh J.) és 08.13-án (Mészáros Cs.) 2; a Sumonyi-halastavon 08.15-én 5 juv. (Ónodi M. és tsai); a szegedi Fehér-tavon 08.23-án 2 ad. (Kasza F. és tsai); a nagyhegyesi Elepi-halastavon 09.12-én 1 tojó (Szilágyi A. és tsai); a szegedi Fehér-tavon 09.13-án 1 (Kókai K.); a balmazújvárosi Nagy-sziken 09.16-án 1 átrepülő (Szilágyi A.); a szintén Balmazújváros határában lévő Virágoskúti-halastavon 09.18–22-ig 1 (Szondi L.; Szemadám Gy. – Végvári Zs.; Schmidt A. és tsai); a szabadszállási Zab-széken 09.18-án (Pigniczki Cs.) és 09.20-án (Kókay Sz. és tsai) 1 ad. tojó; Balatonfűzfő mellett, a Nitrokémia Rt. szennyvízülepítőin 09.22–24-ig,

09.29–10.02-ig és 10.08–09-én 1 (Szelle E.); a szegedi Fehér-tavon 09.27-én 1 (Kókai K. – Cseh J.), 10.02–03-án 1 hím (Domján A.; Kókai K.), 10.10-én (Nagy T.), 10.12-én és 10.16-án (Mészáros Cs.) 1-1; a tömörkényi Csaj-tavon 10.04-én 1 ad. hím (Bod P. – Bede Á.); a fertőújlaki Nyéki-szálláson 10.10-én 2 hím + 3 tojó (Hadarics T. – Kaufman G.); a fertőújlaki Pap-réten 10.13-án 7 (Pellinger A.); ismét a Nyéki-szálláson 10.16-án 1 ad. (Hadarics T. – Fodor A.); a Szegedi-Fertőn 10.19-én 1 ad. (Fodor A.); a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 10.21-én 2 (Pellinger A.); a Dinnyési-Fertőn 10.22-én 1 (Schmidt E.); a szegedi Fehér-tavon 10.23-án (Kókai K. – Cseh J.), 10.26-án (Mészáros Cs.) és 10.29-én 1 (Domján A.); a geszti Begécsi-víztározólón 10.31-én 1 ad. hím pd-t figyeltek meg (Vasas A. – Zalai T.).

Fütyülő réce (*Anas penelope*): Az elárasztott fertőújlaki Borsodi-dűlőben 09.30-án 50 (Hadarics T. és tsai), 10.03-án 146 (Hadarics T. – Ferenc A.), 10.10-én 250 (Hadarics T. – Kaufman G.), 10.16-án 200 (Hadarics T. – Fodor A.), 10.24-én 500 pd tartózkodott (Hadarics T. és tsai).

Kendermagos réce (*Anas strepera*): 10.03-án a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 70 (Hadarics T. – Ferenc A.); 10.17-én a Petőfiszállás melletti Péteri-tavon 101 madarat számoltak (Pigniczki Cs.).

Csörgő réce (*Anas crecca*): A Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 09.26-án 10 600 pd-t számoltak (Hadarics T. és tsai), október folyamán a madarak száma fokozatosan csökkent (Hadarics T.).

Kanalas réce (*Anas clypeata*): A Fertőújlak melletti Borsodi-dűlő elárasztásán 10.03-án 1216 (Hadarics T. – Ferenc A.), 10.10-én (Hadarics T. – Kaufman G.) és 10.16-án (Hadarics T. – Fodor A.) kb. 1000, 10.24-én 2200 pd-t számláltak (Hadarics T. és tsai).

Üstökösréce (*Netta rufina*): A legtöbbször és a legnagyobb egyedszámban a Fertő tavon figyelték meg: 08.13-án a Madárvárta-öbölben 130 (Pellinger A.), 09.03-án az ún. Bánfai-szélben 20-25 (Mogyorósi S.), 09.19-én a Bozvízen 4, a Hidegségi-tóban kb. 250 (Mogyorósi S. és tsai), 10.12-én a Péter-sarokban 12, a Hidegségi-tóban 20 pd-t számoltak (Mogyorósi S. – Molnár B.). Dinnyésen 08.10-én 1 tojó vagy juv., 08.21-én 1 gácsér + 5 tojó vagy juv., 10.10-én 2 (Lendvai Cs.), 10.23-án 14 pd-t láttak (Horváth G. és tsai). A naszályi Ferencmajori-halastavon 08.13–29-ig 2 juv. (MME 24. Helyi Csoport); a Biharugrai-halastavakon 08.19–09.07-ig 1 tojó (Schmidt A. és tsai); a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 09.03-án 1 (Szondi L.); a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 09.19-én 1 imm. hím (Ciconia Klub); a Biharugrai-halastavakon 09.30–10.21. között 2 (Vasas A. – Zalai T.); a Miklósfai-halastavokon 10.01-jén 3, 10.02-án 1, 10.03-án 4, 10.07-én 2, 10.09-én 1, 10.17-én és 10.26-án 2-2 pd-t észleltek (Ciconia Klub).

Cigányréce (*Aythya nyroca*): Néhány szokatlanul nagy példányszámú megfigyelésről kaptunk jelentést: 09.30-án a Biharugrai-halastavakon 419 (Vasas A.); 10.14-én a tömörkényi Csaj-tavon 190 (Szabó F.); 10.18-án ugyan-csak a Csaj-tavon 264 (Bod P. – Bede Á.); 10.22-én a

Hortobágyi-halastavon 85 (Faragó I. Cs. és tsai); 10.24-én a Csaj-tavon 125 pd-t számláltak (Bod P. – Bede Á.).

Hegyi réce (*Aythya marila*): 09.25-én a Polgár melletti Bivalyhalmi-halastavon 2 gácsért (Tar J.); 09.27-én a kunhegyesi Telekhalmi-halastavakon 1 ad. gácsért (Sallai R. B. – Pabar Z.); 10.09-én Fenékpusztánál a Balatonon 2 gácsért + 3 tojót (Faragó I. Cs.); 10.18-án a tömörkényi Csaj-tavon 1 tojót + 1 juv.-t (Bod P. – Bede Á.); 10.24–25-én ugyancsak a Csaj-tavon 1 gácsért + 1 tojót (Bod P. – Bede Á.; Oláh J.); 10.27-én a Biharugrai-halastavakon 6 pd-t (Vasas A. – Zalai T.); 10.29-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 nyugalmi ruhás gácsért (Ecsedi Z. és tsai; Tar J.); 10.30-án a Biharugrai-halastavakon 5 pd-t (Zalai T.), a Csaj-tavon pedig 1 tojót figyeltek meg (Domján A. – Tokody B.).

Fekete réce (*Melanitta nigra*): 09.12-én az Egerszalóki-víztárolón 3 gácsér (Ferenc A.); 10.25–29-ig a Balmazújváros melletti Magdolnában 1 ad. tojót (Szilágyi A. és tsai; Varga L. – Szondi L.; Tar J.; Pigniczki Cs. és tsai); 10.29–30-án a Biharugrai-halastavakon 1 ad. gácsér pd került a megfigyelők szeme elé (Vasas A. – Zalai T.).

Örvös bukó (*Mergus serrator*): 09.26-án a naszályi Ferenccsaj-tavon 1 tojót vagy juv. (Riezing N.); 10.03-án Pálmonostora határában a Péteri-tavon 2 tojót vagy juv. pd-t láttak (Pigniczki Cs. – Pigniczki J.). A Péteri tavon megfigyelt két madár másnap, 10.04-én már a tömörkényi Csaj-tavon bukkant fel (Bod P. – Bede Á.). 10.10–11-én a Körmöspusztai-víztárolón 1 tojót (Tar J.; MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztály); 10.11-én (Nagy T.) és 10.14-én (Nagy T. és tsai) a Szegedi-Fertőn 1 juv.; 10.17-én a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon 1 tojót (Ciconia Klub); 10.18-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 tojót (Zeke T.); 10.24-én a tömörkényi Csaj-tavon 2 tojót vagy juv. pd-t észleltek (Bod P. – Bede Á.).

Darázsölyv (*Pernis apivorus*): Viszonylag kései időpontokban, 09.14-én, 09.16-án és 09.19-én láttak 1 pd-t a nagykanizsai Miklósfai-halastavaknál (Ciconia Klub).

Dögkeselyű (*Neophron percnopterus*): 10.04-én* 1 imm. madarat láttak a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavaknál.

Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*): Nyár végén a szokásosnál több példány mutatkozott a Hortobágy déli részén: 08.08-án a Nagyiváni-pusztán 4, 08.21-én ugyanott 3, 08.31-én a Kunmadarasi-pusztán 4, 09.02-án Zám- és Borzas-pusztákon összesen 7, 09.05-én a Nagyiváni-pusztán 5, 09.09-én a Kunmadarasi-pusztán szintén 5 pd-t számláltak (Kovács G.).

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*): Nagyon korai időpontban, 08.13-án észleltek 2 hím madarat Apaj-pusztán (Szemadám Gy.).

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*): Boldogkőváralja közelében 08.25-én* 1 juv.; a hortobágyi Nyíró-laposon 09.04-én* 2; a Kunmadarasi-pusztán 09.09-én* 1 imm. (2y) hím; a geszti Begécsi-víztárolónál 09.12-én* 1 imm. (2y) tojót, 09.13-án* pedig 1 ad. hím pd-t figyeltek meg.

Kis héja (*Accipiter brevipes*): A Sarkad közelében sikeresen költő madarak közül a Sarkadremetei-erdőben 08.05-én 1 ad. hím + 3 juv., 08.12-én 1, a gyulai Szana-zugban 08.24-én 1 juv. pd-t láttak (Forgách B.). 08.09-én Sarkad belterületén is észleltek 1 hím madarat (Tóth I.).

Pusztai ölyv (*Buteo rufinus*): Egész időszakban folyamatosan meg lehetett figyelni a Hortobágyon: a balmazújvárosi Darassa-pusztán 08.03-án 3 (Szondi L.), 08.07-én 2 (Sós E. és tsai), 08.10-én 1 (Ecsedi Z. és tsai), 08.12-én 1 ad. (Géczy G. és tsai), 08.15-én 1 (Zöld B. – Ecsedi Z.), 08.24-én 2 ad. + 1 juv. (Varga L. – Kegyes L.), 08.27 és 10.10. között 1 ad. (Oláh J.; Szondi L.; Konyhás S.), 10.23-án 2 ad. (Konyhás S.); a Kis-szegben 08.11-én (Ecsedi Z. – Oláh J.) és 08.21-én (Konyhás S.) 1-1, 09.05-én 4 (Szondi L.), 10.12-én 1 (Ecsedi Z.); a Juhos-háton 08.11-én 1 (Ecsedi Z. – Oláh J.) és a Cserepes-pusztán 08.21-én 2 (Konyhás S.), 09.25-én (Konyhás S.) és 10.03-án (Szondi L.) 1-1; a Kungyörgy-pusztán 09.10-én 1 (Kovács G.); Mátán 09.22-én 1 (Konyhás S.); a Nagyiváni-pusztán 08.07-én 1, 08.20-án 3, 09.10-én 2 (Kovács G.), 09.24-én 2 ad. (Konyhás S.), 10.02–25-ig 2 (Kovács G.); a Borzas-pusztán 09.02-án 2 (Kovács G.); a Szelencésen 09.08-án 1 juv. pd-t láttak (Konyhás S.); a Balmazújváros melletti Pap-réten 10.03-án 1 ad. pd-t láttak (Varga L. és tsai). A Hortobágytól délre eső területeken is többször felbukkantak a madarak: Berettyóújfalun közelében 08.10-én (Reviczki-legelő) 1, 09.01-jén (Péntek-halom) 1, 09.18-án (Baglyos) 1 (Demeter L.); a Furta melletti Aczás-dűlőben 08.11-én 1 (Demeter L. és tsai); Báránd határában (Bojtor) 09.10-én 1 (Demeter L.); Szerep közelében (Kártelek) 09.10-én 1 (Demeter L.); a Túrkeve melletti Csejtpusztán 09.12-én 1 ad. madarat észleltek (Pabar Z.). A Dél-Alföldön legtöbbször és legnagyobb számban a Pitvarosi-pusztákon figyeltek meg pusztai ölyveket: a Blaskovics-pusztán 08.04-én és 08.16-án 1-1, 09.03-án és 09.09-én 2-2, 09.15-én 3, 09.23-án 1, 10.01-jén 3, 10.07-én és 10.14-én 2-2; a Montág-pusztán 08.04-én 5, 08.16-án 7, 08.22-én 10, 08.28-án 4, 09.03-án 14, 09.09-én 8, 09.15-én 4, 09.23-án 3, 10.01-jén 5, 10.07-én 3, 10.14-én és 10.22-én 1-1, 10.30-án 2 pd-t (Mészáros Cs.). A kardoskúti Fehér-tó környékén ugyancsak több pusztai ölyvet lehetett megfigyelni folyamatosan: 08.02-án 1 imm. (Kotymán L.), 08.23-án 3 (Domján A. és tsai), 08.26-án 2 (Bede Á.), 08.27-én 6 (Nagy T. és tsai), 08.30-án 2 (Fodor A.), 09.12-én 6 (Nagy T. – Barkóczy Cs.), 09.24-én 6 (Lengyel S. – Forgách B.), 09.26-án 5 (Oláh J.), 09.27-én 4 (Kotymán L.), 10.06-án 2 ad. + 2 juv. (Vasuta G. – Ispán M.), 10.09-én 7 (Nagy T. – Homor P.), 10.11-én 2 (Kotymán L. – Veres I.), 10.14-én 5 (Nagy T. és tsai), 10.24-én 2 (Kotymán L.), 10.25-én 3 (Oláh J.), 10.31-én 1 pd-t (Bede Á. és tsai). A szabadkígyósi Apáti-pusztán 08.03-án 1 (Forgách B.); a Szentesi-Fertőn 08.03-án (Bede Á.) és 08.15-én (Szabó F.) 1-1; a szabadkígyósi Nagy-gyöpon 08.06-án 2 ad., 08.26-án 1 juv., 09.12-én 1 ad. (Marik P.), 10.07-én 1 (Pap L. – Forgách B.); Kétegyháza közelében 08.16-án 1 subad. + 1 juv., 09.02-án 1 juv. (Marik P.); a szabadkígyósi Nagy-erdőnél és a Makkosháti-legelőn 1-1 ad. (Marik P.); az ugyancsak Szabadkígyós melletti Szabadkai-legelőn 09.12-én 1 subad., 10.01-jén 2 ad. (Marik P.); Fábiánsebestyén közelében 09.26-án 2 ad.

(Bede Á.), 09.27-én 1 (Domján A. – Tokody B.); a Székutas melletti Ficséri-pusztán 09.11-én 1 ad. (Kotymán L.), 09.18-án 2 ad. + 2 juv. (Kotymán L. – Lencse F.), 09.27-én 4 (Kotymán L.), 10.11-én 2 ad. + 2 juv. (Kotymán L. – Veres I.), 10.24-én 2 (Kotymán L.); a Nagykopáncsi-pusztán 10.01-jén 5 (Mészáros Cs.); a cserebökényi Veres Zoltán-pusztán 10.07-én 1 (Bod P.); Csikópuszta közelében 10.14-én 1 (Mészáros Cs.); Gyula határában (Szabadka) 10.27-én szintén 1 pd-t láttak (Forgách B.). A Tisza vonalától nyugatra mindössze néhány előfordulásról tudunk: Tiszánána közelében 08.09–10-én és 08.12-én 1 (Ambrus B.); a Jászkarajenő melletti Karai-halastónál 09.12-én 1 (Vasuta G.), 10.24-én 1 ad. + 2 juv. (Vasuta G.); a nagykanizsai Miklósfai-halastavaknál 09.08-án 1 juv. pd bukkant fel (Ciconia Klub).

Fekete sas (*Aquila clanga*): 09.19-én* a nagyhegyesi Elepi-halastónál 1; 09.27-én* Fertőhomok közelében 1; 10.15–16-án* a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 pd került szem elé. A Fertőújlak térségében a későbbiekben is többször megfigyelt ad. madár feltehetően azonos azzal a pd-nyal, amelyik már évek óta minden őszön megjelenik a területen: e madarat 10.24-én a Nyéki-szálláson és a Borsodi-dűlőben (Vácsi M. és tsai), 10.28-án a Borsodi-dűlőben (Pellinger A.), 10.31-én pedig Lászlómajor felett látták (Vácsi M. – Pellinger A.). 10.27-én* szintén 1 ad. pd bukkant fel a hortobágyi Csécsi-halastónál, s lehetséges, hogy ugyanezt a madarat észlelték 10.29–30-án* az Ohati-halastónál is. 10.29–30-án* a Biharugrai-halastavakon is láttak 1 imm. madarat, s szintén 1 imm. pd bukkant fel 10.31-én* a Kis-Balaton II. ütemén (Zimány) is.

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*): 08.10–11-én* 1 imm. (4y/5y) madarat észleltek a Balmazújváros melletti Darassa-pusztán.

Szirti sas (*Aquila chrysaetos*): 09.06-án a Kis-Balatonon (Faragó I. Cs.), 10.24-én pedig Túrkeve közelében (Gyűrű-zug) (Pabar Z. – Barta S.) bukkant fel 1-1 ad. madár.

Törpesas (*Hieraetus pennatus*): A Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavaknál 1 ad. sötét színváltozatú pd-t láttak 09.16-án és 09.20-án (Ciconia Klub). Itt hívjuk fel a figyelmet, hogy – az MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztály vezetőségének javaslatára – a jövőben minden törpesas adatot is kérünk beküldeni e rovat részére

Halászsas (*Pandion haliaetus*): 08.05-én a hortobágyi Gyökérvári-halastavon 1 (Sós E. és tsai); 08.13-án a szintén hortobágyi Nyíró-lapon 1 (Szondi L.); 08.13–29. között a naszályi Ferencmajori-halastavakon 1 (MME 24. Helyi Csoport); 08.23-án a Biharugrai-halastavakon (Schmidt A. és tsai), a hortobágyi Fekete-réten (Haraszthy L.) és a szegedi Fehér-tavon (Kókai K. és tsai) 1-1; 08.26-án a Körömszpusztai-víztárolón (Vasas A. és tsai), a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán (Konyhás S.) és a Tiszatavon (Erdei K.) 1-1; 08.26–30-ig a Makád melletti halastavakon 1 (Barcánfalvi P.); 08.28-án a balmazújvárosi Magdolnában 1 (Szilágyi A. – Szabó I.); 08.29-én a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 1 (Ciconia Klub); 08.30-án a Nagykálló melletti Harangodi-tónál 1 (Tihanyi G. – Mercz E.); 08.30–09.02. között a hortobágyi Nyíró-

lapon 1 (Szondi L.); 08.31-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon (Szondi L.) és a Duna felett Vácnál (Selmeczi Kovács Á.) 1-1 pd-t észleltek. 09.01-jén a Körömszpusztai-víztárolón 2 (Demeter L. és tsai); 09.02-án a balmazújvárosi Magdolnában 1 (Tar J.); 09.04-én a hortobágyi Nyíró-lapon 1 (Szondi L.); 09.05-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon (Szilágyi A. és tsai), a nagyhegyesi Elepi-halastavon (Gyüre P.; Varga L. és tsai) és a Szarvas melletti Horváthpusztai-halastavon (Oláh J.) 1-1; 09.06-án a hortobágyi Nyíró-lapon (Szondi L.), Pálmonostora határában a Péteri-tavon (Pigniczki Cs. – Pigniczki J.), és a Szegedi-Fertőn (Domján A.) 1-1; 09.07-én a Virágoskúti-halastavon (Oláh J. és tsai) és az Elepi-halastavon (Konyhás S.) 1-1; 09.08-án az Elepi-halastavon 3 (Konyhás S.), Biharugra határában (Peszere) (Vasas A. – Zalai T.) és a Szarvas melletti Iskolaföldön (Domján A.) 1-1; 09.09-én a Hortobágyi-halastavon 1 (Gyüre P.); 09.09–11-ig az Elepi-halastavon 1 (Konyhás S.); 09.10-én a hortobágyi Nyíró-lapon, az Elepi-halastavon (Szondi L.) és a Virágoskúti-halastavon (Varga L.) 1-1; 09.11-én a hortobágyi Nyári-járáson 1 (Zöld B.); 09.12-én a hortobágyi Nyíró-lapon, az Elepi-halastavon (Szilágyi A. és tsai), a Polgári-halastavon (Simay A. és tsai), Petőfiszállás határában a Péteri-tavon (Pigniczki Cs.) és a csanyteleki Sírőhegyi-halastavakon (Tokody B. – Domján A.) 1-1; 09.13-án a Szegedi-Fertőn 1 (Domján A. – Tokody B.; Kókai K.); 09.15-én az Elepi-halastavon (Zöld B.) és Aranyospuszta közelében (Nagy-Murga) (Petrovics Z.) 1-1; 09.16-án a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon 1 (Ciconia Klub); 09.17-én Fertőrákos közelében, a Fertő Rákosi-öblében 1 (Soproni J.); 09.19-én a Rétszilasi-halastavakon 1 (Lendvai Cs. – Szel L.); 09.20-án a naszályi Ferencmajori-halastavakon 1 (Riezing N.); 09.23-án a Nemes-hany határában lévő Sárosfői-halastavon 1 juv. (Kaufman G.); 09.26-án a szarvasi Iskolaföldi-halastavon 1 (Oláh J.), a Virágoskúti-halastavon 1 (Varga L. – Borza L.); 09.27-én a Polgári-halastavon 1 (Simay A. – Simay G.); 09.28-án és 09.30-án a Szegedi-Fertőn 1 pd-t figyeltek meg (Domján A.). 10.01-jén a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 1 (Ciconia Klub); 10.03-án a Körömszpusztai-víztárolón 2 (Demeter L.); 10.04-én a Miklósfai-halastavakon 1 (Ciconia Klub); 10.05-én a Körömszpusztai-víztárolón 2 (Zalai T.); 10.07-én és 10.09-én a Miklósfai-halastavakon 1 (Ciconia Klub); 10.10-én Gutorföldre közelében 1 (Ciconia Klub), a Körömszpusztai-víztárolón 3 (Tar J.); MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztály), a naszályi Ferencmajori-halastavakon 1 ad. (Riezing N.); 10.11-én Pálmonostora határában a Péteri-tavon 1 pd került szem elé (Pigniczki Cs. és tsai).

Kék vércse (*Falco vespertinus*): Viszonylag kései adatok: 09.20. Dunatetőten (Böddi-szék) 22 (Kóky Sz.); 09.26. Fülöpszállás (Sátán-halom) 1 ad. hím (Pigniczki Cs. és tsai), Fábiansebestyén (Külső-puszta) 1 juv. (Bede Á.); 10.01. Pitvaros (Montág-puszta) 2 ad. + 1 juv. (Mészáros Cs.), 10.09. Kardoskút (Fehér-tó környéke) 12 (Nagy T. – Homor P.).

Kis sólyom (*Falco columbarius*): 09.14-én (Pellinger A.) és 10.03-án (Hadarics T. – Ferenc A.) a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1-1; 10.03-án a hortobágyi Álom-zugban 1 (Béke Cs.); 10.04-én Petőfiszállás közelében 1 (Kókai K.);

10.05-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 tojó (Konyhás S.); 10.07-én a balmazújvárosi Darassa-pusztán 1 (Tar J.); 10.09-én Angyalháza-pusztán 1 tojó (Konyhás S.); 10.10-én Darassa-pusztán és a Hortobágyi-halastónál 1-1 tojó (Konyhás S.); 10.11-én Kabán 1 (Zeke T.), Poroszló mellett 1 tojó (Konyhás S.), Darassa-pusztán 1 juv. hím (Ecsedi Z.); 10.12-én a hortobágyi Jusztuson 1 hím (Gál A.), Angyalháza-pusztán 1 tojó (Konyhás S.); 10.17-én Balatonfűzfő mellett 1 (Szelle E.), a zalaegerszegi Gébárti-tónál 1 hím (Ciconia Klub); 10.19-én Angyalházán 1 tojó (Konyhás S.), a darányi Nagy-réten 1 (Fenyősi L.); 10.21-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 (Pellinger A.); 10.22-én a Hortobágyi-halastónál 1 tojó (Ciconia Klub), a pitvarosi Montág-pusztán 1 (Mészáros Cs.); 10.23-án a nádudvari Szelencés-pusztán 1 hím (Konyhás S.); 10.25-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 tojó (Úgrai Z. és tsai), Nagyván közelében 3 (Kovács G.); 10.26-án a balmazújvárosi Magdolnában 1 tojó (Ecsedi Z. – Oláh J.), Zsadány határában (Kivágási-legelő) 1 (Vasas A. – Zalai T.); 10.27-én Körösnagyharsány mellett (Szó-rét) 1 (Makra D. – Zalai T.), a szabadszállási Kis-réten 1 tojó (Katona Cs.); 10.28-án Szegehalom közelében (a Berettyó mellett) 1 (Tóth I.), a zsadányi Kivágási-legelőn 1 (Vasas A. – Zalai T.); 10.29-én Ohat (Ecsedi Z.) és Mindszent (Tokody B.) határában 1-1; 10.30-án a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 tojó (Konyhás S.), a pitvarosi Montág-pusztán 1 (Mészáros Cs.); 10.31-én a szabadszállási Zab-széken 1 tojó (Kókay Sz. – Kókay B.), a balmazújvárosi Kis-szegben 1 pd-t figyeltek meg (Varga L. – Szűcs L.).

Kabasólyom (*Falco subbuteo*): 09.12-én egy melanisztikus, teljesen fekete egyedet láttak a balmazújvárosi Virágoskúti-halastónál (Ecsedi Z. és tsai). 10.16-án a fertőújlaki Borsodi-dűlőben bukkant fel egy kései vonuló juv. pd (Fodor A. – Hadarics T.).

Vándorsólyom (*Falco peregrinus*): 08.05-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Pellinger A.), a naszályi Ferencmajori-halastavaknál 1 juv. (Riezing N.); 08.09-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 juv. (Vácsi M.); 08.13–29. között a Ferencmajori-halastavaknál 1 juv. hím (MME 24. Helyi Csoport); 08.20-án Debrecenben (Szigáti-övezet) 1 juv. (Pásti Cs.); 08.21-én a szegedi Fehér-tónál 1 juv. (Kókai K. és tsai); 08.24-én a hortobágyi Nyíró-lapason 1 (Szondi L.); 08.27-én Pécs belvárosában (az ún. Magasházon) 1 juv. (1y) hím pd-t figyeltek meg (Ónodi M. és tsai). 09.05-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Pellinger A. és tsai); 09.08-án a balmazújvárosi Nagysziken 1 hím (Szilágyi A.); 09.10–11-én a szabadszállási Zab-széken 1 (Pigniczki Cs. – Barkóczi A.); 09.11-én a dunatétleni Böddi-széken 1 (Pigniczki Cs.), a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavaknál 1 juv. (Ciconia Klub); 09.19-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. (Hadarics T. és tsai); 09.20-án a Naszály melletti Ferencmajori-halastavaknál 1 ad. (Bagdi A. – Lendvai Cs.; Riezing N.); 09.24-én a geszti Begécsi-víztárolónál 1 ad. + 1 imm. (Vasas A.); 09.25-én a Hortobágyi-halastónál 1 juv. (Ecsedi Z. és tsai); Konyhás S.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 09.26-án Kardoskúton (Oláh J.) és a tömörkényi Csajtónál (Lendvai Cs. – Szél L.) 1-1 juv.; 09.28-án a Ferencmajor-halastavaknál 1 juv. (Riezing N.); 09.30-án a

Fertőújlak melletti Nyéki-szálláson 1 ad. pd-t láttak (Hadarics T. és tsai), de szeptember második felében Budapesten (Kelenföld) is többször felbukkant 1 ad. tojó madár (Kövér Z.). 10.01-jén a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.), a geszti Begécsi-víztárolónál 1 ad. (Vasas A. – Zalai T.), a Nagykopáncsi-pusztán 1 imm. (Mészáros Cs.); 10.02-án Fertőújlakon 1 juv. (Riezing N.); 10.03-án a nagyhegyesi Elepi-halastónál 1 (Béke Cs.), a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavaknál 1 juv. (Ciconia Klub), a fertőújlaki melletti Nyéki-szálláson 1 ad. + 1 juv. (Hadarics T. – Ferenc A.); 10.05-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 (Pellinger A.); 10.05–06-án a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 ad. tojó (Konyhás S.); 10.05–07-ig Nagyván közelében 1 (Kovács G.); 10.07-én a Miklósfai-halastavaknál 1 juv. (Ciconia Klub); 10.10-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. + 1 juv. (Hadarics T. – Kaufman G.), a zalaegerszegi Gébárti-tónál (Ciconia Klub) és a hortobágyi Derzsi-halastónál (Világosi J. és tsai) 1-1 ad.; 10.11-én a Biharugrai-halastavaknál 1 (MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztály), a Hajdúszoboszló határához tartozó Angyalháza-pusztán 1 ad. tojó (Konyhás S.); 10.12-én a szegedi Fehér-tónál 1 ad. (Mészáros Cs.); 10.13-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 10.14-én a geszti Begécsi-víztárolónál 1 (Vasas A. – Zalai T.); 10.15-én Angyalháza-pusztán 1 ad. tojó pd került szem elé (Konyhás S.). 10.16-án a geszti Begécsi-víztárolónál (Vasas A. – Zalai T.) és a balmazújvárosi Virágoskúti-halastónál (Béke Cs. és tsai) 1-1 ad., a fülöpszállási Kelemen-széken 1 juv. (Pigniczki Cs.), a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 ad. + 1 juv. (Hadarics T. – Fodor A.); 10.17-én a nagykanizsai Miklósfai-halastavaknál 1 juv. (Ciconia Klub), a szegedi Fehér-tónál 1 (Lendvai Cs. és tsai); 10.18-án a Kis-Balatonon (Balatonhídvég) 2 juv. (Wader Study Group); 10.19-én Dömösnél és Nagymarosnál a Duna mellett 1 ad. (Pest Környéki Madarász Kör; Bajor Z. és tsai), a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 ad. tojó (Konyhás S.); 10.21-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 ad. (Pellinger A.); 10.22-én hortobágyi Derzsi-halastónál 1 juv. (Konyhás S.), a szintén hortobágyi Nyíró-lapason 1 (Szondi L.), a pitvarosi Montág-pusztán 1 imm. (Mészáros Cs.); 10.23-án a fülöpszállási Kelemen-széken 1 juv. (Pigniczki Cs.); 10.24-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben és a Nyéki-szálláson 1 ad. (Hadarics T. és tsai), a Börzsönyben (Nagy-Hideghegy) 1 ad. (Steiner A.); 10.25-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 juv. (Fekete S. és tsai), a hortobágyi Fényesi-halastónál 1 ad. (Emri T. és tsai), a szintén hortobágyi Gyökérkúti-halastónál 1 juv. (Weszelinov O. – Debreceni J.); 10.27-én a szabadszállási Zab-széken 1 juv. (Katona Cs.); 10.30-án a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 ad. + 1 juv. (Pellinger A. – Riezing N.); 10.31-én a Hortobágyi-halastónál 1 juv. (Tar J.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 ad. pd-t figyeltek meg (Pellinger A.).

Császármadár (*Bonasa bonasia*): 10.13-án a Mátrafüred melletti Peres-bércen láttak 1 pd-t (Kis B.).

Daru (*Grus grus*): A folyamatos szinkronszámlálásoknak köszönhetően megállapítható, hogy ezen az őszön a korábbi éveknél több daru vonult át a Hortobágyon, számuk 10.30-án tetőzött, ekkor 64850 pd-t számláltak össze (Tar J.). Kardoskúton 10.24-én 4600 (Kotymán L.),

10.30-án 5700 pd-ra becsülték a behúzó darvakat (Kotymán L. és tsai).

Túzok (*Otis tarda*): 10.18-án a Túrkeve melletti Csejtpusztán egy 62 pd-ból álló tűzokcsapatban 2 részlegesen albínó, de távolról teljesen fehérnek látszó egyedeket láttak (Pabar Z. – Barta S.).

Csigaforgató (*Haematopus ostralegus*): Süttőnél a Duna mellett 08.22-én 2 pd-t láttak (Magyar G. – Riezing N.). A balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 09.03-án (Szondi L.), 09.05-én (Szilágyi A. és tsai), 09.07-én (Oláh J. és tsai) és 09.10-én (Varga L.) 2, 09.11-én 1 (Szondi L.), 09.12-én (Ecsedi Z. és tsai) és 09.20-án (Varga L. és tsai) ismét 2 pd-t figyeltek meg. A geszti Begécsi-víztárolón 09.06–07-én 4 (Vasas A. – Zalai T.); a szegedi Fehér-tavon 09.13-án (Kókai K.), valamint 10.10-én (Nagy T.) és 10.12-én (Mészáros Cs.) 1-1 pd-t észleltek.

Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*): A dunatetőtleni Böddi-széken 08.04-én 27 (Pigniczki Cs.); a Bokros melletti Nagy-Sós-tavon 08.05-én 57, 08.19-én 55 (Bod P. – Bede Á.); a sárkeresztúri Sárkány tavon 08.20-án 11 pd-t számláltak (Oláh S. – Szalai K.).

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): 08.21-én a szegedi Fehér-tavon 300 (Kókai K. és tsai); 09.20-án a szabadszállási Zab-széken 80 pd-t számláltak (Kókay Sz.).

Ügartyúk (*Burbinus oedicnemus*): Nagyiván közelében 08.29-én 23, 09.12-én 25, 09.19-én 36 pd-ból álló őszi gyülekező csapatot láttak (Kovács G.). A Cserebökényi-pusztákon teljesen elmaradt szokásos őszi gyülekezése, csupán a Fábiánsebestény melletti Külső-pusztán észleltek 2 pd-t 09.26-án (Bede Á.).

Széki kicsér (*Glareola pratincola*): A nyár végén Karcag közelében gyülekező csapat 08.02-án 63 (Oláh J.), 08.03-án 68 ad. + 6 juv., 08.04-én kb. 80 (ebből 9-10 juv.) pd-ból állt (Széll A.). Viszonylag későn, 09.09-én még 2 ad. + 2 juv. madarat észleltek a Kunmadarasi-pusztán (Kovács G.).

Feketeszárnýú széki kicsér (*Glareola nordmanni*): 10.24-én* egy átrepülő madarat láttak a Hortobágyi-halastó közelében.

Parti lile (*Cbaradrius biaticula*): A nyár végi, őszi időszakban szinte állandóan meg lehetett figyelni kisebb csapatokat vizeink mentén (nagyobb számban szeptemberben), főleg az Alföld szikesein és halastavaiban. Mintegy 180 adat érkezett a fajról, ezért részletesen csak a tíznél nagyobb példányszámú megfigyeléseket közöljük (de a számítógépes adatbázis részére továbbra is kérünk minden adatot beküldeni): 08.10. Hortobágyi-halastó 10 (Zöld B. és tsai); 08.11. ugyanott 12 (Tar A. és tsai); 08.16. ugyanott 10 (Zeke T.); 09.01. Nagyhegyes, Elepi-halastó 24 (Szondi L.); 09.02. ugyanott 15 (Szilágyi A. – Tar J.); 09.03. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 20 (Szondi L.), Naszály, Ferencmajori-halastavak 17 (Riezing N.); 09.04. Hortobágy, Ős-Köcsely 15, Elepi-halastó 10 (Szondi L.); 09.05. Virágoskúti-halastó 15 (Szilágyi A. és tsai; Szondi L.), Dunatetőtlen, Böddi-szék 39 (Pigniczki Cs.), Kisújszállás 20 (Sallai R. B. – Pabar Z.), Nagykanizsa, Miklósfai-halastavak 20 (Ciconia Klub); 09.06. Miklósfai-

halastavak 30 (Ciconia Klub); 09.07. Virágoskúti-halastó 43 (Ecsedi Z. – Oláh J.), Szentesi-Fertő 9 ad. + 5 juv. (Bede Á.); 09.08. Elepi-halastó 40 (Ecsedi Z. – Oláh J.), Miklósfai-halastavak 25 (Ciconia Klub); 09.10. Virágoskúti- és Elepi-halastó 20-20 (Szondi L.); 09.11. Virágoskúti-halastó 25 (Szondi L.), Elepi-halastó 16 (Tar A. és tsai), Miklósfai-halastavak 10 (Ciconia Klub); 09.12. Virágoskúti-halastó 24 (Ecsedi Z. és tsai), Egerszalóki-víztároló 10 (Ferenc A.), Szeged, Fehér-tó 15 (Mészáros Cs.); 09.12–13. Elepi-halastó 20 (Szondi L.; Zöld B. – Emri T.); 09.14. Begécsi-víztároló 10 (Ciconia Klub); 09.15. Elepi-halastó 20 (Zöld B.); 09.18. Virágoskúti-halastó 20 (Szondi L.); Ferencmajori-halastavak 17 (Riezing N.); 09.20. Virágoskúti-halastó 23 (Varga L. és tsai), Dunatetőtlen Böddi-szék 17 (Kókay Sz. és társai), Ferencmajori-halastavak 15 (Riezing N.), Tömörkény, Csajtó 12 (Bod P. – Bede Á.); 09.21. Geszt, Begécsi-víztároló 78 (Ecsedi Z. és tsai); 09.22. Virágoskúti-halastó 10 (Szondi L.), Begécsi-víztároló 94 (Zalai T. és tsai); 09.23. Begécsi-víztároló 92 (Vasas A.); 09.24. Elepi-halastó 15 (Konyhás S.); 09.25. Begécsi-víztároló 55 (Zalai T. és tsai); 09.26. Akasztói-halastavak 13 (Kóray Sz. – Homonnai I.), Fertőújlak, Nyéki-szállás 14 (Hadarics T. és tsai), Virágoskúti-halastó 31 (Varga L. – Borza L.), Hortobágyi-halastó 30 (Zöld B. – Zeke T.), Ferencmajori-halastavak 27 (Riezing N.), Szabadszállás, Zab-szék 11, Csajtó 38 (Lendvai Cs. – Szél L.); 09.27. Virágoskúti-halastó 32 (Szilágyi A. és tsai), Csajtó 22 (Bod P. – Bede Á.); 09.28. Virágoskúti-halastó 21 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 09.29. Begécsi-víztároló 62 (Vasas A. – Zalai T.); 09.30. ugyanott 51 (Zalai T. és tsai); 10.01. ugyanott 45 (Vasas A. – Zalai T.); 10.04. Virágoskúti-halastó 10 (Szondi L.), Rétszilasi-halastavak 12 (Fekete S. – Szél L.); 10.10. Szegedi-Fertő 14 (Domján A.); 10.13. Fertőújlak 11 pd (Pellinger A.).

Széki lile (*Cbaradrius alexandrinus*): Néhány késői, októberi adat: 10.03. Dunatetőtlen (Böddi-szék) 3 juv. (Vasuta G.), Fertőújlak (Nyéki-szállás) 1 (Hadarics T. – Ferenc A.); 10.04. Dunatetőtlen (Böddi-szék) 1 (Pigniczki Cs.); 10.15. Szabadszállás (Zab-szék) 1 hím (Oláh J. – Pigniczki Cs.); 10.17. Nagykanizsa (Miklósfai-halastavak) 1 juv. (Ciconia Klub).

Havasi lile (*Cbaradrius morinellus*): 08.10-én a nádudvari Szelencés-pusztán 4 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 08.21-én ugyanott 66 (Oláh J. és tsai); 08.24-én a szomszédos, de Hajdúszoboszló község határához tartozó Angyalfázis-pusztán 82 ad. + 4 juv. (Konyhás S.); 08.25-én Szelencés-pusztán 23 (Zalai T. és tsai); 08.30-án Angyalfázis-pusztán 29 ad., a Szelencésen 1 juv. (Szilágyi A. és tsai); 08.31-én a hortobágyi Nyíró-laposon 4 (Szondi L.); 09.05-én a Szelencésen 42 (Gál A.); 09.08-án ugyanott 30 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 09.13-án Angyalfázis 22 pd-t láttak (Zöld B. – Emri T.). A Hortobágyon kívül 09.26-án a dunatetőtleni Böddi-széken 1 juv. (Vámosi K. és társai), 10.24-én a tömörkényi Csajtó felett 18 (átrepülő csapat) (Bod P.); 10.26-án Angyalfázisán 4 pd-t észleltek (Kovács G.).

Aranylile (*Pluvialis apricaria*): 10.24-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 70 (Hadarics T. és tsai), a tószegi Sári-legelén 40 madarat számláltak (Vasuta G.).

Lilebíbic (*Cbettusia gregaria*): 10.14-én* 1 pd bukkant fel a tömörkényi Csaj-tavon.

Bíbic (*Vanellus vanellus*): 10.24-én a kardoskúti Fehér-tavon 15 ezerre becsülték a számukat (Kotymán L.).

Sarki partfutó (*Calidris canutus*): A fertőújlaki Nyéki-szálláson 08.15-én és 08.17-én 1 (Pellinger A.); a nagyhegyesi Elepi-halastavon 08.30-án 2, 08.31-én 1 (Szondi L.), 09.01-jén 5 juv. (Szilágyi A. – Szondi L.), 09.02-án 4 juv. + 1 ad. (Oláh J. – Pigniczki Cs.), 09.04-én 3 juv. + 1 téli tollazatú ad. (Lendvai Cs. és tsai), 09.05-én 6 juv. (Gyüre P.), 09.06-án 3 (Zöld B. – Emri T.), 09.08-án 4 (Ecsedi Z. – Oláh J.), 09.10–11-én 2 (Szondi L.; Tar A. és tsai), 09.12-én 3 juv. (Szilágyi A. és tsai), 09.15-én 1 (Zöld B.); a geszti Begécsi-víztárolón 09.02-án 3 juv. (Vasas A. – Zalai T.), 09.03–10-ig 1 juv. (Zalai T. és tsai); a dunatétleni Böddi-széken 09.05-én 1 (Pigniczki Cs.); a Kisújszállás melletti új halastavon 09.05-én 3 ad. (Sallai R. B. – Pabar Z.); a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon 09.05-én 2 téli tollazatú ad., 09.06-án 1 ad. téli tollazatú + 1 juv. (Ciconia Klub); a kabai cukorgyár ülepítőin 09.07-én 1 téli tollazatú ad. (Zeke T.); a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 09.11–12-én 1 ad. + 1 juv. (Szondi L.; Varga L. – Oláh J.; Ecsedi Z. és tsai), 09.20-án (Varga L. és tsai) és 09.26-án (Varga L. – Borza L.) 1-1 juv.; a szabadszállási Zab-széken 09.18-án 1 juv. pd-t figyeltek meg (Pigniczki Cs.).

Fenyérfutó (*Calidris alba*): 08.15–17-ig 1 ad. pd-t láttak a balmazújvárosi Nagy-sziken (Szilágyi A. és tsai), 08.17-én (Varga L. – Szabó I.) és 08.19-én (Konyhás S.; Szondi L.) ugyanott 1 juv. madár is felbukkant. 08.22-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon (Szondi L.) és a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Hadarics T. és tsai) került szem elé 1-1 pd. 09.01-jén a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 ad. + 6 juv. (Szilágyi A. – Szondi L.); 09.02-án ugyanott 1 ad. + 13 juv. (Oláh J. és tsai); 09.03-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 5 (Szondi L.), a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 juv. (Riezing N.); 09.04-én az Elepi-halastavon 10 (Szondi L.), a szabadszállási Zab-széken 9-10 juv. (Pigniczki Cs.); 09.04–10. között a geszti Begécsi-víztárolón 1 juv. (Zalai T. és tsai); 09.05-én az Elepi-halastavon 12 juv. (Ecsedi Z. – Varga L.), a Virágoskúti-halastavon 5 juv. (Szilágyi A. és tsai); a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv. (Vasas A. – Zalai T.), a Kisújszállás melletti új halastavon 4 ad. (Sallai R. B. – Pabar Z.), a szabadszállási zab-széken 10 juv., a dunatétleni Böddi-széken 1 ad. + 14 juv. (Pigniczki Cs.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 4 (Pellinger A. és tsai); 09.05–06-án a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon 1 juv. (Ciconia Klub); 09.06-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.), az Elepi-halastavon 10 (Zöld B. – Emri T.); 09.07-én a Virágoskúti-halastavon 3 (Ecsedi Z. – Oláh J.), a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv. (Zeke T.), a Szentesi-Fertőn 1 juv. (Bede Á.); 09.08-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 9 (Ecsedi Z. – Oláh J.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 2 (Hadarics T. – Pellinger A.), a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 1 juv. (Ciconia Klub); 09.09-én a szabadszállási Zab-széken 3 juv. (Pigniczki Cs.); 09.10-én az Elepi-halastavon 2 (Szondi L.), a Virágoskúti-halastavon 3 juv. (Varga L.), a Zab-széken 5 juv. (Pigniczki Cs.

– Barkóczy Cs.); 09.11-én az Elepi-halastavon 4 (Zöld B. és tsai), a Zab-széken 2 (Barkóczy A.), a dunatétleni Böddi-széken 1 juv. (Pigniczki Cs.), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 5 juv. (Varga L. – Oláh J.); 09.12-én a szegedi Fehér-tavon (Mészáros Cs.) és Kardoskúton (Vasas A. – Zalai T.) 1-1 juv., a Kisújszállás melletti új halastavon 3 ad. (Sallai R. B. – Pabar Z.), az Elepi-halastavon 2 juv. (Szilágyi A. és tsai), a Virágoskúti-halastavon 7 juv. (Ecsedi Z. és tsai), az Egerszalóki-víztárolón 9 (Fitala Cs.); 09.12–13-án a naszályi Ferencmajori-halastavakon 2 juv. (Riezing N.); 09.13-án a fülöpszállási Kelemen-széken 2 juv. (Schmidt A.), az Elepi-halastavon 2 (Zöld B. – Emri T.); 09.14-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 09.15-én az Elepi-halastavon 2 pd-t figyeltek meg (Zöld B.). 09.18-án a naszályi Ferencmajori-halastavakon 2 juv. (Riezing N.); 09.19-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2-3 (Szemadám Gy. – Végvári Zs.), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Szondi L.), a Szegedi-Fertőn 1 juv. (Mészáros Cs. és tsai), a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 1 vedlő ad. (Ciconia Klub); 09.20-án a Miklósfai-halastavakon 1 ad. + 1 juv. (Ciconia Klub), a Ferencmajori-halastavakon 1 juv. (Bagdi A. – Lendvai Cs.; Riezing N.), a Szegedi-Fertőn 1 (Bánfi P. és tsai), a tömörkényi Csaj-tavon 3 juv. (Vasas A. – Zalai T.), a Virágoskúti-halastavon 8 juv. (Varga L. és tsai); 09.21-én a geszti Begécsi-víztárolón 23 juv. (Oláh J. és tsai), a Virágoskúti-halastavon 7 (Szondi L.); 09.22-én a Begécsi-víztárolón 28 juv. (Zalai T. és tsai), a Virágoskúti-halastavon 8 (Szondi L.); 09.24-én az Elepi-halastavon 4 juv. (Konyhás S.); 09.24–28. között a Szegedi-Fertőn 2 juv. (Domján A. – Tokody B.); 09.25–29. között a Begécsi-víztárolón 15 juv. (Zalai T. és tsai); 09.26-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Hadarics T. és tsai) és az Akasztói-halastavakon (Kókay Sz. és tsai) 1-1, a szabadszállási Zab-széken 2 juv. (Lendvai Cs. – Szél L.), a Virágoskúti-halastavon 16 (Varga L. – Borza L.); 09.26–27-én a tömörkényi Csaj-tavon 3 juv. (Lendvai Cs. – Szél L.; Bod P. – Bede Á.); 09.27-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 4 juv. (Szilágyi A. és tsai); 09.28-án a nagykanizsai Miklósfai-halastavon 10 juv. (Ciconia Klub), a Virágoskúti-halastavon 8 juv. (Ecsedi Z. és tsai); 09.30-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 4 (Hadarics T. és tsai), a Begécsi-víztárolón 5 juv. (Zalai T. és tsai), a Szegedi-Fertőn 7 juv. pd-t láttak (Domján A.). 10.01-jén a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 6 juv. (Ciconia Klub), a geszti Begécsi-víztárolón 9 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 10.02-án a Miklósfai-halastavakon 7 juv. (Ciconia Klub); 10.02–03-án a Szegedi-Fertőn 6 juv. (MME Csongrád megyei Helyi Csoport); 10.03-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 3 (Hadarics T. – Ferenc A.), a Miklósfai-halastavon 1 juv. (Ciconia Klub), a Hortobágyi-halastavon 6 (Szondi L.), Hódmezővásárhely mellett (Téglagyári-kubik) 1 ad. (Kotymán L.), a szegedi Fehér-tavon 7 (Szabó F.); 10.04-én a Miklósfai-halastavakon 1 juv. (Ciconia Klub), a Rétszilasi-halastavakon 2 juv. (Fekete S. – Szél L.); 10.04–14. között a geszti Begécsi-víztárolón 1 juv. (Czirle Cs. és tsai); 10.05-én a Szegedi-Fertőn 4 juv. (Domján A.); 10.07-én a Begécsi-víztárolón 1 juv. (Demeter L. és tsai); 10.10-én a Biharugrai-halastavakon 2 (Tar J.), a szegedi Fehér-tavon 2 juv. (Nagy T.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 4 (Hadarics T. – Kaufman G.); 10.11-én a Szegedi-Fertőn 2 juv. (Nagy

T.); 10.12-én a szegedi Fehér-tavon 3 juv. (Mészáros Cs.); 10.13-án a Szegedi-Fertőn 5 (Tokody B. – Ampovics Zs.); 10.14-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Szabó F.), a szegedi Fehér-tavon 3 juv. (Nagy T. és tsai); 10.15-én a Szegedi-Fertőn 1 juv. (Domján A.); 10.16-án a Sumonyi-halastavon 1 ad. (Ónodi M.), a szegedi Fehér-tavon 1 juv. (Mészáros Cs.), a Szentesi-Fertőn 1 (Szabó F.); 10.19-én a Szegedi-Fertőn 5 juv. (Fodor A.); 10.22-én ugyanott 1 juv. madarat észleltek (Fodor A. – Barkóczy Cs.).

Vándorpartfutó (*Calidris melanotos*): 09.21–22-én* 1 juv. madarat figyeltek meg a geszti Begécsi-víztárolón.

Sárrjáró (*Limicola falcinellus*): 08.14–17-ig a balmazújvárosi Nagy-szikén 1 juv. (Szondi L.; Szilágyi A.; Oláh J. és tsai); 08.15–17-ig a kabai cukorgyár ülepítőin 2 (Szilágyi A. – Végvári Zs.); 08.16-án (Oláh J. és tsai) és 08.18-án (Lendvai Cs. – Szél L.) a Hortobágyi-halastavon 2 juv.; 08.19-én a balmazújvárosi Nagy-szikén 1 juv. (Konyhás S.); 08.20–21-én a geszti Begécsi-víztárolón 2 juv. (Zalai T. és tsai), a kabai cukorgyár ülepítőin 5 juv. (Zöld B.; Oláh J. és tsai); 08.22-én a balmazújvárosi Nagy-szikén 2 juv. (Géczy G. és tsai), Kabán 6 juv. (Emri T. – Zöld B.), a fertőújlaki Pap-réten 1 (Hadarics T. és tsai); a kabai cukorgyár ülepítőin 08.23-án 4 (Zeke T.), 08.25-én 3 (Zeke T. és tsai), 08.26-án 2 juv. (Gyüre P. és tsai), 08.28–09.05-ig 1 juv. (Zalai T. – Vasas A.); 09.04-én a hortobágyi Ős-Köselynél 1 (Szondi L.); 09.04–08-ig a geszti Begécsi-víztárolón 1 juv. (Zalai T. és tsai); 09.05-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 7 (Szondi L.), a szabadszállási Zab-széken 1 juv. (Pigniczki Cs.); 09.07–08-án a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv. (Zeke T.; Ecsedi Z. – Oláh J.); 09.10-én a Virágoskúti-halastavon 1 (Varga L.); 09.10–14-ig a Begécsi-víztárolón 2 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 09.11-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 4 (Szondi L.); 09.12-én a naszályi Ferenccsaj-halastavon 1 (Riezing N.), az Egerszalóki-víztárolón 2 (Fitala Cs.), a Virágoskúti-halastavon 8 juv. (Ecsedi Z. és tsai); 09.13-án Kabán 1 (Emri T. – Zöld B.); 09.20-án a Virágoskúti-halastavon 3 juv. (Varga L. és tsai); 09.26-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 juv. (Hadarics T. és tsai), a Virágoskúti-halastavon 5 pd-t figyeltek meg (Varga L. – Borza L.).

Kis sárszalmonka (*Lymnocyptes minimus*): 10.01-jén a pitvarosi Blaskovics-pusztán 1 (Mészáros Cs.); 10.03-án a balmazújvárosi Magdolnában 2 (Béke Cs.); 10.11-én Pomáz határában 1 (Kövér Z. – Zeitler O.); 10.23-án a hortobágyi Derzsi-halastónál 1 (Ciconia Klub); 10.25-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 pd került szem elé (Zeke T.).

Nagy sárszalmonka (*Gallinago media*): 08.13-án Apajpusztán 2 (Szemadám Gy.); 08.28-án a pitvarosi Montágpusztán 3 (Mészáros Cs.); 09.18-án a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 1 (Konyhás S.); 09.30-án a nádudvari Szelencés-pusztán 1 (Konyhás S.); 10.01-jén a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavaknál 2 pd-t észleltek (Ciconia Klub).

Erdei szalonka (*Scolopax rusticola*): 10.03-án a debreceni Nagyerdőben (Gál A.), 10.05-én Uppony határában (Upponyi-szoros), 10.10-én a gyulavári Mályvádi-erdőben

(Marik P.) került szem elé 1-1 pd. 10.22–31-ig 1 madár tartózkodott a Debrecen melletti Mézes-hegyi-tó közepében (Gál A.).

Kis goda (*Limosa lapponica*): A geszti Begécsi-víztárolón 09.04–17-ig és 09.21–22-én 1 juv. (Zalai T. és tsai); a naszályi Ferenccsaj-halastavon 09.12–13-án 1 juv. (Riezing N.); a Hortobágyi-halastavon 09.19-én 1 juv. (Gyüre P.); a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 09.12-én (Ecsedi Z. és tsai), 09.23-án (Horváth T. – Szilágyi A.), 09.26–29-ig (Varga L. – Borza L.; Szilágyi A. és tsai); Ecsedi Z. – Oláh J.) és 10.03-án (Szilágyi A. és tsai) 1 juv.; a Szegedi-Fertőn 10.03-án (MME Csongrád megyei Helyi Csoport) és 10.05-én (Domján A.) 1 juv.; a szegedi Fehér-tavon 10.03-án (Szabó F.), 10.10-én (Nagy T.) és 10.16–17-én (Mészáros Cs.; Szél L. és tsai) 1; a tömörkényi Csaj-tavon 10.14-én és 10.21-én 1 téli tollazatú pd-t figyeltek meg (Szabó F.).

Kis póling (*Numenius phaeopus*): 08.01-jén a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Homor P.); 08.02-án Nagytőke határában (Szikhádi-libanevelő) 1 (Bede Á.); 08.03-án Gyula mellett (Tavaszerét) 36 (Forgách B.); 08.04-én a fülöpszállási Kelemen-széken 4 (Pigniczki Cs.), a pitvarosi Montágpusztán 40 (Mészáros Cs.); 08.07-én a hortobágyi Csécsi-halastavon 6 (Sós E. és tsai); 08.09–10-én a Szentesi-Fertőn 2 (Bede Á.); 08.11-én Berettyóújfalun közelében (Baglyos) 15 (Demeter L. és tsai), a kabai cukorgyár ülepítőin (Ecsedi Z. és tsai) és a szentesi Termál-tónál (Bede Á.) 1-1; 08.15-én a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 (Gál A.); 08.15–17-ig a balmazújvárosi Nagy-szikén 1 (Szilágyi A.); 08.16-án a pitvarosi Montágpusztán 1 (Mészáros Cs.); 08.19-én Túrkeve határában (Gástyás) 3 (Pabar Z. – Sipos G.); 08.20-án a naszályi Ferenccsaj-halastavon 1 (MME 24. Helyi Csoport); 08.21-én a szegedi Fehér-tavon 1 (MME Csongrád megyei Helyi Csoport); 08.22-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 (Kókai Sz. és tsai); 08.23-án (Domján A. és tsai) és 08.26-án (Bede Á.) a kardoskúti Fehér-tónál 3; 08.27-én ugyanott 6 (Nagy T. és tsai); 08.28-án a pitvarosi Montágpusztán 2 (Mészáros Cs.); 09.02-án a zalaegerszegi Gébárti-tónál 5 (Ciconia Klub); 09.05-én a Szentesi-Fertőn 1 (Bede Á.); 09.08-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.); 09.09-én a szegedi Fehér-tavon 1 (Kókai K.); 09.24-én a Szegedi-Fertőn 1 (Domján A. – Tokody B.); 09.26-án a tömörkényi Csaj-tavon 1 (Szabó F.); 10.25-én Kardoskúton 1 (Oláh J.); 10.31-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 pd-t észleltek (Varga L. – Szűcs L.).

Füstös cankó (*Tringa erythropus*): A megfigyelt nagyobb csapatok a következők voltak: Hortobágyi-halastó 08.07. 600 (Zeke T.), 09.20. 800 (Zöld B. – Zeke T.); szegedi Fehér-tó 10.12. 2200 pd (Mészáros Cs.).

Tavi cankó (*Tringa stagnatilis*): 08.02-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Hadarics T.); 08.04-én a dunatetőtleni Böddi-széken 1 téli tollazatú ad. (Pigniczki Cs.); 08.05-én a bokrosi Nagy-Sós-tavon 2 téli tollazatú ad. (Bod P. – Bede Á.), a Hortobágyi-halastavon 2 (Sallai R. B. és tsai), a naszályi Ferenccsaj-halastavon 1 (Riezing N.), a sárkeresztúri Sárkány-tavon 8 juv. (Lendvai Cs. – Szél L.);

08.07-én a Hortobágyi-halastavon 6 (Tar J.); 08.09-én a szegedi Fehér-tavon 2 (Kókai K. – Cseh J.); 08.10-én a Szentesi-Fertőn 1 juv. (Bede Á.); 08.10–11-én a Hortobágyi-halastavon 1 (Tar A. és tsai; Zeke T. és tsai); 08.11-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 (Ecsedi Z. és tsai); 08.12-én ugyanott 5 (Zeke T.), a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 (Lendvai Cs. – Szél L.); 08.13-án a szegedi Fehér-tavon 3 (Mészáros Cs.); 08.14-én a kabai cukorgyár ülepítőin 3 (Géczy G. – Koczka A.), a Ferencmajori-halastavon 1 juv. (MME 24. Helyi Csoport); 08.15–16-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.; Hadarics T.); 08.15–17-ig a balmazújvárosi Nagy-sziken 2 ad. (Oláh J. – Tihanyi G.; Szilágyi A.); 08.16-án a kabai cukorgyár ülepítőin 3 (Vasas A. – Zalai T.), a szegedi Fehér-tavon 2 (Kókai K.); 08.17–20-ig a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 téli tollazatba vedlő ad. (Riezing N.); 08.19-én a Bokros melletti Nagy-Sós-tavon 3 juv. (Bod P. – Bede Á.), a kabai cukorgyár ülepítőin 3 (Szemadám Gy. – Végvári Zs.); 08.20-án a szegedi Fehér-tavon 1 (Kókai K. és tsai), a sárkeresztúri Sárkány-tavon 3 (Oláh S. – Szalai K.), a balmazújvárosi Nagy-sziken 1 (Varga L. – Szabó I.); 08.21-én a kabai ülepítőkön 5 (Oláh J. és tsai), a Sárkány-tavon 2 téli tollazatú ad. (Lendvai Cs. – Szél L.); 08.22-én a kabai cukorgyári ülepítőkön 3 (Konyhás S.); 08.23-án ugyanott 7 (Zalai T.); 08.24–25-én a Szentesi-Fertőn 1 juv. (Bede Á. – Balla I.); 08.25-én a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 juv. (Riezing N.), a sárkeresztúri Sárkány-tavon 2 téli tollazatú ad. + 2 juv. (Fekete S. – Lendvai Cs.), Szegeden (Baktó) 2 (Domján A.); 08.26-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 2, a petőházi cukorgyár ülepítőin 1 (Pellinger A. – Laczik D.), a kabai cukorgyári ülepítőkön 6 (Oláh J. – Pigniczki Cs.); 08.26–29-ig a naszályi Ferencmajori-halastavon 2 (MME 24. Helyi Csoport); 08.28-án a kabai ülepítőkön 3 (Zalai T.); 08.29–30-án ugyanott 2 pd-t figyeltek meg (Zeke T.; Zalai T.). 09.03-án (Zeke T.), 09.05-én (Vasas A. – Zalai T.) és 09.07-én (Zeke T.) a kabai cukorgyár ülepítőin 2-2; 09.05-én a dunatétleni Böddi-széken 1 téli tollazatú ad. (Pigniczki Cs.); 09.07-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 (Pellinger A. – Laczik D.); 09.08-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon (Ecsedi Z. – Oláh J.) és a Szentesi-Fertőn (Szabó F.) 1-1; 09.09-én Csikópuszta közelében 2 (Mészáros Cs.); 09.10–11-én a kabai ülepítőkön 1 (Demeter L.; Zeke T.); 09.11–12-én a geszti Begécsi-víztárolón 2 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 09.12-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Ecsedi Z. és tsai); 09.12–13-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 ad. (Szilágyi A. és tsai; Zöld B. – Emri T.; Weszelin O.); 09.13-án a Szentesi-Fertőn (Szabó F.) és a fülöpszállási Kelemen-széken (Schmidt A.) 1-1; 09.15-én az Elepi-halastavon 1 (Zöld B.); 09.18-án a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 juv. (Riezing N.), a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.); 09.19-én a Rétszilasi-halastavon 1 téli tollazatú ad. (Lendvai Cs. – Szél L.); 09.20-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Schmidt A. és tsai); 09.23-án a geszti Begécsi-víztárolón 2 (Vasas A.); 09.30-án a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 1 (Pellinger A.); 10.01-jén Kardoskúton 1 (Mészáros Cs.); 10.09-én a Virágoskúti-halastavon 1 pd-t láttak (Domján A. és tsai).

Szürke cankó (*Tringa nebularia*): A Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavon 08.29-én 30, 09.05-én 61,

09.11-én 75 pd-t számláltak (Ciconia Klub).

Réti cankó (*Tringa glareola*): 10.16-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Hadarics T. – Fodor A.), 10.31-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon (Szilágyi A. és tsai) láttak 1-1 megkészt vonulót.

Kőfogató (*Arenaria interpres*): 08.03–04-én a Szentesi-Fertőn 1 nászruhás tojó (Bede Á.); 08.05-én a Hortobágyi-halastavon 1 juv. (Sallai R. B. és tsai); 08.23-án a naszályi Ferencmajori-halastavon 1 juv. (MME 24. Helyi Csoport); 08.26-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 juv. (Pellinger A. – Laczik D.); 08.28-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 juv. (Szilágyi A. – Szabó I.); 08.29-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv. (Zeke T.); 08.30-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 2 (Weszelin O.; Gál A.); 08.31-én a Bokodi-hűtőtől 1 téli tollazatú ad. pd-t láttak (Riezing N.). 09.01-jén a Szentesi-Fertőn 5 (Szabó F. – Bede Á.); 09.01–02-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 2 juv. (Szilágyi A. – Szondi L.; Pigniczki Cs. és tsai); 09.03-án Csikópusztánál 4 ad. (Mészáros Cs.); 09.03–04-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 09.04–05-én a szabadszállási Zab-széken 5 juv. (Pigniczki Cs.); 09.05-én a Kisújszállás melletti új halastavon 1 juv. (Sallai R. B. – Pabar Z.), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2 juv. (Szilágyi A. és tsai); 09.05–07. között a Szentesi-Fertőn 1 juv. (Bede Á.); 09.07-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv. (Zeke T.), a Virágoskúti-halastavon 2 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 09.07–08-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 juv. (Zalai T. és tsai); 09.08-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Hadarics T.), a kabai cukorgyár ülepítőin 3 juv., a nagyhegyesi Elepi-halastavon 3 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 09.08–11. között a Szentesi-Fertőn 2 juv. (Bede Á. – Szabó F.); 09.09–10-én a szabadszállási Zab-széken 3 juv. (Pigniczki Cs. – Barkóczy Cs.); 09.10–12-ig a Virágoskúti-halastavon 2 (Varga L. – Oláh J.); Ecsedi Z. és tsai); 09.11-én geszti Begécsi-víztárolón 2 juv. (Vasas A. – Zalai T.), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 5 (Zöld B. és tsai); 09.12-én az Elepi-halastavon 3 juv. (Szilágyi A. és tsai), a hortobágyi Csécsi-halastavon (Gál A.) és a kardoskúti Fehér-tavon (Vasas A. – Zalai T.) 1-1, a Kisújszállás melletti új halastavon 1 juv. (Sallai R. B. – Pabar Z.); 09.13-án az Elepi-halastavon 1 téli tollazatú ad. (Weszelin O.; Zöld B. – Emri T.), a naszályi Ferencmajori-halastavon 2 (Riezing N.), a szabadszállási Zab-széken 3 juv. (Schmidt A.), a Szentesi-Fertőn 5 juv. (Bede Á. – Szabó F.), a Szegedi-Fertőn 1 juv. (Tokody B. – Domján A.); 09.14-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 09.15-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 2 (Zöld B.), a Szentesi-Fertőn 2 juv. (Bede Á.); 09.18–19-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 (Vasas A. – Zalai T.); 09.19-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Szemadám Gy. – Végvári Zs.); 09.21–22-én a geszti Begécsi-víztárolón 3 (Zalai T. és tsai); 09.23-án a Virágoskúti-halastavon 1 juv. (Horváth T. – Szilágyi A.), a Begécsi-víztárolón 1 ad. (Vasas A.); 09.24-tól 10.07-ig a Begécsi-víztárolón 1 ad. + 1 juv. (Vasas A. és tsai); 09.24-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Konyhás S.); 09.25-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 09.26-án az Akasztói-halastavon 2 (Vámosi K. és tsai), Kardoskúton 1 juv. (Oláh J.); 09.26–27-én a tömörkényi Csaj-tavon 1 juv. (Lendvai Cs. – Szél L.; Bod P. – Bede Á.); 09.26–28-ig a Virágoskúti-

halastavon 1 juv. (Varga L. – Borza L.; Szilágyi A. és tsai; Varga L. – Oláh J.); 09.29-én ugyanott 2 juv. (Ecsedi Z. és tsai); 09.30-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 2 pd-t láttak (Hadarics T. és tsai). 10.01-jén a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 10.01–02-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 (Nagy Gy.; Konyhás S.); 10.03-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 (Béke Cs.), a Virágoskúti-halastavon 2 juv. (Szilágyi A. és tsai), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 2 (Hadarics T. – Ferenc A.); 10.10-én a Biharugrai-halastavon 2 juv. (Tar J.), Fertőújlakon (Nyéki-szállás) 2 (Hadarics T. – Kaufman G.); 10.10–11-én a geszti Begécsi-víztárolón 2 (Haraszthy L.); 10.16-án ugyanott 1 ad. (Vasas A. – Zalai T.); 10.18-án a hortobágyi Fényesi- majd később a Derzsi-halastavon 1 juv. (Zeke T.); 10.23-án a Fényesi- és a Csécsi-halastavon 1 (Gál A.); 10.28-án a Begécsi-víztárolón 1 pd-t figyeltek meg (Vasas A. – Zalai T.).

Vékonycsőrű víztaposó (*Phalaropus lobatus*): 08.09-én a szegedi Fehér-tavon 4 juv. (Kókai K. – Cseh J.); 08.10–16-ig a Seregélyes melletti Elza-majornál 2 juv. (Kókay Sz. és tsai); 08.11-én a Hortobágyi-halastavon 1 (Tar A. és tsai); 08.11–12-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv. (Ecsedi Z. és tsai; Zeke T.); 08.13-án a szegedi Fehér-tavon 1 juv. (Mészáros Cs.); 08.15-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Pellinger A.); 08.19–21-ig a balmazújvárosi Nagy-sziken 1 juv. (Konyhás S.; Tar J.; Oláh J. és tsai); 08.19–23-ig a kabai cukorgyár ülepítőin 1 juv. (Szemadám Gy. – Végyvári Zs.; Zöld B.; Oláh J. és tsai; Emri T. – Zöld B.; Zeke T.); 08.20-án a szegedi Fehér-tavon 2 juv. (Kókai K. és tsai); 08.20–21-én a sárkeresztúri Sárkány-tavon 1 juv. (Oláh S. – Szalai K.; Fekete S. – Lendvai Cs.); 08.22-én a balmazújvárosi Nagy-sziken 2 juv. (Géczy G. és tsai), a fertőújlaki Pap-réten 1 juv. (Hadarics T. és tsai); 08.24-én egy Túrkeve melletti szikkasztón 1 átvedlő (Pabar Z. és tsai); 08.25-én a balmazújvárosi Nagy-sziken 1 juv. (Szilágyi A.); 08.25–26-án a kabai cukorgyár ülepítőin 2 juv. (Zalai T. és tsai; Oláh J. és tsai); 08.26-án a fertőújlaki Pap-réten 4 (Pellinger A. – Laczik D.); 08.28-án a kabai cukorgyár ülepítőin 3 juv. (Zalai T.); 08.30-án a fertőújlaki Pap-réten 3 (Pellinger A.), a kabai cukorgyár ülepítőin 4 juv. (Zalai T.); 08.31-én ugyancsak a kabai ülepítőkön 2 juv. pd-t láttak (Zalai T. és tsai). 09.03-án a tiszavasvári Fehér-sziken 4 juv. (Steiner A.); 09.05-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 juv. (Szilágyi A. és tsai), a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 juv. (Ecsedi Z. – Varga L.), a kabai cukorgyár ülepítőin 8 juv. (Vasas A. – Zalai T.), a szabadszállási Zab-széken 3 juv. (Pigniczki Cs.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 4 juv. (Pellinger A. és tsai); 09.06-án a geszti Begécsi-víztárolón 2 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 09.07-én a Virágoskúti-halastavon 2 juv. (Ecsedi Z. – Oláh J.), a kabai cukorgyár ülepítőin 7 juv. (Zeke T.); 09.08-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 juv. (Ecsedi Z. és tsai), a kabai cukorgyár ülepítőin 2 juv. (Ecsedi Z. – Oláh J.), a fertőújlaki Nyéki-szálláson 7 (Hadarics T.), a petőházi cukorgyár ülepítőin 3 juv. (Hadarics T.; Pellinger A. – Laczik D.); 09.09-én a szabadszállási Zab-széken 3 juv. (Pigniczki Cs.); 09.10-én a kabai ülepítőkön 2 juv. (Demeter L.), a Zab-széken 7 juv. (Pigniczki Cs. – Barkóczi Cs.); 09.10–11-én a Virágoskúti-halastavon 2 juv. (Varga L. – Oláh J.); 09.11–12-én a

nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 juv. (Zöld B. és tsai; Szilágyi A. és tsai); 09.12-én a Virágoskúti-halastavon 7 juv. (Ecsedi Z. és tsai); 09.13-án a naszályi Ferencmajori-halastavakon 1 juv. (Riezing N.); 09.14-én a fertőújlaki Nyéki-szálláson 2 juv. (Pellinger A.); 09.18-án a Ferencmajori-halastavakon 1 juv. (Riezing N.), a szabadszállási Zab-széken 3 juv. (Pigniczki Cs.); 09.19-én a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon 1 (Ciconia Klub), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2 (Szemadám Gy. – Végyvári Zs.); 09.20-án a naszályi Ferencmajori-halastavakon (Riezing N.) és a szabadszállási Zab-széken (Kókay Sz. és tsai) 2-2 juv., a Virágoskúti-halastavon 4 juv. (Varga L. és tsai); 09.23-án egy Csikópuszta melletti elárasztáson 2 téli tollazatú ad. (Mészáros Cs.); 09.26-án a dunatetőtleni Böddi-széken 2 juv. (Kókay Sz. és tsai), a Virágoskúti-halastavon 3 (Varga L. – Borza L.); 09.27-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 2 juv. (Szilágyi A. és tsai); 09.28-án ugyanott 4 juv. (Ecsedi Z. – Oláh J.; Tar J.); 09.30-án szintén a Virágoskúti-halastavon 1 juv. (Varga L. és tsai); 10.03-án a Balmazújváros melletti Horton 1 juv. pd-t figyeltek meg (Varga L. és tsai).

Lapocsőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*): 09.23-án* egy Csikópuszta melletti elárasztáson láttak 1 ad. téli tollazatú pd-t.

Ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*): 08.31-én* a Duna váci szakaszán észleltek 1 pd-t.

Halászsíraly (*Larus ichthyaetus*): A nyár végi időszakban a Hortobágyon legalább 3–4 madár mozgott a különböző halastavokon (a jelentések alapján nehéz az egyes pd-ok beazonosítása, mert a madarak különböző helyeken bukkantak fel és az egyes megfigyelők a síralyok korát esetleg különbözőképpen határozták meg): 08.01-jén* és 08.05-én* a Hortobágyi-halastavon 1 imm./subad. (4y), 08.06–07-én* és 08.09-én* 1 ad., 08.11-én* 2, 08.15-én* 1 imm./subad. (4y), 08.16-án* és 08.18-án* 1 ad. + 1 imm./subad. (4y); 08.19-én* a Csécsi-halastavon 1 juv. (1y); 08.30-án* a Hortobágyi-halastavon és 09.02-án* az Elepi-halastavon 1 ad. téli tollazatú; 09.19-én* a Hortobágyi-halastavon 1 ad. + 1 imm. (1y), 09.20–27-ig* 2 ad. téli tollazatú; 10.01-jén* és 10.03–04-én* a Virágoskúti-halastavon 1 ad. téli tollazatú; 10.04-én* a Kékes-pusztán 1 ad. téli tollazatú; 10.06-án* a Csécsi-halastavon 1 ad. téli tollazatú; 10.08-án* a Hortobágyi-halastavon 1 ad. téli tollazatú, 10.09-én* 2 ad.; 10.11-én* a Fényesi-halastavon 1 ad.; 10.12-én* a Hortobágyi-halastavon 1 ad. téli tollazatú; 10.18-án* a Csécsi-halastavon 1 ad. téli tollazatú; 10.21-én* a Kékes-pusztán 1 ad. téli tollazatú pd-t figyeltek meg. A szegedi Fehér-tavon 08.09-től 10.02-ig* tartózkodott 1 ad. madár, de valószínűleg ugyanezt a pd-t látták még 10.14-én* is. 08.17-én* a kabai cukorgyár ülepítőin is felbukkant 1 ad. pd. A Biharugrai-halastavokon 08.19–09.07. között 1 imm. (3y) pd tartózkodott, majd ugyanezt a madarat látták 09.08-án a geszti Begécsi-víztárolón és 09.14-én ismét Biharugrán (Zalai T. és mások); 09.20-án* a kardoskúti Fehér-tavon 1 imm. (4y) pd-t láttak.

Szerecsensíraly (*Larus melanocephalus*): 08.21–22-én a Biharugrai-halastavokon 1 juv. (Vasas A. és tsai); 08.26-án a Duna nagymarosi szakaszán 2 juv. (Fodor A. – Szűcs

Cs.), a Körmösdpusztai-víztárolón 1 juv. (Vasas A. és tsai); 08.30-án a hortobágyi Csécsi-halastavon 1 ad. téli tollazatú (Weszelinov O.), a kardoskúti Fehér-tavon 1 ad. + 2 juv. (Fodor A.); 09.05-én a geszti Begécsi-víztárolón 2 imm. (1y) (Vasas A. – Zalai T.); 09.06-án a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 imm. (1y) (Zöld B. – Emri T.); 09.07–08-án (Zalai T. és tsai) és 09.11-én (Vasas A. – Zalai T.) a Begécsi-víztárolón 1 imm. (1y); 09.11-én a nagykanizsai Miklósfai-halastavakon 1 imm. (1y) (Ciconia Klub); 09.12-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon 1 imm. (1y) (Szilágyi A. és tsai); 09.14-én a Miklósfai-halastavakon 2 imm. (1y) (Ciconia Klub); 09.25-én Felsőgödnél a Dunán 1 imm. (1y) (Selmeczi Kovács Á.); 09.26-án a dunatetőleni Böddi-széken 1 imm. (2y) (Kókay Sz. és tsai); 10.03-án a Duna szobi szakaszán I (Horváth G. és tsai); 10.10-én a Körmösdpusztai-víztárolón 1 imm. (1y) (Tar J.); 10.16-án a Balaton Keszthelyi-öblében (Oláh J.) és a fertőújlaki Nyéki-szálláson (Fodor A. – Hadarics T.) 1-1 imm. (1y); 10.25-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 (Zöld B. és tsai); 10.28-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 imm. (1y) (Vasas A. – Zalai T.); 10.30-án a balmazújvárosi Magdolnában 1 téli tollazatú ad. pd-t láttak (Zeke T.).

Fecskesirály (*Larus sabini*): 09.27. és 10.03. között 1 ad. nászruhá madár tartózkodott a Balmazújváros melletti Virágoskúti-halastavon (Szilágyi A. és tsai).

Dankasirály (*Larus ridibundus*): A kardoskúti Fehér-tavon 08.30-án 18 ezerre (Fodor A.), 09.12-én 21 ezerre (Nagy T. – Barkóczy Cs.), 09.26-án 27 ezerre (Oláh J.); a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 09.27-én 15 ezerre, 10.03-án 23 ezerre becstelték a számukat (Szilágyi A. és tsai).

Heringsirály (*Larus fuscus*): 08.27-én a kardoskúti Fehér-tavon 1 ad. *ssp. fuscus* (Nagy T. és tsai); 08.30-án a Szegei-Fertőn 1 ad. (Mészáros Cs.); 09.09-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 juv. (Vasas A. – Zalai T.); 09.13-án a Hortobágyi-halastavon 1 imm. (Weszelinov O. – Debreceni J.); 09.16-án a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. *ssp. fuscus* + 1 imm. (1y) (Vasas A. – Zalai T.); 09.21-én (Oláh J. és tsai) és 09.26-án (Vasas A. – Zalai T.) ugyancsak a Begécsi-víztárolón 1 ad. *ssp. fuscus*; 09.28-án a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 imm. (2y) *ssp. fuscus* (Oláh J. és tsai); 09.29-én Kardoskúton 1 ad. (Domján A. – Tokody B.); 10.01-jén a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon 1 ad. + 1 imm. (1y) (Ciconia Klub); 10.03-án Szobnál a Dunán I (Horváth G. és tsai); 10.09-én a kardoskúti Fehér-tavon 1 ad. + 1 subad. *ssp. fuscus* (Nagy T. – Homor P.), és 1 ad. *ssp. fuscus/intermedius**; 10.10-én a zalaegerszegi Gébárti-tavon 1 ad. (Ciconia Klub), a szegei Fehér-tavon 1 ad. *ssp. fuscus* (Nagy T.); 10.11-én a hortobágyi Fényesi-halastavon 1 ad. (Zöld B. – Emri T.); 10.12-én* a hortobágyi Kékes-pusztán 1 ad. *ssp. beuglini*; 10.14-én a kardoskúti Fehér-tavon 1 ad. *ssp. fuscus* (Nagy T. és tsai), 10.14–16-ig a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. *ssp. fuscus* (Vasas A. – Zalai T.); 10.14-én* ugyancsak a Begécsi-víztárolón 1 imm. (4y) *ssp. graellsii*; 10.15-én* a fülöpszállási Kelemen-széken 1 ad. *ssp. intermedius/graellsii*; 10.17-én a Begécsi-víztárolón 2 ad. *ssp. fuscus* (Vasas A. – Zalai T.), a Hortobágyi-halastavon 1 imm. (1y) (Gyüre P.), a tömörkényi Csaj-tavon 1 ad. (Domján A. –

Bánfi P.); 10.22-én a Biharugrai-halastavakon 1 ad. *ssp. fuscus* (Vasas A. és tsai), a Hortobágyi-halastavon 1 imm. (1y) (Ciconia Klub); 10.23-án* a Begécsi-víztárolón 1 imm. (4y) *ssp. graellsii*; 10.23–26-ig a Szegei Fehér-tavon 1 ad. (Kókai K.; Tokody B. és tsai; Mészáros Cs.); 10.24-én a Jászkarajenő melletti Karai-halastavon 1 ad. (Vasuta G.); 10.30-án a Biharugrai-halastavokon 1 ad. *ssp. fuscus* pd-t figyeltek meg (Zalai T.).

Sárgalábú sirály (*Larus cachinnans*): Debrecenben (Szigáti-övezet, szeméttelap) 08.23-án kb. 1000 imm. (Pásti Cs.); a kardoskúti Fehér-tavon 08.30-án 6800 (Fodor A.), 09.12-én 4900 (Barkóczy Cs. – Nagy T.), 09.26-án mintegy 7000 pd-t számoltak (Oláh J.).

Dolmányos sirály (*Larus marinus*): A tömörkényi Csaj-tóra 09.12-én* érkezett meg az ad. téli tollazatába vedlő madár, amelyik már évek óta minden ősszel megjelenik a területen (a sirályt szokatlanul kis termete alapján lehet egyedileg azonosítani). A madár napközben egész október végéig ott tartózkodott (megfigyelve: 09.19–20.*, 09.26–27*, 10.04.*, 10.12*, 10.14.*, 10.18.* és 10.29–30.*), éjszakázni viszont a pusztaszeri Büdös-székre járt.

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*): 08.01-jén* a hortobágyi Csécsi-halastavon 1; 08.05-én* a naszályi Ferencmajori-halastavokon 1 ad. nászruhá; 08.11-én* a Hortobágyi-halastavon 1; 08.12-én* a Ferencmajori-halastavokon 1 nászruhá; 08.21-én* ugyanott 1 imm. (2y) pd-t figyeltek meg.

Lócsér (*Sterna caspia*): 08.01-jén a hortobágyi Gyökérkúti-halastavon 2 (Oláh J. – Zalai T.); 08.05-én a naszályi Ferencmajori-halastavokon 1 ad. (Riezing N.); 08.10-én a Gyökérkúti-halastavon 1 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 08.11-én a Hortobágyi-halastavon 2 ad. (Géczy G. – Koczka A.; Zöld B. és tsai); 08.12-én Dömsödnél a Dunán 1 (Barcánfalvi P.); 08.12–16-ig a Hortobágyi-halastavon 1 ad. + 1 juv. (Zeke T. és tsai; Oláh J. – Tihanyi G.); 08.18-án ugyanott 1 (Konyhás S.), a Szentesi-Fertőn 1 juv. (Bede Á.); 08.20-án a szegei Fehér-tavon 2 (Kókai K. és tsai); 08.21-én a Szegei-Fertőn 1 (Kókai K. és tsai); 08.22-én a fülöpszállási Kelemen-széken 1 ad. (Kókay Sz. és tsai); 08.23-án a naszályi Ferencmajori-halastavon 2 pd-t figyeltek meg (MME 24. Helyi Csoport). 09.01-jén a nagyhegyesi Elepi-halastavon 3 (Szondi L.); 09.02-án ugyanott 2-3 ad. + 2 juv. (Oláh J. és tsai; Szondi L.; Szilágyi A. – Tar J.); 09.03-án a hortobágyi Akadémiai-halastavon 1 ad. (Lendvai Cs. – Szel L.); 09.04-én az Elepi-halastavon 3 (Szondi L.); 09.04–05-én a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 1 ad. (Fekete S. és tsai; Szilágyi A. és tsai); 09.05-én az Elepi-halastavon 1 ad. + 2 juv. (Géczy G. és tsai); 09.06-án ugyanott 2 (Zöld B. – Emri T.); 09.08-án ugyanott 1 ad. + 1 juv. (Ecsedi Z. – Oláh J.); 09.09-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. (Vasas A. – Zalai T.); 09.09–10-én a Kis-Balaton I. ütemén (Sásas-sziget) 2 ad. (Lelkes A.); 09.13-án a naszályi Ferencmajori-halastavokon 2 ad. (Riezing N.); 09.14-én az Egerszalóki-víztárolón 3 (Fitala Cs.); 09.18-án a Kis-Balaton I. ütemén 1 (Palkó S. és tsai); 09.29-én a geszti Begécsi-víztárolón 1 ad. maradar láttak (Vasas A. – Zalai T.). Fertőújlak közelében, az élőhely-

rekonstrukciós területen 10.24-én a Nyéki-szálláson (Hadarics T. és tsai), 10.28-án (Pellinger A.) és 10.30-án (Pellinger A. – Riezing N.) pedig a Borsodi-dűlőben észleltek 1 ad. pd-t.

Kenti csér (*Sterna sandvicensis*): A naszályi Ferencmajori-halastavakon 08.21-én* 1 nászruhás ad., 09.26-án* pedig 1 vedlő ad. madarat láttak.

Küszvágó csér (*Sterna birundo*): Elég későn, 10.21-én láttak 1 juv. madarat a tömörkényi Csaj-tavon (Szabó F.).

Fattyúszerkő (*Chlidonias hybridus*): Viszonylag későn, 10.13-án láttak 1 pd-t a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavakon (Ciconia Klub).

Kormos szerkő (*Chlidonias niger*): A Szegei-Fertőn 10.11-én 2 ad. + 2 juv. (Nagy T.); a tömörkényi Csaj-tavon 10.11–12-én 1 nászruhás ad. + 2 juv. (Bod P.; Bede Á.), 10.14–24. között viszont már csak 1 juv. (Szabó F.; Bod P. – Bede Á.); Budapesten, az óbuda-szigetnél 10.29-én 1 pd-t figyeltek meg (Bajor Z. – Pető Á.).

Örvös galamb (*Columba palumbus*): Egy 350 pd-os csapat tartózkodott a hortobágyi Csécsi-halastónál 10.06-tól 10.12-ig (Gál A.).

Vadgerle (*Streptopelia turtur*): 10.04-én a debreceni Tócs-völgyben (Pásti Cs.), 10.24-én Ohaton (Konyhás S.), 10.25-én pedig a Nádudvar melletti Kösely-szegben (Kovács G.) láttak 1-1 kései vonuló pd-t.

füleskuvik (*Otus scops*): 08.01-jén Ballószög határában (Köncsőpuszta) 4, 08.02-án ugyanott 2 madarat észleltek (Pigniczki Cs.). 08.05-én Orgovány közelében (Csiraszék), egy szalakóta számára kihelyezett mesterséges odú ellenőrzésekor abban egy füleskuvik-fiókat találtak (Szenek Z. – Pigniczki Cs.). 08.08-án a Balmazújváros melletti Darassán 1 ad. + 3 juv. pd-t láttak (Tar J.).

Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*): 09.07-én a Szabadkigyós melletti Nagy-gyöpön észleltek 1 pd-t (Forgách B.).

Sarlósfecske (*Apus apus*): 09.08-án a fertőújlaki Nyéki-szállás felett, valamint Sarród és Lászlómajor között 1-1 (Hadarics T.); 09.12-én Kecskeméten 1 (Pigniczki Cs.); 09.13-án a Sumonyi-halastónál 2 (Ónodi M. – Madas K.); 09.14-én Sopronban 1 (Hadarics T.); 09.16-án a Nagykanizsa melletti Miklósfai-halastavaknál (Faragó I. Cs.) és Zalaegerszegen (Horváth A.) 1-1; 09.17-én Szegeden 1 (Homor P.); 09.20-án Zalaegerszegen ugyancsak 1 kései vonuló madár került szem elé (Faragó Á.).

Havasi sarlósfecske (*Apus melba*): 09.27-én* Kőszeg közelében, az Óház-tető felett láttak egy pd-t, mely egy nagyobb molnárfecskecsappal együtt vadászott.

Gyurgyalag (*Merops apiaster*): Októberben még kb. 25 madarat láttak Mende határában (Hámori D. O.).

Szalakóta (*Coracias garrulus*): Az őszi utolsó vonuló madarat 09.29-én észlelték Nagyiván közelében (Kovács G.).

Szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*): 08.22-én Nagyiván mellett 2 (Kovács G.); 10.05-én a nádudvari Szelencés-pusztán 1 madarat figyeltek meg (Konyhás S.).

Mezei pacsirta (*Alauda arvensis*): 10.15-én a Debrecen melletti Mézes-hegyi-tónál kb. 1000 pd-ból álló átrepülő csapatot láttak (Gál A.).

Partifecske (*Riparia riparia*): 10.09-én egy kései vonuló madarat észleltek Balatonmagyaródon (Ciconia Klub).

Füsti fecske (*Hirundo rustica*): 10.03-án a dunatetőtleni Böddi-széknel 9 (Vasuta G.), a fertőújlaki Borsodi-dűlőben 6 (Hadarics T. – Ferenc A.); 10.04-én a dunatetőtleni Sós-éri-pusztán 25 (Pigniczki Cs.), a tömörkényi Csaj-tónál 2 (Bod P. – Bede Á.); 10.07-én Balatonmagyaródon kb. 800, Balatonhídvégnél 13, a nagykanizsai Miklósfai-halastavaknál 1 (Ciconia Klub); 10.09-én Balatonmagyaródon 240, Fenékpusztánál 2 (Ciconia Klub); 10.10-én a szentesi Termál-tónál 19 (Szabó F.), Gutorföldén 8, a zalaegerszegi Gébárti-tónál 12 (Ciconia Klub); 10.13-án a Miklósfai-halastavaknál 3 (Ciconia Klub); 10.14-én a szegedi Fehér-tónál 2 (Nagy T. és tsai); 10.16-án a fertőrákosi üdülőtelepen 3 ad. + 2 juv. (Hadarics T. – Fodor A.), a Sumonyi-halastónál 1 (Ónodi M.); 10.18-án a tömörkényi Csaj-tónál 1 (Bod P. – Bede Á.), a zalaegerszegi Gébárti-tónál 3 (Ciconia Klub); 10.21-én a Miklósfai-halastavaknál 1 (Ciconia Klub); 10.26-án a szegedi Fehér-tónál 2 (Mészáros Cs.); 10.28-án a fertőrákosi üdülőtelepen 1 (Mogyorósi S.); 10.29-én Paton 1 (Palkó S.); 10.31-én Szegváron (Kórógysszentgyörgy) 1 juv. pd-t láttak (Szabó F.).

Molnárfecske (*Delichon urbica*): 10.04-én Zalaegerszegen 2 (Ciconia Klub), Karancslapujtón 4 kései vonuló pd-t láttak (Rozgonyi S.).

Rozsdástorkú pityer (*Antbus cervinus*): 08.20-án Kabán 1 (Zöld B.); 09.03-án a pitvarosi Montág-pusztán 1 (Mészáros Cs.); 09.06-án a nagyhegyesi Elepi-halastónál 2 (Zöld B. – Emri T.); 09.10–11-én a nádudvari Szelencés-pusztán 1 (Konyhás S.); 09.18-án a hídúszoboszlói Angyalháza-pusztán 2 (Konyhás S.); 09.23-án a pitvarosi Blaskovics-pusztán 2 (Mészáros Cs.), Angyalháza-pusztán 1 (Konyhás S.), 09.24-én a Hortobágyi-halastónál (Gál A.) és a Nagyiváni-pusztán (Kovács G.) 1-1; 09.25-én a hortobágyi Kékes- és Zám-pusztán 1-1 (Gál A.), a Hortobágyi-halastónál 3 (Ecsedi Z. és tsai); 09.26-án a fertőújlaki Nyéki-szálláson 1 (Mogyorósi S. és tsai), a szabadszállási Zab-széken 3 (Pigniczki Cs. – Palka R.), Szentés Fábiansebestyén között 3, a fábiansebestyeni Külső-pusztán kb. 30 (Bede Á.), Kardoskúton (Oláh J.) és a hortobágyi Csécsi-halastónál (Zeke T.) 4-4, a Virágoskúti-halastavon 1 (Varga L. – Borza L.); 09.27-én a fülöpszállási Kelemen-széken 5 (Pigniczki Cs. – Gyulai G.), a hortobágyi Akadémiai-halastónál 2 (Weszelinóv O.), a tömörkényi Csaj-tavon 6 (Bod P. – Bede Á.); 09.30-án a nádudvari Szelencés-pusztán 6 pd-t láttak (Konyhás S.). 10.01-jén a Szentés-Fertőn 1 (Bod P.); 10.03-án a fábiansebestyeni Külső-pusztán kb. 25 (Bede Á.), a hídúszoboszlói Angyalháza-pusztán 6 (Konyhás S.), a Balmazújváros melletti Papréten 4 (Ecsedi Z.); 10.04-én a hortobágyi Kékes-pusztán 2 (Zeke T.), a tömörkényi Csaj-tavon 3 (Bod P. – Bede Á.), a dunatetőtleni Sós-éri-pusztán kb. 12 (Pigniczki Cs.); 10.05-én a Debrecen melletti Mézes-hegyi-tónál 5 (Gál A.), a nádudvari Szelencés-pusztán 8 (Konyhás S.); 10.06-án a hortobágyi Kékes-pusztán 5, az Akadémiai-halastónál 2, a Csécsi-halastónál 4 (Gál A.), Szelencés-és Angyalháza-

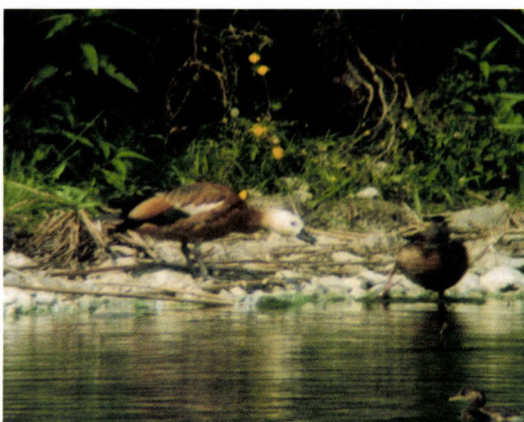
128. Batlák (*Plegadis falcinellus*) Hortobágy, Akadémiai-halastó, 1998. augusztus 10. (Cursorius/íjf. Oláb János) – Glossy Ibis

129. Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) Hortobágy, Csécsi-halastó, 1998. szeptember 27. (Zeke Tamás) – Pygmy Cormorant

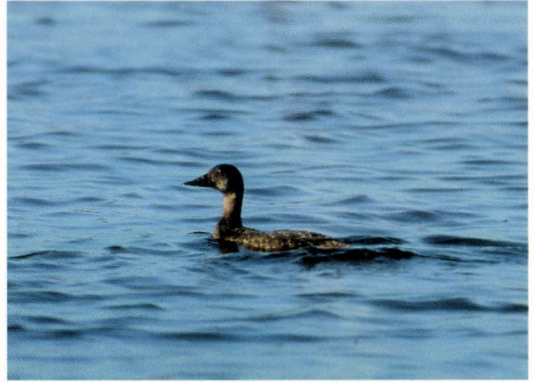
130. Tarvarjú (*Geronticus eremita*) imm., Tótvázsony, 1998. október 8. (Palkó Sándor) – Immature Bald Ibis

131–132. Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) Kaba, 1998. augusztus 12. (Zeke Tamás) – Ruddy Shelduck

133. Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) Kaba, 1998. október 11. (Zeke Tamás) – Ruddy Shelduck

134. Fekete réce (*Melanitta nigra*), Balmazújváros, 1998. október 29. (Cursorius/iff. Oláb János) – Common Scoter

135. Havasi lile (*Charadrius morinellus*) ad., Nádudvar, Szelencés-pusztá, 1998. augusztus 10. (Cursorius/iff. Oláb János) – Adult Dotterel

136. Havasi lile (*Charadrius morinellus*) ad., Nádudvar, Szelencés-pusztá, 1998. augusztus 10. (Cursorius/iff. Oláb János) – Adult Dotterel

137. Havasi lile (*Charadrius morinellus*) juv., Nádudvar, Szelencés-pusztá, 1998. augusztus 30. (Szilágyi Attila) – Juvenile Dotterel

138. Pusztai ölyv (*Buteo rufinus*) ad., Szabadkígyós, 1998. augusztus 26. (Marik Pál) – Adult Long-legged Buzzard

139. Kőforgató (*Arenaria interpres*) juv., Geszt, Begécsi-víztároló, 1998. szeptember 26. (Zalai Tamás) – Juvenile Turnstone

140. Vékonycsőrű víztaposó (*Phalaropus lobatus*) Balmazújváros, Nagy-szik, 1998. augusztus 22. (Géczy Gábor) – Red-necked Phalarope

141. Vékonycsőrű víztaposók (*Phalaropus lobatus*) juv., Petőháza, 1998. szeptember 8. (Hadarics Tibor) – Juvenile Red-necked Phalaropes

142. Halászsirály (*Larus ichthyaeetus*) ad., Nagyhegyes, Elepi-halastó, 1998. szeptember 2. (Cursorius/tfj. Oláb János) – Adult Great Black-headed Gull

143. Halászsirály (*Larus ichthyaeetus*) ad., Hortobágy, Kékes-pusztá, 1998. október 4. (Zeke Tamás) – Adult Great Black-headed Gull

144. Rozsdástorkú pityer (*Antbus cervinus*) juv., Kardoskút, 1998. szeptember 26. (*Cursorius/iff. Oláb János*) – *Juvenile Red-throated Pipit*

pusztán 10-10 (Konyhás S.); 10.07-én a Cserebökényi-pusztákon 1 (Bod P.); 10.08-án a Hortobágyi-halastónál 2 (Pigniczki Cs. és tsai); 10.09-én Angyalháza-pusztán 7, a Nagyiváni-pusztán 8 (Konyhás S.), Sződligetnél 1 átrepülő (Selmeczi Kovács Á.), a kardoskúti Fehér-tónál 1 (Nagy T. – Homor P.); 10.10-én a Hortobágyi-halastónál 1 (Konyhás S.), az Akadémiai-halastónál 8 (Weszelinov O. – Debreceni J.); 10.11-én a kabai cukorgyár ülepítőin 1 (Zeke T.); 10.12-én a hortobágyi Fekete-réten, Kékespusztán és Villongónál 1-1 (Gál A.), a nádudvari Szelencs-pusztán 7 (Konyhás S.); 10.14-én a tömörkényi Csajtónál 1 (Szabó F.); 10.15-én a szabadszállási Zab-széken 5 (Oláh J. – Pigniczki Cs.); 10.16-án a Solt melletti Járáspusztán 1 (Pigniczki Cs.); 10.17-én a Szentesi-Fertőn 1 (Bede Á.); 10.18-án a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 3 (Zeke T.); 10.30-án a szabadszállási Zab-széken 1 pd-t figyeltek meg (Pigniczki Cs.).

Havasi pityer (*Antbus spinoletta*): A hortobágyi Akadémiai-halastavon 09.27-én 3 (Weszelinov O.); a szintén hortobágyi Csécsi-halastavon 09.27-én 12 (Zeke T.); a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon 09.28-án 3 (Tar A. – Emri T.); az Akadémiai-halastavon 10.03-án 2 (Weszelinov O.); a naszályi Ferencmajori-halastavakon 10.04-én 5 (Riezing N.), 10.06-án 18, 10.08-án kb. 30 (Csonka P.), 10.10-én 14 (Riezing N.); a tömörkényi Csajtávon 10.12-én 1 (Bede Á.); a nádudvari Szelencs-pusztán 10.15-én 6 (Konyhás S.); a Ferencmajori-halastavakon 10.18-án 25-30 (Riezing N.); a Szegedi-Fertőn 10.19-én 2 (Fodor A.); a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 10.25-én 7 (Zeke T.); Fertőújlakon 10.30-án 6-8 (Riezing N.); a Szegedi-Fertőn szintén 10.30-án 2 (Fodor A.); a Ferencmajori-halastavakon 10.31-én 11 pd-t észleltek (Riezing N.).

Szőlőrigó (*Turdus iliacus*): 09.26-án a hortobágyi Kékespusztán 1 (Zeke T.); 10.01-jén a tiszacsegei Cserepes-

pusztán 2 (Konyhás S.); 10.05-én a nádudvari Szelencs-pusztán 3 (Konyhás S.); 10.25-én a tiszadobi Andrásy-kastély parkjában 5 (Selmeczi Kovács Á. – Zakar V.); 10.26–27-én a Hortobágyi-halastónál 1 (Tar J.); 10.30-án a Biharugrai-halastónál 6 (Zalai T.), a Hortobágyi-halastónál 1 (Tar J.); 10.31-én Verőcén 4 pd-t észleltek (Selmeczi Kovács Á.).

Rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*): 08.06-án 1 ad. madarat fogtak és gyűrűztek a Sumonyi-halastónál működő gyűrűzőtáborban (Gyurácz J. és tsai).

Énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*): 10.17-én a fenékpusztai gyűrűzőtáborban fogtak 1 megkésztett juv. pd-t (Magai F.).

Cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*): 10.18-án a tömörkényi Csaj-tavon észleltek 1 éneklő hím pd-t (Bod P. – Bede Á.).

Tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*): 08.06-án Zalaegerszegen 1 hím (Ciconia Klub); 08.16-án Brennbergbányán (Óhermes) 2 (Soproni J.); 08.21-én ugyancsak Brennbergbányán (Újhermes) 1 (Soproni J.); 08.25-én a budapesti Költő utcában 1 éneklő hím (Zsoldos M.); 09.09-én Tállya közelében (Hideg-kút) 6 (Petrovics Z.); 09.18-án a felsőgödi Duna-parton 1 (Selmeczi Kovács Á.); 09.22-én a Soproni-hegységben (Muck) 1 (Soproni J.); 09.23-án a pécsi Pintér-kertben 1 éneklő hím (Wagner L.); 09.30-án Debrecenben, a KLTE botanikus kertjében 3 (Oláh J.); 10.03-án Debrecenben 1 hím (Pásti Cs.); 10.04-én az inotai Hideg-völgyben 1 hím (Somogyi B.); 10.12-én a Hortobágyi-halastónál 1 (Ecsedi Z.); 10.15-én a budapesti Költő utcában 2 (Kókay Sz. – Zsoldos M.); 10.16-án a zalaegerszegi Gébárti-tónál 2 (Ciconia Klub), a balmazújvárosi Virágoskúti-halastónál 1 (Ecsedi Z.); 10.17-én Brennbergbányán (Újhermes) 1 (Soproni J.); 10.24-én a borszönyi Királyréten 1 tojó

(Steiner A.); 10.27-én a Hortobágyon (Hármas-puszta) 1 (Gál A.); 10.29-én a Hortobágyon, az Ohati-erdőben 3 (Pigniczki Cs. és tsai), Budapest X. kerületében 1 tojó pd került szem elé (Szalai K.).

Hajnalmadár (*Tichodroma muraria*): 10.21-én 1 pd-t láttak Pilisszántón (Tarján B.).

Tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*): Három elég kései, október második feléből származó adatot kaptunk: 10.18. Sajószentpéter 1 juv. (Török Z.); 10.20. Szentés 1 juv. (Szabó F.); 10.28. Noszlop 1 juv. (legyengült, később elpusztult) (Kaufman G.).

Nagy őrgébics (*Lanius excubitor*): 08.24-én Szegi határában (Víz-dűlő) (Petrovics Z.); 09.03-án Góron (Németh Cs.); 09.15-én Erdőbénye mellett (Disznó-dűlő) (Petrovics Z.); 09.19-én Zalaezerszegen (Válicka völgye) (Ciconia Klub); 09.20-án Tolcsván (Felső-kerék) (Petrovics Z.); 09.21-én Balfon (Mogyorósi S. – Molnár B.), Noszlopon (Kaufman G.), Bodrogkeresztúron (Kákás-dűlő) és Sárospatakon (Megyer-hegy) (Petrovics Z.); 09.22-én Szuhakálló közelében (Szeles II. tó) (Török Z.) és Vámosújfalunál mellett (Pap-tó-hát) (Petrovics Z.); 09.24-én a Hortobágyon (Kis-Villongó) (Konyhás S.); 09.25-én Egerágon (Wagner L.) és Várpalotán (Somogyi B.); 09.26-án Bodrogkeresztúron (Léhely) (Petrovics Z.), a Hortobágyon (Árkus) (Zeke T.), Rózsaszentmártonban (Solti B.) és Szegeden (Kasza F.); 09.27-én a szarvasi Horváthpusztai-halastónál (Oláh J.); 09.28-án a hortobágyi Árkuson (Tar A. – Emri T.), Iváncsán (Wagner L.), valamint Fertőrákos és Sopronkőhida között láttak 1-1 pd-t (Mogyorósi S.). Az októberi adatok a következőképpen oszlottak meg: 10.01–05. között 26 adat (26 pd); 10.06–10. között 14 adat (15 pd); 10.11–15. között 19 adat (20 pd); 10.16–20. között 30 adat (32 pd); 10.21–25. között 29 adat (34 pd); 10.26–31. között 21 adat (22 pd).

Fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*): 09.18-án a Tokaji-hegyen 1 pd-t láttak (Petrovics Z.). 09.20-án Hatvan közelében (Kisgombos) 1 madarat (*ssp. caryocatactes*) ejtettek el (állítólag több is volt) (Solti B.). 10.10-én a Bükk-fennsíkon (Kis-Virágos-hegy) 1 (Balázs P.), s ugyanezen időszak táján Mecsér és Nagyveleg között szintén 1 (Mészáros I. és tsai); 10.14–15-én Pilisszentkereszt közelében 1 (Paksai G.); 10.18-án a gerecei Bikolpusztánál 2 (Csonka P. – Kovács K.); 10.21-én a Hortobágyi-halastónál 2 (Ecsedi Z.); 10.22-én Tatán 1 pd-t észleltek (G. Gorman). Október közepén Pilisszentlászló mellett 1 pd-t gyűrűztek is (Ziegner A.).

Kormos varjú (*Corvus corone*): 10.05-én Fertőhomok (Mogyorósi S.), 10.30-án pedig Fertőújlak (Riezinger N.) közelében került szem elé 1-1 pd.

Sárgacsőrű kenderike (*Carduelis flavirostris*): 10.10-én a Kunmadarasi-pusztán 1 (Kovács G.); 10.10–11-én a zalaezerszegi Gébártónál 6 (Ciconia Klub); 10.17-én a hortobágyi Nyírő-lapason 7 (Szilágyi A.); 10.28-án a Nagyviváni-pusztán 150 (Kovács G.); 10.31-én a balmazújvárosi Magdolnában 3 (Szilágyi A. és tsai), Debrecenben, a KLTE botanikus kertjében 4 pd-t láttak (Géczy G. – Koczka A.).

Zsezse (*Carduelis flammea*): 10.18-án a Hortobágyi-halastónál 2 (Tar J.); 10.31-én a Naszály melletti Ferencmájori-halastavaknál 4 pd-t észleltek (Riezinger N.).

Sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*): 10.03-án a nádudvari Szelencés-pusztán 1; 10.05-én a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 6; 10.06-án a Szelencés-pusztán 4; 10.11-én Angyalháza-pusztán 2 (Konyhás S.); 10.13-án a Kunmadarasi-pusztán 2 (Kovács G.); 10.15-én a Szelencés-pusztán 2 (Konyhás S.); 10.16-án a hortobágyi Zám-pusztán 23, Tiszafüred határában 1 (Kovács G.); 10.17-én a hortobágyi Pentezugban 4 (Gál A.); 10.19-én Angyalháza-pusztán 3 (Konyhás S.); 10.21-én a Nagyviváni-pusztán 11 (Kovács G.); 10.23-án Szelencés-pusztán 4 (Konyhás S.); 10.26-án a balmazújvárosi Magdolnában 1 (Ecsedi Z. – Oláh J.); 10.27-én Balmazújváros felett 2 ártrepülő (Szilágyi A.); 10.29-én a Nagyviváni-pusztán 2 (Kovács G.); 10.30-án Angyalháza-pusztán 13 pd-t észleltek (Konyhás S.).

Hósármány (*Plectrophenax nivalis*): Balmazújváros felett 10.12-én 1 (Ecsedi Z.); a Nagyviváni-pusztán 10.13-án 1, 10.24-én 4 (Kovács G.); a hajdúszoboszlói Angyalháza-pusztán 10.30-án 10 pd-t figyeltek meg (Konyhás S.).

Sővénysármány (*Emberiza cirrus*): 09.06-án egy, valószínűleg tojó pd-t láttak a pécsi Tettyén (Schmidt A.).

Bajszos sármány (*Emberiza cia*): 08.03-án Felsőtárkány közelében 1 hím + 3 (Kovács G. – Sós E.); 08.31-én a Márianosztra melletti Csák-hegyen 1 ad. pd-t észleltek (Kern R.).

Sordély (*Miliaria calandra*): 08.08-án mintegy 1000 pd-t figyeltek meg Nagyviván határában (Kovács G.).

A következő személyeknek köszönjük az adatok beküldését: Ambrus Béla, Balázs Péter, Barcánfalvi Péter, Barkóczy András, Bede Ádám, Bod Péter, Csathó András, Cser Szilárd, Csonka Péter, Demeter László, Domján András, Ecsedi Zoltán, Emri Tamás, Erdei Károly, Faragó Ádám, Faragó Imre Csaba, Fenyősi László, Ferenc Attila, Fitala Csaba, Fodor András, Forgách Balázs, Gál András, Gál Szabolcs, Géczy Gábor, Gerard Gorman, Gyüre Péter, Hámosi Dániel Ottó, Haraszthy László, Holczer Lőrinc, Homor Péter, Kasza Ferenc, Katona Csaba, Kaufman Gábor, Kern Roland, Kis Borbás Lajos, Kiss János, Koczka András, Kókay Szabolcs, Konyhás Sándor, Kotymán László, Kovács Gábor, Magai Ferenc, Marik Pál, Mészáros Csaba, Mogyorósi Sándor, Morvainé Konyha Dóra, Németh Csaba, Oláh János, Oláh Sándor, Ónodi Miklós, Pabar Zoltán, Pásti Csaba, Pellinger Attila, Petrovics Zoltán, Pigniczki Csaba, Riezinger Norbert, Rozgonyi Sándor, Sali István, Schmidt András, Schmidt Egon, Selmecezi Kovács Ádám, Simay Attila, Solti Béla, Somogyi Balázs, Soproni János, Sós Endre, Steiner Attila, Szabó Ferenc, Szalai Kornél, Szél László, Szelle Ernő, Szemadám György, Szilágyi Attila, Szondi László, Tar János, Tihanyi Gábor, Tóth Imre, Török Zoltán, Varga László, Vasas András, Vasuta Gábor, Wagner László, Weszelin Ottó, Zalai Tamás, Zeke Tamás.

Összeállította: Dr. Hadarics Tibor,
9400 Sopron, Ív utca 14. II./4.

Objektív előtt: a tarvarjú (*Geronticus eremita*)

Napjainkban a tarvarjú elterjedése gyakorlatilag két apró területre korlátozódik, az egyik Marokkóban van az Atlanti-óceán partján, a másik pedig a törökországi Birecikben.

Törökországban a bireciki fészkelőhelyet már 1890-ben is ismerték, akkor 3000 párra becsülték az ott fészkelők számát. Ez 1911-re 1000 párra, 1954-re pedig 600-800 párra csökkent. 1964-ben drasztikus változás következett be, az akkorra megmaradt 65 páros fészkelőállomány további folyamatos zuhanás után 1973-ra 23 párra apadt. Megdöbbentő adat, hogy 1959–60-ban 600 elpusztult madarat regisztráltak, melyekkel az akkor még kiterjedten használt DDT növényvédőszer végzett. Emellett a vegyszerek hatására lecsökkent szaporodóképesség, az emberi zaklatás és fészekkesedés is a fokozatos állománycsökkenés okai között szerepel. Vad körülmények között utoljára 1989-ben fészkeltek három pár, a következő évben még feltűnt ugyan 5-12 példány az ősi telep környékén, de fészkelésbe már nem kezdtek. Ekkor indult meg

az a védelmi (visszatelepítési) program, melynek során madarakat telepítettek át a marokkói fészkelőhelyről, így a 90-es évek végén már szabadon repülő, gyakorlatilag vadnak tekinthető példányok költöttek újra Birecikben. A visszatelepítés előtti állomány a telet az Arab-félszigeten, illetve valószínűleg a Vörös-tenger déli térségében töltötte. A visszatelepített madarak azonban nem vonulnak el télen, ezért etetik, és gyakran zárt körülmények között teletetik őket. 1998-ban 76 példányt számláltak a telepen.

Marokkóban az 1970-es évektől hasonló csökkenés jellemezte a Tamriban és a Sous-Massa Nemzeti Park területén található fészkelőállományt. Itt 1970–71-ben még 229 párt találtak, de a 70-es évek végén 75-80 párra és 100-150 nem költő imm. példányra esett vissza a populáció. Az 1990-es évek első felében az állomány stabilizálódni látszott (1994-ben négy telepen 60 pár fészkelte, a nem költőkkel együtt összesen kb. 200 példányt számláltak), de 1996-

145. Táplálkozó tarvarjúk (*Geronticus eremita*) egy mezőgazdasági területen, Marokkó, Tamri, 1989. december 19. (Cursorius/Leo Boon) – Bald Ibis flock feeding on arable land in Morocco.

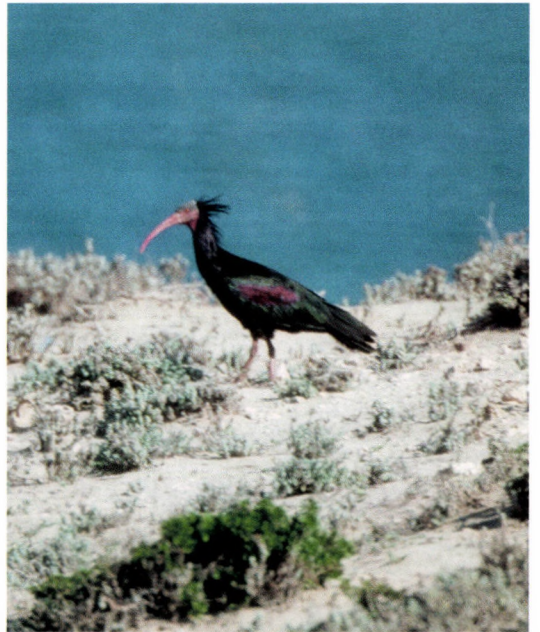

146. Tarvarjú (*Geronticus eremita*) ad. és pull. a fészekben, Törökország, Birecik, 1994. május 24. (Cursorius/Leo Boon) – Bald Ibis on nest with nestling

147. Tarvarjú (*Geronticus eremita*) ad., Törökország, Birecik, 1994. május 24. (Cursorius/Leo Boon) – Adult Bald Ibis

148. Tarvarjú (*Geronticus eremita*) ad., Marokkó, Tamri, 1994. december (Cursorius/iff. Oláb János) – Adult Bald Ibis

ban 41 madár elpusztult, valószínűleg mérgezés következtében. 1998-ban két telepen 60 pár fészkel és kb. 50 fiatal repítettek.

A tarvarjú ősi elterjedési területe Észak-Afrika jelentős részén át, délkeleten egészen Etiópiáig terjedt, de átnyúlt az Arab-félszigetre is, ahol 1930-ig még költött Jemenben és Szíriában. Írásos emlékek maradtak fenn közép-európai költéséről: a Duna völgye mentén Ausztriában és Németországban, Svájcban és Olaszországban és Alpokban, és talán Görögországban is fészkel a 12. és a 17. század között. Herman Ottó nyelvi emlékeink alapján mutatta ki, hogy valószínűleg hazánkban is élt, egészen a 17. századig.

Marokkóban kis telepekben, illetve magányos párokban fészkel az ember és a ragadozók által elérhetetlen, az Atlanti-óceánra néző, szabadt, szakadozott sziklás partfalak erkélyein és mélyedéseiben. A madarak már február-március tájékán elkezdik a fészkelést (Birecikben később, március végén, április elején). általában 2-4 (1-7) tojást raknak, de a megfigyelések alapján a 24-25 napos kotlás után rendszerint csak egy fióka kel ki. A szülők a fiókákat 40-50 napos korukig, azaz egészen röpképesé válásukig etetik hangyákkal, sáskákkal, gyíkokkal, csigákkal, skorpiókkal és gyakorlatilag minden állati szervezettel, amely fellelhető a telep környékén lévő homokos félsivatagi környezetben és extenzív mezőgazdasági kultúrákban. Állandó madár, amely fészkelési időszakon kívül az Atlanti-óceán partja mentén néhány tíz kilométerre általában délebbre húzódik, így észlelték már Mauritánia partjai mentén is.

Napjainkban alkalmilag megfigyelték az Arab-félszigeten és a Vörös-tenger térségében (Eritrea) is, ami reményt kelt, hogy kisebb, felderítetlen telepek még létezhetnek. Az utóbbi évtizedekben az előfordult összes európai példány állatkertből vagy magángyűjteményből elszabadult madár volt (1989-ben 750 fogságban tartott példányt tartottak nyilván). Hazánkban is ilyen madarakat észleltek és fogtak be 1998 őszén.

Igazi vad körülmények között élő tarvarjúk megfigyelésére már csak Marokkóban van esélyünk, ahol gyakorlatilag az év minden hónapjában láthatók. A madarakat a költőhelyek bármiféle zavarása nélkül tanulmányozhatjuk Tamri mellett, amikor a kora reggeli órákban az elérhetetlen éjszakázó- és fészkelőhelyek felől csoportosan húznak át elegáns repüléssel a homokos dombokon található táplálkozóterületek felé. Gyakran közvetlenül az út és a sziklás partok közé ereszkednek le, ahol kiváló megfigyelhetőségük mellett fotózásukra is lehetősége nyílik a szerencsésebb madarászoknak.

Bizonyára nem a tarvarjú a legszebb madár a Nyugat-Palearktiszbán, de feltétlenül egyike az ősi madárvilág máig megmaradt képviselőinek. Hajlott csőre, kopasz fejteteje és lába többnyire piszkos pirosas rózsaszín. Lába rövid és vastag. Tollazata teljesen fekete, de a fény ráesésétől függően narancsos, rózsaszínes és zöldes árnyalatokban csillog. A tarkóján található laza tollbóbitával egy rendkívül bizarr megjelenésű faj, a védelmi munkák segítségével remélhetőleg elkerüli a kipusztulást.

– *Ecsedi Zoltán és ifj. Oláh János*

1998. évi index

- Accipiter brevipes* 44, 97, 141, 171
Acrocephalus agricola 48, 50, 184
 – *arundinaceus* 30
 – *melanopogon* 30, 79
 – *paludicola* 103
 – *palustris* 184
 – *schoenobaenus* 30, 79
 – *scirpaceus* 79, 184
Aegolius funereus 48, 50, 147, 150
Aix galericulata 152
Alauda arvensis 161, 180
 Amerikai csörgő réce *lásd* *Anas crecca carolinensis*
Anas clypeata 170
 – *crecca* 69, 170
 – *crecca carolinensis* 53–56, 54, 55
 – *penelope* 96, 170
 – *strepera* 96, 170
Anser albifrons 68, 95
 – *anser* 68, 170
 – *brachyrhynchus* 19, 43, 68
 – *caerulescens* 19, 45, 50, 60–63, 62, 151
 – *erythropus* 19, 43, 68, 140, 170
 – *fabalis* 95
 – *indicus* 19, 152, 170
Anthropoides virgo 44
Antibus cervinus 29, 78, 103, 180, 184
 – *spinoletta* 29, 78, 184
 Antli I. *lásd* Hadarics T.
 Apácálud *lásd* *Branta leucopsis*
Apus apus 78, 180
 – *melba* 50, 180
Apus pallidus 50
Aquila chrysaetos 26, 71, 99, 172
 – *clanga* 25, 44, 46, 71, 131, 141, 143, 172
 – *nipalensis* 44, 71, 99, 141, 172
 – *pomarina* 71
 Aranylile *lásd* *Pluvialis apricaria*
Ardea purpurea 169
Arenaria interpres 77, 101, 177, 182
Asio flammeus 28, 78, 180
 – *otus* 15, 133
Aythya fuligula 23
 – *marila* 23, 70, 171
 – *nyroca* 23, 70, 170

 Bajszos sármány *lásd* *Emberiza cia*
 Bakcsó *lásd* *Nycticorax nycticorax*
 Barátposzáta *lásd* *Sylvia atricapilla*
 Barnahasú pusztaityúk *lásd* *Pterocles exustus*
 Batla *lásd* *Plegadis falcinellus*
 Békászó sas *lásd* *Aquila pomarina*
 Berki poszáta *lásd* *Cettia cetti*
 Bibic *lásd* *Vanellus vanellus*
 Bod P. Adatok az ugartyúk (*Burbinus oedinemus*) táplálkozásához és őszi gyülekezéséhez 159
 Bod P. Partifecske (*Riparia riparia*) fészektelepei mézskőrlemény kúpokban 161–162

Bombycilla garrulus 29, 79
 Bonaparte-partfutó *lásd* *Calidris fuscicollis*
Bonasa bonasia 99, 157, 173
 Borzas gödény *lásd* *Pelecanus crispus*
Branta bernicla 20, 44, 140
 – *canadensis* 57–60, 151
 – *leucopsis* 20, 68
 – *ruficollis* 22, 68, 170
 Bübos vöcsök *lásd* *Podiceps cristatus*
Bubulcus ibis 43, 46, 95, 97, 140
Bucephala clangula 24, 64
Burbinus oedinemus 159, 174
Buteo buteo 64
 – *buteo vulpinus* 44, 141
 – *rufinus* 25, 71, 97, 97, 171, 182
 Bütykös ásólúd *lásd* *Tadorna tadorna*

Calandrella brachydactyla 103, 150, 180
Calcarius lapponicus 32, 50, 80, 151, 185
Calidris alba 17, 84, 97, 100, 175
 – *alpina* 27, 73
 – *canutus* 44, 73, 100, 143, 144, 175
 – *fuscicollis* 144
 – *melanotos* 45, 176
Caprimulgus europaeus 159
Carduelis flammea 32, 80, 185
 – *flavirostris* 25, 31, 80, 185
 – *bornemanni* 50
Carpodacus erythrinus 48, 50, 104, 147, 151
Cettia cetti 50
Charadrius alexandrinus 73, 174
 – *dubius* 73
 – *hiaticula* 27, 73, 100, 174
 – *leschenaultii* 144
 – *morinellus* 27, 73, 128, 158, 163, 174, 182
 – *vociferus* 126–127, 126, 127
Chettusia gregaria 44, 144, 175
 – *leucura* 144
Chlidonias hybridus 28, 180
 – *leucopterus* 158
 – *niger* 180
Ciconia ciconia 19, 65, 68, 169
 – *nigra* 169
 Cigánycsuk *lásd* *Saxicola torquata*
 Cigányréce *lásd* *Aythya nyroca*
Cinclus cinclus 15
Circaetus gallicus 171
Circus cyaneus 71, 171
 – *macrourus* 44, 46, 71, 97, 141, 143, 171
 Citrombillegető *lásd* *Motacilla citreola*
Clangula hyemalis 24, 70, 74, 96
Columba livia f. domestica 65, 159
 – *oenas* 28, 78
 – *palumbus* 78, 180
Coracias garrulus 180
Corvus corax 15, 31
 – *corone cornix* 15
 – *corone corone* 30, 80, 104, 185
Cuculus canorus 78
Cygnus atratus 50
 – *columbianus* 43
 – *cygnus* 19, 43, 68, 140, 142, 170
 Császármadár *lásd* *Bonasa bonasia*
 Cserregő nádiposzáta *lásd* *Acrocephalus scirpaceus*
 Csigaforogató *lásd* *Haematopus ostralegus*
 Csíkosfejű nádiposzáta *lásd* *Acrocephalus paludicola*
 Csontholló *lásd* *Bombycilla garrulus*
 Csörgő réce *lásd* *Anas crecca*
 Csörgő T. Magyar vonuláskutató expedíciók Tunéziában 1994–1997 123–125
 Csüllő *lásd* *Rissa tridactyla*

 Dankasirály *lásd* *Larus ridibundus*
 Darázsölyv *lásd* *Pernis apivorus*
 Daru *lásd* *Grus grus*
 Déli hantmadár *lásd* *Oenanthe hispanica*
Delichon urbica 131, 180
 Dolmányos sirály *lásd* *Larus marinus*
 Dolmányos varjú *lásd* *Corvus corone cornix*
 Dögkeselyű *lásd* *Neophron percnopterus*
Dryocopus martius 131–132, 132

 Ecsedi Z. & Ifj. Oláh J. Objektív előtt: a barnahasú pusztaityúk (*Pterocles exustus*) 82–83
 Ecsedi Z. & Ifj. Oláh J. Objektív előtt: a tarvarjú (*Geronticus eremita*) 186–188
 Ecsedi Z. & Ifj. Oláh J. Objektív előtt: az ékfarkú lile (*Charadrius vociferus*) 126–127
 Ecsedi Z. *lásd* Ifj. Oláh J.
 Egerészölyv *lásd* *Buteo buteo*
Egretta alba 95, 169
 – *garzetta* 19, 169
 Ékfarkú halfarkas *lásd* *Stercorarius parasiticus*
 Ékfarkú lile *lásd* *Charadrius vociferus*
Emberiza cia 32, 81, 99, 104, 185
 – *cirlus* 81, 104, 185
 – *bortulana* 81, 104
 Énekes hattyú *lásd* *Cygnus cygnus*
 Énekes nádiposzáta *lásd* *Acrocephalus palustris*
 Énekes rigó *lásd* *Turdus philomelos*
 Erdei fülesbagoly *lásd* *Asio otus*
 Erdei pinty *lásd* *Fringilla coelebs*
 Erdei szalonka *lásd* *Scolopax rusticola*
 Érdekes madármegfigyelések 18–32, 67–81, 94–104, 168–185
 Északi búvár *lásd* *Gavia stellata*
 Ézüstsirály *lásd* *Larus argentatus*

- Fakó keselyű *lásd Gyps fulvus*
 Fakó rétihéja *lásd Circus macrourus*
Falco cherrug 16, 130
 – *columbarius* 26, 72, 172
 – *naumanni* 44, 141
 – *peregrinus* 26, 72, 97, 99, 173
 – *subbuteo* 72, 173
 – *timunculus* 15, 130
 – *vespertinus* 26, 72, 172
 Faragó Á. Vízben úszó parlagi galamb
 (*Columba livia f. domestica*) 65
 Faragó I. Cs. A szalagos keresztcsőrű
 (*Loxia leucoptera*) harmadik
 magyarországi előfordulása 11–14
 Fattyúszerkő *lásd Cblidonias hybridus*
 Fecskesirály *lásd Larus sabini*
 Fehér gólya *lásd Ciconia ciconia*
 Fehérfarkú lilebíbic *lásd Chettusia*
leucura
 Fehérműve vércse *lásd Falco*
naumanni
 Fehérszárnyú szerkő *lásd Cblidonias*
leucopterus
 Fekete gólya *lásd Ciconia nigra*
 Fekete harkály *lásd Dryocopus*
martius
 Fekete hattyú *lásd Cygnus atratus*
 Fekete réce *lásd Melanitta nigra*
 Fekete sas *lásd Aquila clanga*
 Feketenyakú vöcsök *lásd Podiceps*
nigricollis
 Feketeszárnnyú székicsér *lásd Glareola*
nordmanni
 Fenyérfutó *lásd Calidris alba*
 Fenyőrigó *lásd Turdus pilaris*
 Fenyősi L. & Stix J. Megjegyzések a
 „Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) által
 nevelt egerészölyv (*Buteo buteo*)
 fiókák” című íráshoz 64
 Fenyőszajkó *lásd Nucifraga*
caryocatactes
 Foltos nádiposzáta *lásd Acrocephalus*
schoenobaenus
Fringilla coelebs 132–133
 Fülemülesítke *lásd Acrocephalus*
melanopogon
 Füles vöcsök *lásd Podiceps auritus*
 Füleskuvik *lásd Otus scops*
 Füstös fecske *lásd Hirundo rustica*
 Füstös cankó *lásd Tringa erythropus*
 Füstös réce *lásd Melanitta fusca*
 Fűtölő réce *lásd Anas penelope*
Gallinago media 45, 74, 100, 144, 176
 Gatyáskuvik *lásd Aegolius funereus*
Gavia arctica 18, 67, 168
 – *stellata* 18, 67, 94, 168
Gelochelidon nilotica 49, 77, 103,
 150, 179
Geronticus eremita 169, 181,
 186–188, 186, 187
Glareola nordmanni 1–10, 4, 5, 6, 44,
 100, 141, 174
 – *pratincta* 4, 5, 7, 174
Glaucidium passerinum 150
 Gólyatöcs *lásd Himantopus*
bimantopus
Grus grus 27, 99, 173
 Gulipán *lásd Recurvirostra avosetta*
 Guvat *lásd Rallus aquaticus*
 Gyöngybagoly *lásd Tyto alba*
Gyps fulvus 44
 Gyurgyalag *lásd Merops apiaster*
 Gyűrűscsőrű sirály *lásd Larus*
delawarensis
 Hadarics T. & Neuwirth R. Kanadai lúd
 (*Branta canadensis*) megfigyelése a
 Fertő mellett 57–59
 Hadarics T., Antli I. & Pellinger A. Sarki
 lúd (*Anser caerulescens*) előfordulása
 a Fertő környékén 60–63
Haematopus ostralegus 73, 99, 100,
 174
 Hajnalmadár *lásd Ticodroma*
muraria
 Halászsas *lásd Pandion haliaetus*
 Halászsirály *lásd Larus ichthyaetus*
 Halcsontfarkú réce *lásd Oxyura*
jamaicensis
Haliaeetus albicilla 25, 64, 71
 Halvány geze *lásd Hippobolus pallida*
 Halvány sarlósfecske *lásd Apus*
pallidus
 Hamvas küllő *lásd Picus canus*
 Havasi lile *lásd Charadrius morinellus*
 Havasi partfutó *lásd Calidris alpina*
 Havasi pityer *lásd Anthus spinoletta*
 Havasi sarlósfecske *lásd Apus melba*
 Havasi szárcsere *lásd Prunella*
collaris
 Havasipinty *lásd Montifringilla nivalis*
 Házi rozsdafarkú *lásd Phoenicurus*
ochruros
 Házi veréb *lásd Passer domesticus*
 Hegyi billegető *lásd Motacilla cinerea*
 Hegyi réce *lásd Aythya marila*
 Héringsirály *lásd Larus fuscus*
Hieraaetus pennatus 71, 99, 172
Himantopus bimantopus 174
Hippobolus pallida 104
 Hírek 134
Hirundo rustica 28, 131, 180
 Holló *lásd Corvus corax*
 Hósármány *lásd Plectrophenax nivalis*
 Ifj. Oláh J. *lásd* Ecsedi Z.
 Ifj. Oláh J., Ecsedi Z. & Tar J. Amerikai
 csörgő réce (*Anas crecca*
carolinensis) Magyarországon 53–56
 Indiai lúd *lásd Anser indicus*
Ixobrychus minutus 169
 Jeges sirály *lásd Larus hyperboreus*
 Jegesréce *lásd Clangula hyemalis*
 Kabasólyom *lásd Falco subbuteo*
 Kacagócsér *lásd Gelochelidon nilotica*
 Kakukk *lásd Cuculus canorus*
 Kalotás Zs. Gyurgyalagok (*Merops*
apiaster) fészkeket kifosztó mezei
 görény (*Mustela eversmanni*)
 133–134
 Kalotás Zs. Idegen fiókákat adoptáló
 küszvágó csér (*Sterna birundo*)
 92–93
 Kalotás Zs. Nagy goda (*Limosa limosa*)
 fészkelése frissen szántott területen
 129–130
 Kanadai lúd *lásd Branta canadensis*
 Kanalas réce *lásd Anas clypeata*
 Kanalgém *lásd Platalea leucorodia*
 Karcza Zs. Megszakított vedlőű
 széncingene (*Parus major*) 16
 Karmazsinpirók *lásd Carpodacus*
erythrinus
 Karvalybagoly *lásd Surnia ulula*
 Katona Cs. A császármadár (*Bonasa*
bonasia) újbóli megfigyelése és
 valószínűsíthető fészkelése a Tarna-
 vidéki Tájvédelmi Körzet területén
 157
 Katona Cs. Madarak vakolat- és
 malterfogyasztása 15
 Kék galamb *lásd Columba oenas*
 Kék vércse *lásd Falco vesperlinus*
 Kékbevy *lásd Luscinia svecica*
 Kékcsőréce *lásd Oxyura*
leucocephala
 Kékes rétihéja *lásd Circus cyaneus*
 Kendermagos réce *lásd Anas strepera*
 Kenti csér *lásd Sterna sandvicensis*
 Kerckeréce *lásd Bucephala clangula*
 Kercsensólyom *lásd Falco cherrug*
 Keresztcsőrű *lásd Loxia curvirostra*
 Kerti rozsdafarkú *lásd Phoenicurus*
phoenicurus
 Kerti sármány *lásd Emberiza*
hortulana
 Kigvászolyuk *lásd Circaetus gallicus*
 Királyfűzike *lásd Phylloscopus*
proregulus
 Kis bukó *lásd Mergus albellus*
 Kis csér *lásd Sterna albifrons*
 Kis goda *lásd Limosa lapponica*
 Kis hattyú *lásd Cygnus columbianus*
 Kis héja *lásd Accipiter brevipes*
 Kis kárókatoná *lásd Phalacrocorax*
pygmaeus
 Kis kőcsag *lásd Egretta garzetta*
 Kis lile *lásd Charadrius dubius*
 Kis lilik *lásd Anser erythropus*
 Kis póling *lásd Numenius phaeopus*
 Kis szárszalonna *lásd Lymnocyptes*
minimus
 Kis sólyom *lásd Falco columbarius*
 Kis vízcisbe *lásd Porzana parva*
 Kis vöcsök *lásd Tachybaptus ruficollis*
 Kontyos réce *lásd Aythya fuligula*
 Kormos szerkő *lásd Cblidonias niger*
 Kormos varjú *lásd Corvus corone*
corone
 Kovács G. & Kovács G.
 Nagyfeszültségű távvezetéken éneklő
 mezei poszáta (*Sylvia communis*)
 161
 Kovács G. & Kovács G. Mezei pacsirta
 (*Alauda arvensis*) különös éneklési

- viselkedése 161
 Kovács G. & Magyar G. A feketeszárnyú székicsér (*Glareola nordmanni*) határozása és előfordulása Magyarországon 1–10
 Kovács G. 1998-as hortobágyi megfigyelések a kékbegyőről (*Luscinia svecica*) a 160
 Kovács G. Fehérszárnyú szerkők (*Cblidonias leucopterus*) táplálkozása szántóföldi növénykultúrák felett 158–159
 Kovács G. Ökórnyálgubancot vonzó havi lilék (*Charadrius morinellus*) 158
 Kovács G. Pöfetelegombát fogyasztó túzokok (*Otis tarda*) 157
 Kőforgató lásd *Arenaria interpres*
 Könyvismertetések
All the Birds of North America (Jack L. Griggs) 35–36
 American Ornithologists Union: Check-list of North American Birds (AOU) 155
 Magyarország madarai (Szerkesztette: Haraszthy László) 36–37
 Magyarország madarai (Szerkesztette: Haraszthy László) 37–40
 Magyarország madarainak névjegyzéke (Magyar et al.) 85–87
Nightjars: A Guide to Nightjars and Related Nightbirds (Cleere & Nurney) 135
Parrots: A guide to parrots of the world (Juniper & Parr) 87–88
Rails. A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World (Taylor & van Perlo) 156
Starlings and Mynas (Feare & Craig) 135–136
Warblers of Europe, Asia and North Africa (Kevin Baker) 40
 Kucsmás billegető lásd *Motacilla flava feldegg*
 Kucsmás poszáta lásd *Sylvia melanocephala*
 Küszvágó csér lásd *Sterna birundo*
- Lanius collurio* 185
 – *excubitor* 30, 80, 185
 Laposcsőrű víztaposó lásd *Pbalaropus fulvicarius*
 Lappantyú lásd *Caprimulgus europaeus*
Larus argentatus 28, 77, 102
 – *cachinnans* 28, 102, 179
 – *cachinnans cachinnans* 47
 – *canus* 28
 – *delawarensis* 77
 – *fuscus* 28, 74, 77, 84, 102, 128, 179
 – *genei* 97, 102
 – *hyperboreus* 28, 77, 149
 – *ichthyaeus* 27, 48, 77, 101, 178, 182
 – *marinus* 28, 49, 149, 179
 – *melanocephalus* 74, 77, 102, 145, 146, 178
 – *ridibundus* 27, 179
 – *sabini* 164–167, 166, 167, 179
 Lilebíbic lásd *Cbettusia gregaria*
Limicola falcinellus 100, 176
Limosa lapponica 27, 46, 75, 100, 144, 176
 – *limosa* 75, 129–130, 129
Locustella luscinioides 79
 Lócsér lásd *Sterna caspia*
 Lovászi P. Mezei veréb (*Passer montanus*) fészékében tojást rakó erdei fülesbagoly (*Asio otus*) 133
Loxia curvirostra 11
 – *locoptera* 11–14, 13, 32, 147, 151
Luscinia svecica 79, 160
Lymnocyptes minimus 20, 27, 73, 176
- Magyar G. lásd Kovács G.
 Mandarinréce lásd *Aix galericulata*
 Marik P. Bálakötöző madzag mint madárcsapda 15
 Marik P. Énekes rigó (*Turdus philomelos*) fészekvédő viselkedése 160–161
 Marik P. Fekete harkály (*Dryocopus martius*) hímek revírharca 131–132
Melanitta fusca 24, 70
 – *nigra* 24, 171, 182
Mergus albellus 24, 70
 – *serrator* 24, 70, 96, 171
Merops apiaster 133–134, 180
 Mészáros Cs. Rétság (*Haliaeetus albicilla*) érdekes táplálékserző 64
 Mezei pacsirta lásd *Alauda arvensis*
 Mezei poszáta lásd *Sylvia communis*
Miliaria calandra 185
 – *milvus* 25, 70, 96
 Milyen Madár Ez? 17, 84, 128, 163
 MME NB. Az MME Nomenclator Bizottság 1996. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról 41–52
 MME NB. Az MME Nomenclator Bizottság 1997. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról 137–154
 Mogyorósi S. & Molnár B. A nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) első előfordulása a Fertőn 89–91
 Molnár B. lásd Mogyorósi S.
 Molnár Gy. Fekete sas (*Aquila clanga*) mentése Szegeden 131
 Molnárfecske lásd *Delichon urbica*
Montifringilla nivalis 50
Motacilla cinerea 79
 – *citroala* 50, 75, 79, 103, 147, 151
 – *flava feldegg* 79, 103
Muscicapa striata 17, 17
- Nádi tücsökmadár lásd *Locustella luscinioides*
 Nádirigó lásd *Acrocephalus arundinaceus*
- Nagy goda lásd *Limosa limosa*
 Nagy halfarkas lásd *Stercorarius skua*
 Nagy kócsag lásd *Egretta alba*
 Nagy lilik lásd *Anser albifrons*
 Nagy őrgébics lásd *Lanius excubitor*
 Nagy sárszalonna lásd *Gallinago media*
 Németh Cs. Fiókáit vezető vízirigó (*Cinclus cinclus*) a Kőszegi-hegységben 15
Neophron percnopterus 171
Netta rufina 22, 69, 96, 170
 Neuwirth R. lásd Hadarics T.
Nucifraga caryocatactes 30, 185
Numenius phaeopus 75, 97, 100, 176
 – *tenuirostris* 47
 Nyári lúd lásd *Anser anser*
Nycticorax nycticorax 19
- Oenanthe hispanica* 50, 151
Otis tarda 157, 174
 – *tetrax* 141, 143
Otus scops 78, 103, 180
Oxyura jamaicensis 151
 – *leucocephala* 44, 50, 152
 Örvös bukó lásd *Mergus serrator*
 Örvös galamb lásd *Columba palumbus*
 Örvös lúd lásd *Branta bernicla*
 Örvös rigó lásd *Turdus torquatus*
- Pajzoscankó lásd *Philomachus pugnax*
Pandion haliaetus 26, 71, 99, 172
 Parlagi galamb lásd *Columba livia f. domestica*
 Pártásdaru lásd *Antropoides virgo*
 Parti lile lásd *Charadrius hiaticula*
 Partifecske lásd *Riparia riparia*
Parus major 16, 16
Passer domesticus 15
 Pásztorgém lásd *Bubulcus ibis*
 Pásztormadár lásd *Sturnus roseus*
 Pehelyréce lásd *Somateria mollissima*
Pelecanus crispus 95, 140, 142
 – *onocrotalus* 43, 45, 95, 140, 142
 Pellingner A. lásd Hadarics T.
Pernis apivorus 25, 171
 Pettyes vízicsibe lásd *Porzana porzana*
Pbalacrocorax pygmeus 19, 20, 67, 95, 168, 181
Pbalaropus fulvicarius 47, 145, 146, 178
 – *lobatus* 101, 178, 182
Philomachus pugnax 27
Pboenicopterus ruber 43, 45, 140, 142
Pboenicurus ocburo 29, 131
 – *pboenicurus* 29
Phylloscopus proregulus 48, 50
Picus canus 16, 16
 Piros lábú cankó lásd *Tringa totanus*
Platalea leucorodia 19, 95
Plectrophenax nivalis 32, 81, 185
Plegadis falcinellus 68, 95, 169, 181
Pluvialis apricaria 73, 174

- Podiceps auritus* 19, 20, 43, 67, 94,
139, 142, 168
– *cristatus* 168
– *griseogen* 19, 67, 94, 168
– *nigricollis* 67, 94
Porzana parva 72
– *porzana* 72
Prunella collaris 29
Pterocles exustus 82–83, 83
Pusztai ölyv *lásd Buteo rufinus*
Pusztai sas *lásd Aquila nipalensis*
- Rallus aquaticus* 27
Recurvirostra avosetta 27, 73, 174
Regulus ignicapillus 30, 80, 104, 184
Réti cankó *lásd Tringa glareola*
Réti fülesbagoly *lásd Asio flammeus*
Rétisas *lásd Haliaeetus albicilla*
Reznek *lásd Otis tetrax*
Riparia riparia 134, 134, 161, 162,
180
Rissa tridactyla 21, 28, 49, 75, 77,
145, 147, 149
Rozgonyi S. Karvalybagoly (*Surnia
ulula*) megfigyelése Karancslapujtón
65
Rozgonyi S. Lappantyú (*Caprimulgus
europaeus*) nappali vadászata
októberben 159–160
Rózsás flamingó *lásd Phoenicopterus
ruber*
Rózsás gödény *lásd Pelecanus
onocrotalus*
Rozsdás nádiposzáta *lásd
Acrocephalus agricola*
Rozsdástorkú pityer *lásd Anthus
cervinus*
Rövidesőrű lúd *lásd Anser
brachyrhynchus*
- Sárgacsőrű kenderike *lásd Carduelis
flavrostris*
Sárgalábú sirály *lásd Larus
cachinnans*
Sárgalábú sirály törzsalakja *lásd Larus
cachinnans cachinnans*
Sárljáró *lásd Limicola falcinellus*
Sarkantyús sármány *lásd Calcarius
lapponicus*
Sarki búvár *lásd Gavia arctica*
Sarki lúd *lásd Anser caerulescens*
Sarki partfutó *lásd Calidris canutus*
Sarlósfecske *lásd Apus apus*
Saxicola torquata 29, 79, 103
Schmidt A. Az MME Nomenclator
Bizottság legfrissebb döntései 33–34
Scolopax rusticola 27, 74, 176
Simon L. & Varga L. A Madárgyűrzési
Központ 1997. évi jelentése 105–122
Sivatagi lile *lásd Chadaridius
leschenaultii*
Somateria mollissima 24, 70
Sordély *lásd Miliaria calandra*
Sövényhármány *lásd Emberiza ciris*
Stercorarius parasiticus 48, 101, 146,
178
– *pomarinus* 48
– *skua* 27, 48, 89–91, 90, 145, 146
Sterna albifrons 49, 93, 103, 150
– *caspia* 77, 97, 103, 179
– *hirundo* 92–93, 93, 180
– *sandvicensis* 49, 150, 180
Stix J. *lásd Fenyősi L.*
Streptopelia turtur 28, 78, 180
Strix uralensis 103
Sturnus roseus 104
Surnia ulula 65
Sylvia atricapilla 30
– *communis* 161
– *melanocephala* 80, 81
Szalagos keresztcsőrű *lásd Loxia
leucoptera*
Szalakóta *lásd Coracias garrulus*
Széki lile *lásd Chadaridius
alexandrinus*
Székicsér *lásd Glareola pratincola*
Szélesfarkú halfarkas *lásd Stercorarius
pomarinus*
Széncinege *lásd Parus major*
Szent ibisz *lásd Threskiornis
aethiopicus*
Szerecsensirály *lásd Larus
melanocephalus*
Szikipacsirta *lásd Calandrella
brachydactyla*
Szilágyi A. A fecskesirály (*Larus sabini*)
újabb előfordulása Magyarországon
164–167
Szilágyi A. Műanyag zacskót támadó
kerecsensólyom (*Falco cherrug*) 16
Szirti sas *lásd Aquila chrysaetos*
Szőlőrigó *lásd Turdus iliacus*
Szürke cankó *lásd Tringa nebularia*
Szürke légykapó *lásd Muscicapa
striata*
Szürke zseze *lásd Carduelis
hornemanni*
- Tachybaptus ruficollis* 94, 168
Tadorna ferruginea 44, 45, 50, 141,
143, 151, 170, 181, 182
– *tadorna* 22, 68, 95, 170
Tar J. *lásd Ifj. Oláh J.*
Tarvarjú *lásd Geronticus eremita*
Tavi cankó *lásd Tringa stagnatilis*
Terekcankó *lásd Xenus cinereus
Threskiornis aethiopicus* 19
Ticodroma muraria 185
Török Z. Fenyőrigó (*Turdus pilaris*)
fészkelése a Rakaca-víztorlónál 161
Török Z. Házi rozsdafarkú
(*Phoenicurus ochrurus*) költése
molnárfecske (*Delichon urbica*)
fészékében 131
Törpegém *lásd Ixobrychus minutus*
Törpekuvík *lásd Glaucidium
passerinum*
Törpesas *lásd Hieraaetus pennatus*
Tövisszűrő gébics *lásd Lanius collurio*
Tringa erythropus 176
– *glareola* 27, 76, 177
– *nebularia* 27, 76, 177
– *stagnatilis* 74, 76, 101, 176
– *totanus* 76
Turdus iliacus 29, 79, 184
– *pbilomelos* 29, 79, 160
– *pilaris* 161
– *torquatus* 75, 79
Túzok *lásd Otis tarda*
Tüzesfejű királyka *lásd Regulus
ignicapillus*
Tyto alba 159
- Ugartyúk *lásd Burbinus oedicephalus*
Uráli bagoly *lásd Strix uralensis*
üstökösrecc *lásd Netta rufina*
- Vadgerle *lásd Streptopelia turtur*
Vándorpartfutó *lásd Calidris
melanotos*
Vándorsólyom *lásd Falco peregrinus*
Vanellus vanellus 27, 73, 129, 129,
175
Varga L. *lásd Simon L.*
Vasuta G. "Tetzshalott" erdei pinty
(*Fringilla coelebs*) 132–133
Vasuta G. Vörös vércse (*Falco
tinnunculus*) zsákmányát elrabló
kerecsensólyom (*Falco cherrug*) 130
Vékonycsőrű póling *lásd Numenius
tenuirostris*
Vékonycsőrű sirály *lásd Larus genei*
Vékonycsőrű víztaposó *lásd
Phalaropus lobatus*
Vetési lúd *lásd Anser fabalis*
Viharsirály *lásd Larus canus*
Vízirigó *lásd Cinclus cinclus*
Vörös ásolúd *lásd Tadorna ferruginea*
Vörös gémm *lásd Ardea purpurea*
Vörös kánya *lásd Milvus milvus*
Vörös vércse *lásd Falco tinnunculus*
Vörösfarkú egerészölyv *lásd Buteo
buteo vulpinus*
Vörösnyakú lúd *lásd Branta ruficollis*
Vörösnyakú vöcsök *lásd Podiceps
griseogen*
- Wagner L. Házi rozsdafarkú
(*Phoenicurus ochrurus*) fészékében
költő füstifecske (*Hirundo rustica*)
131
Wagner L. Házigalamb-fiókat (*Columba
livia f. domestica*) zsákmányoló
gyöngybagoly (*Tyto alba*) 159
Wagner L. Nemcsak a bálakötöző
zsinég veszélyes 64
- Xenus cinereus* 47, 146
- Zseze *lásd Carduelis flammea*
- Megjegyzés:** A vastagon szedett oldal-
számok fényképre utalnak / **Note:** Page
numbers set in boldface refer to
photographs

FOTÓ-MOTYÓ

FÉNYKÉPEZŐGÉPEK,
OBJEKTÍVEK, TÁVCSÖVEK
ÉS EGYÉB FOTÓTECHNIKAI
BERENDEZÉSEK
JAVÍTÁSA, ADÁS-VÉTELE,
GYÁRTÁS, ÁTALAKÍTÁS
EGYEDI IGÉNYEK SZERINT

1096. Budapest, Haller u. 27.
Tel./fax.: 216-88-01

A VONULÓ MADARAKÉRT ALAPÍTVÁNY

Számlaszám: OTP Bank Rt. 11712004-20224307
Adószám: 18680463-1-13

A Vonuló Madarakért Alapítvány kiemelkedően közhasznú szervezet. Bírósági bej. sz.: A 1556 (a Pest megyei Bíróság 4.Pk.60.145/1998/7. sz. alapján).

Ennek értelmében:

1998. évre a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló, többször módosított 1995. évi CXVII. törvény 41.§ (1), (2) és (4. a.) bekezdések értelmében az Alapítványnak befizetett támogatás összegének 35%-ával lehet csökkenteni az összevont adóalap adóját.
1998. évre a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 7.§ (5. b.) bekezdés értelmében az Alapítványnak befizetett támogatás másfélszerese, de legfeljebb az adózás előtti eredmény 20%-a levonható az adózás előtti eredményből.

MME Könyvszolgálat

Az itt felsorolt könyvek 50% előleg befizetése mellett rövid szállítási határidővel megrendelhetők az MME központjában (1121 Budapest, Költő u. 21. Tel.: 275-6247). A könyveket postai utánvétellel szállítjuk, de a fenti címen – előzetes egyeztetés után – személyesen is átvehetők. A felsoroltakon kívül bármilyen más madártani szakkönyv beszerzését is vállaljuk. Az árak tájékoztató jellegűek, a forint napi árfolyamát követik, és áfával értendők.

Új könyvek

Birdwatching: The Ultimate Guide to the Birds of Europe Van den Berg et al. 8 200
The Raptors of Europe and the Middle East: A Handbook of Field Identification Forsman 14 500

Ajánlott könyvek

Birds in Europe Tucker, Heath, Tomialojc & Grimmett 15 400
Birds of Europe with North Africa and the Middle East Jonsson ..... fűzve 7 700
Birds of the Western Palearctic: Concise Edition 2 Volumes Perrins & Snow ..... 2 kötet 72 150
The Birds of Hungary Gorman 9 600
Collins Pocket Guide Birds of Britain and Europe Heinzel, Fitter & Parslow 4 900
The EBCC Atlas of European Breeding Birds Hagemeijer & Blair 26 500
A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe Lewington, Alström & Colston 7 200
Flight Identification of European Raptors Porter & Willis 8 700
Guide to Identification and Ageing of Holarctic Waders. Prater, Marchant & Vuorinen 10 100
Gulls: a Guide to Identification. Grant 10 600
Handbook of the Birds of the World Del Hoyo et al. .... kötetenként 53 000
Identification Guide to European Non-Passerines Baker 10 100
The Macmillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds Harris, Shirihai & Christie 8 700
The Macmillan Field Guide to Bird Identification Harris, Tucker & Vinicombe 7 300
Photographic Handbook of the Rare Birds of Britain and Europe Mitchell & Young 14 500
Shorebirds Hayman, Marchant & Prater 10 100
Warblers of Europe, Asia and North Africa Baker 15 500
Wildfowl: an Identification Guide to the Ducks, Geese and Swans of the World. Madge & Burn 13 500
A World Checklist of Birds Monroe & Sibley ..... fűzve 7 7200

Túzok

3. évfolyam 4. szám 1998. december

Az MME Nomenclator Bizottság 1997. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról, MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG.	137
Könyvismertetések	
American Ornithologists Union: Check-list of North American Birds (AOU)	155
Rails, A Guide to the Rails, Crakes, Gallinules and Coots of the World (Taylor & van Perlo)	156
Rövid közlemények	
A császármadár (<i>Bonasa bonasia</i>) újbóli megfigyelése és valószínűsíthető fészkelése a Tarna-vidéki Tájvédelmi Körzet területén. KATONA CSABA	157
Pöfetelegombát fogyasztó tűzokok (<i>Otis tarda</i>). KOVÁCS GÁBOR	157
Ökörnyálgubancot vonzó havi lilék (<i>Charadrius morinellus</i>). KOVÁCS GÁBOR	158
Fehérszárnyú szerkők (<i>Chlidonias leucopterus</i>) táplálkozása szántóföldi növénykultúrák felett. KOVÁCS GÁBOR	158
Adatok az ugartyúk (<i>Burbinus oediconemus</i>) táplálkozásához és őszi gyülekezéséhez. BOD PÉTER	159
Házigalamb-fiókat (<i>Columba livia f. domestica</i>) zsákmányoló gyöngybagoly (<i>Tyto alba</i>). WÁGNER LÁSZLÓ	159
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>) nappali vadászata októberben. ROZGONYI SÁNDOR	159
1998-as hortobágyi megfigyelések a kékbegyőről (<i>Luscinia svecica</i>). KOVÁCS GÁBOR	160
Énekes rigó (<i>Turdus philomelos</i>) fészekvédő viselkedése. MARIK PÁL	160
Fenyőrigó (<i>Turdus pilaris</i>) fészkelése a Rakaca-víztározónál. TÖRÖK ZOLTÁN	161
Mezei pacsirta (<i>Alda arvensis</i>) különös éneklési viselkedése. KOVÁCS GÁBOR ÉS KOVÁCS GERGELY	161
Nagyfeszültségű távezetéken éneklő mezei poszáta (<i>Sylvia communis</i>). KOVÁCS GÁBOR ÉS KOVÁCS GERGELY	161
Partifecske (<i>Riparia riparia</i>) fészektelepei mészkőörlemény kúpokban. BOD PÉTER	161
Milyen Madár Ez? 3/4.	163
Helyreigazítás	163
A fecskesirály (<i>Larus sabini</i>) újabb előfordulása Magyarországon. SZILÁGYI ATTILA	164
Érdekes madármegfigyelések, 1998. augusztus–október	168
Objektív előtt: a tarvarjú (<i>Geronticus eremita</i>). ECSEDI ZOLTÁN ÉS IJF. OLÁH JÁNOS	186
1998. évi index	189

Címlap: Macskabagoly (*Strix aluco*). MAGYAR GÁBOR

Contents

The 1997 Annual Report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee. MME NB	137
Book reviews	155
Notes	
Observation and presumed nesting of Hazel Grouse in the Tarna Region Landscape Protection Area. Cs. KATONA	157
Great Bustards feeding on puffball mushroom. G. KOVÁCS	157
Dotterels dragging tangle of gossamer on their feet. G. KOVÁCS	158
White-winged Black Terns feeding over cultivated lands. G. KOVÁCS	158
Data on the feeding and autumn gathering of Stone Curlews. P. BOD	159
Barn Owl taking Feral pigeon nestling as prey. L. WÁGNER	159
Nightjar hunting in daytime in October. S. ROZGONYI	159
Observations of Bluethroats on the Hortobágy in 1998. G. KOVÁCS	160
Nest defence behaviour of Song Thrush. P. MARIK	160
Nesting of Fieldfare at the Rakaca reservoir. Z. TÖRÖK	161
Unusual singing behaviour of Skylark. G. KOVÁCS AND G. KOVÁCS	161
Whitethroat singing from high voltage electricity wire. G. KOVÁCS AND G. KOVÁCS	161
Colonies of Sand Martins in limestone gravel heaps. P. BOD	161
Four-in-a-row 3/4	163
Second record of Sabine's Gull in Hungary. A. SZILÁGYI	164
Recent reports, August–October 1998	168
In focus: Bald Ibis. Z. ECSEDI AND J. OLÁH JR.	186
1998 index	189

Front cover: Tawny Owl. G. MAGYAR